γαστρὶ ἕξει, ἀλλ', ἰδοὺ ἡ ν. ἐν γαστρὶ λήψεται...καὶ ἐξηγεῖσθε τὴν προφητείαν ὡς εἰς Ἐζεκίαν Just.*dial.*43.8(M.6.569A); *ib.*67.1(629A); *ib.*71.3(644A); ὑμεῖς δὲ...παραγράφειν τὰς ἐξηγήσεις, ἃς ἐξηγήσαντο οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν παρὰ Πτολεμαίῳ...τολμᾶτε, λέγοντες μὴ ἔχειν τὴν γραφὴν ὡς ἐκεῖνοι ἐξηγήσαντο, ἀλλ', ἰδοὺ ἡ ν. ... ὡς μεγάλων πραγμάτων σημαινομένων, εἰ γυνὴ ἀπὸ συνουσίας τίκτειν ἔμελλεν, ὅπερ πᾶσαι αἱ ν. γυναῖκες ποιοῦσι *ib.*84.3(673C); οὐχ ὡς ἔνιοί φασι τῶν νῦν μεθερμηνεύειν τολμώντων τὴν γραφήν· ἰδοὺ ἡ ν. ... ὡς Θεοδοτίων... καὶ Ἀκύλας...οἷς κατακολουθήσαντες οἱ Ἐβιωναῖοι, ἐξ Ἰωσὴφ αὐτὸν γεγενῆσθαι φάσκουσι Iren.*haer.*3.21.1(M.7.946A); ἡ μὲν λέξις ἡ ἀαλμά (Hebr. עַלְמָה), ἣν οἱ μὲν ἑβδομήκοντα μετειλήφασι πρὸς τὴν παρθένον ἄλλοι δ' εἰς τὴν ν. κεῖται...καὶ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ ἐπὶ παρθένου [Dt.22:23–26]...ποῖον οὖν σημεῖον τὸ ν., μὴ παρθένον τεκεῖν; Or.*Cels.*1.34–35(p.86.3; M.11.725C); Eus.*d.e.*7.1(p.303.20; M.22.497A); *ib.*(p.305.1; 500A); οὐδὲν δὲ ἡμᾶς κωλύει, εἰ καὶ ν. κατ' αὐτοὺς περιέχει τὸ Ἑβραϊκόν, ὡς περὶ παρθένου δηλοῦσθαι νομίζειν τὰ εἰρημένα· καὶ γὰρ οὖν ἐν τῷ Λευιτικῷ εὕροις ἂν τὴν...παρθένον...ν. ὑπὸ τῆς γραφῆς ὀνομαζομένην [i.e. Dt.22:27] id.*ecl.*4.4(M.22.1204Af.); Cyr.H.*catech.* 12.21; ἀνθίστανται οἱ Ἰουδαῖοι τῇ ἐκδόσει τῶν ἑβδομήκοντα, λέγοντες μὴ κεῖσθαι παρὰ τῷ Ἑβραίῳ τό, ἡ παρθένος, ἀλλ', ἡ ν., ὡς δυναμένης νεάνιδος ὀνομάζεσθαι τῆς ἀκμαζούσης καθ' ἡλικίαν, οὐχὶ δὲ τῆς ἀπειρογάμου γυναικός· πρὸς οὓς ῥᾳδία...ἡ ἀπάντησις. εἰ γὰρ σημεῖόν ἐστι τεραστίου τινὸς...τί θαυμαστὸν ἦν, μίαν τῶν πολλῶν γυναῖκα...μητέρα γενέσθαι παιδίου;...εἰ μὲν σημεῖόν ἐστι τὸ διδόμενον παράδοξος ἔστω καὶ ἡ γέννησις...ὅτι μέντοι ἡ ν. ἐπὶ παρθένων ἰδίως ὠνομάσθη, δῆλον ἐκ τῶν...οὕτως εἰρημένων [Dt.22:25ff.]. ἡ τοίνυν βοῶσα πρὸ τῆς φθορᾶς παρθένος ἦν, δηλονότι. ἴσον οὖν δύναται εἰπεῖν, ἐβόησεν ἡ παρθένος καὶ ἐβόησεν ἡ ν. ... καὶ...ἡ Σωμανῖτις, ἡ συνθάλπουσα τὸν Δαβίδ, παρθένος οὖσα...ν. προσαγορεύεται †Bas.*Is.*201(1.528E–529C; M.30.464A–C); cf.Chrys.*hom.*5.3 *in Mt.*(7.76A); *Dial.Ath.etZacch.*32(p.22); εἰ μέντοι ν. εἶπε, ν. ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ ἐστιν· ἵνα δὲ καὶ οὕτως συμπεριενεχθῶ σοι, ἡ ν. παρθένος ἑρμηνεύεται· φησὶ γὰρ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ [22:25ff.]... γνῶθι οὖν...ὅτι ἡ ν. καὶ ἡ παρθένος ἕν ἐστιν *Dial.Tim.et Aquil.*111 r°; **3.** exeg. Cant.1:3;6:7; cf. *adulescentulae vero, quae nondum in id beatitudinis venerant neque summam perfectionis acceperant neque usu et operibus fructus perfectae caritatis expleverant*, Or.*comm.in Cant.*1(p.110.31; M.13.100A); ἑτέραις δὲ ψυχαῖς κοινωνεῖ [sc. ὁ λόγος] παιδαγωγουμέναις φόβῳ θεοῦ· αὗταί εἰσιν αἱ παλλακίδες· εἰσί τινες καὶ ἄλλαι ψυχαὶ ὑποδεέστεραι, ἐλάττονα φόβον ἔχουσαι· αὗταί εἰσιν αἱ ν. id.*schol.in Cant.*6:7(M.17.277D); αὗταί εἰσιν αἱ...ν., διὰ τὸ νέαν ἄγειν τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν, αἱ γεννηθεῖσαι μὲν τῷ λόγῳ τῆς πίστεως, οὐδέπω διὰ τῆς προσηκούσης αὐξήσεως τοιαῦται γεγόνασιν ὡς ἐπὶ γάμων ἀκμὴν προελθεῖν Gr.Nyss.*hom.15 in Cant.*(M.44.1112B); ν. δὲ...ἐν ταῖς λοιπὸν κατὰ πάντα κόσμον φιλοσοφίαις καὶ ἑκάστης ψυχῆς πολιτείαις, τῆς μὲν οὔσης ἐπαινετῆς, τῆς δὲ οὔ Epiph.*exp.fid.*9(p.504.23; M.42.788C); *ib.*13(p.513.4; 804D); ν. ... αἱ διά τινας προφάσεις κοσμικὰς σωφρονοῦσαι Isid.Pel.ap.Proc.G.*Cant.*6:7–8(M.87.1721C); ν. ... τὰ ἔθνη τὰ ἀπηλλοτριωμένα τοῦ θεοῦ καὶ ξένα τῶν διαθηκῶν Nil. *ib.*(1720C); ν. ... αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων Ph.Carp.*Cant.*4(M.40.40B); **4.** as adj., *fresh, youthful*, Just.*dial.*84.3(M.6.673C); *A.Jo.*20 (p.162.6).

νεανίσκος, ὁ, A. *young man*; **1.** in gen., of one described as παῖς ἐτῶν κγ' *A.Phil.*29(p.15.22); cf.*ib.*28(p.15.7); **2.** of Christ in visions ὁ κύριος ὤφθη...ὡς ν. *A.Jo.*87(p.193.24); ἀρχιγένειος ν. *ib.*89(p.194.23); *A.Andr.*6(p.71.4); ἐξαστράπτων ὥσπερ τις ν. εὔμορφος *A.Mt.*17 (p.238.5); in gen., description, *M.Ner.et Ach.*8(p.7.23); **3.** of angels in a vision, Herm.*vis.*3.4.1; **4.** met.; **a.** ref. Lam.1:18 παρθένους νόει τοὺς ἐν ἀφθαρσίᾳ βιοῦντας, ν. δὲ τοὺς ἐν ἀρετῇ εὐδοκίμους Or.*fr.39 in Lam.*(p.253.13; M.13.629C); **b.** as adj., *vigorous, active* οἱ σφόδρα ν. πρὸς εὐσέβειαν Cyr.*ador.*4(1.130E).

B. *slave*, *A.Jo.*19(p.161.26); *ib.*111(p.210.2); *A.Thom.*A 64(p.181.1).

***νεαρότης, ἡ,** *freshness, new vigour*, Chrys.*hom.15.6 in Mt.*(7.194A).

***νεαρότμητος,** *freshly cut*, Pall.*h.Laus.*36(p.107.13; M.34.1179D).

***νέβελ,** (Hebr. נֵבֶל) a Hebrew measure = 150 ξέσται, about 18 gallons, Gr.Nyss.*Eun.*2(1 p.283.19; M.45.992B); Epiph.*mens.*21(M.43.272B).

***νεελαία, ἡ,** *young olive*, met. ὦ τοῦ Χριστοῦ ν. (cf. Ps.127:3), ‡Ign.*Ant.*6 (v.l. νεολαία).

[*]**νεήκονος,** *newly whetted*, Isid.Pel.*epp.*5.479(M.78.1605C).

νέηλυς, ὁ, *newcomer, novice*; **1.** in gen., Jo.VI H.*v.Jo.D.*23(M.94.464A); of university freshmen τῶν ν. συστέλλειν τὸ φρόνημα Gr.Naz.*or.*43.16(M.36.516C); *ib.*43.17(517C); of catechumens, Cyr.H.*catech.* 12.17; **2.** as adj., of Church as new people of God opp. Jews λαοῖο ν. Gr.Naz.*carm.*1.1.9.30(M.37.459A); of Arian Christ οὔτε ν. οὔτε πρόσφατον σέβοντες θεόν Petr.II Al.*encycl.*5 ap.Thdt.*h.e.*4.22.17(M.33.1284A).

***νεήπιος,** *newly gentle* νήπιος δὲ ὁ ν., ὡς ἤπιος ὁ ἁπαλόφρων, οἷον ἤπιος νεωστί Clem.*paed.*1.5(p.101.7; M.8.272A).

νεῖκος, τό, *strife*; hence *the separative principle* in the cosmos, acc. Empedocles, Clem.*prot.*5(p.49.6; M.8.165A); whose doctrine Marcion borrowed, Hipp.*haer.*6.25(p.152.1; M.16.3231A); *ib.*7.29 (p.210.12; 3323B).

***Νειλαγαθίον, τό,** a kind of fruit growing by the Nile and Indus, Cosm.Ind.*top.*2(M.88.117B).

***νεκρεγερσία, ἡ,** *raising of the dead*, ‡Chrys.*Marth.*(10.754E); Germ.CP *or.*2(M.98.277C).

***νεκρέγερσις, ἡ,** *resurrection from the dead*, ‡Gr.Naz.*Chr.pat.*239 (M.38.136A).

***νεκρέγερτος, ὁ,** *one risen from the dead*, ‡Gr.Naz.*Chr.pat.*239(M.38.136A); *ib.*780 (νεκρεγέρτην 198A).

***νεκρικός,** *putting to death, fatal* ἀγνωσία θεοῦ νεκρικῆς ἀναισθησίας ὁμοίωμα Nest.*hom.tent.*1(p.339, v.l. νεκρωτικῆς M.61.683).

νεκροβόρος, *devouring the dead* or *corpses*; **1.** lit., Or.*hom.10.8 in Jer.*(p.78.8; M.13.368A); Eus.*fr.Lc.*12:22(M.24.557A); *ib.*17:37(588B); Gr.Nyss.*v.Mos.*(M.44.409D); of flesh-eating birds proscribed as unclean by Law, signifying duty to abstain from greed, Thdt.*qu.11 in Lev.*(1.190); **2.** met., *battening on the dead* by hunting legacies, Gr.Naz.*carm.*2.1.17.33(M.37.1264A).

***νεκροδρομία, ἡ,** *escape of the dead*, i.e. the delivery of the righteous souls at Christ's descent into Hades, Ephr.3.472A.

***νεκροειδής,** *corpse-like*, ‡Chrys.*hom.in Ps.100*(5.639E).

***νεκροκόμος, ὁ,** *one who attends to corpses, undertaker*; of those who honour martyrs only by external devotion to their tombs, Gr.Naz.*carm.*2.2(epigr.)48.18(M.38.109A).

***νεκρολατρεία, ἡ,** *worship of the dead*, ref. hero cults προσκυνητέον...θεῷ μόνῳ τῷ κατὰ φύσιν...καὶ λόγος ἔστω μηδεὶς τῶν... ἀνθρώπων οἷς ἐπεγράφη τὸ θεῶν ὄνομα. ν. γὰρ τοῦτο Cyr.*Is.*3.5(2.515D).

***νεκρολάτρης, ὁ,** *worshipper of a dead man* οὐ καθ' ἑαυτὸ θεὸς τὸ ταφὲν ἐπὶ μνήματος· οὕτω γὰρ ἂν ἦμεν ἀνθρωπολάτραι καὶ ν. σαφεῖς Nest.*fr.*C 9(p.262.10)ap.Cyr.*Nest.*2.13(p.51.7; 6[1].58B).

νεκρομαντεία, ἡ, *necromancy* ψυχῆς ἀναπομπήν, τὴν λεγομένην ν. *Hom.Clem.*1.5; μὴ κατὰ νεκρομαντείαν ὁ τρόπος αὐτῷ [sc. Apollonius of Tyana] τῆς φανείσης ὄψεως γένοιτο. οὔτε γὰρ βόθρον...Ὀδυσσέως ὀρυξάμενος, οὐδ' ἀρνῶν αἵμασι ψυχαγωγήσας Eus.*Hierocl.*28(529A; M.22.836B); forbidden to Christians, *Const.App.*2.62.2.

***νεκροπαθεία, ἡ,** *mortification of the passions*, *Hymn.*(*AS* 1 p.607).

***νεκροποιέω,** *put to death*, Iren.*haer.*5.12.1(M.7.1151C).

νεκροποιός, *death-dealing*, Eus.*h.e.*10.4.14(M.20.853C); *Const. App.*2.61.3.

***νεκροπρεπής,** *befitting the dead*, ‡Gr.Naz.*Chr.pat.*2145(M.38.305A); *ib.*2159(306A).

***νεκροπρεπῶς,** *in a manner befitting the dead*, ‡Epiph.*hom.*2(M.43.448D); Germ.CP *or.*2(M.98.253B).

νεκρός, ὁ, I. *corpse, dead body*;

A. lit.; of serpent in the wilderness as type of Christ ὢν ν. δύναται ζωοποιῆσαι *Barn.*12.7; ref. difference between Christ's body and other νεκροί in that blood and water flowed therefrom, and of appropriateness that being καινὸς ν. it should be laid ἐν καινῷ...μνημείῳ, Or.*Cels.*2.69(p.191.8; M.11.904C); applied contemptuously by Jews to Christ's body εἰώθασι τὸν ἐσταυρωμένον ν. καλεῖν Thdt.*Ps.*17:47(1.714).

B. met.; **1.** of false teachers τάφοι νεκρῶν, ἐφ' οἷς γέγραπται μόνον ὀνόματα ἀνθρώπων Ign.*Philad.*6.1; τοὺς γὰρ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀσεβείας ὄντας ν. ὑπὸ τοῦ ᾅδου καταπίνεσθαί φησιν ἡ γραφή· ν. γάρ, καὶ ζῆν δοκοῦντες, ἐτύγχανον ὄντες Marcell.*fr.*88 ap.Eus.*Marcell.*1.4 (p.27.12; M.24.768B); **2.** of pagans and non-Christians in gen. πρὶν ...φορέσαι τὸν ἄνθρωπον τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ν. ἐστιν. ... εἰς τὸ ὕδωρ οὖν καταβαίνουσι ν., καὶ ἀναβαίνουσι ζῶντες Herm.*sim.*9.16.3,4; ἀθεωτάτους ὄντας καὶ ν. τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν *A.Jo.*39(p.170.16); νεκροί, τῆς ὄντως οὔσης ἀμέτοχοι ζωῆς Clem.*prot.*1(p.5.31; M.8.57C); πάντας εἶναι ν. τοὺς μὴ ζῶντας θεῷ Or.*Jo.*2.16(10; p.73.17; M.14.144A); id.*fr.14 in Lc.*8:39(p.239.16); **3.** of men as sinful ἔγραψας νεκροῦ νεκρὰν εἰκόνα *A.Jo.*29(p.167.6); Clem.*str.*3.5(p.215.4; M.8.1145A); **4.** of actual sinners τίς ὁ ν.; ὁ ἁμαρτωλός, ὁ μὴ ἔχων τὸν εἰπόντα· ἐγώ εἰμι ἡ ζωή Or.*hom.9.3 in Jer.*(p.67.25; M.13.353A); among Pythagoreans, of those who offend against tenets of their philosophy, Clem.*str.*5.9(p.364.29–31; M.9.88C–89A); Or.*Cels.*3.51 (p.247.22; M.11.988B); **5.** Gnost.; of χοϊκοί, opp. πνευματικοί, who are not reborn so as to enter gate of heaven, Hipp.*haer.*5.8(p.93.

20; M.16.3146C); Or.Cels.6.35(p.105.3; M.11.1349C); 6. of one to whom life is worthless σύ με ν. ἐποίησας γενέσθαι τοῦτό μοι παρασχομένη A.Jo.20(p.162.10).

II. plur., *the dead*;

A. lit.; 1. in gen., of resurrection from the dead τὸν κύριον...ἐκ νεκρῶν ἀναστήσας 1Clem.24.1; ἠγέρθη ἀπὸ νεκρῶν Ign.Trall.9.2; ὑπέσχετο ἡμῖν ἐγεῖραι ἡμᾶς ἐκ ν. Polyc.ep.5.2; Barn.15.9; Marcell.ep.ap.Epiph.haer.72.3(p.258.10; M.42.385D), et freq.; ἀνάστασις νεκρῶν Did.16.6; Barn.5.6; Symb.ap.Epiph.anc.118(p.147.16; M.43.232D); Symb.ap.Epiph.anc.119(p.149.3; 236B); Symb.Nic.-CP(p.80.16; H.2.288B); 2. of judgement of quick and dead, Barn.7.2; 2Clem.1.1; cf.Symb.ap.Hipp.trad.ap.21.15; Marcell.ep.ap.Epiph.haer.72.3(p.258.11; M.42.385D); Symb.App.(p.30); Symb.Caes.(p.43.15; M.20.1537B); Symb.Nic.(325)(Hahn p.161); Symb.Hier.(M.33.533B); Symb.ap.Const.App.7.41.6; Symb.ap.Epiph.anc.118(p.147.11; M.43.232D); Symb.ap.Epiph.anc.119(p.148.25; 236A); Gr.Naz.or.40.45(M.36.425C); Symb.Nic.-CP(p.80.12; H.2.288B); 2Tim.4:1 and 1Petr.4:5 also interpreted so that ζῶντες = righteous and νεκροί = sinners, Chrys.hom.9.1 in 2Tim.(11.715A); Sev.Ant.ap.cat.1Petr.4:5(p.73.18); or ζῶντες = souls and ν. = bodies, ib.(p.73.15); 3. of patriarchs and prophets visited at *descensus ad inferos* προφῆται ...ὡς διδάσκαλον αὐτὸν προσεδόκων, καὶ διὰ τοῦτο, ὃν δικαίως ἀνέμενον, παρὼν ἤγειρεν αὐτοὺς ἐκ ν. Ign.Magn.9.2; ἐμνήσθη δὲ κύριος ...ἀπὸ Ἰσραὴλ τῶν ν. αὐτοῦ, τῶν κεκοιμημένων...καὶ κατέβη πρὸς αὐτοὺς εὐαγγελίσασθαι αὐτοῖς τὸ σωτήριον αὐτοῦ 'Jer.'ap.Just.dial.72.4(M.6.645B); id.ap.Iren.haer.4.22.1(M.7.1046C); cited anonymously, ib.4.33.1(1072B); ib.4.33.12(1081B); ib.5.31.1(M.7.1208C); ascribed to Isaiah, ib.3.20.4(M.7.945A); μέχρι...νεκρῶν οἱ τῆς φιλανθρωπίας αὐτὸν ἐκάλουν νόμοι, ὡς ἂν καὶ τῶν πάλαι τεθνεώτων τὰς ψυχὰς ἀνακαλέσοιτο Eus.d.e.4.12(p.169.13; M.22.281C); cf. Marcion's theory that Cain, Sodomites, and Egyptians were so saved, but patriarchs and prophets suspected a trick, Iren.haer.1.27.3(M.7.689A); Thdt.haer.1.24(4.316); 1Petr.4:6 referred either to sinners νενεκρωμένους τὴν ψυχὴν ταῖς ἁμαρτίαις, or to those who through good works mortified body from sinful passions; but also understood with special reference to dead in Hades, Sev.Ant.ap.cat.1Petr.4:6(p.76.5–34); 4. of preaching to, and baptizing of, dead in Hades by departed apostles and teachers, Herm.sim.9.16.5–6; Clem.str.2.9(p.136.15; M.8.980B); 5. exeg. Rom.11:15; interpreted of gen. resurrection to follow conversion of Israel, cf.Or.comm.in Rom.8.9(M.14.1185A); but, though coinciding with Israel's conversion, it is not caused by this, Chrys.hom.19.4 in Rom.(9.647D); εἰ πάντες οὗτοι πιστεῦσαι θελήσαιεν, οὐδὲν ἕτερον ὑπολείπεται ἢ τὸ γενέσθαι τῶν ν. τὴν ἀνάστασιν Thdt.Rom.11:15(3.121); 6. exeg. 1Thess.4:16 ν. ἐν Χριστῷ...τουτέστι τὰ σκηνώματα Meth.symp.6.4(p.69.8; M.18.120B); ὅταν εἴπῃ, οἱ ν. ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, οὐκ ἀναιρῶν τοὺς πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας δικαίους λέγει cat.1Thess.4:17(p.365.12); ν. τοὺς πιστοὺς λέγει, οὐ μόνον τοὺς τῷ εὐαγγελίῳ πεπιστευκότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν νόμῳ, καὶ τοὺς πρὸ νόμου διαλάμψαντας Thdt.1Thess.4:15(3.520); 7. exeg. Apoc.14:13 οὐ πάντας μακαρίζει τοὺς ν., ἀλλὰ τοὺς ἐν κυρίῳ ἀποθανόντας, τοὺς νεκρωθέντας τῷ κόσμῳ καὶ τὴν νέκρωσιν τοῦ κυρίου...ἐν τῷ σώματι περιφέροντας Areth.Apoc.14:13(M.106.692B); 8. exeg. 1Cor.15:29; interpreted: a. of vicarious baptism undertaken on behalf of unbaptized dead, and likened to Marcionite practice ἐπειδὰν γάρ τις κατηχούμενος ἀπέλθῃ...τὸν ζῶντα ὑπὸ τὴν κλίνην τοῦ τετελευτηκότος κρύψαντες, προσίασι τῷ ν. καὶ...πυνθάνονται, εἰ βούλοιτο λαβεῖν τὸ βάπτισμα· εἶτα ἐκείνου μηδὲν ἀποκρινομένου, ὁ κεκρυμμένος...ἀντ' ἐκείνου φησίν, ὅτι δὴ βούλοιτο βαπτισθῆναι· καὶ οὕτω βαπτίζουσιν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ ἀπελθόντος Chrys.hom.40.1 in 1Cor.(10.378C); cf.Epiph.haer.28.6(p.318.23; M.41.384D) on Cerinthian practice; b. to mean 'those on point of death' who, if catechumens, are baptized, Chrys.hom.40.1 in 1Cor.(378C); c. to mean 'dead bodies', i.e. bodies of the baptized, which are dead if there is no bodily resurrection εἰ μὴ ἔστιν ἀνάστασις, τί καὶ βαπτίζῃ ὑπὲρ τῶν ν.; τουτέστι τῶν σωμάτων. καὶ γὰρ ἐπὶ τούτῳ βαπτίζῃ, τῇ τοῦ ν. σώματος ἀναστάσει, πιστεύων ὅτι οὐκέτι μένει ν. ib.(379B,C); ὁ βαπτιζόμενος...τῷ δεσπότῃ συνθάπτεται, ἵνα...τῆς ἀναστάσεως γένηται κοινωνός. εἰ δὲ ν. ἐστι τὸ σῶμα, καὶ οὐκ ἀνίσταται, τί δήποτε καὶ βαπτίζεται; Thdt.1Cor.15:29(3.275); ἐπειδὴ βαπτιζόμεθα...ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ν. σωμάτων...μιμούμενοι θάνατον καὶ ἀνάστασιν, ἐλπίδι καὶ ἐπαγγελίᾳ τῆς ἐκ ν. ἀναστάσεως· τί μάτην...ταῦτα ποιοῦμεν, μὴ στοιχοῦντες οἷς ποιοῦμεν Cosm.Ind.top.7(M.88.352A); d. of angels who are baptized on men's behalf, Clem.exc.Thdot.22(p.113.29; M.9.668C).

B. met.; exeg. Mt.8:22; 1. interpreted of sinful selves, Clem.str.3.4(p.207.16; M.8.1129A); ὅτε ἐτεθνήκει τῷ νεανίσκῳ ὁ πατὴρ [i.e. Devil] καὶ ἦν ν., τότε ὑπὸ τοῦ σωτῆρος ἐκλήθη. ... ὥσπερ ὁ κόσμος Παύλῳ...ν. ἦν...οὕτως ἑκάστῳ δικαίῳ τέθνηκεν ὁ διάβολος...τὸ δὲ τοὺς ν. θάψαι τοὺς ἑαυτῶν ν. ἀλληγορεῖται μόνον· θάπτουσι γάρ πως νεκροὶ τοὺς ἑαυτῶν ν. ἐν ἑαυτοῖς, τάφοι καὶ μνημεῖα αὐτῶν γενόμενοι. τέλεον δὲ καταλείπει τὸν ν. καὶ οὐδαμῶς ἔτι αὐτοῦ ἅπτεται ὁ πειθόμενος τῷ Ἰησοῦ· οἶδε γὰρ ὅτι ὁ ἁπτόμενος νεκροῦ μολύνεται Or.fr.29 in Lc.9:60(p.246); 2. of those who persist in 'dead works', Cyr.ador.16(1.580C); 3. of heathen εἰπὼν δέ, 'τοὺς ἑαυτῶν ν.', δείκνυσιν ὅτι οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ νεκρός. καὶ γὰρ τῶν ἀπιστῶν, ὡς...οἶμαι, ἦν ὁ τετελευτηκώς Chrys.hom.27.3 in Mt.(7.330B).

III. adj. *dead*;

A. lit.; 1. in gen. τὴν ἐκ τῶν ν. σωμάτων...τροφήν Clem.paed.2.10(p.210.27; M.8.504A); ἀνθρώπου ν. Or.Cels.4.57(p.330.16; M.11.1124B); Chrys.hom.73.3 in Mt.(7.711B); 2. of flesh of animal that has died natural death ν. μὴ γεύεσθαι σαρκός Hom.Clem.7.4.

B. *inanimate, material,* in interprn. of scourge used by Christ in Temple as H. Ghost οὐ γὰρ ἐκ δέρματος ν. ἐποίησεν αὐτὸ Heracleon ap.Or.Jo.10.33(19; p.207.21; M.14.368A); Μωϋσέα τοῖς ν. ὑποδήμασι βεβαρημένον Gr.Nyss.v.Mos.20(M.44.305D); τῆς ν. τῶν δερμάτων περιβολῆς ἐλευθερώσας τοὺς πόδας id.hom.11 in Cant.(M.44.1005C).

C. met.; *dead* because; 1. powerless χεῖρες...ν. τυγχάνουσαι Hom.Clem.12.13; 2. barren; of land, Arist.apol.4.3; νεκρὰς δὲ φλογεροῦ πυρὸς φέρουσαι λαμπάδας Meth.symp.11(p.133.26; M.18.209C); spiritually ν. καθέστηκεν [sc. πίστις], ἐάν τις αὐτὴν ἄπρακτον ἔχῃ †Chrys.ap.cat.Jac.2:19(p.16.4); νεκρὸς τοῦ βίου Tit.Bost.Man.2.9(M.18.1152B); 3. lifeless; a. of idols οἱ ζῶντες τοῖς ν. θεοῖς οὐ θύομεν 2Clem.3.1; λατρεία...θεῶν ν. Did.6.3; Arist.apol.3.2; Clem.paed.2.8(p.202.1; M.8.484B); ἀψύχοις καὶ ν. εἰδώλοις Or.Jo.2.3(p.57.19; M.14.113C); id.Cels.6.14(p.84.14; M.11.1312A); Hom.Clem.10.9; ib.11.12; b. of pagan philosophy ν. σοφίας Clem.q.d.s.11(p.167.8; M.9.616B); c. of bequests to poor by the dead, which involve no personal sacrifice and are ν. θυσίαι, ‡Ath.qu.Ant.91(M.28.653C); d. of things done of necessity and ἀπροαιρέτως, Nil.ap.Proc.G.Cant.5:3(M.87.1684A); e. of what is dead through sin, Herm.sim.8.8.1; τὰ ῥήματα αὐτῶν μόνα ζῶσι, τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ν. ἐστιν ib.9.21.2; Clem.paed.2.2(p.172.30; M.8.421B); ν. περιφέρων ψυχήν Chrys.hom.73.3 in Mt.(7.711A); id.hom.6.3 in 2Cor.(10.477C); καθεύδοντα καὶ ν., τὸν ἐν ἁμαρτίαις id.hom.18.1 in Eph.(11.128B); Cyr.Ag.15(3.646A); hence τὰ ν. *sins*, Or.hom.8.14 in Lev.(p.412.31); 4. insensitive ἡμεῖς τέφρας ψυχρότεροι...καὶ τῶν τεθνηκότων νεκρότεροι Chrys.hom.6.5 in Mt.(7.94B); id.hom.6.3 in 2Cor.(10.477D); 5. mortified πᾶς ζῶν ἐν Χριστῷ...ἔζη ποτὲ τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ ὕστερον ν. γενόμενος αὐτῇ ἔζησεν τῷ θεῷ Or.comm.in Rom.6:11(JTS 13 p.366); ἐν ν. ἀνθρώπῳ βούλεται [sc. εὐαγγέλιον] νεκρῶσαι τὴν ἁμαρτίαν Ephr.3.211A; ἵνα...τὰ μέλη...ν. ταῖς κακαῖς ἀποφήνωμεν ἐνεργείαις Thdt.Cant.7:11–13(2.151); πάντα ἔχων τὰ πάθη ν. Marc.Diac.v.Porph.8; v. infra D.2.b.

D. exeg.; 1. Eph.2:1,5 θάνατος τῆς ψυχῆς εἶναι λέγεται τὰ ἁμαρτήματα Or.comm.in Eph.2:1–5(p.403); Chrys.hom.4.1 in Eph.(11.25B); τοὺς ν., τοὺς ὀργῆς υἱούς, τούτους ἐζωοποίησεν cat.Eph.2:5(p.140.12); 2. Rom.8:10 interpreted; a. of body being dead because belonging to sin, Cyr.Rom.8:10(p.214.15ff.); b. of body as mortified οὐδὲ...εἶπεν, ἀργεῖν τὸ σῶμα...τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ καὶ ν. εἶναι ...ὅτι τὴν πονηρίαν, ἀλλ' οὐ τὴν φύσιν τοῦ σώματος καθάπαξ ἀνεῖλεν Chrys.hom.13.8 in Rom.(9.570A); οὐ τῆς σαρκὸς κατηγορεῖ, ἀλλὰ τῆς ἁμαρτίας. τῇ γὰρ ἁμαρτίᾳ προσέταξε τοῦτο γενέσθαι ν., ἀντὶ τοῦ, τὴν ἁμαρτίαν μὴ ἐνεργεῖν Thdt.Rom.8:10(3.83); ν. τοὺς...διὰ τῶν τῆς δικαιοσύνης ἔργων τὸ σῶμα νεκροῦντας ἀπὸ τῶν τῆς ἁμαρτίας παθῶν...κατὰ τὸ εἰρημένον...τὸ μὲν σῶμα ν. δι' ἁμαρτίαν Sev.Ant.ap.cat.1Petr.4:6–7(p.76.11); 3. Rom.7:8 πᾶς...ἄνθρωπος ἔζη χωρὶς νόμου ποτέ, ὅτε παιδίον ἦν...ἅμα δὲ τῷ ἐλθεῖν τὴν ἐντολὴν...ὑφίσταται ἡ κακία...ἀναζῇ ἡ ἁμαρτία, τέως οὖσα ν. Or.comm.in Rom.7:8(JTS 14 p.14); 'χωρὶς γὰρ νόμου ἡ ἁμαρτία ν.'· τουτέστιν, οὐχ οὕτω γνώριμος. ᾔδεσαν μὲν γὰρ καὶ οἱ πρὸ τοῦ νόμου, ὅτι ἡμάρτανον, ἀκριβέστερον δὲ ἔμαθον μετὰ τὴν τοῦ νόμου δόσιν Chrys.hom.12.5 in Rom.(9.550A); Isid.Pel.epp.4.62(M.78.1120B); εἰ γάρ ἐστιν ἀληθῶς ἁμαρτία ν. χωρὶς νόμου, πῶς οὐ πιθανὸν ἐννοεῖν ζωοποιεῖσθαι τρόπον τινὰ διὰ τοῦ νόμου τὴν ἁμαρτίαν τοῦ καὶ ἐμφανῆ καθιστάντος αὐτήν, καὶ οἷον ἔμπνουν ἀποτελοῦντος, καίτοι πάλαι μὴ ἐγνωσμένην, εἰ καὶ ἦν ἐν ἡμῖν; Cyr.Rom.7:8(p.199.9; M.74.804C); ἁμαρτία ν. νόμου γὰρ οὐκ ὄντος, τοῦ τὸ πρακτέον ὑποδεικνύντος, καὶ τὸ οὐ πρακτέον ἀπαγορεύοντος, οὐκ ἔχει χώραν ἡ ἁμαρτία Thdt.Rom.7:8(3.72); 4. Heb.6:1, 9:4; a. of works that are dead because sinful ὁ ἔχων ν. ἔργα, ὁ μηδέπω μετανοήσας ἀπὸ ν. ἔργων Or.hom.9.3 in Jer.(p.68.1; M.13.353B); καλῶς εἶπεν, 'ἀπὸ ν. ἔργων'· εἴ τις ἥψατο νεκροῦ, ἐμιαίνετο· καὶ ἐνταῦθα εἴ τις ἅψαιτο ν. ἔργου, μολύνεται διὰ τῆς συνειδήσεως Chrys.hom.15.2 in Heb.(12.153A); ν. ... τοὺς...τῶν τῆς νεκρότητος ἔργων οὐκ ἀπεχομένους Cyr.ador.16(1.580C); ἔργα...τὰ ν. τῆς σαρκὸς δηλονότι τὰ

μυσαρὰ καὶ βέβηλα πάθη id.*glaph.Lev.*1(1.354B); ἀποστῆναι τῶν ἁμαρτημάτων...τουτέστιν ἀναχωρεῖν τῶν ν. ἔργων Eulog.*fr.Novat.*(M.104.336B); Sev.Ant.ap.*cat.1Petr.*4:5(p.73.19); **b.** of Judaistic works as ν. καὶ ψευδῆ, Chrys.*hom.15.2 in Heb.*(12.153A).

E. ν. θάλασσα *Dead Sea*, Afric.*chron.*9(M.10.69B); Pall.*h.Laus.*50 (p.144.11; M.34.1212C); Thdt.*Ezech.*25:11(2.886).

νεκροσυλία, ἡ, *robbery of the dead*, †Bas.*Is.*272(1.586B; M.30.596C); Thdt.*ep.*145(4.1245).

***νεκροτάφιον, τό,** **1.** *tomb, burial place*, Nil.*epp.*1.26(M.79.92D); *CIG* 8846 (Hieracium); **2.** plur., *grave-clothes*, Amph.*hom.*3(M.39.65B); ‡Pall.*h.mon.*1.37(p.15.1, v.l. νεκροτάφοις M.34.1122C).

***νεκρότης, ἡ,** *state of death*;

A. four kinds defined διάφοροι νεκρότητός εἰσι τρόποι· καὶ ἔστιν εἷς μὲν ὁ τοῦ σώματος, καθ' ὃν ὁ Ἀβραὰμ νεκρὸς ὤν, οὐκ ἦν νεκρός· ὁ γὰρ θεὸς...οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων· ἕτερος ὁ τῆς ψυχῆς..., ἄλλος ὁ καὶ ἐπαινετός, ὁ διὰ τῆς φιλοσοφίας γινόμενος..., ἕτερος...ὁ ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος· ὁ γὰρ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος...νενέκρωται Chrys.*hom.11.5 in Rom.*(9.536D).

B. *physical death*; **1.** in gen., Or.*Jo.*28.8(7; p.398.35; M.14.697A); Ephr.3.211A; συνταφέντες τῷ Χριστῷ...οὐ νεκρότητος φθορὰν ἐκδεχόμεθα, ταφὴν δὲ καὶ ὥσπερ φυτείαν σπερμάτων μιμούμεθα †Bas.*bapt.*1.2.13(2.638E; M.31.1548B); ὕπνος...νεκρότητος εἰκών Chrys.*hom.27.5 in 1Cor.*(10.249C); **2.** of Christ's death τὸν...ζωτικὰ σημεῖα καὶ ἐν τῇ ν. δείξαντα τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα Or.*Cels.*2.69(p.191.9; M.11.904C); γευσαμένῳ δι' ἡμᾶς νεκρότητος Gr.Naz.*or.*19.12(M.35.1057C); ἡ ν. δέ, τῆς ἐμῆς ἀναίρεσις id.*carm.*1.2.34.219(M.37.961A); ref. Cant.2:1 ταῖς κοιλᾶσι, ταῖς ἐν ᾅδου ψυχαῖς, κρίνον, νεκρότητα ἀναδεξάμενος Diod.*Ps.*64:14(M.33.1599C).

C. *mortality* κατέβη ἐπὶ τὴν ν. ἡμῶν, ἵνα...τὴν μετὰ τὴν ν. ζωὴν αὐτοῦ...χωρῆσαι δυνηθῶμεν Or.*Jo.*1.31(35; p.40.15; M.14.84C); θεὸς ...τοὺς δερματίνους χιτῶνας διὰ τοῦτο κατεσκεύασεν, οἱονεὶ νεκρότητι περιβαλὼν αὐτόν, ὅπως διὰ τῆς λύσεως τοῦ σώματος πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ γεννηθὲν κακὸν ἀποθάνῃ Meth.*res.*1.38(p.281.14; M.18.293B); μὴ εἶναι τοὺς δερματίνους χιτῶνας τὰ σώματα, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἀλόγου τῶν ζῴων ν. κατεσκευασμένην *ib.*1.39(p.283.11; M.41.1108A); ἐκ τῆς τῶν ἀλόγων φύσεως ἡ ν. οἰκονομικῶς περιετέθη τῇ εἰς ἀθανασίαν κτισθείσῃ φύσει Gr.Nyss.*or.catech.*8(p.43.16; M.45.33C).

D. *corruption* of living but decayed body, *T.Job* 30(p.122.9).

E. *atrophy, paralysis* ἐν τοῖς σώμασιν μερῶν τινων νεκρότητες καὶ ξηρότητες. ... οὐκ αἰσθάνεται ἐκεῖνος, ὅταν ᾖ ν. περὶ αὐτό Or.*hom.6.2 in Jer.*(p.49.9; M.13.325A); of leprosy, Cyr.*ador.*15(1.541D).

F. *spiritual deadness*; **1.** in gen. ἀπὸ τῆς ἀναισθησίας καὶ ν. ἀναστησομένους Or.*Jo.*6.28(14; p.137.19; M.14.248C); *ib.*28.8(7; p.398.35; 697A); opp. ζωή, *ib.*2.6(4; p.61.2; 120C); *ib.*6.19(11; p.128.27; 233C); Ephr.3.210F; **2.** caused by sin ἔργοις τῆς ν. Or.*hom.9.3 in Jer.*(p.68.6; M.13.353B); Bas.*Spir.*35(3.29C; M.32.129D); Gr.Naz.*carm.*1.2.8.108(M.37.657A); Chrys.*hom.70.3 in Mt.*(7.690E); id.*hom.6.2 in Col.*(11.367F); Cyr.*ador.*7(1.228B); and typified by shoes removed by Moses, id.*glaph.Ex.*1(1.263E); **3.** from which Christ delivers man, Or.*Jo.*1.9(11; p.14.23; M.14.40C); of Lazarus as typical of sinners ἀξίους τῆς ν. δεσμοὺς ἐκ τῶν προτέρων ἁμαρτημάτων περικείμενος...μήτε...δυνάμενος...τι ἐνεργῆσαι διὰ τῆς ν. δεσμούς, ἕως Ἰησοῦς κελεύσῃ τοῖς λῦσαι αὐτὸν δυναμένοις *ib.*28.7(6; p.397.20; 693C); Meth.*res.*1.23(p.248.3; M.41.1093A); Agath.*v.Gr.Ill.*136; **4.** from which baptism is resurrection, Bas.*Spir.*35(3.29C; M.32.129D); Chrys.*hom.6.3 in 2Cor.*(10.476E); cf.*ib.*(476C).

G. *mortification*, Tit.Bost.*Man.*2.9(M.18.1152B); τὴν ν. τὴν μακαριζομένην καὶ θαυμαζομένην Chrys.*hom.11.5 in Rom.*(9.537B); ν. ... ζωῆς αἰτία γενομένη id.*hom.10.1 in 1Cor.*(10.80E).

***νεκροτοκέω,** *bear a still-born child*, ‡Caes.Naz.*dial.*102(M.38.968).

***νεκροτόκιον, τό,** *still-born child*, Max.*schol.e.h.*3.3.6(M.4.141C).

***νεκροφανῶς,** *like a corpse*, ‡Ath.*occurs.*12(M.28.988C).

***νεκροφόνος, ὁ,** *murderer of the dead*, i.e. robber of graves, Gr.Naz.*carm.*2.2(epigr.)57(M.38.112A).

νεκροφορέω, 1. *bear about a dead body*; of souls doomed to wear physical bodies as penalty of Fall, Meth.*res.*1.29(p.258.7; M.41.1136C); *ib.*(p.260.2; M.41.1137B); *ib.*1.54(p.312.3; M.41.1145C); **2.** *bear a mortified body*, Thdr.Stud.*nativ.BMV* 7(M.96.689B).

νεκροφόρος, 1. *bearing a corpse*; met., of docetist who denies reality of Christ's flesh μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκοφόρον, ὁ δὲ τοῦτο μὴ λέγων τελείως αὐτὸν ἀπήρνηται, ὢν ν. Ign.*Smyrn.*5.2; δερματίνους δὲ χιτῶνας ἐφέσσατο σάρκα βαρεῖαν ν. Gr.Naz.*carm.*1.1.8.116(M.37.455A); ψυχή,...τίς δέ σε ν. θήκατο; *ib.*1.2.14.64(760A); in allegorical interprn. of Lc.7:12ff. οἱ βαστάζοντες στήσονται, τουτέστι παύσονται τοῦ δρόμου τῆς ν. κακίας Nil.*epp.*4.12(M.79.556B); **2.** as subst., *tomb*, Amph.*hom* 3.4(M.39.64C); ἡ νεκροφόρου δυσίνιος [l. δυσήνιος] ἀποφορά *ib.*(64D).

***νεκρόφρων,** *with mind set on the dead*, ‡Gr.Naz.*Chr.pat.*2153(M.38.306A).

***νεκροφῶρ, ὁ,** *corpse-stealer*, ‡Gr.Naz.*Chr.pat.*1895(M.38.287A).

***νεκροχειροτόνητος,** *ordained by a dead man* αὐτῶν μὲν [sc. Ἡσαϊανιστῶν] διαβεβαιουμένων, ὑπὸ Ἐπιφανίου τοῦ Παμφύλου τοῦ χειροτονήσαντος πρεσβύτερον Σεβῆρον, καὶ αὐτὸν κεχειροτονῆσθαι· τῶν δὲ λοιπῶν μὴ συντιθεμένων, ἀλλὰ ν. αὐτὸν εἶναι λεγόντων, ὡς νεκρᾶς ἐπιτεθείσης αὐτῷ τῆς Ἐπιφανίου χειρός Tim.CP *haer.*(M.86.45B).

νεκρ-όω, *make dead*;

A. lit.; **1.** *kill*, ‡Just.*coh.Gr.*3(M.6.236A); Or.*enarr.in Job* 40:26(M.17.101A); **2.** pass.; **a.** *be made dead* τὰ ~ούμενα...σώματα Just.*1apol.*18.6(M.6.356B); τὰ ~ωθέντα τῶν σωμάτων Athenag.*res.*2(p.50.9; M.6.977B); θεάσῃ αὐτὸν νενεκρωμένον, ἀνιστάμενον δὲ τῇ τοῦ θεοῦ... δυνάμει *A.Jo.*23(p.164.6); in interprn. of raising of Lazarus οὐ ταὐτόν ἐστιν τὴν ἀρχὴν τοῦ δεδέσθαι ἐκ τοῦ νενεκρῶσθαι εἰληφέναι Or.*Jo.*28.8(7; p.398.34; M.14.697A); νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον (τουτέστι τὰ σκηνώματα· ἐνεκρώθησαν γὰρ ἀπαμφιασθέντα τῶν ψυχῶν) Meth.*symp.*6.4(p.69.8; M.18.120B); in interprn. of δερμάτινοι χιτῶνες as τὴν πρὸς τὸ ~οῦσθαι δύναμιν Gr.Nyss.*or.catech.*8(p.43.10; M.45.33C); Chrys.*hom.24.4 in 1Cor.*(10.216E); **b.** *be as good as dead*, *A.Thom.*A 33(p.150.1); *ib.*75(p.190.4); cf.*A.Andr.*B 3(p.60.3); **3.** *paralyse, render ineffective*, Or.*hom.6.2 in Jer.*(p.49.10; M.13.325A); *Hom.Clem.*12.15; Chrys.*hom.55.2 in Jo.*(8.324E); Thdt.*h.e.*1.7.5(3.755); met. ψυχὴ ~ουμένη τὰ μέλη Or.*hom.6.2 in Jer.*(p.49.15; M.13.325B); ~οῖ τὴν...ὄψιν id.*Jo.*20.39(p.382.28; M.14.668D); λόγους ...τῇ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἀπραξίᾳ νενεκρωμένους Max.*ep.*20(M.91.597C); πίστιν...~ωθεῖσαν τοῖς πάθεσιν *ib.*25(613C); **4.** *deaden* (through effects of cold), *numb*, *Hom.Clem.*17.8; met. ἀχαρίστου γὰρ ἐλπὶς ὡς πάχνη χειμέριος...ναρκᾶν καὶ ~οῦσθαι τὴν ψυχὴν ποιεῖ, ὥσπερ ἐκείνη τὰ σώματα Chrys.*hom.25.4 in Mt.*(7.312B); ἐν ἀκμῇ τοῦ χειμῶνος τῆς... ἁμαρτίας...ὅτε...ἀγάπη...ἡ πρὸς θεὸν ψυγήσασα ἐνενέκρωτο Hesych.H.*fr.Ps.*35:9(M.93.1189D).

B. met.; **1.** *kill, make dead* sin, Devil, etc. κυρίου τὰ πάθη νεκρώσαντος Clem.*str.*3.4(p.207.17; M.8.1129A); ~οῦμεν...τὸν διάβολον Or.*enarr.in Job* 40:26(M.17.101A); καταγωνισαμένη τὸν διάβολον...καὶ ~ώσασα τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς τῶν ἑπτὰ στεφάνων τῆς ἀρετῆς ἐγκρατὴς γίνεται Meth.*symp.*8.13(p.97.19; M.18.160B); id.*res.*1.60(p.324.5; M.41.1157A); ἔδει...~ωθῆναι...θανάτῳ τὴν ἁμαρτίαν, ἵν' ἐκτακείσης τῆς ἁμαρτίας...ὁ ἄνθρωπος καθαρὸς φάγῃ τῆς ζωῆς *ib.*1.39(p.284.6; M.41.1108C); **2.** *destroy* τῶν κοσμοκρατόρων ~ωθῆναι τὴν βίαν Mac.Mgn.*apocr.*4.30(p.221.33); **3.** *reduce to condition of spiritual death*, *A.Jo.*112(p.211.8); νεκροὶ δὲ ἡμεῖς οἱ ~ωθέντες τῇ συστάσει ταύτῃ, ζῶντες δὲ οἱ ἄρρενες οἱ μὴ μεταλαβόντες τῆς συστάσεως ταύτης Clem.*exc.Thdot.*22(p.114.1; M.9.669A); αὐτὸν μὴ δεξαμένων καὶ ἑαυτοὺς μᾶλλον ἢ τὸν Ἰησοῦν ~ωσάντων Or.*hom.26.3 in Jos.*(p.462.30; M.87.1041B); τῆς οἱονεὶ νεκρότητος ἣν νενέκρωνται Meth.*res.*1.23(p.248.3; M.41.1093A); δόξα δὲ πατρός ἐστι τὸν...ἄνθρωπον...~ωθέντα ζωοποιηθῆναι Ath.*Ar.*1.42(M.26.100B); *ib.*2.65(285A); ὁ ταῖς ἁμαρτίαις νενεκρωμένος πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀκίνητος μένει ‡Ath.*qu.script.*111(M.28.764A); Gr.Naz.*or.*30.20(p.141.11; M.36.132A); Gr.Nyss.*virg.*13(p.304.16; M.46.376D); Epiph.*haer.*9.4(p.202.12; M.41.229C); ἐν τάφῳ τῷ σώματι νενεκρωμένην ψυχὴν περιφέρων Chrys.*hom.27.4 in Mt.*(7.331E); *ib.73.3*(711B); ἡ μὲν ταῖς ἁμαρτίαις νενεκρωμένης ψυχῆς ἀνάστασις...τελεῖται, ὅταν ταῖς τῆς δικαιοσύνης πράξεσιν εἰς ζωὴν ἀναστοιχειωθῇ Isid.Pel.*epp.*5.179(M.78.1432B); Cyr.*Ps.*29:8(M.69.856C); τὰ τοῦ σώματος πάθη ~ωσον, ~οῦντα τὸν νοῦν μου Jo.Mon.*hymn.Bas.*9(M.96.1376D); produced by heret. beliefs, Gr.Naz.*or.*31.13(p.162.4; M.36.148C); *ib.*38.16(329C); **4.** *mortify* ~ῶσαι τὰς ἐπιθυμίας Clem.*str.*4.12(p.286.2; M.8.1293C); ὁ γνωστικὸς...ζῇ...~ώσας τὰς ἐπιθυμίας καὶ οὐκέτι συγχρῆται τῷ σώματι *ib.*6.9(p.469.17; M.9.296C); id.*exc.Thdot.*52(p.124.12; M.9.684C); σῶμα...ἐσταύρωσαν καὶ οἷον ἐνέκρωσαν ἀπὸ τῶν σωματικῶν παθῶν id.*fr.*7(p.197.5); Or.*or.*25.3(p.359.1; M.11.500A); id.*schol.in Cant.*8:4(M.17.285B); Ephr.3.255F; ~ωθῆναι τῷ κόσμῳ, ζῶσαι τῇ ἀρετῇ id.3.549C; ἡ ἐλπὶς ἐν τῷ ~ῶσαι μὲν πάντα τὰ σεαυτοῦ, ζητῆσαι δὲ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν τὴν μέλλουσαν Bas.*hom.*20.3(2.159A; M.31.532A); βαπτισθέντα εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου συνδιατεθῆναι τῷ θανάτῳ, ὅπερ ἐστὶ ~ωθῆναι τῇ ἁμαρτίᾳ ἑαυτῷ τε καὶ τῷ κόσμῳ †Bas.*bapt.*1.2.10(2.636D; M.31.1541D); *ib.*1.2.13(638E; M.1548C); Diod.*Rom.*7:9–11(p.88.12); θεῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλως ζῆν, ἀλλ' ἢ ~ωθέντα τῇ ἁμαρτίᾳ Chrys.*comm.in Gal.*2:20(10.692E); ἄνθρωπος ἐὰν μὴ ~ώσῃ τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς πάντα,...οὐ δύναται γενέσθαι μοναχός *Apophth.Patr.*(M.65.340C); μέτοχοι γὰρ γεγονότες αὐτοῦ διὰ τοῦ πνεύματος... ἐνεκρώθημεν τῷ κόσμῳ, ζῶμεν δὲ τὴν ἀρίστην ζωὴν τῷ θεῷ Cyr.*Jo.*4.7(4.432D).

***νεκρώσιμος**, **1.** *of* or *concerned with death* τί δηλοῦσιν οἱ δερμάτινοι χιτῶνες...; τὰ δέρματα νεκρωθέντων ἀλόγων εἰσί, ν. οὖν σύμβολον τοῦτο περιέθηκε Ephr.3.477E; **2.** *funeral* ἀκολουθία ν. *Euchol.*(p.451); κανόνας ν. *Const.Stud.*7(M.99.1708A).

νέκρωσις, ἡ, *state of death*;

I. lit.; **A.** *death, condition of death*; **1.** in gen. νέκρωσιν αὐτοῖς [sc. Adam and Eve] ὁρίσας Meth.*res.*1.38(p.281.12n.); τὰ νεκρὰ σώματα ...μυσάττονται διὰ τὴν...δυσωδίαν, καὶ οὐ διὰ τὴν ν. ‡Just.*qu.et resp.* 28(M.6.1276B); **2.** of Christ's death; **a.** in gen. ἐπὶ...τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ν. Iren.*haer.*3.18.3(M.7.933B); ‡Hipp.*fr.24 in Pr.* (p.165.19; M.10.621D); εἰ γὰρ κατὰ μετάστασιν θεότητος ὁ θάνατος γέγονε καὶ ἡ τοῦ σώματος ν., ἴδιον ἄρα θάνατον ἀπέθανε, καὶ οὐ τὸν ἡμέτερον ‡Ath.*Apoll.*1.18(M.26.1125B); ν. δὲ θεὸς οὐκ ἐπιδέχεται *ib.* 2.7(1144B); τριήμερον ν. Gr.Nyss.*or.catech.*35(p.132.10; M.45.88C); **b.** ref. 2Cor.4:10, interpreted; **i.** of 'dying daily', Chrys.*hom.9.1 in 2Cor.*(10.498D); Thdt.*2Cor.*4:10(3.310); **ii.** of mortification (v. infra IV) ὅτε τὴν ν. Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέρομεν, καὶ οὐκέτι ζῶμεν κατὰ σάρκα ζῇ δὲ τὸ πνεῦμα Or.*hom.11.2 in Jer.*(p.80.2; M.13.369A); id.*Jo.*1.31(35; p.40.15; M.14.84C); Cyr.*ador.*11(1.407E); **iii.** of baptism, Bas.*Spir.*32(3.27A; M.32.125A); Cyr.*ador.*11(1.407D); cf. ref. Mc.10:38, Lc.12:50, Max.*cap.*2.98(M.90.1220C) cit. s. βάπτισμα.

B. *mortality* τινες δερματίνους χιτῶνας τὴν ν., ἣν ἀμφιέννυνται ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα, διὰ τὴν ἁμαρτίαν θανατωθέντες, ἀπεφήναντο τυγχάνειν. οὐ πάνυ τι οὐδὲ αὐτοὶ εὐχερῶς δυνάμενοι παραστῆσαι, πῶς ὁ θεός, καὶ οὐχὶ ἁμαρτία, ν. ἐμποιεῖ τῷ παραβεβηκότι Or.*sel.in Gen.*3:21(M.12. 101B); ἡ σὰρξ ἀναστᾶσα, καὶ ἀποθεμένη τὴν ν. καὶ θεοποιηθεῖσα Ath. *Ar.*3.48(M.26.425B); ‡Chrys.*pasch.*2(8.257A); Proc.G.*Gen.*3:21(M. 87.220A).

C. *deadness, paralysis, uselessness*; **a.** lit., of effects of illness ποίμνιον ἀποίμαντον...διὰ τὴν ἡμετέραν ν. Gr.Naz.*ep.*152(M.37.257B); of leprosy ν. ἐν ζώσῃ σαρκί Cyr.*ador.*15(1.541A); **b.** met., ref. Rom. 3:26 διὰ τὴν πάρεσιν, τουτέστι, τὴν ν. Chrys.*hom.7.3 in Rom.*(9. 486A); Sev.Ant.*res.*(p.836.3; M.46.644A).

II. *spiritual death*;

A. as state of man before Inc. τὴν ἡμετέραν ν. διὰ τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἀνακράσεως εἰς ζωτικὴν μεταποιῆσαι χάριν καὶ δύναμιν Gr.Nyss. *Eun.*5(2 p.119.22; M.45.700D); Nest.*hom.tent.*1(p.338; M.61.685).

B. as state of unbaptized, Herm.*sim.*9.16.3; Chrys.*hom.6.3 in 2Cor.*(10.476C).

C. of those who do not hear God's word or are in state of sin, †Bas.*Is.*165(1.497A; M.30.389D); *ib.*166(497E; M.392C); Μωσῆς ἐν τῇ τῆς ἁγίας γῆς ἐπιβάσει τὴν δερματίνην ν. τῶν ποδῶν ἐκβαλών Gr.Nyss. ap.Proc.G.*Cant.*5:3(M.87.1680A); cf.id.*hom.11 in Cant.*(M.44.1005C); Chrys.*hom.6.3 in 2Cor.*(10.477D); ἡ ν. ἡ ψυχική, προαιρέσεως οὖσα, ἔγκλημα ἔχει καὶ λύσιν οὐδεμίαν id.*hom.4.1 in Eph.*(11.25B); τί δὲ ν. ψυχῆς; ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα τότε νεκροῦται, ὅταν ἔρημον αὐτὸ καταλίπῃ τῆς...ἐνεργείας ἡ ψυχή· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τότε νεκροῦται, ὅταν ἔρημον αὐτὴν καταλίπῃ τῆς...ἐνεργείας τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον *ib.18.3*(130C); ν. ...ψυχῆς τὴν κακοπραγίαν Isid.Pel.*epp.*5.179(M.78.1432B).

III. of death of the 'old man', sin etc. in baptism τῆς μὲν ν. ἐν τῷ ὕδατι τελουμένης, τῆς δὲ ζωῆς ἡμῶν ἐνεργουμένης διὰ τοῦ πνεύματος Bas.*Spir.*35(3.29D; M.32.129D); ἐν τῇ τῆς ν. εἰκόνι τῇ γενομένῃ διὰ τοῦ ὕδατος Gr.Nyss.*or.catech.*35(p.134.10; M.45.89B); δύο...ν. εἶναί φησι ...καὶ τὴν μὲν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ γεγενῆσθαι ἐν τῷ βαπτίσματι, τὴν δὲ ὑφ' ἡμῶν ὀφείλειν γίνεσθαι διὰ τῆς μετὰ ταῦτα σπουδῆς Chrys.*hom.11.1 in Rom.*(9.530B); Cyr.*ador.*11(1.408A).

IV. *mortification*, ref. Rom.4:19 οὐ διὰ τὸ γῆρας λέγεται τὸ σῶμα τοῦ Ἀβραὰμ νενεκρωμένον...ὥστε ἐν ἐπαίνῳ λέγεται ἡ τοιαύτη ν. τοῦ τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς νεκρώσαντος Or.*comm.in Rom.*4:18–22(*JTS* 13 p.361); μία γὰρ θυσία, ὁ Χριστός, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν ν. τῶν ἁγίων †Bas. *Is.*26(1.400B; M.30.169B); Gr.Nyss.*v.Mos.*(M.44.349A); *ib.*(385D); ref. Cant.5:5 αὐτάς φησι τὰς χεῖρας (σημαίνει δὲ τὰς ἐνεργητικὰς τῆς ψυχῆς κινήσεις) ἀφ' ἑαυτῶν στάξαι τὴν σμύρναν, τὴν οἴκοθεν ἐκ προαιρέσεως τῶν σωματικῶν γινομένην ν.· διὰ τούτου σημαίνων τὴν ἐν πᾶσι τοῖς δακτύλοις πεπληρωμένην. λέγει δὲ τὰ καθ' ἕκαστον εἴδη τὰ διῃρημένως δι' ἀρετῆς σπουδαζόμενα, τῷ τῶν δακτύλων διερμηνεύων ὀνόματι, ὡς εἶναι πάντα τὸν νοῦν τῶν λεγομένων τοιοῦτον· ὅτι ἔλαβον δύναμιν ἀναστάσεως διὰ τοῦ νεκρῶσαι τὰ μέλη μου τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἑκουσίως μοι τῆς τῶν μελῶν τῶν τοιούτων ἐνεργηθείσης ν. id.*hom. 12 in Cant.*(M.44.1017A); Chrys.*hom.11.1 in Rom.*(9.530B); λῃστὴς ἐστιν εὐγνώμων, ὁ διὰ τῆς παντελοῦς τῶν παθῶν ν. καταξιωθεὶς συσταυρωθῆναι Χριστῷ, τουτέστι μετὰ λόγου καὶ γνώσεως πᾶσαν διεξιὼν ἀρετήν ‡Ammon.*Mt.*27:44(M.85.1389B); in monastic life, Sophr.H.*v.Anast.*(M.92.1689B); Jo.Mon.*hymn.Blas.*6(M.96.1404C).

νεκρωτικός, **1.** *mortifying* τῆς ν. τῶν παθημάτων σμύρνης πλήρεις Gr.Nyss.*hom.14 in Cant.*(M.44.1068B); ὕπνον πάσης ἁμαρτίας ν. Nil. *epp.*3.180(M.79.469A); τὴν ν. τῶν παθῶν πρᾶξιν, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὸ τῆς ἀφθονίας καλόν Max.*ambig.*(M.91.1284D); νοητῷ... σταυρῷ, τῇ ν. ... τῶν παθῶν ἐνεργείᾳ Thdr.Stud.*icon.*5(M.99.496B); **2.** v. νεκρικός.

***νεκταριώδης**, *like nectar*, †Gr.Thaum.*ep.Philagr.*(M.46.1105D).

νεκταρώδης, = foreg., Jo.VI H.*v.Jo.D.*31(M.94.472C).

νεκυομαντεία, ἡ, *divination by the dead, necromancy*, Just.*1apol.* 18.3(M.6.356A); Clem.*prot.*2(p.11.6; M.8.69A); Eust.*engast.*3(p.19. 12; M.18.617C); τὰ νεκυομαντειῶν παρανομώτατα πράγματα, μηδὲ μέχρις ἀκοῆς παραδέχου Cyr.H.*catech.*4.37; Chrys.*hom.24.4 in Rom.* (9.699D); Cyr.*ador.*6(1.186A); id.*Is.*1.5(2.146D); ἔθυον...ἐν μνήμασι... ν. τὰς καλουμένας ἐπιτηδεύοντες *ib.*5.6(893D); used in attempt to divine succession to throne in reign of Valens, Socr.*h.e.*4.19.1(M. 67.505A); ἐπὶ νεκυομαντείας οἱ δαίμονες ψυχὰς τὰς καλουμένας ὑποκρινόμενοι Proc.G.*Is.*29:1–8(M.87.2252D).

***νεκυοσσόος**, *raising the dead to life*, Nonn.*par.Jo.*5:25(M.43. 789A); *ib.*11:44(845C); *ib.*12:18(853A).

νεκυοστόλος, *bearing the dead*, Nonn.*par.Jo.*19:38(M.43.905C).

***νεκυοφάγος**, *feeding on corpses*, Epiph.*exp.fid.*10(p.509.27; M. 42.797C).

νέκυς, ὁ, *corpse*, ref. ideal man, Papa, in Naassene system λέγουσι δὲ...τὸν αὐτὸν τοῦτον καὶ ν., οἱονεὶ ἐν μνήματι καὶ τάφῳ ἐγκατωρυγμένον ἐν τῷ σώματι Hipp.*haer.*5.8(p.93.13; M.16.3146B); Naassene hymn ap.Hipp.*haer.*5.9(p.99.20; 3155A).

νεμεσήμων, *exciting indignation*, Nonn.*par.Jo.*15:22(M.43.876C).

νεμεσίζω, *be angry with* ἐνεμέσιζε τοῖς...στρατιάρχαις Men.*exc. gent.*17(p.460.5; M.113.821A).

***νενοθευμένως**, *in an irregular* or *illegitimate manner*, Bas.Sel.*or.* 36.2(M.85.385B).

***νεοβάπτιστος**, *newly baptized*, Job.Mon.*inc.*2(M.86.3316C); *Didasc.Jac.*tit.(p.745.2).

***νεόβουλος**, ὁ, *newly appointed member of municipal council* ἐπειδὴ γέγονεν ἡγεμών, ἀξιοῦται συντελεῖν ὥσπερ οἱ ν. Synes.*ep.*38(M. 66.1364B).

***νεογενία**, ἡ, *new, strange birth*, Thdot.Anc.*hom.BMV et Sym.* 3(M.77.1393B).

***νεόγληνος**, *provided with new eyes*, Nonn.*par.Jo.*9:8(M.43. 825A).

νεόγραπτος, *newly inscribed*, Gr.Naz.*carm.*2.2(poem.)4.110(M.37. 1513A).

νεόγραφος, *newly-written* δέλτοις ὀλίγῃσι ν. αἷμα λελογχώς (of a brand-new title of nobility) Gr.Naz.*carm.*2.1.32.30(M.37.1302A).

νεοθλιβής, *newly pressed* or *squeezed*; of wine, fig. ὁ ν. οὗτος οἶνος, ὁ ἐκ τῆς ληνοῦ προχυθείς, ἣν ἐπάτησε διὰ τοῦ εὐαγγελίου ὁ κύριος, ἵνα σοι πότιμον τοῦ ἰδίου βότρυος τὸ αἷμα ποιήσῃ Gr.Nyss. *Spir.*(M.46.701A).

***νεοκαής**, *newly lit*, Jo.Mon.*hymn.Geo.*6(M.96.1397B).

***νεοκαλλιγράφος**, *latter-day artist*; of women who paint their faces, Gr.Naz.*carm.*1.2.29.332(M.37.908A).

νεοκατασκεύαστος, **1.** *newly made*, Chrys.*hom.15.4 in 1Tim.*(11. 640C); ‡Proc.G.*Pr.*21:9(M.87.1432C); **2.** *newly appointed* ν. ἄρχοντι id.*Num.*27:21(M.87.877B).

***νεοκατήχητος**, *newly instructed*, of those who have recently become catechumens σαρκικοὺς δὲ τοὺς ν. καὶ μηδέπω κεκαθαρμένους Clem.*paed.*1.6(p.111.22; M.8.293A); id.*str.*6.15(p.497.25; M. 9.353B); Acac.et Paul.*ep.*(p.154.14; M.41.157A); Chrys.*hom.10.2 in 1Tim.*(11.600F); Pall.*h.Laus.*41(p.129.9; M.34.1234B); in gen. sense of new converts, Chrys.*hom.1.1 in 1Thess.*(11.426A); of religious novices, Ephr.1.318B cit. s. ἀσυστρόφημα.

***νεοκῆρυξ**, ὁ, *preacher of novelties*, Jo.V H.*icon.*2(M.96.1349C); *ib.*(1352A); *ib.*16(1361A).

***νεοκληρονόμος**, ὁ, *new heir*; of one who has despoiled another man's tomb, Gr.Naz.*carm.*2.2(epigr.)61.2(M.38.114A).

***νεόκλητος**, *newly called, called by a new name* εἰ ὁ νεόπλαστος καὶ νεότοκος καὶ ν. ὁ αὐτὸς οὗτος καὶ θεός, ἐξ ἀνάγκης καὶ νέος θεός Leont.H.*Nest.*5.47(M.86.1720B).

***νεόκοσμος**, *of a new world*, *Orac.Sib.*11.241.

νεόκτιστος, **1.** *newly created*, Cosm.Ind.*top.*2(M.88.93C); of the new creation τῆς ν. ψυχῆς, ἣν τὸ πνεῦμα δι' ὕδατος ἀνεμόρφωσεν Gr. Naz.*or.*7.15(M.35.773C); οὐ βούλεταί σε ὁ λόγος ποτὲ ἐν ταὐτῷ μένειν, ἀλλὰ ἀεικίνητον εἶναι, εὐκίνητον, πάντως ν. *ib.*44.8(M.36.616D); **2.** *newly appointed* ν. καθηγεμόνι Thdr.Stud.*epp.*2.126(M.99.1409B); **3.** *novel in creation*, ref. Arian conception of Christ νεογενῆ καὶ ν. οὐσίαν Χριστοῦ Const.*ep.*ap.Gel.Cyz.*h.e.*3.19.29(M.85.1352C).

***νεόκτυπος**, *newly pealing*; of thunder, Gr.Naz.*carm.*2.2(epitaph.)5.5(M.38.13A).

νεολαία, ἡ, *band of youths, youth* (collectively); hence *youthfulness, freshness,* in interprn. of the 'fresh colt' of Zech.9:9 τὴν ἐν Χριστῷ ν. τῆς ἀνθρωπότητος Clem.*paed*.1.5(p.99.6; M.8.268A); v. νεελαία.

νεολαμπής, *newly illumined,* i.e. baptized, Gr.Naz.*carm*.2.1.13.87 (M.37.1234A).

νεόλεκτος, *newly enlisted*; met., of converts to Christianity, Eus.*p.e*.1.5(16B; M.21.45C); Gr.Nyss.*Thdr*.(M.46.740C); Bas.Sel. *pasch*.2.4(M.28.1085C); σφραγισθέντων ν. στρατιωτῶν Χριστοῦ *Rit. Bapt*.(p.392); Thdr.Stud.*epp*.2.21(M.99.1181B).

***νεόλοχος, ἡ,** *woman who has just brought forth a child,* ‡Caes. Naz.*dial*.139(M.38.1044).

***νεομάρτυς, ὁ,** *recent martyr, Exorc*.31(p.342).

***νεομάχος, ὁ,** *one who is new to battle,* Jo.Mal.*chron*.8 p.209(M.97. 325A), but prob. for ναυμάχος.

νεόνυμφος, *newly betrothed*; of couple at beginning of marriage service, *Euchol*.(p.310).

[*]**νεόξυστος,** *newly scraped,* Gr.Nyss.*hom.14 in Cant*.(M.44. 1073A), but prob. for νεόξεστος.

νεοπαγής, *newly fixed*; **1.** *newly built,* Eus.*h.e*.10.3.1(M.20.848A); id.*v.C*.3.47(p.97.31; M.20.1108B); Bas.*ep*.94(3.188A; M.32.488A); of CP ν. Χριστοῦ πόλιν Soz.*h.e*.2.3.7(M.67.940B); met., of Church πόλει ...ν. καὶ θεοτεύκτῳ Eus.*h.e*.10.4.7(849C); of 'foundation' of instruction, Chrys.*hom.7.1 in Jo*.(8.44D); **2.** *newly made,* Eus.*theoph*.3 (p.14*.10; M.24.620A); Chrys.*hom.85.5 in Jo*.(8.580E); *ib.10.2*(59E); **3.** *newly constituted* ν. βίον Eus.*v.C*.3.1(p.77.25; M.20.1056B); ν. λαόν Gr.Naz.*or*.36.6(M.36.272C); of church at CP on its return to orthodoxy, CCP(381)*ep*.ap.Thdt.*h.e*.5.9.15(3.1032); of a new bishop, Gr. Naz.*ep*.121(M.37.216B); of new converts, Gr.Nyss.*v.Mos*.(M.44. 360D); Ast.Am.*hom*.8(M.40.272D); Proc.G.*Gen*.12:17(M.87.320C); Jo.Clim.*scal*.1(M.88.641A); of religious novices, Isid.Pel.*epp*.1.258 (M.78.337B); Nil.*Eulog*.23(M.79.1124C); **4.** *newly found,* of a convert ν. παιδίῳ Clem.*paed*.1.6(p.114.28; M.8.300A); ‡Gr.Nyss.*or.1 in Gen. 1:26*(M.44.269D); **5.** = νέος, Thdr.Stud.*or*.11.6(M.99.808C); **6.** of Lazarus, *newly compacted* (i.e. restored from corruption), Eust. *Laz*.9(p.34.9).

***νεοπειθής,** *recently converted,* Nonn.*par.Jo*.6:37(M.43.800C); *ib*.8:31(817B).

νεοπενθής, *in new sorrow, fresh-mourning,* Nonn.*par.Jo*.11:33(M. 43.844C).

νεοπηγής, *newly made* or *fashioned,* Gr.Naz.*carm*.1.1.8.70(M.37. 452A); Nonn.*par.Jo*.7:8(M.43.805B).

νεόπηκτος, = foreg., Gr.Naz.*carm*.1.2.1.378(M.37.550A).

***νεόπηξ,** *newly framed* ν. ... νόμον Gr.Naz.*carm*.1.1.1.20(M.37. 400A).

νεόπιστος, *recently converted to the faith,* Anon.ap.Eus.*h.e*.5.16.7 (M.20.465B).

***νεοπλανήτης, ὁ,** *new heretic,* Dam.*troph*.suppl.(p.280.13).

[*]**νεόπλαστος,** *newly formed* εἰ ὁ ν. καὶ νεότοκος καὶ νεόκλητος ὁ αὐτὸς οὗτος καὶ θεός, ἐξ ἀνάγκης καὶ νέος θεός Leont.H.*Nest*.5.47(M. 86.1720B).

***νεόπληκτος,** *newly wounded,* Anast.S.*haer*.(p.258).

***νεοπροσήλυτος,** *newly converted,* Ast.Am.*hom*.8(M.40.272D).

***νεοπτερίζ-ω,** *furnish with new wings,* met. ~ων ὡς ἀετὸν τοὺς ἀγαπητούς σου Agath.*v.Gr.Ill*.38.

***νεόπτητος,** *newly baked,* Leont.H.*monoph*.(M.86.1900B).

νέος, I. *young*;

A. lit.; **1.** as subst., *young man* ν. καὶ πρεσβύτην καὶ τέκνα *Pss. Sal*.2.8; *T.Neph*.5.4; Clem.*prot*.4(p.45.9; M.8.156B); *A.Thom*.A 51 (p.167.14); Thdt.*h.e*.3.14.1(3.927); of God ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν μυστικῶν ὁράσεων θεοφανείαις καὶ πόλιος καὶ ν. πλάττεται...τοῦ νεωτέρου...τὸν ἀγήρω σημαίνοντος Dion.Ar.*d.n*.10.2(M.3.937B); **2.** comp. in positive sense τῇ δὲ τρίτῃ ὁράσει ὅλη νεωτέρα...μόνας δὲ τὰς τρίχας πρεσβυτέρας εἶχεν Herm.*vis*.3.10.5; τὸν μᾶλλον νεώτερον *Const.App*.2.58. 5; μᾶλλον ἐμεῖο νεώτερος Nonn.*par.Jo*.5:7(M.43.785B); masc. as subst., *T.Reub*.2.9; *T.Lev*.2.2; *A.Thom*.A 54(p.170.11); *Const.App*. 1.3.6; fem. as subst., name of Egyptian goddess, Ath.*gent*.10(M. 25.21C); **3.** comp., *junior* Σοφοκλῆς ὁ νεώτερος Clem.*prot*.2(p.22.17; M.8.104A); of Jacob as younger son of Isaac typifying Christ opp. Judaism, Hipp.*ben.Jac*.8(p.21.3); of Ephraim as younger son of Jacob typifying Church opp. old Israel, *ib*.11(p.24.23); **4.** comp., *too young,* for episcopal orders, *Cap*.6 ap.CBeryt.*act*.(*ACO* 2.1.3 p.25.6; H.2.520A); **5.** comp. as subst., of class of younger men in Church ὁμοίως διάκονοι ἄμεμπτοι...ὁμοίως καὶ νεώτεροι ἄμεμπτοι Polyc.*ep*.5.3.

B. *young* in the faith; of new converts, Herm.*vis*.3.5.4; Meth. *res*.1.28(p.256.19; M.41.1133D).

C. of Logos ὁ...πάντοτε ν. ἐν ἁγίων καρδίαις γεννώμενος ‡*Diogn*. 11.4.

D. of Christians, Herm.*vis*.3.13.4; νέοι τοίνυν ὁ λαὸς ὁ καινὸς πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ πρεσβυτέρου λαοῦ, τὰ νέα μαθόντες ἀγαθά. καὶ ἔστιν ἡμῖν τὸ οὖθαρ τῆς ἡλικίας ἡ ἀγήρως αὕτη νεότης, ἐν ᾗ πρὸς νόησιν ἀεὶ ἀκμάζομεν, ἀεὶ ν. καὶ ἀεὶ ἤπιοι καὶ ἀεὶ καινοί Clem.*paed*.1.5(p.101.33; M.8.273B); ἐτήρει γὰρ τὸ ὄνομα τὸ καινὸν τῷ ν. λαῷ τῷ νηπίῳ *ib*.1.7 (p.123.33; 317C); id.*str*.1.29(p.110.16; M.8.925C).

II. *new*;

A. *renewed*; of new Jerusalem in Jewish thought, *T.Dan* 5:12.

B. *new,* of additions to an existing class διδάσκει θεὸν ν. ἕνα *A.Thom*.A 20(p.130.10); ἀπόστολε τοῦ ν. θεοῦ *ib*.42(p.159.15); Marcell.*fr*.74 ap.Eus.*Marcell*.1.4(p.28.20; M.24.769C); τὰ ν. *new crops, first-fruits, Const.App*.6.5.3.

C. *fresh, new*; **1.** of Christ as new leaven, Ign.*Magn*.10.2; **2.** of Christians λαὸν ν. καὶ λαὸν καινόν Clem.*paed*.1.5(p.98.22; M.8. 265B); *ib*.1.7(p.125.1; 321A); ν. τέκνα βιαρκέος...τοκῆος Nonn.*par. Jo*.8:47(M.43.821A); Thdt.*Ps*.70:5(1.1092) cit. s. νεότης; διδάσκει... τὸν ν. λαόν, ὡς οὐκ ἀδίκως τὸν ἀχάριστον...λαὸν τῆς οἰκείας κηδεμονίας ἐγύμνωσεν *ib*.104 proem.(1343); ν. λαὸν...τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν *ib*. 105:4(1355); id.*affect*.10(p.269.27; 4.980); **3.** ν. διαθήκη; **a.** of New Covenant, v. διαθήκη; **b.** of NT, v. διαθήκη; ἡ νέα *the NT*, ‡Petr.I Al.*phys*.12; Cosm.Ind.*top*.proem.(M.88.56C); Jo.Mosch.*prat*.171(M. 87.3040A); τὰ ν. opp. τὰ παλαιά, Cyr.H.*catech*.19.3; cf.Ath.*exp.Ps*. 67:27(M.27.301B) cit. s. διαιρέω; **4.** of new dispensation of Inc. εὐαγγελιστὴς...τῆς ἄνωθεν μνημονεύων ἀρχῆς καὶ μηδενὸς νεωτέρου, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος ἔφη...ἵνα δείξῃ ὅτι, εἴ τι καινὸν καὶ νεώτερον ὄνομα, τοῦτ' ἀπὸ τῆς καινῆς αὐτῷ καὶ ν. ὑπῆρξε κατὰ σάρκα οἰκονομίας Marcell.*fr*.37 ap.Eus.*e.th*.1.20(p.89.11; M.24.880B); **5.** of Christ as the new bread, opp. manna, Or.*Jo*.6.45(26; p.154.33; M.14.280A); **6.** of the new man put on in Christ, as one of the two χιτῶνες, παλαιός and ν., of which only one is to be possessed (ref. Mt.10:10), Or.*hom.23 in Lc*.(p.152.18); **7.** of gospel as ν. καὶ καινὰ...μυστήρια, Eus.*e.th*.2.18(p.122.27; M.24.941C); **8.** of new life in Christ, Nonn. *par.Jo*.4:21(M.43.777A); **9.** of age to come as ὁ ν. καὶ καινὸς αἰών, Eus.*e.th*.3.17(p.178.33; M.24.1040D); Manich., Hegem.*Arch*.13(p.21. 7; M.10.1448C); **10.** of BMV as ν. μήτηρ καὶ νεογενίας τὸ πλαστήριον Thdot.Anc.*hom.BMV et Sym*.3(M.77.1393B).

III. *recent*;

A. in gen. τεσσαράκοντα μὲν γενεαῖς νεώτερα τὰ Ἀττικά Clem.*str*. 1.21(p.65.15; M.8.821A); τὰ νεώτερα καὶ ὑπὸ Ἑλλήνων ἐπιτετηδευμένα *ib*.1.29(p.110.17; 925C); ref. Pr.8:22 ἦν γὰρ ἀκόλουθον...πάντα ἃ εἰς γένεσιν ἦλθον εἶναι ταύτης [sc. σοφίας] νεώτερα, ἐπεὶ καὶ δι' αὐτῆς γεγόνασιν Meth.*creat*.11(p.499.5; M.18.341B); ἀρχήν τε πρόσκαιρον καὶ νεωτέραν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ διδοὺς καὶ ταύτης τέλος ὑφιστάμενος Eus.*Marcell*.2.4(p.56.19; M.24.820A); ἠρεύξαντό τινες...ἀσέβειαν...ὥστε εἰπεῖν μὴ νεώτερον εἶναι τὸ σῶμα τῆς τοῦ λόγου θεότητος Ath.*ep.Epict*.2(p.5.9; M.26.1053B); of an historian writing after the event διαστέλλει δὲ τὸν Ἰούδαν...ὁ συγγραφεὺς ὡς νεώτερος Proc.G. *Jos*.11:8(M.87.1024A).

B. *later, second*; **1.** of emperors, *junior, second* Θεοδόσιος ν. Αὔγουστος *Chron.Pasch*.p.307(M.92.780C); *ib*.p.376(964A); **2.** of a later saint of same name as an earlier, Steph.Diac.*v.Steph*.tit.(M. 100.1069A); **3.** of one who resembles an earlier person, e.g. Judas as διάβολος ν., Nonn.*par.Jo*.6:70(M.43.804C); of Celestine and of Cyril as 'second Paul', CEph.(431)*act*.2(*ACO* 1.1.3 p.57.24; H.1.1472A).

IV. ν. κυριακή *Sunday after Easter, Low Sunday* (cf. καινὴ κυριακή Gr.Naz.*or*.44 tit.(M.36.608A)); CSyr.*act*.(H.2.1365B); *ib*. (1376D); Evagr.*h.e*.1.3(p.8.30; M.86.2428A).

***νεόσοφος, ὁ,** *professor of the new learning, wiseacre,* Jo.V H. *icon*.2(M.96.1349D).

***νεόσπαρτος,** *newly sown,* Andr.Cr.*Agath*.(M.97.1440C).

νεόσπορος, *newly sown* ν. ... ἄτη Gr.Naz.*carm*.1.1.8.128(M.37. 450A).

νεοσσοποιέω, *hatch*; met., *Phys*.A 8(pp.29.5,30.1); intrans., ‡Epiph.*phys*.8(M.43.525B).

νεοσσός, ὁ, *nestling, chick*; met., of man in relation to God's loving care, Clem.*prot*.10(p.67.21; M.8.204B); id.*paed*.1.5(p.98.17; M.8.265B); Or.*schol.in Cant*.5:11(M.17.276A); in simile of antichrist as a partridge who decoys other birds' broods away by imitating their parent's call, Hipp.*antichr*.55(p.36.19ff.; M.10.775B); of the creative principles productive of earth and water, as ν. of the dove (Holy Spirit or Achamoth), *A.Thom*.A 50(p.166.13).

***νεοστράτευτος,** *newly enlisted,* Pall.*v.Chrys*.9(p.57.18; M.47.33).

***νεοσύντακτος,** *lately enrolled,* Nil.*Magn*.65(M.79.1057A).

νεοτελής, 1. *newly initiated,* of newly baptized τοὺς ν. βεβαίωσο

Lit.ap.*Const.App*.8.15.5; Bas.Sel.*v.Thecl*.2.18(M.85.596C); Dion.Ar. *d.n*.3.2(M.3.681B); in gen. of one recently converted, Gr.Naz.*ep*.217 (M.37.353C); *ib*.228(372B); **2.** s.v.l., *recently finished*, Max.*ambig*. (M.91.1325A).

νεότευκτος, *newly made*, Nonn.*par.Jo*.19:41(M.43.908A); met., of heresy *ν*. ... βλασφημίαν Procl.CP *Arm*.13(p.193.27; M.65.869B).

νεότης, ἡ, 1. *youth*, ref. Ps.70:5 νεότητα καλεῖ τὸν ἐπὶ...Μωσέως χρόνον, ὅτε καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀπήλαυσαν...ὁ δὲ νέος λαὸς νεότητα λέγει ἧς τετύχηκε νεουργίας διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας Thdt. ad loc.(1.1092); of eternal youth spiritually possessed by Christians, Clem.*paed*.1.5(p.102.3; M.8.273B); **2.** *youthful folly* ὁ γὰρ δίκαιος οὐκ ἔστιν ἐν *ν*. Or.*fr.1 in Jer*.(p.199.6; M.13.545A); **3.** *youthful indulgence*, Tit.Bost.*fr.Lc*.7:44(p.170.8); **4.** *newness* οὐκ ἄρα ἡ *ν*. τοῦ λόγου ὀνειδιστέα Clem.*paed*.1.7(p.125.8; M.8.321B).

***νεοττοκομέω**, *rear nestlings*, Cyr.*Is*.3.3(2.439D).

νεουργ-έω, 1. *restore, renovate*, *IGC As.Min*.215 bis (Naxos saec. vii–ix); ~ηθεῖσαν...ἐκκλησίαν †Jo.D.*B.J*.33(M.96.1177B); of temple of Christ's body renewed at Resurrection, Eust.*fr.in Pr.8:22*(M. 18.681B); **2.** *renew, recreate*; **a.** lit., Geo.Pis.*hex*.1057(M.92.1515A); **b.** of physical and mental refreshment, Thdt.*qu.7 in Gen*.(1.11); **c.** of spiritual renewal, symbolized by renewal of mankind after Flood, id.*Ps*.28:10(1.785); ἐπειδὴ τὸ γῆρας ἐδεξάμην τῆς ἁμαρτίας, τῇ σῇ με φιλανθρωπίᾳ ~ησον *ib*.50:12(1.940); id.*Rom*.12:2(3.130); λόγῳ θείῳ ~εῖται...ὁ νοῦς ‡Proc.G.*Pr*.24:3–4(M.87.1460D); esp. of renewal by gift of H. Ghost in baptism, Thdt.*1Cor*.12:13(3.247); id.*Heb*.3:14(3.565); id.*Tit*.3:5(3.708); by baptismal invocation of Trin. whose recreative function corresponds to original work of Creation, id.*haer*.5.3(4.392); **3.** *plough up* fallow land, id.*Mich*.3:12 (2.1492); **4.** *build* something *new* ~ῆσαι μονήν Thdr.Stud.*epp*.2.159 (M.99.1500A).

***νεούργημα, τό,** *novelty* ὀπτασίας τὸ *ν*. μὴ φέρων Gr.Mag.*dial*.(tr. Zach.)4.12(M.*PL*.77.339A).

***νεούργητος,** *newly built*, *IGC As.Min*.215 bis (Naxos, saec. vii–ix).

***νεουργία, ἡ,** *renewal, restoration*; **1.** lit. πόλεως *ν*. Thdt.*Ps*. 101:17(1.1320); id.*Ezech*.48:35(2.1045); id.*eran*.2(4.81); **2.** spiritual ἀνθρωπίνης φύσεως *ν*. ἣν ὁ...Χριστὸς ἐπετέλεσε id.*Ps*.29:1(1.786); in baptism, id.*Ps*.70:5(1.1092).

νεουργός, as subst., *renovator, renewer*; of H. Ghost, Jo.D. *carm.pent*.90(p.216; M.96.837A).

***νεοφανής, 1.** *newly come to light, recently appeared*, Cyr.*ador*.17 (1.594E); Thphn.*chron*.p.299(M.108.729C); Thdr.Stud.*antirr*.2.10 (M.99.357B); id.*epp*.2.73(M.99.1305C); **2.** *newly appointed* *ν*. ... ἰατροῦ *Mir.Artem*.40(p.66.7).

***νεοφανῶς,** *as recently appearing*, Jo.Clim.*scal*.15(M.88.896D).

***νεοφοίτητος,** *newly frequenting*, i.e. of prayers, *newly offered* μνημονεύσατε ἐν ταῖς *ν*. ὑμῶν προσευχαῖς Agath.*v.Gr.Ill*.146.

νεοφυής, *newborn*, Clem.*paed*.1.6(p.114.28; M.8.300A).

***νεοφυΐα, ἡ,** *new growth*, Clem.*paed*.2.10(p.209.10; M.8.500B).

νεόφυτος, A. lit.; **1.** *newly planted*, Clem.*str*.2.18(p.156.2; M.8. 1020C); *ib*.3.3(p.207.3; 1128A); Chrys.*hom.2.3 in Ac.princ*.(3.64E); **2.** neut. as subst., *young tree*, Clem.*str*.2.18(p.165.1; M.8.1037A); Chrys.*hom.in Gal.2:11*(3.372A); met., ref. Is.5:7 *ν*. γὰρ παρὰ θεοῦ ἠγαπημένον, μοναχὸς σωφροσύνῃ ἀρδευόμενος Hyper.*mon*.79(M.79. 1481A).

B. met., *newly converted, neophyte* (adj. and subst.); **1.** of newly converted in gen. ἡμεῖς *ν*. ἐσμεν *A.Andr.et Mt*.32(p.114.15); Ath. *h.Ar*.75(p.225.4; M.25.784C); τῶν *ν*. ἦσαν οἱ ἀκούοντες ἔτι Chrys.*hom. 3.1 in Rom*.(9.448B); **2.** partic. ref. prohibition against neophyte's consecration to bishopric; **a.** exeg. 1Tim.3:6 'μὴ *ν*.', φησίν. οὐ τὸν νεώτερον ἐνταῦθα λέγει, ἀλλὰ τὸν νεοκατήχητον...μὴ εὐθέως, φησί, *ν*. εἰς τὸν τῆς ἀρχῆς ὄγκον ἄγετε, τουτέστι, νεοκατήχητον Chrys.*hom.10.2 in 1Tim*.(11.600F); cf. οὐδὲ τὸν νέον πάντως ἀπείργειν τῆς τοιαύτης διακονίας, ἀλλὰ τὸν *ν*. id.*sac*.2.8(p.46.22; 1.380B); *ν*. τὸν εὐθὺς πεπιστευκότα καλεῖ...οὐ γάρ, ὥς τινες ὑπέλαβον, τὸν νέον τῆς ἡλικίας ἐκβάλλει Thdt.*1Tim*.3:6(3.655); μὴ παρέχειν ταχέως ἀξίαν νεοφύτῳ, ὡσανεὶ νεωστὶ προσελθόντι τῇ πίστει Cosm.Ind.*top*.3(M.88.148D); **b.** in canons ἐπειδὴ πολλὰ...ἐγένετο...ἅμα τῷ βαπτισθῆναι προάγειν εἰς ἐπισκοπὴν ἢ πρεσβυτερεῖον,...ἔδοξεν μηδὲν τοιοῦτο γίνεσθαι. καὶ γὰρ καὶ χρόνου δεῖ τῷ κατηχουμένῳ, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα δοκιμασίας πλείονος· σαφὲς γὰρ τὸ ἀποστολικὸν γράμμα τὸ λέγον· μὴ *ν*. CNic.(325) *can*.2; οὔτε ἡ ἀγαθὴ ἀναστροφὴ ἐπιδέχεται...ὥστε ἢ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον προχείρως καθίστασθαι· οὕτω γὰρ ἂν εἰκότως *ν*. νομισθείη, ἐπειδὴ...ὁ...ἀπόστολος...φαίνεται κωλύσας ταχείας γίνεσθαι τὰς καταστάσεις CSard.*can*.10.

***νεοφωστικός,** = sq. ἔνδυμα τὸ *ν*. †Anast.S.*relat*.51(*OC* 3 p.75).

***νεοφωτιστικός,** *of* or *belonging to newly baptized persons* ἐβάπτισαν αὐτὴν...ἐνδύσαντες αὐτὴν καὶ τὰ *ν*. ἐνδύματα Jo.Mosch.*prat*.208 (M.87.3100B); καθεζομένου...Φιλίππου ἐν τῷ παστῷ τῷ *ν*. †Anast.S. *relat*.51(*OC* 3 p.74).

νεοφώτιστος, *newly illuminated, newly baptized*; **1.** with retention of idea of illumination; of newly baptized as lights in spiritual firmament, Meth.*symp*.8.6(p.88.20; M.18.148C); διὰ τοῦτο καὶ *ν*. μέλλεις καλεῖσθαι, ὅτι νέον σοι τὸ φῶς ἀεί Chrys.*catech*.5.1(2. 236A); διὰ...τὸν...ἥλιον Χριστὸν οὐρανὸς ἡ ἐκκλησία γεγένηται...οὐκ ἀστέρας τινὰς πλανήτας ἀνατέλλουσα, ἀλλ' ἀστέρας *ν*. ἐκ κολυμβήθρας ἀναφέρουσα ‡Epiph.*hom*.3(M.43.465C); **2.** in gen. as synonym for νεοβάπτιστος; **a.** of newly baptized opp. Christians of long standing Μάτουρον, *ν*. μέν, ἀλλὰ γενναῖον ἀγωνιστὴν *Ep.Lugd*.ap.Eus.*h.e*.5. 1.17(M.20.416A); αἱ προσευχαὶ τῶν *ν*. *A.Phil*.142(p.81.25); ref. Arian baptism τί με ποιεῖς...*ν*. καὶ ἀφώτιστον; Gr.Naz.*or*.33.17(M.36.236C); *ν*. καὶ κατηχουμένοις *Const.App*.2.10.1; *ib*.5.6.4; Chrys.*hom.24.3 in Ac*.(9.195E); Ast.Soph.*hom.5 in Ps.5*(M.40.433C); *ν*. ... καὶ μήπω ἐστηριγμένους ἐν τῇ...πίστει Marc.Diac.*v.Porph*.85; of those baptized but not yet confirmed, *Rit.Bapt*.(p.404); **b.** spiritual condition of *ν*. to be emulated by senior Christians *ν*. δὲ λέγω, οὐχὶ τοὺς πρὸ δύο καὶ τριῶν, οὐδὲ πρὸ δέκα ἡμέρων φωτισθέντας μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸ ἐνιαυτοῦ, καὶ τοὺς πρὸ πλείονος χρόνου...εἰ γὰρ πολλὴν σπουδὴν ἐπιδεικνύμεθα περὶ τὴν ἑαυτῶν ψυχήν, ἔξεστι καὶ μετὰ δέκα ἔτη εἶναι *ν*. ἐὰν τὴν νεότητα τὴν ἀπὸ τοῦ φωτίσματος ἐγγινομένην ἡμῖν διασώσωμεν Chrys.*hom.1.5 in Ac.princ*.(3.58B); καὶ μετὰ δέκα καὶ εἴκοσι ἔτη δυνατὸν *ν*. καλεῖν τοὺς μεμυημένους, ἐὰν νήφωσι *ib*.3.6(80C); ‡Chrys.*Thom*.1.3(8.213A); **c.** *ν*. as one in whom Christ has been formed, Ph.Carp.*Cant*.223(M.40.141A); *ν*. dist. from catechumens, Eus.*h.e*.6.4.3(M.20.532A); Cyr.H.*catech*.19 tit.; **d.** as subject of liturg. prayer, *Lit*.ap.*Const.App*.8.10.13; *Lit.ib*.8.13.8; **e.** ref. Cant. 7:12 ἤνθησεν ὁ κυπρισμός interpreted as τοὺς *ν*. ... τοὺς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας λελευκανθισμένους Ph.Carp.*Cant*.214(M.40.133C); **f.** consecration of *ν*. to bishopric advised as emergency measure ἡγεῖσθαι χρὴ ταῦτα μὲν τῆς ἀνάγκης εἶναι τὰ ῥήματα...εἰ δέ ἐστί τις τῶν *ν*. ... ἐκεῖνος προβληθήτω Bas.*ep*.217 *can*.50(3.325B; M.32.796A); **3.** neut. as subst., *newly baptized child* ῥίψαντες τὰ *ν*. Jo.Mosch.*prat*.265(M. 87.3032C); **4.** of baptismal robes τὰς *ν*. ἐσθῆτας Jo.Disc.*v.Epiph*.52 (M.41.88D) ? for νεοφωτιστικούς.

***νεοχειροτόνητος,** *newly appointed*; of bishops, Pall.*v.Chrys*.9 (p.52.4; M.47.30).

***νεόχνοος,** *with first down on cheeks, beardless*, Gr.Naz.*carm*.2.1. 51.6(M.37.1394A); id.*carm*.2.2(epitaph.)125.3(M.38.78A).

νεόχριστος, 1. *newly plastered*; of walls, Philost.*h.e*.8.8(M.65. 561B); **2.** *newly anointed* (with post-baptismal unction), ‡Jo.D. *Const*.1(M.95.309B).

***νέρβος, ὁ,** (Lat. *nervus*) *stocks*; as instrument of punishment, *M.Perp*.8(p.75.4); εἰς τὸ ξύλον, ὡς ἂν εἴποι τις, εἰς τὸν *ν*. Chrys.*hom. 35.2 in Ac*.(9.271E).

[*]**νερόν, τό,** v. νηρός.

***νεροφόρος ἡ,** *cold bath*, Ephr.2.131C; Thdr.Lect.*fr*.4(M.86. 224A); Thphn.*chron*.p.122(M.108.341A).

***Νεστοριανίζ-ω,** *adopt the views of Nestorius, be a Nestorian* μηδεὶς...προσαπτέτω ἄγνοιαν ἢ τῇ ἀνθρωπότητι αὐτοῦ Παυλιανίζων ἢ ~ων Steph.Hier.*agn*.(p.156.17).

***Νεστοριασμός, ὁ,** *Nestorianism*, Thdr.Lect.*exc.Vat*.55(p.68n.).

νεῦμα, τό, 1. *sign*; of actions that are empty signs without significance αὐτοῖς [sc. Jews] περιτομὴ χωρὶς λόγου νεύματα, καὶ πάσχα καὶ προσευχαί Or.*hom.5 in Lc*.(p.32.9); of a signal conveyed in speech, Nonn.*par.Jo*.13:27(M.43.864C); **2.** *command*; **a.** in gen., Ath.*gent*.32(M.25.65A); **b.** of rulers βασιλικῷ *ν*. Eus.*h.e*.8.6.6(M.20. 753A); id.*v.C*.3.6(p.79.29; M.20.1060B); ἕπεσθαι νεύμασιν ἰθυνόμενοι Thdt.*h.e*.4.6.3(3.953); **c.** of a bishop πατρικὸν *ν*. Euthal.Diac.*Ac*. (M.85.629C); ποιμένα ἔχειν καὶ τοῖς ἐκείνου *ν*. ἕπεσθαι Thdt.*h.e*.4.18.4 (3.977); **d.** of divine commands; **i.** of Father πατέρα...πανηγεμόνα βασιλικῷ *ν*. προστάττοντα Eus.*h.e*.1.2.5(M.20.56B); θεοῦ τοῦ παμβασιλέως *ν*. *ib*.10.4.54(869D); πάντων ἑνὶ *ν*. διαφθείρεσθαι μελλόντων id.*p.e*.7.8(308D; M.21.524A); τὰς...νίκας νεύματι καὶ συνεργείᾳ τοῦ κρείττονος ἠράμην Const.ap.Eus.*v.C*.3.12(p.82.27; M.20.1068B); τοῖς τοῦ πατρὸς ἐξυπηρετούμενος [sc. Logos] *ν*. Eus.*e.th*.3.3(p.155.1; M.24. 997C); ἴσως...θελήσουσι...λέγειν ὅτι ἔδει τὸν θεόν,...σῶσαι θέλοντα τοὺς ἀνθρώπους, νεύματι μόνον ποιῆσαι, καὶ μὴ σώματος ἅψασθαι τὸν... λόγον Ath.*inc*.44.1(M.25.173B); Chrys.*ep*.1.1(3.528C); Cyr.*Is*.2.2(2. 222E); Thdt.*h.e*.3.25.7(3.943); **ii.** of Son ὁ...λόγος τῷ ἑαυτοῦ *ν*. κινεῖ Ath.*gent*.44(M.25.88C); πάντα αὐτὸς ἐδημιούργησεν ὁ υἱὸς τὰ γεγενημένα νεύματι πατρικῷ οὐκ ὀφθαλμῶν βλέμματι, ἀσύνθετος γὰρ ὁ θεός, ...ἀλλὰ νεύματι Gel.Cyz.*h.e*.2.19.20(M.85.1280B); **iii.** of H. Ghost

δεσπότῃ γὰρ ὑποτέτακται παρακλήτῳ, καὶ τῷ αὐτοῦ ν. εἴκειν ἀναγκάζεται *cat.2Cor.*1:17(p.355.4); **3.** *inclination*; **a.** lit. τὸ τῶν ὀφθαλμῶν ...πρὸς τὸ κάτω ν. Ath.*gent.*8(M.25.17A); **b.** met. ψυχῆς νεύματι Const.ap.Eus.*v.C.*2.67(p.67.30; M.20.1040A).

***νευρίζω,** *nerve, strengthen*, ‡Dion.Al.*fr.in Lc.22:43*(p.243.4; M. 10.1593A).

νευρικός, *made of sinew* κατάφρακτα ν. Thphn.*chron.*p.266(M.108. 660B).

νευροκοπ-έω, 1. *hamstring, hough*, ref. Gen.49:6, of Simeon and Levi representing Jewish people and priests ἀπεκτόνασι μὲν...τοὺς ἀνθρώπους, ἐνευροκόπησαν δὲ τὸν ταῦρον. θανάτῳ γὰρ περιβεβλήκασι τοὺς ἁγίους...ἀλλ' οἷά τις μόσχος ὑπὸ ἀετοῦ ∼ούμενος, ὤκλασε μὲν οἱονεί πως εἰς γῆν ὁ Χριστός, ἑκὼν ὑπομείνας τὸν τῆς σαρκὸς θάνατον· πλὴν οὐ γέγονε τῷ θανάτῳ κάτοχος Cyr.*glaph.Gen.*7(1.218Ef.); id. *glaph.Dt.*(1.412C); of punishment inflicted on Paphnutius in persecution, Gel.Cyz.*h.e.*2.9.1(M.85.1245B); **2.** *cut string* of a bow, Ast.Soph.*hom.in Ps.*7(M.40.464A); **3.** met. ∼οῦσι γάρ μου τὴν ψυχήν Hermias *irris.*6(M.6.1176A).

νευρορραφέω, *stitch with sinews*; met., ref. forming of child in womb, Dion.Al.ap.Eus.*p.e.*14.26(779A; M.21.1281B).

***νευροστασία, ἡ,** *nervous system*, Amph.*hom.*3.1(M.39.60D).

***νευρότμητος,** *with sinews cut*, †Gregent.*leg.Hom.*5(M.86.584C).

νευροτομέω, *cut the sinews of*; met., *maim the vigour of*, Jo.D. *hom.*11.11(M.96.773C).

νευροχονδρώδης, *neuro-cartilaginous*, Melet.*nat.hom.*28–29(M.64. 1265C).

νευρ-όω, *innervate, strengthen, brace*, met. ψυχῆς ∼ῶσαι τὰς δυνάμεις Eus.*l.C.*17(p.257.9; M.20.1436B); ν. τὴν διάνοιαν Cyr.H.*procatech.* 17; ἐλπίδα...∼οῦσαν Chrys.*hom.26.7 in Mt.*(7.323C); id.*hom.8.7 in Rom.*(9.507D); ∼ούμενοι...παρὰ τῶν γραφῶν *ib.27.2*(721C); Cyr. *ador.*1(1.39A); id.*Is.*3.3(2.440A); Thdt.*1Tim.*1:12(3.642); τὸ νενευρωμένον *strength, robustness* δεῖξον ἐν ἀσκήσει τῆς καρδίας σου τὸ ν. Cyr. H.*catech.*1.5.

***νεύρωσις, ἡ, 1.** *strengthening, bracing* πολυετὴς μὲν ἡ πάρεσις, ὀξυτάτη δὲ ἡ ν. Cyr.H.*hom.*13; **2.** *muscular system*, Geo.Pis.*hex.*1337 (M.92.1537A).

νεύ-ω, *nod, beckon*; hence **1.** *bow*, at liturgy ἀγγέλων...θυσιαστήριον κυκλούντων, καὶ κάτω ∼όντων Chrys.*sac.*6.4(p.148.5; 1.424D); ∼ει πρὸς τὸν ἀρχιδιάκονον *Lit.Jac.*(p.212.1); **2.** *command* αὐτῷ γὰρ ἔξεστι ν. μόνον Chrys.ap.Jo.D.*parall.*(M.95.1112B); Thdt.*qu.3 in 1Reg.*(1.356); **3.** *decline, descend* ψυχὴ...διαιτωμένη πρὸς τὴν ὕλην ∼ει κάτω συναποθνήσκουσα τῇ σαρκί Tat.*orat.*13(p.14.22; M.6.833B); *ib.* 16(p.17.21; 840C); Clem.*q.d.s.*17(p.170.16; M.9.621A); εἰ νένευκέ σου ἡ ψυχὴ περὶ τὰ τῇδε πράγματα Or.*hom.17.4 in Jer.*(p.148.3; M.13. 460A); τοῖς καταβεβλακευμένοις καὶ κάτω ∼ουσιν Gr.Naz.*or.*28.4 (p.27.5; M.36.32A); **4.** *incline*, met. πρὸς δόγμα ἐν ∼ουσαν ἀεὶ Clem. *str.*1.25(p.103.11; M.8.912B); *ib.*4.5(p.257.15; 1233A); Or.*Cels.*4.87 (p.358.6; M.11.1161C); οὐ γὰρ...θέμις τοὺς ἄνω ∼οντας...ἀφανίσαι Meth.*symp.*8.10(p.92.15; M.18.153A); θεὸν ἐνδελεχῶς ὑμνοῦντες, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ∼οντες Thdt.*Eph.*5:18(3.432); πάσης ἑαυτὸν ἀνθρωπίνης συνουσίας χωρίζων, καὶ εἰς ἑαυτὸν ∼ων id.*h.rel.*2(3.1122); *ib.*15(1219); πολλὰ ν. *lean many ways*; of scripture as involving apparent contradictions, *Clem.ep.Petr.*1(M.2.25B).

νεφέλη, ἡ, *cloud*;

A. lit.; **1.** in gen. προσκρουομένων τῶν ν. ... γίνεται ἡ ἀστραπή Or. *hom.8.4 in Jer.*(p.60.5; M.13.341C); δεσμεύων ὕδωρ ἐν νεφέλαις, καὶ τὸ μὲν ἱστὰς ἐπὶ τῶν ν. ... λόγῳ κρατουμένην φύσιν τὴν ῥέουσαν, τὸ δ' ἐκχέων Gr.Naz.*or.*28.28(p.65.13; M.36.65C); Manich. ὁ ἄρχων ὁ μέγας προβάλλει τὰς ν. ἐξ αὐτοῦ, ὅπως σκοτίσῃ τῇ ὀργῇ αὐτοῦ τὸν κόσμον Hegem.*Arch.*9(p.14.8; M.10.1441A); in simile of man's inconstancy ἄνθρωποι δὲ ταῖς ν. ἐοίκασι Bas.*ep.*244.9(3.381D; M.32. 924A); **2.** as dwelling of God, *Pap.Chr.*(p.447); **3.** of cloud of Exodus ν. εἰς σκιὰν ἀπὸ καύματος καὶ φυλακὴν ἀπὸ κρύους εἵπετο, ἄλλου οὐρανοῦ καινοῦ τρόπον καὶ προαγγελίαν ἀπαγγέλλουσα Just. *dial.*131.6(M.6.781B); τῆς ἀκολουθούσης χάριτι φιλανθρωπίας θεραπαίνης δίκην Ἑβραίοις νεφέλης Clem.*prot.*1(p.8.20; M.8.64B); cf. *ibi nubes eos praecesserit...nobis autem qualem tradiderit de his Paulus intelligentiae regulam videamus...quam illi aestimant nubem, Paulus spiritum sanctum ponit*, Or.*hom.5.1 in Ex.*(p.184.1; M.12.326B); cf. id.*comm.in Cant.*2(p.163.1; M.13.137C); symbol of H. Ghost, cf.id. *comm.ser.50 in Mt.*(p.112.2; M.13.1678B); ὁ στῦλος τῆς φωτεινῆς ν. Ἰησοῦ, προάγων ἡμᾶς id.*Jo.*32.1(p.425.6; M.14.740B); ἡ δὲ ν. σκιὰ τῆς ἐκ τοῦ πνεύματος δωρεᾶς τοῦ τὴν φλόγα τῶν παθῶν διὰ τῆς νεκρώσεως τῶν μελῶν καταψύχοντος Bas.*Spir.*31(3.26D; M.32.124B); ν. δὲ τοῦ λαοῦ θείᾳ δυνάμει καθηγουμένης, οὐ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν...ἀλλὰ κρεῖττόν τι καὶ ὑψηλότερον τῆς ἀνθρωπίνης καταλήψεως—ἐκείνης τῆς ν. ... τοιοῦτον τὸ θαῦμα ἦν, ὡς...διατείχισμα πρὸς τὸν λαὸν εἶναι, σκιάζουσάν τε τὸ ὑποκείμενον Gr.Nyss.*v.Mos.*32(M.44.309C); ὁ ὁδηγὸς ἡ ν. (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ ὁδηγοῦντι, ὅπερ καλῶς τοῖς πρὸ ἡμῶν εἰς τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος μετελήφθη χάριν) *ib.*(361B); *Const.App.*6.3.1; *Lit.ib.*8.12.26; ἐν στύλῳ νεφέλης καὶ πυρός· ἐγράφετο δι' ἀμφοῖν ὁ Χριστός Cyr.*ador.*3(1.84B); ἐν εἴδει νεφέλης, ὡς ἐν τύπῳ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τῆς δι' ὕδατος σωτηρίας. ἢ οὐχ ὕδωρ, ἡ ν.; *ib.*(85A); ἐν στύλῳ...νεφέλης προβιβάζοντος...θεοῦ, οὐ γὰρ ἔστιν...εἰς τὴν ἄνω... ἀφικνεῖσθαι πόλιν, μὴ οὐχὶ καθηγουμένου Χριστοῦ *ib.*(85E); cloud and sea signifying justification and sanctification in baptism, id.*Is.*2.4 (2.283A); ἡ θάλασσα γὰρ ἐμιμεῖτο τὴν κολυμβήθραν, ἡ δὲ ν. τὴν χάριν τοῦ πνεύματος Thdt.*1Cor.*10:1–4(3.225); cf. *nubes erat corporeum quoddam domini organum, quo interveniente, cum ipse foret incorporeus et excederet omnem sensilem et compositam substantiam, per sensilem vocem compellabat...Mosen*, Proc.G.*Ex.*13:21(M.87. 581B); τῇ μὲν ν. τὸ πνεῦμα, τῇ δὲ θαλάσσῃ τὸ ὕδωρ τυπῶν, ἐξ ὧν καὶ δι' ὧν ἡ πηγὴ βαπτίσματος Andr.Cr.*or.*7(M.97.953A); intervention of cloud between camp of Egyptians and Israel signifies ὁ σωματικὸς γνόφος which prevents man from contemplating things of God, Gr.Naz.*or.*28.12(p.40.19; M.36.41A); or Christ as protector of his people, Cyr.*ador.*3(1.86E); **4.** of cloud in Tabernacle and at Sinai, ref. Ps.98:7 τὸν σταυρωθέντα...γεγενῆσθαι μετὰ Μωϋσέως καὶ Ἀαρὼν καὶ λελαληκέναι αὐτοῖς ἐν στύλῳ ν. Just.*dial.*38.1(M.6.557A); Clem. *str.*6.3(p.448.11; M.9.252C); cf. *quod dicit: nubes recessit a tabernaculo et...Maria facta est leprosa...ut ostendatur quia, etiam si est in aliquo gratia sancti spiritus et obtrectat ac detrahit, recedit ab eo post obtrectationem, et sic lepra repletur anima ejus*, Or.*hom.7.2 in Num.*(p.41.5; M.12.614B); ὁ γὰρ...ἐν τῷ στύλῳ τῆς ν. λαλήσας θεός, μετὰ ταῦτα ἐφανερώθη ἐν σαρκί...εἰ δὲ πιστὸν τοῖς Ἰουδαίοις ἐστὶ τὸ ἐν στύλῳ ν. τὸν θεὸν λαλῆσαι, μηδὲ τὸ ἐν σαρκὶ αὐτὸν λελαληκέναι ἄπιστον ἔστω Gr.Nyss.*Pss.titt.*A 9(M.44.532D); ἀναδεδειγμένης...τῆς...ἀληθεστέρας σκηνῆς...τῆς...ἐκκλησίας, φῶς περιελάμπετο Χριστοῦ, καὶ ἡ ν. ... τὸν θεῖον ναὸν ἀναπίμπλησι...ν. γὰρ ἦν...ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὴν ἡμέραν, καὶ πῦρ τὴν νύκτα. καταπιαίνει...ὁ Χριστὸς χαρίσμασι τοὺς πνευματικούς, τοὺς ὥσπερ ἐν ἡμέρᾳ...γεγονότας Cyr.*ador.*10(1.353C,E); ἐν τῷ ἱλαστηρίῳ τὴν οἰκείαν ἐπιφάνειαν...ἐποιεῖτο θεός· καὶ τὴν οἰκείαν ἐμφαίνων ἀγαθότητα, οὐκ ἐν γνόφῳ...καθάπερ τῷ Ἰσραήλ, ἀλλ' ἐν ν. φωτοειδεῖ ἑωρᾶτο Thdt.*qu.22 in Lev.*(1.199); symbolizing glory of God, ‡Epiph.*v.proph.Jer.*(p.22; M.43.400D); **5.** of cloud at Transfiguration, cf. *postquam in verum Moysen,...Christum, extenderunt linguas blasphemiae suae, discessit ab illis nubes, et transivit ad nos in montem excelsum cum salvator...transformatus est et nubes refulgens obumbravit discipulos*, Or.*hom.7.2 in Num.*(p.41.12; M.12. 614C); θεὸς...δείκνυσι...κρείττονα...σκηνὴν τὴν ν. εἰ γὰρ ἔργον ἐστὶ σκηνῆς τὸ ἐπισκιάσαι τὸν ἐν αὐτῇ καὶ σκεπάσαι, ἡ δὲ φωτεινὴ ν. ἐπεσκίασεν αὐτούς, οἱονεὶ σκηνὴν θειοτέραν...τυγχάνουσαν πεποίηκεν αὐτοῖς εἰς παράδειγμα μελλούσης ἀναπαύσεως ὁ θεός. ... τίς δ' ἂν εἴη ἡ φωτεινὴ ν. ... ἢ τάχα μὲν πατρικὴ δύναμις...τάχα δὲ καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα ἡ φωτεινή ἐστι ν. ... τολμήσας δ' ἂν εἴποιμι καὶ τὸν σωτῆρα ἡμῶν εἶναι φωτεινὴν ν. ... φωτεινὴ γὰρ πατρός, υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος ν. ἐπισκιάζει τοὺς Ἰησοῦ γνησίους μαθητάς id.*comm.in Mt.*12. 42(p.165.15; M.13.1081A); foreshadowing second advent on clouds, id.*comm.ser.50 in Mt.*(p.108.24); φωνὴ πατρικὴ διὰ νεφέλης, οὕτως γὰρ φαίνεται ὁ θεὸς Eus.*fr.Lc.*9:34(M.24.549C); ν. ... ἐστι φωτεινή... ἡ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην μικρὸν ἔμπροσθεν καταπτᾶσα περιστερά Andr.Cr. *or.*7(M.97.952D); πάλιν μαρτυρεῖται [sc. ἡ τριάς] τῷ κηρύττοντι, τῷ κηρυττομένῳ, τῇ ν. τῷ πνεύματι Jo.D.*fr.Mt.*17:5(M.96.1409B); **6.** of cloud at Ascension, Clem.*prot.*10(p.68.6; M.8.205A) cit. s. ἀεροβατέω; cf.Or.*comm.ser.50 in Mt.*(p.111.5; M.13.1677C); ὀμβροτόκοι ν. μαρτυροῦσι, δεξάμεναι τὸν δεσπότην Cyr.H.*catech.*10.19; Ἠλίας μὲν οὖν ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνελήφθη, δοῦλος γὰρ ἦν· ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰς τὸν οὐρανόν, δεσπότης γὰρ ἦν· ἐκεῖνος ἐν ἅρματι πυρίνῳ, οὗτος ἐν ν. ὅτε μὲν γὰρ τὸν δοῦλον ἔδει κληθῆναι, ἅρμα ἐπέμπετο· ὅταν δὲ τὸν υἱόν, θρόνος βασιλικός· καὶ...αὐτὸς ὁ πατρικός· καὶ γὰρ περὶ τοῦ πατρός φησιν ὁ Ἡσαΐας, ἰδοὺ κύριος κάθηται ἐπὶ ν. κούφης. ἐπεὶ οὖν ὁ πατὴρ ἐπὶ ν. κάθηται, διὰ τοῦτο καὶ τῷ υἱῷ τὴν ν. ἔπεμψε Chrys.*ascens.*5(2. 455B); νεφέλην αὐτοῦ ὑπηρετήσασθαι οἱ προφῆται προεῖπον, ἵνα σωματώδης τις καὶ ἐλαφρὴ οὐσία τὸν σεσωματωμένον φανείη πάλιν βαστάζουσα κύριον. βαστάζει μὲν γὰρ ἐν τῇ αὐτοῦ βουλήσει...τὰ σύμπαντα ὡς θεός· ὑπὸ δὲ τῆς ν. βασταχθήσεται ὡς ἄνθρωπος Diad. *ascens.*5(M.65.1145C); Cosm.Ind.*top.*2(M.88.121D); **7.** ref. second advent ὄψεται ὁ κόσμος τὸν κύριον ἐρχόμενον ἐπάνω τῶν ν. *Did.*16. 8; ἰδοὺ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἔρχεται ἐπάνω τῶν ν. Just.*1apol.*51.9(M. 6.404C); id.*dial.*14.8(M.6.505C); *ib.*31.1(540B); *ib.*120.4(753D); cf. *si ...ut ne terram calcaret filius dei...straverunt vestimenta sua in via ...quid mirum si pater...nubes sternat caelestes sub corpore filii*

descendentis ad opus consummationis? ... intellegat autem qui potest, utrum id ipsum est super nubibus caeli venire eum et cum nubibus eum venire, aut aliae quidem sunt nubes super quibus veniet, aliae autem cum quibus veniet. ... si beati homines in nubibus rapientur in aerem, quid mirum est in nubibus filium dei venire...? ...quomodo non consequens est domino...vehiculum fieri nubes...ut sedeat super eis? ... dicet aliquis quoniam nubes super quibus videbunt...venientem, virtus altissimi est et spiritus sanctus, quae fient ei in nubibus caeli, ut veniat illis invectus. ... ratio haec qui vult quidem secundum utrumque modum suscipere...non reprobabit, et si dixerit quis intelligibiles nubes in quibus veniet...sive sanctas et divinas virtutes sive beatissimos prophetas, Or.*comm.ser.*50 *in Mt.* (p.110.6ff.; M.13.1677Aff.); ἐν συσσεισμῷ ἐπάνω τῶν ν. *Const.App.*7.32.4; τὴν ν. πάλιν προσδοκώμενος σχεῖν τὴν προφητικὴν εἰς τὴν ἑαυτοῦ κάθοδον ὑπηρέτην Diad.*ascens.*5(M.65.1145C); **8.** exeg. Is.19:1, cf. *considera...Esaiam dicentem: ecce dominus sedet super nubem levem, et veniet in Aegyptum, utrum Aegyptum dicit hanc quae communiter intellegitur, aut totum mundum...qui autem super nubem levem veniet in Aegyptum primum ascensionem faciet in Judaeam,* Or.*comm.ser.*50 *in Mt.*(p.111.13; M.13.1677D); interpreted as signifying Christ's body, formed from H. Ghost and earthly substance, in which he took flight into Egypt, Eus.*Is.* 19:1(M.24.220B,C); Ath.*inc.*37.6(M.25.161A); ν. τὴν ἁγίαν...σάρκα, τουτέστι τὸν ἐκ τῆς παρθένου ληφθέντα ναόν Cyr.*Is.*2.4(2.282B); or interpreted as BMV, *ib.*(282C), as signifying Christ's presence in baptism, *ib.*(283A–D); as Christ's body, Proc.G.*Is.*19:1–15(M.87.2144B); as BMV, *ib.*(2144D); as baptism, *ib.*(2145A,B); **9.** exeg. Eccl.11:3 ὥσπερ ὅταν τὰ νέφη τὰ αἰσθητὰ πληρωθῶσι...τὸν ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν ἀφιᾶσιν· οὕτω...καὶ τὰ πνευματικὰ νέφη, ἤτοι αἱ ν. ... αἳ ὅταν πληρωθῶσι τῶν νοερῶν τοῦ...πνεύματος ὑδάτων...ῥαίνουσι νοητὸν ὄμβρον ἐπὶ τὴν γῆν...προσημαίνων τὴν ἐπὶ τοὺς...ἀποστόλους γεγονυῖαν τοῦ...πνεύματος παρουσίαν...κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς...πεντηκοστῆς Gr.Agr.*Eccl.*9.21(M.98.1129A); **10.** clouds sent by God to convey saints ἦλθεν ν. καὶ ἥρπασέν με καὶ ἀπήνεγκέν με πάλιν εἰς τοὺς οὐρανούς *Apoc.Esd.*(p.29); ἐπέταξεν Ἀνδρέας ν., καὶ ἦρεν ἡ ν. Ματθείαν καὶ τοὺς μαθητὰς...καὶ ἀπέθετο αὐτοὺς ἡ ν. ἐν τῷ ὄρει ὅπου ἦν ὁ Πέτρος διδάσκων *A.Andr.et Mt.*21(p.94.6); ἀπόστειλον Μιχαὴλ... ἐν ν. πυρός, καὶ περιτείχισον τὴν πόλιν *ib.*30(p.110.16); *1Apoc.Jo.*2(p.71); ἀποστελῶ τοὺς ἀγγέλους...καὶ ἀροῦσιν ἀπὸ τῆς γῆς...τὰς σεπτὰς ...εἰκόνας, καὶ...σταυρούς, καὶ...βίβλους· καὶ τὰ τίμια...ἀρθήσονται ὑπὸ νεφελῶν ἐν τῷ ἀέρι *ib.*13(p.80); *Dorm.BMV* 6(p.97); Jo.Mon.*hymn.Petr.*3(M.96.1392B); **11.** cloud of fire in vision signifies iniquity of mankind, *Apoc.Paul.*13(p.41); **12.** personified αἱ ν. εὐφρανθήσονται *T.Lev.*18.5; controlled by angels, Epiph.*mens.*22(M.43.276C); ταῖς ν. ἐντελοῦμαι (Is.5:6) interpreted of angelic powers, Cyr.*Is.*1.3(2.81E); symbolize angels νεφέλης αὐτοῖς ἰδέαν ἡ θεολογία περιπλάττει, σημαίνουσα...τοὺς ἱεροὺς νόας τοῦ...κρυφίου φωτὸς...ἀποπληρουμένους Dion.Ar.*c.h.*15.6(M.3.336A).

B. met.; **1.** as designation of H. Ghost, Jo.Mon.*hymn.Bas.*3(M.96.1372C); **2.** and of BMV; exeg. Is.19:1 v. supra A.8; hence in gen., *Pers.*(p.15.19; M.10.104C); ‡Gr.Thaum.*annunt.*3(M.10.1183D); ἡ ὄντως κούφη ν. Procl.CP *or.laud.BMV* 1(p.103.15; M.65.681A); ν. τῶν ὑετῶν χωρὶς φθορᾶς συλλαμβάνουσαν Hesych.H.*serm.*5(M.93.1461A); Chrysipp.*enc.in BMV* 1(p.337.17); ἡ ἐνεγκαμένη αὐτὸν παμφαὴς ν. Mod.*dorm.*3(M.86.3285A); τὴν ἔμψυχον ν. θεοῦ Jo.Mon.*hymn.Petr.*3(M.96.1392B); **3.** of prophets, Hipp.*ben.Jac.*10(p.23.7); cf.Or.*comm.in Cant.*3(p.221.25; M.17.264C); id.*comm.ser.50 in Mt.*(p.112.7; M.13.1678C); Ath.*exp.Ps.*35:6(M.27.176A); Cyr.H.*catech.*13.29; Chrys.*Is.interp.*5.3(6.54B); Cyr.*Is.*1.3(2.81E); id.*Jo.*1.9(4.103A); καθάπερ γὰρ ἡ ν. ἑτέρωθεν ὑποδέχεται τῶν ὄμβρων τὰς ἀφορμάς, οὕτω καὶ προφῆται...ὑπὸ τῆς θείας χάριτος ἐνεργούμενοι, τὴν πνευματικὴν ἀρδείαν προσήνεγκαν ταῖς...ψυχαῖς Thdt.*Ps.*56:11(1.982); Proc.G.*Is.*5:1–8(M.87.1909A); of saints ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἕως τῶν ν. ἐστιν, αἵτινες ἀκούουσιν ἐντολῆς θεοῦ...ἕκαστος τῶν ἁγίων ν. ἐστίν. Μωσῆς ν. ἦν καὶ ὡς ν. ἔλεγεν· πρόσεχε, οὐρανέ, καὶ λαλήσω Or.*hom.8.3 in Jer.*(p.58.19; M.13.340B); ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἀνάγει ὁ θεὸς καὶ σωματοποιεῖ τὰς ν. διὰ τοῦτο εἰ βουλόμεθα γενέσθαι ν., ἐφ' ἃς φθάνει ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ, ἔσχατοι πάντων γενώμεθα *ib.*8.4(p.59.28; 341B); hence converse of Moses with Joshua, Jeremiah with Baruch, Paul with Silvanus produces 'lightning' of their teaching, as clashing of clouds effects physical lightning, *ib.*8.5(p.60.10; 341C); ν. ἐστὶ φύσις λογική, τοὺς περὶ προνοίας λόγους πεπιστευμένη· ἀστραπὴ δέ ἐστι διδασκαλία πνευματική id.*sel.in Ps.*134:7(M.12.1653C); Proc.G.*Dt.*32:2(M.87.953A); **4.** of idolatry as cloud which produces shadow of death, Proc.G.*Is.*9:1–7(M.87.2001A).

C. name given to third of the veils of the oblation, covering chalice and paten εἰς τὸ βάλλειν τὴν ν. καὶ ν. φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς *Euchol.*(p.90).

νεφεληδόν, *in the manner of clouds,* Nonn.*par.Jo.*3:26(M.43.772A); *ib.*4:31(780B); *ib.*11:44(848A).

***νεφελόδρομος,** *borne upon clouds,* Jo.Mon.*hymn.Petr.*3(M.96.1392B).

***νεφελοσύστατος,** *cloudlike,* Tim.Ant.*nativ.Jo.Bapt.*2(M.28.909B).

***νεφελοχυσία, ἡ,** *film over the eyes, cataract,* Leont.B.*mesopent.*(M.86.1984C).

***νεφηδόν,** *in a cloud,* Gr.Nyss.*v.Mos.*(M.44.324A).

***νεφοδιώκτης, ὁ,** *one who impels the clouds* towards or away from a selected place by magic; question how ν. can produce storms at will, if God controls clouds, dismissed on ground that evidence for activities of ν. rests on hearsay, ‡Just.*qu.et resp.*31(M.6.1277D); penalties imposed on Christians becoming ν., CTrull.*can.*61(interpreted by Balsamon (M.137.721A) as *one who divines by shapes of clouds*).

***νεφομήκης,** *cloud-piercing,* ‡Caes.Naz.*dial.*117(M.38.1004).

***νεφόομαι,** *be clouded over,* Clem.*str.*6.3(p.444.22; M.9.245A); Bas.*hex.*3.7(1.29B; M.29.69A); Chrys.*hom.14.1 in Eph.*(11.104D).

νέφος, τό, *cloud;*

A. lit. ἀτμοῦ σύστασις τὸ ν. ἐστίν Gr.Nyss.*hex.*(M.44.97D); ἵνα...ὁ κύριος διὰ λαίλαπος καὶ ν. λέγῃ Or.*Jo.*1.17(p.21.16; M.14.52B).

B. met.; **1.** *cloud* λόγων εὐτεχνίᾳ ἐπισκιάζειν ὡς ν. ... τὸ τῆς γραφῆς ...φέγγος Gel.Cyz.*h.e.*2.20.1(M.85.1281A); of idolatry as cloud obscuring man's perception of God's will, *2Clem.*1.6; **2.** *storm* of trouble; of a famine, Thdt.*qu.22 in 4Reg.*(2.526); of political disturbance, id.*h.e.*3.9.2(3.922); **3.** *cloud* of men, *great crowd*; ref. Heb. 12:1, gen. interpreted as *large number,* e.g. Thdt.*Heb.*12:1(3.624) but also as cloud of shade and refreshment provided by memory of saints, Chrys.*hom.28.2 in Heb.*(12.256B); **4.** of body of Christ ἔλαβε ν. ὁ θεὸς λόγος τὸ σῶμα, ἵνα μὴ καταφλέξῃ τὰς κτιστὰς φύσεις τὰς ἐν τῷ κόσμῳ Gel.Cyz.*h.e.*2.19.24(M.85.1280C); **5.** exeg. Eccl.12:2 ν. interpreted as διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας Gr.Agr.*Eccl.*10.6(M.98.1152A).

***νεφοφανής,** *like a cloud in appearance,* Agath.*v.Gr.Ill.*113.

νέφρησις, ἡ, *pain in the kidney,* Isid.II.*etym.*4.7.24.

νεφρός, ὁ, *kidney,* as seat of πανουργία (in good sense), *T.Neph.*2.8; ν. ἐν τῇ γραφῇ τὸ ἐπιθυμητικόν Or.*fr.73 in Lam.*(p.264.11; M.13.644C); Cyr.*Os.*53(3.84A); ν. ... εἰς τύπον...τῆς εἰς νοῦν ἔσω διακριτικῆς ἐνεργείας· καθ' ἣν ἀπόβλητον...τὸ πεφυκὸς ἀδικεῖν, αἱρετὸν δὲ... ποιεῖται τὸ ὠφελοῦν id.*ador.*16(1.568B); ν. ... τοὺς λογισμούς Thdt.*Ps.*7:9(1.648); plur. τὰ ν. *Exorc.*5(p.334).

νεφύδριον, τό, *little, passing cloud,* met. ν. γάρ ἐστι, καὶ παρέρχεται Socr.*h.e.*3.14.1(M.67.416A); Soz.*h.e.*5.15.3(M.67.1256B); Thphn.*chron.*p.41(M.108.157B).

***νεφώθ,** v. **ἐφώθ*.

νεωκορέω, *be a devotee of;* c. dat., Synes.*ep.*32(M.66.1360C).

νεωκόρος, ὁ, *temple-keeper,* in sense of menial official; ass. pagan priests as minor cultic official, Or.*Cels.*8.73(p.290.30; M.11.1628B); Ath.*ep.encycl.*5(p.174.24; M.25.233B); id.*h.Ar.*54(p.214.8; M.25.760A); Thdt.*affect.*10(p.244.16; 4.952); of assistant priests substituted by Juln. for Christian clergy ἀντ' ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καταστήσας ζακόρους καὶ ν. ‡Jo.D.*Artem.*22(p.82.14; M.96.1272C); οἱ...ἱερεῖς καὶ τῶν ν. τὸ πλῆθος *ib.*56(p.93.9; 1304A); of Kohathite Levites (Num.3:5ff.) as parallel to order of subdeacons, *Const.App.*8.21.3; of Samuel as παιδόθεν ν., Thdt.*Dan.*proem.(2.1058); of member of a minor order in Church, concerned with menial work, Gr.Naz.*or.*24.12(M.35.1184B); ‡Nil.*narr.*6(M.79.676B).

νέωμα, τό, *fallow ground just broken up;* in simile of catechists' duty to prepare minds of hearers before sowing spiritual seed, Or.*hom.5.13 in Jer.*(p.42.26; M.13.313C); Gr.Naz.*or.*28.1(p.21.9; M.36.25C); Chrys.*hom.1.4 in Jo.*(8.6A); Cyr.*Is.*3.3(2.450E); as myst. interpn. of name Horeb, exeg. 3Reg.19, Max.*cap.theol.*174(M.90.1160A).

***νέωσις, ἡ,** *breaking up of fallow ground,* Chrys.*hom.18.1 in Jo.*(8.104B); hence *instruction,* Gr.Agr.*Eccl.*2.12(M.98.836B).

***νεωστός,** error for νεωστί, ‡Jo.D.*conf.*13(M.95.300A; νεωστί p.123.7).

νεωτερίζω, 1. *make innovations;* of heretics introducing newfangled doctrine, Eus.*h.e.*5.15(M.20.464A); *ib.*5.28.2 (v.l. μετεωρισθεῖσαν 512B); id.*Marcell.*2.4(p.56.18; M.24.820A); id.*e.th.*1.19(p.80.14; M.24.864C); of Const.'s religious policy acc. Juln., ‡Jo.D.*Artem.*43(p.14.27; M.96.1292A); **2.** *have recourse to violent measures* περὶ τούτων ν. Mel.*fr.*3(M.5.1212B); **3.** pass., *be violently changed, be*

disrupted, Philost.h.e.12.10(M.65.617B); **4.** *play the youth, behave with youthful folly*, Or.exc.in Ps.36:25(M.17.136B); Ephr.1.271E; Chrys.hom.7.3 in Heb.(12.78A).

νεωτερικός, **1.** *youthful* πρεσβυτέρους οὐ προσειληφότας τὴν φαινομένην ν. τάξιν [sc. of a bishop] Ign.Magn.3.1; ἐπίσκοπον...οὐκ ἔλαττον ἐτῶν πεντήκοντα, ὅτι...τὰς ν. ἀταξίας...ἐκπεφευγὼς ὑπάρχει Const.App.2.1.1; Chrys.sac.1.1(p.3.12; 1.363A); φεῦγε παίγνια...ν. Thdr.Stud.epp.2.114(M.99.1381B); τὰ ν. *youthful follies*, Chrys.hom.11.3 in 1Thess.(11.506E); **2.** *recent* σύγγραμμα ν. καὶ πεπλασμένον Afric.ep.Or.1(p.79.1; M.11.44A); ψαλμοὺς...ν. ἐπλάσατο [sc. Hieracas] Epiph.haer.67.3(p.136.12; M.42.176D).

νεωτεροποιΐα, ἡ, **1.** *innovation*; of introduction of heresies or schisms, Eus.h.e.1.1.1(M.20.48C); τὴν κατὰ Νοουάτον...ν. ib.7.4(641B); Bas.ep.265.2(3.409B; M.32.985B); Thdt.h.e.1.9.1(3.764); **2.** *revolutionary movement*, Eus.h.e.2.6.8(M.20.156A); Chrys.hom.10.5 in Mt.(7.145D); Gel.Cyz.h.e.1.4.2(M.85.1201B).

***νηάριον, τό**, *small boat*; fig., Thdr.Stud.epp.1.11(M.99.944D).

νήδυμος, *sweet, delightful*; neut. plur. as adv., Paul.Sil.ambo.216(M.86.2260A); ib.269(2261B).

***νηδυπόρος**, *going on its belly* ν. δράκοντος Eudoc.Cypr.2.14(M.85.845A).

νηκτικός, *able to swim*, Bas.hex.7.1(1.63B; M.29.148C); neut. as subst., *faculty of swimming*, ‡Eust.hex.(M.18.724B).

***νηοπέδη, ἡ**, *anchor*, Gr.Naz.carm.1.2.2.226(M.37.596A).

νηπιάζ-ω, **1.** *be a babe*; **a.** in gen., Clem.prot.10(p.66.9; M.8.201A); Eus.v.C.12(p.13.9; M.20.925A); **b.** of Christ, ref. Is.8:4 ~οντι σώματι τοσαῦτα...οἰκονομούμενον Eus.d.e.7.1(p.319.10; M.22.521B); θεὸς...νηπιάσας ἐπέφανεν ‡Amph.circ.(p.12B); Mod.dorm.4(M.86.3289A); ‡Ath.occurs.12(M.28.989A); **2.** met.; **a.** *be like a child, be innocent*; of Adam before Fall, Thphl.Ant.Autol.2.25(M.6.1092B); of Christian τὸν...τῇ κακίᾳ ~οντα Chrys.hom.36.1 in 1Cor.(10.332E); Isid.Pel.epp.1.442(M.78.425B); Cyr.glaph.Gen.1(1.19C); **b.** *be a beginner*; of Israel under Law, Eus.Marcell.1.1(p.3.16; M.24.716B); id.e.th.2.18(p.122.33; M.24.941D); of beginners in spiritual life, Ephr.3.339C; Gr.Nyss.hom.1 in Cant.(M.44.768B); ~ομεν πρὸς τὸ τῆς εὐκτικῆς ἀρετῆς τέλειον Diad.perf.61(p.70.13); τῶν ἔτι ~όντων τῇ ψυχῇ ib.79(p.100.17); **c.** *be childish, behave foolishly*, Jo.D.hom.2.1(M.96.576D).

***νηπίασις, ἡ**, *infancy*, Andr.Cr.or.2(M.97.820B).

***νηπιόθεν**, *from infancy*, †Cyr.coll.VT(6^{4}.70C; M.77.1280D); ἀπὸ ν. Hesych.H.Ps.tit.119(M.27.1220D, v.l. ἀπενοήθην); Gel.Cyz.h.e.2.33.4(M.85.1337B); Jo.Mal.chron.5 p.117(M.97.212A).

νηπιοκτόνος, *infant-slaying*, ‡Ign.Phil.8.

***νηπιοπρεπής**, *suited to, fit for, children*; **1.** lit., Cyr.ador.16(1.575A); id.Ps.90:12(M.69.1224A); of Christ's infancy ν. πολιτεία ‡Amph.circ.(p.12C); **2.** met., *fit for beginners, elementary*; of Law, Cyr.ador.1(1.7A); ib.2(56C); id.hom.pasch.23(5^{2}.281B); of elementary instruction in spiritual life, id.Joel.44(3.243C); id.hom.pasch.16(5^{2}.215A).

***νηπιοπρεπῶς**, *like a child*, Anast.S.hod.13(M.89.221A).

νήπιος, *infant, child*;

A. lit.; **1.** as adj., of Christ ἐπεὶ γὰρ ἄρνας ὀνομάζει ἡ γραφὴ τοὺς παῖδας τοὺς ν., τὸν...λόγον...ἄνθρωπον γενόμενον, κατὰ πάντα ἡμῖν ἀπεικάζεσθαι βουλόμενον, ἀμνὸν κέκληκεν τοῦ θεοῦ, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὸν ν. τοῦ πατρός Clem.paed.1.5(p.104.20; M.8.280A); **2.** neut. as subst.; **a.** in gen. ἔσῃ ὡς τὰ ν. τὰ μὴ γινώσκοντα τὴν πονηρίαν Herm.mand.2.1; τῶν ν. τῆς ἐκκλησίας μνημονεύσωμεν, ὅπως ὁ κύριος τελειώσας αὐτὰ ἐν φόβῳ αὐτοῦ εἰς μέτρον ἡλικίας ἀγάγοι Lit.ap.Const.App.8.10.18; **b.** of Holy Innocents ἐν σχήματι τῶν ψαλλόντων ἐν τῷ παραδείσῳ ν. ἦλθεν πρὸς τὸν Ματθαῖον ὁ Ἰησοῦς A.Mt.1(p.217.5); ἔψαλλες μετὰ τῶν ἄλλων ν. τῶν ἀναιρεθέντων ἐν Βηθλεέμ ib.3(p.219.12); ἔνθα ἐστὶν ὁ ποταμὸς τοῦ γάλακτος, καὶ ἐκεῖ πάντα τὰ ν. ἅπερ ἀπέκτεινεν...Ἡρώδης Apoc.Paul.26(p.54); μηδὲν δυνάμενος κατὰ τοῦ κυρίου ὁ διάβολος, ἐπὶ τοὺς ν. καὶ ἀτελεῖς τῶν βρεφῶν παῖδας κατατρέχει ...ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω· τοὺς δὲ τὴν τριάδα τῶν ἐτῶν ζήσαντας οὐ κατασφάζει. ν. γὰρ οἱ τὴν δυάδα ὁμολογοῦντες, καὶ τῇ τριάδι μὴ πιστεύσαντες ‡Chrys.infant.(10.750D).

B. met.; **1.** of those uninstructed in full mysteries of Christian faith, or beginners in Christianity μὴ οὐ δύναμαι ὑμῖν τὰ ἐπουράνια γράψαι; ἀλλὰ φοβοῦμαι, μὴ ν. οὖσιν ὑμῖν βλάβην παραθῶ Ign.Trall.5.1; πῶς ἡ τοῦ τελείου καὶ γνωστικοῦ μετὰ τὴν βρῶσιν ἀνάπαυσις αὖθις νηπίῳ τετίμηται γάλακτι; Clem.paed.1.6(p.110.35; M.8.292B); Or.princ.3.1.12(p.216.13; M.11.272A); id.comm.in Eph.4:14(p.415); Meth.res.1.48(p.301.1; M.18.276C); Gr.Nyss.hom.1 in Cant.(M.44.784B); Isid.Pel.epp.1.445(M.78.428A); Thdt.1Cor.13:11(3.254); **2.** of those who lived under dispensation of Law opp. gospel ν. μὲν τοὺς ἐν νόμῳ λέγει, οἳ τῷ φόβῳ, καθάπερ οἱ παῖδες τοῖς μορμολυκείοις, ἐκταράττονται Clem.paed.1.6(p.110.1; M.8.289B); Cyr.ador.2(1.56B); Isid.Pel.epp.1.445(M.78.428A); Dion.Ar.e.h.5.1.2(M.3.501B); **3.** of the innocent and simple ὡς ν. βρέφη εἰσίν, οἷς οὐδεμία κακία ἀναβαίνει ἐπὶ τὴν καρδίαν Herm.sim.9.29.1; Clem.paed.1.5(p.101.1; M.8.269C); οὐκ ἐπὶ ἀφρόνων τάττεται τὸ ν.· νηπύτιος μὲν γὰρ οὗτος, ν. δὲ ὁ νεήπιος, ὡς ἤπιος ὁ ἁπαλόφρων, οἷον ἤπιος νεωστὶ καὶ πρᾶος τῷ τρόπῳ γενόμενος ib.(p.101.5; 272A); ib.1.6(p.109.8; 288C); ib.3.12(p.287.27; 673A); Or.fr.35 in Lc.10:21(p.250.9); τί δέ ἐστι ν. εἶναι κακίᾳ; τὸ μηδὲ εἰδέναι τί ποτέ ἐστι κακία Chrys.hom.36.1 in 1Cor.(10.333A); of Adam in his original state, Thphl.Ant.Autol.2.25(M.6.1092A); cf. Iren.haer.3.22.4(M.7.959A); ib.4.38.1(1105C); Clem.str.3.17(p.243.19; M.8.1205B); of Christians as possessing newness of life, id.paed.1.5(p.98.21; 265B); ib.(p.99.8; 268A); ib.(p.101.19; 272B); neut. as subst., *infantile state*, ref. Inc. συνενηπίαζεν υἱὸς τοῦ θεοῦ, τέλειος ὤν, τῷ ἀνθρώπῳ...διὰ τὸ τοῦ ἀνθρώπου ν. οὕτω χωρούμενος, ὡς ἄνθρωπος αὐτὸν χωρεῖν ἠδύνατο Iren.haer.4.38.2(M.7.1107B); ὁ θεὸς φειδόμενος ἡμῶν ἀπατᾷ ἡμᾶς...ἵνα μὴ ὡς ὑπερβεβηκότες τὸ ν., μηκέτι δι᾽ ἀπάτης παιδευώμεθα, ἀλλὰ διὰ τῶν πραγμάτων Or.hom.19.15 in Jer.(p.174.8; M.13.496D); **4.** *feeble, in rudimentary state*; in Gnost. theory of salvation οὐ γὰρ πρᾶξις εἰς πλήρωμα εἰσάγει, ἀλλὰ τὸ σπέρμα τὸ ἐκεῖθεν ν. ἐκπεμπόμενον, ἐνθάδε τελειούμενον Iren.haer.1.6.4(M.7.512A); ἄχρι μὲν γὰρ ἦμεν τῆς θηλείας μόνης τέκνα...ἀτελῆ καὶ ν. καὶ ...ἄμορφα, οἷον ἐκτρώματα προενεχθέντα, τῆς γυναικὸς ἦμεν τέκνα, ὑπὸ δὲ τοῦ σωτῆρος μορφωθέντες ἀνδρὸς καὶ νυμφῶνος γεγόναμεν τέκνα Clem.exc.Thdot.68(p.129.12; M.9.692A); **5.** *foolish, unstable* δι᾽ ἀφροσύνην οἱ ν. ἀπιστοῦντες id.str.1.23(p.98.24; M.8.904B); Hom.Clem.2.29; ν. ἡμᾶς φησι, καὶ ὅταν τέλειοι ὦμεν, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ὁρῶν. ἐκεῖ μὲν γὰρ πρὸς τὴν μέλλουσαν γνῶσιν ν. ἐκάλεσεν...ἐνταῦθα δὲ πρὸς ἕτερον εἶπε, πρὸς τὸ εὐμετάπτωτον Chrys.hom.11.3 in Eph.(11.84A); Nonn.par.Jo.18:28(M.43.896A).

νηπιότης, ἡ, **A.** lit., *childhood, infancy*; of Christ τὸν ἐν ν. προαιώνιον ‡Meth.Sym.et Ann.6(M.18.360C); τὸν ἐν ν. παλαιὸν τῶν ἡμερῶν ib.8(365B).

B. *childishness, childlike condition*; **1.** of those who are beginners or imperfect in spiritual life and knowledge, Clem.q.d.s.4(p.162.18; M.9.608C); Or.Cels.5.16(p.17.22; M.11.1204C); id.hom.19.15 in Jer.(p.174.3; M.13.496C); who require τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα id.Jo.13.33(p.258.14; M.14.456D); καταρτίζειν σπουδάζετε τὴν τῶν ἀδελφῶν ν. Ephr.3.339C; τοὺς μηδέπω οὕτως δυναμένους διὰ τὴν ν. τῇ εὐχῇ προσκαρτερεῖν id.346D; ὥσπερ ὑλικὸς ἔρως τῶν ἔτι νηπιαζόντων οὐχ ἅπτεται (οὐ γὰρ χωρεῖ τὸ πάθος ἡ ν.)...οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ θείου κάλλους ...μόνη δὲ ἡ τοιαύτη ψυχὴ ἡ διαβᾶσα τὴν νηπιώδη κατάστασιν...μήτε ὑπὸ νηπιότητος ἀναισθητοῦσα...πείθεται τῇ...πρώτῃ ἐντολῇ τοῦ νόμου Gr.Nyss.hom.1 in Cant.(M.44.784B,C); ‡Gr.Nyss.imag.(M.44.1337C); Isid.Pel.epp.1.445(M.78.428A); **2.** ref. state of those under Law opp. gospel πῶς...εἰ ὁ νόμος νηπιώδης ὡς νηπίοις δεδομένος, καὶ ἡ κατὰ Χριστὸν στοιχείωσις πάλιν τυγχάνει ν. ... οὕτως γάλα ποτίζει Παῦλος τὸν νεογνὸν τοῦ κυρίου λαόν, σοφῶς αὐτὸν διὰ τῆς νόμου ν. παιδεύων τὴν τελειότητα ib.(428A,B); †Marc.Er.temp.11(M.65.1057C); **3.** *innocence*, Herm.sim.9.24.3; ib.9.29.1; **4.** ref. newness of life enjoyed by Christians, Clem.paed.1.5(p.101.26; M.8.273A); ἡ δὲ ἐν Χριστῷ ν. τελείωσίς ἐστιν, ὡς πρὸς τὸν νόμον. ἐνταῦθα γενομένοις τῇ ν. ἡμῶν συνηγορητέον ib.1.6(p.110.25; 292A).

***νηπιοφανής**, *appearing as an infant*; of Christ, Tim.Ant.Sym.(M.86.240C); Andr.Cr.or.11(M.97.1044B); ‡Jo.D.hom.5(M.96.652C).

***νηπιοφρόνως**, *childishly, foolishly*, ‡Gr.Nyss.occurs.(M.46.1157A).

νηπιοφροσύνη, ἡ, *childishness, foolishness*, Philox.ep.39(p.186).

νηπιόφρων, *of childish mind, foolish*, Ephr.3.538B; ‡Amph.circ.(p.12A); ‡Caes.Naz.dial.13(M.38.869).

***νηπιώδης**, **A.** *of* or *belonging to a child, infantile* ν. ἡλικίαν Ephr.3.326D; ἐκ τῆς ν. ὀλιγωρίας Bas.hom.8.2(2.63D; M.31.308C); Diad.perf.65(p.78.12).

B. *childish*; **1.** in sense of *imperfect, incomplete*; **a.** of those under Law opp. gospel, Or.exp.in Pr.9:8(M.17.185D); ἀκοὰς τὰς ν. τῶν σωματικῶν Ἰουδαίων Eus.Is.60:6–7(M.24.492C); Chrys.hom.8.3 in 1Thess.(11.482D); ὁ νόμος ν. ὡς νηπίοις δεδομένος Isid.Pel.epp.1.445(M.78.428A); Cyr.Ps.68:31(M.69.1176B); Thdt.affect.proem.(p.3.9; 4.692); **b.** of novices in Christian life and understanding ὁ γενόμενος ἄνωθεν ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος οὐκ εἰς ν. τῆς νοητῆς ἡλικίας ἐξανίστασθαι ὀφείλει Ephr.3.326E; ἡ...ψυχὴ ἡ διαβᾶσα τὴν ν. κατάστασιν, καὶ διὰ τῆς πνευματικῆς ἡλικίας ἀκμάσασα Gr.Nyss.hom.1 in Cant.(M.44.784B); Chrys.hom.21.1 in Eph.(11.158E); Isid.Pel.epp.1.211(M.78.316C); Max.opusc.(M.91.184B); **c.** in gen., of the less fully instructed, Gr.Nyss.comm.not.(M.45.181C); ‡Amph.circ.(p.12B);

2. in sense of *innocent* ν. ἁπλότητα καὶ ἀνενδοίαστον συγκατάθεσιν ἔχοντας Isid.Pel.*epp*.1.440(M.78.425A).

C. *fit for children, elementary*, Eus.*h.e*.4.23.8(M.20.388A); Cyr.H. *catech*.4.3.

D. *foolish*, Gr.Nyss.*or.dom*.1(p.14.18; M.44.1128C); Jo.D.*Man*.1.10(M.94.1516A); †Jo.D.*B.J*.24(M.96.1073B).

[*]**νηποινί**, = νηποινεί, *with impunity*, Cyr.*ador*.11(1.410B).

νηπτικῶς, *soberly*, Meth.*res*.1.28(p.256.20; M.41.1133D); Chrys.*fr. in Jer*.1:17(M.64.753D).

νηρός (**νερός**), = νεαρός, *fresh*; neut. as subst., *fresh* or *cold water*, Thdr.Stud.*iamb*.13(M.99.1785A); νερόν *Apophth.Patr*.(M.65.205B); Leont.N.*v.Sym*.35(M.93.1713C).

νῆσις, ἡ, ? *web*; met., Dan.Raith.*v.Jo.Clim*.(M.88.600B).

νῆσος, ἡ, *island*; **1.** ref. punishment of *relegatio*, Or.*hom.12.3 in Jer*.(p.90.19; M.13.384B); CSard.*can*.7; **2.** of Sirens' island likened to force of habit, Clem.*prot*.12(p.83.15; M.8.237B); **3.** of churches as islands affording refuge from shipwreck, and heret. congregations as rocky islands whereon those who frequent them are wrecked, Thphl.Ant.*Autol*.2.14(M.6.1076B); **4.** exeg. Is.41:1, of gentile churches as islands in sea of infidelity, Gr.Naz.*or*.44.1(M.36.608A); of souls surrounded by worldly distractions but not submerged, Thdr.Heracl.*Is*.41:1(M.18.1332D); either of churches as islands in worldly society, or of *oases* where Edomite or Moabite idolaters dwell, which thus signify sinners, Cyr.*Is*.3.5(2.521Aff.); **5.** exeg. Jer.38:10, interpreted of humanity, far from truth and beaten by waves of this world, Or.*fr.54 in Jer*.(p.225.13; M.13.580C); **6.** *people of an island* τὴν Κυπρίων ν. ... μετοικίσαι ἐσπούδασε Thphn.*chron*.p.304(M.108.741A).

νηστεία, ἡ, *fast*;

A. in gen., defined ν. ἐστὶν οὐ μόνον ἡ παντελὴς ἕωθεν μεχρὶ ἑσπέρας ἀσιτία, ἀλλὰ καὶ ἡ τινῶν βρωμάτων ἀποχή Jo.D.*jej*.3(M.95.69A); **1.** spiritual significance ν., ἡ τῶν ἀγγέλων ὁμοίωσις, ἡ τῶν δικαίων ὁμόσκηνος, ὁ τοῦ βίου σωφρονισμός Bas.*hom*.2.6(2.14B; M.31.193A); ν. θεμέλιος ἀρετῆς Gr.Nyss.*paup*.1(M.46.456C); τὴν μητέρα τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων, καὶ τῆς σωφροσύνης, καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης ἀρετῆς διδάσκαλον, τὴν ν. λέγω Chrys.*hom.1.1 in Gen*.(4.3A); *ib*.1.2(3E); ν. γάρ ἐστιν γαλήνη τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, ἡ τῶν γεγηρακότων εὐκοσμία, ἡ τῶν νέων παιδαγωγός, ἡ τῶν σωφρονούντων διδάσκαλος, ἡ πᾶσαν ἡλικίαν καὶ φύσιν καθάπερ διαδήματί τινι κατακοσμοῦσα *ib.2.1*(8A); φιλῶ μὲν τὴν ν., ὅτι μήτηρ σωφροσύνης ἐστίν, καὶ πηγὴ φιλοσοφίας ἁπάσης id.*serm.6.1 in Gen*.(4.670D); ν. ἐστὶν εἰρήνη κοινὴ ψυχῆς καὶ σώματος, ἀτάραχος ζωή, εὐσταθὴς πολιτεία Ast.Am.*hom*.14(M.40.372D); ν. τῆς μελλούσης ζωῆς εἰκών· τῆς ἀφθάρτου διαγωγῆς μίμημα *ib*.(373D); ν. τῶν ἁγίων σύντροφος· ν. πάσης ἀγαθῆς πράξεως ἀρχηγός *ib*.(377B); οὐχὶ ν., πάσης ἡμῖν ἀρετῆς ἰδέαν ἀποτίκτουσα; ν., τῆς ἰσαγγέλου πολιτείας τὸ μίμημα, σωφροσύνης πηγή, ἐγκρατείας ἀρχή Cyr.*hom.pasch*.1(5^{2}.8B); τοιαύτη ἐστὶν ἡ ν. ὡς καὶ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσας νηστεύσας κατεδέξατο. ν. ἀγγέλων ἐστὶν μίμημα, ν. ἀπὸ πολλῶν γέγονε σωτηρία. ὦ νηστείας δύναμις· τοὺς ἀνθρώπους εἰς οὐρανοὺς ἐνεκόμισεν, καὶ μετὰ ἀγγέλων πολιτεύεσθαι παρεσκεύασεν Eus.Al.*serm*.1(M.86.317D); ν. ἐστὶ βία φύσεως, καὶ περιτομὴ ἡδύτητος λάρυγγος, πυρώσεως ἐκτομή, πονηρῶν ἐννοιῶν ἐκκοπή, ἐνυπνιασμῶν ἐλευθερία, προσευχῆς καθαρότης· ψυχῆς φωστήρ, νοὸς φυλακή Jo.Clim.*scal*.14(M.88.869A); **2.** of fasting in Eden νόμου πρεσβυτέρα ν. ...δυσωπήθητι τὴν πολιὰν τῆς ν.· συνηλικιῶτίς ἐστι τῆς ἀνθρωπότητος· ν. ἐν τῷ παραδείσῳ ἐνομοθετήθη. τὴν πρώτην ἐντολὴν ἔλαβεν Ἀδάμ· 'ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν...οὐ φάγεσθε.' τὸ δὲ 'οὐ φάγεσθε', ν. ἐστι...νομοθεσία. εἰ ἐνήστευσεν ἀπὸ τοῦ ξύλου ἡ Εὔα, οὐκ ἂν ταύτης νῦν ἐδεόμεθα τῆς ν. ... ἡ ἐν παραδείσῳ διαγωγή, ν. ἐστὶν εἰκών Bas.*hom*.1.3(2.2E–3B; M.31.165C–168A); νεαρώτερον παραδείσου τὸ εὕρημα τῆς οἰνοποσίας, καὶ οὕτως ἀρχαῖον τὸ τῆς ν. σεμνόν *ib*.1.5(2.4C; M.169C); ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ποιῶν ἐξ ἀρχῆς, εὐθέως αὐτὸν ταῖς τῆς ν. φέρων παρακατέθετο χερσίν...τὸ γὰρ...ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν ...οὐ φάγεσθε, νηστείας εἶδός ἐστιν. εἰ δὲ ἐν παραδείσῳ ἀναγκαία ἡ ν., πολλῷ μᾶλλον ἐκτὸς τοῦ παραδείσου Chrys.*poenit*.5.1(2.310C); Ast.Am.*hom*.14(M.40.373C); **3.** other fasting in scripture; **a.** of Moses, *1Clem*.53.2; Μωσέα διὰ νηστείας ἔγνωμεν προσλαβόντα τῷ ὄρει... οὐδ' ἂν ἐθάρσησεν εἰσελθεῖν εἰς τὸν γνόφον, εἰ μὴ νηστείᾳ καθώπλιστο. διὰ ν. τὴν ἐντολὴν ὑπεδέξατο...καὶ ἄνω μὲν ἡ ν. νομοθεσίας πρόξενος ἦν, κάτω δὲ ἡ γαστριμαργία εἰς εἰδωλολατρείαν ἐξέμηνεν...ἃς γὰρ ἡ ν. ἔλαβε πλάκας...ταύτας ἡ μέθη συνέτριψεν Bas.*hom*.1.5(2.4C,D; M.31.169C); Moses and Elijah, Chrys.*poenit*.5.1(2.310B); id.*hom.1.3 in Gen*.(4.4D,E); and Samuel, Bas.*hom*.2.6(2.14B; M.31.193B); **b.** of Daniel οὐδ' ἂν ὁ σοφὸς Δανιὴλ τὰς ὀπτασίας εἶδεν, εἰ μὴ ν. διαυγεστέραν ἐποίησε τὴν ψυχήν *ib*.1.9(8D; M.180C); Eus.Al.*serm*.1(M.86.317A); and Elijah, Pall.*v.Chrys*.12(p.76.8ff.; M.47.43); **c.** of Samuel and Samson τὸν δὲ Σαμουὴλ οὐχ ἡ μετὰ νηστείας προσευχὴ ἐχαρίσατο τῇ μητρί; τί τὸν...Σαμψὼν ἀκαταγώνιστον ἀπειργάσατο; οὐχ ἡ ν., μεθ' ἧς ἐν τῇ γαστρὶ τῆς μητρὸς συνελήφθη; ν. αὐτὸν ἐκύησε· ν. αὐτὸν ἐτιθηνήσατο· ν. αὐτὸν ἤνδρωσεν, ἣν ὁ ἄγγελος διετάξατο τῇ μητρί Bas.*hom*.1.6(2.4E–5A; M.31.172A); **d.** of Esther, *1Clem*.55.6; Clem.*str*.4.19(p.300.22; M.8.1329A); other OT saints, Eus.Al.*serm*.1(317B–D); **e.** of NT saints τί τὸν Λάζαρον ἐνανέπαυσε τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραάμ; οὐχὶ ν.; Ἰωάννου δὲ ὁ βίος μία ν. ἦν...Παῦλον μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἡ ν. ... εἰς τὸν τρίτον οὐρανὸν ἀνήγαγε. κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ὁ κύριος ἡμῶν νηστείᾳ τὴν σάρκα...ὀχυρώσας οὕτως ἐν αὐτῇ τοῦ διαβόλου τὰς προσβολὰς ὑπεδέξατο, ἡμᾶς τε παιδεύων νηστείαις ἀλείφειν...ἑαυτοὺς πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἀγῶνας Bas.*hom*.1.9(2.7E–8A; M.31.177C); **4.** the true moral fast; **a.** abstinence from evil ὁ θεὸς οὐ βούλεται...ν. ματαίαν· οὕτω γὰρ νηστεύων τῷ θεῷ οὐδὲν ἐργάσῃ τῇ δικαιοσύνῃ. νήστευσον...ν. τοιαύτην· μηδὲν πονηρεύσῃ ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ δούλευσον τῷ κυρίῳ ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ· τήρησον τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ πορευόμενος ἐν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ, καὶ μηδεμία ἐπιθυμία πονηρὰ ἀναβήτω ἐν τῇ καρδίᾳ σου...ταῦτα ἐὰν ἐργάσῃ, μεγάλην ν. τελέσεις καὶ δεκτὴν τῷ θεῷ Herm.*sim*.5.1.4,5; ν. δὲ ἀποχὰς κακῶν μηνύουσιν πάντων ἀπαξαπλῶς· τῶν τε κατ' ἐνέργειαν καὶ κατὰ λόγον καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν αὐτήν Clem.*str*.6.12(p.483.13; M.9.324B); μὴ νομίσῃς...ὅτι οὕτως ἁπλῶς ἐστιν ἡ ν.· οὐ γὰρ ὁ νηστεύων ἀπὸ βρωμάτων μόνον ἐκεῖνος κατώρθωσεν ἀλλ' ὁ ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, τούτῳ λογίζεται ἡ ν.· ἐὰν γὰρ νηστεύσῃς καὶ μὴ τηρήσῃς τὸ στόμα σου λαλῆσαι λόγον πονηρόν...ἐὰν ταῦτα ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ νηστεύοντος, οὐδὲν ὠφέλησεν Ath.*virg*.7(p.41.23ff.; M.28.260C); Bas.*hom*.1.10(2.9B; M.31.181B); οὐ...ἐξαρκεῖ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀποχὴ τῶν βρωμάτων πρὸς τὴν ἐπαινετὴν ν., ἀλλὰ νηστεύσωμεν ν. δεκτήν, εὐάρεστον τῷ θεῷ. ἀληθὴς ν., ἡ τοῦ κακοῦ ἀλλοτρίωσις, ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἐποχή,...ἡ τούτων ἔνδεια ν. ἐστὶν ἀληθής. ἐν τούτοις...ἡ ν. καλόν *ib*.2.7(15D,E; M.196D); ν. δὲ οὐ ταύτην λέγω τὴν τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τὴν ἀκριβῆ ν., οὐ τὴν τῶν βρωμάτων ἀποχὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἁμαρτημάτων· οὐ γὰρ ἀρκεῖ τῆς ν. ἡ φύσις ἐξελέσθαι τοὺς μετιόντας, ἐὰν μὴ μετὰ τοῦ προσήκοντος γένηται νόμου...ἵνα οὖν μὴ πόνον ὑπομείναντες νηστείας ἐκπέσωμεν τοῦ στεφάνου τῆς ν., μάθωμεν πῶς...τὸ πρᾶγμα μετιέναι χρή. ἐπεὶ καὶ ὁ Φαρισαῖος ἐκεῖνος ἐνήστευσεν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ν. ἐκείνην κατῆλθεν ἔρημος...τῶν ἀπὸ τῆς ν. καρπῶν· ὁ τελώνης οὐκ ἐνήστευσε, καὶ ἔμπροσθεν γέγονεν ἐκείνου τοῦ νηστεύσαντος ὁ μὴ νηστεύσας, ἵνα μάθῃς ὅτι ν. ὄφελος οὐδέν, ἂν μὴ καὶ τὰ λοιπὰ ἕπηται πάντα...ἐπεὶ οὖν τοσοῦτος ὁ κίνδυνος τῆς ν. τοῖς οὐκ εἰδόσιν ὅπως χρὴ νηστεύειν, μάθωμεν τῆς ν. τοὺς νόμους, ἵνα μὴ τρέχωμεν ἀδήλως...φάρμακόν ἐστιν ἡ ν., ἀλλὰ τὸ φάρμακον...πολλάκις ἄχρηστον γίνεται διὰ τὴν ἀπειρίαν τοῦ χρωμένου Chrys.*stat*.3.3(2.39E–40B); *ib*.3.4(41C); τοῖς ἐχθροῖς καταλλαττέσθω, πᾶσαν μνησικακίαν ἐξοριζέτω τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς. ἂν ταῦτα κατορθοῦν βούληται, τὴν ἀληθῆ ν. ἐπεδείξατο id.*hom.10.2 in Gen*.(4.73A); οὐ...μόνων βρωμάτων ἀποβολαῖς τὴν...τῆς ν. εὑρήσομεν χάριν,...ἀλλ' ἐκεῖνα τῆς ἑαυτῶν διανοίας ἀποπεμπόμενοι, δι' ἃ καὶ τὸ τῆς ν. ἐξεύρηται φάρμακον Cyr.*hom.pasch*.1(5^{2}.7B,C); ὥσπερ ἐστὶ βρωμάτων ν., οὕτω καὶ θυμοῦ ν. ἐστί, καὶ φιλαρχίας ν., καὶ βασκανίας κτλ. Nil.*epp*.2.28(M.79.212B); Eus.Al.*serm*.1(M.86.317D–320A); **b.** from pleasures of sense and worldliness ἡ ν. ἀποχὴ τροφῆς ἐστι κατὰ σημαινόμενον, τροφὴ δὲ οὐδὲν δικαιοτέρους ἡμᾶς ἢ ἀδικωτέρους ἀπεργάζεται, κατὰ δὲ τὸ μυστικὸν δηλοῖ ὅτι ὥσπερ τοῖς καθ' ἕνα ἐκ τροφῆς ἡ ζωή, ἡ δ' ἀτροφία θανάτου σύμβολον, οὕτως καὶ ἡμᾶς τῶν κοσμικῶν νηστεύειν χρή, ἵνα τῷ κόσμῳ ἀποθάνωμεν καὶ μετὰ τοῦτο τροφῆς θείας μεταλαβόντες θεῷ ζήσωμεν, ἄλλως τε κενοῖ τῆς ὕλης τὴν ψυχὴν ἡ ν. καὶ καθαρὰν...σὺν καὶ τῷ σώματι παρίστησι τοῖς θείοις λόγοις Clem.*ecl*.14(p.140.23ff.; M.9.704D–705A); διὰ καθαρότητα ψυχῆς ἐνομοθετήθη ν. εἰ δὲ ἐκείνη τῇ προαιρέσει...μολύνεται, τί μάτην προσδαπανῶμεν τὸ πινόμενον ὕδωρ;...τίς ὄνησις τῆς σωματικῆς ν., ἂν μὴ καθαρεύῃ ὁ νοῦς; Gr.Nyss.*paup*.1(M.46.456C); τῶν ἀτοπωτάτων ἂν εἴη ἐπὶ μὲν βρωμάτων...ἀφίστασθαι...διὰ τὴν ν., ἐπὶ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ κεκωλυμένης [sc. τροφῆς] ἅπτεσθαι. οὐκ ἐσθίεις κρέα; μὴ φάγῃς ἀκολασίαν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν. νηστευέτω καὶ ἀκοή. ν. δὲ ἀκοῆς μὴ δέχεσθαι κακηγορίας Chrys.*stat*.3.4(2.41E–42A); οὐδὲν οὖν ν. βρωμάτων ὀνίνησι τοὺς μὴ πάσαις νηστεύοντας αἰσθήσεσιν Isid.Pel.*epp*.1.403(M.78.408B); καλὸς ὁ τῆς ν. ἄρτος, ἐπειδὴ τῆς ζύμης ἐστὶ τῶν ἡδονῶν ἐλεύθερος Nil.*sent*.39(M.79.1244C); **c.** exeg. Is.58:1ff., Just.*dial*.15.1(M.6.505D); cf.Clem.*paed*.3.12(p.285.19; M.8.668C); τοιαύτην ν. ἀγαπᾷ ὁ θεός...τί γὰρ ὄφελος ὅτι εἰ κοιμηθῇ ἐπὶ σποδοῦ...καὶ ὁ πένης πεινᾷ; διὰ τοῦτο προσετάγης νηστεύειν, ἵνα ὅτε σὺ πεινᾷς, οἱ πένητες χορτασθήσονται Eus.Al.*serm*.1(M.86.316C); Joel 1:14 ἡμεῖς δὲ ν. ὄντες ἁγίας θρέμματα, καὶ ἐν ἀτροφίᾳ σωμάτων τρυφήσαντες τὰ οὐράνια, σπουδάσωμεν τὴν ν. ἁγίαν φυλάξαι· 'ἁγιάσατε' γάρ, φησί, 'ν.' ἡμεῖς αὐτὴν ἁγιάζομεν, ἢ ὑπ' αὐτῆς ἁγιαζόμεθα; ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ ἁγίαν

αὐτὴν φυλάξαι, τοῦτο εἴρηκεν ὁ προφήτης Sever.*creat.*1.7(M.56.437); 'ἁγιάσατε ν.' τουτέστιν, ὡς ἐν ἀναθήματος ποιεῖσθε τάξει, καὶ ὡς ἐν θυσίας τρόπῳ τὴν...ν. ... εἰ γὰρ μέλλοιμεν ἐν καιρῷ ν. τῶν ἰδίων ἀποπαύεσθαι θελημάτων...οὔπω νενηστεύκαμεν ἁγίως Cyr.*Joel.*11(3.209E); **5.** fasting in rel. to various groups: ἀγαπήσωμεν [sc. virgins] σφόδρα τὴν ν.· μέγα γὰρ φυλακτήριόν ἐστιν ἡ ν. ... Χριστὸς...χρῄζει παρὰ σοῦ...σῶμα ἀμόλυντον ὑπωπιαζόμενον ὑπὸ νηστείας Ath.*virg.*6 (pp.39.27–40.11; M.28.257B,C); οἱ παῖδες, ὥσπερ τῶν φυτῶν τὰ εὐθαλῆ, τῷ τῆς ν. ὕδατι καταρδευέσθωσαν. τοῖς πρεσβυτέροις κοῦφον ποιεῖ τὸν πόνον ἡ ἐκ παλαιοῦ πρὸς αὐτὴν οἰκείωσις...τοῖς ὁδοιπόροις εὐσταλὴς ἐστι συνέμπορος ἡ ν. ... κούφους αὐτοὺς καὶ εὐζώνους ἡ ν. παρασκευάζει Bas.*hom.*2.2(2.11E; M.31.188B); ὁ τῶν χηρῶν τάγμα...παρῄνει [sc. Chrys.] ἢ ν. ἀναλαβεῖν ἀπεχομένας βαλανείων...ἢ θᾶττον χωρεῖν ἐπὶ δεύτερον γάμον Pall.*v.Chrys.*5(p.32.20; M.47.20); **6.** necessity and motives εἰ μετὰ νηφούσης διανοίας τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομῶμεν... καὶ τῇ τροφῇ οὕτω προσίωμεν, ὡς τὴν χρείαν μόνον πληροῦν...οὐδὲ χρεία ἡμῖν ἦν τῆς βοηθείας τῆς ἀπὸ τῆς ν. ἀλλ' ἐπειδὴ ῥᾴθυμός ἐστιν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη, καὶ...τῇ τρυφῇ μᾶλλον ἑαυτὴν ἐπιδίδωσι, διὰ τοῦτο ...τὴν ἀπὸ τῆς ν. ἡμῖν ἰατρείαν ἐπενόησεν ὁ...δεσπότης Chrys.*hom.10.1 in Gen.*(4.72D,E); id.*poenit.*5(2.310D); τὴν ν. ἡδέως καταδεχόμεθα, κελευσάντων ἡμῖν τῶν τὸν βίον προοδευκότων...πλεῖον γὰρ τῆς ν. ἡ καθ' ὑπακοὴν μετάληψις μαστίζει τοὺς δαίμονας Nil.*epp.*1.307(M.79.193B,C); ἡ ν. ἔχει μὲν καθ' ἑαυτὴν καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς θεόν...οὐ δεῖ οὖν ἐπ' αὐτῇ μεγάλα φρονεῖν τοὺς τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστάς Diad.*perf.*47(p.52.18); ref. Mt.6:17f. πολλοί εἰσιν οἱ νηστεύοντες...καὶ θέλουσιν προσκυνεῖσθαι ὑπὸ πάντων ὡς εὐλαβεῖς· καὶ ταύτην ν. οὐ φιλεῖ ὁ θεός...ἡ γὰρ κατὰ ἀνθρωπαρέσκειαν γινομένη ν. μισθὸν οὐκ ἔχει Eus.Al.*serm.*1 (M.86.321B,C); **7.** effects; **a.** physical and material οὐ πρὸς τὰ μέλλοντα μόνον ὠφέλιμος ἡ ν., ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ σαρκὶ λυσιτελεστέρα Bas.*hom.*1.9(2.7C; M.31.177A); *ib.*(9A; M.181A); ἐρώτησον τοὺς ἰατρούς, καὶ ἀναγγελοῦσί σοι, ὅτι σφαλερώτατόν ἐστι πάντων ἡ ἐπ' ἄκρον εὐεξία. διόπερ διὰ νηστείας ὑφαιροῦσι τὸ πλεονάζον οἱ ἐμπειρότατοι, ὡς μὴ τῷ βάρει τῆς πολυσαρκίας ὑποκλασθῆναι τὴν δύναμιν *ib.*2.7(14E; M.193D); τὴν τῶν βρωμάτων ἀπόλαυσιν ν. φαιδρύνει...ὥστε εἰ βούλει σεαυτῷ ἐπιθυμητὴν κατασκευάσαι τὴν τράπεζαν, δέξαι τὴν ἐκ τῆς ν. μεταβολήν *ib.*1.8(7A; M.176C); ἡ ν. χαρίζεται, τὴν ἐκ τῆς γαστριμαργίας πύρωσιν τῶν σωμάτων ἀποδιώκουσα Ast.Am.*hom.*14(M.40.372B); Nil.*epp.*1.168(M.79.149B); id.*inst.*(M.79.1236A); δύο εὐεργεσίας κέκτηται ἡ ν., ἵνα δι' αὐτῆς ταπείνωσιν κτήσωνται σώματος· τοῖς δὲ γεγαμηκόσιν ν. ἐπετέθη ἵνα μετάδοσιν ποιήσωνται τοῖς πτωχοῖς ἄρτου καὶ οἴνου Eus.Al.*serm.*1(M.86.316D); **b.** spiritual ἁμαρτίαν, ὑποικουροῦσαν τῷ βάθει, ἐναποκτείνει τῇ ψυχῇ εἰσελθοῦσα ν. Bas.*hom.*1.1(2B; M.164B–165A); *ib.*1.2(2E; M.165C); ν. θεῷ προσάγει *ib.*1.5(4E; M.169D); οὐκ ἐπιθυμίαν λήψῃ τῆς ἐν τῇ βασιλείᾳ τραπέζης, ἣν πάντως ἡ ἐνθάδε ν. προευτρεπίσει; *ib.*1.9(8C; M.180B); strengthens spiritual athlete, *ib.*2.1(11B; M.185B); defeats passions, *ib.*2.3(12D; M.189B); *ib.*1.9(8B; M.180A); ν. γὰρ τῆς ψυχῆς ἐστι τροφή, καὶ καθάπερ αὕτη ἡ σωματικὴ τροφὴ πιαίνει τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ἡ ν. τὴν ψυχὴν εὐτονωτέραν ἐργάζεται, κοῦφον αὐτῇ τὸ πτερὸν κατασκευάζει, μετάρσιον αὐτὴν ποιεῖ, τὰ ἄνω φαντάζεσθαι προξενεῖ, ἀνωτέραν αὐτὴν τῶν ἡδονῶν...τοῦ παρόντος βίου ἀπεργαζομένη...ἡ μὲν ν. κουφότερον ἐργαζομένη τὸν λογισμόν, παρασκευάζει μετ' εὐκολίας τὸ πέλαγος τοῦ παρόντος βίου διαπερᾶν Chrys.*hom.1.4 in Gen.*(4.5D,E); *ib.*10.2(73C); ἡ δὲ ν. δουλεύοντας ἡμᾶς, καὶ δεδεμένους εὑροῦσα, ἀνίησι τῶν δεσμῶν, ἀπαλλάττει τῆς τυραννίδος, καὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἐπανάγει τὴν προτέραν id.*poenit.*5.1(2.309E); id.*Anna* 1.1(4.700A); purifies souls, id.*hom.31.2 in Ac.*(9.242E); pacifies, Eus.Al.*serm.*1(316D); ν., τὴν μὲν ἐπιθυμίαν μαραίνει Max.*carit.*1.79(M.90.977C); makes men to be like angels, Ath.*virg.*7(p.41.21; M.28.260C); Chrys.*poenit.*5.1(2.310B); πολλοὶ διὰ νηστείας ὑπερέβησαν τὰ οὐράνια, καὶ μετὰ ἀγγέλων ἔσχον τὴν ἅμιλλαν Eus.Al.*serm.*1 (317A); **c.** social ν. οἴκων αὔξησις, ὑγείας μήτηρ, νεότητος παιδαγωγός, κόσμος πρεσβύταις, ἀγαθὴ συνέμπορος ὁδοιπόροις, ἀσφαλὴς ὁμόσκηνος τοῖς συνοίκοις. οὐχ ὑποπτεύει γάμων ἐπιβουλὴν ὁ ἀνήρ, νηστείαις ὁρῶν τὴν γυναῖκα συζῶσαν. οὐ τήκεται ζηλοτυπίαις γυνή, τὸν ἄνδρα βλέπουσα ν. καταδεχόμενον. τίς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον ἠλάττωσεν ἐν ν.;...οὐδὲν διὰ τὴν ν. λείψει τῶν ἐν τῷ οἴκῳ Bas.*hom.*1.7(2.6B; M.31.173C–176A); ν. φυλάσσει νήπια, σωφρονίζει τὸν νέον, σεμνὸν ποιεῖ τὸν πρεσβύτην ...γυναιξὶ κόσμος ἁρμοδιώτατος...συζυγίας φυλακτήριον, παρθενίας τροφός *ib.*2.5(13C; M.192B); **d.** on demons; in exorcism, Or.*comm. in Mt.*13.7(p.198.25; M.13.1112B); πρὸς τὴν τῶν δαιμόνων φυγὴν...ἡ ν. ... βοήθημα *Hom.Clem.*9.10; πᾶς οὖν ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου ὀχλούμενος, ἐὰν...χρήσηται τῷ φαρμάκῳ τούτῳ, λέγω δὴ τῇ ν., εὐθὺς τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν στενοχωρούμενον ἀναχωρεῖ, φοβούμενον τὴν ν. Ath.*virg.*7(p.41.14; M.28.260B); Bas.*hom.*2.2(2.11B; M.31.185C); Chrys.*poenit.*5.1(2.309D); exeg. Mt.17:21 ὁρᾷς πῶς αὐτοῖς ἤδη τὸν περὶ τῆς ν. προκαταβάλλεται λόγον; μὴ γάρ μοι ἀπὸ τῶν σπανιζόντων λέγε, ὅτι τινὲς καὶ χωρὶς ν. ἐξέβαλον. εἰ γὰρ περὶ τῶν ἐπιτιμώντων τοῦτο ἂν εἴποι τις ἑνός που καὶ δευτέρου, ἀλλὰ πάσχοντα ἀμήχανόν ποτε τρυφῶντα ἀπαλλαγῆναι τῆς μανίας ταύτης...καὶ μὴν εἰ πίστεως χρεία...τί δεῖ νηστείας; ὅτι μετὰ τῆς πίστεως κἀκεῖνο οὐ μικρὰν εἰσάγει τὴν ἰσχύν id.*hom.57.4 in Mt.*(7.581A); **e.** summaries ὁρᾷς τί ποιεῖ ἡ ν.; καὶ νόσους θεραπεύει καὶ ῥεύματα σωματικὰ ξηραίνει καὶ δαίμονας ἐκβάλλει καὶ λογισμοὺς πονηροὺς ἀποδιώκει καὶ τὸν νοῦν λαμπρότερον ποιεῖ καὶ καρδίαν καθαρὰν καὶ σῶμα ἡγιασμένον καὶ τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ παρίστησι τὸν ἄνθρωπον...ἔχεις μαρτυρίαν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις...[Mt.9:29] Ath.*virg.*7(p.41.3; M.28.260A); δέομαι πάντων ὑμῶν...εἰς τὸ συνειδὸς ἕκαστος αὐτοῦ ἀναλογιζέσθω τὴν ἀπὸ τῆς ν. πραγματείαν, κἂν μὲν εὕρῃ κέρδος πολὺ γεγενημένον, προστιθέτω τῇ πραγματείᾳ· ἂν δὲ μηδὲν ᾖ συνειλεγμένον, τῷ λειπομένῳ τοῦ χρόνου κεχρήσθω πρὸς τὴν ἐμπορίαν Chrys.*poenit.*6(2.317C); μνήσθητι ποταπὸς ὑπῆρχες πρὸ τῆς ν. τί θλίβῃ ὅταν νηστεύεις; ὅτι ἡ κεφαλή σου οὐ βαρεῖται, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου οὐκ εἰσὶν τεθολωμένοι καὶ αἱματώδεις...ὅτι οὐ περικρούεις εἰς τοὺς τοίχους...διὰ τοῦτο λυπήσῃ; μέγα κτῆμα ἡ ν. Eus.Al.*serm.*1(M.86.317A); **f.** scriptural illustrations, ref. Three Children οὐδὲ γὰρ τῶν τριχῶν τὸ πῦρ κατετόλμησε, διὰ τὸ ὑπὸ νηστείας αὐτὰς ἐκτραφῆναι Bas.*hom.*1.6(6A; M.173B); ref. Dan.10:2ff. Δανιὴλ...ὁ τρεῖς ἑβδομάδας ἄρτον μὴ φαγών...καὶ τοὺς λέοντας νηστεύειν ἐδίδαξε...οὕτως οἱονεὶ βαφῇ σιδήρου τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρὸς ἡ ν. στομώσασα, ἀδάμαστον ἐποίει τοῖς λέουσιν...ν. ἔσβεσε δύναμιν πυρός· ἔφραξε στόματα λεόντων *ib.*1.7(6A; M.173C); *ib.*1.9(8D; M.180C); **8.** coupled with other good works; **a.** prayer, Polyc.*ep.*7.2; *T.Jos.*4.8; Iren.*haer.*2.31.2(M.7.825A); Clem.*q.d.s.*42(p.190.15; M.9.649C); ν. προσευχὴν εἰς οὐρανὸν ἀναπέμπει, οἱονεὶ πτερὸν αὐτῇ γινομένη πρὸς τὴν ἄνω πορείαν Bas.*hom.*1.7(2.6B; M.31.173C); *ib.*2.4(12E; M.189C); τῇ ν. τὴν προσευχὴν ἀεὶ συνεζεῦχθαι δεῖ...εἶδες πῶς δεῖται τῆς ἐντεῦθεν συμμαχίας ἡ ν.; τότε γὰρ μάλιστα καὶ μετὰ νήψεως αἱ προσευχαὶ γίνονται, κουφοτέρας τῆς διανοίας τυγχανούσης Chrys.*hom.30.5 in Gen.*(4.300E–301A); id.*poenit.*5.1(2.309E); ὁ εὐχόμενος μετὰ νηστείας διπλᾶς ἔχει τὰς πτέρυγας id.*hom.57.4 in Mt.*(7.581C); Pall.*v.Chrys.*3(p.16.22; M.47.12); ἡμέρας μὲν σύμβολον ἡ ν. διὰ τὸ ἔκδηλον· νυκτὸς δὲ διὰ τὸ ἄδηλον, ἡ εὐχή ‡Max.*cap.al.*84(M.90.1420A); **b.** μετάνοια, Bas.*hom.*1.3(3B; M.168A); *ib.*2.7(15D; M.196C); **c.** prayer and almsgiving, *2Clem.*16.4; Ath.*virg.*6(p.40.1; M.28.257B); τῇ ν. τὴν ἐλεημοσύνην συζεύξωμεν, ἵνα οἷα πτεροῖς γῆθεν ἡμῶν ἡ ψυχὴ πρὸς τὰ οὐράνια αἴρηται Nect.*Thdr.*22(M.39.1837C); κἂν νηστεύσῃς χωρὶς ἐλεημοσύνης, οὐδὲ ν. τὸ πρᾶγμα λογίζεται Chrys.*hom.57.6 in Mt.*(7.749E); ‡Chrys.*eleem.*1(1.818B); νηστεύων δὲ ὀφείλει μεταδοῦναι τῷ μὴ ἔχοντι· ὁ γὰρ νηστεύων καὶ μὴ μεταδιδοὺς πεινῶντι τὸν ἄρτον αὐτοῦ, ματαιοῖ τὴν ν. αὐτοῦ. ἄκαρπός ἐστιν, ἀμετάδοτος ἡ ν. Eus.Al.*serm.*1(M.86.316A,B); cf. τὴν ν. τῆς τροφῆς προαιρούμεθα...ἀλλ' ἴσμεν ὅτι τῆς ἀγάπης τὸ χρῆμα τῆς ν. ἐστὶ τιμιώτερον Thdt.*h.rel.*3(3.1145); **d.** humility, *1Clem.*53.2; *ib.*55.6; **e.** patience and prayer, *T.Jos.*10.1; **f.** watching, Max.*carit.*2.70(M.90.1005D); ‡Max.*cap.al.*60(M.90.1413C).

B. Christ's fast ἐνήστευσεν οὐκ αὐτὸς...ν. χρείαν ἔχων...ὁ τῇ φύσει καθαρὸς...ἀλλ' ἵνα καὶ Ἰωάννῃ ἀλήθειαν μαρτυρήσῃ καὶ ἡμῖν ὑπογραμμὸν παράσχηται *Const.App.*7.22.5; ὁ γὰρ κύριος...αὐτὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν ν. ἐπιδειξάμενος, οὕτω τῆς πρὸς τὸν διάβολον ἥψατο πάλης, πᾶσιν ἡμῖν ὑπογραμμὸν διδούς, ὥστε διὰ ταύτης καθοπλίζεσθαι Chrys.*hom.1.3 in Gen.*(4.5A); οὐδὲ γὰρ νηστεύοντι, ἀλλὰ πεινῶντι προσέρχεται [sc. διάβολος]· ἵνα σὺ μάθῃς, ἡλίκον ἡ ν. καλόν, καὶ πῶς ὅπλον ἐστὶ κατὰ τοῦ διαβόλου...καὶ ὅτι μετὰ τὸ λουτρὸν οὐ τρυφῇ... ἀλλὰ ν. προσέχειν δεῖ. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐνήστευσεν, οὐκ αὐτὸς ταύτης δεόμενος, ἀλλ' ἡμᾶς παιδεύων...οὕτω...αὐτὸς μετὰ τὸ λουτρὸν ν. εἰσήγαγε id.*hom.13.1 in Mt.*(7.168D–169A).

C. Lenten fast; **1.** in gen.; **a.** reasons for observance προσελαύνουσι νηστεῖαι, κοῦφα μὲν τῆς ψυχῆς ἐργαζόμεναι τὰ πτερά, κοῦφον δὲ τῆς σαρκὸς κατασκευάζουσαι τὸ φορτίον...ἀλλ' ὁ μὲν τῆς ν. ἀναμενέτω λόγος, ὁ δὲ τῶν μυστηρίων ἤδη κινείσθω, δι' ἃ καὶ αἱ ν. ... τῆς ν. τέλος ἡ καθαρὰ κοινωνία· ὡς ἐὰν μὴ τοῦτο κατορθώσωμεν διὰ τῶν ἡμερῶν τούτων, εἰκῇ...κατακόψαντες ἑαυτούς, ἀστεφάνωτοι...ἀπὸ τοῦ σκάμματος τῆς ν. ἀναχωρήσομεν. διὰ τοῦτο καὶ οἱ πατέρες ἐξέτειναν τῆς ν. τὸ στάδιον, προθεσμίαν μετανοίας διδόντες ἡμῖν, ἵνα καθηράμενοι... οὕτω προσίωμεν Chrys.*hom.6.3 in Is.*6:1(6.141E–142A); **b.** proper preparation for it μὴ μυσταγωγείτω σε ἐπὶ νηστείαν ἡ μέθη. οὐκ ἔστι διὰ μέθης εἴσοδος εἰς ν. ... ἄλλη θύρα ἐπὶ ν. μέθη εἰς ἀκολασίαν εἰσάγει, ἐπὶ ν. αὐτάρκεια Bas.*hom.*1.10(2.9D; M.31.181C); *ib.*2.4(13A; M.189C); τὴν...ν., καὶ διὰ τὴν συνήθειαν, καὶ διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους αἰδῶ, οἱ πολλοὶ καταδέχονται. φοβοῦμαι δὲ τὴν μέθην, ἥν, ὥσπερ τινὰ κλῆρον πατρῷον, οἱ φίλοινοι διασώζουσιν. ὡς γὰρ οἱ πρὸς τὰς μακρὰς ἀποδημίας ἀπαίροντες, οὕτω τινὲς τῶν ἀνοήτων σήμερον πρὸς τὰς πέντε τῶν ν. ἡμέρας οἰνίζονται *ib.*2.7(15B; M.196B); μὴ...διὰ μέθης ἴωμεν εἰς τὴν ν., μηδὲ ἀπὸ ν. εἰς μέθην καταλύσωμεν πάλιν...κἂν μὲν ἐρωτήσω, τίνος

ἕνεκεν εἰς βαλανεῖον τρέχεις σήμερον; ἵνα καθαρῷ τῷ σώματι τὴν ν. ὑποδέξωμαι, φήσεις· ἂν δὲ ἐρωτήσω, τίνος ἕνεκεν μεθύεις; ἐπειδὴ εἰς ν. μέλλω εἰσιέναι, πάλιν ἐρεῖς. καὶ πῶς οὐκ ἄτοπόν ἐστι, σώματι μὲν καθαρῷ, ψυχῇ δὲ ἀκαθάρτῳ καὶ μεθυούσῃ, τὴν καλλίστην ταύτην ἀρετὴν ὑποδέχεσθαι; Chrys.*poenit.*5.5(2.316A,B); **c.** conditions for fruitfulness δευτέραν ἑβδομάδα τῆς ν. παρήλθομεν, ἀλλὰ μὴ τοῦτο σκοπῶμεν· οὐ γὰρ τοῦτό ἐστι παρελθεῖν νηστείαν, ἐὰν τὸν χρόνον παρέλθωμεν, ἀλλ' ἐὰν μετὰ κατορθωμάτων παρέλθωμεν. τοῦτο λογισώμεθα, εἰ σπουδαιότεροι γεγόναμεν...εἰ τὰ ἁμαρτήματα ἀπενιψάμεθα. ἔθος ἅπασιν ἐρωτᾶν κατὰ τὴν τεσσαρακοστήν, πόσας ἕκαστος ἑβδομάδας ἐνήστευσε· καὶ ἔστιν ἀκοῦσαι λεγόντων τῶν μέν, ὅτι δύο, τῶν δέ, ὅτι τρεῖς, τῶν δέ, ὅτι πάσας ἐνήστευσαν τὰς ἑβδομάδας. καὶ τί τὸ κέρδος, ἐὰν ἔρημοι κατορθωμάτων παρέλθωμεν τὴν ν.; ἐὰν ἕτερος λέγῃ, ὅτι πᾶσαν ἐνήστευσα τὴν τεσσαρακοστήν, σὺ εἰπέ, ὅτι ἐχθρὸν εἶχον, καὶ κατηλλάγην· ἔθος εἶχον κακηγορεῖν, καὶ ἐπαυσάμην...οὐδὲν ὄφελος τῆς ν. ἡμῖν, ἂν παρέλθωμεν αὐτὴν ἁπλῶς, εἰκῇ καὶ μάτην. ἂν τὴν τῶν βρωμάτων νηστεύωμεν ν., παρελθουσῶν τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν παρέρχεται καὶ ἡ ν.· ἐὰν δὲ ἁμαρτημάτων ἀπεχώμεθα, καὶ τῆς ν. παρελθούσης ταύτης, ἐκείνη πάλιν μένει id.*stat.*16.6(2.168D–169A); μὴ διὰ τοῦτο χαίρειν, ὅτι ἐδαπανήθη τῆς ν. τὸ ἥμισυ, ἀλλ' ἐκεῖνο σκοπεῖν, εἰ τῶν ἁμαρτημάτων ἐδαπανήθη τὸ ἥμισυ *ib.*18.1(2.180B); **d.** other practices of abstinence and piety to accompany it τί δήποτε, εἴπερ τίμιος ὁ γάμος...οὐκ ἀφίησιν αὐτὸν χώραν ἔχειν ἐν τῷ τῆς ν. καὶ τῆς προσευχῆς καιρῷ; ὅτι τῶν σφόδρα ἀτόπων ἦν, Ἰουδαίους μὲν...ὡς μέλλοντας θείων ἀκούειν λόγων, ἀποστῆναι καὶ τῆς κατὰ νόμον μίξεως...ἡμᾶς δὲ...μηδὲ εἰς τὴν αὐτὴν ἀφικέσθαι...σπουδήν...οὐ χρὴ συνιέναι κατὰ τὸν τῆς ν. καιρόν...διὰ τοῦτο καὶ ἡ ν. καλόν, ὅτι περικόπτει τὰς τῆς ψυχῆς φροντίδας id.*virg.*30(1.290A–C); αἱ τῆς ν. ἡμέραι, καὶ οἱ σύλλογοι, καὶ αἱ διατριβαὶ αἱ κοιναί, καὶ τὰ ἄλλα ἃ παρ' ἐκείνης ἐκαρπούμεθα καλά id.*Anna* 1.1(4.699C); *ib.*(700D); **e.** effects on community ν. ... δημοσίᾳ δὲ πῶς τῷ βίῳ ἡμῶν ἐμπολιτεύεται; πᾶσαν ἀθρόως τὴν πόλιν, καὶ πάντα τὸν δῆμον μεθαρμόζει πρὸς εὐταξίαν, κοιμίζει κραυγήν...τίνος διδασκάλου παρουσία παίδων θόρυβον οὕτως...καθίστησιν, ὡς ἡ ν. παραφανεῖσα ταραχὴν πόλεως καταστέλλει; ποῖος κωμαστὴς ἐν ν. προῆλθε; ποῖος χορὸς ἀσελγὴς ἀπὸ ν. συνέστη; ἁπαλοὶ γέλωτες...ἐξαπίνης τῆς πόλεως ὑπεξέρχονται, ὥσπερ ὑπὸ δικαστοῦ τινος αὐστηροῦ τῆς ν. φυγαδευθεῖσαι Bas.*hom.*2.5(2.13D; M.31.192B); ν. πόλεως εὐσχημοσύνη, ἀγορᾶς εὐστάθεια, οἴκων εἰρήνη, σωτηρία τῶν ὑπαρχόντων...ὄψει τὴν πόλιν ἐκ ταραχῆς καὶ ζάλης εἰς γαλήνην βαθεῖαν μεταβαλοῦσαν *ib.*1.11(10B; M.184B); *ib.*2.6(14A; M.193A); **f.** fruits should be lasting μένωμεν...ἅπερ ὑπεδεξάμεθα τηροῦντες μετὰ ἀκριβείας, ἵνα καὶ τῆς ν. ἀπελθούσης ὁ τῆς ν. βρύῃ καρπός, καὶ διὰ τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἐκαρπωσάμεθα ἀπὸ τῆς ν., καὶ αὐτῆς μνημονεύωμεν τῆς ν. Chrys.*stat.*18.1(2.180D); τοῦτο...ἐπὶ τῆς ν. ποιήσωμεν. καὶ γὰρ κατήχθη πρὸς ἡμᾶς ἡμέρας τεσσαράκοντα, ὑπεδεξάμεθα αὐτὴν φιλοφρόνως, καὶ ἀπεπέμψαμεν· ἐπεὶ οὖν μέλλομεν παρατιθέναι τράπεζαν νῦν πνευματικήν, ἀναμνησθῶμεν αὐτῆς, καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ...ἀγαθῶν. οὐ γὰρ δὴ παρουσία νηστείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνήμη νηστείας τὰ μέγιστα ὠφελῆσαι δύναιτ' ἂν id.*Anna* 1.1(4.699B); ἀπεθέμεθα τῆς ν. τὸ φορτίον, ἀλλὰ μὴ ἀποθώμεθα τῆς ν. τὸν καρπόν· ἔστι γὰρ φορτίον ἀποθέσθαι ν., καὶ καρπὸν δρέπεσθαι ν. ... ἀπῆλθεν ἡ ν., ἀλλὰ μενέτω ἡ εὐλάβεια· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἡ ν. ἀπῆλθεν...παρῆλθεν ἡ ν. ἡ σωματική, ἀλλ' οὐ παρῆλθεν ἡ ν. ἡ πνευματική id.*res.Chr.*1(2.437Aff.); Dor.*doct.*15.1(M.88.1789A); **g.** proper attitude to it ὁρῶ πολλοὺς μικροψύχως ἔχοντας, ὡς ἐν τῷ παρόντι περὶ τῆς μελλούσης μεριμνᾶν τεσσαρακοστῆς, καὶ πολλῶν ἤκουσα λεγόντων, ὅτι μετὰ τὴν τῆς ν. ἀπαλλαγὴν οὐκ αἰσθάνονται τῆς ἡδονῆς τῆς ἐκ τῆς ἀνέσεως διὰ τὴν φροντίδα τοῦ μέλλοντος ἐνιαυτοῦ...τί δὲ τὸ αἴτιον τούτου ἐστίν; ὅτι ν. παραγενομένης οὐχ ὅπως τὰ κατὰ ψυχὴν εὖ διατεθείη σπουδάζομεν, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν σιτίων ἀποχῇ μόνον αὐτὴν ὁριζόμεθα. ὡς εἰ μέγα εἰς τὴν τῶν τρόπων διόρθωσιν ἀπ' αὐτῆς ἐκαρπωσάμεθα, κἂν ηὐξάμεθα καθ' ἑκάστην ἡμέραν παραγίνεσθαι τὴν ν. Chrys.*stat.*18.1(2.180E–181A); λέγω οὐκ ἀναγκάζων νηστεύειν, ἀλλὰ πείθων μὴ τρυφᾶν, μηδὲ κατὰ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων διακεῖσθαι...οἳ καθάπερ ἐκ δεσμῶν ἀφεθέντες...λέγουσι· μόλις ποτὲ τὸ χαλεπὸν τῆς ν. διηνύσαμεν πέλαγος· ἄλλοι δὲ...καὶ ὑπὲρ τῆς μελλούσης δεδοίκασι τεσσαρακοστῆς. τοῦτο δὲ γίνεται ἐκ τοῦ τὸν ἄλλον ἅπαντα καιρὸν τρυφῇ...ἑαυτοὺς ἐκδιδόναι. ὡς εἴγε μεμελετηκειμεν τὰς ἄλλας ἡμέρας σεμνῶς...ζῆν, καὶ ἀπελθοῦσαν ἂν ἐποθήσαμεν τὴν ν., καὶ παραγίνεσθαι μέλλουσαν μετὰ πολλῆς ἂν ὑπεδεξάμεθα τῆς ἡδονῆς id.*Anna* 1.1(4.700A); **h.** comparison with various seasons: summer ἔχωμεν καὶ τὴν ν. ... σύμμαχον...καθάπερ οὖν...θέρους φανέντος, ἕλκει μὲν πρὸς τὸ πέλαγος τὸ πλοῖον ὁ ναύτης...καὶ γεωργὸς ἀκονᾷ δρέπανον...οὕτω...ἡμεῖς καθάπερ θέρους πνευματικοῦ τινος τῆς ν. φανείσης...ὡς γεωργοὶ τὴν δρεπάνην ἀκονήσωμεν id.*stat.*3.3(2.39A); winter ὑετῶν συνεχῶν καὶ ἐπαλλήλων ἀπελαύσαμεν ἐν τῷ χειμῶνι κατὰ τὸν τῆς ν. καιρὸν διηνεκοῦς μετασχόντες διδασκαλίας, καὶ σπέρματα ἐδεξάμεθα πνευματικά *ib.*18.1(180D); spring ἡδὺ τὸ τῆς ν. ἔαρ, ὅτι κύματα ἡμῖν, οὐχ ὑδάτων, ἀλλ' ἐπιθυμιῶν ἀλόγων καταστέλλειν εἴωθε, καὶ στέφανον ἡμῖν...τὸν ἀπὸ τῶν χαρίτων περιτίθησι τῶν πνευματικῶν...οὐχ οὕτω χελιδὼν φανεῖσα τὸν χειμῶνα ἀπελαύνειν εἴωθεν, ὡς ν. φανεῖσα τὸν χειμῶνα τῶν παθῶν τῆς διανοίας ἐκβάλλει id.*serm.1.1 in Gen.*(4.645B,C); **2.** regulations for observance; **a.** variations in length: originally lasting only during Holy Week, Iren.*ep.Vict.*ap.Eus.*h.e.*5.24.12,13(M.20.500A–504A); one day εἴ τις ἐν ἡμέρᾳ τοῦ πάσχα καὶ τῆς ν. ἐπισφαλῶς νοσηλευομένῳ προσέφερε τροφήν Meth.*symp.*3.12(p.41.9; M.18.80B); general Lenten preparation dist. from Holy Week fast, cf. *sanctum jejunium exordientes die v Pharmuthi; et huic consequenter adjungentes sex illos dies... finem jejunii faciemus die decimo ejusdem Pharmuthi in Sancto hebdomadae Sabbato,* Ath.*ep.fest.*1.10(M.26.1366A); *quadragesimale tempus exordiemur die xiii mensis Phamenoth. deinde ex ordine jejunii abstinentiam prosequentes, sanctam Paschalis hebdomadam incipiemus die xviii mensis Pharmuthi: et die xxiii jejunia finientes,* *ib.*2.8(1371C); five days, Bas.*hom.*2.4(2.12D; M.31.189B); forty days, Chrys.*Anna* 1.1(4.699B); Pall.*v.Chrys.*9(p.56.7; M.47.32); **b.** discussion when Holy Week fast is to end ἐπεὶ μηδὲ τὰς ἓξ τῶν ν. ἡμέρας ἴσως μηδὲ ὁμοίως πάντες διαμένουσιν· ἀλλ' οἱ μὲν καὶ πάσας ὑπερτιθέασιν ἄσιτοι διατελοῦντες, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τρεῖς, οἱ δὲ τέσσαρας, οἱ δὲ οὐδεμίαν. καὶ τοῖς μὲν πάνυ διαπονηθεῖσιν ἐν ταῖς ὑπερθέσεσιν, εἶτα ἀποκάμνουσι καὶ μόνον οὐκ ἐκλείπουσι, συγγνώμη τῆς ταχυτέρας γεύσεως Dion.Al.*ep.can.*(p.101.9; M.10.1277A); μηδ' ἑτέρᾳ προσήκειν παρὰ τὴν τῆς ἀναστάσεως...ἡμέρᾳ τὰς ν. ἐπιλύεσθαι Eus.*h.e.* 5.23.1(M.20.492A); **c.** inconveniences resulting from different Easter dates ἀπρεπὲς κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἑτέρους μὲν ταῖς ν. σχολάζειν, ἑτέρους δὲ συμπόσια συντελεῖν, καὶ μετὰ τὰς τοῦ πάσχα ἡμέρας ἄλλους μὲν ἐν ἑορταῖς...ἐξετάζεσθαι, ἄλλους δὲ ταῖς ὡρισμέναις ἐκδεδόσθαι ν. Const.ap.Eus.*v.C.*3.18(p.86.12ff.; M.20.1077A); **d.** food not to be taken before evening, v. ἑσπέρα; **e.** summary of later local divergences τὰς πρὸ τοῦ πάσχα ν., ἄλλως παρ' ἄλλοις φυλαττομένας ἐστὶν εὑρεῖν· οἱ μὲν γὰρ ἐν Ῥώμῃ, τρεῖς πρὸ τοῦ πάσχα ἑβδομάδας, πλὴν σαββάτου καὶ κυριακῆς, συνημμένας νηστεύουσιν. οἱ δὲ ἐν Ἰλλυριοῖς καὶ ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι, καὶ οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, πρὸ ἑβδομάδων ἓξ τὴν πρὸ τοῦ πάσχα ν. νηστεύουσι, τεσσαρακοστὴν αὐτὴν ὀνομάζοντες. ἄλλοι δὲ παρὰ τούτους, ἄλλοι πρὸ ἑπτὰ τῆς ἑορτῆς ἑβδομάδων τῆς ν. ἀρχόμενοι, καὶ τρεῖς μόνας πενθημέρους ἐκ διαλειμμάτων νηστεύοντες... ἔστι δὲ εὑρεῖν οὐ μόνον περὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν νηστειῶν διαφωνοῦντας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποχὴν τῶν ἐδεσμάτων οὐχ ὁμοίαν ποιουμένους· οἱ μὲν γὰρ πάντῃ ἐμψύχων ἀπέχονται· οἱ δὲ τῶν ἐμψύχων ἰχθῦς μόνους μεταλαμβάνουσι. τινὲς δὲ σὺν τοῖς ἰχθύσι καὶ τῶν πτηνῶν ἀπογεύονται...ἕτεροι δὲ ἄχρις ἐννάτης ὥρας νηστεύοντες διάφορον ἔχουσι τὴν ἑστίασιν...τοιαύτη...περὶ νηστειῶν διαφωνία κατὰ τὰς ἐκκλησίας ἐστί Socr.*h.e.*5.22.32–41(M.67.632B–636A); **f.** later rationalization of its duration οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ἐβουλεύσαντο πρὸς βοήθειαν...τῶν ψυχῶν ἡμῶν...τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀποδεκατῶσαι...ἡγίασαν ἡμῖν ἀπὸ τῶν τριακοσίων ἑξήκοντα πέντε ἡμερῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ταύτας ἑπτὰ ἑβδομάδας τῶν ν.· οὕτω γὰρ ἀφώρισαν ἑπτὰ ἑβδομάδας. ἀλλὰ οἱ πατέρες τῷ χρόνῳ συνεῖδον προστεθεῖναι αὐταῖς καὶ ἄλλην μίαν ἑβδομάδα, ἅμα μὲν διὰ τὸ προγυμνάζεσθαι, καὶ οἷον προομαλίζεσθαι τοὺς μέλλοντας εἰσελθεῖν εἰς τὸν κόπον τῶν ν., ἅμα δὲ καὶ τιμῶντες τὰς ν. τῷ ἀριθμῷ τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς ἣν ἐνήστευσεν ὁ κύριος ἡμῶν. αἱ γὰρ ἑπτὰ ἑβδομάδες ὑφαιρουμένων τῶν σαββάτων καὶ τῶν κυριακῶν, τεσσαράκοντα ἡμέραι γίνονται, τιμωμένης καθ' ἑαυτὴν τῆς ν. τοῦ ἁγίου σαββάτου, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ἱερωτάτην καὶ μόνην ν., ἀπὸ πάντων τῶν σαββάτων τοῦ ἐνιαυτοῦ Dor.*doct.*15.1(M.88.1788C); **g.** Lenten fast dist. from that of Holy Week φυλακτέα ἡ ν. τῆς τεσσαρακοστῆς, μνήμην περιέχουσα τῆς τοῦ κυρίου πολιτείας τε καὶ νομοθεσίας. ἐπιτελείσθω δὲ ἡ ν. αὕτη πρὸ τῆς ν. τοῦ πάσχα, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ δευτέρας, πληρουμένη δὲ εἰς παρασκευήν *Const.App.*5.13.3; τὴν δὲ τεσσαρακοστὴν τὴν πρὸ τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν τοῦ ἁγίου πάσχα ὡσαύτως φυλάττειν εἴωθεν ἡ αὐτὴ ἐκκλησία ἐν νηστείαις διατελοῦσα, τὰς δὲ κυριακὰς οὐδ' ὅλως, οὔτε ἐν αὐτῇ τῇ τεσσαρακοστῇ· τὰς δὲ ἓξ ἡμέρας τοῦ πάσχα ἐν ξηροφαγίᾳ διατελοῦσι πάντες οἱ λαοί Epiph.*exp.fid.*22(p.523.18; M.42.828B); Anast.S.*qu.et resp.*64(M.89.664B); **h.** fast relaxed on Saturday and Sunday, Chrys.*hom.11.2 in Gen.*(4.84B); Roman custom of fasting on Saturday in Lent condemned ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν ἐν τῇ Ῥωμαίων πόλει ἐν ταῖς...ν. τοῖς...σάββασι νηστεύειν παρὰ τὴν παραδοθεῖσαν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὥστε κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἀπαρασαλεύτως τὸν κανόνα [sc. *Can.App.*64] τὸν λέγοντα· εἴ τις κληρικὸς εὑρεθείη...νηστεύων...τὸ σάββατον πλὴν τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου, καθαιρείσθω CTrull.*can.*55; cf.Eus.Al.*serm.*1(M.86.313A); **i.** kept more strictly than other fasts, Nect.*Thdr.*9(M.39.1829A); μὴ θήσῃς νόμον

ὥστε ἄλυτον ἔχειν τὴν ν., ἀλλὰ τὴν μὲν τεσσαρακοστὴν κτῆσαι ἑαυτῷ, καὶ μὴ χάριν παρουσίας φίλου λύσῃς τὴν ν. ὁ γὰρ τῆς τεσσαρακοστῆς κανὼν τοῖς πᾶσιν ἐπίκειται νηστεύειν· τὰς δὲ ἄλλας ἡμέρας τετράδας καὶ παρασκευὴν ἐπὶ φίλου μηδὲν διακρίνειν Eus.Al.*serm.*1(M.86.321D–324A); Dor.*doct.*15.2(M.88.1789B); **j.** alleviations εἰ δὲ ἀσθενές σοι τὸ σῶμα, ὥστε νηστεύειν διηνεκῶς, ἀλλ' οὐκ εἰς εὐχὴν ἀσθενές, οὐδὲ πρὸς ὑπεροψίαν γαστρὸς ἄτονον. εἰ γὰρ νηστεύειν οὐ δύνασαι, ἀλλὰ μὴ τρυφᾶν δύνασαι· οὐ μικρὸν δὲ καὶ τοῦτο, οὐδὲ πολὺ νηστείας ἀπέχον Chrys.*hom.57.4 in Mt.*(7.581D); cf.id.*hom.27.2 in Ac.*(9.207C,D).

D. Wednesday and Friday fasts; **1.** in gen., *Did.*8.1 cit. s. νηστεύω; *Const.App.*5.20.18; Eus.Al.*serm.*1(M.86.313A); **2.** reasons and regulations; myst. interprn., Clem.*str.*7.12(p.54.4; M.9.504B); τετράδι δὲ καὶ [ἐν] προσαββάτῳ ἐν ν. ἕως ὥρας ἐνάτης, ἐπειδήπερ ἐπιφωσκούσῃ τετράδι συνελήφθη ὁ κύριος καὶ τῷ προσαββάτῳ ἐσταυρώθη. καὶ παρέδωκαν οἱ ἀπόστολοι ἐν ταύταις νηστείας ἐπιτελεῖσθαι...οὐχ ἵνα χάριν ποιήσωμεν τῷ ὑπὲρ ἡμῶν πεπονθότι, ἡ ν. ἡμῖν προστέτακται, ἀλλ' ὅπως ὁμολογήσωμεν εἰς ἡμῶν σωτηρίαν ⟨γενόμενον⟩ τὸ τοῦ κυρίου πάθος...καὶ ὅπως ὑπὲρ τῶν ἡμῶν ἁμαρτιῶν αἱ ν. ἡμῖν εὐλόγιστοι θεῷ γένωνται. καὶ δι' ὅλου μὲν τοῦ ἔτους ⟨οὕτως⟩ ἡ ν. φυλάττεται ἐν τῇ...ἐκκλησίᾳ, φημὶ δὲ τετράδι καὶ προσαββάτῳ ἕως ὥρας ἐνάτης, δίχα μόνης τῆς πεντηκοστῆς ὅλης τῶν πεντήκοντα ἡμερῶν, ἐν αἷς οὔτε γονυκλισίαι γίνονται οὔτε ν. προστέτακται...ἔτι δὲ ἐν ταῖς ν' ἡμέραις ...τῆς πεντηκοστῆς οὐκ ἔστιν οὔτε ν. ... οὔτε ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν ἐπιφανείων...ἔξεστι νηστεῦσαι, κἄν τε περιτύχῃ τετρὰς ἢ προσάββατον Epiph.*exp.fid.*22(pp.522.28–523.10; M.42.825B–828B); **3.** in monasteries τὰς δὲ καθολικὰς ν. ... μὴ ἐξὸν λύειν ἄνευ πάσης ἀνάγκης· ἐν γὰρ τετράδι ὁ σωτὴρ παρεδόθη, ἐν δὲ τῇ παρασκευῇ σταυροῦται. ὁ οὖν ταύτας λύων συμπαραδίδωσι τὸν σωτῆρα καὶ συσταυροῖ· ἀλλ' ἐὰν ἥκῃ πρὸς ὑμᾶς ἀδελφὸς ἀναπαύσεως δεόμενος ν. οὔσης, παραθήσεις αὐτῷ μόνῳ τὴν τράπεζαν ‡Pall.*h.mon.*8.58(p.48.21,24; M.34.1148B).

E. special fasts of Eastern Church defended ὑπεισῆλθέ τινας τῶν ἡμετέρων...οἳ...ἀναιδῶς διδάσκουσι μόνην εἶναι ν., ἔκ τε τῶν...πατέρων παραδεδομένην τὴν λεγομένην μεγάλην, τὴν δέ γε τῶν Χριστοῦ γέννων, ἣν καὶ τοῦ ἁγίου Φιλίππου τινὲς ὀνομάζουσι...καὶ τὴν πρὸ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων...Πέτρου καὶ Παύλου, μὴ εἶναι, μήτε ἐξ ἀποστολικῆς καὶ πατρικῆς διαταγῆς, ἀλλά τινων εὑρέματα μοναχῶν...τῶν ταύτας...δύο νηστευόντων ν. ‡Anast.Ant.*serm.*4(M.89.1392A,B); regulations ἐνηστεύετο...ἡ τοιαύτη ν. [sc. after Pentecost] μέχρι τῆς κοιμήσεως τῆς θεοτόκου· ὑπὸ δὲ τῶν ἁγίων πατέρων δι' οἰκονομίαν ἐξεκόπη...ἐτυπώθη γάρ, ἄχρι τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων ἀποστόλων νηστεύειν· εἶθ' οὕτως ἐπιλύειν· εἶτα ἀπ' ἀρχῆς Αὐγούστου νηστεύειν, ἄχρι τῆς κοιμήσεως τῆς θεοτόκου, καὶ πάλιν διαλύειν *ib.*(1397C); τὴν...ν. τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, τὰς τρεῖς ἡμέρας διαφυλαττέσθω τῆς ἑβδομάδος, ἤτοι β', δ', καὶ ϛ', ἰχθύας καὶ ἔλαιον, καὶ ν. ἐνθέως ποιείτω· ὡσαύτως καὶ τῶν... ἀποστόλων ποιείτω, καὶ τὴν τῆς θεομήτορος ἁγίαν ν. *Catech.Stud.*6(M.99.1696D–1697A); *Nomoc.*429–433; cf.*Const.Stud.*5(1696C,D).

F. other fasts; **1.** baptismal, Clem.*exc.Thdot.*84(p.132.20; M.9.696D); οὐκ ἔστι τοῦτο ν. βαπτίσματος, ὃ μὴ δι' αὐτὸ γέγονεν *Hom.Clem.*13.11; διαμείνωμεν τὴν σήμερον ἐν ν., καὶ αὔριον βαπτισθήσεται *ib.*13.12; **2.** eucharistic παρέμεινεν [sc. Thomas] τῇ ἑαυτοῦ ν., ἔμελλεν γὰρ ἡ κυριακὴ ἐπιφέρειν *A.Thom.*A 29(p.146.4); **3.** before ordination, Chrys.*hom.31.2 in Ac.*(9.242E); **4.** as eccl. penance, *Const.App.*2.16.2; *ib.*2.17.5.

G. heret. fasts; Montanist πλανῶνται, ν. καινὰς καὶ παραδόξους ὁρίζοντες Hipp.*haer.*10.25(p.282.21; M.16.3439C); Apollon.ap.Eus.*h.e.*5.18.2(M.20.476B); Thdt.*haer.*3.2(4.341); Messalian ν. δὲ οὐδ' ὅλως οἴδασιν Epiph.*haer.*80.3(p.488.4; M.42.761A); Thdt.*h.e.*4.11.7(3.967); dualist (Marcion, Valentinus, Manes) ἡ γὰρ ν. καὶ ἡ παρθενία οὔτε καλὸν καθ' ἑαυτό, οὔτε κακόν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν μετιόντων προαιρέσεως ἑκάτερον γίνεται...ὑμεῖς δέ, ὅτι τῷ θεῷ μαχόμενοι καὶ διαβάλλοντες αὐτοῦ τὰ κτίσματα, οὐ μόνον ἀπέχετε τὸν μισθὸν ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ κολασθήσεσθε Chrys.*virg.*4(1.271B); Eustathian ν. τε ἐν κυριακῇ ποιούμενοι καὶ τῆς ἁγιότητος τῆς ἐλευθέρας ἡμέρας καταφρονοῦντες καὶ τῶν ν. τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τεταγμένων ὑπερφρονοῦντες CGangr.*ep.*(H.1.531A); Eudoxian ὅτι τῆς τετράδος καὶ παρασκευῆς τὴν ν. ὁ Φιλοστόργιός φησι οὐκ ἐν μόνῃ τῇ τῶν κρεῶν ἀποχῇ περιορίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ μηδὲ τροφῆς ὅλως ἅπτεσθαι μέχρι τῆς ἑσπέρας κανονίζεσθαι Philost.*h.e.*10.12(M.65.592C).

H. Jewish fasts τὴν τῆς ν. καὶ νουμηνίας εἰρωνείαν *Diogn.*4.1; Just.*dial.*40.4(M.6.564A); *ib.*46.2(573B); ὅσοι τὴν ν. τὴν Ἰουδαϊκὴν ὡς μὴ νοοῦντες τὴν τοῦ ἱλασμοῦ ἡμέραν τηρεῖτε [τὴν] μετὰ τὴν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιδημίαν, οὐκ ἠκούσατε τοῦ ἱλασμοῦ κεκρυμμένως Or.*hom.12.13 in Jer.*(p.100.15; M.13.397A); ref. Pr.10:3, Ps.36:25, Am.8:11 ἀπὸ μέντοι τῆς ἐν τῷ κρυπτῷ ν. φυλαξώμεθα, περὶ ἧς καὶ ὁ προφήτης ἀπεύχεται λέγων·...μὴ ἔλθῃ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἡ τοῖς Ἰουδαίοις ἀπειληθεῖσα ν. Bas.*hom.*2.8(2.15E–16A; M.31.197A); εἰ δὲ ὅτε τοὺς συνδούλους ἔτυπτες, βδελυκτή σοῦ ἦν ἡ ν., ὅτε τὸν δεσπότην κατέσφαξας, τότε σου προσδεκτὴ ἡ ν. γίνεται; Chrys.*Jud.*1.2(1.590A); *ib.*2.1(601B); ref. Ac.23:14 ἰδοὺ ν. ἀνδροφονίας μήτηρ id.*hom.49.2 in Ac.*(9.366D).

***νηστευτής, ὁ,** *one who fasts,* Bas.*hom.*1.6(2.5D; M.31.172D); Chrys.*hom.2.2 in Tit.*(11.739D); ‡Chrys.*hom.*3(13.209B); τῆς τοῦ ν. οἰκίας ἀγγέλους εἶναι φύλακας Ast.Am.*hom.*14(M.40.373A); Jo.Mosch.*prat.*174(M.87.3041D); as nickname of an ascetic, *Apophth.Patr.*(M.65.177C); of John IV CP, †Jo.Jej.*poenit.*tit.(M.88.1890); ‡Jo.Jej.*can.*(p.432); Thphn.*chron.*p.213(M.108.544B).

***νηστευτικός,** *given to fasting,* Philost.*h.e.*10.12(M.65.592C).

νηστεύ-ω, *fast, abstain;*

A. in gen.; **1.** reasons for fasting; **a.** Passion of Christ διὰ τοῦτο ~ομεν, ὅτι τὸν ἀμνὸν τὸν ἡμέτερον, λοιδορίαι καὶ ῥαπίσματα...καθύβρισαν Gr.Nyss.*paup.*1(M.46.456D); ἐγὼ...ὁ Χριστιανός, καὶ τοῦ σταυρωθέντος δοῦλος, ν. καλῶς, εἴτε πρὸς τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως ἐμαυτὸν ἐκκαθαίρων, εἴτε ἐπιστυγνάζων ὡς φιλοδέσποτος δοῦλος τοῖς τοῦ κυρίου μου πάθεσι Ast.Am.*hom.*14(M.40.385D); μνημόνευσον...ῥητοῦ τοῦ Μωσαϊκοῦ τοῦ λέγοντος, τῇ δεκάτῃ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς χρῆναι ν. δηλοῖ γὰρ ὁ ἕβδομος μὴν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν· ἡ δὲ δεκάτη ἡμέρα, τὴν δεκάτην ὥραν, ἐν ᾗ ὁ κύριος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα *ib.*(388B); **b.** for benefit of the poor, *Const.App.*5.1.3; **2.** right dispositions μέλλων τοίνυν ν., μὴ σκυθρωπάσῃς Ἰουδαϊκῶς, ἀλλ' εὐαγγελικῶς σεαυτὸν καταφαίδρυνον· μὴ πενθῶν τῆς γαστρὸς τὴν ἔνδειαν, ἀλλὰ συνηδόμενος τῇ ψυχῇ τῶν πνευματικῶν ἀπολαύσεων Bas.*hom.*2.3(2.12C; M.31.189A); *ib.*2.4(13B; M.192A); Chrys.*stat.*3.3(2.40A,B); τὸν ~οντα κατεσταλμένον εἶναι χρή, ἡσύχιον, ἥμερον, ταπεινόν id.*hom.8.6 in Gen.*(4.63C); **3.** bodily fasting to be supported by moral and spiritual fasting, Sever.*creat.*1.7(M.56.437); *ib.*(438); σῶμα ~ον ἁγιάζεται, ψυχὴ μὴ τρεφομένη φθείρεται. γένοιτο δὲ τὸ μὲν σῶμα ν. ἀπὸ ἁμαρτημάτων, τὴν δὲ ψυχὴν ἐντρυφᾶν τοῖς θείοις δόγμασιν *ib.*; ~εις; δεῖξόν μοι διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν. ... ἐὰν ἴδῃς πένητα, ἐλέησον· ἐὰν ἴδῃς ἐχθρόν, καταλλάγηθι...μὴ γὰρ δὴ στόμα ~έτω μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀφθαλμός, καὶ ἀκοή...καὶ πάντα τὰ τοῦ σώματος ἡμῶν μέλη κτλ. Chrys.*stat.*3.4(2.41D); θέλεις ~σαι καλῶς; δίδαξον ~ειν τὴν γλῶσσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας Eus.Al.*serm.*1(M.86.320C,D); τί σοι ὄφελον ~σασθαι; δίδαξον καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου, καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα *ib.*(321A); χρήζομεν δὲ μὴ μόνον τὴν δίαιταν ἑαυτῶν φυλάττειν, ἀλλὰ καὶ πάσης ἄλλης ἁμαρτίας ἀπέχεσθαι, ἵνα ὥσπερ ~ομεν τῇ κοιλίᾳ, οὕτως ν. καὶ τῇ γλώττῃ, ἀπεχόμενοι ἀπὸ καταλαλίας ...ὁμοίως ~ειν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ μὴ βλέπειν μάταια Dor.*doct.*15.4(M.88.1792D); **4.** spiritual fasting possible without bodily fast ὥσπερ, ὅτε ἐνηστεύετε, ἔλεγον ὑμῖν ὅτι ἐστὶ ~οντα μὴ νηστεύειν, οὕτω καὶ νῦν λέγω ὅτι ἐστὶ μὴ ~οντα ν. ... πῶς ἔστι ~οντα μὴ ν.; ὅταν τις...τροφῆς μὲν ἀπολαύῃ, ἁμαρτίας δὲ μὴ γεύηται Chrys.*res.Chr.*(2.437B–438A); cf. ὁ...ν. μὴ δυνάμενος, δαψιλεστέραν τὴν ἐλεημοσύνην ἐπιδεικνύσθω, εὐχὰς ἐκτενεῖς id.*hom.10.2 in Gen.*(4.73A); **5.** effects; **a.** aid to prayer, *Const.App.*5.20.17; ὁ ~ων κοῦφός ἐστι καὶ ἐπτερωμένος, καὶ μετὰ νήψεως εὔχεται, καὶ τὰς ἐπιθυμίας σβέννυσι τὰς πονηράς Chrys.*hom.57.4 in Mt.*(7.581B); ~οντος προσευχή, νεοσσὸς ἀετοῦ ἀνιπτάμενος...~οντος νοῦς, ἀστὴρ ἐν αἰθρίᾳ λαμπρός Nil.*spir.mal.*1(M.79.1145B); **b.** restoration to paradise, Bas.*hom.*1.4(2.3C; M.31.168B) **c.** union with Christ, *ib.*2.4(12E; M.189C); **d.** effect on outward appearance ~οντος σεμνὸν τὸ χρῶμα, οὐκ εἰς ἐρύθημα ἀναιδὲς ἐξανθοῦν ...ὀφθαλμὸς πραῢς...πρόσωπον σύννουν *ib.*1.9(7D; M.177B); **e.** in working of miracle ~σας Ἠλίας ἀπέκλεισε τὸν οὐρανόν Bas.*hom.*2.6(2.14D; M.31.193B); **6.** various aspects: as sign of repentance, Or.*hom.20.9 in Jer.*(p.191.25; M.13.521B); undertaken for persecutors, *Did.*1.3; privacy in fasting impossible for bishop, cf.Hipp.*trad.ap.*25.2; advisability of fasting in temptations, Chrys.*hom.31.2 in Ac.*(9.243E); as universal obligation, Ast.Am.*hom.*14(M.40.376B); false pretence of fasting οἶδα πολλούς, οὐχὶ ~οντας καὶ ἐπιδεικνυμένους μόνον, ἀλλὰ καὶ μὴ ν., καὶ τὰ τῶν ~όντων προσωπεῖα περικειμένους, καὶ ἀπολογίαν χείρονα τῆς ἁμαρτίας προβαλλομένους. ἵνα γὰρ μὴ σκανδαλίσω, φησί, τοὺς πολλούς, τοῦτο ποιῶ Chrys.*hom.20.1 in Mt.*(7.259B,C); enjoined esp. on women, cf. χῆραι καὶ παρθένοι πολλάκις ~έτωσαν Hipp.*trad.ap.*25.1; τὰς γυναῖκας ἁρμόζῃ ἵνα πάντοτε ~ωσι ‡Ath.*exhort.*2(M.28.1112A); γυναιξὶ δὲ ὥσπερ τὸ ἀναπνεῖν, οὕτω καὶ τὸ ν. οἰκεῖόν ἐστι καὶ κατὰ φύσιν Bas.*hom.*2.2(2.11E; M.31.188B).

B. ref. fasting of Christ εἰ μηδὲν εἰλήφει παρὰ τῆς Μαρίας...οὐδ' ἂν εἰς τεσσαράκοντα ἡμέρας, ὁμοίως ὡς Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας, ~σας ἐπείνησε Iren.*haer.*3.22.2(M.7.957A); ἀπ' ἐξουσίας μετὰ τὸ βάπτισμα ~ει ὡς κύριος Ἰωάννου· ὁ δὲ εἰς τὸν αὐτοῦ μυούμενος πρότερον ὀφείλει ~σαι καὶ τότε βαπτίσασθαι *Const.App.*7.22.6; διὰ δὴ τοῦτο καὶ αὐτὸς ~ει τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἡμῖν τὰ φάρμακα τῆς σωτηρίας δεικνύς, καὶ οὐ προέρχεται περαιτέρω, ὥστε μὴ πάλιν τῇ ὑπερβολῇ τοῦ θαύματος

ἀπιστηθῆναι τῆς οἰκονομίας τὴν ἀλήθειαν Chrys.*hom.13.2 in Mt.*(7.169B).

C. fasting as special feature of ascetic life, ref. consecrated virgins, Ath.*virg.*6(p.40.12; M.28.257C); ~σον ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν χωρὶς πάσης ἀνάγκης· ὥρᾳ δὲ ἐνάτῃ...μεταλάμβανε τὸν ἄρτον σου ἐν λαχάνῳ ἀναπεποιημένῳ ἐλαίῳ *ib.*8(p.43.1; 261B); προαιρέσει δὲ ἀγαθῇ οἱ...ἀσκηταὶ διὰ παντός, χωρὶς κυριακῆς καὶ πεντηκοστῆς, ν. ... τὰς δὲ κυριακὰς ἁπάσας τρυφερὰς ἡγεῖται ἡ...ἐκκλησία...οὐ ν. ⟨δέ⟩· ἀνακόλουθον γάρ ἐστιν ἐν κυριακῇ ν. Epiph.*exp.fid.*22(p.523.13ff.; M.42.828B); κάτοπτρον κάλλιστον τῇ...παρθένῳ τὸ ν., ἐν τούτῳ γὰρ καὶ θεὸν κατοπτρίζεται Nil.*epp.*1.163(M.79.148D).

D. fasting in Lent and Holy Week; **1.** gen. obligation, Ath.*ep. encycl.*4(p.173.13; M.25.232A); μηδεὶς ἑαυτὸν ἔξω ποιείτω τοῦ καταλόγου τῶν ~όντων...ἄγγελοί εἰσιν οἱ καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ἀπογραφόμενοι τοὺς ν. Bas.*hom.*2.2(2.11C; M.31.185D–188A); ἕκαστος γὰρ Χριστιανὸς ὑπόκειται ν. ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς τεσσαρακοστῆς· ὀφείλουσιν δὲ ν. ὡς ταγμάτων μοναχῶν, οὕτω καὶ τῶν λαϊκῶν Eus.Al.*serm.*1(M.86.316A); together with Wednesday and Friday fasts εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος...τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν οὐ ν., ἢ τετράδα ἢ παρασκευήν, καθαιρείσθω, ἐκτὸς εἰ μὴ δι' ἀσθένειαν σωματικὴν ἐμποδίζοιτο· ἐὰν δὲ λαϊκὸς ᾖ, ἀφοριζέσθω *Can.App.*69; **2.** reasons; **a.** for its duration τίνος οὖν ἕνεκεν ~ομεν...τὰς τεσσαράκοντα ταύτας ἡμέρας; πολλοὶ τὸ παλαιὸν τοῖς μυστηρίοις προσῄεσαν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, καθ' ὃν ὁ Χριστὸς αὐτὰ παρέδωκε. συνειδότες οὖν οἱ πατέρες τὴν βλάβην τὴν γινομένην ἐκ τῆς ἠμελημένης προσόδου, συνελθόντες ἐτύπωσαν ἡμέρας τεσσαράκοντα νηστείας, εὐχῶν Chrys.*Jud.*3.4(1.611C); **b.** for abstinence during Holy Week παρήγγειλεν...ν. τὰς ἓξ ἡμέρας ταύτας διὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων δυσσέβειαν *Const.App.*5.14.20; ἂν οὖν ἔρηταί σε Ἰουδαῖος καὶ Ἕλλην, τίνος ἕνεκεν ~εις, μὴ εἴπῃς, ὅτι διὰ τὸ πάσχα, μηδὲ ὅτι διὰ τὸν σταυρόν...οὐ γὰρ διὰ τὸ πάσχα ~ομεν, οὐδὲ διὰ τὸν σταυρόν, ἀλλὰ διὰ τὰ ἁμαρτήματα τὰ ἡμέτερα, ἐπειδὴ μέλλομεν μυστηρίοις προσιέναι· ἐπεὶ τό γε πάσχα οὐ νηστείας ἐστὶν...ἀλλ'...χαρᾶς ὑπόθεσις Chrys.*Jud.*3.4(1.611E); **c.** evidence for this view ὁ γοῦν κατηχούμενος οὐδέποτε πάσχα ἐπιτελεῖ, καίτοι ~ων κατ' ἐνιαυτόν, ἐπειδὴ προσφορᾶς οὐ κοινωνεῖ, ὥσπερ οὖν καὶ ὁ μὴ ν., ἂν μετὰ καθαροῦ προσέλθῃ συνειδότος, πάσχα ἐπιτελεῖ *ib.*3.5(612B); **3.** regulations for Holy Week fast ἐν ταῖς ἡμέραις οὖν τοῦ πάσχα ~ετε, ἀρχόμενοι ἀπὸ δευτέρας μέχρι τῆς παρασκευῆς καὶ σαββάτου, ἓξ ἡμέρας, μόνῳ χρώμενοι ἄρτῳ καὶ ἁλὶ καὶ λαχάνοις καὶ ποτῷ ὕδατι...τὴν μέντοι παρασκευὴν καὶ τὸ σάββατον ὁλόκληρον ~σατε, οἷς δύναμις πρόσεστιν τοιαύτη, μηδενὸς γευόμενοι μέχρις ἀλεκτοροφωνίας νυκτός· εἰ δέ τις ἀδυνατεῖ τὰς δύο συνάπτειν ὁμοῦ, φυλασσέσθω κἂν τὸ σάββατον *Const.App.*5.18.1,2; *ib.*5.19.2.

E. ref. Wednesday and Friday fast αἱ δὲ νηστεῖαι ὑμῶν μὴ ἔστωσαν μετὰ τῶν ὑποκριτῶν. ~ουσι γὰρ δευτέρᾳ σαββάτων καὶ πεμπτῇ· ὑμεῖς δὲ ~σατε τετράδα καὶ παρασκευὴν *Did.*8.1; τετράδα καὶ παρασκευὴν ~οντες...εἴ τις κυριακὴν ἢ σάββατον ν., πλὴν ἑνὸς σαββάτου [τοῦ πάσχα], οὗτος Χριστοκτόνος ἐστίν ‡Ign.*Phil.*13; τετράδα δὲ καὶ παρασκευὴν προσέταξεν ἡμῖν ν., τὴν μὲν διὰ τὴν προδοσίαν, τὴν δὲ διὰ τὸ πάθος *Const.App.*5.14.20; *ib.*5.20.18; ἡ ἐκκλησία τὴν τετράδα φυλάττει διὰ τὴν τοῦ κυρίου σύλληψιν, ~ουσα δι' ὅλου τοῦ ἔτους πάρεξ μόνον πεντηκοστῆς καὶ ἐπιφανίων Epiph.*ep.fr.*(p.206.4); Friday because of Crucifixion, *ib.*(p.207.15); Socr.*h.e.*7.22.3(M.67.785A); Soz.*h.e.*7.19.9(M.67.1477C).

F. Sunday fasting forbidden, CGangr.*can.*18; *Const.App.*5.20.19; Epiph.*exp.fid.*22(p.523.13; M.42.828B); to which Saturday was added later, cf. σάββατον καὶ κυριακὴν μὴ ~σῃς ‡Ath.*syntag.*2.13(p.123; M.28.840A); Eus.Al.*serm.*1(M.86.324A).

G. fasting after octave of Pentecost μετὰ οὖν τὸ ἑορτάσαι ὑμᾶς τὴν πεντηκοστὴν ἑορτάσατε μίαν ἑβδομάδα, καὶ μετ' ἐκείνην ν. μίαν· δίκαιον γὰρ καὶ εὐφρανθῆναι...καὶ ν. μετὰ τὴν ἄνεσιν *Const.App.*5.20.14.

H. fasting before baptism πρὸ δὲ τοῦ βαπτίσματος προνηστευσάτω ὁ βαπτίζων καὶ ὁ βαπτιζόμενος καὶ εἴ τινες ἄλλοι δύνανται· κελεύεις δὲ ~σαι τὸν βαπτιζόμενον πρὸ μιᾶς ἢ δύο *Did.*7.4; cf.*Const.App.*7.22.4,6; ὅσοι ποτὲ βαπτισθῆναι θέλετε, ἀπὸ τῆς αὔριον ν. ἄρξασθε *Hom.Clem.*4.73; *ib.*11.35; *ib.*13.9.

I. at ordination, Chrys.*hom.27.2 in Ac.*(9.217C).

J. *abstain (from)* ἐὰν μὴ νηστεύσητε τὸν κόσμον, οὐ μὴ εὕρητε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ *Agraph.*48(p.68); οἱ τοῦ κόσμου ~οντες Clem.*str.*3.15(p.242.2; M.8.1200B); *ib.*7.12(p.54.7; M.9.504B).

νήστης, *fasting*, *Asen.*13(p.57.16); Pall.*v.Chrys.*16(p.95.23; M.47.54); ref. fasting Communion as unwritten tradition, ‡Jo.D.*Const.*5(M.95.320B).

νηστικός (A), *fasting* ἅγια θυσιαστηρίου, εἰ μὴ ἀπὸ ν. ἀνθρώπων, μὴ ἐπιτελεῖσθαι ἐξῃρημένης μιᾶς ἐτησίας ἡμέρας, ἐν ᾗ τὸ κυριακὸν δεῖπνον ἐπιτελεῖται *Cod.Afr.*41; CTrull.*can.*29; τὸ κοινωνεῖν νηστικόν as one of unwritten traditions of Church, Anast.S.*hod.*1(M.89.40C).

νηστικός (B), *of* or *for spinning* ἡ ν. [sc. τέχνη] *the art of spinning*, Or.*Cels.*4.76(p.346.17; M.11.1148C).

νήστιμος, *of* or *belonging to a fast*, Thphl.Al.*theoph.*(M.65.33B).

[*]**νηφάλαιος**, v. νηφάλιος.

νηφαλέος, = νηφάλιος; **1.** of persons, *temperate, sober*, *A.(Pass.) Andr.*12(p.28.6); **2.** of things, *sober* ἔξοδον...ν. ... ἔχουσα *A.Jo.*69(p.184.10); v.l. for νηφαλίου, Cyr.H.*catech.*4.1.

***νηφαλεόω**, *waken, rouse*, Thdr.Stud.*epp.*1.37(M.99.1041A).

νηφαλέως, *soberly, with a sober mind*, Didym.*Trin.*2.27(M.39.765B); ref. prayer, Mac.Aeg.*hom.*33.1(M.34.741B); ref. behaviour in church, *Const.App.*2.57.13.

νηφάλιος (νηφάλαιος), **1.** *without wine, temperate*, Clem.*prot.*12(p.84.9; M.8.240B); ν. ποτὸν...ὕδωρ id.*paed.*2.2(p.167.20; M.8.409A); *ib.*2.4(p.182.7; 440C); Or.*Jo.*10.12(10; p.183.5; M.14.328B); πνευματικοῦ...πιεῖν οἴνου, καὶ μεθυσθῆναι μέθην ν. Mac.Aeg.*carit.*15(M.34.921A); **2.** *sober*, opp. drunken, Thdt.*1Tim.*3:11(3.656); -αιος id.*qu.10 in Lev.*(1.188); **3.** τὸ ν. *temperance*, Clem.*paed.*2.9(p.206.21; M.8.493C); **4.** *sober-minded* ν. φρονήματι θεοῦ γνῶσιν ἀναλαβεῖν Eus.*d.e.*10.8(p.473.9; M.22.761B); χρεία...ν. διανοίας Cyr.H.*catech.*4.1; Nil.ap.Proc.G.*Cant.*4:13–15(M.87.1673B); Cyr.*Lc.*6:41(M.72.604A); **5.** *vigilant, alert*, Ephr.1.100F; -αιος id.1.221C; ν. ... τουτέστι, διορατικόν,...ὀξὺ βλέποντα Chrys.*hom.10.1 in 1Tim.*(11.599B).

***νηφαλιότης**, ἡ, *vigilance, perspicacity*, Constantius Imp.ap.Ath.*h.Ar.*23(p.195.26; M.25.720C); Ephr.1.94F; †Gr.Thaum.*ep.Philagr.*(M.46.1101A).

***νηφόντως**, **1.** *soberly*, Gr.Nyss.*Eun.*1(1 p.197.16; M.45.444B); Isid.Pel.*epp.*1.392(M.78.404A); Jo.Clim.*scal.*1(M.88.641B); **2.** *vigilantly, alertly*, Ephr.1.272E; †Bas.*hom.in Ps.*37(1.362B; M.30.81D); Chrys.*hom.27.4 in Heb.*(12.251B).

νήφ-ω, **1.** *be temperate, drink no wine* ὅμοιον ποιεῖν τὸν διδάσκαλον [sc. Christian], ⟨ὡς⟩ εἴ τις μεθύων εἰς μεθύοντας παριὼν κακηγορεῖ τοὺς ~οντας ὡς μεθύοντας Cels.ap.Or.*Cels.*3.76(p.268.13; M.11.1020C); met. ~ε ὡς θεοῦ ἀθλητής Ign.*Polyc.*2.3; τοῦ διὰ τὴν κακίαν μεθυσθέντος καὶ τὸ ν. ἀπολωλεκότος Or.*Jo.*6.58(37; p.166.22; M.14.300C); **2.** *be sober, sober-minded*, Meth.*symp.*8.13(p.97.14; M.18.160A); Gr.Nyss.*or.catech.*39(p.155.14; M.45.100B); Cyr.*Ps.*35:12(M.69.921C); **3.** *recover one's senses, become sane*, Or.*Cels.*8.66(p.282.6; M.11.1616A); *A.Thom.*A 63(p.180.10); *Hom.Clem.*11.3; Call *v.Hyp.*(p.88); **4.** *be sane*, Phot.*nomoc.*13.30(M.104.965A); **5.** *be vigilant, alert* ~οντες πρὸς τὰς εὐχάς Polyc.*ep.*7.2; ~ωμεν ἐπὶ τὸ ἀγαθόν *2Clem.*13.1; Ephr.1.94F; *Const.App.*2.20.5; περὶ τὰ τοιαῦτα ~οντες *ib.*2.50.3; ν. ἐν κυρίῳ *ib.*3.6.5; Chrys.*stat.*4.1(2.50C); ν. εἰς τὰ ἔργα *Apophth.Patr.*(M.65.101A); Thdt.*Cant.*7:2–5(2.145).

νήχ-ομαι, *swim*; met., *be tossed about* μίαν οὐκ ἔχουσι τὴν γνώμην, ἀλλὰ ποικίλαις...~ονται μεταβολαῖς Ath.*syn.*14(p.241.30; M.26.705B); Cyr.*Ag.*11(3.639B); id.*apol.Thdt.*4(p.125.5; 6^1.218E); Andr.Caes.*Apoc.*55.19(M.106.392D).

νῆψις, ἡ, **1.** *sobriety, temperance*, Chrys.*hom.18.2 in Jo.*(8.106B); id.*hom.13.3 in 1Tim.*(11.621B); *ib.13.4*(622D); **2.** *sobriety, sober-mindedness*, Meth.*symp.*11(p.129.17; M.18.205A); Mac.Aeg.*hom.*4.2(M.34.473B); Cyr.*Ps.*37:11(M.69.964A); id.*Jo.*1.2(4.15A); **3.** plur., *sober counsels*, id.*ador.*6(1.199E); id.*Am.*59(3.316C); **4.** *recovery of senses*, Isid.Pel.*epp.*1.240(M.78.329C); Cyr.*Lc.*6:37(M.72.600B); **5.** *vigilance, alertness*, Ath.*decr.*1(p.1.3; M.25.416A); Ephr.1.237E; as monastic virtue, id.1.479D; Chrys.*sac.*6.8(p.155.8; 1.427D); Cyr.*Abac.*17(3.532C).

[*]**νίβω**, v. νίπτω.

νικ-άω, **A.** *conquer*; **1.** in gen., ref. meaning of name Israel ἄνθρωπος ~ῶν δύναμιν· τὸ γὰρ ἴσρα ἄνθρωπος ~ῶν ἐστι, τὸ δὲ ἤλ δύναμις Just.*dial.*125.3(M.6.765D); **2.** of Christ's victory παθεῖν ὑπέμεινεν, ἵνα ἀποθανὼν καὶ ἀναστὰς νικήσῃ τὸν θάνατον id.*1apol.*63.16(M.6.425B); ἥνωσεν οὖν...τὸν ἄνθρωπον τῷ θεῷ· εἰ γὰρ μὴ ἄνθρωπος ἐνίκησε τὸν ἀντίπαλον τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἂν δικαίως ἐνικήθη ὁ ἐχθρός Iren.*haer.*3.18.7(M.7.937A); τοῦ λόγου...συγγινομένου τῷ ἀνθρώπῳ ἐν τῷ ν. *ib.*3.19.3(941A); βούλεται...~ῆσαι θάνατον Clem.*prot.*1(p.6.30; M.8.60B); Or.*engast.*6(p.289.2; M.12.1020D); ὁ κύριος, ἡ ἀφθαρσία ~ήσασα τὸν θάνατον Meth.*symp.*3.7(p.34.25; M.18.72B); Cosm.Ind.*top.*2(M.88.124B); κύριε...νίκα *Inscr.*(*Hesp.*16 p.49, Athens [post sacc. vi]); the Temptations, Or.*hom.32 in Lc.*(p.193.1); **3.** of victory over spiritual enemies οὗτος τὸ ἀγαθὸν ποιῶν ~ᾷ τὸ κακόν *T.Benj.*4.3; συμπαλαίσαντες τῷ διαβόλῳ ἐνίκησαν αὐτόν Herm.*sim.*8.3.6; ἄνθρωποι...θανάτῳ τῷ διὰ πίστεως τὸν θάνατον νενικήκασιν...δυνατὸν δὲ παντὶ τῷ νενικημένῳ πάλιν ~ᾶν, τοῦ θανάτου τὴν σύστασιν παραιτούμενον Tat.*orat.*15(p.17.6,9; M.6.840B); ἐὰν ἐθέλῃς μόνον

νενίκηκας τὴν ἀπώλειαν Clem.*prot*.12(p.83.24; M.8.240A); τοῦ...κατ' ἀρετὴν ~ῶντος id.*str*.1.24(p.100.14; M.8.908A); ref. proverbial sporting expression ἐκεῖνος 'ἄνδρας νικᾷ' ὁ γάμῳ...καὶ τῇ τοῦ οἴκου προνοίᾳ...ἀλυπήτως ἐγγυμνασάμενος...ἀδιάστατος τῆς τοῦ θεοῦ γενόμενος ἀγάπης *ib*.7.12(p.51.6; M.9.497C); ~άτω γὰρ ἡ πίστις πάντῃ Meth. *symp*.8.4(p.85.10; M.18.144B); ψυχὴ ~ῶσα τὰ πάθη *ib*.9.4(p.118.9; 185A); **4.** νίκα and νικᾷ in special cases; **a.** of Const.'s vision τούτῳ νίκα Eus.*v.C*.1.28(p.21.17; M.20.944B); Socr.*h.e*.1.2.7(M.67.37A); **b.** in acclamations νικᾷ ἡ πίστις τῆς τριάδος...νικᾷ ἡ πίστις τῆς Αὐγούστας *Libell*.ap.CCP(518)*act*.(*ACO* 3 p.72.10ff.; H.2.1333D); νικᾷ Ἰουστῖνος CTyr.(518)*act*.(*ACO* 3 p.87.4; H.2.1356E); *ib*.(p.88.27; 1357E); νικᾷ ἡ πίστις τοῦ βασιλέως CCP(536)*act*.4(*ACO* 3 p.181.26; H.2.1261D); **c.** watchword in rebellion against Justn. in 532, hence τὸ Νίκα...ἐπίκλησιν καλοῦσιν Evagr.*h.e*.4.13(p.163.11; M.86.2728A); *Chron.Pasch*.p.336(M.92.873A); Thphn.*chron*.p.154(M.108.417A).

B. *excel, surpass* τοῖς ἰδίοις βίοις ~ῶσι τοὺς νόμους *Diogn*.5.10; ~ῶμεν ἐκεῖνον...τῇ πονηρίᾳ τὸν πλούσιον Bas.*hom*.21.8(2.169B; M.31.553B); ἀνθρώπους θηρίων ὠμότητα ~ῶντας Chrys.*hom.19.9 in Mt*.(7.258C); τὸν κακίᾳ νικήσαντα πάντας ἀνθρώπους Νέρωνα *ib.33.4*(383A); ὁ πάντας ἀσεβείᾳ νικήσας Ἰουλιανός *ib.43.3*(462E); θεὸς...τὴν ἀνθρώπου φύσιν ~ῶν, ~ήσει πάντως αὐτὴν καὶ περὶ τὸν τοῦ γεννᾶν τρόπον Cyr.*thes*.6(5^1.43E).

C. *exceed* λοιδορίᾳ...~ώσῃ τὸ μέτριον Didym.*Trin*.2.8(M.39.613D); Chrys.*stat*.21.1(2.214A); id.*hom.3.3 in Eph*.(11.20D); ἀριθμὸν ~ῶντας Thdt.*Os*.1:10(2.1317); id.*haer*.5.11(4.425).

D. *prevail over, overcome* τὴν ψυχὴν ἡμῶν ~ήσωμεν *2Clem*.16.2; Clem.*prot*.4(p.44.34; M.8.156A); Thdt.*Ps*.18:13(1.723); pass. c. genit. κλέπτης ἦν, κτεάνων ~ώμενος Nonn.*par.Jo*.12:6(M.43.852A).

E. *prevail* to, *succeed* in after a struggle ἐνίκησε σκορπίσαι *Pss. Sal*.4.13.

F. *get the better of*, hence *do away with, annul*, Thdt.*Jer*.27:18 (2.531); ~ῆσαι ἄρα φιλονεικοῦσι τοῦ πατρὸς τὴν προσφωνίαν κτίσμα τὸν υἱὸν προσαγορεύειν τολμῶντες id.*haer*.5.2(4.384).

νίκη, ἡ, 1. *victory*; **a.** Christ's Χριστὸν...κατὰ τοῦ θανάτου νίκας ἐπιδειξάμενον Ath.*inc*.29.1(M.25.145B); λαβὼν τὴν κατὰ τῶν ἀντικειμένων δαιμόνων ν. *ib*.37.5(160D); Eus.*v.C*.1.32(p.22.25; M.20.948B); id.*l.C*.18(p.259.24; M.20.1440B); Chrys.*coemet*.2(2.400C); τὴν ν. τοῦ δευτέρου Ἀδάμ Cosm.Ind.*top*.2(M.88.121C); ἀνέστην...τὴν ν. ἔχων κατὰ τοῦ θανάτου, καὶ πάσῃ τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει πρόξενος τῆς ν. γεγένημαι, δι' ἐμοῦ εἰς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα τῆς ν. διαδραμούσης *ib*.(124B); *CIG* 8922 (Antioch); **b.** in spiritual warfare ἔργον δὲ τὸ ἀγώνισμα καὶ τέλος ἡ ν. Clem.*str*.1.8(p.26.8; M.8.736B); ἀθλητὴς ἀληθῶς ὁ ἐν τῷ μεγάλῳ σταδίῳ, τῷ...κόσμῳ τὴν ἀληθινὴν ν. κατὰ πάντων στεφανούμενος τῶν παθῶν *ib*.7.3(p.14.24; M.9.424C); οὗτος νόμος τῆς ἐν Χριστιανοῖς ν., καὶ ὁ ἔλαττον ἔχειν καταδεξάμενος στεφανοῦται Bas.*ep*.191(3.284B; M.32.701B); ἐν τῷ παθεῖν κακῶς ἡ ν. Chrys.*hom.33.2 in Mt*.(7.380B); *ib.84.4*(802D); **c.** in acclamations τὴν ν. τοῦ Αὐγούστου CTyr.(518)*act*.(*ACO* 3 p.86.24; H.2.1356C); *ib*. (p.89.5; 1360B); **2.** *superiority, gaining of advantage* τὴν ἐν τοῖς φιλικοῖς ἧτταν νίκης ἔχειν δύναμιν Bas.*ep*.65(3.158A; M.32.421B); Marc. Er.*opusc*.3.3(M.65.969A); *ib*.3.4(1021B); **3.** *advantage, gain* ἱερεῖς οἱ ζητοῦντες ν. ἐνταφιασμοῦ *Nomoc*.85.

νικητήριος, *of* or *belonging to victory*; neut. plur. as subst.; **1.** *reward* or *prize of victory*, in spiritual warfare αἱ...παρθενεύσασαι τῷ Χριστῷ τὰ ν. φέρονται τῶν ἄθλων Meth.*symp*.8.2(p.83.11; M.18.141A); Bas.*hom.in Ps*.28(1.116C; M.29.288A); of crown of martyrdom, Eus.*h.e*.4.16.1(M.20.364B); **2.** *victory*, id.*v.C*.2.6(p.44.4; M.20.988A); *ib*.2.23(p.50.19; 1000D); Bas.*hom*.12.10(2.106C; M.31.408A); Gr.Nyss.*hom.12 in Cant*.(M.44.1017D); **3.** *memorial of victory*, Eus. *v.C*.3.50(p.98.26; M.20.1109B); **4.** sing. as subst., *conqueror*, Thdr. Stud.*epp*.2.18(M.99.1173B).

νικητής, ὁ, *conqueror*; **1.** in gen. νικηταὶ τῆς πλάνης *M.Ner.et Ach*.14(p.13.29); **2.** as imperial title αὐτοκράτορι καίσαρι σεβαστῷ ν. τροπαιούχῳ [i.e. Domitian: perh. late passage] *A.Jo*.3(p.152.23); devised by Const., Eus.*v.C*.2.19(p.48.22; M.20.996B); ν. Κωνσταντῖνος μέγιστος σεβαστός Const.*ib*.2.24(p.51.3; M.20.1001B); Eus.*h.e*. 10.9.6(M.20.904A); Κωνστάντιος ν. αὔγουστος Constantius Imp.ap. Ath.*apol.sec*.51(p.132.11; M.25.341A); **3.** of Christ, Const.ap.Gel. Cyz.*h.e*.2.7.19(M.85.1236C); νικητῇ γὰρ ἀκολουθεῖς βασιλεῖ, τῆς νίκης αὐτοῦ βουλομένῳ σε γενέσθαι κοινωνόν Bas.*inst.ascet*.2(2.200E; M.31.624A); **4.** of victors in spiritual warfare, ref. Const.'s title ν. δὲ ἡδονῶν...ν. ἐτύμως ὁ τὴν νίκην τῶν καταπαλαιόντων θνητὸν γένος παθῶν ἀράμενος Eus.*l.C*.5(p.204.16; M.20.1336C); of writers as conquerors of opposing vices, Gr.Nyss.*v.Mos*.(M.44.332A); *Const.App*. 2.14.6; Ἰὼβ ν. τοῦ...ὄφεως *Lit*.ap.*Const.App*.8.12.23.

νικητικός, *of victory, victorious* ν. τρόπαιον Eus.*l.C*.6(p.212.6; M. 20.1352A); Thdr.Stud.*epp*.1.22(M.99.977A); ἀπόλλυσι τὸ παρθενικὸν μέρος τὸν ν. στέφανον *ib*.1.50(1096B); neut. as subst. τὸ...κατὰ τῶν ἐχθρῶν ν. Eus.*p.e*.1.4(10A; M.21.36D).

νικητικῶς, *as a victor* ν. στεφανοῦντές σε Isid.Pel.*epp*.1.75(M.78.236A).

νικηφόρος, A. *victorious*; **1.** in gen., of Const. πανταχοῦ...ν. ὁ βασιλεὺς ἀνεδείκνυτο Thdt.*h.e*.1.25.13(3.812); of Ath., *ib*.1.30.11 (820); **2.** of Christ κάλλιστον θέαμα τῷ πατρὶ υἱὸς ἀΐδιος ν. Clem. *prot*.12(p.85.23; M.8.244A); διὰ ξύλου ν. εὑρίσκεται Hipp.*cant.Mos*. (p.83.15; M.10.612A); ὁ στρατηλάτης ἡμῶν ὁ ἅγιος καὶ ν. *A.Thom*.A 39(p.157.11); πορεύεται ν. καὶ τροπαιοφόρος μετὰ τοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος σώματος Or.*Jo*.6.56(37; p.164.29; M.14.297B); ἐπειδὴ κατάρας ἦν ἡ ἄκανθα γεώργιον, ἣν ἡ γῆ κατεδικάσθη μετὰ τὴν...παράβασιν,...τούτου χάριν ἀκάνθας ὡς ν. ἐστεφανώσατο, ὥσπερ οἱ δόκιμοι ποιοῦσι τῶν νικητῶν, αὐτὸ τὸ ὅπλον...θριαμβεύοντες, δι' οὗ τὴν νίκην εἰργάσαντο Isid.Pel.*epp*.1.95(M.78.248C); ref. Ascension ὡς ἐν θριάμβῳ ν. ἀναφερόμενος Cosm.Ind.*top*.2(M.88.121D); **3.** of Christians as included in Christ's victory, Or.*schol.in Cant*.7:1(M.17.281A); **4.** of martyrs, *Ep.Lugd*.ap.Eus.*h.e*.5.1.55(M.20.429B); Eus. *h.e*.8.6.4(752C); Gr.Naz.*carm*.1.2.10.743(M.37.734A); τὸν ν. ἀγωνιστήν [sc. Petr. I Al.] Thdt.*h.e*.1.2.8(3.725); *ib*.3.10.2(923); of S. Paul γενναίου...παλαιστοῦ καὶ ν. Isid.Pel.*epp*.1.212(M.78.317A); **5.** of victors in spiritual warfare, likened to victorious athletes, Clem.*str*. 2.20(p.173.16; M.8.1056A); id.*ecl*.28(p.145.23; M.9.713A); id.*q.d.s*.3 (p.162.7; M.9.608B); Didym.*Trin*.3.1(M.39.776C); ἡμᾶς ἄγγελοι νικηφόρους ἰδόντες Mac.Mgn.*apocr*.2.7(p.5.9); **6.** of Church ἐκκλησίαν ...ν. ... πάσης τῆς τῶν ἑτεροδόξων ἀσεβεστάτης ἐπαναστάσεως Alex. Al.*ep.Alex*.53(p.28.12; M.18.568C); **7.** of things ν. ... βοαῖς Meth. *symp*.11(p.135.2; M.18.212A); ν. εἰκόνας καὶ στήλας Chrys.*exp.in Ps*. 3(5.1A); ν. ... στεφάνοις Thdt.*Ps*.50:7(1.937); ν. τέλος Eustrat.*stat. anim*.11(p.398).

B. as subst., *victor*, Geo.Pis.*Heracl*.1.217(M.92.1315A).

***Νικολαΐτης, ὁ,** *Nicolaitan*, member of licentious early Gnost. sect said by some to have been founded by Nicolas of Antioch (Ac.6:5), cf.Apoc.2:6,15; cf. *Nicolaitae autem magistrum habent Nicolaum unum ex vii..., qui indiscrete vivunt. plenissime...per ...Apocalypsim manifestantur qui sint, nullam differentiam esse docentes in moechando, et idolythyton edere*, Iren.*haer*.1.26.3(M.7.687A); ass. Cerinthus, cf.*ib*.3.11.1(880A); οἱ φάσκοντες ἑαυτοὺς Νικολάῳ ἕπεσθαι, ἀπομνημόνευμά τι τἀνδρὸς φέροντες ἐκ παρατροπῆς τὸ δεῖν παραχρῆσθαι τῇ σαρκί Clem.*str*.2.20(p.177.2; M.8.1061B); sexual licentiousness, *ib*.3.4(p.207.18ff.; 1129B); Hipp.*haer*.7.36(p.223.7; M.16.3343B); ἡ λεγομένη τῶν Ν. αἵρεσις Eus.*h.e*.3.29.1(M.20.276C); ass. Barbeloite Gnostics and 'Προύνικος', Epiph.*haer*.25.2(pp.268–9; M.41.321C–324D); οἱ δὲ ἀναίδην ἐκπορνεύουσιν, οἷοι οἱ νῦν ψευδώνυμοι Ν. *Const.App*.6.8.2; φεύγετε καὶ τοὺς ἀκαθάρτους Ν., τοὺς ψευδωνύμους, τοὺς φιληδόνους, τοὺς συκοφάντας· οὐ γὰρ ἦν τοιοῦτος ὁ τῶν ἀποστόλων Νικόλαος ‡Ign.*Trall*.11; Thdt.*haer*.3.1(4.340).

***νικοποιέω,** *bring victory*, Ephr.3.372D.

νικοποιός, 1. of God; *causing, giving victory* τῷ ν. τε καὶ ἀγωνοθέτῃ τῆς νίκης ἀναθεὶς τὰς ἐλπίδας Gr.Nyss.*Eun*.3(2 p.1.15; M.45.573A); Epiph.*haer*.64.63(p.500.15; M.41.1177B); **2.** of Christ as giver of victory in spiritual warfare, ‡Meth.*palm*.1(M.18.384B); τροπαιοφόρος ἀθλητὴς...δεξιᾷ νικοποιῷ στεφθησόμενος Jo.Mon.*hymn. Geo*.9(M.96.1400D); **3.** of Cross βασιλεὺς [sc. Const.]...τῇ τοῦ ν. σταυροῦ ὁμολογίᾳ λαμπρυνόμενος Eus.*v.C*.1.41(p.26.27; M.20.956B); τὸ ν. ἀνεκήρυττεν σημεῖον id.*l.C*.9(p.219.13; M.20.1365A); Ἰακὼβ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου...ἐκμηνύων...τὸν ν. ... σταυρόν ‡Ath.*proph*.1(M.28.1064B); **4.** ref. Ps.4:1 tit. τοῦτον τὸν ψαλμὸν μετὰ τὸ νικῆσαι...ἀνατίθησι τῷ ν. ἀντὶ τοῦ, εἰς τὸ τέλος, ὁ Ἀκύλας καὶ ὁ Θεοδοτίων, τῷ ν., ἡρμήνευσαν· ὁ δὲ Σύμμαχος, ἐπινίκιον †Ath.*exp. Ps*.4:1(M.27.72B); Cyr.*Ps*.4:1(M.69.733A); Thdt.*Ps*.4:1(1.629).

νῖκος, τό, 1. *victory* (tr. לַמְנַצֵּחַ) ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν εἰς ν. *Pss. Sal*.8.1; of BMV χαίροις τὸ ν. τοῦ βασιλέως τε καὶ θεοῦ Ephr.3.534F; **2.** εἰς ν. *utterly*, hence *for ever* (tr. נֶצַח), cf.*T.Dan* 5.10; ἄχρι τέλους τὴν αὐτὴν...ἐπιδειξάμενοι γνώμην· τὸ γάρ, ἐφύλαξεν εἰς ν., τοῦτο λέγει Thdr.Mops.*Am*.1:11–12(M.66.252D); interpreted as meaning *to victory*, Cyr.*Ps*.48:9–11(M.69.1069D); Olymp.*fr.Lam*.5:10(M.93.761B); cf.Meth.*res*.1.44(p.292.2; M.18.273A).

[*]**νικοφόρος,** for νικηφόρος, metri gr., *IGC As.Min*.104[Ephesus].

νίμ(μ)α, τό, 1. *water that has been used for washing*, Dor.*doct*.1. 17(M.88.1640B); **2.** *washing* of disciples' feet, †Cyr.*hom.div*.10(5^2. 376E).

νιπτήρ, ὁ, 1. *basin* for washing; **a.** in gen. ν. τῶν ποδῶν *T.Job* 25 (p.118.19); Pall.*h.Laus*.55(p.148.20; M.34.1244A); *Apophth.Patr*.(M.

65.301C); **b.** at church door δύο ν. εἰσὶ πρὸ τῶν πυλῶν τῆς ἐκκλησίας· μία τοῦ ὕδατος, ἐν ᾗ νίπτεις τὰς χεῖρας, καὶ μία ἡ χεὶρ τοῦ πένητος, ἐν ᾗ ἀποσμήχεις τὴν ψυχήν σου ‡Chrys.*eleem.*2(9.792A); **2.** name of episode of washing of disciples' feet (Jo.13), Eutych.*pasch.*1(M.86.2392A); περὶ τοῦ ν. Cosm.Ind.*top.*5(M.88.292C); ‡Germ.CP *contempl.*(M.98.396B); **3.** name of ceremony of foot-washing on Maundy Thursday, *Euchol.*(p.591).

***νιπτικός,** *for washing* ὕδωρ νιπτικὸν τῶν ὀμμάτων Gr.Nyss.*hom.13 in Cant.*(M.44.1060A).

***νιπτοποδέω,** *have one's feet washed,* Rom.Mel.(*SBBAW* 1901 p.740).

νίπτρον, τό, *wet cloth, Euchol.*(pp.656,659).

νίπτ-ω ([*]νίβω), **I.** *wash* hands or other parts of body (but not the whole [λούω]);

A. lit.; **1.** in gen. τὸ πρόσωπόν σου ~ων *A.Jo.*29(p.166.29); ~ε τεὸν ῥέθος Nonn.*par.Jo.*9:7(M.43.825A); **2.** of washing of disciples' feet by Christ, cf.Iren.*haer.*4.22.1(M.7.1046B); τοὺς πόδας ἔνιπτεν αὐτῶν...ὁ ἄτυφος θεὸς καὶ κύριος τῶν ὅλων, οὐκ ἀργυροῦν δὴ ποδονιπτῆρα περιφέρων ἀπ' οὐρανοῦ Clem.*paed.*2.3(p.179.30; M.8.436B); cf.Or.*hom.8.5 in Jud.*(p.514.15; M.12.985B); id.*Cels.*2.7(p.133.4; M.11.804C); id.*Jo.*32.6ff.(5; p.434.27ff.; M.14.756Aff.); *ib.*32.7(6; p.436.30; 760A) cit. s. πούς; ὁ θεὸς ὁ πλάστης, ὁ πλάσας ἀπὸ χοὸς ἄνθρωπον ἐν χάριτι, αὐτὸς ~ει τοὺς πόδας τοῦ ἑαυτοῦ πλάσματος Ephr.3.423B; Chrys.*hom.70.2 in Jo.*(8.416A); Cyr.*Jo.*9(4.726A) cit. s. πούς; Ammon.*Jo.*13:4(M.85.1481B); related to baptism, Or.*Jo.*32.7(6; p.436.17; 757C) cit. s. πούς; **3.** med., in Peratic conjurings τῷ γὰρ λέβητι τῆς πίσσης ὡς ἐμβράσσοντι καθίησι τὰς χεῖρας...φθάνει δὲ καὶ τὰς χεῖρας πολλάκις ἅλμῃ νιψάμενος δι' ὃ οὐ πάνυ τι καίει, κἂν ἀληθῶς ζέῃ Hipp.*haer.*4.33(p.59.18; M.16.3098A); before eating, *A.Jo.*6(p.154.20); after meal, *Apophth.Patr.*(M.65.137B); Dor.*doct.*1.17(M.88.1640B); before morning prayer, *Const.App.*8.32.18; in healing, *A.Thom.*A 52(p.168.22); ref. fasting before Communion ἐὰν... νιβομένου εἰσέλθῃ ὕδωρ ἐν τῷ στόματι,...μὴ ἀποστραφῇ τῆς κοινωνίας *Nomoc.*505; **4.** of ritual washings; **a.** Jewish, of priest before sacrificing πρὸ τοῦ εἰσελθεῖν σε εἰς τὰ ἅγια, λούου· καὶ ἐν τῷ θύειν σε, νίπτου· καὶ ἀπαρτίζων πάλιν τὴν θυσίαν, νίπτου *T.Lev.*9.11; **b.** Christian, of priest before anaphora ἑωράκατε τοίνυν τὸν διάκονον τὸν νίψασθαι διδόντα τῷ ἱερεῖ, καὶ τοῖς κυκλοῦσι τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ πρεσβυτέροις. ... σύμβολόν ἐστι τοῦ δεῖν ὑμᾶς καθαρεύειν πάντων ἁμαρτημάτων ...τὸ νίψασθαι. ἐπειδὴ γὰρ αἱ χεῖρες σύμβολον πράξεως· ⟨τῷ⟩ νίψασθαι ταύτας, τὸ καθαρὸν...τῶν πράξεων αἰνιττόμεθα Cyr.H.*catech.*23.2; cf. *Lit.*ap.*Const.App.*8.11.12; Dion.Ar.*e.h.*3.2(M.3.425D); *ib.*3.3.10(437D); ‡Germ.CP *contempl.*(M.98.424C); before beginning service, *Lit.Chrys.*(p.356.5); of people before entering church, as sign of cleansing of soul by prayer, Nil.*epp.*1.24(M.79.89D); **c.** ref. washing of Pilate's hands in token of innocency τῶν δὲ Ἰουδαίων οὐδεὶς ἐνίψατο τὰς χεῖρας, οὐδὲ Ἡρῴδης οὐδὲ [ε]ἷς [τ]ῶν κριτῶν αὐτοῦ. κ[αὶ μὴ] βουληθέντων νίψασθαι ἀνέστη Πειλᾶτος *Ev.Petr.*1(p.202); *A.Pil.* B 9.4(p.301); παρὰ δὲ τὰ νῦν ἔθη Ῥωμαίων ἐνίψατο τὰς χεῖρας, ἴσως Ἰουδαϊκὸν ἔθος ποιῶν Or.*comm.ser.124 in Mt.*(p.259.19); *Const.App.*5.19.4.

B. met., of penitential tears τούτῳ τῷ ὕδατι, ὁ χοῦς ~εται Ephr.3.368E; of cleansing of soul from sin, Bas.*hom.*1.2(2.2C; M.31.165A).

II. *wash off,* met. μετανοίῃ ἀμπλακίας ~οντες Nonn.*par.Jo.*3:23(M.43.769C).

***νίτρος, ἡ,** *tax on nitre,* Epiph.*haer.*76.1(p.341.13; M.42.516D).

νιτρόω, *cleanse with nitre*; pass., Synes.*ep.*44(M.66.1368D).

νιτρώδης, *impregnated with nitre, nitrous,* ‡Paul.Sil.*therm.Pyth.*113(M.86.2265).

νιφάς, ἡ, *snowflake*; hence *thick shower,* met. ὅρκων τὰς ν. Chrys.*stat.*4.6(2.58B); βελῶν...ν. id.*sac.*6.12(p.168.7; 1.433D); ν. λυπηρῶν id.*hom.15.3 in Mt.*(7.188A); πειρασμῶν ν. *ib.33.7*(387A); ν. γραμμάτων Constantius Ant.*ep.*3(M.52.745); λίθων ν. Thdt.*h.e.*5.4.9(3.1021).

νίψις, ἡ, *washing*; **1.** of Christ's washing of disciples' feet οἱ μὲν οὖν πολλοὶ καὶ μετὰ τὸ λουτρὸν κονιορτοῦ τῶν ἁμαρτημάτων πληροῦνται κατὰ τὴν κεφαλὴν...οἱ δὲ γνησίως τῷ Ἰησοῦ μαθητευθέντες...μόνους τοὺς πόδας δεομένους ἔχουσιν τῆς ὑπὸ τοῦ λόγου ν. Or.*Jo.*32.2(p.427.18; M.14.744A); *ib.*32.4(p.432.27; 752C); *ib.*32.7(6; p.436.16; 757C); καὶ ἅγιον ὄντα ἐνδέχεται δεῖσθαι τῆς ν. τῶν ποδῶν *ib.*32.12(7; p.444.15; 769D); *ib.*32.13(8; p.446.8; 773B); **2.** of washing of celebrant's hands at eucharist, referred to Jo.13:10, Dion.Ar.*e.h.*3.3.10(M.3.440A); ἡ δὲ ν. τῶν χειρῶν, ἀντὶ τοῦ νίψαντος, καὶ 'ἀθῷός εἰμι' φωνήσαντος. καθ' ἡμᾶς δὲ τοὺς ἱερεῖς δηλοῖ, ἵνα καθαριεύοντες τὸ συνειδός, νοῦν καὶ διάνοιαν, ἅτινά εἰσι χεῖρες τῶν...ψυχῶν,...προσίωμεν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ ‡Germ.CP *contempl.*(M.98.424C).

***νοβελ(λ)ήσιμος, *νοβελ(λ)ίσιμος,** v. *νωβελ(λ)ίσ(σ)ιμος.

***Νοέμβριος,** (Lat. *Novembris*) *of November, A.Andr.*A 19(p.57.22); *A.Andr.*B 11(p.64.6); *M.Das.*12.1; βαπτισθέντος αὐτοῦ [sc. Χριστοῦ] κατ' Αἰγυπτίους Ἀθὺρ δωδεκάτῃ...πρὸ ἓξ εἰδῶν Ν. Epiph.*haer.*51.16(p.270.15; M.41.920A); Socr.*h.e.*5.18.14(M.67.613A); Jo.Mal.*chron.*11 p.279(M.97.421A); Thphn.*chron.*p.45(M.108.169B).

***νοερητόκος,** *parent of intellectual things,* Synes.*hymn.*3.167(p.12; M.66.1596).

***νοερηφόρος,** *bearing towards intelligible, spiritual things,* Synes.*hymn.*1.121(p.63; M.66.1592).

***νοερόομαι,** *be inspired* ἐκ θεοῦ νοὸς ἡμῖν νοερωθεῖσα [sc. ψυχή] Anast.S.*serm.imag.*3(M.89.1165A).

νοερός, I. *intellectual* (often scarcely to be dist. from *spiritual* (v. II infra); hence often joined with λογικός, λογικός meaning strictly *rational, intellectual,* ν. (more widely), *belonging to the unseen, intellectual,* or *spiritual order*; sometimes equivalent to πνευματικός);

A. τὸ ν. *intellectual part* of man, in tripartite division (cf. Plato *Rep.*441A) τὸ ν., ὃ δὴ λογιστικὸν καλεῖται Clem.*paed.*3.1(p.236.4; M.8.556A); ὁ...ὄφις...διαβιβρώσκων τὸ ν. *ib.*3.2(p.238.28; 561A); μεταρσίῳ πτερῷ τὸ ν. ἐπερείσαντες Eus.*l.C.*proem.(p.196.5; M.20.1317C); Ath.*v.Anton.*20(M.26.873A); ‡Bas.*const.*2.1(2.541B; M.31.1340A); καταμιχθέντα δὲ πρὸς ἑκάτερον τούτων, πρός τε τὸ αἰσθητὸν... καὶ τὸ ν. τοῦ ἀνθρωπίνου συγκρίματος Gr.Nyss.*or.catech.*16(p.70.12; M.45.52B); id.*Eun.*12(1 p.361.13; M.45.1084C); theory that possession of τὸ ν. or τὸ λογικόν constitutes divine image in man refuted, Thdr.Mops.ap.Thdt.*qu.20 in Gen.*(1.31); ὁ θεὸς τῇ φύσει ἐνέπηξε τῇ ν. τοῦ ἀνθρώπου οὐσίᾳ τὸ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ...ἵν' ἅπερ ἐστὶν ὁ θεὸς τῇ φύσει, ταῦτα κατὰ τὴν αὐτοῦ χάριν ἔχειν δυνηθῇ καὶ ὁ...ἄνθρωπος, τοῦτ' ἔστι τὸ ν. αὐτοῦ Gel.Cyz.*h.e.*2.15.8(M.85.1260A).

B. *intelligent, rational*; **1.** in gen. ἀριθμὸν...ν. οὐσιῶν Or.*princ.*2.9.1(p.164.2; M.11.225C); Eus.*p.e.*11.20(541C; M.21.901B); λόγος... ἀρχιερεὺς πάσης ν. καὶ λογικῆς κτίσεως id.*d.e.*1.10(p.47.4; M.22.89A); id.*e.th.*1.8(p.66.34; M.24.837D); δυνάμει ν. καὶ λογικῇ τὰς κατ' εἰκόνα ...πεποιημένας ψυχὰς ν. καὶ λογικὰς ἀπειργάζετο *ib.*1.20(p.81.31; 868A); †Ath.*exp.fid.*3(M.25.204C); τὴν λογικὴν ψυχήν, πνεῦμα οὖσαν ν. ‡Just.*qu.Gr.*2(M.6.1469C); Dion.Ar.*d.n.*4.1(M.3.693B); **2.** of the will αὐτεξουσιότης ἐστὶ νοῦς κατὰ φύσιν κινούμενος ἢ νοερὰ τῆς ψυχῆς κίνησις αὐτοκρατής Clem.*fr.*40(p.220.17; M.9.752B); ψυχῆς νοερᾶς αὐτεξούσιος κίνησις ‡Ath.*serm.fid.*(M.26.1292D)ap.*Doct.Patr.*40(p.298.18); ἡ δὲ λογικὴ καὶ ν. φύσις, ἐὰν τὸ κατ' ἐξουσίαν ἀπόθηται, καὶ τὴν χάριν τοῦ ν. συναπώλεσεν Gr.Nyss.*or.catech.*31(p.113.13,14; M.45.77C); **3.** of actions, *intelligent,* Or.*fr.81 in Lam.*(p.266.20; M.13.645D); **4.** of man's nature, *rational* (but freq. combined with notion of man as a spiritual being, v. infra) ὁ...τοῦ θεοῦ λόγος, ὁ τῆς ἐν ἀνθρώποις λογικῆς καὶ ν. πατὴρ οὐσίας Eus.*l.C.*4(p.202.32; M.20.1333A); τῇ τῶν ἀνθρώπων λογικῇ καὶ ν. δυνάμει id.*d.e.*1.10(p.44.18; M.22.85A); Gel.Cyz.*h.e.*2.15.8(M.85.1260A); **5.** of human soul; **a.** in gen. τοῖς...τὴν ψυχὴν ἢ τὸν νοῦν (εἴτε πνευματικὸν τοῦτον ἐθέλουσι καλεῖν εἴτε πνεῦμα ν. ἅγιον καὶ μακάριον εἴτε ψυχὴν ζῶσαν εἴτε θείας ...φύσεως ἔκγονον...) τοῖς τοῦτο ἐλπίζουσιν ἕξειν αἰώνιον σὺν θεῷ, τούτοις διαλέξομαι Cels.ap.Or.*Cels.*8.49(p.264.7; M.11.1589A); Or.*mart.*47(p.42.30; M.11.629B); ἄφθαρτον γὰρ φύσιν πεποίηκε τὴν ν. καὶ αὐτῷ συγγενῆ, καὶ οὐκ ἀποκλείεται ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα ζωῆς ἡ λογικὴ ψυχὴ τῆς θεραπείας id.*princ.*3.1.13(p.218.11; M.11.273A); Eus.*v.C.*4.64(p.144.18; M.20.1220B); id.*l.C.*5(p.205.31; M.20.1340A); τὴν ν. τοῦ ἀνθρώπου φύσιν, ἥτις νοεῖται ψυχή ‡Ath.*Apoll.*2.8(M.26.1144C); οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ζωῆς ἐντὸς κατακλείεται τῶν τῆς σαρκὸς ὅρων ἡ ν. φύσις Gr.Nyss.*or.catech.*10(p.54.13; M.45.41C); id.*Apoll.*8(M.45.1140B); **b.** of Christ's human soul ψυχῆς ν. ἐστερημένην αὐτῷ σάρκα διδοὺς [sc. Ἄρειος], φύσει παθητὸν αὐτὸν δείκνυσι ‡Ath.*serm.fid.*(M.26.1292D)ap.*Doct.Patr.*40(p.298.13); μορφὴ τοῦ δούλου, ἡ ν. τῆς ἀνθρώπων συστάσεως φύσις σὺν τῇ ὀργανικῇ καταστάσει ‡Ath.*Apoll.*2.1(M.26.1133A); ἄνθρωπος γέγονε...κατὰ πρόσληψιν πάσης τῆς ἀνθρωπείας φύσεως, τουτέστι ψυχῆς λογικῆς καὶ ν. καὶ σαρκὸς ἀνθρωπίνης Photinus et al.*ep.*ap.Epiph.*haer.*72.12(p.266.19; M.42.400A); Gr.Nyss.*Apoll.*35(M.45.1201A–C); ὁ...λόγος...ἥνωσεν ἑαυτῷ σῶμα ἐμψυχωμένον ψυχῇ ν. ... ἑνοῦντες...τῇ ἁγίᾳ σαρκὶ ψυχὴν ἐχούσῃ τὴν ν. ... τὸν ἐκ θεοῦ...λόγον Cyr.*ep.*45(p.153.3; 5^{2}.136E); ἐμψυχωμένον... ψυχῇ λογικῇ καὶ ν. Vict.*Mc.*7:32(p.339.2); εἴ τις λέγει, ὅτι οὐχ ὁ λόγος ...σαρκωθεὶς σαρκὶ ἐμψυχωμένῃ ψυχῇ λογικῇ καὶ ν. κατελήλυθεν...ἀ. ἔ. CCP(543)*anath.*9(Hahn p.229); **6.** of the cosmos (Stoic), cf.Clem.*str.*8.2(p.82.6; M.9.564A); denied by Aristotle, Cyr.*Juln.*2(6^{2}.60B).

C. *intellectual* ἀντίληψις δὲ νοερὰ πίστεως ἔχεται Clem.*str.*6.17(p.510.6; M.9.384A); ἀγάπη...αἰσθήσει ν. τὸν ἀόρατον ἐξιχνεύουσα Diad.*perf.*1(p.6.5); of God νοῦς καὶ νοερός, καὶ τὸ νοητόν, καὶ πρὸ νοητοῦ Synes.*hymn.*3.177(p.12; M.66.1596).

D. *of* or *belonging to the mind* ν. ... ὀφθαλμοῖς v.l. in *A.Thom.*A 65 (p.182.7n.); ν. ἀρετῆς *Hom.Clem.*6.16; Dion.Al.ap.Eus.*p.e.*14.27 (783C; M.21.1288C); *Lit.Jac.*(p.196.7); Jo.D.*hom.*1.6(M.96.553C).

E. *understanding, with knowledge* of Χριστὲ νοερὲ τῆς εὐσπλαγχνίας *A.Thom.*A 39(p.156.24).

F. *skilful* μιῆς παλάμης νοερῷ κεχαραγμένον ὁλκῷ Nonn.*par.Jo.*19:20(M.43.901C).

II. *spiritual, belonging to spiritual world* or *order*;

A. of God, who is ν., like human soul, Or.*mart.*47(p.42.30; M.11.629B); Nonn.*par.Jo.*1:33(M.43.756B); *ib.*15:26(877A); ὁ δὲ θεὸς ἀσώματόν τι χρῆμα καὶ ν. Zach.Mit.*opif.*(M.85.1101A); of Logos, Clem.*str.*6.9(p.468.4; M.9.293B); Wisdom τὴν πρὸ αἰώνων ν. καὶ οὐσιώδη σοφίαν Eus.*h.e.*1.2.3(M.20.53B); σοφίαν, ὅλην δι' ὅλου ν. καὶ λογικὴν καὶ πάνσοφον id.*d.e.*4.2(p.151.31; M.22.253A); ν. τι χρῆμα καὶ ἀσώματον Gr.Nyss.*or.catech.*1(p.9.4; M.45.13C); of H. Ghost τὸ τῆς σοφίας ν. πνεῦμα καὶ ἅγιον Meth.*symp.*7.1(p.71.3; M.18.121C); Gr.Naz.*or.*31.29(p.184.10; M.36.168A); τοῦ ν. καὶ θείου πνεύματος Thdt.*h.rel.*1(3.1108).

B. Gnost.; **1.** of three ἀρχαί (Sethian), Hipp.*haer.*5.19(p.118.1; M.16.3182A); of primordial fire (Simonian), *ib.*6.11(p.138.1; 3211A); **2.** of μονογενὴς καὶ ἰδίως ν. Clem.*exc.Thdot.*10(p.109.24; M.9.660C).

C. of heavenly beings; angels (v. ἄγγελος) σώματα...εὔμορφα καὶ ν. Clem.*exc.Thdot.*11(p.110.13; M.9.661B); ἀγγέλων καὶ τῶν ν. οὐσιῶν οἰκητήριον Or.*exp.in Pr.*3:19(M.17.168D); Meth.*res.*3.15(p.411.25; M.18.317A); Eus.*l.C.*1(p.196.28; M.20.1320B); δυνάμεις ἀσωμάτους ...καὶ ν. id.*d.e.*3.3(p.113.10; M.22.193C); *ib.*4.1(p.150.21; 252A); Gr.Naz.*or.*31.29(p.185.3; M.36.168A); *ib.*45.6(629C); Gr.Nyss.*hom.7 in Cant.*(M.44.912C); †Diad.*Ar.*9(M.65.1165B); οὐκ ἄγγελος, οὐκ ἀρχάγγελος, οὐκ ἄλλη τις δύναμις ν. καὶ ἀσώματος Jo.Eleem.*v.Tych.*(p.138); *Rit.Bapt.*(p.400); Gnost. οὐδὲ τὰ πνευματικὰ καὶ νοερά, οὐδὲ οἱ ἀρχάγγελοι, οὐδὲ οἱ πρωτόκτιστοι Clem.*exc.Thdot.*10(p.109.16; M.9.660B); *ib.*12(p.110.26; 664A); Gnost. aeons, *ib.*64(p.128.18; 689C).

D. of the heavens, Synes.*hymn.*9.48(59; p.55; M.66.1613); Gnost., Iren.*haer.*1.5.2(M.7.493B).

E. of evil spirits μὴ...ἐλαφρότητι διανοίας...σεαυτὸν ἐμπάρεχε ταῖς τῶν ν. ἐπιστασίαις εἰς ἀπάτην σου Mac.Aeg.*pat.*13(M.34.876B).

F. of human soul, Or.*mart.*47(p.42.30; M.11.529B); ἄυλος ὑπάρχεις...ν.,...οὐράνιος *A.Andr.fr.*6(p.40.33); ψυχαὶ...σώματα ν. ὑπάρχουσαι Meth.*res.*3.18(p.415.14; M.18.328A); ψυχαῖς νοερὰν οὐσίαν κεκτημέναις Eus.*p.e.*1.1(2A; M.21.24B); id.*d.e.*1.7(p.38.31; M.22.76A).

G. in gen. of what is spiritual, opp. material νοερῷ καταβληθεῖσα χωρίῳ Clem.*paed.*1.1(p.90.1); τὰ ν. καὶ οὐράνια τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ νάματα Or.*fr.54 in Jo.*(p.528.26); Ἰωάννης ν. σπινθῆρας ἰάλλων Nonn.*par.Jo.*5:35(M.43.789C); πνεῦμα...πάντας ἔχον νοερὸν δόμον *ib.*14:17(869B); ἄξια τοῦ ν. νυμφῶνος...ἐνδύματα Isid.Pel.*epp.*1.74(M.78.233C); ὁ μέγας ἀρχιερεὺς τοῖς ἐκ τοῦ ν. πολέμου...ἀναστρέφουσι δίδωσιν ἄρτον καὶ οἶνον Marc.Er.*opusc.*10.8(M.65.1132A); τῷ ἀχράντῳ αἵματι τὰς ν. ἐπιχρίσει φλιάς Const.Diac.*laud.*37(M.88.521C); of divine light, Clem.*str.*2.20(p.175.27; M.8.1060B); *ib.*6.12(p.484.17; M.9.325B); id.*exc.Thdot.*12(p.110.27; M.9.664A); *A.Thom.*A 170(p.287.3); Eus.*p.e.*1.3(8B; M.21.33B); *ib.*1.5(14B; M.44A); πνεύματα νοεροῦ φωτὸς ἔκγονα id.*l.C.*1(p.198.18; M.20.1324A); ὁ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος τὴν ἀνάπαυσιν εὐτρεπίσας τῷ ν. καὶ ἀπαύστῳ φωτί Bas.*hex.*2.8 (1.21E; M.29.52B); Thdt.*Is.*2:21(p.117.8; 2.189); id.*Eph.*1:19(3.407); φῶς ν. τε καὶ ἀληθινὸν εἶναι τὸν θεόν id.*eran.*3(4.184); of Christ, Nonn.*par.Jo.*1:8(M.43.749B); of Church τῶν ἐπέκεινα οὐρανίων ἁψίδων...ν. ... ἐπὶ γῆς εἰκόνα Eus.*h.e.*10.4.69(M.20.877B); of worship οὔτε τὴν...ἔνυλον ἐζήτει λατρείαν· ἀλλὰ...ν. Cyr.*Juln.*4(6[2].126C); τὸ ἐπουράνιον καὶ ν. θυσιαστήριον ‡Sophr.H.*liturg.*3(M.87.3984B); of priesthood ν. καὶ ἅγια ‡Chrys.*sac.*7(1.805A); Proc.G.*Is.*40:1–8(M.87.2332A); of gospel as ν. φῶς, Thdt.*h.e.*1.23.8(3.805); of Inc. ν. ... οἰκονομίαν Eus.*e.th.*2.18(p.122.3; M.24.941A); in gen. of spiritual persons ν. ἦμεν τῇ καρδίᾳ *A.Phil.*143(p.82.20); ἡ ν. φύσις Gr.Nyss.*or.catech.*8(p.44.12); Diad.*perf.*78(p.98.4).

***νοερότης, ἡ,** *pure spirituality* ψυχὴ...ἑνικῇ ν. κινουμένη Dion.Ar.*d.n.*4.9(M.3.705B); τὰ δὲ καὶ νοήσεως, ἢ καὶ ν. Max.*schol.d.n.*11.6(M.4.401B).

νοερῶς, *intellectually, with the mind* σαρκὸς...ἐψυχωμένης ν. Oecum.*Apoc.*1:1–2(p.32); Eustrat.*stat.anim.*5(p.351); Thdr.Stud.*antirr.*3.4.12(M.99.436A).

νοέω, **A.** *think about, have in mind* σεμνὰ νοεῖν *1Clem.*1.3; τὰ αὐτὰ...νοοῦντες Clem.*str.*7.12(p.54.30; M.9.505A); νοοῦντες τὰς ἔξω τοῦ βίου ὁδοὺς Or.*mart.*20(p.19.1; M.11.589A); περὶ τῆς ἀναστάσεως νοεῖν Meth.*res.*1.45(p.295.9; M.41.1116C).

B. *apprehend spiritually* δύναμαι νοεῖν τὰ ἐπουράνια Ign.*Trall.*5.2; Herm.*mand.*6.2.5; ὑπὸ ἀπίστων μὴ νοούμενος ‡*Diogn.*11.2; ν. ... τὸν θεόν Clem.*prot.*1(p.10.13; M.8.68A); *ib.*2(p.18.13; 92A); id.*str.*7.1(p.4.11; M.9.404C); τοῦ ἀκούειν ἐν τῷ νοεῖν καὶ γινώσκειν κρινομένου Or.*princ.*4.2.6(p.317.7; M.11.369B); ἐν τῷ νοεῖν ὁ πατὴρ μειζόνως... νοεῖται ὑφ' ἑαυτοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ *ib.*4.4.8(p.360.6; 410B); ἀνάλογον... τῇ φύσει τῶν ὄψεων τῆς αἰσθήσεως νοεῖται καὶ θεωρεῖται ἑκάστῳ ὁ ἐπὶ πᾶσι θεός id.*Cels.*7.39(p.190.15; M.11.1477A); Eus.*l.C.*11(p.226.23; M.20.1380D); Nonn.*par.Jo.*10:14–15(M.43.833C); esp. of apprehension of spiritual sense of scripture or allegories in gen., Clem.*str.*1.1(p.10.13; M.8.701C); *ib.*1.24(p.103.3; 912A); Or.*Cels.*7.38(p.188.21; M.11.1473C); id.*fr.87 in Lc.*24:50(p.275.13); id.*Jo.*13.19(p.243.20; M.14.429D); ἀπὸ τῶν ῥητῶν ἀναβαίνειν καὶ νοητῶς νοεῖν τὰ...τῆς ψυχῆς βρώματα *ib.*32.4(p.431.21; 749B); Meth.*symp.*10.3(p.125.5; M.18.197A); ἔοικε γὰρ τὸ μὲν κῆτος νοεῖσθαι ὁ χρόνος id.*res.*2.25(p.380.19; M.18.328C); Eus.*d.e.*6.18(p.276.31; M.22.456A); οὐχ ἡ φύσις τῆς ὁρωμένης πέτρας, ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς νοουμένης, τοὺς ποταμοὺς ἠφίει τῶν ὑδάτων Chrys.*anom.*11.1(1.542A); Cyr.*ador.*5(1.164D); id.*Is.*3.4(2.491B); and of apprehension of spiritual reality made intelligible or represented on earth by an earthly being, Heracleon ap.Or.*Jo.*6.39(23; p.148.16; M.14.268B); τοὺς διὰ τῶν μαθητῶν νοουμένους ἀγγέλους *ib.*13.49(48; p.276.34; 488C).

C. *be understanding, be wise* λεχθείη ἂν ὑπὸ τοῦ νοοῦντος τῷ θεῷ Or.*hom.6.2 in Jer.*(p.50.9; M.13.328A); *ib.16.6*(p.139.8; 448B); id.*Jo.*1.7(9; p.12.14; M.14.36D).

D. *mean, signify*; hence τὸ νοούμενον *the sense, meaning,* Clem.*str.*1.10(p.31.18; M.8.745A); τὸ νενοημένον Or.*or.*11(p.323.17; M.11.449D).

[*]**νοηθός,** = νοητός, *intelligent,* Philox.*ep.*31(p.179).

νόημα, τό, 1. *thought* ἐγείρας τὸ διανοίας ν. Iren.*haer.*1.14.3(M.7.601B); ὅταν ἀποβάλλῃ φαῦλον ν. καὶ γνωστικὸν προσλάβῃ Clem.*str.*7.12(p.54.19; M.9.505A); Or.*princ.*4.2.3(p.311.4; M.11.361B); πολὺ βάθος νοημάτων ἔχει Chrys.*hom.1.3 in Ac.princ.*(3.54C); ἅμα νοήματι Clem.*str.*6.16(p.504.10; 369B); Eus.*l.C.*6(p.206.20; M.20.1341A); **2.** *mental representation, idea* ἀσώματόν τέ ἐστι καὶ λεκτὸν καὶ πρᾶγμα καὶ ν. καὶ πάντα μᾶλλον ἢ ζῷον Clem.*str.*8.4(p.87.25; M.9.576C); ὀνόματα σύμβολα ὄντα τῶν ν. ... τὰ ν. ὁμοιώματα καὶ ἐκτυπώματα τῶν ὑποκειμένων ὄντα...τὰ ὑποκείμενα πράγματα, ἀφ' ὧν ἡμῖν τὰ ν. ἐκτυποῦνται *ib.*8.8(p.94.6; 588D); τὸ ἐγκάρδιον ν. Bas.*Spir.*61(3.51E; M.32.181A); **3.** *notion,* Or.*princ.*4.2.4(p.314.2; M.11.365B); ἀφανίζουσι τὰ ὑλικώτερα τῶν ν. id.*Jo.*2.7(4; p.61.31; M.14.121B); Diod.*Gen.*1:2(M.33.1563C); **4.** more strictly, *conception, definition* ἔχοντες...ζῴου τι ν. Clem.*str.*8.4(p.85.18; M.9.572A); Gr.Nyss.*Eun.*12(1 p.265.26; M.45.969C); **5.** *point* under discussion, Thdt.*Rom.*9:5(3.101); **6.** *sense* of passage, Or.*princ.*4.2.4(p.312.8; M.11.364B); τὸ ν. ... τὸ βαθύ id.*hom.19.11 in Jer.*(p.166.32; M.13.485C); τὰ τοῦ γράμματος ν. id.*Jo.*32.21(13; p.462.23; M.14.800D); id.*fr.12 in Lc.*8:16(p.238); Thdt.*qu.2 in Ruth*(1.352); **7.** *understanding, mind, A.Phil.*100(p.39.11).

νοηματικός, 1. *of* or *belonging to thought* ἕτερός ἐστιν ὁ υἱὸς παρὰ τὸν ἐνδιάθετον, ἤτοι τὸν ἐν κινήσει νοηματικῇ λόγον Eun.ap.Cyr.*Jo.*1.4(4.31A); **2.** *spiritual, to be understood spiritually* οὐχ ὡς σωματικοὺς ἔχων ὄγκους, ν. δὲ παρέχων λόγους Epiph.*haer.*65.4(p.6.20; M.42.17A).

***νοηματικῶς,** *in a spiritual, mystical sense,* Epiph.*anc.*19(p.28.11; M.43.52C).

νοήμων, 1. *wise, discreet,* Meth.*fr.14 in Job*(p.515.8); Nonn.*par.Jo.*15:19(M.43.876B); iron. of wiseacres ν. αὐτοδίδακτοι Gr.Naz.*carm.*1.1.1.38(M.37.401A); **2.** *aware* of ν. τῶν θείων...μυστηρίων Chrysipp.*enc.in Jo.Bapt.*6(p.37.10); **3.** *significant,* Nonn.*par.Jo.*4:32(M.43.780B); **4.** *spiritual* ν. καρπὸν ἀγείρει *ib.*4:36(780C); ν. πώεα *ib.*21:16(917C).

νόησις, ἡ, *thought, conception*; hence *sense, interpretation,* Clem.*str.*1.28(p.110.8; M.8.925B); τὴν ν. ἀναλαβὼν τὴν μεγαλοπρεπῆ *ib.*6.15(p.489.27; M.9.340A); Or.*fr.43 in Jo.*(p.518.18); Didym.*Trin.*3.3(M.39.805C); Chrys.*hom.32.3 in Jo.*(8.188C).

νοητέον, *one must conceive, understand, think of* ἀναζωπυρεῖσθαι τὸ...ἀγαθὸν ν. Clem.*str.*1.6(p.23.5; M.8.729B); πῦρ δὲ τὸ ὑλικὸν ν. id.*ecl.*25(p.144.1; M.9.709C); ν. ... ὅτι ὁ λόγος φησὶν Or.*Jo.*1.37(42; p.48.7; M.14.97B); ν. τὸν λόγον...ἀεὶ εἶναι *ib.*1.39(42; p.51.8; 101C); ν. τὸ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο *ib.*2.12(6; p.68.3; 133B); οὕτω καὶ πρότερον ν. *ib.*2.34(28; p.92.29; 176B); ν. ὅτι ἡ αὐτοαλήθεια...ἐγένετο *ib.*6.6(3; p.114.21; 209D); Meth.*res.*1.22(p.246.1; M.41.1092B); τὰ ὀστᾶ ταῦτα ν. *ib.*1.23(p.247.13; 1093A); ἐκεῖνο δὲ...ν. θεῖον Const.ap. Eus.*v.C.*2.28(p.53.4, v.l. ἐννοητέον M.22.1005B); Chrys.*hom.8.2 in 2Cor.*(10.494C); ἑτέρως...τοῦτο ν. ἡμῖν id.*comm.in Gal.*2:20(10.692A); πῶς...ν. τὸ κατ' εἰκόνα Gel.Cyz.*h.e.*2.15.1(M.85.1257B).

***Νοητιανοί, οἱ,** *followers of Noetus* τινὲς δὲ αὐτῶν [sc. Montanists]

τῇ τῶν Ν. αἱρέσει συντιθέμενοι τὸν πατέρα αὐτὸν εἶναι τὸν υἱὸν λέγουσι Hipp.*haer*.8.19(p.238.18; M.16.3367A); *ib*.(p.239.18; 3367D); Epiph. *haer*.57.2(p.345.11; M.41.996D); Σαβέλλιος...παραπλησίως τῶν Ν. ἐδίδασκε *ib*.62.1(p.389.7; 1052A); Thdt.*haer*.3.3(4.343); Jo.D.*haer*.57 (M.94.712B).

νοητός, I. *intelligible, falling within the sphere of* νοῦς, *apprehended by the intellect*;

A. in gen., opp. αἰσθητός: διακρίνοντες...τὸ ν. καὶ τὸ αἰσθητόν Athenag.*leg*.15.1(M.6.920A); νοῦς καὶ λόγος δέδοται τοῖς ἀνθρώποις πρὸς διάκρισιν νοητῶν, οὐκ οὐσιῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ δόντος ἀγαθότητος id.*res*.15(p.66.21; M.6.1004D); ἐν ἡμῖν...τρία κριτήρια μηνύεται, αἴσθησις μὲν αἰσθητῶν, λεγομένων δὲ ὁ λόγος, νοητῶν δὲ νοῦς Clem.*str*.2.11(p.139.16; M.8.985B); τῶν μὲν αἰσθητῶν διὰ σώματος ἀντιλαμβανόμεθα, τῶν δὲ ν. δι᾽ αὐτῆς τῆς λογικῆς ἐφαπτόμεθα δυνάμεως *ib*.5.1(p.330.4; M.9.17A); ὁ ἐλπίζων, καθάπερ ὁ πιστεύων, τῷ νῷ ὁρᾷ τὰ ν. καὶ τὰ μέλλοντα *ib*.5.3(p.336.1; 32A); ὡς αἴσθησις πρὸς τὸ αἰσθητόν, οὕτως νόησις πρὸς τὸ ν. *ib*.6.16(p.501.7; 361A); *ib*.6.11 (p.477.19; 312B); ἡ γὰρ τῶν ν. γνῶσις...βεβαία δεόντως ἂν λέγοιτο ἐπιστήμη *ib*.7.3(p.12.29; 421B); ἀναβαίνοντας ἀπὸ τῶν ὁρατῶν ἐπὶ τὰ ν. Or.*Cels*.3.47(p.244.4; M.11.981C); οὐχὶ ἐπεὶ οὐκ ἀληθινὸν τὸ αἰσθητόν, ψεῦδος τὸ αἰσθητόν· δύναται γὰρ ἀναλογίαν ἔχειν τὸ αἰσθητὸν πρὸς τὸ ν., οὐ μὴν τὸ ψεῦδος ὑγιῶς παντὸς κατηγορεῖσθαι τοῦ οὐκ ἀληθινοῦ id.*Jo*.1.26(24; p.31.32; M.14.69A); ὑπεράνω μὲν τῶν αἰσθητῶν...γινόμενος, πρὸς δὲ τὰ ἐν οὐρανοῖς θεῖα καὶ ν. τῇ δυνάμει τοῦ νοῦ συναπτόμενος Ath.*gent*.2(M.25.8A); διϊστῶν [sc. Plato] τὰ πάντα εἰς δύο εἴδη, ν. τε καὶ αἰσθητόν,...τὸ μὲν νῷ καταληπτόν, τὸ δὲ δόξῃ μετ᾽ αἰσθήσεως δοξαστόν Const.*or.s.c*.9(p.164.9; M.20.1256C); Gr.Naz.*or*. 23.11(M.35.1164A); διχῇ τέτμηται...ἡ τῶν ὄντων φύσις. τὸ μὲν γὰρ ἐστιν αἰσθητὸν καὶ ὑλῶδες· τὸ δὲ ν. καὶ ἄυλον. ... ν. δὲ τὸ ὑπερπίπτον τὴν αἰσθητικὴν κατανόησιν· ἐκ τούτων τὸ μὲν ν. ἄπειρόν ἐστι καὶ ἀόριστον Gr.Nyss.*hom.6 in Cant*.(M.44.885C); id.*Eun*.1(1 p.100.1; M.45.333B); αἰσθητὴ μὲν ἡ ὑπόσχεσις, ν. δὲ ἡ ἐπιθυμία τοῦ δικαίου Chrys.*serm.9.4 in Gen*.(4.694E); of monks ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τὰ ν. ἀναχωρεῖν ‡Pall.*h.mon*.15.9(p.71.4, v.l. νόησιν M.34.1164A); in rel. to νοερός: οἷς ὑγιαίνουσι τὸ νοερὸν ὄμμα φῶς ἀνάπτει συγγενὲς ὁ θεός, ὃ τοῖς τε νοεροῖς τοῦ νοεῖν, καὶ τοῖς ν. αἴτιον τοῦ νοεῖσθαι Synes.*ep*.154 (M.66.1556C); ἕτερόν ἐστι ν., καὶ ἕτερον νοερόν. τὸ γὰρ ν. τροφή οἷά τις τοῦ νοεροῦ ἐστιν, εἴπερ τὸ νοούμενον, ὅ ἐστι ν., μεῖζόν ἐστι καὶ προεπινοούμενον τοῦ νοοῦντος, ὅ ἐστι νοερόν Max.*schol.d.n*.4.1(M.4.230B); τὰ ν. opp. both αἰσθητά and διδακτά, Clem.*str*.7.1(p.4.5; M.9.404C); as second in series πνευματικά, ν., αἰσθητά, id.*exc.Thdot*.8(p.108.23; M.9.657C); of οὐσία as object of νόησις opp. γένεσις as object of δόξα, Cels.ap.Or.*Cels*.7.45(p.196.19; M.11.1488A).

B. κόσμος ν. in Platonist thought κόσμον...τὸν μὲν ν. οἶδεν ἡ βάρβαρος φιλοσοφία [cf.Philo *opif.mund*.13–16] τὸν δὲ αἰσθητόν, τὸν μὲν ἀρχέτυπον, τὸν δὲ εἰκόνα τοῦ...παραδείγματος Clem.*str*.5.14(p.387.21; M.9.137A); *ib*.(p.388.7; 140A) cit. s. αἰσθητός; *ib*.4.25(p.319.1; M. 8.1368B); equated with heaven εἰς δὲ τὸν ν. κόσμον μόνος ὁ κύριος... εἴσεισι *ib*.5.6(p.348.20; M.9.60A); τά τε ἐπὶ τῆς ἁγίας κιβωτοῦ ἱστορούμενα μηνύει τὰ τοῦ ν. κόσμου τοῦ ἀποκεκρυμμένου...τοῖς πολλοῖς *ib*. (p.350.1; 61A); κόσμον γάρ φησιν εἶναι ὁ Ἐμπεδοκλῆς τὸν ὑπὸ τοῦ νείκους διοικούμενον...καὶ ἕτερον ν. τὸν ὑπὸ τῆς φιλίας Hipp.*haer*.7.31 (p.216.23; M.16.3334C); equated with spiritual world in gen. ὁ δὲ σωτὴρ...τοῦ ν. κόσμου ἐστὶ φῶς Or.*Jo*.1.25(24; p.31.1; M.14.68B); *ib*. 19.22(5; p.323.34; 568B); id.*Cels*.6.5(p.74.27; M.11.1296B); Const.*or*. *s.c*.11(p.169.7; M.20.1265B); οὐδ᾽ ἂν...συγκριθείη...ὁ αἰσθητὸς κόσμος τῷ ν. οὐδ᾽ αἱ εἰκόνες τοῖς παραδείγμασιν *ib*.14(p.173.22; 1273C); Gr. Naz.*or*.45.6(M.36.629B).

C. ν. κτίσις preceding material Creation, Bas.*Spir*.49(3.41A; M. 32.156D); consisting of angelic powers, Gr.Nyss.*or.catech*.6(p.31.11; M.45.28A).

D. of God, Clem.*prot*.4(p.40.11; M.8.145A); ἡ ὑπὲρ πᾶσαν ἐπίνοιαν αὐτοῦ παρουσία...ταῖς ν. ἀκρότησι τῶν ἁγιωτάτων αὐτοῦ τόπων ἐπιβατεύουσα Dion.Ar.*myst*.1.3(M.3.1001A); but God is ἐπέκεινα τοῦ ν. Clem.*str*.5.6(p.352.14; M.9.65A).

II. *spiritual, belonging to the supra-sensible and spiritual order* (a sense often combined with or scarcely differentiated from I supra);

A. of God τὴν ν. οὐσίαν δι᾽ ὕλης σεβάζεσθαι ἀτιμάζειν ἐστὶν αὐτήν Clem.*str*.5.5(p.344.12; M.9.49B); *ib*.7.7(p.30.22; 456B); τοὺς μὴ δυναμένους ἐπὶ τὴν ν. ἀναδραμεῖν φύσιν, δι᾽ αἰσθητῶν θεῶν κινουμένους περὶ θεότητος Or.*Jo*.2.3(p.56.19; M.14.112C); id.*Cels*.6.70(p.140.3; M.11. 1404C); ὁ τῆς ν. καταφρονῶν φύσεως, περὶ δὲ τὰ αἰσθητὰ καταφιλοσοφῶν id.*fr.69 in Lc*.14:18(p.268.12; M.17.364B); τὴν αἰώνιον...φύσιν καὶ ν., ἧς καὶ χαρακτήρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος Meth.*symp*.6.2(p.65.10; M. 18.116A); ref. Inc. αἰωνίου φύσεως ἀρχὴ χρόνιος καὶ ν. οὐσίας αἴσθησις Const.*or.s.c*.11(p.168.25; M.20.1265A); τὴν ἐπέκεινα οὐρανοῦ τε καὶ κόσμου θείαν καὶ ν. οὐσίαν Eus.*l.C*.13(p.238.8; M.20.1401A); τὴν... κατάστασιν τοῦ θεοῦ, ἥτις οὐχ ἑτέρα τῆς ν. αὐτοῦ οὐσίας τυγχάνει Didym.ap.*cat.Jo*.6:58(p.255.34).

B. of Μονάς in Gnost. system of Secundus ν. ἀγέννητόν τε καὶ ἀόρατον Iren.*haer*.1.11.3(M.7.565A).

C. of angels οὔτε γὰρ αἱ ν. φύσεις ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀναστάσεως ἀδικηθεῖεν ἂν Athenag.*res*.10(p.58.14; M.6.992B); Or.*Cels*.7.37(p.187.29; M.11.1473A) cit. s. ἀόρατος; Cyr.H.*catech*.4.16; ἔστι δὲ ἀγγελικὴ μὲν ἡ ἀσώματος [sc. φύσις]...ἡ μὲν οὖν ν., ἅτε δὴ τοῦ βαροῦντος κεχωρισμένη σώματος Gr.Nyss.*or.dom*.4(p.74.14; M.44.1165B); id.*or. catech*.6(p.31.11; M.45.28A); ἵνα...αἱ...ν. φύσεις ἐν τῇ περὶ τοῦτον [sc. τὸν ἄνθρωπον] κηδεμονίᾳ τὴν περὶ τὸν πεποιηκότα δεικνύωσιν εὔνοιαν Thdt.*qu.20 in Gen*.(1.26); οὐ πολύμορφοι δέ, ἀλλ᾽ ἀσώματοι αἱ ν. φύσεις id.*Zach*.1:8–11(2.1598); id.*affect*.4(p.115.25; 4.809); τὰ μὲν οὖν ὑπερκείμενα καὶ προσεχῆ τῷ θεῷ τάγματα ν. κυρίως λεκτέον· τὰ δὲ ὑποβεβηκότα νοερά, ἅτε νοοῦντα τὰ ὑπερκείμενα· οὐχ ὅτι δὲ ν. ἐστι τὰ νοούμενα, νομιστέον αὐτὰ μὴ νοεῖν Max.*schol.d.n*.4.1(M.4.240C).

D. of spiritual beings in gen., Hipp.*haer*.8.9(p.228.7; M.16.3351B); πρὸς γὰρ ἀντιδιαστολὴν τῶν αἰσθητῶν ἔθος τῇ γραφῇ τὰ ν. ὀνομάζειν πνεύματα καὶ πνευματικά Or.*Cels*.6.70(p.140.13; M.11.1404D); Eus. *e.th*.3.3(p.147.10; M.24.985A); Gr.Nyss.*hom.6 in Cant*.(M.44.885D); id.*or.catech*.6(p.29.9; M.45.25C); *Const.App*.7.42.3; of demons, Eus. *d.e*.2.3(p.81.31; M.22.145C).

E. in gen.; **1.** opp. physical or material τῷ...τοῦ ν. φωτὸς ἡλίῳ Clem.*str*.5.5(p.345.9; M.9.52B); γῆν ἀειδῆ καὶ φῶς ν. *ib*.5.14(p.388.2; 137B); φωνὴν τὴν ν. *ib*.7.7(p.32.31; 461A); id.*exc.Thdot*.81(p.132.4; M.9.696B) cit. s. αἰσθητός; ἀνάγκη καὶ τοῦ ὕδατος τὸ μέν τι ν., τὸ δὲ αἰσθητὸν ὑπάρχειν...καὶ τὸ μὲν ἐπίγειον ὕδωρ τὸ σῶμα ἀπορρύπτει, τὸ δὲ ἐπουράνιον ὕδωρ διὰ τὸ εἶναι ν. καὶ ἀόρατον πνεῦμα ἀλληγορεῖται ἅγιον id.*ecl*.8(p.139.3; M.9.701B); of spiritual riches, id.*q.d.s*.20(p.172.28; M.9.625A); Or.*mart*.15(p.15.5; M.11.584A); νοητὸν γνώσεως φῶς id.*Cels*.5.10(p.11.9; M.11.1196B); ἄρτος...ν. id.*or*.27.9(p.369.1; M.11.512C); τὸ ν. τοῦ χρόνου πλήρωμα id.*Jo*.1.7(9; p.11.29; M.14.36C); *ib*.13.22(p.246.4; 436B) cit. s. ἀόρατος; ἐὰν δέ τις ᾖ λογικώτερος καὶ διὰ τοῦτο καὶ ν. ἄνθρωπος, τὸν ν. ἄρτον ἐσθίει *ib*.13.33(p.258.31; 457B); τὸ ν. γαζοφυλάκιον *ib*.19.7(2; p.307.8; 540A); ἐπὶ τῆς ν. καταβάσεως τῆς ψυχῆς...καὶ ν. ἀναβάσεως *ib*.19.22(5; p.323.24; 568A); ἐπαγγελία ἐστὶν μὴ γεύσεσθαι θανάτου τινὰ τῶν ἑστώτων ἐν τῷ δεικνυμένῳ...ν. τόπῳ *ib*.20.43(33; p.387.6; 676C); ὀστᾶ ν. Meth.*res*. 1.39(p.282.13; M.18.268B); τῷ ν. καὶ λογικῷ ἄρτῳ Eus.*d.e*.10.8(p.491.33; M.22.789B); καταφυτεύῃ λοιπὸν εἰς τὸν ν. παράδεισον Cyr.H. *catech*.1.4; τὰ χερουβὶμ συνέτριψεν. οὐ λέγω τὰ ν. ... ἀλλὰ τὰ γλυπτά *ib*.2.17; ἐκεῖνος ἐλαίῳ ν. ἀγαλλιάσεως ἐχρίετο...ὑμεῖς δὲ μύρῳ ἐχρίσθητε *ib*.21.2; Gr.Nyss.*hom.1 in Cant*.(M.44.780C); ὕδωρ, οὐκ αἰσθητόν τε καὶ ἔνυλον, θεῖον δὲ μᾶλλον καὶ ν. Cyr.*Is*.3.2(2.427D); φῶς ν. Dion.Ar. *d.n*.4.6(M.3.701B); πρῶτος μέν ἐστιν ὁ αἰσθητὸς [sc. θάνατος]...δεύτερος δὲ ὁ ν. ὁ τῆς ἁμαρτίας Oecum.*Apoc*.20:6(p.221); Χριστὸν... ἐποίησεν ὁ πατήρ, ν. χρίσει χρίσας †Diad.*Ar*.4(M.65.1157C); **2.** opp. literal in exegesis, cf. αἰσθητός, Or.*princ*.4.2.9(p.321.16; M.11.376A); γράμμα μὲν τὴν αἰσθητὴν ὠνόμασεν ἐκδοχὴν τῶν...γραμμάτων, πνεῦμα δὲ τὴν ν. id.*Cels*.6.70(p.140.18; M.11.1405A); id.*Cant*.3(p.220.31; M. 13.181D); id.*Jo*.1.8(10; p.13.12; M.14.37C), *ib*.13.9(p.233.22; 412C) citt. s. αἰσθητός; παραστατέον δὲ τὴν περὶ τούτων ἀλήθειαν ἀποκεῖσθαι ἐν τοῖς ν. *ib*.10.3(2; p.172.20; 309A); οὐ γὰρ νομιστέον τὰ ἱστορικὰ ἱστορικῶν εἶναι τύπους καὶ τὰ σωματικὰ σωματικῶν, ἀλλὰ τὰ σωματικὰ πνευματικῶν καὶ τὰ ἱστορικὰ νοητῶν *ib*.10.18(13; p.189.29; 337D); ν. εἶναι λέγεις τὰς γραφὰς ἢ ψιλάς; Adam.*dial*.1.7(p.14.6; M.11.1725C); Eus.*h.e*.10.4.55(M.20.872A); οὐ περὶ αἰσθητοῦ μᾶλλον ἀμπελῶνος, ἀλλὰ περὶ ν. Cyr.*Is*.1.3(2.83C); ἐν αἰχμαλωσίᾳ τῇ ν. *ib*.1.5(135E); εἰς τὴν ν. Σιὼν *ib*.2.1(205D); ν. μυστήριον id.*Abac*.24(3.538A); εἰκόνες εἰσὶν ὥσπερ αἱ παραβολαὶ πραγμάτων οὐχ ὁρατῶν, ν. δὲ μᾶλλον καὶ πνευματικῶν id.*Lc*.8:4(M.72.624C); hence τὸ ν. *the spiritual sense* of a passage or event ὅρα, εἰ δύναται κατὰ τὸ ν. ταῦτα...παρίστασθαι Or.*Jo*.2.7(4; p.61.18; M.14.121A); *ib*.13.30(29; p.255.10; 452C); Bas.*hom.in Ps*.29 (1.124D; M.29.305C); Didym.*Trin*.3.25(M.39.941B); **3.** of a spiritual reality, opp. type or image διὰ τοῦ γάμου Μωϋσέως ὁ τοῦ Ἰησοῦ ν. γάμος ἐδείκνυτο Iren.*haer*.4.20.12(M.7.1042C); τοῦ ν. Αἰθίοπος Or.*or*. 27.12(p.370.30; M.11.516A); οἱ ν. Βαβυλώνιοι id.*hom.1.4 in Jer*.(p.3.18; M.13.257D); τὴν ν. νεφέλην *ib*.8.5(p.60.9; 341C); ν. Ἰσραὴλ id. *hom.8 in Lc*.(p.61.13); id.*Jo*.20.10(p.338.25; M.14.593B); κἀκεῖνος μὲν ἐβλήθη εἰς κοιλίαν κήτους· οὗτος δὲ κατῆλθεν...ὅπου τὸ ν. τοῦ θανάτου κῆτος Cyr.H.*catech*.14.17; Chrys.*hom.27.2 in Jo*.(8.155C); Cyr.*ador*.10(1.356C); τῆς ν. ἤγουν τῆς ἐν πνεύματι περιτομῆς ἡ δύναμις id.*Ps*.11:1(M.69.796B); id.*Joel*.14(3.213E); Χριστός, ὁ ν. Νῶε Procl. CP *or*.7.3(M.65.760C); ν. Φαραὼ *ib*.14.2(797A); ν. ἀμνὸς *ib*.14.3(800A);

ὁ ν. Ἐλισσαῖος [i.e. Χριστός] Bas.Sel.*or*.10.1(M.85.140B); Proc.G. *Is*.13:12–16(M.87.2085D); Dor.*doct*.13.9(M.88.1772B); ἀπὸ τῆς ν. *Αἰγύπτου...τῆς ἁμαρτίας ib*.22.1(1821C).

III. *intelligent, thinking* οὐκ ἔστι τελεία προσευχὴ χωρὶς ν. ἐπικλήσεως Marc.Er.*opusc*.2.31(M.65.936A).

IV. *belonging to the mind* διὰ τῆς αἰσθήσεως ἢ ν. δύναμις Gr.Nyss. *anim.et res*.(M.46.29B).

νοθεύ-ω, **1.** *corrupt, seduce*; c. infin., *corrupt so as to, lead astray into* οὓς δὲ τρεῖς...ὑποστάσεις...σέβειν ἐνόθευσε Jo.D.*imag*.2.2(M.94. 1285B); **2.** *adulterate*; **a.** *water down, weaken* μὴ ~σῃς τὴν ἀρετήν ‡Chrys.*pseud*.12(8.86B); Nil.*sent*.94(M.79.1249A); Bas.Sel.*or*.6.4(M. 85.97C); **b.** *falsify* writings κλεψισόφοις ~οντες δόγμασι τὰς γραφάς Meth.*symp*.2.3(p.18.17; M.18.52B); *Clem.contest*.2(M.2.29B); *ib*.5 (32C); Const.*or.s.c*.19(p.181.9; M.20.1289C); of 'Gospel according to the Hebrews' used by Ebionites τῷ παρ' αὐτοῖς εὐαγγελίῳ κατὰ Ματθαῖον ὀνομαζομένῳ...ἀλλὰ νενοθευμένῳ Epiph.*haer*.30.13(p.349.3; M.41.428C); and Περίοδοι Πέτρου *ib*.30.15(p.352.5; 429D); **3.** *regard as spurious*, ref. books, e.g. Epistle of James, Eus.*h.e*.2.23.25(M.20. 205B); Apoc., Areth.*Apoc*.1 proem.(M.106.500A); **4.** *disown, reject*, Sophr.H.*v.Anast*.(M.92.1684B); *ib*.(1717B).

***νοθηφορέω**, *bastardize, turn into bastardy*; fig., Cyr.*ador*.14(1. 485E).

νόθος, **A.** *bastard*; met.; **1.** *counterfeit, not genuine* (with idea of birth and illegitimate descent retained); ref. Anomoean doctrine of Son ν. τὸν γεγεννημένον ὡς πρὸς τὴν τοῦ γεγεννηκότος φύσιν ἀποφαινόμενος Gr.Nyss.*Eun*.1(1 p.84.20; M.45.316C); ref. teaching that title μονογενής ought to be used to the exclusion of Χριστός: μερίζει τὸν ἕνα κύριον...καὶ τὸν μονογενῆ...υἱὸν ὑπολαμβάνει γνήσιον... τὸν δὲ Χριστὸν...ν. Thdt.*ep*.146(4.1258); consequence of Marcion's teaching οὐ δύναται αὐτοῦ ὁ ν. πατὴρ καλούμενος ἐν αὐτῷ εἶναι οὐδὲ αὐτὸς ἐν τῷ πατρί Epiph.*haer*.42.16(p.186.3; M.41.817A); of those who are 'bastard' children of God and in fact children of destruction, Clem.*prot*.10(p.69.9; M.8.208A); of union of sons of God and daughters of man ἐκ δὲ τῆς ν. μίξεως αὐτῶν ἄνθρωποι ἐγένοντο ν. *Hom.Clem*.8.15; **2.** *cross-bred*; of trees, Gr.Thaum.*pan.Or*.7(p.19. 8; M.10.1073C); **3.** of Christ's birth as wholly *novel* ν. τινὰ γένεσιν... ἐμηχανήσατο [sc. Χριστός] Const.*or.s.c*.11(p.168.23; M.20.1265A).

B. *counterfeit, adulterated*, met.; **1.** in gen., *spurious, not genuine*, of crown of thorns στέμμα ν. βασιλῆος Nonn.*par.Jo*.19:2(M.43. 897B); of Christ's disciples as νόθοι κόσμοιο πολῖται *ib*.17:14(885C); **2.** of the elements in man foreign to his true spiritual nature (Basilidean), Clem.*str*.2.20(p.174.9; M.8.1056B); ἵνα μηδὲν ἔχῃ ν. ἐπιπροσθοῦν τῇ δυνάμει ἑαυτοῦ τὸ ἡγεμονικόν *ib*.4.6(p.266.4; 1252A); **3.** of Epicureans νόθοι τῆς θεόθεν δωρηθείσης γεωργίας Ἕλλησιν ὑπάρχουσι καρποί Clem.*str*.6.8(p.465.29; M.9.289A); of bogus philosophers in gen., Or.*Cels*.4.27(p.296.8; M.11.1065D); of spurious teachers in Church, Chrys.*hom.21.4 in 1Cor*.(10.184D); iron. of converted Jews, Nonn.*par.Jo*.9:27(M.43.829B); **4.** of spurious books and hence uncanonical literature, e.g. Πέτρου Κήρυγμα, Or.*Jo*.13.17 (p.241.15; M.14.424C); *Acts of Paul, Shepherd, Apoc. Petr., Barn., Did.*, and possibly Apoc., Eus.*h.e*.3.25.4(M.20.269A); dist. from heretical works, *ib*.3.25.7(272A); but elsewhere the παντελῶς ν. described as alien to apostolic orthodoxy, *ib*.3.31.6(281B); Susannah so described by Afric., *ib*.6.31.1(589C); accepted by Audians, Thdt.*haer*.4.10(4.365); of heterodox material in αἱ τῶν ἁγίων ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος διατάξεις CTrull.*can*.2.

C. *false*; **1.** morally εὐσεβείᾳ νόθῳ Clem.*prot*.2(p.17.3; M.8.88A); id.*paed*.2.10(p.222.2; M.8.525B); οὐδὲν γὰρ ν. χρὴ ἐνυπάρχειν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀληθῶς...εὐσεβοῦς Or.*Cels*.7.66(p.215.22; M.11.1513C); Gr. Thaum.*pan.Or*.7(p.20.15; M.10.1076B); οἱ μὲν νόθῳ φρονήματι τὴν ἐκκλησίαν ὑπεδύοντο Eus.*v.C*.3.66(p.113.7; M.20.1144A); **2.** intellectually; **a.** in gen., Nonn.*par.Jo*.2:25(M.43.765A); ν. βουλεύμασι Geo.Pis.*Pers*.2.348(M.92.1234A); **b.** of heret. teaching ν. ἐκφωνημάτων Anon.ap.Eus.*h.e*.5.16.8(M.20.468A); ἀποστὰς τοῦ κανόνος ἐπὶ κίβδηλα καὶ ν. διδάγματα μετελήλυθεν Hymen.*ep*.(p.330.12); Chrys. *comm.in Gal*.4:17(10.708A); id.*hom.8.4 in Heb*.(12.89C); Thdt.*h.e*. 1.7.15(3.758); Oecum.*Apoc*.2:2(p.48).

D. *substitute, makeshift* Nonn.*par.Jo*.2:15(M.43.764A); *ib*.13:4 (860C); ἱστίον ἕτερον ν. Synes.*ep*.4(M.66.1336A).

[*]**νοθρός**, = νωθρός, *sluggish*, *M.Thdot.1* 1(p.58); Sophr.H.*mir. Cyr.et Jo*.51(M.87.3612B).

***νοϊκός**, *intellectual* ἦν δὲ...ἡ ν. βούλησις πνεῦμα τὸ ἅγιον Val.Gn. ap.Epiph.*haer*.31.6(p.394.11; M.41.485A); τοῦ νοϊκοῦ *ib*.(p.394.5; οὖν μικροῦ 485A).

νομαδίτης, ὁ, *nomad*; as adj., *nomad, pastoral*, Synes.*catast*.2 (p.289.2; M.66.1569A).

***νομαρείτης**, ὁ, *market-gardener*, ‡Dor.Tyr.*disc.Dom*.(M.92. 1076A).

***νομεγκλάτωρ**, ὁ, (Lat. *nomenclator*) slave responsible for telling master names of those he met while canvassing, etc.; name applied to Chryseros, freedman of M. Aurelius and chronographer of Rome, Thphl.Ant.*Autol*.3.27(M.6.1161C).

νομεύς, ὁ, **1.** *herdsman*; **a.** of guardian angel, Bas.*Eun*.3.1(1. 272D; M.29.656B); **b.** of bishop, Gr.Naz.*carm*.2.2(epitaph.)59.2(M. 38.41A); *Const.App*.2.20.8; Thdt.*h.e*.2.12.4(3.854); *ib*.2.17.3(870); Sophr.H.*ep.syn*.(M.87.3189A); **2.** *distributor* θεὸς ἀγαθῶν...ν. Synes. *ep*.8(M.66.1345C); **3.** *possessor* τῷ βόνα φίδε ν. Ath.Scholast.*coll*.10.10 (p.131).

νομικός, *relating to law, forensic*; **1.** *relating to*, or *consisting in the Law* of Moses ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ν. Clem.*str*.6.5(p.452.25; M.9.261B); ἀκούειν τῶν ν. γραμμάτων Or. *Cels*.2.76(p.198.5; M.11.913C); *ib*.7.20(p.172.14; 1449D); διαιρούντων τὴν κατὰ τὸ εὐαγγέλιον θεότητα ἐκ τῆς ν. θεότητος *ib*.7.25(p.176.18; 1456D); ἐντεθραμμένος τῇ ν. κατηχήσει id.*or*.2.4(p.302.19; M.11. 421C); ἀπὸ τῶν ν. στοιχείων ἐπὶ τὴν εὐαγγελικὴν τελειότητα id.*hom. 12.12 in Jer*.(p.100.10; M.13.396D); id.*Jo*.1.3(5; p.6.21; M.14.28B); ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ν. διψήσει πάλιν, ὄρεξιν ἔχων τοῦ εὐαγγελικοῦ πόματος id.*fr.56 in Jo*.(p.529.12); id.*fr.30 in Lc*.9:62(p.247); of legal Passover opp. Christ as true Passover, Petr.I Al.*fr*.(M.18. 518B,C); ν. βάπτισμα (ref. 1Cor.10:2) Bas.*Spir*.33(3.27D; M.32.125C); μετὰ φυσικὸν νόμον, μετὰ ν. παραίνεσιν *Lit*.ap.*Const.App*.8.12.30; ν. πολιτεία Chrys.*hom.3.3 in Mt*.(7.38A); νομικωτάτη...ἡ ἐρώτησις Cyr. *Ag*.15(3.644C); ν. τινα διατύπωσιν id.*Jo*.3.1(4.249E); στοιχεῖα γὰρ τοῦ κόσμου τὰς ν. παρατηρήσεις ἐκάλεσεν Thdt.*Gal*.4:1–3(3.381); Max. *ambig*.(M.91.1164A); neut. plur. as subst.; **a.** *provisions* or *teaching of the Law*, Or.*Cant*.1(p.111.30; M.13.99D); Chrys.*hom.10.1 in Mt*. (7.140B); Vict.*Mc*.1:9(p.271.12); **b.** *books of the Law*, Clem.*str*.5.6 (p.346.28; M.9.56B); Or.*Jo*.13.48(46; p.275.20; M.14.485B); **2.** *observing the Law, devoted to the Law* Ἰωσίας ὁ...νομικώτατος Clem. *str*.1.21(p.75.22; M.8.848B); *ib*.4.21(p.305.25; 1340C); ἐάν τε ν. ᾖ ἐάν τε Ἕλλην *ib*.6.6(p.455.20; M.9.269B); ὁ σπείρων and ὁ θερίζων (Jo. 4:37) interpreted as ὁ ν. and ὁ εὐαγγελικός, Or.*Jo*.13.49(47; p.276. 15; M.14.488A); id.*sel.in Jos*.6:26(M.12.824B); Thdr.Stud.*epp*.2.8(M. 99.1133D); **3.** as subst., *lawyer, one learned in law*; in gen., Or.*ep*. 2.1(p.64.17; M.11.88A); Gr.Thaum.*pan.Or*.5(p.13.19; M.10.1068A); *A.Thom*.B 11(p.30.15); of Jewish Scribes, freq.; *treasurer* of church, Jo.Mosch.*prat*.193(M.87.3073A).

νομικῶς, *in accordance with* Mosaic *Law*, Clem.*str*.6.14(p.486.17; νομικοῖς M.9.329B); Max.*ambig*.(M.91.1152B).

νόμιμος, *pertaining to law, legal, of the* Mosaic *Law* τὰς ν. ἐντολάς Clem.*q.d.s*.8(p.165.1; M.9.612C); ν. καὶ προφητικαῖς γραφαῖς Or. *Cels*.2.76(p.197.2; M.11.912D); Chrys.*hom.49.3 in Jo*.(8.292D); neut. plur. as subst., *ordinances* of God, *1Clem*.1.3; Herm.*vis*.1.3.4; *Const.App*.1.21.1; *provisions of* Mosaic *Law*, *Hom.Clem*.11.28; Gr. Nyss.*v.Mos*.(M.44.321B); ref. Christ's baptism ἔσχατον ἦν αὐτῷ κατόρθωμα τῶν ν. Chrys.*hom.10.1 in Mt*.(7.140B).

νομίμως, *lawfully, according to the law*; **1.** ref. Mosaic Law, Meth. *symp*.9.2(p.116.20; M.18.181B); *Const.App*.6.10.3; **2.** ref. 1Tim.1:8 ὅταν ἐξηγῶνται...αὐτὸν διὰ ῥημάτων, διὰ δὲ τῶν ἔργων παραβαίνωσι, τοῦτό ἐστιν ἀνόμως χρῆσθαι. χρῆται μὲν γάρ, ἀλλ' οὐκ εἰς οἰκείαν ὠφέλειαν. ... ἐὰν ν. χρήσῃ, παραπέμπει σε πρὸς τὸν Χριστόν...καὶ νόμῳ ν. χρῆται ὁ μὴ διὰ τὴν ἐκ τῶν γραμμάτων ἀνάγκην σωφρονῶν...ὁ γὰρ πρὸς τοσοῦτον ἀρετῆς φθάσας, ὥστε μὴ διὰ τὸν ἐκείνου φόβον αὐτὸν κατορθοῦν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετήν, οὗτος ν. χρῆται αὐτῷ Chrys.*hom. 2.1 in 1Tim*.(11.556Ef.); ἐὰν...ν. χρῆται, τοῦτο δηλοῖ, ἐάν τις ἀκολουθῇ αὐτοῦ τῷ σκοπῷ· σκοπὸς δὲ τῷ νόμῳ προσαγαγεῖν ἡμᾶς τῷ δεσπότῃ Χριστῷ Thdt.*1Tim*.1:8(3.641).

νόμισις, ἡ, *belief, opinion* (religious), Or.*Cels*.5.27(p.28.15; M.11. 1221B); Evagr.*h.e*.3.30(p.126.8; M.86.2656C); Μανιχαϊκῆς ν. *ib*.3.32 (p.130.11; 2665A); τῆς εἰς τὸν θεὸν ν. *ib*.4.11(p.161.5; 2721B).

νόμισμα, τό, **A.** *current coin, currency*; met. ν. δύο, ὃ μὲν θεοῦ, ὃ δὲ κόσμου, καὶ ἕκαστον αὐτῶν ἴδιον χαρακτῆρα ἐπικείμενον ἔχει, οἱ ἄπιστοι τοῦ κόσμου τούτου, οἱ δὲ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ χαρακτῆρα θεοῦ πατρὸς Ign.*Magn*.5.2.

B. *a coin*; **1.** in gen. ὀλίγου ν. ὠνοῦνται θάνατον Clem.*paed*.3.3 (p.249.17; M.8.585A); Or.*Jo*.19.9(2; p.308.28; M.14.541C); *Const.App*. 2.37.2; **2.** *aureus* or *solidus*, Gr.Naz.*test*.(M.37.392C); Epiph.*mens*. (M.43.285A); ἑξακισχιλιοστὸν ταλάντου, ὅπερ γίνεται ἐν ἥμισυ ν. *cat. Mt*.10:24(p.80.10); its superiority in appearance as compared with Persian μιλιάριον, Cosm.Ind.*top*.11(M.88.448D); *Chron.Pasch*.p.389 (M.92.997A); **3.** met. σοφία...πιπράσκεται νομίσματι δικαίῳ, τῷ λόγῳ τῷ ἀφθάρτῳ Clem.*paed*.2.3(p.181.13; M.8.440A); ὁ δίκαιος, ν. κυρίου

γενόμενος καὶ χάραγμα βασιλικὸν ἀναδεξάμενος id.*str*.6.7(p.462.2; M.9.281B); *ib*.6.10(p.472.11; 301B); *ib*.7.15(p.64.18; 525B); of spiritual 'pounds' of Lc.19:12ff., Or.*fr*.79 *in Lc*.19:22(p.272); ref. Eph.6:12 πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις compared with money-changers in Temple, as those who defile heavenly sanctuary by giving spurious money, id.*Jo*.10.29(18; p.203.11; M.14.360D); φερέτω δόκιμα ν., ῥήματα ζωῆς αἰωνίου, ἐπὶ τὸ γαζοφυλάκιον *ib*.19.10(2; p.309.19; 544B); of heresy as κίβδηλον ν., Eus.*e.th*.1.14(p.74.11; M.24.853A); exeg. Mt.22:20ff.; coin's image interpreted of H. Ghost in believer, superscription of name of God which he bears through Christ, Clem.*exc.Thdot*.86(p.133.1; M.9.697B); ὥσπερ γὰρ τὸ ν. εἰκόνα ἔχει τοῦ βασιλεύοντος τῶν ἐθνῶν, οὕτως ὁ ποιῶν τὰ ἔργα τοῦ κοσμοκράτορος τὴν εἰκόνα αὐτοῦ φορεῖ Or.*hom*.39 *in Lc*.(p.229.16).

νομιστεύ-ω, *ordain, prescribe* θεὸς...φιλανθρωπίαν ~ων *Hom. Clem*.2.45; *ib*.3.26.

***νομμοκλάριος**, ὁ, (Lat. *nummularius*) *banker, money-changer*, *MAMA* 3.302 [Corycus].

νομοδιδάσκαλος, ὁ, **1.** *doctor of the* Mosaic *Law*, Iren.*haer*.1.3.2(M.7.469A); Clem.*str*.7.3(p.11.7; M.9.417B); id.*exc.Thdot*.5(p.107.16; M.9.656D); Or.*Jo*.28.20(15; p.414.28; M.14.724B); of Symeon, ‡Meth.*Sym.et Ann*.12(M.18.377A); **2.** of apostles as doctors of new Law, Eus.*l.C*.17(p.256.25; M.20.1433C).

νομοδότης, [*]**νομοδώτης**, ὁ, *lawgiver*; of God, Jo.D.*imag*.3.4(M.94.1321B, v.l. -θέτης); -ώτης (metri gr.) Eudoc.*Cypr*.1.116(M.85.836D); of Christ, Andr.Cr.*can.Ann*.3(M.97.1308B); Jo.D.*hom*.1.2(M.96.548A); ref. BMV as ark containing Christ as the ν., Mod.*dorm*.4(M.86.3288C); ‡Meth.*Sym.et Ann*.5(M.18.360A).

***νομοδόχος**, *receiving the Law*, of ark of covenant ἐκείνη γὰρ ν., αὕτη δὲ θεοδόχος [sc. BMV] Jo.Eub.*concept.BMV* 4(M.96.1465A); as type of BMV, ‡Meth.*Sym.et Ann*.9(M.18.369C); of Symeon receiving Christ as new Law, Andr.Cr.*or*.9(M.97.988D); *ib*.13(1076A).

[*]**νομοδώτης**, ὁ, v. νομοδότης.

νομοθεσία, ἡ, **A.** *legislation*; **1.** in gen. Πλάτων...ἐκ τῶν Μωϋσέως τὰ περὶ τὴν ν. ὠφεληθεὶς Clem.*str*.1.25(p.103.9; M.8.912B); Thdt.*Jer*.35:1–2(2.561); **2.** of divine law in gen. τῇ μὲν ν. τοῦ θεοῦ...συνηδόμεθα Meth.*res*.2.6(p.340.10; M.18.304C); Ath.*gent*.27(M.25.53B); *Const.App*.7.39.2; τῆς σῆς δέομαι φωταγωγίας καὶ ν. Thdt.*Ps*.118:33(1.1446); as due to work of H. Ghost from Father through Son, Didym.(‡Bas.)*Eun*.5(1.311B; M.29.745C); opp. counsels which are αὐθαιρέτου γνώμης, Thdt.*Eph*.2:15(3.414); **3.** of Mosaic Law, Iren.*haer*.3.21.2(M.7.949A); Clem.*prot*.11(p.79.11; M.8.229A); ἡ ν. τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην ἅμα καὶ ἀγαθότητα καταγγέλλει id.*str*.2.18(p.158.11; M.8.1025A); Hipp.*haer*.9.27(p.261.9; M.16.3406B); ref. Col.2:16–17 τὸ βούλημα τῆς πάσης ἐπιτεμνόμενος ν. Or.*princ*.4.2.6(p.317.9; M.11.369B); id.*Cels*.2.75(p.196.12; M.11.912B); ἐν τῇ θείᾳ ν. προστέτακται *ib*.8.38(p.253.5; 1573B); id.*Jo*.10.13(11; p.184.11; M.14.329A); ref. Zach.4:11ff. ἡ ἐλαία τὴν ἐπὶ Μωσέως αἰνίσσεται ν. Meth.*symp*.10.6(p.128.13; M.18.201C); Eus.*h.e*.1.2.23(M.20.65A); *Const.App*.8.46.5; partic. of decalogue, Clem.*str*.6.16(p.500.6; M.9.360A); Jo.D.*f.o*.1.5(M.94.800C); of Pentateuch ἡ δευτέρα βίβλος κατὰ τὴν ν. Epiph.*haer*.8.4(p.190.10; M.41.212A); **4.** of Christ's teaching as new Law, Clem.*paed*.2.8(p.203.18; M.8.488A); προπαιδείας [sc. Mosaic Law] ἐπὶ τὴν τοῦ Ἰησοῦ ν. id.*q.d.s*.9(p.165.21; M.9.613A); ἀρχὴ μὲν γὰρ νομοθεσίας, ἐπὶ Μωϋσέως ἦν...ἀρχὴ δὲ νομοθεσίας καὶ διαθήκης δευτέρας κατὰ τὸν Ἰησοῦν...γεγονέναι ὁμολογεῖται Or.*Cels*.2.75(p.196.14; M.11.912C); *ib*.3.7(p.208.10; 929A); ἡ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον...ν. Meth.*symp*.10.3(p.125.4; M.18.197A); *Const.App*.5.13.3; πνευματικῇ ν. Thdt.*h.e*.5.13.3(3.1042); ref. Elisha's refusal of riches τὴν εὐαγγελικὴν ν. πρὸ τῆς ν. πεπλήρωκε id.*qu*.19 *in 4Reg*.(1.523); id.*affect*.9(p.220.23; 4.925); ἀκριβεστέρα τοῦ νόμου ἡ ν. τῆς χάριτος id.*Rom*.6:14(3.65); **5.** of eccl. law, *Const.App*.8.46.12; **6.** *rule*; **a.** monastic, Thdt.*h.rel*.3(3.1138); **b.** of any rule of conduct ὁ ἀνὴρ ν. ἑαυτῷ ἣν δεδωκώς, ἵνα ἐξερχόμενος...μηδαμῶς μεταλάβῃ τροφῆς, μέχρις ἂν τῆς ὁτοῦ ἁγίου ἀξιωθῇ εὐχῆς Gr.Mag.*dial*.(tr.Zach.)2.13(M.*PL*.66.157C); **7.** *statement of doctrine* καινὴ...τῶν δογμάτων ν. Bas.*Eun*.2.26(1.263A; M.29.632C); ἡ δὲ τῶν ἐναντίων ν. καὶ τοῖς γεγραμμένοις ἀπ' ἀρχῆς ἀπειθεῖ Euther.*confut*.5(M.28.1352C); *ib*.8(1361C).

B. *precept, ordinance*; **1.** in gen.; of Tatian's precepts against marriage, Hipp.*haer*.10.18(p.279.20; M.16.3435C); of apostolic precepts, Thdt.*qu*.1 *in Lev*.(1.178); id.*1Cor*.6:6(3.195); id.*1Thess*.4:4(3.516); **2.** of imperial constitutions, Const.ap.Eus.*h.e*.10.5.14(M.20.885A); Const.ap.Eus.*v.C*.3.64(p.111.17; M.20.1140B); Thdt.*h.e*.4.17.6(3.976); **3.** of divine precepts, Clem.*str*.3.18(p.246.17; M.8.1212B); Or.*princ*.4.3.5(p.331.1; M.11.385A); Meth.*symp*.9.1(p.114.1; M.18.177A); Bas.*hom*.1.2(2.2C; M.31.165A).

νομοθετ-έω, **A.** *legislate, lay down law*; trans., *frame* or *ordain* laws; **1.** of God as lawgiver; **a.** in gen. ἡ...μόνον ὑποληψόμεθα τὸ πνεῦμα ~εῖν ἡμῖν...καὶ μὴ ἐκ τοῦ πατρὸς δι' υἱοῦ τὴν νομοθεσίαν...κατάρχεσθαι; Didym.(‡Bas.)*Eun*.5(1.311B; M.29.745C); of law of nature, Or.*Cels*.5.37(p.40.18; M.11.1237B); cf. εὔλογον...τὸν τῆς φύσεως προτιμᾶν νόμον, ὄντα νόμον τοῦ θεοῦ, παρὰ τὸν...ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων...νενομοθετημένον *ib*.(p.41.6; 1237C); **b.** in Mosaic and other OT Law ὁ...κύριος...ὁπήνικα ~εῖν ἤρχετο τῷ λόγῳ Clem.*paed*.2.8(p.203.14; M.8.488A); id.*str*.3.10(p.227.29; M.8.1172B); docetic οὐ μόνον δὲ ὁ λόγος ἡμῖν ἀπὸ τοῦ βάτου, τουτέστιν ἀέρος, ~εῖ, ἀλλὰ γὰρ καὶ ὀσμαὶ καὶ χρώματα διὰ τοῦ ἀέρος ἡμῖν τὰς δυνάμεις τὰς ἑαυτῶν ἐμφανίζουσιν Hipp.*haer*.8.9(p.229.5; M.16.3354A); κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῶν γραμμάτων ὁ πρῶτος αὐτὰ ~ήσας Or.*Cels*.1.18(p.70.13; M.11.693A); δεκάλογος, ἣν...θεὸς αὐτοῖς ἐνομοθέτησεν *Const.App*.6.20.1; κρεωφαγίαν ἐνομοθέτησεν Thdt.*qu*.55 *in Gen*.tit.(1.66); **2.** of Moses, *Barn*.10.11; and scriptures in gen., *Const.App*.5.12.1; ref. scripture literally interpreted ἄλλοτε καὶ ἀδύνατα ~εῖται Or.*princ*.4.2.9(p.322.8; M.11.376A); **3.** divine legislation through Christ, id.*Cels*.3.73(p.265.1; M.11.1016B); of Christ in his precepts, opp. counsels, Thdt.*Eph*.2:15(3.414); id.*h.e*.2.31.13(3.910); **4.** ref. apostolic legislation, Or.*princ*.3.1.19(p.233.12; M.11.292B); Meth.*symp*.3.12(p.40.20; M.18.80A); inspired by H. Ghost, Thdt.*1Cor*.7:12(3.204); **5.** of conciliar decisions, id.*h.e*.1.9.1(3.764).

B. *furnish with laws* ἐνομοθέτησεν...Ἀλέξανδρος τὴν χώραν Jo.Mal.*chron*.8 p.194(M.97.305B); pass. ὑπὸ...ὄφεως ~ουμένων Ἰουδαίων *A.Jo*.94(p.197.12); Or.*Cels*.1.17(p.69.18; M.11.692B); id.*hom*.28 *in Lc*.(p.175.13); id.*Jo*.10.13(11; p.184.21; M.14.329B).

C. *instruct* παρ' ἑτέρου ~ούμενος Cyr.*Jo*.2.4(4.177A).

D. *prescribe, lay down, ordain*; Tat.*orat*.8(p.8.23; M.6.824A); Clem.*paed*.1.5(p.101.3; M.8.272A); μετριάζειν ~οῦσα *ib*.2.7(p.193.4; 464B); οὗτος...νενομοθέτηται καλεῖσθαι Hipp.*haer*.1.2(p.6.3; M.16.3024C); Eus.*e.th*.3.3(p.154.27; M.24.997B); ~εῖ ῥήματα Bas.*Eun*.2.6(1.242D; M.29.584B); παρθενίαν ~ῶν [sc. Χριστός] Gr.Naz.*or*.43.62(M.36.576C); Gr.Nyss.*tres dii*(M.45.132B); Chrys.*hom*.70.4 *in Mt*.(7.693A); οὐχὶ ~ῶν τὸ πορεύεσθαι λέγει, ἀλλ' οὐκ ἐπέχων id.*hom*.36.3 *in 1Cor*.(10.337E); οἴκημα τὸ νενομοθετημένον id.*hom*.16.2 *in 1Tim*.(11.646A); Thdt.*Ps*.104:4(1.1344); of counsels of perfection, id.*Ps*.111:3(1.1403); id.*2Thess*.3:12(3.540); c. ἵνα, Maximinus Daia ap. Eus.*h.e*.9.10.8(M.20.833B); c. genit. τῶν...ἡμερῶν τῶν ἀζύμων αὐτοῖς ~εῖ †Chrys.*synops*.(6.327D).

νομοθέτης, ὁ, *lawgiver*; **1.** of God εἰ δὲ σεαυτὸν ἀναγράφεις τοῦ θεοῦ, οὐρανὸς μέν σοι ἡ πατρίς, ὁ δὲ θεὸς ν. Clem.*prot*.10(p.77.16; M.8.225A); id.*str*.3.12(p.232.22; M.8.1181A); ὁ αὐτὸς ν. ἅμα καὶ εὐαγγελιστής *ib*.(p.234.19; 1184C); Or.*Cels*.5.37(p.40.24; M.11.1237B) cit. s. νόμος; Meth.*symp*.3.2(p.29.10; M.18.64B); εἰ μὲν οὖν ν. ἐστίν, δίκαιος τυγχάνει *Hom.Clem*.18.1; Cyr.H.*catech*.2.15; διὰ Χριστοῦ ποιητήν,...ν. δι' αὐτοῦ *Const.App*.6.11.3; Thdt.*eran*.1(4.35); τὸν τῶν καινῶν καὶ τῶν παλαιῶν...ν. id.*Hebr*.13:25(3.637); εἰς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης ν. id.*qu*.52 *in Ex*.(1.158); **2.** of Christ, esp. as institutor of new Law, Just.*dial*.12.2(M.6.500B); ὁ καινὸς ν. *ib*.14.3(505A); ποιμήν τε καὶ ν. ἀγαθὸς Clem.*str*.1.26(p.105.16; M.8.916C); as ἀρχιερεύς and ν., *ib*.2.5(p.123.27; 953B); Gr.Nyss.*Maced*.20(M.45.1325D); τῆς φύσεως δημιουργὸς καὶ τῆς διατάξεως ν. *Const.App*.3.9.4; ἐγένετο ὁ ν. αὐτὸς πλήρωμα τοῦ νόμου, οὐκ ἀνελὼν τὸν φυσικὸν νόμον, ἀλλὰ παύσας τὰ διὰ τῆς δευτερώσεως ἐπείσακτα, εἰ καὶ πάντα *ib*.6.22.5; ref. Jo.14:10 ἀνθρωπίνως ὁ λόγος πρόεισιν. οὐ γὰρ...ὁ ν. ὑπὸ ἐντολὰς ἔμελλε κείσεσθαι Chrys.*hom*.76.2 *in Jo*.(8.448D); Cyr.*Jo*.1.4(4.33B) cit. s. νομοφύλαξ; τὰ περιττὰ τοῦ νόμου μετὰ τὴν τοῦ ν. παρουσίαν ἐπαύσατο, τὰ δέ γε φυσικῶς προηγορευμένα, καὶ μετὰ τὴν καινὴν διαθήκην κρατεῖ Thdt.*Eph*.6:3(3.436); ὁ ἀληθινὸς ν., οὗ τύπος ἦν ὁ Μωϋσῆς id.*eran*.1(4.64); **3.** of Moses, Clem.*str*.2.15(p.149.18; M.8.1008A); Or.*princ*.4.1.1(p.293.6; M.11.344A); *Hom.Clem*.2.16; **4.** of Jewish rabbis, *Pers*.(p.27.24); of a Scribe, Cyr.ap.*cat.Mt*.22:32(p.183.18) for νομομαθής id.*fr.Mt*.22:46(M.72.437A); **5.** of S. Paul, Thdt.*1Thess*.5:28(3.526); **6.** of leaders of Church, *Barn*.21.4; **7.** of teachers of doctrine, ‡Just.*qu.Gr*.15(M.6.1484A).

νομοθέτησις, ἡ, *enactment of laws, legislation*, ‡Bas.*struct.hom*.2.7(1.341E; M.30.49A).

νομοθήκη, ἡ, *treasury of laws*, †Nil.*vit*.4(M.79.1144C).

νομοΐστωρ, ὁ, ἡ, *one learned in* Mosaic *Law*, Cyr.*Is*.3.2(2.432B); *ib*.4.1(2.577E).

***νομοκάνονον**, τό, = sq., *Schol*. in CTrull.*can*.2(*Mon*.2 p.651).

***νομοκανών**, ὁ, *compilation of canons*, *Nomoc*.tit.

***νομομάθεια**, ἡ, *knowledge of* Mosaic *Law*, Cyr.*Is*.3.2(2.411D); id.*Jo*.2.1(4.149A); *ib*.3.1(251E).

***νομομαθέω**, *be learned in the Law* *Chron.Pasch*.p.184(M.92.452B).

νομομαθής, *learned in the law*; **1.** in gen.; of Persian sages, *Pers.*(p.11.4; M.10.97C); of those learned in Roman law, Gennad.*fr. Rom.*7:4(p.368.27; M.85.1677D); **2.** of those learned in Mosaic Law; in gen., Hipp.*Dan.*1.29.2(*νομοθέτῃ* M.10.697A); ‡Ath.*Sabell.*11(M.28.113C); comp., Cyr.*hom.pasch.*23(5^2.282B); Dam.*troph.*1.8(p.214.7); of the Scribes, Cyr.*Jo.*11.12(4.1025C); Levites, id.*Os.*67(3.102A); of Symeon and others who understood Messianic prophecies, id.*Is.*5.5(2.861B); superl., of Symeon, ‡Meth.*Sym.et Ann.*7(M.18.364C); of Christ's disciples, Or.*fr.59 in Jo.*(p.531.21); of S. Peter, Adam.*dial.*2.13(p.84.6; M.11.1781A); S. Paul, ‡Ath.*serm.fid.*20(p.20; M.26.1273A); Didym.*Trin.*2.8(M.39.624C); Chrys.*hom.7.3 in 1Cor.*(10.54A); Cyr.*ador.*10(1.339A); Sophr.H.*mir.Cyr.et Jo.*27(M.87.3497D).

νόμος, ὁ, I. *established principle, custom*, religious *ν. ἱερωσύνης, θυσιῶν T.Lev.*9.7; *ἀγάλματα...ἐθεράπευε κατὰ τοὺς πατρίους...ν. V.Const.*19(p.556.8); ‡Jo.D.*Artem.*43(p.14.27; M.96.1292A).

II. *law*; **A.** def. *ν. δέ ἐστιν οὐ τὰ νομιζόμενα...οὐδὲ δόξα πᾶσα... ἀλλὰ ν. ἐστὶ χρηστὴ δόξα, χρηστὴ δὲ ἡ ἀληθής,...ᾗ τινες ἀκολούθως δηλονότι τῇ χρηστῇ δόξῃ λόγον ὀρθὸν τὸν ν. ἔφασαν, προστακτικὸν μὲν ὧν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸν δὲ ὧν οὐ ποιητέον* Clem.*str.*1.25(p.104.6; M.8.913B); Eus.*p.e.*7.9(313C; M.21.529B); *ν. κανὼν δικαίων ἐστὶ καὶ ἀδίκων, προστακτικὸς μὲν ὧν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸς δὲ ὧν οὐ ποιητέον· οὗ φυλακτικός ἐστιν ὁ πολύς, κἂν τὸ ἐν αὐτῷ ὠφέλιμον ἀγνοῇ* †Bas.*Is.*23(1.397B; M.30.164A).

B. of human or secular law in rel. to Christianity *πείθονται τοῖς ὡρισμένοις ν., καὶ τοῖς ἰδίοις βίοις νικῶσι τοὺς ν. Diogn.*5.10; *ἐὰν δέ τις τοὺς διαφόρους ν. τῶν ἀνθρώπων προβάληται, λέγων ὅτι παρ' οἷς μὲν ἀνθρώποις τάδε καλά, τὰ δὲ αἰσχρὰ νενόμισται, παρ' ἄλλοις δὲ τὰ παρ' ἐκείνοις αἰσχρὰ καλά, καὶ τὰ καλὰ αἰσχρὰ νομίζεται, ἀκουέτω...καὶ νόμους διατάξασθαι τῇ ἑαυτῶν κακίᾳ ὁμοίους τοὺς πονηροὺς ἀγγέλους ἐπιστάμεθα, οἷς χαίρουσιν οἱ ὅμοιοι γενόμενοι ἄνθρωποι, καὶ ὀρθὸς λόγος παρελθὼν οὐ...πάντα δόγματα καλὰ ἀποδείκνυσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν φαῦλα, τὰ δὲ ἀγαθά* Just.*2apol.*9.4(M.6.460A); *οὐ γὰρ πρὸς ἀνθρωπικοὺς ν. ὁ λόγος ἡμῖν, οὓς ἄν τις γενόμενος πονηρὸς καὶ λάθοι...ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν ν. ⟨ὁ θεοῦ δεσπότης καὶ ἡ τοῦ παρ' αὐτοῦ λόγου ἐντολή⟩ ἣ δικαιοσύνης μέτρον ἐποίησεν* Athenag.*leg.*32.2(M.6.964B); contrast between secular laws peculiar to individual nations, and laws of Moses and Christ which are accepted universally, Or.*princ.*4.1.1(p.293.17; M.11.344B); *δύο...νόμων προκειμένων γενικῶς, καὶ τοῦ μὲν ὄντος τῆς φύσεως ν., ὃν θεὸς ἂν νομοθετήσαι, ἑτέρου δὲ τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι γραπτοῦ· καλόν, ὅπου μὲν μὴ ἐναντιοῦται ὁ γραπτὸς ν. τῷ τοῦ θεοῦ, μὴ λυπεῖν τοὺς πολίτας προφάσει ξένων ν.· ἔνθα δὲ τὰ ἐναντία τῷ γραπτῷ ν. προστάσσει ὁ τῆς φύσεως τουτέστι τοῦ θεοῦ, ὅρα εἰ μὴ ὁ λόγος αἱρεῖ μακρὰν μὲν χαίρειν εἰπεῖν τοῖς γεγραμμένοις...ἐπιδιδόναι δὲ ἑαυτὸν τῷ θεῷ νομοθέτῃ* id.*Cels.*5.37(p.40.17ff.; M.11.1237B); *οἱ θαυμαστοὶ ἡμῶν ν., οἷς νῦν τὰ πάντων τῶν ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἀνθρώπων κατευθύνεται πράγματα, οὔτε συγκείμενοι οὔτε ἐκμανθανόμενοι ἀταλαιπώρως· ὄντες μὲν αὐτοὶ σοφοί τε καὶ ἀκριβεῖς καὶ ποικίλοι καὶ θαυμαστοί, καὶ συνελόντι εἰπεῖν Ἑλληνικώτατοι* Gr.Thaum.*pan.Or.*1(p.2.23; M.10.1052C).

C. of divine law; **1.** in gen., of God's moral law, *T.Gad* 3.1; *T.Neph.*2.6; *κατά τινα θεῖον ν. καὶ λόγον* Athenag.*leg.*31.1(M.6.961B); Clem.*str.*7.2(p.8.29; M.9.413B); *παντὸς μὲν ἁγίου ὑπὸ θεοῦ βασιλευομένου καὶ τοῖς πνευματικοῖς ν. τοῦ θεοῦ πειθομένου* Or.*or.*25.1(p.357.4; M.11.496C); id.*Jo.*2.16(10; p.73.1; M.14.141C); *ἐπαναπαύεσθαι τοῖς σοῖς ἁγίοις ν.* Const.ap.Eus.*v.C.*2.56(p.64.11; M.20.1032A); Thdt.*ep.*7(4.1066); *ὁ δὲ ν. τοῦ θεοῦ θέλημα αὐτοῦ ἐστιν* Jo.D.*Man.*1.43(M.94.1545D); **2.** its three divisions *τρεῖς ν., τόν τε φυσικὸν καὶ τὸν Μωσαϊκὸν καὶ τὸν εὐαγγελικόν* †Cyr.*coll.VT*(6^4.52D; M.77.1253B); *τῶν θείων ν. εἴδη τρία παρὰ...Παύλου· τὸν μὲν γὰρ δίχα γραμμάτων...διὰ τῆς κτίσεως καὶ τῆς φύσεως τοῖς ἀνθρώποις δεδόσθαι...τὸν δὲ διὰ... Μωσέως ἐν γράμμασι...καὶ τρίτον...τὸν τῆς χάριτος* Thdt.*Ps.*18:1(1.716); two divisions *δύο ν., τόν τε φυσικὸν καὶ τὸν γραπτόν, καὶ μηδέτερον θατέρου ἔχοντα πλέον ἢ ἔλαττον* Max.*ambig.*(M.91.1128C); numerous divisions, viz. Mosaic Law; other parts of OT; and *ἡ μυστικωτέρα καὶ θειοτέρα τοῦ ν. ἐκδοχή, ὡς ἐν τῷ 'οἴδαμεν γὰρ ὅτι ὁ ν. πνευματικός ἐστι'. ... ν. ὁ κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας ἐνεσπαρμένος τῇ ψυχῇ καὶ...ἐγγεγραμμένος τῇ καρδίᾳ λόγος, προστακτικὸς μὲν ὧν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸς δὲ ὧν οὐ ποιητέον* Or.*comm.in Rom.*7:7(*JTS* 14 p.11); **3.** of natural law, Athenag.*leg.*3.1(M.6.896C); *ἐποίησεν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς ἀθανάτου καὶ σώματος νοῦν τε συγκατεσκεύασεν αὐτῷ καὶ ν. ἔμφυτον ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ φυλακῇ τῶν παρ' αὐτοῦ διδομένων* id.*res.*13(p.63.19; M.6.1000B); Clem.*paed.*3.3(p.249.27; M.8.585B); *ἐκ θεοῦ ὅ τε τῆς φύσεως ὅ τε τῆς μαθήσεως ν., εἷς ὤν* id.*str.*1.29(p.111.19; M.8.929A); *ib.*3.11(p.228.29; 1173B); *ὁ γὰρ γραπτὸς ἐν ταῖς καρδίαις ν. καὶ ἐν ἐθνικοῖς φύσει τὰ τοῦ ν. ποιοῦσιν οὐκ ἄλλος ἐστὶ τοῦ κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας φύσει ἐγγεγραμμένου τῷ ἡγεμονικῷ ἡμῶν, καὶ τρανωτέρου μετὰ τῆς συμπληρώσεως τοῦ λόγου ὁσημέραι γινομένου. τοῦτο τὸ σημαινόμενον ἦν τοῦ ν. καὶ ἐν τῷ 'ἁμαρτία οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος ν.' ... πρὸ γὰρ τοῦ κατὰ Μωσέα ν. ἐλλελόγηται ἁμαρτία...πολλοί τε ἔγνωσαν τὴν ἁμαρτίαν καὶ πρὸ τοῦ Μωσέως ν.* Or.*comm.in Rom.*7:7(*JTS* 14 p.12); contrasted with written civil law, id.*Cels.*5.37(p.40.21; M.11.1237B); *ἡ ἀνομία δὲ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὲρ τὴν Σοδόμων ἐμεγαλύνθη· οἱ μὲν τὸν φυσικὸν ν. εἶχον μόνον, οἱ δὲ καὶ γραπτὸν καὶ προφήτας* id.*fr.101 in Lam.*(p.271.16; M.13.562D); *δισσὰ γὰρ ἐν ἡμῖν λογισμῶν γένη, τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας...ἥτις ἐξ ἐπιπνοίας...ἐγενήθη τοῦ ὑλικοῦ πνεύματος, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ν. κατὰ τὴν ἐντολήν, ὃν ἔμφυτον ἐλάβομεν ἔχειν καὶ φυσικὸν ν., πρὸς τὸ καλὸν ἐξεγείροντα...τὸν λογισμόν* Meth.*res.*2.6(p.340.8; M.18.304C); *τρεῖς γὰρ ν. ὑποτιθέμενος...ὁ Παῦλος... ἕνα μὲν κατὰ τὸ ἔμφυτον ἐν ἡμῖν ἀγαθόν, ὃν καὶ ν. σαφῶς νοὸς ἐκάλεσεν ib.*2.7(p.341.1; 304D); *ἁπάσῃ ψυχῇ φυσικὸν ν. βοηθὸν αὐτῇ καὶ σύμμαχον ἐπὶ τῶν πρακτέων ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς ὑπεστήσατο* Eus.*p.e.*6.6(250B; M.21.425A); *δικαιωθέντων ἐν τῷ φυσικῷ ν.* ‡Ath.*Apoll.*2.9(M.26.1148B); *δοὺς* [sc. *θεός*] *ἐπὶ πᾶσι ν. προφήτας, καὶ πρὸ τούτων τὸν φυσικὸν ν. ἄγραφον, τῶν πραττομένων ἐξεταστήν* Gr.Naz.*or.*14.27(M.35.893A); *Ἄβελ καὶ Νῶε...φυσικῷ ν. κινηθέντας ἀφ' ἑαυτῶν προσενέγκαι θυσίαν θεῷ Const.App.*6.20.4; *τόν τε γὰρ φυσικὸν ν. οὐκ ἀνεῖλεν, ἀλλ' ἐβεβαίωσεν ib.*6.23.1; *ib.*7.26.3; *ἐξ ἀρχῆς πλάττων ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ν. αὐτῷ φυσικὸν ἐγκατέθηκε. καὶ τί ποτέ ἐστι ν. φυσικός; τὸ συνειδὸς ἡμῖν διήρθρωσε, καὶ αὐτοδίδακτον ἐποίησε τὴν γνῶσιν τῶν καλῶν καὶ τῶν οὐ τοιούτων* Chrys.*stat.*12.3(2.127E); *αὐτοδίδακτον εἶχον ν. ib.*12.4(130A); *διδάσκαλον αὐτῷ τὸν ἔμφυτον ἐναπέθετο ν., ὥσπερ πλοίῳ κυβερνήτην καὶ ἡνίοχον ἵππῳ* id.*scand.*8(3.482C); id.*hom.12.6 in Rom.*(9.550E); dist. from *γραπτὸς ν.*, Isid.Pel.*epp.*4.9(M.78.1057A); *τῇ φύσει τοὺς ἀναγκαίους τέθεικε νόμους ὁ ποιητής. οὕτω τὸν Κάϊν κατέκρινεν, ἐπειδήπερ αὐτὸν ἡ φύσις ἐδίδασκεν, ὡς ὁ φόνος παράνομος* Thdt.*qu.57 in Gen.*(1.68); *ὁ δὲ ν. ὁ ἐν ἡμῖν τῆς ἐμφύτου θεογνωσίας, ἐκάλει τοὺς ἄνδρας πρὸς τὸ δεῖν ἀνάπτειν τὰ χαριστήρια τῷ...δοτῆρι θεῷ* Proc.G.*Gen.*4:2(M.87.236A); ‡Jo.D.*Artem.*45(p.16.34; M.96.1293B); **4.** of laws of nature *εὐφημοῦμεν οὖν Ἥλιον ὡς καλὸν θεοῦ δημιούργημα καὶ τοὺς ν. φυλάσσον τοῦ θεοῦ* Or.*Cels.*8.66(p.282.21; M.11.1616C); Gr.Naz.*or.*28.6(p.29.5; M.36.32C); *ταῦτα τῷ ν. τῆς φύσεως ὑποτεταγμένα καρποῖς διετρέφετο* ‡Gr.Nyss.*or.2 in Gen.1:26*(M.44.284B); ref. Inc. *Κύριλλος εἰρηκώς,...ἐφιέναι αὐτὸν τῇ ἰδίᾳ σαρκί, διὰ τῶν τῆς ἰδίας φύσεως ἰέναι ν.* †Leont.B.*sect.*10(M.86.1260D); *ib.*(1260C); *τὴν τοῦ κυρίου νόει μοι σάρκα τῶν τῆς φύσεως ν., καὶ μετὰ τὴν...ἕνωσιν, ἀλωβήτων αὐτῆς συντηρηθέντων ib.*(1333D); ref. Virgin Birth *νόμοι γὰρ φύσεως καταλύονται ῥᾷστα τῷ νομοθέτῃ ἐν καιρῷ* Leont.H.*Nest.*1.10(M.86.1444A); *οὐ θεοφιλὴς ἡ ἀπόφασις, θεὸν ποιεῖν τῶν οἰκείων ν. ὑπόδουλον, θεὸν δουλεύειν τοῖς τῶν δούλων ἐθέλειν ἐθίσμασι* Sophr.H.*or.*2.35(M.87.3264C); **5.** of law given to Adam, Meth.*res.*1.58(p.320.15; M.41.1153D); *Hom.Clem.*8.10; *ἠσφαλίσατο ν. καὶ τόπῳ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς χάριν* Ath.*inc.*3.4(M.25.101C); *ὁ πλάσας...τὸν ἄνθρωπον, ἐλεύθερον ἀφῆκε καὶ αὐτεξούσιον, ν. τῷ τῆς ἐντολῆς μόνῳ κρατούμενον* Gr.Naz.*or.*14.25(M.35.892A); *μὴ διὰ φωνῆς...δέδωκε τῷ Ἀδὰμ τὴν ἐντολὴν ὁ θεός, ἀλλ' ὥστε ἐντυπῶσαι μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν τήν τε γνῶσιν τοῦ ν. καὶ τὴν ἀκοήν* Diod.*Gen.*2:7(M.33.1567C); ref. Rom.7:12 *τινὲς...οὐ περὶ τοῦ ν. Μωϋσέως αὐτόν φασι λέγειν...ἀλλ' οἱ μὲν περὶ τοῦ φυσικοῦ, οἱ δὲ περὶ τῆς ἐντολῆς τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ δοθείσης...τὴν δὲ ἐντολὴν τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ οὐδὲ ν. φαίνεταί ποτε καλέσας, οὔτε αὐτὸς οὔτε ἄλλος οὐδείς* Chrys.*hom.12.6 in Rom.*(9.550E); Thdt.*haer.*5.17(4.440); **6.** of Gen.2:24 as *ν. γάμου*, id.*qu.7 in 2Reg.*(1.406); id.*Cant.*2:4–5(2.57); **7.** of laws given to Adam, Noah, Abraham, Moses, as continuous series completed by Christ's teaching, id.*haer.*5.17(4.440); **8.** of Mosaic Law; **a.** known also as *Μωσῆς* q.v.; **b.** its scope; **i.** Pentateuch, opp. 'prophets', *T.Lev.*16.2; Ign.*Smyrn.*5.1; ‡*Diogn.*11.6; Clem.*paed.*3.12(p.284.16; M.8.665C); id.*str.*3.10(p.228.3; M.8.1172B); exeg. Cant.2:9 *λέγοις δ' ἂν καὶ ὄρη τὰ ἐν ν. νοήματα, βουνοὺς δὲ τὰ τῶν λοιπῶν προφητῶν* Or.*Cant.*3(p.201.27; M.13.167D); id.*hom.5.13 in Jer.*(p.42.10; M.13.313A); *εἰς τὰς αὐτὰς σκηνὰς ἀνάγουσι ν. καὶ προφῆται καὶ εὐαγγέλιον, τρεῖς μὲν ἀριθμούμεναι, πρὸς ἓν δὲ τέλος ὁρῶσαι* id.*fr.24 in Lc.*9:33(p.246); Cyr.H.*catech.*4.35; Gr.Nyss.*Eun.*5(2 p.101.15; M.45.680A); *Const.App.*2.5.4; *ib.*2.25.3; *μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ν. καὶ τῶν προφητῶν καὶ τοῦ εὐαγγελίου ib.*2.39.6; **ii.** esp. decalogue, dist. from *δευτέρωσις*, *ib.*2.5.6; *ib.*6.20.1; *δέδωκεν ν. εἰς βοήθειαν τοῦ φυσικοῦ, καθαρόν, σωτήριον, ἅγιον...δέκα λογίων πλήρη ib.*6.19.2; dist. from law of circumcision, Chrys.*hom.49.3 in Jo.*(8.292A); **iii.** including whole OT, Thphl.Ant.*Autol.*1.11(M.6.1041B); *προφήτας, ὧν τὰ ῥήματα...ν. λέγεται* Or.*Jo.*19.3(p.301.19; M.14.529B); incl. Pss., id.*comm.in Rom.*7:7(*JTS* 14 p.11); *Const.App.*1.6.3; **iv.** including all Jewish *λατρεία* and *πολιτεία*, ‡Just.*qu.et resp.*92(M.6.1333B); **v.** *ἐντολαὶ αἱ κατὰ νόμον* dist. from *αἱ πρὸ τοῦ ν.*,

Clem.str.7.2(p.8.29; M.9.413B); and from ἐντολὴ ἡ ἐν τῷ παραδείσῳ, Chrys.hom.12.6 in Rom.(9.550E); c. division of Law; i. into historical, moral, and ceremonial; historical Law, Or.comm.in Rom. 7:7(p.11); moral law, including τὰ φύσει καλὰ καὶ εὐσεβῆ καὶ δίκαια, observed by patriarchs, dist. from later ceremonial Law, Just.dial. 45.3ff.(M.6.572Cff.); moral law of decalogue dist. from laws given on account of sin after making of golden calf, cf.Iren.haer.4.15.1(M. 6.1012B); latter not to be observed by Christians, Const.App.1.6.9; ib.6.20.1; Thdt.Gal.2:15–16(3.370); ii. literal and spiritual, v. infra i and j; iii. Law consists in μαρτυρία...ὡς τοὺς ἁμαρτάνοντας διαμαρτυρόμενος καὶ...τὴν τιμωρίαν ὑποδεικνύς· δικαιώματα δέ, ὡς διδάσκων τὸ δίκαιον...· ἐντολὴ δέ, ὡς τὸ πρακτέον ἐντελλόμενος Thdt. Ps.18:8–11(1.721); d. given by Logos through (not by) Moses, Clem.paed.1.7(p.125.19; M.8.321C); through Moses by God, Eus. e.th.2.14(p.116.5; M.24.929B); through mediation of Moses as type of Christ, Bas.Spir.33(3.27C; M.32.125B); through angels, Or.hom. 13.1 in Jer.(p.102.27; M.13.400C); id.Jo.13.50(49; p.277.30; M.14. 489B); ἀγγέλους...καὶ τὸν θεόν· ὧν μέσον ὄντα τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν ν. χειρὶ μὲν ἰδίᾳ εἰληφέναι φησὶν παρὰ τοῦ πατρός, δι' ἀγγέλων δὲ τῷ πρώτῳ διατεταχέναι λαῷ· ἦν ἄρα...ὁ υἱὸς μεσίτης θεοῦ τε καὶ ἀγγέλων, πρὶν ἢ γενέσθαι μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων Eus.Marcell.1.1(p.7.29; M.24.725B); e. transmitted orally by Moses to 70, to be administered by them in succession; written down by someone other than Moses after latter's death, and found in Temple 500 years later, Hom.Clem.3.47; cf.ib.2.38; f. divine, A.(Pass.)Petr.et Paul.39(p.152. 13); Or.ep.2.3(p.66.5; M.11.89C); Hom.Clem.2.52; g. prior in time to Greek philosophy and to poets, cf.Tat.orat.40(p.41.12; M.6.884C); cf.Thphl.Ant.Autol.3.17ff.(M.6.1144Cff.); cf.Or.Cels.4.11(p.281.25; M.11.1040D); ὅτι δὲ παλαιὸς καὶ πρῶτος ὁ Μωϋσέως ν., καὶ ἐκ τῆς Διοδώρου καὶ τῶν λοιπῶν ἱστορικῶν ἱκανῶς ἡμῖν ἐν τοῖς προάγουσιν ἀποδέδεικται ‡Just.coh.Gr.26(M.6.288B); source of Plato's philosophy, Clem.str.1.25(p.103.14; M.8.912B); and Pythagoras', ib.2.18 (p.162.14; 1032B); h. its purpose; i. morality, Clem.str.3.6(p.217. 11; 1149A); ‡Gr.Nyss.or.2 in Gen.1:26(M.44.288A); through fear, Clem.str.2.7(p.130.21; 968C); ib.2.18(p.157.6; 1021C); ib.2.20(p.178. 11; 1065A); οὐκοῦν πάθος ὁ φόβος οὐ γεννητικὸς ὁ ν. ὥστε ὁ ν. ἅγιος καὶ τῷ ὄντι πνευματικός ἐστι κατὰ τὸν ἀπόστολον ib.4.3(p.253.6; 1224B); ii. to dist. Israel from gentiles, Chrys.dimiss.Chan.7(3. 438E); ref. Eph.2:14–15 τινὲς μέν φασιν ὅτι...μεσότοιχον τῶν Ἰουδαίων πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι οὐκ ἀφίησιν αὐτοὺς ἀναμίγνυσθαι. ἐμοὶ δὲ οὐ τοῦτο δοκεῖ· ἀλλὰ...τὸ μεσότοιχον τοῦτο κοινὸν εἶναι, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκί. ... φραγμὸς ὁ ν. ἦν, ἀλλ' οὗτος ἐγένετο μὲν ἀσφαλείας ἕνεκεν id. hom.5.2 in Eph.(11.34C,D); iii. as temporary dispensation, ending with Jo. Bapt. and fulfilled in advent of Christ, Iren.haer.4.4.2(M. 7.982A); cf.ib.4.15.2(1013B); cf.Or.hom.10.1 in Lev.(p.441.4; M.12. 525B); Jo.Philop.pasch.(p.209.26); iv. as pedagogue to bring men to Christ ὁ γὰρ ν. παιδαγωγία παίδων ἐστὶ δυσηνίων...διὰ τοῦτο αὐτοῖς καὶ ὁ ν. καὶ ὁ φόβος εἵπετο εἰς ἀνακοπὴν ἁμαρτημάτων καὶ προτροπὴν κατορθωμάτων, καταρτίζων εὐηκοΐαν αὐτοῖς τοῦ ἀληθοῦς παιδαγωγοῦ, τὴν εὐπείθειαν Clem.paed.1.11(p.147.19; M.8.365B); id.str.1.26(p.104. 13ff.; M.8.916A); ib.7.14(p.61.29; M.9.520C); its significance being revealed by Christ's advent, Or.princ.4.1.6(p.301.14; M.11.352B); when Law ceased, cf.id.hom.14.2 in Ezech.(p.452.33; M.13.766D); ἐκ τοῦ παρ' ἐκείνοις ν. ... ἡ ἐξ ἡμῶν εἰς εὐσέβειαν ὑπῆρξε προαγωγή id.Cant.2(p.169.27; M.13.141D); Eus.d.e.1.6(p.27.22; M.22.56B); id. e.th.2.14(p.117.11; M.24.932B); Cyr.ador.1(1.5A); ib.6(173C); id.Is.1.1 (2.20B); ὅσιος δὲ λόγος ὁ ν. ἦν, ὅτι καὶ θεοῦ, καὶ...παιδαγωγὸς εἰς εὐσέβειαν id.Am.47(3.301D); v. prophetic and typical, cf.Just.dial. 42.4(M.6.565C); cf.Mel.pass.3 p.1.9; cf. lex...erat...prophetia futurorum, Iren.haer.4.15.1(M.7.1012B); ν. καθ' ὃν ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ ἐλάτρευον τῶν ἐπουρανίων οἱ Ἰουδαίων ἱερεῖς, ἐν ἀπορρήτῳ διηγούμενοι τὸ τοῦ ν. περὶ τῶν θυσιῶν βούλημα καὶ ὧν σύμβολα ἦσαν αὗται Or.Cels.5.44(p.47.24; M.11.1249B); τυπικῶς ἐποίουν τὰ προσταττόμενα ὑπὸ τοῦ ν. ib.6.70(p.140.21; 1405A); cf. Christum autem tamquam verbum dei non solum in evangeliis loqui, sed et in lege certum est...verum in lege incipientes, in evangeliis perfectos docet, id.hom. 14.1 in Gen.(p.122.21; M.12.237A); cf.id.hom.10.1 in Lev.(p.441.12; M.12.525C); id.hom.7.1 in Jer.(p.52.12; M.13.329C); id.Jo.1.6(8; p.11. 11; M.14.36A); τυπικῶς...καὶ αἰνιγματωδῶς ἀναφερόμενα εἰς τὸν Χριστὸν τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τῷ ν. πλεῖστα ὅσα ἔστιν εὑρεῖν ib.13. 26(p.251.7; 445A); ὁ ν. ἐστὶ...πνευματικός, τὰς εἰκόνας ἐμπεριέχων τῶν μελλόντων ἀγαθῶν Meth.symp.5.7(p.61.21; M.18.109B); Gr.Naz.or.6.4 (M.35.728A); τύπος γὰρ ὁ ν. καὶ σκιά, καὶ τῆς εὐσεβείας ἡ μόρφωσις ὡς ἐν ὠδῖσιν ἔτι, καὶ κεκρυμμένον ἐν ἑαυτῇ τὸ τῆς ἀληθείας ἔχουσα κάλλος Cyr.ador.1(1.3E); hence Law not abolished but completed by Christ, ib.(5C); id.Is.1.1(2.20B); ἔργα λέγει τοῦ ν. τούτων δὲ ἡ μὲν παράβασις ἁμαρτία, ἡ δὲ φυλακὴ οὐ δικαιοσύνης τελείας κατόρθωσις· ταῦτα γὰρ ἑτέρων αἰνίγματα Thdt.Gal.2:16(3.370); vi. conveys allegorical meaning, cf.Barn.10; cf.Just.dial.41(M.6.564Bff.); ref. food laws, cf. praedixit autem figuraliter omnia haec lex, de animalibus delineans hominem...immunda...quae neque duplicem ungulam habent,...hoc est, qui neque in deum fidem habent, Iren.haer.5.8.3(M. 7.1143A); Clem.paed.2.1(p.166.7; M.8.405B); ib.3.11(p.267.13; 628B); cf.id.str.5.6(p.346.28ff.; M.9.56Bff.); αἱ μὲν γὰρ κατὰ τὸν ν. θυσίαι τὴν περὶ ἡμᾶς εὐσέβειαν ἀλληγοροῦσι ib.7.6(p.24.22; M.9.445A); Or.Jo.6.4 (2; p.111.7; M.14.205A); Mac.Aeg.hom.47.16(M.34.808A); i. hence to be spiritually interpreted, cf.Barn.7ff.; Just.dial.12.2(M.6. 500B); διὰ γραπτῆς νομοθεσίας οἱ τῆς ἀληθείας ν. προφητεύονται. ... προέκειτο γὰρ καὶ τὸ ἔνδυμα τῶν πνευματικῶν, λέγω δὲ τὸ σωματικὸν τῶν γραφῶν Or.princ.4.2.8(p.320.13; M.11.373A); ἐὰν ἀκούω τοῦ ν., ἤτοι κεκρυμμένως ἀκούω ἢ οὐκ ἀκούω κεκρυμμένως· ὁ Ἰουδαῖος οὐκ ἀκούει κεκρυμμένως τοῦ ν. id.hom.12.13 in Jer.(p.99.22; M.13.396B); ὁ γὰρ μὴ πιστεύσας τῇ ἐκδοχῇ τοῦ γράμματος, διὰ μεγαλόνοιαν πιστεύει τῇ πνευματικῇ τοῦ ν. διηγήσει id.Jo.32.21(13; p.462.32; M.14.801A); ἀπεδράσαμεν μὲν τὰς Ἰουδαίων μυθολογίας σωφρονιζόμεθα δὲ...τῇ τοῦ ν. ... μυστικῇ θεωρίᾳ id.Cels.2.6(p.132.24; M.11.804B); ib.7.20(p.171. 31ff.; 1449Bff.); ὁ τοίνυν νοήσας τὸν πνευματικὸν ν. καὶ τὴν ἐν τοῖς προφήταις...ἀποκεκρυμμένην σοφίαν ὁρᾷ Μωϋσῆν καὶ Ἠλίαν ἐν δόξῃ id.fr. 22 in Lc.9:28(p.243; M.17.344D); τῇ...δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ...μαρτυρεῖ οὐδαμῶς μὲν ὁ τῆς φύσεως ν. ... ὁ δὲ Μωσέως ν., οὐ τὸ γράμμα ἀλλὰ τὸ πνεῦμα id.comm.in Rom.7:7(JTS 14 p.12); Meth.symp.5.7(p.61. 21; M.18.109B); αἰσχυνέσθωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, τὰ βάθη τῶν γραφῶν μὴ συνηθημένοι καὶ πάντα σωματικὰ τὸν ν. ἡγούμενοι...εἰρηκέναι ib.9.1(p.115.7; 180A); Gr.Nyss.Eun.7(2 p.154.16; M.45.741D); Cyr. ador.7(1.225C); v. θεωρία, γραφή; j. hence literal observance of Law not required, cf. Barn.3.6; ib.10.12; literal observance being cultus angelorum et non dei, Arist.apol.14.4; and ν. ἐντολῶν opp. true law of δόγματα, Or.comm.in Eph.2:15(p.406); τὴν συναγωγὴν...καὶ τὴν σωματικὴν τοῦ ν. λατρείαν τῶν πάλαι ἐν τῷ γράμματι συμβόλων, παντελῶς ἀδιάγνωστον ἔχουσαν τὸ φῶς τῆς ἐν νοήμασιν ἀληθοῦς ἐπιγνώσεως id.fr.12 in Lc.8:16(p.238); †Cyr.coll.VT(6[4].52D; M.77. 1253C); k. Saul represents those who interpret Law literally, Gibeonites those who interpret it spiritually, ib.(51D; M.1251D); l. Law and grace, v. χάρις; m. Law and faith, v. πίστις; n. Law and gospel, cf.Clem.paed.1.6(p.110.1; M.8.289B); οὐ δὴ μάχεται τῷ εὐαγγελίῳ ὁ ν., συνᾴδει δὲ αὐτῷ. πῶς γὰρ οὐχί, ἑνὸς ὄντος ἀμφοῖν χορηγοῦ τοῦ κυρίου; id.str.2.23(p.193.23; M.8.1096D); ib.4.21(p.305. 29; 1341A); ἡ τοῦ εὐαγγελίου γνῶσις ἐξήγησίς ἐστι τοῦ ν. καὶ πλήρωσις ib.(p.307.34; 1345A); ib.7.14(p.61.29; M.9.520C); Or.Cels.7.25(p.176. 25; M.11.1457A); Law sweetened by gospel of Cross as bitter water by wood (Ex.15:25), id.hom.10.2 in Jer.(p.73.4; M.13.360C); id.Jo. 1.6(8; p.11.2; M.14.33D); ib.1.7(9; p.12.10; 36D); ὁμοίως τῷ εὐαγγελίῳ στοιχείτωσαν αἱ ἐκ ν. καὶ προφητῶν ἑρμηνεῖαι Const.App.2.5.4; Chrys.exp.in Ps.48:2(5.203C); Mac.Aeg.hom.32.4(M.34.736C); Cyr. glaph.Ex.3(1.326A); id.Jo.3.2(4.258C,D); τί γάρ ἐστιν ὁ ν.; εὐαγγέλιον προκατηγγελμένον. τί δὲ τὸ εὐαγγέλιον; ν. πεπληρωμένος ‡Just.qu.et resp.101(M.6.1345D); o. Law and H. Ghost, Cyr.H.catech.17.29; Apoll.Rom.7:7(pp.63–65); Chrys.hom.6.2 in 2Cor.(10.475E); Thdt. Rom.7:14(3.75); id.2Cor.3:7–8(3.303); v. πνεῦμα; Law contrasted with πνευματικὴ πολιτεία of Christianity, Jo.Philop.pasch.(p.210.8); p. Jewish-Christian observance of Law, Just.dial.47.3(M.6.577B); cf. Ebionaei...Paulum recusant, apostatam eum legis dicentes...ac perseverant in his consuetudinibus, quae sunt secundum legem, Iren. haer.1.26.2(M.7.687A); Ἐβιωναῖοι...κατὰ νόμον φάσκοντες δικαιοῦσθαι καὶ τὸν Ἰησοῦν λέγοντες δεδικαιῶσθαι ποιήσαντα τὸν ν. Hipp.haer.7.34 (p.221.10; M.16.3342B); Eus.h.e.3.27.3(M.20.273B); Epiph.haer.30.26 (p.368.10; M.41.449B); (Cerinthus) ib.28.5(p.317.19; 384B); q. other heret. attitudes to Law; i. Tatian, ref. marriage χωρίζει δὲ καὶ τὸν παλαιὸν ἄνδρα καὶ τὸν καινὸν ὁ Τατιανός, ἀλλ' οὐχ ὡς ἡμεῖς φαμεν· παλαιὸν μὲν ἄνδρα τὸν ν., καινὸν δὲ τὸ εὐαγγέλιον συμφωνοῦμεν αὐτῷ καὶ αὐτοὶ λέγοντες, πλὴν οὐχ ᾗ βούλεται ἐκεῖνος καταλύων τὸν ν. ὡς ἄλλου θεοῦ Clem.str.3.12(p.233.19; M.8.1184A); ii. Simon Magus δύο...θεούς, ἀφ' ὧν ὁ μὲν εἷς ἐστιν ὁ κόσμον κτίσας, ὁ δὲ ἕτερος ὁ τὸν ν. δούς Hom.Clem.3.2; ib.18.12; Epiph.haer.21.4(p.243.15; M.41.292A); iii. rejection of Law by Marcion, Iren.haer.3.12.12(M.7.905C); and Apelles, Hipp.haer.10.20(p.281.1; M.16.3438B); Clem.str.2.7(p.131.7; M.8.969B); regarding it as just, but not good, ib.2.8(p.133.28; 973C); Μαρκιωνιστῶν παράνοια...οἱ τὸν ν. ἀλλότριον εἶναί φασι Χριστοῦ Or.fr.78 in Lc.18:20(p.271; M.17.365D); Epiph.haer.42.4(p.99.8; M. 41.700C); Thdt.haer.1.24(4.314); iv. Basilides τὸν ν. ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος τεθῆναι τῶν Ἰουδαίων ib.1.4(292); v. Valentinian, Or.hom.20.1 in Lc.(p.131.15; M.13.1851C); vi. Montanist; prophecies superior

to Law, prophets and gospels, Hipp.*haer*.8.19(p.238.12; M.16.3366C); **9.** of Christian law; **a.** Christ's teaching as law *ὑποτάσσεται...τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς ν. Ἰησοῦ Χριστοῦ* Ign.*Magn*.2; *ὁ καινὸς ν. τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄνευ ζυγοῦ ἀνάγκης ὤν Barn.* 2.6; *δοὺς αὐτοῖς τὸν ν. ὃν ἔλαβε παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ* Herm.*sim*.5.6.3; *ib*.8.3.4; Athenag.*leg*.32.2(M.6.964C); *ὁ ν. αὐτοῦ τὸν φόβον ὑπεκλύειν βούλεται τὸ ἑκούσιον ἐλευθερώσας εἰς πίστιν* Clem.*paed*.3.12(p.284.4; M.8.665B); *οἱ λογικοὶ ν.* *ib*.(p.287.23; 673A); id.*str*.1.26(p.105.26; M.8.917A); Thdt.*Ps*.116:1(1.1424); id.*affect*.11(p.288.51; 4.1001); *ὁ Χριστὸς ν. ἔδωκεν ἡμῖν, τὴν διαθήκην τῶν ἁγίων εὐαγγελίων* *Didasc.Jac*.1.50(p.774.28); hence **b.** *εὐαγγελικοὶ νόμοι* Or.*mart*.30(p.26.22; M.11.601A); Thdt.*Ps*.118:134(1.1471); content of gospel as *εὐαγγελικὸς ν.*, id.*Mich*.4:1–3(2.1493); cf.Meth.*res*.2.8(p.345.2; M.41.1176C); **c.** gospels as *νόμοι*, Meth.*symp*.10.2(p.124.3; M.18.196B); ref. Fourth Gospel *ἀπὸ τοῦ ὄρους κάτεισιν ὁ Ἰωάννης τὸν ν. ἐγχειρισθείς, ὡς ὁ θεόπτης πλάκας Μωσῆς* ‡Hipp.Th.*fr*.14(p.46.17); **d.** apostolic *ν.*, Clem.*paed*.3.12(p.287.28; M.8.673A); Thdt.*Ps*.118:136(1.1472); *οἱ τοῦ ἀποστόλου νόμοι, τοῦ δεσπότου Χριστοῦ ν.* id.*1Cor*.7:12(3.204); *ib*.10:24(230); **e.** Christianity as *ν.*, *A.Petr.et Paul*.60(p.205.4); Const. ap.Eus.*h.e*.10.5.19(M.20.888B); *ib*.10.7.1(893B); Const.II Imp.*ep*.ap. Thdt.*h.e*.2.2.1(3.825); Dam.Papa *ep.Illyr*.ap.Thdt.*h.e*.2.22.5(3.882); **f.** contrasted with Mosaic Law, Just.*dial*.11.2(M.6.497B); as spiritual law of which Mosaic was a shadow, Or.*Jo*.6.51(32; p.160.24; M.14.289C); *ib*.13.13(p.238.11; 420B); Meth.*symp*.10.1(p.122.8; M.18.193A); *Const.App*.2.5.7; Cyr.*Lc*.6:29(M.72.597A); **g.** its obligations compared with those of secular law, Herm.*sim*.1.5–7; Clem.*str*.7.12(p.49.23; M.9.496C); **h.** Christ as law *νόμος οὗτος υἱὸς θεοῦ ἐστι κηρυχθεὶς εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς* Herm.*sim*.8.3.2; *αἰώνιός τε ἡμῖν ν. καὶ τελευταῖος ὁ Χριστὸς ἐδόθη καὶ ἡ διαθήκη πιστή, μεθ' ἣν οὐ ν., οὐ πρόσταγμα, οὐκ ἐντολή* Just.*dial*.11.2(M.6.497B); *ib*.43.1(568A); *A.Jo*.112(p.211.9); *ἐν δὲ τῷ Πέτρου Κηρύγματι εὕροις ἂν ν. καὶ λόγον τὸν κύριον προσαγορευόμενον* Clem.*str*.1.29(p.112.3; M.8.929A); id.*paed*.1.3(p.95.21; M.8.260B); likened to Stoic *ν. ἔμψυχος*, id.*str*.2.4(p.122.19; M.8.952A); *ψυχή, ἐν ᾗ...ἐνιδρύεται ὁ...βασιλεύς τε καὶ γεννήτωρ τῶν καλῶν, ν. ὢν ὄντως καὶ θεσμὸς καὶ λόγος αἰώνιος...εἷς ὢν σωτήρ* *ib*.7.3(p.12.18; M.9.421A); Or.*Jo*.1.7(9; p.12.10; M.14.36D); *ἵνα...ζῶντι καὶ ἐμψύχῳ ν. τε καὶ λόγῳ ἐν πᾶσιν ὄντι καὶ διὰ πάντων ἥκοντι τὰ πάντα συναρμόζοιτο ὑφ' ἑνὶ πανσόφῳ δεσμῷ, αὐτῷ δὴ τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ τε καὶ ν. συναγόμενά τε καὶ συνδούμενα* Eus.*d.e*.4.2(p.152.7; M.22.253C); Thdt.*eran*.2(4.136); **i.** hence of Christian believers as a law *οἱ ἅγιοι οὓς προέγνω...ν. εἰσὶ καὶ οὐκ ἐν ν.* Or.*comm.in Rom*.3:19,20(*JTS* 13 p.220); Meth.*symp*.11(p.131.4; M.18.208A); *Hom.Clem*.13.15; **10.** of eccl. laws or canons, CNic.(325)*can*.13 cit. s. *κανονικός*; *τοῦ ν. τοῦ κελεύοντος, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως χειροτονίαν ἐπισκόπου μὴ γίνεσθαι· ἠμέλησαν δὲ τοῦ ν. τούτου* Socr.*h.e*.7.28.2(M.67.801B); *εἶναι γὰρ ν. ἱερατικόν, ὃς ἄκυρα ἀποφαίνει τὰ παρὰ γνώμην πραττόμενα τοῦ Ῥωμαίων ἐπισκόπου* Soz.*h.e*.3.10.1(M.67.1057A); of Nicene canons, Thdt.*h.e*.1.8.18(3.764).

D. met., of practice so firmly established as to become a regular principle *τὸ λάγνον πᾶν ἐπικέχυται ταῖς πόλεσι ν. γενόμενον* Clem.*paed*.3.3(p.248.33; M.8.584C); hence of 'law' of sin (Rom.7:23 etc.), id.*str*.4.6(p.266.11; M.8.1252B); Or.*Cels*.7.69(p.218.15; M.11.1517C); *ib*.8.56(p.273.16; 1601C); Meth.*res*.2.7(p.342.1; M.41.1173B); *ν. ἁμαρτίας τὰ ἐν τῇ σαρκὶ πρὸς τὰς ἐκτόπους ἡδονὰς κινήματα* Cyr.*thes*.34(5[1].354C); and of death, Tat.*orat*.15(p.17.4; M.6.840A); Meth.*res*.2.8(p.345.5; M.41.1176D).

III. *rule* or *standard* of any kind *μετροῦντες τὴν εὐσέβειαν θυσιῶν νόμῳ* Athenag.*leg*.13.1(M.6.916A); *κατὰ τὸν ν. τῆς ἰατρικῆς* Gr.Nyss.*or.dom*.4(p.70.6; M.44.1164A); Chrys.*hom.81.2 in Jo*.(8.481A); *ἀλληγορίας δὲ νόμῳ ποιμήν ἐστιν ὁ Ἄβελ ζῴων, ὅ ἐστι τῶν αἰσθήσεων* Proc.G.*Gen*.4:2(M.87.237A); of rules of a game, Clem.*str*.2.6(p.126.18; M.8.960B).

νομοφύλαξ, ὁ, *keeper, observer, of laws*; civil, Cyr.*ador*.6(1.199D); divine, id.*Am*.14(3.265B); of Christ *τῷ κατὰ φύσιν μὲν νομοθέτῃ, διὰ δὲ τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσιν ν.* id.*Jo*.1.4(4.33B); esp. Mosaic, Chrys.*comm.in Gal*.2:6(10.683B).

[*]**νόνα, ἡ,** v. *νόννος*.

νόναι** (νόνναι**), **αἱ,** v. **νῶναι*.

νόννος, ὁ, (Lat. *nonnus*) *father*; fem. *νόνα* perh. in sense of *maternal aunt*, *IGC As.Min*.16 [Cyzicus], cf. *νέννος*, *uncle*.

[*]**νονοράριος,** v. **ὀνοράριος*.

***νοοβλαβής,** *injured in mind, deluded*, Nonn.*par.Jo*.12:14(M.43.857A).

***Νοουατιανοί, οἱ,** v. **Ναυατιανός*.

νοσ-έω, *be ill, be sick of, suffer from*, a disease; **1.** ref. mental illness, esp. of heathen, etc., Clem.*str*.7.15(p.64.13; M.9.525B); Eus.*v.C*.3.54(p.101.30; M.20.1117B); *εἰδωλολατρείαν ~οῦσιν* id.*e.th*.2.21(p.131.20; M.24.957A); *πολιτείαν ~εῖν Ἰουδαϊκήν* Chrys.*hom.4.5 in Ac.princ*.(3.88A); Diod.*Ex*.20:5(M.33.1583C); Thdt.*1Cor*.7:15(3.205); of heretics *τὰ Ἀρείου ~ούντων* Chrys.*hom.8.5 in Mt*.(7.128C); id.*hom.38.2 in 1Cor*.(10.352E); Thdt.*Ps*.57:6(1.985); id.*Heb*.1:3(3.547); **2.** ref. moral infirmity *οἱ ἐν τῷ βίῳ ~οῦντες* Clem.*paed*.1.9(p.138.23; M.8.349B); *ib*.3.3(p.248.19; 584A); Eus.*v.C*.4.25(p.126.22; M.20.1173A); †Bas.*Is*.114(1.458E; M.30.304C); Epiph.*mens*.16(M.43.264B); *τοῖς ἀδικοῦσιν· ἐκεῖνοι γάρ εἰσι μάλιστα οἱ ~οῦντες* Chrys.*hom.18.4 in Mt*.(7.240A); Thdt.*Rom*.11:29(3.125); **3.** ref. spiritual sickness *ἐπῳδὸς* [sc. *ὁ λόγος*]...*~ούσης ψυχῆς* Clem.*paed*.1.2(p.93.12; M.8.256A); Or.*Cels*.8.62(p.278.23; M.11.1609D); *τὸ δὲ ἐπιθυμεῖν ν. ἐστι* Meth.*res*.1.47(p.296.21; M.41.1117B); *Const.App*.2.20.3; *ἄγνοιαν ~οῦσα θεοῦ* Thdt.*Ezech*.28:2(2.908).

νόσημα, τό, *sickness, disease*, spiritual *παθῶν καὶ νοσημάτων* Clem.*paed*.1.2(p.92.1; M.8.253A); id.*q.d.s*.1(p.160.3; M.9.605A); *ψυχικὰ ν.* *ib*.21(p.174.5; 625D); Gr.Nyss.*or.dom*.4(p.70.9; M.44.1164A); Isid.Pel.*epp*.1.142(M.78.277C); *μὴ περιφρονῶμεν τοῦ μεγάλου ν.* [sc. of drunkenness] *ib*.2.279(345D).

[*]**νοσιλεύομαι,** = *νοσηλεύομαι*, *be ill*, Thphn.*chron*.p.231(M.108.584C).

νοσοκομεῖον, τό, *hospital, infirmary*, cf. *Fabiola prima omnium ν. instituit, in quo aegrotantes colligeret de plateis, et consumpta languoribus atque inedia miserorum membra foveret*, Hier.*ep*.73.6(M.*PL*.22.694A); Pall.*h.Laus*.68(p.164.2; M.34.1219B); *ἔρχεται εἰς τὸ μέρος τοῦ ἀναλώματος τοῦ ἐπισκοπείου καὶ...κελεύει μετενεχθῆναι τὴν πολυτέλειαν τούτων εἰς τὸ ν. ... κτίζει πλείονα ν., προσκαταστήσας δύο τῶν...πρεσβυτέρων, ἔτι μὴν καὶ ἰατροὺς καὶ μαγείρους καὶ χρηστοὺς τῶν ἀγάμων ἐργάτας τούτοις εἰς ὑπηρεσίαν· ὥστε τοὺς ἐπιχωριάζοντας ξένους καὶ ὑπὸ νόσου ληφθέντας...τυγχάνειν ἐπιμελείας* id.*v.Chrys*.5(p.32.12; M.47.20); †Gregent.*leg.Hom*.proem.(M.86.580B); *ἐν τῷ ν. τοῦ πατριάρχου ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει* Jo.Mosch.*prat*.42(M.87.2896C); Max.*ep*.44(M.91.648A); in monastery, Dor.*doct*.4.10(M.88.1669D); *τὴν διακονίαν τοῦ ν.* *ib*.11.8(1745A); *ἐν τῷ ν. τῷ λεγομένῳ τοῦ Σαμψῶ* Anast.S.*Ps*.6(M.89.1112B); met. *ἐν τῷ ν. τοῦ παρόντος αἰῶνος* Nil.*epp*.2.110(M.79.248D); *ἐν τῷ τῆς ἀναλγησίας...ν.* ‡Max.*cap.al*.29(M.90.1408B).

νοσοκόμος, ὁ, 1. *sick-nurse*; in gen., Gr.Naz.*ep*.147(M.37.252B); Nonn.*par.Jo*.5:7(M.43.785B); Thdt.*serm.Chrys*.(5.99); of superintendent of monastic infirmary, Thdr.Stud.*poen*.1.69(M.99.1741C); **2.** as adj., *tending the sick*, Nonn.*par.Jo*.5:15(M.43.788A).

νοσοποιός, *causing sickness*; **1.** lit., Clem.*paed*.3.10(p.266.8; M.8.625A); Or.*or*.27.9(p.369.16; M.11.513A); Chrys.*hom.17.4 in Heb*.(12.169D); **2.** of moral disease, Clem.*str*.1.17(p.55.22; M.8.801A); Or.*exc.in Ps*.77:31(M.17.145B); *νοσοποιοῦ τῶν ψυχῶν τυραννικῆς ἐξουσίας* Jo.VI CP *ep*.(M.96.1417A).

νόσος, ἡ, *disease, sickness*; **1.** physical; effected by demons, Tat.*orat*.16(p.18.6; M.6.841B); beneficial as discipline for sinner, Bas.*hom.in Ps*.45(1.171A; M.29.417A); Gr.Naz.*ep*.31(M.37.68B); *ib*.34(76B); cf.Bas.*reg.fus*.55.4(2.399D,E; M.31.1049A); *ἱερὰ ν.* *leprosy*, Gr.Naz.*or*.14.6(M.35.865A); ‡Chrys.*poenit*.1.3(9.768C); Jo.Clim.*scal*.5(M.88.776A); **2.** mental; of heathenism, Eus.*d.e*.1.6(p.27.23; M.22.56C); Thdt.*1Cor*.7:14(3.205); *ib*.12:1(240); of heresy, id.*h.e*.5.31.3(3.1070); id.*ep*.113(4.1190); *ib*.145(1246); **3.** moral, Herm.*sim*.6.5.5; Clem.*prot*.3(p.33.30; M.8.129B); *παθῶν, ἃ δὴ ψυχῆς νόσοι* *ib*.11(p.81.17; 233B); id.*q.d.s*.11(p.166.28; M.9.616A); *νόσοι ἦσαν ἐν τῷ λαῷ... ἔπεμπεν αὐτοῖς ἰατροὺς ὁ θεὸς τοὺς προφήτας* Or.*hom.14.2 in Jer*.(p.107.4; M.13.405B); Meth.*symp*.3.12(p.41.20; M.18.81A); Bas.*hom.in Ps*.7(1.100E; M.29.236C); *ν. τῆς πλεονεξίας* Gr.Nyss.*or.dom*.1(p.6.5; M.44.1121C); *Const.App*.6.18.10; Thdt.*Ps*.52:5(1.952); *ἀχαριστίας ν.* *ib*.77:18(1153).

***νοσουργός,** *baneful*, Geo.Pis.*carm*.4.104.

νοστέω, *season, make palatable*, ‡Chrys.*hom.in Mt.26:39*(10.806C).

νόστος, ὁ, *taste, flavour*, Mac.Aeg.*hom*.27.12(M.34.701B); Rom.Mel.(*SBBAW* 1898[2] p.118); ‡Barth.Edess.*Muham*.(M.104.1456C).

***νοταρικός,** *secretarial*, Thdr.Stud.*or*.11.5(M.99.808B).

***νοτάριος, ὁ,** (Lat. *notarius*) *shorthand writer, secretary*; **1.** in gen., Call.*v.Hyp*.(p.83); Jo.Mal.*chron*.18 p.449(M.97.660C); *ν.*, *Ῥωμαΐα ἡ λέξις· νότα γὰρ τὰ γράμματά εἰσι Ῥωμαϊστί* Anast.S.*hod*.2(M.89.85A); **2.** of bishops' secretaries, Bas.*ep*.333 tit.(3.451E; M.32.1076C); *βούλομαι...τὸν ν. μου ἐλεύθερον εἶναι* Gr.Naz.*test*.(M.37.392C); *ἀναγνώστης καὶ ν. τοῦ...ἐπισκόπου* CEph.(431)*act*.1(*ACO* 1.1.2 p.10.3; H.1.1360A); CCP(536)*act*.5(*ACO* 3 p.52.27; H.2.1305B); Soz.*h.e*.4.3 tit.(M.67.1113C); Jo.Mosch.*prat*.34(M.87.2884A); *νωτάριος τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας* Gr.Mag.*dial*.(tr.Zach.)1.8(M.*PL*.77.186B);

3. attached to Councils, Ath.*syn*.29(p.257.30; M.26.744B); διάκονος ν. CCP(536)*act*.5(*ACO* 3 p.52.30; H.2.1305B); 4. of secretary of monastic steward, Sophr.H.*mir.Cyr.et Jo*.39(M.87.3576A); 5. of clerk who recorded proceedings in court of law, *M.Pion*.9.1; 6. of clerks of senate, *Chron.Pasch*.p.384(M.92.985B); 7. of imperial notaries; a. *tribuni et notarii*; staff of imperial chancery, Eus.*v.C*.4.44 tit.(p.116.14; M.20.1146B); Ath.*h.Ar*.29(p.198.23; M.25.725C); id.*apol.Const*.22(M.25.621D); Pall.*v.Chrys*.4(p.23.12; M.47.15); b. *domestici et notarii*, personal secretarial staff of emperor ν. τοῦ βασιλέως Epiph.*haer*.71.1(p.250.26; M.42.376C); Pall.*v.Chrys*.2(p.11.19; M.47.10); Jo.Mal.*chron*.18 p.449(M.97.660C).

νοτιαῖος, *southern*, Cosm.Ind.*top*.proem.(M.88.53A); *Chron.Pasch*.p.29(M.92.127A).

νότιος, *southern*; τὸ ν. *the south*, ref. Manich. doctrine that north, east, west are assigned to the good God, the south to ὕλη, Jo.D.*Man*.2(M.96.1321B).

νοτίς, ἡ, *moisture*; met., *trace* οὐδὲ νοτίδα κακίας ἔστιν εὑρεῖν Scrap.*Man*.44(p.62; M.18.1229C).

***νοτωρία, ἡ**, *indictment*, *M.Agap*.3.1.

***νουβίτισσα, ἡ**, (Lat. *novitia*) *novice*, Thphn.*chron*.p.381(M.108.912C).

νουθεσία, ἡ, *admonition*; 1. in gen. ν. πατέρων *T.Reub*.3.8; Ign.*Eph*.3.1; Clem.*paed*.1.8(p.128.18; M.8.329A); id.*str*.5.1(p.329.10; M.9.16A); Const.*or.s.c*.23(p.189.3; M.20.1305B); id.ap.Eus.*v.C*.2.71(p.70.13; M.20.1045A); 2. divine τὰς πρὸ τῆς κρίσεως πατρῴας ν. ὑπομένοντες Clem.*str*.7.16(p.72.13; M.9.541B); by Christ, id.*paed*.1.8(p.133.23; M.8.340A); Eus.*d.e*.1.6(p.23.13; M.22.49A); 3. in scriptures Μωσῆς καὶ προφῆται, γράψαντες τὰ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν Or.*Jo*.13.46(p.272.35; M.14.481B); Meth.*lepr*.14(p.469.20); †Bas.*bapt*.2.2(2.653D; M.31.1581C); 4. by bishops ὁ προεστὼς διὰ λόγου τὴν ν. ... ποιεῖται Just.*1apol*.67.4(M.6.429B); *Clem.ep*.12(M.2.48A); ἔστω [sc. ἐπίσκοπος]...μακρόθυμος ἐν ταῖς ν. *Const.App*.2.5.4; *ib*.2.16.2; διὰ παρακλητικῆς ν. *ib*.2.20.4; *ib*.6.18.10.

νουθετητέος, *to be admonished*, Synes.*ep*.58(M.66.1401C).

***νουθετικῶς**, *by way of admonition*, Clem.*paed*.2.2(p.172.23; M.8.421A); Thdr.Stud.*epp*.2.122(M.99.1400A); *ib*.2.152(1473A, v.l. νομοθετικῶς).

***νουμεράριος, ὁ**, (Lat. *numerarius*) *accountant* (*tabularius*), Bas.*ep*.142 tit.(3.235A; M.32.592B); *ib*.143 tit.(235C; M.592C); Nil.*epp*.1.130 tit.(M.79.137D).

***νουμέραρχος, ὁ**, *captain of a detachment of troops*, Agath.*v.Gr.Ill*.15; *ib*.19 (νουμένορχος cod.).

***νουμέριος**, *of* or *belonging to a detachment of troops*, Thphn.*chron*.p.185 (v.l. νουμέροις M.108.482B).

***νούμερος, ὁ (νούμερον, τό)**, (Lat. *numerus*) *independent cohort*, *M.Acac*.3(p.762C); *M.Seb*.1(p.171.10); σπεῖρά ἐστιν, ὃ καλοῦμεν νυνὶ ν. Chrys.*hom*.22.1 *in Ac*.(9.177D); Cyr.S.*v.Sab*.1(p.87.11); ἀπὸ νουμέρων *ex-soldier*, Nil.*epp*.2.67 tit.(M.79.229D).

***νουμίον, τό**, (= Lat. *nummus*, sc. *assarius*), a Roman coin τὸ δὲ ν. τετύπωται ἀπὸ τοῦ Νουμᾶ τινος βασιλέως τῶν Ῥωμαίων Epiph.*mens*.24(M.43.289A); *Apophth.Patr*.(M.65.253C); Zos.*alloquia* 14(M.78.1700C); Jo.Mosch.*prat*.127(M.87.2992A).

νουνεχής, *sensible, intelligent*; neut. as subst., *good sense*, Men.*exc.Rom*.19(p.216.22; M.113.920B).

νοῦς, ὁ, [discussion of declension of word, Max.*schol.c.h*.1.2(M.4.32B)]; I. *mind*;

A. in gen.; descriptions of mind and its functions; 1. ref. man's distinctive nature ἔστι γὰρ ἄνθρωπος οὐχ, ὥσπερ οἱ κορακόφωνοι δογματίζουσι, ζῷον λογικὸν ν. καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· δειχθήσεται γὰρ κατ' αὐτοὺς καὶ τὰ ἄλογα ν. καὶ ἐπιστήμης δεκτικά· μόνος δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰκὼν...τοῦ θεοῦ Tat.*orat*.15(p.16.11ff.; M.6.837A,B); τῇ τοῦ δημιουργήσαντος ἡμᾶς γνώμῃ, καθ' ἣν ἐποίησεν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς ἀθανάτου καὶ σώματος νοῦν τε συγκατεσκεύασεν αὐτῷ Athenag.*res*.13(p.63.18; M.6.1000B); ταὐτὸ γάρ ἐστιν ἐκ νοερᾶς ψυχῆς καὶ σώματος τὸν ἄνθρωπον λέγειν, καὶ ἰδιαζόντως τὸν ν. ἐφ' ἑαυτοῦ ἀριθμήσαντα, τριχῇ διελεῖν τὴν περὶ τὸν ἄνθρωπον θεωρίαν Gr.Nyss.*Apoll*.8(M.45.1140B); 2. in rel. to other faculties ν. καὶ λόγος δέδοται τοῖς ἀνθρώποις πρὸς διάκρισιν νοητῶν Athenag.*res*.15(p.66.20; M.6.1004C); τεσσάρων δὲ ὄντων ἐν οἷς τὸ ἀληθές, αἰσθήσεως, ν., ἐπιστήμης, ὑπολήψεως, φύσει μὲν πρῶτος ὁ ν., ἡμῖν δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἡ αἴσθησις, ἐκ δὲ αἰσθήσεως καὶ τοῦ ν. ἡ τῆς ἐπιστήμης συνίσταται οὐσία, κοινὸν δὲ ν. τε καὶ αἰσθήσεως τὸ ἐναργές Clem.*str*.2.4(p.119.21ff.; M.8.944B,C); ψυχὴ...εἶναι πέφυκε τόν γε πρῶτον λόγον, οὗπερ ἂν ὁ ν. ᾖ Gr.Thaum.*pan.Or*.6(p.17.20; M.10.1072C); ἀναθεὶς ἐμοὶ καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν αἴσθησιν καὶ τὸν ν. Meth.*symp*.5.2(p.54.13; M.18.100A); dist. from ψυχή and σῶμα, id.*lepr*.9(p.463.2); τὴν ἑκάστου ψυχὴν εἶναι, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ν. Ath.*gent*.30(M.25.61A); λογισμοὶ τῆς ψυχῆς· λέγω δέ, τὸ θέλημα, ἡ συνείδησις, ὁ ν., ἡ ἀγαπητικὴ δύναμις Mac.Aeg.*hom*.1.3(M.34.452C); *ib*.7.8(528B); εἰς... τὸ βάθος τῆς ψυχῆς, τοῦτ' ἔστιν, εἰς τὸν ν. Diad.*perf*.79(p.100.11); cf. *ib*.33(p.38.15); τὸ φρόνημα, καὶ αἱ μνῆμαι, καὶ ὁ ν. Nil.*epp*.1.34(M.79.140B); 3. partic. in rel. to sense perception, v. αἴσθησις; ὁ τὸν φαινόμενον κόσμον νοῶν, θεωρεῖ τὸν νοούμενον· τυποῖ γὰρ τῇ αἰσθήσει τὰ νοητὰ φανταζόμενος, καὶ κατὰ νοῦν σχηματίζει τοὺς θεαθέντας λόγους· καὶ μεταφέρει, πρὸς μὲν αἴσθησιν πολυειδῶς, τοῦ νοητοῦ κόσμου τὴν σύστασιν, πρὸς δὲ νοῦν, τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου πολυπλόκως τὴν σύνθεσιν· καὶ νοεῖ, ἐν μὲν τῷ νοητῷ, τὸν αἰσθητόν, μετενέγκας πρὸς τὸν ν. τοῖς λόγοις τὴν αἴσθησιν, ἐν δὲ τῷ αἰσθητῷ, τὸν νοητόν, πρὸς τὴν αἴσθησιν ἐπιστημόνως τοῖς τύποις μετεγκλοιώσας τὸν ν. Max.*cap*.4.91(M.90.1344C); ref. trees of knowledge and life ἀμφότερα τὰ ξύλα κατὰ τὴν γραφήν, τινῶν εἰσι διακριτικά, ἤγουν ὁ ν., καὶ ἡ αἴσθησις· οἷον, ὁ μὲν ν. ἔχει δύναμιν διακριτικήν, νοητῶν καὶ αἰσθητῶν, προσκαίρων καὶ αἰωνίων...ἡ δὲ αἴσθησις ἔχει δύναμιν διακριτικὴν ἡδονῆς σωμάτων καὶ ὀδύνης *ib*.2.33(1233A); 4. its various processes, cf. *prima etiam motio ejus* [sc. Nus] *de aliquo, ennoia appellatur; perseverans autem et aucta...enthymesis vocatur. haec autem enthymesis multum temporis faciens in eodem...sensatio nominatur...unum autem et idem est omnia quae praedicta sunt, a No initium accipientia, et secundum augmentum assumentia appellationes*, Iren.*haer*.2.13.2(M.7.743A); 5. as guiding principle in man; a. in gen., cf. *animum, sive mens est, νοῦς apud Graecos, non aliud quid intelligimus quam suggestum animae ingenitum et insitum...quo agit, quo sapit, quem secum habens ex semetipsa se commoveat in semetipsa, atque ita moveri videatur ab illo tanquam substantia alia*, Tert.*de anima* 12(M.*PL*.2.666A); ὁ δὲ κυβερνήτης, ὁ ν. ὁ ἀνθρώπινος Clem.*paed*.2.2(p.173.18; M.8.424A); ὡς γὰρ ἡ κεφαλὴ τὸ κυριώτατον μέρος ἐστὶν ἐν τῷ σώματι, οὕτω τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὸ κυριώτατόν ἐστιν ὁ ν. Meth.*fr.12 in Job* (p.514.14f.); b. owing to its power of discernment τοῦτο δ' ἐστὶ ν. ἀνθρώπου, καὶ κριτήριον ἐλεύθερον ἔχων ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸ αὐτεξούσιον τῆς μεταχειρίσεως τῶν δοθέντων Clem.*q.d.s*.14(p.169.4; M.9.617C); ταύτῃ καὶ τὸν ν. εἰλήφαμεν, ἵνα εἰδῶμεν ὃ ποιοῦμεν, καὶ τὸ 'γνῶθι σαυτὸν' ἐνταῦθα, εἰδέναι ἐφ' ᾧ γεγόναμεν id.*str*.7.3(p.15.8; M.9.425A); ἔχειν ἐν ψυχῇ τὸν ν. διορατικώτατον Or.*fr.11 in Lc*.8:16(p.237; M.17.336B); *ib.53 in* 11:34(p.258); ἄλλος παρὰ τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις ἐστὶν ὁ τῶν ἀνθρώπων ν.· διὰ τοῦτο γοῦν ὡς ἄλλος ὤν, αὐτῶν τῶν αἰσθήσεων γίνεται κριτής· καὶ ὧν ἐκεῖναι ἀντιλαμβάνονται, ταῦτα οὗτος διακρίνει...καὶ δεικνύσιν αὐταῖς τὸ κρεῖττον Ath.*gent*.31(M.25.61C); *ib*.(64A) cit. s. αἴσθησις; ν. ἐστι φύσις ἐπινοητικὴ παντὸς πράγματος. ν. ἐστι ὅρασις ἀσώματος εἰς πᾶν ἐκτεινομένη. ν. ἐστι ὥσπερ ὄψις τις ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ἀποκείμενος ἤτουν ὀφθαλμός *Doct.Patr*.33(p.263.15ff.); but καλὸν τοῦ ν. ἡ ἐνέργεια· καὶ ὅτι ἀεικίνητος ὢν οὗτος, πολλάκις μὲν φαντασιοῦται περὶ τῶν οὐκ ὄντων ὡς ὄντων Bas.*ep*.233.1(3.355E; M.32.864D); c. hence compared to an eye or a light ὀφθαλμὸν...κυρίως φησὶν τὸν ἐν ἡμῖν ν., περὶ ὃν ἐστιν ἡ ἀρχὴ ἐν μόνῳ τῷ σπουδαίῳ τῆς ἁπλότητος, μηδεμίαν ἔχοντι διπλοήν καὶ δόλον...νοῦν γὰρ ἐν ψυχῇ ἀνθρώπου ὁ θεὸς ἐποίησεν Or.*fr.53 in Lc*.11:34(p.258); *ib*.(p.259); *ib.59 in* 12:35(p.261); exeg. Mt.5:8 ἡ γὰρ καρδία ὀφθαλμός ἐστιν, ὁ δὲ ὀφθαλμὸς ἡ φύσις τοῦ ν. id.*fr.in Mt*.5:8(p.50); ὅρασις δὲ τῆς ψυχῆς, ὁ συμφυὴς αὐτῇ ν.· ἀλλ' οὐχ ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ, ἀλλὰ ταὐτὸν ψυχή τε καὶ ν. ‡Bas.*const*.2.1(2.541B; M.31.1340A); Nil.*epp*.1.135(M.79.140B); d. in metaphor of charioteer ὁ ν. ἡνίοχός ἐστι καὶ ζεύγνυσι τὸ ἅρμα τῆς ψυχῆς κατέχων ἡνίας τῶν λογισμῶν Mac.Aeg.*hom*.40.5(M.34.765B); Gr.Nyss.*virg*.22(p.332.22; M.46.404D); *Const.App*.7.34.6 cit. s. αἴσθησις; ὁ ἡνίοχος ν. τὸν μὲν εὐθύνει τῶν ἵππων, τὸν δὲ ἀνακόπτει, τὸν δὲ καθικνεῖται διὰ τῆς μάστιγος...μέχρις ἂν τοῖς πᾶσι μίαν σύμπνοιαν πρὸς τὸν δρόμον ἐμποιήσῃ Nil.*epp*.3.268(M.79.517A); e. other comparisons τὸν τοῦ σκηνώματος ἡμῶν οἰκοδεσπότην καὶ οἰκονόμον, τὸν ν. λέγω, πάντα τὰ ἐν ἡμῖν εὖ διατίθεσθαι ἑκάστῃ τε τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων...πρὸς τὸ καλὸν κεχρῆσθαι Gr.Nyss.*virg*.18(p.317.24; M.46.389C); = ἁρμοστής, id.*hom.opif*.9.3(M.44.149C); ἀνάπτυξόν μοι τοῦτον τὸ συνειδός, καὶ ὄψει πολὺν ἔνδοθεν θόρυβον τῶν ἁμαρτημάτων...καθάπερ ἐν δικαστηρίῳ τὸν ν. ἐπὶ τὸν θρόνον ἀναβάντα τὸν βασιλικὸν τοῦ συνειδότος, καὶ ὥσπερ τινὰ δικαστὴν καθήμενον Chrys.*Laz*.1.11(1.723E); τὸ μὲν σῶμα πολλῷ φαυλοτέρᾳ περίβαλε στολῇ, τὸν δὲ ν. ἁλουργίδα ἔνδυσον, καὶ στέφανον ἐπίθες αὐτῷ ...νῦν γὰρ τοὐναντίον ποιεῖς, τὴν μὲν πόλιν καλλωπίζων ποικίλως, τὸν δὲ βασιλέα ν. ἀφεὶς σύρεσθαι δεδεμένον ὀπίσω τῶν ἀλόγων παθῶν id.*hom*.69.2 *in Mt*.(7.682D); 6. in teaching of Or. and his followers διὰ τὸν μιασμὸν τοῦ ν., σώματι ταπεινώσεως ἀνθρώπων ἐνδεδεμένου Or.*Cels*.6.17(p.88.6; M.11.1316C); cf. *νοῦς, id est mens, corruens facta est anima, et rursum anima instructa virtutibus mens fiet*, id.*princ*.2.8.3(p.161.6; M.11.223C); γεγόνασιν ἀπὸ νόων ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι καὶ τὰ ἑξῆς Antip.Bost.*fr*.(M.96.504A); εἴ τις λέγει, πάντων τῶν λογικῶν

τὴν παραγωγὴν νόας ἀσωμάτους καὶ ἀΰλους γεγονέναι δίχα παντὸς ἀριθμοῦ καὶ ὀνόματος...ἀ. ἔ. CCP(543)*anath.*2(Hahn p.227); πρὸ τῶν αἰώνων ν. ἦσαν πάντες καθαροί, καὶ οἱ δαίμονες καὶ ψυχαὶ καὶ οἱ ἄγγελοι, λειτουργοῦντες τῷ θεῷ †Leont.B.*sect.*10.5(M.86.1264D).

B. in pagan philosophy θεὸν μὲν τὸν ν. τοῦ κόσμου ἄγει [sc. Thales] Athenag.*leg.*23.2(M.6.941B); ἔφη [sc. Anaxagoras] τὴν τοῦ παντὸς ἀρχὴν ν. καὶ ὕλην, τὸν μὲν ν. ποιοῦντα, τὴν δὲ ὕλην γινομένην. ὄντων γὰρ πάντων ὁμοῦ, ν. ἐπελθὼν διεκόσμησεν Hipp.*haer.*1.8(p.13.8ff.; M.16.3032C); ἐδογμάτισαν [sc. Plato and Aristotle] τὴν τῶν πάντων γένεσιν...οἱ δὲ περὶ τὸν Πλάτωνα ἐκ τριῶν· εἶναι ταῦτα λέγουσι θεὸν καὶ ὕλην καὶ παράδειγμα...θεὸν δὲ τὸν ταύτης εἶναι δημιουργόν, τὸ δὲ παράδειγμα ν. *ib.*10.7(p.268.4; 3419A); Ἑλλήνων δὲ οἱ θεολογικώτεροι, καὶ μᾶλλον ἡμῖν προσεγγίσαντες, ἐφαντάσθησαν μέν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ· περὶ δὲ τὴν κλῆσιν διηνέχθησαν, ν. τοῦ παντός, καὶ τὸν θύραθεν ν., καὶ τὰ τοιαῦτα προσαγορεύσαντες Gr.Naz.*or.*31.5(p.150.5; M.36.137B).

C. ref. spiritual life; **1.** God as object of the mind; **a.** ref. mind's capacity for knowing God ἔστιν οὖν...τῷ ν. ἡμῶν τοιαύτη τις καὶ τοσαύτη δύναμις, ἢ μὴ τὸ ὂν δι' αἰσθήσεως ἔλαβεν; ἢ τὸν θεὸν ἀνθρώπου ν. ὄψεταί ποτε μὴ ἁγίῳ πνεύματι κεκοσμημένος; φησὶ γὰρ Πλατών, ἦν δ' ἐγώ, αὐτὸ τοιοῦτον εἶναι τὸ τοῦ ν. ὄμμα καὶ πρὸς τοῦτο ἡμῖν δεδόσθαι, ὡς δύνασθαι καθορᾶν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ὂν εἰλικρινεῖ αὐτῷ ἐκείνῳ Just.*dial.*4.1(M.6.481D–484A); τὸ...θεῖον ἀγένητον εἶναι καὶ ἀΐδιον, ν. μόνῳ καὶ λόγῳ θεωρούμενον Athenag.*leg.*4.1(M.6.897B); *ib.*10.1(908B); οἱ ὀφθαλμοὶ πρὸς τὰ ὁρατὰ καὶ ὦτα πρὸς τὰ ἀκουστά, οὕτω ν. πρὸς τὰ νοητὰ καὶ τὸν ἐπέκεινα τῶν νοητῶν θεόν Or.*mart.*47(p.43.7; M.11.629B); ὁ θεὸς καθ' ἡμᾶς τῷ μὲν μὴ εἶναι σῶμα ἀόρατός ἐστιν· τοῖς δὲ θεωρητικοῖς καρδίᾳ θεωρητός, τουτέστι νῷ id.*Cels.*6.69(p.139.11; M.11.1404A); τὸν μηκέτι σώματος ὀφθαλμοῖς μόνῳ δὲ νῷ διαυγεῖ καὶ καθαρῷ νοούμενον τὸν...θεοῦ λόγον Eus.*l.C.*11(p.226.22; M.20.1380D); τὴν ἑκάστου ψυχὴν εἶναι, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ν. δι' αὐτοῦ γὰρ μόνου δύναται θεὸς θεωρεῖσθαι καὶ νοεῖσθαι...οὐ γὰρ ἐχόντων ἔστι ν. ἀρνεῖσθαι τὸν τούτου ποιητὴν...θεόν Ath.*gent.*30(M.25.61A); **b.** ref. creation of mind κατ' εἰκόνα: καθαρὸς γὰρ ὢν...ὁ ν. δεκτικός πως ὑπάρχει τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως, ἀνισταμένης ἐν αὐτῷ τῆς θείας εἰκόνος Clem.*str.*3.5(p.215.24; M.8.1145C); *ib.*5.14(p.388.16; M.9.140A) cit. s. εἰκών; Or.*Cels.*7.33(p.184.3; M.11.1468B); Eus.*p.e.*7.10(316C; M.21.536A); Bas.*ep.*233.1(3.355D; M.32.864C); τὸ δέ, 'κατ' εἰκόνα', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, νοητέον, ὅτι ἐκ τοῦ θεϊκοῦ φυσήματος τὸ πνεῦμα τὸ ἀθάνατον ἔχομεν, καὶ ν. ἀεὶ θεόντα, καὶ κυβερνῶντα, ἐφ' ὃ χρή Didym.*Trin.*2.7(M.39.565C); δέδωκεν ὁ θεὸς καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντι ἐν τῷ νοερῷ ταμείῳ τῆς ψυχῆς, τοῦτ' ἔστι τῷ νῷ, ἔχειν διὰ τῶν ἀρετῶν τὸ 'κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν' Gel.Cyz.*h.e.*2.15.9(M.85.1260B); **2.** mind and body; **a.** mind enslaved by senses, Clem.*paed.*2.1(p.157.7; M.8.385B); λύπαις καὶ ἡδοναῖς...συνδεσμοῦσι τὸν ν. τοῖς αἰσθητοῖς οἱ δαίμονες Thal.*cent.*2.17(M.91.1440A); ἡ πρὸς τὴν αἴσθησιν σχέσις τοῦ ν., δοῦλον αὐτὸν καθίστησι τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν *ib.*2.55(1444A); σαλεύεται ὁ ν. ἐκ τοῦ τόπου τῆς γνώσεως, ὅτε τὸ παθητικὸν αὐτοῦ κινηθῇ ἐκ τῶν ἰδίων ἀρετῶν *ib.*2.56(1444A); **b.** mind controlling senses ὅταν ὁ ν. πλουτήσῃ τὴν τῆς μονάδος γνῶσιν, τότε καὶ τὴν αἴσθησιν πάντῃ δεδουλωμένην ἔχει *ib.*2.47(1441C); ἀδύνατον τὸν ν. τῇ γνώσει ποιωθῆναι, εἰ μὴ πρότερον τὸ παθητικὸν ταῖς οἰκείαις ἀρεταῖς ἐξ αὐτοῦ πελάσει *ib.*2.50(1441D); **3.** mind and sin; **a.** mind's responsibility for sin οὐ γὰρ τὰ ὄργανά εἰσιν βλαστικά, ἀλλὰ ὁ ν. ὁ συγκαταβαίνων τῇ ἁμαρτίᾳ *A.Jo.*54(p.178.22); but cf. τὰ ὄργανα τὰ παιδογόνα ...βρίθοντα τὸν ν. Meth.*symp.*4.4(p.49.17; M.18.92A); **b.** mind obscured and coarsened by sin, *T.Reub.*3.8; ποία δὲ χείρων ταλαιπωρία τοῦ τετυφλῶσθαι τὸν ν. καὶ μὴ βλέπειν τὸν παντὸς ν. δημιουργόν; Or.*Cels.*8.38(p.253.19; M.11.1573D); καταπεπτώκασι τῇ διανοίᾳ καὶ ἐσκοτίσθησαν τὸν ν., ὥστε καὶ τὰ μηδ' ὅλως μηδαμῶς ὑπάρχοντα... θεοποιῆσαι Ath.*gent.*9(M.25.20A); τί βούλεται τοῖς δαίμοσι ἐνεργεῖν ἐν ἡμῖν γαστριμαργίαν, πορνείαν, φιλαργυρίαν...; ἵνα παχυνθεὶς ὁ ν. ἐξ αὐτῶν, μὴ δυνηθῇ ὡς δεῖ προσεύξασθαι Evagr.Pont.*or.*50(M.79.1177B); Marc.Er.*opusc.*2.72(M.65.941A); **c.** various faults ἀρχὴ πλάνης, νοῦ κενοδοξία, ἐξ ἧς κινούμενος ὁ ν., ἐν σχήματι καὶ μορφαῖς περιγράφειν πειρᾶται τὸ θεῖον Evagr.Pont.*or.*116(M.79.1193A); νοός ἐστι ἀκαθαρσία, πρῶτον μέν, τὸ γνῶσιν ἔχειν ψευδῆ· δεύτερον δέ, τὸ ἀγνοεῖν τι τῶν καθόλου· ὡς πρὸς ἀνθρώπινον ν. λέγω· ἀγγέλου γὰρ ἔστι τὸ μηδὲν τῶν ἐπὶ μέρους ἀγνοεῖν· τρίτον δέ, τὸ ἐμπαθεῖς ἔχειν λογισμούς· τέταρτον δέ, τὸ συγκατατίθεσθαι τῇ ἁμαρτίᾳ Max.*carit.*3.34(M.90.1028B); **d.** mind between good and evil τρεῖς οὖν εἰσιν οἱονεὶ βίων καταστάσεις· καὶ ἰσάριθμοι τούτοις, αἱ τοῦ ν. ἡμῶν ἐνέργειαι. ἡ γὰρ πονηρὰ ἡμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα...οἷον μοιχεῖαι, κλοπαί, εἰδωλολατρίαι... ἡ μέση τίς ἐστι τῆς ψυχῆς ἡ ἐνέργεια, οὔτε κατεγνωσμένον τι ἔχουσα, οὔτε ἐπαινετόν·...ποία γὰρ κακία κυβερνητικῆς ἢ ἰατρικῆς...ὁ μέντοι τῇ θεότητι τοῦ πνεύματος ἀνακραθεὶς ν., οὗτος ἤδη τῶν μεγάλων ἐστὶ θεωρημάτων ἐποπτικός Bas.*ep.*233.1(3.356B,C; M.32.865B); ὁ ν. ἡμῶν μέσος ἐστὶ δύο τινῶν, ἑκάστου τὰ ἴδια ἐνεργοῦντος· τοῦ μέν, τὴν ἀρετήν· τοῦ δέ, τὴν κακίαν· τουτέστι ἀγγέλου καὶ δαίμονος. ἐξουσίαν δὲ ἔχει ὁ ν., καὶ δύναμιν ᾧ θέλει εἴτε ἕπεσθαι, εἴτε ἀντιστῆναι Max.*carit.*3.92(M.90.1045B); id.*cap.*2.35(M.90.1233C); Thal.*cent.*1.58(M.91.1433A); **4.** mind's way to perfection; **a.** struggle against temptation, Clem.*fr.*44(p.221.18,22); ὅταν μὴ δυνηθῇ τὴν μνήμην κινῆσαι ἐν τῇ προσευχῇ ὁ...δαίμων, τότε τὴν κρᾶσιν τοῦ σώματος ἐκβιάζεται εἰς τὸ ποιῆσαι ξένην τινὰ φαντασίαν τῷ νῷ Evagr.Pont.*or.*68(M.79.1181B); Marc.Er.*opusc.*2.68(M.65.940C); ὅταν ὁ ν. ἡμῶν ἄρξηται τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος αἰσθάνεσθαι παρακλήσεως, τότε καὶ ὁ σατανᾶς ἐν ἡδυφανεῖ τινι αἰσθήσει ἐν ταῖς νυκτεριναῖς ἡσυχίαις...τὴν ψυχὴν παρακαλεῖ. ἐὰν οὖν εὑρεθῇ ἐν θερμῇ μνήμῃ λίαν κρατῶν ὁ ν. τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον τοῦ...Ἰησοῦ καὶ ὥσπερ ὅπλῳ κέχρηται κατὰ τῆς ἀπάτης...ἀναχωρεῖ μὲν ὁ πλάνος τοῦ δόλου...ὅθεν ἐπιγιγνώσκων ὁ ν. τὴν ἀπάτην τοῦ πονηροῦ πλέον εἰς τὴν πεῖραν προκόπτει τῆς διακρίσεως Diad.*perf.*31(p.34.18ff.); οὐ πρὸς τὰ πράγματα ὁ ν. πολεμεῖ τοῦ θεοφιλοῦς, οὐδὲ πρὸς τὰ τούτων νοήματα· ἀλλὰ πρὸς τὰ πάθη τὰ τοῖς νοήμασι συνεζευγμένα Max.*carit.*3.40(M.90.1028D); **b.** stages of progress ἀναβῆναι τῷ νῷ ἀπὸ ὁρατῶν καὶ πάντων αἰσθητῶν ἐπὶ τὸν ὅλων δημιουργόν Or.*Cels.*6.66(p.136.21; M.11.1400A); κἂν ὑπὲρ τὴν θεωρίαν τῆς σωματικῆς φύσεως ὁ ν. γένηται, οὔπω τέλεον τὸν τοῦ θεοῦ τόπον ἐθεάσατο· δύναται γὰρ ἐν τῇ τῶν νοητῶν εἶναι γνώσει, καὶ ποικίλλεσθαι πρὸς αὐτήν Evagr.Pont.*or.*57(M.79.1180A); ἡ θεαρχία τοὺς ἐν οἷς ἂν ἐγγένηται ν. ἀποκαθαίρει πρῶτον, εἶτα φωτίζει, καὶ φωτισθέντας ἀποτελειοῖ πρὸς θεοειδῆ τελεσιουργίαν Dion.Ar.*e.h.*5.1.7(M.3.508D); διὰ μὲν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, τὰ πάθη ὁ ν. ἀποδύεται· διὰ δὲ τῆς τῶν ὁρατῶν πνευματικῆς θεωρίας, τὰ ἐμπαθῆ τῶν πραγμάτων νοήματα. διὰ δὲ τῶν ἀοράτων γνώσεως, τὴν τῶν ὁρατῶν θεωρίαν· ταύτην δέ, διὰ τῆς γνώσεως τῆς ἁγίας τριάδος Max.*carit.*1.94(M.90.981B); *ib.*1.97–100(981D–984A); *ib.*3.97(1045D); threefold way in rel. to angelic hierarchies καθ' αὐτὸν ἕκαστος οὐράνιός τε καὶ ἀνθρώπειος ν. ἰδικὰς ἔχει καὶ πρώτας καὶ μέσας καὶ τελευταίας τάξεις τε καὶ δυνάμεις, πρὸς τὰς εἰρημένας τῶν καθ' ἕκαστον ἱεραρχικῶν ἐλλάμψεων οἰκείας ἀναγωγὰς ἀναλόγως ἐκφαινομένας, καθ' ἃς ἕκαστος ἂν μετουσίᾳ γίνεται κατὰ τὸ αὐτῷ θεμιτόν τε καὶ ἐφικτὸν τῆς ὑπεραγνοτάτης καθάρσεως, τοῦ ὑπερπλήρους φωτός Dion.Ar.*c.h.*10.3(M.3.273C); ascent from sensible to intellectual ὅταν δὲ ὁ ν. διὰ τῶν αἰσθητῶν ἀνακινεῖσθαι σπεύδῃ πρὸς θεωρητικὰς νοήσεις, τιμιώτεραι...εἰσὶν αἱ ἐπιδηλότεραι τῶν αἰσθήσεων διαπορθμεύσεις, οἱ σαφέστεροι λόγοι, τὰ τρανέστερα τῶν ὁρατῶν, ὡς ὅταν ἀτράνωτα ᾖ τὰ παρακείμενα ταῖς αἰσθήσεσιν, οὐδὲ αὐταὶ τῷ νῷ παραστῆσαι τὰ αἰσθητὰ καλῶς δυνήσονται id.*d.n.*4.11(M.3.708D–709A); **c.** qualities and virtues of progressing mind αἴσθησίς ἐστι νοὸς γεῦσις ἀκριβὴς τῶν διακρινομένων. ὃν γὰρ τρόπον τῇ γευστικῇ ἡμῶν αἰσθήσει τοῦ σώματος τὰ καλὰ ἐκ τῶν φαύλων ...διακρίνοντες τῶν χρηστῶν ὀρεγόμεθα, οὕτω καὶ ὁ ν. ἡμῶν, ὅταν εὐρώστως καὶ ἐν πολλῇ ἀμεριμνίᾳ κινεῖσθαι ἄρξοιτο, δύναται καὶ τῆς θείας παρακλήσεως πλουσίως αἰσθάνεσθαι καὶ ὑπὸ τῆς ἐναντίας μηδεπώποτε συναρπάζεσθαι Diad.*perf.*30(pp.33.24–34.2); τρεῖς ἀρεταί εἰσι προνοοῦσαι τοῦ ν. διὰ παντός, καὶ χρείαν αὐτῶν ἔχει. ἡ κατὰ φύσιν ὁρμή, καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ ἡ ἀοκνησία. τρεῖς εἰσιν ἀρεταὶ ἃς ἐὰν ἴδῃ ὁ ν. μετ' αὐτοῦ, πιστεύει ὅτι ἔφθασεν εἰς τὴν ἀθανασίαν. ἡ διάκρισις, τὸ ἀφορίσαι ἕκαστον ἀπ' ἀλλήλων, καὶ τὸ προβλέπειν πάντα πρὸ καιροῦ, καὶ τὸ μὴ συμπείθεσθαι μετά τινος ἀλλοτρίου. τρεῖς ἀρεταί εἰσιν ἐπιχορηγοῦσαι φῶς τῷ νῷ διαπαντός. τὸ μὴ εἰδέναι πονηρίαν τινὸς ἀνθρώπου, καὶ τὸ ἀγαθοποιῆσαι τοὺς κακοποιοῦντάς σε, τὸ ὑποφέρειν τὰ ἐπερχόμενα ἀταράχως...ὁ ν. χρῄζει τῶν τεσσάρων ἀρετῶν πάντοτε τούτων—τὸ εὔχεσθαι τῷ θεῷ προσπίπτοντα ἀδιαλείπτως, καὶ τὸ παραρίπτεσθαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ἀμεριμνῆσαι ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου τοῦ μὴ κρῖναι αὐτόν, καὶ τὸ κωφεῦσαι πρὸς τὰ λαλοῦντα αὐτῷ πάθη Esaias *or.*7.1(cf.M.40.1126Cff.); **d.** divine assistance, Just.*dial.*121.2(M.6.757B); λόγος ὁ ὑγιής, ὅς ἐστιν ἥλιος ψυχῆς, δι' οὗ μόνου ἔνδον ἀνατείλαντος ἐν τῷ βάθει τοῦ ν. αὐτῆς καταυγάζεται τὸ ὄμμα Clem.*prot.*6(p.52.16; M.8.173B); *ib.*11(p.79.32; 229C); τοῦ λόγου ...χειραγωγήσαντος τὸν τοῦ βουλομένου σώζεσθαι ν. πρὸς τὸν ἀγένητον ...θεόν Or.*Cels.*6.66(p.136.26; M.11.1400A); id.*or.*2.4(p.302.1; M.11.421A); πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ νοητοῦ...σπέρματος, ὃ σπείρει μὲν αὐτὸς ὑπηχῶν καὶ καταφυτεύων ἐν τῷ βάθει τοῦ ν. Meth.*symp.*3.8(p.35.17; M.18.73A); *ib.*8.10(p.92.8; 153A); οἱ μὲν λοιποὶ διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ σώματος ἐμποιοῦσι τῷ νῷ λογισμούς...ὁ δέ γε θεὸς τοὐναντίον δρᾷ, αὐτῷ τῷ νῷ ἐπιβαίνει, καὶ ἐντιθεὶς αὐτῷ γνῶσιν,...καὶ διὰ τοῦ ν. τὴν τοῦ σώματος ἀκρασίαν κατευνάζων Evagr.Pont.*or.*63(M.79.1180D); ἡ τοῦ λόγου νόησις, ἀρίδηλος τοῦ γεννήσαντος αὐτὸν ν. καθέστηκε γνῶσις, ὡς ἐν ἑαυτῷ δεικνύντος ὑφιστάμενον κατ' οὐσίαν τὸν ν., πρὸς ὃν ἀνάγει τὸν ἐφιέμενον τῆς πρὸς θεὸν κατὰ χάριν ταυτότητος νοῦν Max.*qu.Thal.*25(M.90.332Df.); **e.** ascent of the mind, exeg. 1Cor.11:3ff. τῷ τῆς ἀναγωγῆς προσβαίνοντες λόγῳ, φαμὲν ἄνδρα εἶναι τὸν πρακτικὸν ν., κεφαλὴν ἔχοντα τὸν λόγον τῆς πίστεως· πρὸς ὃν ὡς Χριστὸν ἀφορῶν...

τὸν οἰκεῖον συνίστησι βίον ὁ ν., μὴ καταισχύνων τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τουτέστι τὴν πίστιν ib.(329D); rel. of mind to action γυναῖκα δὲ τοῦ... ν. εἶναί φαμεν, αὐτὴν τὴν ἕξιν τῆς πράξεως...κατακεκαλυμμένην πρακτικοῖς τε λογισμοῖς καὶ ἤθεσι· μᾶλλον δὲ αὐτὸν τὸν ν., ὡς κεφαλὴν ἰδίαν κατὰ τὴν τῶν τοιούτων λογισμῶν...πύκνωσιν...εὐπρέπειαν ἔχοντα κεκαλυμμένην ib.(332A); ἀνήρ ἐστιν ὁ τῆς φυσικῆς ἐν πνεύματι θεωρίας ἐπιμελούμενος ν., κεφαλὴν ἔχων τὸν κατὰ πίστιν ἐκ τῆς τῶν ὁρωμένων διακοσμήσεως γενεσιουργὸν τοῦ παντὸς λόγον διαδεικνύμενον...γυνὴ δὲ τοῦ τοιούτου ν. ἐστιν ἡ σύνοικος αἴσθησις, δι' ἧς ἐπιβατεύει τῇ φύσει τῶν αἰσθητῶν ib.(332A,B); πᾶς...πρακτικὸς ν. προσευχόμενος ἢ προφητεύων...μόνον ὁρᾶν ὤφειλε γυμνὸν τὸν τῆς πίστεως λόγον, μηδὲν ...ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν ἐπικαλύπτων τὴν κεφαλήν...καὶ πᾶσα γυνή, τουτέστι πρακτικοῦ ν. ἕξις, προσευχομένη ἢ προφητεύουσα...ἄνευ λογικῆς διακρίσεως, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς...καὶ πᾶς ν. τὴν φυσικὴν ἀσκούμενος θεωρίαν, προσευχόμενος ἢ προφητεύων, κατὰ κεφαλῆς ἔχων, τουτέστι, γνωστικῶς τοὺς τῶν ὄντων λόγους ἐπιζητῶν, ἢ...ἄλλοις παραδιδοὺς...ἄνευ τοῦ κατ' εὐσέβειαν σκοποῦ, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ...καὶ πᾶς ν. μυστικῆς...ἐραστὴς θεολογίας, προσευχόμενος ἢ προφητεύων, κατὰ κεφαλῆς ἔχων, τουτέστι ταῖς ἀδύτοις ἐμβατεύων...θεωρίαις...εἴ τινα μορφὴν σχοίη νοήσεως, τὸν ὑπὲρ νόησιν λόγον μυσταγωγούμενος...καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ib.(333A–C); **5.** mind in prayer and contemplation; **a.** in gen. τῇ αὐξήσει τοῦ ν. ἐπὶ τὸ διορατικόν Or.*hom.11 in Lc.*(p.78.30); ib.27(p.171.11); βασιλείαν δὲ Χριστοῦ...θεωρήσας ὁ ν. πῶς οὐ καταφρονήσει...πάσης τῆς ἐπὶ γῆς βασιλείας; στρατιάν τε ἀγγέλων...ὡς χωρεῖ ὁ ἔτι δεδεμένος σώματι ἀνθρώπινος ν. id.*or.*17.2(p.339.22; M.11.472D); Evagr.Pont.*or.*83,84 (M.79.1185B); ὥσπερ ὁ ἄρτος τροφή ἐστι τῷ σώματι, καὶ ἀρετὴ τῇ ψυχῇ, οὕτω καὶ τοῦ ν. ἡ πνευματικὴ προσευχὴ τροφὴ ὑπάρχει ib.101 (1189B); ib.110(1192B); αἱ κατὰ φύσιν ἐφέσεις τῶν ν., ἐρωτικῶς ἀεὶ γλιχόμεναι τῆς ἐγχωρούσης τῶν ὑπερφυῶν θεωρίας Dion.Ar.*d.n.*3.3(M.3.684C); ἴδιον ἔργον ὑπάρχει τοῦ ν., τὸ λόγοις θεοῦ σχολάζειν ἀεί Thal.*cent.*1.30(M.91.1429D); κατὰ φύσιν ὁ ν. ἐνεργεῖ, ὅταν...τοὺς λόγους τῶν ὄντων θεωρῇ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν διάγῃ Max.*carit.*4.45(M.90.1057C); **b.** mind as instrument of contemplation ἡ μέν [sc. ποιότης] τις τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν τοιάδε ἐστίν, ἡ δέ τις τοῦ ν., καθ' ἣν τοιῶνδέ ἐστι θεωρητικός Or.*or.*24.2(p.353.25; M.11.492B); ἥκειν ἐπὶ τὴν εὐχήν...τὸν ν. πρὸς τὸν θεὸν ἐκτείναντα ib.31.2(p.396.4; 549C); δι' αὐτῆς [sc. ἀρετῆς] ὁδεύσας ὁ ν. τυχεῖν ὧν ὀρέγεται καὶ καταλαβεῖν δυνηθῇ, καθ' ὅσον ἐφικτόν ἐστι τῇ ἀνθρώπων φύσει περὶ τοῦ θεοῦ λόγου μανθάνειν Ath.*inc.*57.1(M.25.196C); Evagr.Pont.*or.*28(M.79.1173A) cit. s. εὐχή; cf. προσευχή ἐστιν ἀνάβασις νοῦ πρὸς θεόν ib.35(1173D); πρὸς θεωρητικὴν ἕξιν...ἐν...νοὸς ὀφθαλμοῖς ἀναγομένους Dion.Ar.*c.h.*3.3(M.3.165D); **c.** necessity of its purification ἀσκήσεσι καθαιρόμενος ὁ ν. τῶν ἐπικαλυπτόντων αὐτὸν ἀλλοίων διανοημάτων ὀξυδερκεῖ πρὸς τὴν ἀλήθειαν Meth.*symp.*9.4(p.118.13; M.18.185B); Ath.*gent.*2(M.25.8A) cit. s. ἄνω; Marc.Er.*opusc.*2.81(M.65.941B); ἀγωνίζου στῆσαι τὸν ν. σου, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς κωφόν, καὶ ἄλαλον Evagr.Pont.*or.*11 (M.79.1169C); ἡ καθαρθεῖσα πάσης ἀνιέρου κηλῖδος, καὶ πάναγνον ἐσχηκυῖα τὴν τοῦ οἰκείου ν. ἀκίνητον ἵδρυσιν, ἐπὶ τὴν θεωρητικὴν ἕξιν... μετάγεται Dion.Ar.*e.h.*6.1.2(M.3.532B); διὰ πολλὴν καθαρότητα νοῦ πρὸς θεοπτείαν ἐπιτηδειότατος id.*ep.*8.6(M.3.1097B); οἱ διὰ πολλὴν τῶν ἀρετῶν ἐπιμέλειαν, τῆς τῶν παθῶν αἰθάλης τὸν ν. ἐκκαθάραντες, ἐσόπτρου δίκην καθαροῦ...τὴν τῶν θείων ὑποδέχονται γνῶσιν Max.*qu.Thal.*65(M.90.737A); ὅτε ν. τελείως τῶν παθῶν ἐλευθερωθῇ, τότε καὶ ἐπὶ τὴν θεωρίαν τῶν ὄντων...ὁδεύει, ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῆς ἁγίας τριάδος id.*carit.*1.86,87(M.90.980C); οὐ δυνήσῃ σωμάτων καὶ χρημάτων...ὑπέρτερον ποιῆσαι τὸν ν., εἰ μὴ ἐν τῇ καθαρᾷ τῶν δικαίων χώρᾳ εἰσάξῃς αὐτόν ‡Max.*cap.al.*118(M.90.1428A); **d.** effects of prayer on mind τὸ ἅγιον πνεῦμα συμπάσχον τῇ ἡμετέρᾳ ἀσθενείᾳ...εἰ εὕροι τὸν ν. ἡμῶν φιλαλήθως αὐτῷ προσευχόμενον, ἐπιβαίνει αὐτῷ Evagr.Pont.*or.*62(M.79.1180C); νοῦν δὲ λαμπρύνει προσευχὴ καθαρά Thal.*cent.*1.11(M.91.1429A); ῥώννυσι...ν. δὲ προσευχὴ καθαρά, καὶ θεωρία πνευματική ib.1.81(1436A); ν. διὰ προσευχῆς τῷ θεῷ ἐγχρονίζων, καὶ τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς τῶν παθῶν ἀπαλλάττει ib.1.94(1436D); **e.** mystic union as surpassing capacities of mind δέον εἰδέναι τὸν καθ' ἡμᾶς ν., ἔχειν τὴν μὲν δύναμιν εἰς τὸ νοεῖν, δι' ἧς τὰ νοητὰ βλέπει, τὴν δὲ ἕνωσιν ὑπεραίρουσαν τὴν τοῦ ν. φύσιν, δι' ἧς συνάπτεται πρὸς τὰ ἐπέκεινα ἑαυτοῦ Dion.Ar.*d.n.*7.1(M.3.865C); εἰς τὸν ὑπὲρ νοῦν εἰσδύνοντες γνόφον id.*myst.*3(M.3.1033B); εἴ τις ἰδὼν θεόν, συνῆκεν ὃ εἶδεν, οὐκ αὐτὸν ἑώρακεν...αὐτὸς δὲ ὑπὲρ νοῦν ὑπεριδρύμενος...καὶ ὑπὲρ ν. γινώσκεται id.*ep.*1(M.3.1065A); **6.** perfect mind; **a.** separated from sensible world and passions, Evagr.Pont.*or.*61(M.79.1180C); ὁ ν. εἰς ἄκρον καθαρθεὶς στενοχωρεῖται τοῖς οὖσι· καὶ ἔξω θέλει γίνεσθαι πάντων τῶν γεγονότων Thal.*cent.*1.55(M.91.1433A); ὅταν ὁ ν. πλουτήσῃ τὴν τῆς μονάδος γνῶσιν, τότε καὶ τὴν αἴσθησιν πάντη δεδουλωμένην ἔχει ib.2.47(1441C); ἡ παντελὴς ἀπάθεια, καθ' ἣν γενόμενος ὁ ν. ἀναχωρεῖ τῶν ἐνταῦθα ib.2.90 (1445D); **b.** enjoying perfect knowledge ἔστιν...ἡ θειοτάτη τοῦ θεοῦ γνῶσις, ἡ δι' ἀγνωσίας γινωσκομένη, κατὰ τὴν ὑπὲρ νοῦν ἕνωσιν, ὅταν ὁ ν., τῶν ὄντων πάντων ἀποστάς, ἔπειτα καὶ ἑαυτὸν ἀφείς, ἑνωθῇ ταῖς ὑπερφαέσιν ἀκτῖσιν Dion.Ar.*d.n.*7.3(M.3.872B); Thal.*cent.*1.50(M.91.1432D); ν. παθῶν ἐλευθερωθείς, ψιλὰ βλέπει τὰ νοήματα, καὶ ἐγρηγορότος τοῦ σώματος, καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτοῦ ib.1.54(1432D); τέλειός ἐστιν ὁ ν. ὁ ποιωθεὶς τῇ γνώσει ib.2.54(1444A); Max.*carit.*1.34(M.90.968A); τὸν καθαρὸν ν., ποτὲ μέν, αὐτὸς ὁ θεὸς αὐτῷ ἐπιβαίνων διδάσκει· ποτὲ δέ, αἱ ἅγιαι δυνάμεις τὰ καλὰ ὑποτίθενται· ποτὲ δέ, ἡ φύσις τῶν πραγμάτων θεωρουμένη ib.3.94(1045B); ν. ἐστι τέλειος, ὁ διὰ πίστεως ἀληθοῦς, τὸν ὑπεράγνωστον ὑπεραγνώστως ὑπερεγνωκώς ib.3.99 (1048A); εἰς ἑαυτὸν ὁ ν. συναγόμενος, οὐδὲν οὔτε τῶν κατὰ τὸν λογισμὸν θεωρεῖ· γυμνοὺς δὲ ν. καὶ θείας αὐγάς ‡Max.*cap.al.*111(M.90.1425A); **c.** in rel. to Christ and H. Ghost θεὸς δὲ δῷη μὴ ψιλῷ καὶ γυμνῷ θειότητος τῷ ἡμετέρῳ νῷ...⟨πρὸς⟩ τὸ προκείμενον γενέσθαι...ν. δὲ Χριστοῦ λαβόντες ἀπὸ τοῦ μόνου διδόντος αὐτὸν πατρὸς αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν μετοχὴν τοῦ λόγου τοῦ θεοῦ βοηθηθέντες Or.*Cels.*5.1(p.2.8,10; M.11.1181B); id.*mart.*4(p.5.18; M.11.568A); τὸν ἐν Χριστῷ κτισθέντα καὶ ἀνακαινισθέντα ν. ... ἀναλαβεῖν Ath.*ep.Serap.*1.9(M.26.553C); ὁ ν., ὅτε ἐπάνω τοῦ τῆς σαρκὸς καυχᾶται φρονήματος, δύναται γεύεσθαι τῆς παρακλήσεως ἁπλανῶς τοῦ ἁγίου πνεύματος Diad.*perf.*30(p.34.7); **d.** blessedness of mind in myst. prayer μακάριός ἐστιν ὁ ν., ὃς ἀπερισπάστως εὐχόμενος, πλείονα πόθον ἀεὶ πρὸς θεὸν προσλαμβάνει. μακάριός ἐστιν ὁ ν., ὁ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς ἄυλος καὶ ἀκτήμων γίνεται. μακάριός ἐστιν ὁ ν., ὁ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς τελείαν ἀναισθησίαν κτησάμενος Evagr.Pont.*or.*118–120(M.79.1193A,B); **e.** myst., exeg. 1Cor.11:3 ἀνήρ ἐστιν ὁ τῆς μυστικῆς θεολογίας ἐντὸς γενόμενος ν., κεφαλὴν ἔχων ἀκατακάλυπτον τὸν Χριστόν· τουτέστι, τὸν ταῖς ἀναποδείκτοις μυσταγωγίαις ἀγνώστως νοούμενον...ὁ τὴν... ὑπερέχουσαν ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ὄντων...θεοποιὸν στέρησιν συνασκούμενος ν. γυνὴ δὲ τοῦ τοιούτου ν. ἐστιν, ἡ πάσης αἰσθητῆς φαντασίας καθαρεύουσα διάνοια, καθάπερ κεφαλὴν ἔχουσα τὸν ν. Max.*qu.Thal.*25 (M.90.332C,D); exeg. 1Cor.2:16 τουτέστι, τὰ ἐν τῷ νῷ Χριστοῦ ταῦτα ἡμεῖς ἴσμεν, καὶ ἅπερ αὐτὸς βούλεται καὶ ἀπεκάλυψεν. ... οὐ τοῦτο λέγων, ὅτι πάντα ἃ οἶδεν ἴσμεν, ἀλλ' ὅτι πάντα ἃ οἴδαμεν, οὐκ ἀνθρώπινα ...ἀλλὰ τοῦ ν. ἐκείνου καὶ πνευματικά. τὸν γὰρ ν., ὃν ἔχομεν περὶ τούτων, τοῦ Χριστοῦ ἔχομεν· τουτέστι, τὴν γνῶσιν...πνευματικὴν ἔχομεν. ... τὸν ἡμέτερον ν. τὸν περὶ τούτων, ἐκείνου λέγων εἶναι ν. ... 'ἡμεῖς δὲ ν. Χριστοῦ ἔχομεν'. τουτέστι, πνευματικόν, θεῖον, οὐδὲν ἀνθρώπινον ἔχοντα. οὐ γὰρ Πλάτωνος οὐδὲ Πυθαγόρου, ἀλλ' ὁ Χριστὸς τὰ ἑαυτοῦ τῇ ἡμετέρᾳ ἐνέθηκε διανοίᾳ Chrys.*hom.*7.5,6 *in 1Cor.*(10.58B–E).

D. human mind in life after death; **1.** its perfect illumination ἐν φωτὶ τῷ ἀληθινῷ καὶ ἀλήκτῳ τῆς γνώσεως τὸν ν. καταλαμπόμενοι πρὸς τὴν θέαν τῶν δι' ἐκείνου τοῦ φωτὸς θεωρεῖσθαι πεφυκότων Or.*mart.*47 (p.43.16; M.11.632A); id.*or.*25.2(p.358.11; M.11.497B); τῆς δὲ νοητῆς αὐτοῦ [sc. of God] φωτοδοσίας ἐν ἀπαθεῖ καὶ ἀΰλῳ τῷ νῷ μετέχοντες, καὶ τῆς ὑπὲρ νοῦν ἑνώσεως ἐν ταῖς τῶν ὑπερφανῶν ἀκτίνων ἀγνώστοις ...ἐπιβολαῖς, ἐν θειοτέρᾳ μιμήσει τῶν ὑπερουρανίων ν. Dion.Ar.*d.n.*1.4 (M.3.592C); ib.1.5(593C,D); **2.** condemnation of Origenist teaching εἴ τις λέγει, ὅτι ἡ μέλλουσα κρίσις ἀναίρεσιν παντελῆ τῶν σωμάτων σημαίνει· καὶ ὅτι τέλος ἐστὶ τοῦ μυθευομένου ἡ ἄυλος φύσις...γυμνὸς ὁ ν.· ἀ. ἔ. CCP(543)*anath.*11.

E. of angelic intelligences; **1.** νοῦς as name of angelic powers τῶν οὐρανίων ν. ἱεραρχίας Dion.Ar.*c.h.*1.2(M.3.121A); ib.1.3(124A); ν. καλοῦσι καὶ οἱ παρ' Ἕλλησι φιλόσοφοι τὰς νοεράς, ἤτοι ἀγγελικὰς δυνάμεις· ἐπειδὴ τὸ πᾶν ν. ἐστιν ἕκαστος αὐτῶν, καὶ τὴν οὐσίαν ἅπασαν ν. ζῶντα εἰς τὸ εἶδος τὸ ἑαυτῶν οὐσιωμένον ἔχει Max.*schol.c.h.*1.2(M.4.32A,B); **2.** their hierarchical orders and divisions εἰς τρία διῄρηνται τῷ κατ' αὐτοὺς ὑπερκοσμίῳ λόγῳ πάντες θεῖοι ν., εἰς οὐσίαν, καὶ δύναμιν, καὶ ἐνέργειαν Dion.Ar.*c.h.*11.2(M.3.284D); ib.13.3(301D); **3.** their intellectual processes αἱ μὲν [sc. angelic powers] ὡς ν., νοοῦσαι κατὰ τὸ αὐταῖς θεμιτόν· ἡμεῖς δὲ αἰσθηταῖς εἰκόσιν ἐπὶ τὰς θείας, ὡς δυνατόν, ἀναγόμεθα θεωρίας Dion.Ar.*e.h.*1.2(M.3.373B); ἡ...τῶν ὑπερκοσμίων ν. γνῶσις ἀκάματός τέ ἐστι, καὶ ἀκατάληκτον ἔχει τὸν θεῖον ἔρωτα ib.4.3.5(480C); κινεῖσθαι μὲν οἱ θεῖοι λέγονται νόες, κυκλικῶς μὲν ἑνούμενοι ταῖς ἀνάρχοις καὶ ἀτελευτήτοις ἐλλάμψεσι τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ· καὶ εὐθεῖαν δέ, ὁπόταν προΐωσιν εἰς τὴν τῶν ὑφειμένων πρόνοιαν, εὐθείᾳ τὰ πάντα περαίνοντες· ἑλικοειδῶς δέ, ὅτι καὶ προνοοῦντες τῶν καταδεεστέρων, ἀνεκφοιτήτως ἐν ταὐτότητι περὶ τὸ τῆς ταὐτότητος αἴτιον καλὸν καὶ ἀγαθόν, ἀκαταλήκτως περιχορεύοντες id.*d.n.*4.8(M.3.704D).

F. God and mind; **1.** God as Νοῦς: Πλάτων τὸν τῶν ἰδεῶν θεωρητικὸν θεὸν ἐν ἀνθρώποις ζήσεσθαί φησι· ν. δὲ χώρα ἰδεῶν, ν. δὲ ὁ θεός Clem.*str.*4.25(p.317.11; M.8.1364C); ὁ θεός, ν. ἀΐδιος ὤν Athenag.*leg.*10.2(M.6.900A); οὐκ ἄφρων ὁ τῶν ὅλων πέφυκεν ν. †Just.*fr.res.*8 (p.45; M.6.1585B); ὁ ν. ὁ ὑπερύψωτος ἐν τῇ αὐτοῦ δόξῃ *A.Phil.*132

(p.63.17); νοῦν...ἢ ἐπέκεινα νοῦ καὶ οὐσίας λέγοντες εἶναι...τὸν τῶν ὅλων θεόν, οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ ἢ τῷ κατὰ τὴν ἐκείνου τοῦ ν. εἰκόνα γενομένῳ φήσομεν καταλαμβάνεσθαι τὸν θεόν Or.*Cels*.7.38(p.188.11ff.; M.11.1473B); μονὰς εἶ μονάδων...ν. καὶ νοερός Synes.*hymn*.3.177(p.12; M.66.1596A); God called ν. ἀνόητος, Dion.Ar.*d.n*.1.1(M.3.588B); ὁ θεῖος ν. πάντα συνέχει τῇ πάντων ἐξῃρημένῃ γνώσει, κατὰ τὴν πάντων αἰτίαν ἐν ἑαυτῷ τὴν πάντων εἴδησιν προειληφώς...οὐ γὰρ ἐκ τῶν ὄντων τὰ ὄντα μανθάνων, οἶδεν ὁ θεῖος ν., ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ...οὐ κατ' ἰδέαν ἑκάστοις ἐπιβάλλων, ἀλλὰ κατὰ μίαν τῆς αἰτίας περιοχὴν τὰ πάντα εἰδὼς καὶ συνέχων *ib*.7.2(869A); *ib*.(869C); Max.*schol.d.n*.5.6(M.4.320B); in rel. to εἰκών in man νοερὸς γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καθ' ὃ ὁ τοῦ ν. εἰκονισμὸς ὁρᾶται ἐν μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ...τὸ γὰρ εἶδος ἑκάστου ὁ ν., ᾧ χαρακτηριζόμεθα Clem.*str*.6.9(p.468.5ff.; M.9.293B); **2.** Father as ν.; Son as Logos ὁ θεὸς δὲ ἄναρχος...ἀρχῆς ποιητικός. ᾗ μὲν οὖν ἐστιν οὐσία...ᾗ δ' αὖ ἐστι ν., τοῦ λογισμοῦ καὶ κριτικοῦ τόπου· ὅθεν καὶ διδάσκαλος μόνος ὁ λόγος, υἱὸς τοῦ ν. πατρός, ὁ παιδεύων τὸν ἄνθρωπον Clem.*str*.4.25(p.320.18f.; M.8.1372B); δύναται...ὁ λόγος ὁ υἱὸς εἶναι παρὰ τὸ ἀπαγγέλλειν τὰ κρύφια τοῦ πατρός...ἀνάλογον τῷ καλουμένῳ υἱῷ λόγῳ νοῦ τυγχάνοντος. ὡς γὰρ ὁ παρ' ἡμῖν λόγος ἄγγελός ἐστι τῶν ὑπὸ τοῦ ν. ὁρωμένων, οὕτως ὁ τοῦ θεοῦ λόγος...ἀποκαλύπτει ὃν ἔγνω πατέρα Or.*Jo*.1.38(42; p.49.5f.; M.14.100A); αὐτοῦ τοῦ πρώτου ν. λόγος ἔμψυχος ὤν Gr.Thaum.*pan.Or*.4(p.9.14; M.10.1061B); πηγὴ τῶν ἀγαθῶν...ὁ θεός· ποταμὸς δὲ ὑπ' αὐτοῦ προχεόμενος ὁ υἱὸς ἀναγέγραπται. ἀπόρροια γὰρ νοῦ λόγος καί, ὡς ἐπ' ἀνθρώπων εἰπεῖν, ἀπὸ καρδίας διὰ στόματος ἐξοχετεύεται, ἕτερος γινόμενος τοῦ ἐν καρδίᾳ λόγου ὁ διὰ γλώσσης ν. προπηδῶν...ὡς γὰρ ὁ ἡμέτερος ν. ἐρεύγεται μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν λόγον...καὶ ἔστι μὲν ἑκάτερος ἕτερος θατέρου...ὁ μὲν ἐν τῇ καρδίᾳ, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς γλώττης...οἰκῶν...οὐδέ ἐστιν οὔτε ὁ ν. ἄλογος οὔτε ἄνους ὁ λόγος, ἀλλ' ὅ γε ν. ποιεῖ τὸν λόγον ἐν αὐτῷ φανεὶς καὶ ὁ λόγος δείκνυσι τὸν ν. ἐν αὐτῷ γενόμενος, καὶ ὁ μὲν ν. ἐστιν οἷον λόγος ἐγκείμενος, ὁ δὲ λόγος ν. προπηδῶν· καὶ μεθίσταται μὲν ὁ ν. εἰς τὸν λόγον, ὁ δὲ λόγος τὸν ν. εἰς τοὺς ἀκροατὰς ἐγκυκλεῖ. καὶ οὕτως ὁ ν. διὰ τοῦ λόγου ταῖς τῶν ἀκουόντων ψυχαῖς ἐνιδρύεται συνεισιὼν τῷ λόγῳ· καὶ ἔστιν ὁ μὲν οἷον πατὴρ ὁ ν. τοῦ λόγου ὢν ἐφ' ἑαυτοῦ, ὁ δὲ καθάπερ υἱὸς ὁ λόγος τοῦ ν., πρὸ ἐκείνου μὲν ἀδύνατον ἀλλ' οὐδὲ ἔξωθέν ποθεν σὺν ἐκείνῳ γενόμενος, βλαστήσας δὲ ἀπ' αὐτοῦ. οὕτως ὁ πατήρ, ὁ...καθόλου ν. πρῶτον τὸν υἱὸν λόγον...ἔχει Dion.Al.ap.Ath.*Dion*.23(p.63.7ff.; M.25.513B–516A); *ib*.24(p.64.12; 516B); εἰ...λόγου προϊόντος παρὰ ἀνθρώπων, ἐνθυμούμεθα τὴν τούτου πηγὴν εἶναι τὸν ν., καὶ τῷ λόγῳ ἐπιβάλλοντες, τὸν ν. σημαινόμενον ὁρῶμεν τῷ λογισμῷ· πολλῷ πλέον μείζονι φαντασίᾳ...τοῦ λόγου τὴν δύναμιν ὁρῶντες, ἔννοιαν λαμβάνομεν καὶ τοῦ...πατρὸς αὐτοῦ Ath.*gent*.45(M.25.89A); ὥσπερ δὲ ἐπὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς παραδείγματος ὁ μὲν ἀόρατος...ἐν ἡμῖν ν., ὃν ὅστις...ὢν...οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἔγνω, βασιλεὺς...ἐν ἀπορρήτοις εἴσω τοῖς αὐτοῦ ταμείοις καθιδρυμένος τὰ πρακτέα βουλεύεται, λόγος δ' ἐξ αὐτοῦ πρόεισι μονογενής...οἱ μὲν τῆς ἐκ τοῦ λόγου μεταλαμβάνουσιν ὠφελείας, τὸν δ' ἀφανῆ...ν., τὸν τοῦ λόγου πατέρα, οὐδεὶς πώποτε εἶδεν ὀφθαλμοῖς· κατὰ ταῦτα δὴ μᾶλλον δὲ ἐπέκεινα πάσης εἰκόνος...ὁ τοῦ παμβασιλέως θεοῦ...λόγος Eus.*theoph*.(p.3*.3ff.; M.24.609A); id.*e.th*.2.17(p.121.1ff.; M.24.937D–940A); μίαν...φύσιν θεότητος, ἀνάρχῳ, καὶ γεννήσει, καὶ προόδῳ γνωριζομένην, ὡς νῷ τῷ ἐν ἡμῖν, καὶ λόγῳ, καὶ πνεύματι Gr.Naz.*or*.23.11(M.35.1161C); γεννᾷ μὲν ὁ ν. τὸν λόγον, συμπρόεισι δὲ τῷ λόγῳ πνεῦμα...ταῦτα ὡς ἐν εἰκόνι πρόσεστι τῷ ἀνθρώπῳ Thdt.*qu*.20 *in Gen*.(1.28); τὸν γὰρ ν. τοῦ παντοκράτορος, ὡς αἴτιον πάντων, πατέρα ὀνομάζομεν· τὸν δὲ λόγον, ὡς ἀπὸ τοῦ ν. γενόμενον, υἱὸν...προσαγορεύομεν· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡς ἐκ τοῦ ν. ἐκπορευόμενον...πνεῦμα ὀνομάζομεν †Gregent.*disp*.(M.86.625B); ν. Χριστοῦ τὸν πατέρα καλεῖ. ἔχομεν, φησίν, ἐν ἑαυτοῖς τὸν τοῦ Χριστοῦ πατέρα...ν. γὰρ τὸν πατέρα λέγειν ἔθος τοῖς ἁγίοις, ὡς Γρηγόριος· καὶ νῷ καὶ λόγῳ καὶ πνεύματι τῇ μιᾷ συμφυΐᾳ καὶ θεότητι Oecum.*1Cor*.2:16(pp.432.23–433.1); exeg. 1Cor.11:3 κεφαλὴ δὲ Χριστοῦ, τουτέστι τοῦ κατὰ πίστιν διὰ τῆς κατὰ φύσιν τῶν γεγονότων θεωρίας...δημιουργικοῦ λόγου ἐστίν, ὁ κατ' οὐσίαν αὐτὸν γεννῶν ἀπόρρητος ν. ... κεφαλὴ δὲ Χριστοῦ, τουτέστι τοῦ καθ' ὑπεροχὴν μυστικῶς ἀποπεφασμένου λόγου, ἐστὶν ὁ...ἀπείρως ἐξῳκισμένος ν.· ὃν ὡς φύσει ὁ λόγος ὑπάρχων ὁ Χριστὸς νοούμενος, ποιεῖ γνωστὸν τοῖς ἀξίοις Max.*qu.Thal*.25(M.90.332B–D); **3.** Son as νοῦς; **a.** in gen. ν. ... τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ Athenag.*leg*.10.2(M.6.909A); πρὸ γάρ τι γίνεσθαι τοῦτον [sc. λόγον] εἶχε σύμβολον, ἑαυτοῦ ν. καὶ φρόνησιν ὄντα Thphl.Ant.*Autol*.2.22(M.6.1088B); τὸ δὲ πᾶν πατήρ, ἐξ οὗ δύναμις λόγος· οὗτος δὲ ν., ὃς προβὰς ἐν κόσμῳ ἐδείκνυτο παῖς θεοῦ Hipp.*Noët*.11(p.253.12; M.10.817C); νοηθῆναι θέλω ν. ὢν ὅλος *A.Jo*.95(p.198.2); ὁ σταυρὸς οὗτος ὁ τοῦ φωτὸς ποτὲ μὲν λόγος καλεῖται ὑπ' ἐμοῦ δι' ὑμᾶς, ποτὲ δὲ ν., ποτὲ δὲ Ἰησοῦς *ib*.98(p.200.6); αὐτὸς Ἰησοῦς ὁ θεαρχικώτατος ν. Dion.Ar.*e.h*.1.1(M.3.372A); **b.** λόγος in rel. to νοῦς: ὥσπερ ὁ ν., δι' ὅλου τοῦ ἀνθρώπου ὤν, ἀπὸ μέρους τοῦ σώματος, τῆς γλώττης λέγω, σημαίνεται, καὶ οὐ δήπου τις ἐλαττοῦσθαι τὴν οὐσίαν τοῦ ν. διὰ τοῦτο λέγει· οὕτως ὁ λόγος, διὰ πάντων ὤν, εἰ ἀνθρωπίνῳ κέχρηται ὀργάνῳ, οὐκ ἀπρεπὲς ἂν φαίνοιτο τοῦτο Ath.*inc*.42.7(M.25.172A); **c.** Origenist teaching condemned ἕνα δὲ ν. ἐκ πάσης τῆς δῆθεν ἑνάδος τῶν λογικῶν ἀκίνητον μεῖναι...ὃν Χριστὸν καὶ βασιλέα γεγονότα πάντων τῶν λογικῶν παραγαγεῖν πᾶσαν τὴν σωματικὴν φύσιν CCP(543)*anath*.6; εἴ τις λέγει, ὅτι οὐχ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ σαρκωθεὶς σαρκὶ ἐμψυχωμένῃ ψυχῇ λογικῇ...κατελήλυθεν εἰς τὸν ᾅδην ...ἀλλ' ὁ παρ' αὐτοῖς λεγόμενος ν., ὃν ἀσεβοῦντες λέγουσι κυρίως Χριστόν...ἀ. ἔ. *ib*.9; *ib*.12.

G. Christol.; **1.** arguments of Apoll. against Christ's having a human ν.; **a.** trichotomy of man ἀπόδειξιν [sc. of Apoll.]...τοῦ συνιστάναι τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ σαρκός τε καὶ ψυχῆς καὶ ν., ἅπερ οὐ πόρρω τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐστι λόγου Gr.Nyss.*Apoll*.8(M.45.1140B); Apoll.*fr*.25(p.210.24)*ib*.9(1140D); **b.** Logos as ν. ἔνσαρκος: εἰ μὴ ν. ἔνσαρκός ἐστιν ὁ κύριος, σοφία ἂν εἴη φωτίζουσα ν. ἀνθρώπου. αὕτη δὲ καὶ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις· εἰ δὲ ταῦτα, οὐκ ἦν ἐπιδημία θεοῦ ἡ Χριστοῦ παρουσία, ἀλλ' ἀνθρώπου γέννησις Apoll.*fr*.70(p.220.28f.)*ib*.36(1204C); εἰ μὴ ν. ἔνσαρκος γέγονεν ὁ λόγος, ἀλλὰ σοφία ἦν τῷ νῷ, οὐ κατέβη ὁ κύριος οὐδὲ ἐκένωσεν ἑαυτόν Apoll.*fr*.71(p.221.14)*ib*.37(1205C,1208A); as ν. οὐράνιος: ζῶν δὲ Χριστὸς σῶμα θεόπνουν καὶ πνεῦμα ἐν σαρκὶ θεϊκόν, ν. οὐράνιος Apoll.*fr*.155(p.249.4)ap.Leont.B.*Apoll*.(M.86.1964B); **c.** assumption of human ν. would introduce change into the Godhead πῶς...θεὸς ἄνθρωπος γίνεται μὴ μεταβληθεὶς ἀπὸ τοῦ εἶναι θεός, εἰ μὴ ν. ἐν ἀνθρώπῳ κατέστη; Apoll.*fr*.97(p.229.31)ap.Gr.Nyss.*Apoll*.56(M.45.1260C); Apoll.*fr*.151(p.247.30)ap.*Doct.Patr*.41(p.307.12) cit. s. αὐτοκίνητος; **d.** would affect the completeness of Inc. εἰ μετὰ τοῦ θεοῦ...ν. ὄντος καὶ ἀνθρώπινος ἦν ἐν Χριστῷ ν.—οὐκ ἄρα ἐπιτελεῖται ἐν αὐτῷ τὸ τῆς σαρκώσεως ἔργον· εἰ δὲ μὴ ἐπιτελεῖται τὸ τῆς σαρκώσεως ἔργον ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ καὶ μὴ ἀναγκαστῷ ν., ἐν τῇ ἑτεροκινήτῳ καὶ ὑπὸ τοῦ θείου ν. ἐνεργουμένῃ σαρκὶ τελεῖται τὸ ἔργον, ὅ ἐστι λύσις ἁμαρτίας· μεταλαμβάνει δὲ τῆς λύσεως ὁ ἐν ἡμῖν αὐτοκίνητος ν., καθ' ὅσον οἰκειοῖ ἑαυτὸν Χριστῷ Apoll.*fr*.74(p.222.7ff.)ap.Gr.Nyss.*Apoll*.38(M.45.1209C); **e.** assumption of flesh alone necessary for salvation, Apoll.*fr*.76(p.222.21ff.)*ib*.40(1213C) cit. s. ἐπιστημοσύνη; **f.** in confession of faith ὁμολογοῦμεν οὐκ εἰς ἄνθρωπον ἅγιον ἐπιδεδημηκέναι τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ὅπερ ἦν ἐν προφήταις, ἀλλ' αὐτὸν τὸν λόγον σάρκα γεγενῆσθαι μὴ ἀνειληφότα ν. ἀνθρώπινον, ν. τρεπόμενον καὶ αἰχμαλωτιζόμενον λογισμοῖς ῥυπαροῖς, ἀλλὰ θεῖον ὄντα ν. ἄτρεπτον οὐράνιον id.*ep.Diocaes*.2(p.256.5ff.)ap.Leont.B.*Apoll*.(M.86.1969D); **2.** orthodox reply; **a.** denies possibility of separating ν. from ψυχή: ὁ λογικὴν ψυχὴν εἰπών, καὶ διανοητικὴν ὡμολόγησεν· ἡ δὲ διάνοια, ν. κίνησίς ἐστι καὶ ἐνέργεια. πῶς ἂν ὁ ν. μὴ παρὼν ἐνεργήσειεν, εἴπερ ἀμέτοχον τοῦ ν. τὴν τοῦ κυρίου ψυχὴν διορίζοιντο; Gr.Nyss.*Apoll*.29(M.45.1188C); **b.** denies possibility of ν. ἔνσαρκος: λέγω ν. ἔνσαρκον ὄντα τὸν υἱὸν ἐκ γυναικὸς τεχθῆναι· οὐκ ἐν τῇ παρθένῳ σάρκα γενόμενον, ἀλλὰ παροδικῶς δι' αὐτῆς διεξελθόντα...σάρκινον ὄντα θεόν, ἢ καθὼς αὐτὸς ὀνομάζει, ἔνσαρκον ν. *ib*.24(1173B); εἰ γὰρ ὡς ἀληθὲς προτείνεται τό, εἰ μὴ ν. ἐστιν ἔνσαρκος, σοφία ἂν εἴη· ἀληθὲς καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἀντιστρόφου ἀναφαινόμενον, ὅτι εἰ σοφία ἐστί, ν. ἔνσαρκος οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ μὴν σοφίαν εἶναι τὸν Χριστόν, πᾶς ὁ παραδεξάμενος τὴν πίστιν συντίθεται. ἄρα κατὰ τὴν τοῦ σοφοῦ πρότασιν, τὸ μὴ εἶναι αὐτὸν ν. ἔνσαρκον ὁμολογεῖται *ib*.36(1204B); *ib*.37(1205D); denies ν. ἐπουράνιος: εἰ γὰρ ἕτερός ἐστιν ὁ Χριστὸς παρὰ τὸν ἐπουράνιον ν. τὸν ἐν αὐτῷ γενόμενον, τέλειος δὲ καὶ ὁ ν., δύο ἄρα καθ' ὑμᾶς...ν. δὲ ἐπουράνιον καὶ οἱ προφῆται ἐσχήκασιν, οἱ τὰ ἐπουράνια...λαλήσαντες ‡Ath.*Apoll*.1.13(M.26.1116C); cf.*ib*.1.2(1096B); *ib*.1.16(1121B); *ib*.2.16(1157Df.); **c.** defence against Apollinarian allegation that orthodox teaching impairs divinity of Christ ἀλλά φησι λέγειν ἡμᾶς ὅτι ὁ σταυρωθεὶς οὐδὲν εἶχε θεϊκὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ φύσει...ὅ ἐστι πνεῦμα...εἰ γὰρ τὸ πνεῦμα ν. ὁ Ἀπολινάριος οἴεται, οὐδεὶς τῶν Χριστιανῶν λέγει τὸν ἀνακραθέντα τῷ θεῷ ἄνθρωπον ἥμισυν εἶναι,...οὐκοῦν οὐ πρὸς ἡμᾶς ἂν βλέποι ἡ λοιδορία, ὡς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον οὐκ ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ τὸ πνεῦμα, ὅ ἐστιν ὁ ν., γεγενῆσθαι λέγοντας· ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον... τὸν τοῖς ἰδίοις ὀνείδεσιν ἡμᾶς βάλλοντα. ὁ γὰρ πνεῦμα τὸν ν. ὀνομάζων, μὴ ἔχειν δὲ ν. τὸν κατὰ Χριστὸν ἄνθρωπον λέγων, ἐκεῖνός ἐστιν, ὁ μὴ ἔχειν πνεῦμα κατασκευάζων τὸν κύριον Gr.Nyss.*Apoll*.27(M.45.1181B,C); **d.** Apollinarian argument would equate the divinity with ν., *ib*.38(1209A,B); πῶς οὖν λέγεις τέλειον γεγονέναι ἄνθρωπον [sc. Χριστόν];...ἐκ σαρκὸς καὶ ψυχῆς καὶ θεότητος ἀντὶ τοῦ νοῦ Epiph.*haer*.77.23(p.436.13; M.42.673C); **e.** assumption of flesh alone insufficient ἤρκει, φησίν, ἡ θεότης ἀντὶ τοῦ ν. ... θεότης γὰρ μετὰ σαρκὸς μόνης οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐδὲ ψυχῆς μόνης, οὐδὲ ἀμφοτέρων χωρὶς τοῦ ν. Gr.Naz.*ep*.101(M.37.184B); Ἀπολινάριος δὲ ἔμψυχον μὲν τὸ δεσποτικὸν σῶμα καλεῖ, τὸν δὲ ν. τῆς γεγενημένης σωτηρίας ἀποστερεῖ, οὐκ οἶδα πόθεν μαθὼν ψυχῆς καὶ ν. διαίρεσιν. ἡ δὲ τῶν...ἀποστόλων

διδασκαλία ψυχὴν λογικήν τε καὶ νοερὰν μετὰ σαρκὸς προσειλῆφθαι διδάσκει, καὶ τελείαν τοῖς πιστεύουσιν ὑπισχνεῖται τὴν σωτηρίαν Thdt. *ep.*104(4.1174); **f.** assumption of human *ν.* does not involve sin *ν.* καὶ λόγος λέγεται ὁ Χριστός. οὕτω δὲ ν. ἀνθρώπινον λέγω ἐν ᾧ ἦν ὁ λόγος, ὡς...εἴπομεν σῶμα ἀνθρώπινον τῇ φύσει, τῇ δὲ οἰκονομίᾳ θεοῦ. καὶ ὥσπερ ἡ σὰρξ αὐτοῦ οὐκ εἶδε διαφθοράν, οὕτως οὐδὲ ὁ ν. αὐτοῦ ἐποίησεν ἁμαρτίαν...ὁ ν. φύσει μὲν ἀνθρώπινος, τῇ δὲ ἑνώσει τῆς οἰκονομίας θεοῦ ν. ‡Ath.*dial.Trin.*4.2(M.28.1253A); v. ἁμαρτία; **g.** orthodox counter-argument from *ν.* being created κατ' εἰκόνα: τὸ οὖν κατ' εἰκόνα ἀνακαινίσαι βουλόμενος ὁ θεὸς λόγος, γέγονεν ἄνθρωπος. τί δὲ τὸ κατ' εἰκόνα, εἰ μὴ ὁ ν.; τὸ κρεῖττον οὖν παρείς, τὸ χεῖρον ἀνέλαβε; ν. γὰρ ἐν μεταιχμίῳ ἐστὶ θεοῦ καὶ σαρκός, τῆς μὲν ὡς σύνοικος, τοῦ θεοῦ δέ, ὡς εἰκών. ν. οὖν νοῒ μίγνυται, καὶ μεσιτεύει ὁ ν. θεοῦ καθαρότητι καὶ σαρκὸς παχύτητι Jo.D.*f.o.*3.18(M.94.1073A); **h.** ref. Apoll.'s exegesis of 1Cor.2:16 ν. Χριστοῦ τὴν θεότητα λέγοντες, οὐχ, ὅπερ ἡμεῖς, ὑπολαμβάνοντες, ὅτι οἱ τὸν ἑαυτῶν ν. καθήραντες μιμήσει τοῦ ν. ἐκείνου, ὅνπερ ἡμῶν ὁ σωτὴρ ἀνεδέξατο, καὶ πρὸς αὐτὸν ῥυθμίζοντες, ὡς ἐφικτόν, οὗτοι ν. Χριστοῦ ἔχειν λέγονται Gr.Naz.*ep.*102(M.37.197A); 1Cor.15:47 εἶτα κατασκευάζει τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον τὸν ἄνωθεν ἥκοντα τὸν ν. μὴ ἔχειν, ἀλλὰ τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς τὴν τοῦ ν. φύσιν ἀναπληρώσασαν, μέρος γενέσθαι τοῦ ἀνθρωπείου συγκράματος τὸ τριτημόριον, ψυχῆς τε καὶ σώματος κατὰ τὸ ἀνθρώπινον περὶ αὐτὸν ὄντων, ν. δὲ μὴ ὄντος, ἀλλὰ τὸν ἐκείνου τόπον τοῦ θεοῦ λόγου ἀναπληροῦντος *ib.*203(333A); **3.** other references to Apollinarian controversy φησὶν οὗτος, τὸν σαρκωθέντα τῇ ἀνθρωπίνῃ σαρκὶ Χριστὸν ἐν ἑαυτῷ θεόν, τὸ πνεῦμα, τουτέστι τὸν ν., ἔχειν Gr.Nyss.*Apoll.*9(M.45.1141B); *ib.*10(1141D); *ib.*40(1216Bf.); *ib.*56(1261Bf.); παρεκβάλλειν τὸν ν. ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐνσάρκου παρουσίας, καὶ λέγειν ὅτι σάρκα ἔλαβεν ὁ Χριστός...ν. δὲ οὐκ ἔλαβε τουτέστι τέλειον ἄνθρωπον Epiph. *haer.*77.1(p.416.18ff.; M.42.641B); οὐκ ἔστιν ὑπόστασις ὁ ν., ἀλλὰ κίνησις τῆς ἡμῶν πάσης ὑποστάσεως *ib.*77.24(p.437.6; 676B); id.*anc.*78(p.97.29; M.42.164B); Tim.CP *haer.*(M.86.40A); **4.** Christ's *ν.* symbolized by salt used in eucharist, ‡Jo.D.*azym.*proem.(M.95.388A).

H. as Gnost. aeon ταύτην [sc. Σιγήν] δὲ ὑποδεξαμένην τὸ σπέρμα τοῦτο [sc. of Βύθος] καὶ ἐγκύμονα γενομένην, ἀποκυῆσαι Ν., ὅμοιόν τε καὶ ἴσον τῷ προβαλόντι, καὶ μόνον χωροῦντα τὸ μέγεθος τοῦ Πατρός· τὸν δὲ Ν. τοῦτον καὶ Μονογενῆ καλοῦσι Iren.*haer.*1.1.1(M.7.445B); counterpart of Ἀλήθεια, *ib.*(448A); τὸν...Προπάτορα αὐτῶν γινώσκεσθαι μόνῳ λέγουσι τῷ ἐξ αὐτοῦ γεγονότι Μονογενεῖ, τουτέστι τῷ Νῷ...μόνος δὲ ὁ Ν. κατ' αὐτοὺς ἐτέρπετο θεωρῶν τὸν Πατέρα, καὶ τὸ μέγεθος τὸ ἀμέτρητον αὐτοῦ κατανοῶν ἠγάλλετο· καὶ διενοεῖτο καὶ τοῖς λοιποῖς αἰῶσιν ἀνακοινώσασθαι τὸ μέγεθος τοῦ Πατρός *ib.*1.2.1(452B); cf. *Nus enim est ipsum quod est principale, et summum, et velut principium, et fons universi sensus, ib.*2.13.1(742A); cf.*ib.*(742A,B); *Aeones a Logo, Logos autem a Nu, et Nus a Bytho, ib.*2.17.4(763A); refutation of Gnost. teaching that Logos, offspring of Nus, was blind, *ib.*2.17.9,10(766A,B); νόμος ἦν γενικὸς τοῦ παντὸς ὁ πρωτότοκος νόος *Ps.Naas.*ap.Hipp.*haer.*5.10(p.102.23; M.16.3159A); *ib.*5.19(p.120.19; 3183C).

II. *sense, meaning* of scripture, esp. of non-literal sense ἐν τοῖς ὑμετέροις [sc. of Jews] ἀπόκειται γράμμασι...ὑμεῖς δὲ ἀναγινώσκοντες οὐ νοεῖτε τὸν ἐν αὐτοῖς ν. Just.*dial.*29.2(M.6.537B); μὴ σαρκίνων ἀκροᾶσθαι τῶν λεγομένων, ἀλλὰ τὸν ἐν αὐτοῖς κεκρυμμένον ν. μετὰ τῆς ἀξίας ζητήσεως καὶ συνέσεως ἐρευνᾶν Clem.*q.d.s.*5(p.163.19; M.9.609C); opp. λέξις, id.*str.*7.1(p.3.20; M.9.404B); ὁ ν. γε τοῦ προφητικοῦ ...πνεύματος ἐπικεκρυμμένως λαλούμενος διὰ τὸ μὴ πάντων εἶναι τὴν συνειῖσαν ἀκοήν,...ἀσφαλῶς γὰρ ἐγνώκεσαν τὸν ν. ἐκεῖνον οἱ προφῆται *ib.*1.9(p.30.2,6; M.8.741B); ἐχρήσατο ἀποκρύπτων ἀπὸ τῶν πολλῶν τὸν βαθύτερον ν. Or.*princ.*4.2.9(p.321.15; M.11.376A); ὁ ἀκριβὴς ν., ἅτε ν. ὢν Χριστοῦ *ib.*4.2.3(p.310.9; 361B); εὑρήσεις τινὰ ἄξιον ν. βάθους προφητικοῦ id.*hom.14.16 in Jer.*(p.122.10; M.13.424D); λέγεσθαι τῇ γραφῇ τὸν ἐν αὐτῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος ν. id.*Jo.*10.43(27; p.221.24; M.14.392C); μυστικὸς ν. *ib.*1.15(p.19.34; 49B); of sense of a passage dist. from actual words ἔν τισι τὸν ν. μόνον, ἔν τισι δὲ καὶ ῥήματα σὺν τῷ ν. κρατῶ Gr.Mag.*dial.*(tr.Zach.)1 proem.(M.*PL.*77.154B).

III. phrases: ἐν νῷ ἔχω *have in mind*, Clem.*paed.*3.11(p.267.1; M.8.628A); ἐν νῷ or εἰς νοῦν λαμβάνω *pay attention to, think about* οὐδὲ ἐκεῖνο ἐν νῷ λαβόντες τὸ Μωυσέως Clem.*paed.*3.3(p.249.21; M.8.585B); id.*str.*2.8(p.132.7; M.8.972B); κατενόουν τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ...γινόμενα, εἰς ν. τε ἔλαβον καὶ παρ' ἐμαυτῷ ἐταμιευόμην Epiph.*haer.*30.6(p.341.2; M.41.413C); *ib.*31.2(p.384.14; 476A); Chrys.*hom.15.3 in 1Tim.*(11.638F); id.*hom.43.4 in Mt.*(7.464E); λαμβάνω κατὰ νοῦν *recall to memory*, id.*carit.*4(6.292A); Gel.Cyz.*h.e.*2.22.15(M.85.1293A); εἰς ν. βάλλω *lay to heart*, Chrys.*hom.3.5 in Mt.*(7.41A).

***νουσαλέος**, **1.** *sick*, Nonn.*par.Jo.*5:9(M.43.785B); *ib.*6:26(797B); Paul.Sil.*Soph.*799(M.86.2149B); **2.** *pertaining to disease*, Nonn.*par. Jo.*11:2(810A); *ib.*11:16(810B).

***νυγματίζομαι**, *be stung, roused*, Gel.Cyz.*h.e.*2.17.6(M.85.1265D).

***νυκταγεῖς**, **οἱ**, *heretics who repudiate night vigils*, cf. *nyctages a somno nuncupati, quod vigilias noctis respuant, superstitionem esse dicentes jura temerari divina, qui noctem ad requiem tribuit*, Isid.H.*etym.*8.5.62 (? l. *nystages* (cf. νυστάζω), i.e. *sleepy-heads*, as nickname).

***νυκταυγία**, **ἡ**, *twilight*, Thdr.Stud.*epp.*1.37(M.99.1040A).

νυκτέπαρχος, **ὁ**, *praefectus vigilum, chief of the watch*, Pall. *v.Chrys.*16(p.97.10; M.47.55); Jo.Mal.*chron.*16 p.396(M.97.588A); *Chron.Pasch.*p.321(M.92.821A).

νυκτερεία, **ἡ**, *darkness* Ζαβουλὼν μὲν ῥῦσις νυκτερείας ἑρμηνευόμενος, σημαίνει τοὺς ἀπὸ Ἰσραὴλ πιστεύσαντας· οὐ ἡ νὺξ πρὸ Χριστοῦ ῥεύσασα Thdt.*Is.*9:2(2.232).

***νυκτερικῶς**, *by night*, *Lit.Gr.Naz.*(M.36.729A).

***νυκτερινῶς**, = foreg., ‡Epiph.*hom.*3(M.43.469A).

νυκτερόβιος, *of nocturnal habits*; of species of birds, Bas.*hex.*8.7 (1.77B; M.29.181A).

[*]**νυκτεροφοῖτις**, *roaming by night*; of Hecate, *Hymn.*ap.Hipp. *haer.*4.35(p.62.2; M.16.3102A).

***νυκτιαῖος**, *nightly*, ‡Caes.Naz.*dial.*118(M.38.1005A).

νυκτικόραξ, **ὁ**, *long-eared owl*; of Devil, Nil.*Eulog.*2(M.79.1096C).

νυκτιλόχος, *lying in wait by night*; of robbers, Nonn.*par.Jo.*19:18(M.43.901B); *ib.*19:32(905A); of Satan, Germ.CP *or.*1(M.98.228C).

***νυκτίπερ**, *by night*, ‡Paul.Sil.*therm.Pyth.*50(M.86.2264).

νυκτιφανής, **1.** *shining by night*; of a star, Nonn.*par.Jo.*20:1(M.43.908B); **2.** *appearing by night*; of Nicodemus, *ib.*3:2(765B).

***νυκτίχρους**, *of the colour of night*, Nil.*epp.*3.129(M.79.444C).

***νυκτίωρος**, *nocturnal*, Thdr.Stud.*or.*11.36(M.99.840B).

***νυκτοειδῶς**, *like night*, Thdr.Stud.*epp.*2.21(M.99.1181C).

***νυκτοκλοπία**, **ἡ**, *theft by night*, *Orac.Sib.*3.238; *ib.*3.380.

***νυκτόναρ**, **τό**, *dream by night*; met., Thdr.Stud.*iamb.*21(M.99.1788C).

***νυκτοπόρος**, *moving by night*, Chrys.*hom.in Ps.115:1–3*(p.357.7).

***νυκτοτριήμερος**, *of three days and nights* ν. ταφῇ Bas.Sel.*pasch.*1.3(M.28.1076D).

νυκτοφαής, *shining by night*, Ophites ap.Or.*Cels.*6.31(p.101.14; M.11.1344A).

***νυκτόχρους**, *of the colour of night*, Hipp.*haer.*5.14(p.109.8; M.16.3167C).

νυμφαγωγέω, *lead* a bride to the bridegroom's house; met., ref. virgin souls being espoused to Christ, Meth.*symp.*6.2(p.65.16; M.18.116A); *ib.*8.5(p.87.17; 145D); *ib.*10.6(p.129.6; 204B); ref. a bishop being 'espoused' to his see, Gr.Naz.*or.*36.6(M.36.273A).

νυμφαγωγία, **ἡ**, *leading of the bride to the bridegroom's house, bridal procession*; met.; **1.** of marriage between God or Christ and Church δείκνυσιν, ἡ ν. πῶς γίνεται, ὅτι διὰ φωνῆς καὶ διδασκαλίας. οὕτω γὰρ καὶ ἡ ἐκκλησία ἁρμόζεται τῷ θεῷ Chrys.*hom.29.3 in Jo.*(8.168B); id.*exp.in Ps.*5:1(5.31D); **2.** ref. candidates for baptism νυμφαγωγίας λαμπάδες Cyr.H.*procatech.*1; **3.** of espousals of virgin souls μυστικὴ ν. †Bas.Anc.*virg.*50(M.30.769C); τῆς πρὸς αὐτὴν [sc. Thecla] ν. τὸν δεσπότην Χριστὸν ἐξ οὐρανοῦ δεξιὰν δεδωκότα ‡Chrys. *Thecl.*(2.749E).

***νυμφαγωγικός**, *bridal*, Thdr.Stud.*epp.*2.132(M.99.1425C).

νυμφαγωγός, **ὁ, ἡ**, *leader of the bride*; **1.** of God, ref. Adam and Eve, Bas.Sel.*or.*29.1(M.85.328B); **2.** of angels, ref. virgins, †Bas. Anc.*virg.*29(M.30.729A); of apostles, ref. Church or ref. individual souls whom they lead to Christ, the spouse, Cyr.*Ps.*44:11(M.69.1041C); of S. Paul, Chrys.*exp.in Ps.*5:1(5.31A); partic. ref. virgins, ‡Chrys.*hom.*10(13.239C); of S. Philip, *A.Phil.*97(p.37.36); of Jo. Bapt., Gr.Naz.*or.*45.26(M.36.660A); Cyr.*Jo.*2.1(4.159C); of priests leading virgins to Christ, †Bas.Anc.*virg.*37(M.30.744B); of scripture and theology leading to Christ, *ib.*50(769A); τὴν ἀρετὴν πορευθῶμεν...τὴν τῷ θεῷ λόγῳ...τὴν λογικὴν ψυχὴν...πρὸς κοινωνίαν ἁρμοσαμένην ἀχώριστον, ἵνα καὶ παρὰ ἀνθρώποις...τοὺς θεοειδεῖς φθόγγους ἡ ν. [sc. theology] ἐναρμόσῃ Diad.*perf.*67(p.82.16); of Devil τῆς μοιχείας ν. ὁ διάβολος Gr.Nyss.*hom.in 1Cor.6:18*(M.46.496A); Bas.Sel.*or.*8(M.85.124A).

νύμφευσις, **ἡ**, *marriage, espousal*; **1.** lit., †Bas.Anc.*virg.*50(M.30.769C); **2.** met.; **a.** of marriage between Christ and Church ἡμέραι δὲ νυμφεύσεως αὐτοῦ αἱ τρεῖς εἰσι τοῦ πάθους· τότε γὰρ τὴν ἁγίαν ταύτην ἐκκλησίαν ἐνυμφεύσατο Ph.Carp.*Cant.*90(M.40.88A); Vict.*Mc.*2:18ff.(p.290.22); **b.** of spiritual marriage between Christ and

virgins, †Bas.Anc.*virg.*37(M.30.745B); ‡Gr.Nyss.*hom.10.36 in Jo.*(p.306.5); Thdr.Stud.*epp.*2.150(M.99.1468B).

νυμφευτήριον, τό, *bridal chamber,* Bas.Sel.*v.Thecl.*2.10(M.85.581A).

νυμφευτής, ὁ, *groomsman;* met., of God becoming ν. to Adam after having created Eve, Thdt.*haer.*5.25(4.464).

νυμφεύτρια, ἡ, **1.** *she who escorts the bride* (to her husband), *bridesmaid,* exeg. 1Cor.7:4f. *δόξει νυμφευτρίας εἶναι μᾶλλον ἢ ἀποστόλου τὰ ῥήματα* Chrys.*virg.*29(1.289B); id.*hom.20.8 in Eph.*(11.155A); id.*hom.5.3 in 1Thess.*(11.462F); **2.** *bride,* Synes.*ep.*3(M.66.1324B).

νυμφεύ-ω, *marry, espouse;* **1.** of Christ espousing Church; through baptism, Ammon.*Jo.*3:29(M.85.1413C); through Passion *τὴν ἡμέραν τοῦ πάθους...καθ' ἣν ἐνυμφεύσατο τὴν ἐκκλησίαν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ* Cyr.*fr.Cant.*3:11(M.69.1288B); *ἀνδρωθεὶς Χριστὸς...τὴν...ἐκκλησίαν ἐνυμφεύσατο, ὑπὲρ ἧς καὶ τὸ τίμιον αἷμα ἐξέχεε* Mod.*dorm.*3(M.86.3288B); Andr.Caes.*Apoc.*67(M.106.429B); **2.** of mankind being espoused to Christ *μαθηταί, τὴν ~ομένην ἀνθρωπότητα τῷ Χριστῷ πρὸς αὐτὸν ἰοῦσαν ὁρῶντες* Cyr.*Jo.*2.1(4.159D); med., of Christ *ἐν ᾗ* [sc. BMV] *ὁ λόγος ἐνυμφεύσατο τὴν σάρκα* Procl.CP *or. laud.BMV* 1(p.103.14; M.65.681A); **3.** of virgins espoused to Christ *~ομαι τῷ λόγῳ καὶ τὸν ἀΐδιον τῆς ἀφθαρσίας προῖκα λαμβάνω στέφανον* Meth.*symp.*6.5(p.69.17; M.18.120C); *ἡ δὲ τῷ κυρίῳ ~ομένη, οὐ δυναμένη οὔτε τὴν ὄψιν, οὔτε τὴν ἀκοήν, οὔτε τὴν παρουσίαν φυγεῖν, ἐν ὄψει αὐτοῦ ἅπαντα πράττει* †Bas.Anc.*virg.*27(M.30.725C); *τὴν Χριστῷ διὰ τῆς κατὰ τὴν παρθενίαν ὑποσχέσεως ἁρμοσθεῖσαν, ὡς ἂν σοφίᾳ καὶ λόγῳ ἑαυτὴν διὰ βίου ~ουσαν* *ib.*50(768D); **4.** souls espoused through ecstasy of Christ on Cross, Meth.*symp.*3.8(p.36.19; M.18.73D) cit. s. *ἔκστασις;* apostles *εὑρίσκεις ἐκείνους παρανύμφους, ~οντας ψυχὰς Χριστῷ* Mac.Aeg.*hom.*28.6(M.34.713D); fruit in good works, Clem.*str.*3.12(p.235.2; M.8.1185B); espousal perfected after death, Ammon.*Jo.*3:29(M.85.1416A).

νύμφη, ἡ, *bride;*

A. of Church as bride of Christ; **1.** justification of title *οὐκ ἴσασι τὴν αἰτίαν τοῦ μὴ γῆμαι τὸν κύριον· πρῶτον μὲν γὰρ τὴν ἰδίαν ν. εἶχεν, τὴν ἐκκλησίαν* Clem.*str.*3.6(p.218.27; M.8.1152C); *ν. λέγων τὴν ὅλην ἐκκλησίαν, τυγχάνουσαν ἁγνὴν παρθένον διὰ τὴν τῶν δογμάτων καὶ ἠθῶν ὀρθότητα* Or.*fr.45 in Jo.*(p.520.15); *ἡ* [sc. *ἐκκλησία*]...*ἐστὶν ἡ ὑπερβάλλουσα ν. τῷ κάλλει τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς παρθενίας πάσας...διὸ ...αἰνεῖται* Meth.*symp.*7.7(p.78.4; M.18.133B); *παρθένος δ' ἐστὶ* [sc. *ἡ ἐκκλησία*], *καὶ ἁγνή, καὶ ν. διὰ τὴν τῶν δογμάτων ὀρθότητα* Ammon.*Jo.*3:29(M.85.1413C); *νύμφην ἐκάλεσεν,...ὅτι καὶ πάντας ἓν σῶμα εἶναι βούλεται καὶ μίαν ψυχήν,...καὶ ὅτι καθάπερ ἡ ν. πάντα ποιεῖ πρὸς ἀρέσκειαν τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ἡμᾶς διὰ παντὸς τοῦ βίου τοιούτους εἶναι χρή. οἵα ἡ ν. κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπὶ τῶν παστάδων καθέζεται, ἓν μεριμνῶσα μόνον ὅπως ἀρέσῃ τῷ νυμφίῳ· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ βίου τούτου προκαθήμενοι ἓν σκοπῶμεν, τοῦ νυμφίου τὴν ἀρέσκειαν, καὶ τὴν τῆς ν. εὐταξίαν διατηρῶμεν* Chrys.*exp.in Ps.*5:1(5.30E); *ν. ... διὰ τὴν πρὸς τὸν λόγον συνάφειαν* Cyr.*fr.Cant.*4:9(M.69.1288D); also of various local churches, id.*glaph.Gen.*(1.153B); of Church as likened to heavenly Jerusalem *ἡ...βασίλισσα, ἡ μήτηρ τῶν θυγατέρων, παρέστη ἐκ δεξιῶν, ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. κυριώτερον δὲ εἴποις ἐπουράνιον, ἥτις ἐστὶ μήτηρ τῶν ἐπὶ γῆς ἁγίων...αὕτη μὲν οὖν ἡ τελεία Χριστοῦ ν., ἧς οὐκ ἂν ἁμάρτοις θυγατέραν λέγων τὴν ἐπὶ γῆς ἐκκλησίαν* Or.*Ps.*44:10(p.42); *1Apoc.Jo.*17(p.85); **2.** her origin and development, from old dispensation to new *ὁρῶμεν τοίνυν ὥσπερ τὰ ἐν βαθμῶν ἀναβάσει χειραγωγουμένην διὰ τῶν τῆς ἀρετῆς ἀνόδων ἐπὶ ὕψη παρὰ τοῦ λόγου τὴν ν. ... ἐνίησι πρῶτον διὰ τῶν προφητῶν θυρίδων, καὶ τῶν δικτύων τῶν τοῦ νόμου παραγγελμάτων τὴν ἀκτῖνα ὁ λόγος, καὶ προσκαλεῖ αὐτὴν ἐγγίσαι φωτί...εἶτα μετασχοῦσαν τῶν καλῶν, ...πρὸς τοῦ ὑπερκειμένου κάλλους μετουσίαν ἐφέλκεται* Gr.Nyss.*hom.5 in Cant.*(M.44.876B); Thdt.*Cant.*proem.(2.16); from idolatry *διδάσκει ἡμᾶς πόθεν ἡ ν., καὶ ὅτι ἐξ εἰδωλολατρείας ἔρχεται* Cyr.*fr. Cant.*4:8(M.69.1288C); birth from side of Christ *ἐκ τοῦ στάξαντος ὕδατος, καὶ αἵματος, καὶ πνεύματος τοῦ ἐκ πλευρᾶς αὐτοῦ, αὐτὸς γέγονέ μοι νυμφίος, κἀγὼ αὐτοῦ ν.* Ph.Carp.*Cant.*26(M.40.56A); *ῥευσάσης αἷμα καὶ ὕδωρ οἰκοδομηθῇ ἡ νοητὴ ν. αὐτοῦ, τουτέστιν, ἡ καθολικὴ ἐκκλησία* Nil.*epp.*1.26(M.79.92C); **3.** in relationship with bridegroom *ν. πολλοῖς...οἴνοις εὐφρανθεῖσα καὶ ἔχουσα παρασκευὴν εἰς τὸ δέξασθαι τοὺς κρείττονας τούτων τοῦ νυμφίου μαστοὺς τοῦτό φησι προτιμῶσα τούτους οἴνου τοῦ ἐν νόμῳ τε καὶ προφήταις* Or.*Cant.*1(p.96.30; M.13.89D); *ἔπρεπε τῇ ν. τοῦ κάλλους ὅλῃ τοῦ νυμφίου γεγενημένῃ περὶ ἑαυτῆς μὲν λέγειν οὐδέν* *ib.*3(p.179.31; M.13.151C); *ἡ νῦν ἐκκλησία, ἡ ν. τὸν νυμφίον ἐφίλει* Gr.Nyss.*hom.1 in Cant.*(M.44.777C); *ὁ ἄνω ἀντάρτης κάτω ἀντίδικος τῆς ν. σου γέγονεν* Ast.Soph.*hom.2 in Ps.*5(M.40.412A); *ἀναδιπλασιάζει τῆς ν. ὁ νυμφίος τὸν ἔπαινον, τό τε θεωρητικὸν αὐτῆς ἐπαινῶν καὶ τὸ πρακτικόν...λέγει οὖν ὡς ἐδέξατο νοῦν ἡ ν. μόνον ὁρῶντα θεόν. ὀφθαλμοὶ...τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι* Cyr.*fr.Cant.*1:14(M.69.1281A,B); *νύμφην δὲ προσαγορεύει τοὺς ἐν ἐκείνοις τοῖς ᾄσμασι τῆς αἰχμαλωσίας ἀπαλλαγέντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας τετυχηκότας, καὶ προσοικειωθέντας τῷ βασιλεῖ* Thdt.*Cant.*1(2.23); **4.** in relationship with others; **a.** as instrument of salvation *ἀγαλλιώμενος σὺν τῇ ν. τῇ εἰς σωτηρίαν ἡμῶν βοηθῷ, τῇ ἐκκλησίᾳ* Clem.*paed.*1.5(p.103.12; M.8.276B); *τὸ δ' ἀνάλογον σελήνῃ καὶ ἄστροις ὑπολαμβάνομεν εἶναι περὶ τὴν ν. ἐκκλησίαν καὶ τοὺς μαθητάς, ἔχοντας οἰκεῖον φῶς,...ἵνα φωτίσωσι μὴ δεδυνημένους πηγὴν ἐν αὐτοῖς κατασκευάσαι φωτός* Or.*Jo.*1.25(24; p.31.11; M.14.68C); **b.** as assembly of the faithful, guided by priests and bishops, *Clem.ep.*7(M.2.41B); *Hom.Clem.*3.72; **c.** persecuted by Devil, *Clem.ep.*4(M.2.37B).

B. of virgins as brides of Christ, ref. Cant.4:9ff. *ταῦτα Χριστὸς ταῖς ἐπὶ πέρατα παρθενίας ἐλθούσαις τὰ ἐγκώμια ψάλλει, πάσας ἑνὶ περιγράψας τῷ νύμφης ὀνόματι, ἐπειδὴ τὴν ν. ἡρμόσθαι μὲν δεῖ καὶ κατωνομάσθαι τῷ μνηστευσαμένῳ, ἄχραντον δὲ ἔτι καὶ ἀμιγῆ τυγχάνειν* Meth.*symp.*7.1(p.72.10f.; M.18.125B); *ib.*7.3(p.74.15; 129A); *δοκιμαζέτω τοίνυν τὸ ἑαυτῆς βλέμμα τοῦ κυρίου ἡ ν.· καὶ εἰ μὲν ὁρῶν ἀρεσθήσεται, καὶ δὴ τοῦτο θαρροῦσα κινείτω* †Bas.Anc.*virg.*27(M.30.728A); *τῇ τοῦ Χριστοῦ μάλιστα ν. ἁρμόττει, τὰς διὰ τῶν αἰσθήσεων τῆς ψυχῆς ἐνεργείας ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ἐπὶ τὰ ἔσω ὅλας συνήθως ἐπιστρέψασαν, τῷ μὲν νυμφίῳ ἐν ἀπορρήτοις κατὰ τὸν νοῦν παστοῖς, ὡς θεῷ λόγῳ ἀεὶ ὁμιλεῖν* *ib.*50(768D); *σοὶ λοιπὸν τοῦτο πρέπει, μηδὲ ὅλως ἐγγίζειν ἀνδρί, εἰ ἐνδέχεται, μηδὲ ὅλως βλεπέτω ἀνὴρ τὸ πρόσωπόν σου. ν. γὰρ Χριστοῦ εἶ· οὕτω προέρχου, ὡς ν. κεκοσμημένη, ἐσκεπασμένη τῷ περιβολαίῳ τὴν ὄψιν* ‡Chrys.*ascet.facet.*(1.810D).

C. of individual saints; **1.** esp. of BMV, ‡Epiph.*hom.*5(M.43.489B); Procl.CP *or.*6.17(M.65.756B); ‡Serg.*acath.*(p.140); *τριετῆ ὡς τριάδος ἀχωρίστου ν.* Jo.Eub.*concept.BMV* 14(M.96.1481A); ‡Jo.D.*hom.*5(M.96.656A); *ν., ἧς νυμφοστόλος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον* Thdr.Stud.*nativ.BMV* 7(M.96.693A); **2.** of S. Paul *ν. τοῦ λόγου* Meth.*symp.*3.9(p.37.21; M.18.76B); Gr.Nyss.*hom.3 in Cant.*(M.44.824C).

D. of flesh of Christ as an alternative to Church in interprn. of Cant. *δυνήσεται δέ τις καὶ ἑτέρως τὴν ν. φάναι τὴν σάρκα τὴν ἀμόλυντον εἶναι τοῦ κυρίου* Meth.*symp.*7.8(p.78.17; M.18.136A).

E. of soul; **1.** reasons for title *ἡ λογικὴ οὐσία, ἧς μέρος ἐστὶ καὶ ἡ ἀνθρώπου ψυχή, ἐξ ἑαυτῆς οὐδενὸς ἐστι τῶν ἀγαθῶν γεννητική, εἰ καὶ δεκτική ἐστι τούτων. αὕτη τοιγαροῦν γυναικὸς τρόπῳ ἐξ ἄλλου γεννᾶν πέφυκεν ἃς δύναται τίκτειν ἀρετὰς πρακτικάς τε καὶ διανοητικάς. διὸ ν. αὐτὴν ἐρῶ, οὐ τοῦ τυχόντος ἀλλὰ μόνου τοῦ σπορέως τῶν ἀγαθῶν* Or.*fr.45 in Jo.*(p.519.21); **2.** esp. of perfect souls *ταύτῃ γὰρ ἠθέλησεν ὁ θεὸς κοινωνῆσαι, καὶ ταύτην ἡρμόσατο ἑαυτῷ εἰς ν. βασιλέως, καὶ ταύτην καθαρίζει ἀπὸ τοῦ ῥύπου...κτίσμα γὰρ οὖσα εἰς ν. τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως ἡρμόσθη...τείνει γὰρ αὐτήν...εἰς ἀπέραντον καὶ ἀμέτρητον αὔξησιν, ἕως ἂν ἄμωμος καὶ ἀξία αὐτοῦ νύμφη γένηται...αὐτὸς γὰρ ὢν τέλειος νυμφίος, λαμβάνει αὐτὴν τελείαν ν. εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μυστικήν, καὶ ἄχραντον κοινωνίαν τοῦ γάμου* Mac.Aeg.*hom.*47.17(M.34.808B,C); *δεῦρο τοίνυν ἀπὸ Λιβάνου, φησίν, οὐκέτι μνηστή, ἀλλὰ ν. οὐ γάρ ἐστι δυνατὸν ἐμοὶ συζῆσαι τὸν μὴ ἀλλοιωθέντα διὰ τῆς τοῦ θανάτου σμύρνης πρὸς τὴν τοῦ λιβάνου θεότητα* Gr.Nyss.*hom.8 in Cant.*(M.44.944C); *ὁ αὐτὸς* [sc. *Χριστός*] *καὶ νυμφίος καὶ τοξότης ἡμῶν ἐστι, ν. τε καὶ βέλος ἡ κεκαθαρμένη ψυχή·...ὡς νύμφην εἰς κοινωνίαν ἀναλαμβάνει τῆς ἀφθάρτου ἀϊδιότητος* Cyr.*fr.Cant.*2:6(M.69.1281D); *τὰς τετελειωμένας ἐν ἀρετῇ ψυχὰς αὐτὴν νοεῖν τὴν ν. τὰ θεῖα ἡμᾶς ἐδίδαξε λόγια* Thdt.*Cant.*proem.(2.17); **3.** spiritual ascent of soul as bride *ἐκεῖνα φωνῆς ἦχος ἐνομίσθη, πρὸς τὴν τῶν μυστικῶν θεωρίαν τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ἀκοῆς ἐπιστρεφούσης...πάλιν ἐν μείζονι καταστάσει ἡ ν. γίνεται, φωνῆς δευτέρας πρὸς αὐτὴν ἐλθούσης...δι' ὧν πάλιν τελειοτέρα γινομένη ἡ ν., αὐτὴν ἀξιοῖ τοῦ φθεγγομένου τὴν ὄψιν ἰδεῖν ἐκφανῶς* Gr.Nyss.*hom.6 in Cant.*(M.44.889B,C); **4.** its obligations to Christ *ψυχὴ ἣν ἂν μνηστεύσηται ν. ὁ ἐπουράνιος νυμφίος Χριστός, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μυστικὴν καὶ θείαν κοινωνίαν,...ἐν πολλῇ σπουδῇ γνησίως ἀρέσκειν ὀφείλει τῷ αὐτῆς μνηστῆρι Χριστῷ, καὶ τὴν τοῦ πνεύματος διακονίαν...ἁρμοζόντως ἐκπληροῦν, τῷ ἀρέσκειν τῷ θεῷ ἐν πᾶσι, καὶ τὸ πνεῦμα ἐν μηδενὶ λυπεῖν* Mac.Aeg.*hom.*15.2(M.34.576D); **5.** called *ἀδελφή;* v.s.v.

F. wider applications *ν. γάρ ἐστι ὁ πᾶς ἄνθρωπος, ὁπόταν τοῦ ἀληθοῦς προφήτου λευκῷ λόγῳ ἀληθείας σπειρόμενος φωτίζηται τὸν νοῦν* *Hom.Clem.*3.27; *πᾶσα οὖν λογικὴ φύσις ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων ν. ἐστίν* Ammon.*Jo.*3:29(M.85.1413D).

G. Gnost., of souls *οὐκέτι ν.* [sc. *ψυχή*] *ἀλλ' ἤδη λόγος γενόμενος* Clem.*exc.Thdot.*27(p.116.10; M.9.673A); *τοὺς δὲ πνευματικοὺς ἀποδυσαμένους τὰς ψυχὰς...νύμφας ἀποδοθήσεσθαι τοῖς περὶ τὸν Σωτῆρα ἀγγέλοις* Iren.*haer.*1.7.1(M.7.512B); of Achamoth as bride of Saviour, *ib.* cit. s. *νυμφών.*

νυμφικός, *bridal*, ref. Mt.22:11ff. ἔμειναν ἔξω οἱ μηδὲ ἴχνος πώποτε πίστεως μηδὲ αἴσθησιν ἐνδύματος ν. μηδὲ ἔννοιαν φόβου θεοῦ σχόντες *Ep.Lugd.*ap.Eus.*h.e.*5.1.48(M.20.428A); Βλανδῖνα...ἀγαλλιωμένη ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ ὡς εἰς ν. δεῖπνον κεκλημένη *ib.*5.1.55(429B); Meth. *symp.*4.5(p.51.23; M.18.96A); Cyr.H.*procatech.*3; ref. Cant. μὴ... ἐρωτικὰ νομίσῃς εἶναι καὶ ἐμπαθῆ τὰ Ἄισματα· ἀλλὰ ν. τὰ ῥήματα, σωφροσύνης πεπληρωμένα id.*hom.*10(M.33.1144A); οὐ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην συνήθειαν...εὐχὴν ποιουμένη τοῦ ν. ποτε κατατρυφῆσαι φιλήματος Gr.Nyss.*hom.1 in Cant.*(M.44.772B); ἡ λογικὴ ψυχή, τῇ πρὸς τὸν θεὸν λόγον ν. κοινωνίᾳ...ἀπαθείας τῆς ἀληθοῦς ἀπολαύσειεν ἐν πνεύματι †Bas.Anc.*virg.*50(M.30.768C).

νυμφικῶς, *bridally, in bridal fashion*; **1.** lit. σὺ [sc. S. Luke] τὴν κεχαριτωμένην παρθένον [i.e. BMV] ἐκόσμησας, ν. ἀναδήσας Ephr.3. 465C; ref. Macrina's body adorned for funeral, Gr.Nyss.*v.Macr.* (p.406.12; M.46.992C); **2.** met., ref. Christ's appearance at Transfiguration ὦ μακαρίων ὀμμάτων, ν. τὸν Χριστὸν ἐστολισμένον θεωρούντων Bas.Sel.*or.*40.3(M.85.460B); ref. heavens decked with stars, Geo.Pis.*hex.*139(M.92.1443A); ref. union of soul with virtue of humility, Jo.Clim.*scal.*25(M.88.992B); ref. union between Son and human nature τοῦ πατρὸς υἱόν...κάτω παρθενικῆς παστάδος ν. ἑνώσαντα ἑαυτῷ τὸν Ἀδὰμ ἀτρέπτως ‡Meth.*Sym.et Ann.*3(M.18.356A).

***νυμφιοκλέως**, ? *in bridal glory*, of a convent παρθένους φέρουσα ν. Thdr.Stud.*iamb.*120(M.99.1809C).

νυμφίος, ὁ, *bridegroom, spouse*;

A. reasons for applying term to Christ διὰ τοῦτο ν. ὁ ἐν ταῖς Παροιμίαις ὀνομάζεται υἱός, καὶ ἡ σοφία εἰς νύμφης τάξιν ἀντιμεθίσταται, ἵνα μνηστευθῇ τῷ θεῷ ὁ ἄνθρωπος ἁγνὴ παρθένος, καὶ κολληθεὶς τῷ κυρίῳ γένηται πνεῦμα ἕν Gr.Nyss.*hom.1 in Cant.*(M.44.772A); διὰ τί ἐκλήθη ν.; ὅτι νύμφην με ἡρμόσατο Chrys.*Eutrop.*2.8(3.393C); difference between lit. and met. use of term ἡ δὲ εἰκὼν γαμική τίς ἐστι κατασκευή, ἐν ᾗ κάλλους ἐπιθυμία μεσιτεύει τῷ πόθῳ, οὐ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην συνήθειαν τοῦ ν. τῆς ἐπιθυμίας κατάρξαντος, ἀλλὰ προλαμβάνει τὸν ν. ἡ παρθένος ἀνεπαισχύντως τὸν πόθον δημοσιεύουσα Gr. Nyss.*hom.1 in Cant.*(M.44.772B); ὁ μὲν ν. μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας καταλύει τὸ σφοδρὸν τοῦ ἔρωτος· ὁ δὲ ἡμέτερος ν. μένει διηνεκῶς ἡμᾶς ἀγαπῶν, καὶ ἐπιτείνων τὸν πόθον· ὅπερ δηλῶν ὁ Ἰωάννης νυμφίον καλεῖ, ὅτε ἀκμάζοντες οἱ πόθοι Chrys.*exp.in Ps.*5:1(5.30D).

B. Christ as bridegroom of Church; **1.** in gen. ὁ ν., λόγος ὁ οὐράνιος, αὐτὸς Ἰησοῦς Χριστός Eus.*h.e.*10.4.49(M.20.869A); *ib.*10.4. 54(869D); Gr.Nyss.*hom.1 in Cant.*(M.44.777C) cit. s. νύμφη; Ammon. *Jo.*3:29(M.85.1413D); Cyr.*glaph.Gen.*(1².112D); περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἐπὶ βασιλέως ν. καὶ νύμφης βασιλίδος Cosm.Ind. *top.*5(M.88.253D); ὁ ἄχραντος τῆς ἐκκλησίας ν. ‡Gr.Nyss.*hom.10.42 in Jo.*(p.307.29); **2.** as teacher διδασκαλεῖον δὲ ἡ ἐκκλησία ἥδε καὶ ὁ ν. ὁ μόνος διδάσκαλος Clem.*paed.*3.12(p.289.27; M.8.677A); Or.*Cant.*1 (p.96.32; cf.M.13.89D) cit. s. νύμφη; *ib.*(p.109.24; M.17.256A); γέγονε τοίνυν ἡ τοῦ ν. φωνὴ ἡ διὰ τῶν προφητῶν ἐν οἷς ἐλάλησεν ὁ θεός Gr. Nyss.*hom.5 in Cant.*(M.44.861D); **3.** in his human nature οὐκ ἦλθε τὴν δόξαν αὐτοῦ ἐπιδεικνύμενος, ἵνα μὴ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ κάλλους ἐπιπλήξῃ αὐτήν, καὶ παράφρονα ἐργάσηται, ἀλλ' ἔρχεται ἱμάτιον περιβεβλημένος, οἷον ἡ νύμφη· μετέχεται γὰρ αἵματος καὶ σαρκὸς παραπλησίως αὐτῇ· καὶ οὐκ αὐτὴν ἄνω καλεῖ, ἀλλ' αὐτὸς πρὸς αὐτὴν παραγίνεται, τηρῶν κἀνταῦθα τοῦ ν. τὸν νόμον τὸν πρὸς τὴν νύμφην αὐτὸν ἄγοντα Chrys. *exp.in Ps.*5:1(5.31B); **4.** union with bride; **a.** effected by baptism, exeg. Jo.3:29 ἐστὶ τοίνυν, φησί [sc. Jo. Bapt.], ν. ... ὁ Χριστός... ὑμεῖς δέ, ὦ σοφώτατοι μαθηταί, τὴν νυμφευομένην ἀνθρωπότητα τῷ Χριστῷ πρὸς αὐτὸν ἰοῦσαν ὁρῶντες, καὶ εἰς πνευματικὴν ἀναβαίνουσαν οἰκειότητα διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τὴν ἀποκεκομμένην καὶ δραπετεύσασαν τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης καταθεώμενοι φύσιν, μὴ ἀσχάλλετε, φησίν, ὅτι μὴ μᾶλλον ἐμοὶ πρέπει, προστρέχει δὲ λίαν εὐπετῶς τῷ κατὰ πνεῦμα ν. ... μὴ ἐν ἐμοὶ ζητεῖτε τοῦ ν. τὸν στέφανον Cyr.*Jo.*2.1(4.159C–E); **b.** by becoming her food ὁ δὲ ν. ... ἐσθίεται καὶ γίνεται τροφὴ τῇ νύμφῃ Thdt.*Cant.*2:3(2.55); **c.** vicissitudes of life of bride dependent on her relation to spouse δι' ὅλου δὲ τοῦ λόγου [sc. Cant.], τινὰ μὲν ὡς παρόντι λέγεται τῷ ν.· τινὰ δὲ ὥσπερ ζητουμένου παρὰ τῆς νύμφης· ἐπεὶ καὶ τῶν προβλημάτων ποτὲ μέν τινα ζητοῦμεν ἀποροῦντες τῆς λύσεως· ποτὲ δὲ τῆς λύσεως ἀπολαύομεν, τοῦ ν. λόγου καταυγάζοντος ἡμῶν τὰς καρδίας. εἶτα πάλιν ἀποροῦμεν ἐν ἑτέροις, καὶ πάλιν ἡμῖν ἐπιφαίνεται· καὶ τοῦτο πολλάκις, μέχρι τελειωθέντες τοῦ ν. τύχωμεν οὐ μόνον ἐρχομένου πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ μονὴν ποιουμένου. καὶ ἡ ἐκκλησία ποθεῖ μὲν ἐγκαταλειπομένη τοῖς πειρασμοῖς, ἐπιφαίνεται δὲ αὐτῇ τοῖς χαρίσμασι Cyr.*fr.Cant.*2:9(M.69.1284D)—though Church in this passage not always clearly dist. from soul; cf. identification of both δῆλον ὡς ἡ νύμφη τοῦ λόγου ψυχή, ἤγουν ἐκκλησία Χριστοῦ *ib.* (1284C); cf. term ἐκκλησιαστικὴ ψυχή, *ib.*3:6(1285D,1288A); **d.** esp. in connexion with parousia, Ephr.2.230A.

C. Christ as bridegroom of virgins; **1.** in gen., Meth.*symp.* proem.(p.5.18; M.18.32C); *ib.*11(p.131.18; 208C); ἡ δὲ φροντίζουσα τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ν. αὐτῆς ὁ Χριστός ἐστιν Ath.*virg.*2(p.37.12; M.28. 253D); †Bas.Anc.*virg.*21(M.30.713A); ref. BMV νύμφη, ἧς...ν. ὁ Χριστός Thdr.Stud.*nativ.BMV* 7(M.96.693A); **2.** his demands διὰ νηστείας καὶ ὑπακοῆς...ὦ παρθένε,...ἀρέσεις τῷ ἐπουρανίῳ ν. Ath. *virg.*6(p.40.6; M.28.257C); *ib.*24(p.59.5; 280C); δεῖ...τὴν παρθένον... τὸ...σῶμα, ὥσπερ τινὰ ναὸν ἢ παστὸν τοῦ ν., ἔχειν εὐτρεπισμένον, τὴν δὲ ψυχὴν ἐν τούτῳ αὐτῷ νύμφην καθαρὰν συνευνάζειν †Bas.Anc.*virg.*27 (M.30.725B); κἂν μόνη αὐτὴ ᾖ [sc. παρθένος], μηδενὸς ἀνθρώπων παρόντος...πράττειν τι τῶν μὴ ἀξίων τοῦ ν. οὐκ ἀνεχομένη *ib.*29(729A); *ib.*27(725C); ἐάν...ὅλη θεῷ συναφθῇς, ἄνω χωρίσῃς, οὐ μὴ κάτω πέσῃς, οὐ μὴ διαχυθῇς, ὅλη Χριστοῦ μενεῖς, μέχρις ἂν καὶ Χριστὸν ἴδῃς τὸν σὸν ν. Gr.Naz.*or.*37.12(M.36.297A); **3.** love of bridegroom and fraternal charity ἀγαπᾶν οὖν δεῖ τοὺς πρὸς τὸν ν. παρακαλοῦντας, ἀλλὰ δεῖ τὴν ἀγάπην δικαίαν καὶ μὴ συγκεχυμένην ποιεῖσθαι, ἵνα μὴ τοὺς ὑπηρέτας τοῦ ν., ἀπὸ τοῦ συνεχῶς ἀκούειν αὐτῶν τὰ περὶ τοῦ ν. λαλούντων, ἴσους τοῦ ν. ἀγαπήσασά ποτε, καθέλῃ μὲν τὸ ἀξίωμα τοῦ ν. †Bas.Anc.*virg.* 37(M.30.744B); ἕως ἂν διὰ τὴν πρὸς τὸν ν. ἀγάπην ἀγαπῶσα φαίνῃ τοὺς ἀδελφούς, σώζεις καὶ τὸ πρὸς ἐκεῖνον καὶ τὸ πρὸς αὐτοὺς τὸ τῆς ἀγάπης σεμνόν *ib.*(745A).

D. Christ as bridegroom of soul; **1.** non-myst. (though distinction between myst. and non-myst. use is not always clear cut); **a.** in gen. μακάριός ἐστιν ὁ κεκλημένος ὑπὸ τοῦ ν. *A.Phil.*135(p.67. 20); ζηλοῖ...ἐπὶ ψυχῆς ἐχούσης ἕνα λόγον ἕνα ν. ... ὁ δὲ ν. καὶ καλὸς ζηλωτής Or.*hom.8.5 in Ex.*(p.227.31ff.); ἡ σώφρων γυνὴ ὡς νυμφίῳ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ κοσμεῖται...ἔστι δὲ αὐτῇ κάλλος ἡ ἐν τῇ ψυχῇ εὐνομία *Hom.Clem.*13.16; **b.** by baptism ἔκδυσαί μοι πορνείαν καὶ ἀκαθαρσίαν, καὶ ἔνδυσαί μοι σωφροσύνης λαμπροτάτην στολήν. ἐγὼ παραγγέλλω, πρὶν ὁ ν. τῶν ψυχῶν εἰσέλθῃ Ἰησοῦς Cyr.H.*procatech.*4; αἱ δὲ μέλλουσαι ψυχαὶ τῷ νοητῷ ν. συνάπτεσθαι, παρασκευαζέσθωσαν id.*catech.* 3.1; **c.** after resurrection of body ἡ σάρξ...ἣν ἡ ψυχὴ βαστάζουσα δᾳδὸς δίκην τῷ ν. παρίσταται Χριστῷ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως Meth. *symp.*6.3(p.67.13; M.18.117B); **2.** myst.; **a.** description of mystical relationship between bridegroom and bride νῦν ἔοικε πρότερον ἑνεωρακέναι τρανότερον τῷ τοῦ ν. κάλλει ἡ νύμφη...τάχα δὲ κλίνην κοινὴν ἑαυτῆς καὶ τοῦ ν. τὸ σῶμα αἰνίττεται, ἐν ᾧ ἔτι οὖσα ἡ ψυχὴ ἀξιοῦται τῆς τοῦ λόγου κοινωνίας...σύσκιον δέ φησι τὸν ν. διὰ τὴν πυκνότητα τῶν ἐν τῷ λόγῳ καὶ τῇ σοφίᾳ θεωρημάτων Or.*Cant.*3(pp.174. 28–175.27; M.13.147D); ψυχὴ...ἔρωτι πνεύματος οὐρανίου τετρωμένη, καὶ πόθον ἔμπυρον διὰ τῆς χάριτος ἀεὶ ἐν αὐτῇ πρὸς τὸν οὐράνιον ν. ἀνακινοῦσα, ἐπιθυμοῦσα τελείως καταξιωθῆναι τῆς πρὸς αὐτὸν μυστικῆς καὶ ἀρρήτου ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος κοινωνίας ἀποκεκαλυμμένῃ τῷ τῆς ψυχῆς προσώπῳ, καὶ ἐνατενίζουσα τῷ ἐπουρανίῳ ν. πρόσωπον ἐν φωτὶ πνευματικῷ Mac.Aeg.*hom.*10.4(M.34.544A,B); ὡς γὰρ ὁ ν. αὐτῆς καταλιπὼν θρόνους καὶ κυριότητας κατὰ τὸ θνητὸν ἐκολλήθη, ἵνα ἐν αὐτῇ κατὰ συμπάθειαν γεγονώς, εἰς ἀπάθειαν αὐτὴν τὴν ἑαυτοῦ μεταβάλῃ· οὕτω καὶ αὕτη τῷ δι' αὐτὴν ἀπεκδυσαμένῳ τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, καὶ ἑαυτὸν ἀπὸ μορφῆς θεοῦ εἰς μορφὴν δούλου διὰ τὸ περὶ τὴν νύμφην φίλτρον κενώσαντι, κατὰ τὸ ἀθάνατον κεκολλῆσθαι ὀφείλει, ἵνα καὶ εἰς τὸν οὐράνιον παστὸν αὐτῷ πρὸς τὸν πατέρα ἀνιόντι συνανέλθῃ †Bas.Anc.*virg.*50(M 30.769A); **b.** effects of this relationship ἁρμοσθεῖσα εἰς νύμφην ἡ ψυχὴ τῷ ἐπουρανίῳ ν., λαμβάνει ἀρραβῶνα ἐκ τοῦ πνεύματος, εἴτε χαρίσματα ἰαμάτων, εἴτε γνώσεως, εἴτε ἀποκαλύψεως Mac.Aeg.*hom.*45.7(M.34.792B); ὁ ν. τοῦ περὶ αὐτὸν ἔρωτος αὐτὴν ἀμειβόμενος, κἂν δούλη...διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν κοινωνίαν ἐξευγενίζων βασιλίδα οὐρανῶν ποιεῖ †Bas.Anc.*virg.*26(M.30.724C); ἡ νύμφη, συνιστῶσα τοῦ ν. τὴν ἀγαθότητα, ὅτι κἂν μέλαινάν τινα λάβοι ψυχήν, τῇ πρὸς ἑαυτὸν κοινωνίᾳ καλὴν ἀπεργάζεται Gr.Nyss.*hom.2 in Cant.*(M. 44.792C); πλεονασμὸν τῆς ἐν τοῖς ἀγαθοῖς εὐφροσύνης οἰκονομῶν ὁ ἀγαθὸς ν. τῇ πρὸς αὐτὸν ἀνιούσῃ ψυχῇ *ib.*8(845B); οὐδ' ἑνὸς ἐπιβουλεύειν δυναμένου τῇ περιληφθείσῃ ὑπὸ τοῦ ν. ψυχῇ Cyr.*fr.Cant.*2:6 (M.69.1284C).

E. Gnost., of Valent. Saviour, becoming spouse of Achamoth, when she will finally enter into Pleroma, Iren.*haer.*1.7.1(M.7.512A); Ἱερουσαλὴμ ἡ ἔξω Σοφία, καὶ ὁ ν. αὐτῆς ὁ κοινὸς τοῦ πληρώματος Καρπός Hipp.*haer.*6.34(p.163.4; M.16.3246B); cf. τὸ δὲ ἐντεῦθεν ἀποθέμενα τὰ πνευματικὰ τὰς ψυχὰς ἅμα τῇ μητρὶ κομιζομένῃ τὸν ν., κομιζόμενα καὶ αὐτὰ τοὺς νυμφίους τοὺς ἀγγέλους ἑαυτῶν, εἰς τὸν νυμφῶνα ἐντὸς τοῦ Ὅρου εἰσίασι Clem.*exc.Thdot.*64(p.128.16; M.9. 689B).

F. other met. applications; **1.** of lawful bishop as 'bridegroom' of his see, *Supplicatio* ap.Evagr.*h.e.*2.8(p.58.14; M.86.2525A); **2.** in pagan mysteries; in ritual cry of devotees at Eleusis χαῖρε νυμφίε, χαῖρε νέον φῶς Firmicus Maternus *de errore profanarum religionum* 20(M.*PL.*12.1025A).

***νυμφιοφόρος**, *representing the bridegroom*, Thdr.Stud.*epp*.2.150 (M.99.1469B).

***νυμφίωσις, ἡ**, *wedding*; spiritual, Thdr.Stud.*epp*.2.150(M.99.1469A) ? f.l. for νύμφευσις.

***νυμφοδόχος**, *receiving the bride*, Andr.Cr.*or*.12(M.97.1065A).

νυμφοστολ-έω, *act as escort of* bride or bridegroom; **1.** lit., of Christ joining Adam and Eve ἐμοὶ [sc. Jo. Bapt.] τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνεις, ὁ τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔαν ἐν τῷ παραδείσῳ, καθάπερ ἐν θαλάμῳ, νυμφοστολήσας; ‡Chrys.*praecurs*.1(2.806A); νύμφην [sc. Eve] χειρὶ πλαττομένην θεοῦ...∼οῦντα θεόν Bas.Sel.*or*.3.3(M.85.53C); Anast.S.*hex*.12(M.89.1052B); **2.** met.; *lead* the soul as bride to God or Christ ∼εῖται τρόπον τινὰ ἡ ψυχὴ πρὸς τὴν ἀσώματον...τοῦ θεοῦ συζυγίαν Gr.Nyss.*hom.1 in Cant*.(M.44.765A); *ib*.(769B); τοῖς μὲν γὰρ ἀρχομένοις τὸ βασιλεύεσθαι πρέπει, τοῖς δὲ τετελειωμένοις ∼εῖσθαι Thdt.*Cant*.3:9f.(2.87); μακάριος ὁ ∼ούμενος καὶ διακρίνειν ἐπιστάμενος φωνὴν μοιχοῦ καὶ νυμφίου [sc. Christ] *ib*.5:2(109); ref. union of Christ's human soul with his body ἡ ἁγία παρθένος... ψυχῆς αὐτοῦ [sc. Χριστοῦ] μήτηρ ἐστίν, αὐτῆς πρὸς τὴν φυσικὴν τοῦ ἰδίου ἐνδύματος συζυγίαν ∼ουμένης Leont.H.*Nest*.3.2(M.86.1609A); of leading Christ as bridegroom to Church as bride, Gr.Nyss.*hom. 7 in Cant*.(M.44.916C).

***νυμφοστολία, ἡ**, *nuptials*, Bas.Sel.*v.Thecl*.1(M.85.484B).

***νυμφοστολίζω**, *espouse*, met. νυμφοστολισθῆναι τῷ Χριστῷ Bas. Sel.*v.Thecl*.1(M.85.501C); of bishop in rel. to his see ἦλθε νύμφοστολίσων ὑμᾶς Gr.Nyss.*Melet*.(M.46.860A).

***νυμφοστολικός**, *like a groomsman*; met., ref. God's dealings with Adam πατρικὴν καὶ ν. τῶν χιτώνων περιβολήν Anast.S.*hex*.12 (M.89.1056B).

νυμφοστόλος, ὁ, *one who escorts the bride* κύριος...τὴν γυναῖκα δημιουργήσας, καὶ οἱονεὶ ν. γενόμενος, προσάγει...αὐτὴν τῷ ἀνδρί Thdt.*Mal*.2:14f.(2.1682); id.*haer*.5.25(4.464); νύμφη [sc. BMV] ἧς νυμφοστόλος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον Thdr.Stud.*nativ.BMV* 7(M.96. 693A); of those who lead Church or individual souls to Christ: S. Paul, Gr.Nyss.*virg*.21(p.327.16; M.46.400B); Thdt.*carit*.(3.1302); id.*ep*.146(4.1268); S. Luke τοὺς τῷ παρθενικῷ τῷδε νυμφῶνι...παραστάντας ἡμᾶς ὁ μυστικὸς ν. Λουκᾶς πρὸς τὴν τῶν ἐν αὐτῷ καλῶν κατανόησιν τῷ λόγῳ χειραγωγείτω ‡Ath.*occurs*.1(M.28.973A); ref. function of λόγος ἐνδιάθετος in the soul τὰς γνωστικὰς ἢ θεωρητικὴ ἀρετὰς ἐφιστῶσα...ὡς ν. λόγον τὸν ἐνδιάθετον ‡Max.*cap.al*.166(M.90. 1440C).

***νυμφοτόκος, ἡ, 1.** *mother of the bridegroom*, of BMV χαῖρε τοῦ χηρεύσαντος κόσμου ν. ἀμίαντε ‡Gr.Thaum.*annunt*.3(M.10.1177A); **2.** *mother of the bride*; of S. Anne, Andr.Cr.*can.BMV* 9(M.97.1328D).

***νυμφοφυλακτήριον, τό**, *house of brides*, of a convent ν. τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν Thdr.Stud.*epp*.2.150(M.99.1468B).

νυμφών, ὁ, *bridechamber*; met.; **1.** of heaven, ref. Mt.25:1–13 ζητῶ προσαρμοσθῆναί σοι εἰς τὸν ν. τὸν μέλλοντα *A.Xanthipp*.36 (p.140); ὁ ν. μου [i.e. Christ] ἕτοιμός ἐστιν, ἀλλὰ μακάριός ἐστιν ὁ εὑρεθεὶς ἐν αὐτῷ ἔχων τὸ ἔνδυμα λαμπρόν *A.Phil*.135(p.67.5); κύριος... τὸν χορὸν τὸν ἅγιον αὐτῷ τῶν παρθένων ὥσπερ εἰς ν. τὴν ἀνάπαυσιν τῶν καινῶν αἰώνων ἐφομαρτοῦντα συνεισελεύσεσθαι χρησμῳδεῖ Meth. *symp*.7.3(p.74.7; M.18.128D); *ib*.8.12(p.96.21; 157C); κατὰ γὰρ τὸν θνητὸν τοῦτον βίον...μήπω τοῦ ν. ἠξιωμένοι...ἀλλ' ἐπὶ τέλει αὐξήσαντας αὐτοὺς καὶ τελειωθέντας παραλήψεσθαι ἐπαγγέλλεται, καὶ εἰς τὸν αὐτοῦ συνεισάξειν ν. Eus.*fr.Lc*.12:36(M.24.561C,D); συνάξωμεν τοίνυν εἰς ἀγγεῖα τὸ ἔλαιον...εἴ γε βουλόμεθα μετὰ τοῦ νυμφίου εἰσελθεῖν· εἰ δὲ μή, ἔξω μένειν τοῦ ν. ἀνάγκη Chrys.*hom.23.3 in Jo*.(8.136E); **2.** in connexion with Church 'ἐκκλησία θεοῦ, στῦλος καὶ ἑδραίωμα' [1Tim. 3:15] τοῦ ν. *Const.App*.3.16.3; νυμφίος ἐστὶν ὁ Χριστὸς καὶ ἡ ἐκκλησία νύμφη, καὶ ὁ ν. ὁ τόπος τοῦ βαπτίσματος Ammon.*Jo*.3:29(M. 85.1413D); **3.** of spiritual sense of Cant. ὑμεῖς ἀκούσατε τοῦ μυστηρίου τοῦ ᾄσματος τῶν ᾀσμάτων. ὑμεῖς ἐντὸς γίνεσθε τοῦ ἀκηράτου ν. Gr. Nyss.*hom.1 in Cant*.(M.44.765A); **4.** Gnost. τὴν μὲν Ἀχαμὼθ... λέγουσι...ἐντὸς πληρώματος εἰσελθεῖν, καὶ ἀπολαβεῖν τὸν νυμφίον αὐτῆς τὸν Σωτῆρα...καὶ τοῦτο εἶναι νυμφίον καὶ νύμφην, ν. δὲ τὸ πᾶν πλήρωμα Iren.*haer*.1.7.1(M.7.512B); Clem.*exc.Thdot*.64(p.128.17; M. 9.689B) cit. s. νύμφιος; *ib*.68(p.129.14; 692A); ref. Marcosian sacramental rite of the bridechamber οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ν. κατασκευάζουσι καὶ μυσταγωγίαν ἐπιτελοῦσι, μετ' ἐπιρρήσεών τινων τοῖς τελειουμένοις Iren.*haer*.1.21.3(661A); cf. *Evangelium Philippi* pp.115.30,117.25; of BMV θάλαμος, ὡς ἐν ν. γὰρ ὁ θεὸς λόγος κατεσκήνωσεν Procl.CP *or*.5.3(M.65.720C); Abr.Eph.*occurs*.9(p.454.4); Geo.Pis.*carm*.40.1.

νύξ, ἡ, [acc. νύκταν *Didasc.Jac*.1.14(p.752.4)] *night*; **A.** lit.; **1.** etym. ν. λέγεται ἐπειδὴ νύττει τὸν ἄνθρωπον...λέγουσα·...ὕπνῳ δουλεύεις, διατί τὰ ὑπέρ σε φαντάζῃ; ἡ γὰρ ν. κατανυγή ἐστιν †Jo.D. *creat*.1(p.61); **2.** purpose; **a.** night and day, in their respective spheres and order, glorify God, Chrys.*hom.in Is.45*:7(6.147D); and manifest his providence, Thdt.*Ps*.18:3(1.719); **b.** provides rest and enables man to enjoy the light, Chrys.*hom.in Is.45*:7(6.156A); providentially designed for rest, id.*scand*.1.7(3.480C); id.*compunct*. 2.5(1.148C); **c.** for meditation and spiritual training, Or.*fr.60 in Lam*.(p.260.23; M.13.640B); Cyr.H.*catech*.9.7; **3.** of night of Resurrection, Cosm.Ind.*top*.2(M.88.128A); night of Easter Eve τῇ κυριακῇ ν. Sev.Ant.*res*.(p.794.7; M.46.628C); **4.** ἱερὰ ν.; **a.** of night of Holy Thursday, Chrys.*anom*.7.5(1.507E); **b.** of Easter Eve, *Libell*.ap. CEph.(449)ap.CChalc.*act*.1(*ACO* 2.1.1 p.187.15; H.2.233E).

B. met.; **1.** of ignorance of God and spiritual darkness before Inc., Clem.*prot*.11(p.80.19; M.8.232B); id.*str*.5.5(p.345.9; M.9.52B); Eus.*theoph.fr*.6(p.19*.7; M.24.625D); Cyr.*ador*.3(1.84D); Thdt.*Rom*. 13:12(3.139); **2.** of spiritual darkness and sin in gen., Clem.*paed*.2. 10(p.217.2; M.8.516C); Chrys.*hom.56.3 in Jo*.(8.330B); **3.** of state after death, *ib*.*56.2*(329C); **4.** of sorrows and misfortunes, Thdt. *Ps*.3:6(1.627); *ib*.16:4(696); **5.** of uncertainty and doubt, *T.Jud*. 18.6; Gr.Thaum.*pan.Or*.16(p.37.7; M.10.1097C); **6.** of present life in gen., Or.*fr.60 in Lam*.(p.261.2; M.13.640C); Chrys.*hom.56.3 in Jo*. (8.330B).

νύσσα, ἡ, 1. *turning-post*; fig., of mid-day as turning-post in sun's course, Nonn.*par.Jo*.4:8(M.43.773C); **2.** *winning-post* (also *starting-post*); met., Gr.Naz.*or*.38.10(M.36.321B); *ib*.43.22(525B); Evagr.*h.e*.1.11(p.20.18; M.86.2452C); κατάγχων τῶν παθῶν τοὺς ἱππέας εἰς ν. ἤρθης τῆς ἄνω θεωρίας (with pun on Gregory of Nyssa), Geo.Pis.*carm*.14.2; **3.** met., *course* of time, Nonn.*par.Jo*.2:20(M.43. 764C); *ib*.6:35(800B); *ib*.7:14(808A).

νύσσ-ω (νύττω), 1. *pierce, prick*, of piercing the side of Christ (Jo.19:34) τῷ κάτω ὄχλῳ...λόγχαις ∼ομαι...σοὶ δὲ λαλῶ *A.Jo*.97 (p.199.15); ἀκούεις με...νυγέντα καὶ οὐκ ἐπλήγην *ib*.101(p.201.20); εἰ μηδὲν εἰλήφει παρὰ τῆς Μαρίας...οὐδ' ἂν νυγείσης αὐτοῦ τῆς πλευρᾶς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ Iren.*haer*.3.22.2(M.7.957B); Or.*Jo*.2.8(4; p.62. 23; M.14.121D); ὁ κύριος...ἐξ ἑνὸς ὢν ἐξ ἑνὸς ἐνύγη, ἐγὼ δὲ [sc. S. Thomas] ἐκ τεσσάρων [sc. elements] ὑπάρχων ἐκ τεσσάρων ∼ομαι *A.Thom*.A 165(p.279.18); Ath.*ep.Epict*.10(p.16.8; M.26.1065D); Nonn. *par.Jo*.19:34(M.43.905B); **2.** *nudge*, Chrys.*hom.8.2 in Eph*.(11.55C); *ib*.*8.5*(61B); **3.** *stir, move*, Thdt.*provid*.3(4.519); Jo.Mosch.*prat*.43 (M.87.2897B); **4.** met.; **a.** *prick, stab* λόγοι...τὴν συνείδησιν ∼οντες †Bas.*hom.in Ps*.37(1.364E; M.30.89A); cf.Chrys.*hom.64.5 in Mt*.(7. 643A); Pall.*v.Chrys*.20(p.139.14; M.47.78); Marc.Diac.*v.Porph*.4; Diad.*perf*.92(p.132.10); †Jo.D.*creat*.1(p.61); **b.** *urge, incite*, Or.*fr. 66 in Lc*.13:6(p.265); Thdt.*h.e*.1.2.10(3.726); Gel.Cyz.*h.e*.3.10.17.

νυσταγμός, ὁ, *drowsiness*, *A.Jo*.32(p.168.4); ref. Mt.25:5 ὁ... χρονισμός ἐστι τὸ πρὸ τῆς παρουσίας διάστημα τοῦ Χριστοῦ, ὁ δὲ ν. καὶ ἡ κοίμησις τῶν δέκα παρθένων ἡ ἔξοδος ἀπὸ τοῦ βίου Meth.*symp*.6.4 (p.68.21; M.18.120A); ὕπνος βαρεῖά τίς ἐστιν ἀναισθησία· ὁ δὲ ν. μῖγμά ἐστιν ἐγρηγόρσεως καὶ ὕπνου †Bas.*hom.in Pr.6*:4(2.618B; M. 31.1500C); Pall.*h.Laus*.2(p.17.18; M.34.1011C); plur., Clem.*paed*.2.9 (p.207.18; M.8.496C); met., of spiritual torpor, Bas.*hom*.10.6(2.79A; M.31.344C); Gr.Nyss.*hom.11 in Cant*.(M.44.996A); Pall.*h.Laus*. proem.(p.10.10; M.34.1001).

νυστάζ-ω, *be drowsy, doze*; **1.** lit., prevented among church congregation by deacons, *Const.App*.2.57.13; proverb φαλακρὸς ὢν κατὰ κριοῦ μὴ ∼ειν Gr.Naz.*ep*.191(M.37.313B, v.l. νευστάζειν); **2.** ref. mental and spiritual torpor, *Pss.Sal*.16.1; Hipp.*haer*.proem.(p.3.5; M. 16.3020C); ∼οντες φανταζέσθωσαν Ath.*ep.Aeg.Lib*.23(M.25.592A).

***νυχαλία, ἡ**, *night*, Gr.Nyss.*v.Ephr*.(M.46.836B).

νυχθημερινός, *of a night and a day*, ‡Chrys.*hom*.13(13.253D); *Schol.Clem.prot*.9(p.316.5; M.9.788A).

νύχος, τό, *night, darkness* λύχνος γάρ, παρὰ τὸ λύειν τὸ ν. λέγεται. ν. δὲ καλοῦσι τὸ σκότος οἱ περὶ λόγους σπουδάζοντες Max.*qu.Thal*.63 (M.90.668C); intellectual, id.*opusc*.(M.91.72A).

***νωβελ(λ)ίσ(σ)ιμος (*νοβελ(λ)-, *νοβελ(λ)ή-)**, (Lat. *nobilissimus*) *most noble*, highest title next to that of Caesar, restricted to imperial family, Philost.*h.e*.8.8(M.65.561B); ‡Jo.D.*Artem*.7(p.27.18; M.96.1257C); Thphn.*chron*.p.374(M.108.896B).

νωδός, *dumb*, *Orac.Sib*.4.9; Epiph.*ep.Arab*.ap.*haer*.78.3(p.454.13; M.42.704B); Isid.Pel.*epp*.1.54(M.78.217A).

***Νῶε, ὁ**, *Noah*; **1.** as antitype of Adam; **a.** as renewing human race, Thdt.*qu.53 in Gen*.(1.66); cf.Ath.*Ar*.2.51(M.26.256A); **b.** as preserving divine image, Bas.Sel.*or*.5.2(M.85.84B); Cosm.Ind.*top*.5(M. 88.236C); and also as having dominion over lower creatures, Chrys. *hom.25.5 in Gen*.(4.238B,C); Bas.Sel.*or*.6.3(96B); **c.** exeg. Gen.9:20–21 τοιοῦτος ἦν ὁ καρπὸς τοῦ ξύλου τοῦ γνωστοῦ καλοῦ καὶ πονηροῦ, οἷος ὁ οἶνος, ὁ τὸν Ν. γυμνώσας Or.*sel.in Gen*.9:20(M.12.109C); but Noah sinned in ignorance οὐκ ᾔδει Ν. τὴν τοῦ οἴνου φύσιν, ὅτι

μεθύσκει *ib.*; Chrys.*hom.29.2 in Gen.*(4.282B); Thdt.*qu.56 in Gen.*(1.68); **2.** as type of Christ; **a.** in gen. ὁ δίκαιος γὰρ *N.* μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ...οἵτινες ἀριθμῷ ὄντες ὀκτώ, σύμβολον εἶχον τῆς...ὀγδόης ἡμέρας, ἐν ᾗ ἐφάνη ὁ Χριστὸς...ἀναστάς. ...ὁ γὰρ Χριστὸς...ἀρχὴ...ἄλλου γένους γέγονε, τοῦ ἀναγεννηθέντος ὑπ' αὐτοῦ δι' ὕδατος καὶ πίστεως καὶ ξύλου, τοῦ τὸ μυστήριον τοῦ σταυροῦ ἔχοντος, ὃν τρόπον καὶ ὁ *N.* ἐν ξύλῳ διεσώθη ἐποχούμενος τοῖς ὕδασι μετὰ τῶν ἰδίων Just.*dial.*138.1–2(M.6.793A,B); **b.** ref. Christ's baptism ταύτης ἔφερε τύπον μερικῶς...ἡ ἐπὶ *N.* περιστερά. ὥσπερ γὰρ ἐπ' ἐκείνου διὰ ξύλου καὶ ὕδατος αὐτοῖς μὲν ἐγένετο ἡ σωτηρία, καινῆς δὲ γενέσεως ἀρχή, καὶ ἡ περιστερὰ ἀνέστρεψε πρὸς αὐτὸν τὸ πρὸς ἑσπέραν...οὕτω...καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατῆλθεν ἐπὶ τὸν ἀληθινὸν *N.*, τὸν τῆς δευτέρας γενέσεως ποιητήν...ἵνα δείξῃ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ διὰ ξύλου σταυροῦ σώζων τοὺς πιστεύοντας, ὁ μέλλων πρὸς ἑσπέραν διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ χαρίζεσθαι τὴν σωτηρίαν Cyr.H.*catech.*17.10; ref. Christian baptism ἐπεὶ οὖν πρώτη ἀνάστασις τοῦ γένους μετὰ τὸν κατακλυσμὸν διὰ ὀγδοάδος ἀνθρώπων ἐγένετο, διὰ τοῦτο καὶ ὁ κύριος πρῶτος τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν ἐν τῇ ὀγδόῃ ἄρχεται. ὅτε καθάπερ ἐν κιβωτῷ τῷ τάφῳ ὡς ὁ *N.* ἔμεινεν...καὶ τὸ βάπτισμα τῆς παλιγγενεσίας ἐπέδωκεν· ἵνα συνταφέντες αὐτοῦ τῷ βαπτισμῷ, κοινωνοὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ γενώμεθα Ast.Soph.*Ps.6*(M.40.448C); **c.** ref. name Noah (= ἀνάπαυσις) ὁ λόγος...ἐστιν ὁ κατ' ἀλήθειαν *N.*, τουτέστιν, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνάπαυσις. ἑρμηνεύεται γὰρ ὧδε τὸ ὄνομα Cyr.*glaph.Gen.*2(1².33B); Proc.G.*Gen.*9:3(M.87.297D); cf. *quomodo enim verum erit quod ille Noe requiem dederit...ubi potius et iracundia divina major ostenditur?...si vero respicias ad...Christum...huic ergo spiritali Noe qui requiem dedit hominibus...dicitur 'facies tibi arcam'*, Or.*hom.2.3 in Gen.*(p.31.19ff.; M.12.169A,B); **d.** as eleventh from Adam ἑνδέκατος μὲν ἐξ Ἀδὰμ ὁ *N.* Χριστὸς δέ...ὡς ἐν ἐσχάτῳ τε καὶ ἑνδεκάτῳ καιρῷ γεγένηται κατὰ σάρκα Cyr.*glaph.Gen.*2(1².32E); **e.** as inaugurating new dispensation, *Lit.*ap.*Const.App.*8.12.22; **f.** as foreshadowing salvation, Cyr.*glaph.Gen.*2.(1².32C); Cosm.Ind.*top.*5(M.88.236C); **3.** as moral example; of faith, Gr.Naz.*or.*43.70(M.36.592B); Cyr.*fr.Ezech.*14:14(M.70.1460A); Bas.Sel.*or.*5.2(M.85.84C); Proc.G.*Is.*24:1–23(M.87.2192C); of monastic poverty, *Apophth. Patr.*(M.65.336C); **4.** as preacher of repentance *N.* ἐκήρυξεν μετάνοιαν *1Clem.*7.6; Thphl.Ant.*Autol.*3.19(M.6.1145C); *Apoc.Paul.*50(p.68).

νωθροκάρδιος, *slow, indifferent, of heart*, Pall.*v.Chrys.*4(p.25.14; M.47.16); Thdr.Stud.*or.*2(M.99.696A).

νωθρώδης, *senseless, stupid*, †Gregent.*disp.*4(M.86.752C).

***νωμεύς,** **ὁ,** *governor*, Gr.Naz.*carm.*1.1.1.34(M.37.401A); *ib.*2.2 (poem.)3.4(1480A).

***νωμητής,** **ὁ,** = foreg., Gr.Naz.*carm.*2.1.38.11(M.37.1320A).

νῶναι** (νόναι,** ***νόνναι**), **αἱ,** (Lat. *Nonae*) *Nones* νόναις φευρουαρίαις *M.Perp.*proem.(p.61.5); νωνῶν Ἀπριλλίων Eus.*m.P.*7(p.921. 22; M.20.1484A); *ib.*(p.923.6; 1484B); νόνναις Μαΐαις Cyr.H.*ep. Const.*4(M.33.1169A); CCP(536)*act.*1(p.126.1; H.2.1188C); Thphn. *chron.*p.72(M.108.229A).

§**νῶσις,** **ἡ,** f.l. for οἴνωσις, Proc.G.*Gen.*9:21(M.87.305A).

***νωτάριος,** **ὁ,** v. *νοτάριος.

νωτοφόρος, *carrying on the back*; **1.** of beasts *of burden* v. ζῷα Melet.*nat.hom.*14(M.64.1208C); **2.** as subst.; **a.** neut., *beast of burden*, Eus.*v.C.*3.6(p.79.30; M.20.1060B); Bas.*ep.*94(3.188B; M.32. 488C); Soz.*h.e.*4.19.10(M.67.1172B); **b.** masc., *carrier*, Or.*Jo.*10.39 (p.217.6; M.14.384B).

***νωτοφύλαξ,** **ὁ,** *one of the rearguard*, *Chron.Pasch.*p.397(M.92. 1016B); Thphn.*chron.*p.331(M.108.797C).

***νωχελῶς,** *sluggishly*, Eus.*Is.*48:15–20(M.24.428B); Horm.*ep.cler.* (p.55.13; M.*PL.*63.419C).

Ξ

ξανθίζω, *dye fair*; hair, Clem.*paed.*3.2(p.239.9; M.8.561B).

Ξανθικός ([*]**Ξαντικός**), **ὁ,** Macedonian month, *M.Polyc.*21; ἔστι μὴν πρῶτος *Ξ.*, ὁ καλούμενος Ἀπρίλλιος, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως Mac.Aeg.*hom.*5.9(M.34.513C); ὁ πρῶτος μὴν τῆς συλλήψεως τοῦ δεσπότου, Ἀπρίλλιος, ὅς ἐστι Ξαντικός Chrys.*nativ.*1.5(2.362B); Ἑβραῖοι δὲ τὸν *Ξ.* πρῶτον ἴσασι μῆνα Thdt.*Zach.*1:7(2.1596).

ξάνθισμα, **τό,** *dyeing fair*; of hair, Clem.*paed.*3.3(p.246.1; M.8. 577C).

***ξανθοαρχιγένειος,** *having the beginnings of a fair beard*, Jo.Mal. *chron.*5 p.104(M.97.193A).

***ξανθογένειος,** *fair-bearded*, *A.Barth.*2(p.131.20).

***ξανθόμματος,** *with tawny eyes*, ‡Hipp.Th.*fr.*17(p.50.9).

***ξανθόπλοκος,** *yellow-twining*; poet., Geo.Pis.*hex.*1387(M.92. 1541A).

***ξανθοποιέω,** *dye fair*; of hair, *Const.App.*1.3.10.

***ξάνθοφρυς,** *having fair eyebrows*, Jo.Mal.*chron.*5 p.104(M.97. 193A).

ξανθοχολικός, *containing* or *consisting of yellow bile*, Melet.*nat. hom.*synops.(M.64.1128A).

[*]**Ξαντικός,** **ὁ,** v. *Ξανθικός.*

***ξεινηδόκος,** **ὁ,** *host*, Nonn.*par.Jo.*11:11(M.43.840C).

ξεινήϊος, *provided for a guest* ξ. ὕδωρ Nonn.*par.Jo.*4:7(M.43. 773C).

[*]**ξεινιτεία,** **ἡ,** v. *ξενιτεία.*

ξεινοδόκος, *hospitable*, Nonn.*par.Jo.*8:39(M.43.820A).

ξεναγ-έω, **1.** *guide*, met. ἐπὶ ταύτην ἅπαντας τὴν ἀλήθειαν ~ῶν Thdt.*h.e.*1.13.18(3.787); pass., ref. God's guidance, id.*provid.*5(4. 555); ~εῖσθαι ὑπὸ τῆς πίστεως id.*affect.*1(p.26.1; 4.716); *lead* into Arianism, id.*h.e.*4.11.4(968); *act as cicerone to*, id.*provid.*1.15(490); **2.** *introduce a stranger*, Bas.*ep.*319(3.446C; M.32.1065C); **3.** *shew hospitality to*, *receive as a guest*, Thdr.Stud.*epp.*2.111(M.99.1373A).

ξεναγός, **ὁ,** **ἡ,** **1.** *guide*, *cicerone* ξ. ἡμῶν...θεόν Thdt.*Bar.*5:9(2. 646); **2.** fem., *hostess*; of Sarah, ‡Caes.Naz.*dial.*31(M.38.896).

ξεναγωγέω, **1.** *guide strangers*, Bas.*hex.*7.4(1.66E; M.29.157A); Thdt.*h.rel.*6(3.1168); met., id.*provid.*1(4.497); pass., *be led as strangers*, Tit.Bost.*Man.*1.18(M.18.1092D); **2.** *entertain as guest*, Dion.Ar.*ep.*8.6(M.3.1097B); pass., Bas.Sel.*v.Thecl.*1(M.85.481D).

***ξενακούω,** ξενηκούσθησαν Jo.D.*carm.pent.*88(M.96.837A; corrected to ξέναι ἠκούσθησαν p.216).

ξενεών, **ὁ,** *hostel*, Isch.*libell.*(p.18.2; H.2.327A); *ib.*(p.19.6; 329A).

ξένη, **ἡ,** [sc. γῆ] *foreign land*; met., of earth opp. heaven, Herm. *sim.*1.1; *ib.*1.6; ‡Epiph.*hom.*2(M.43.448A).

ξενηλατέω, **1.** *banish foreigners*, *T.Lev.*6.10; **2.** *disturb*, Athenag. *leg.*24.1(M.6.945A).

ξενία, **ἡ,** **1.** *place where hospitality is offered*, *hostel*, *lodging*, *Hom. Clem.*8.2; τὸν εὐρύτατον τῆς ξ. οἶκον εἰσελθόντες *ib.*10.26; *cat.Mt.*2:7 (p.15.14); theol., met. εἰ 'τὴν τοῦ σώματος ξ. πρὸς οἰκονομίαν τῶν θείων ἐνεργειῶν' παραλαμβάνεις, οὐκ ἀποδοκιμάζω Const.ap.Gel.Cyz. *h.e.*3.19.14(M.85.1348C); **2.** monk's *cell* ᾠκοδόμησεν ἑαυτῷ ἐκεῖ ξ. μικράν Pall.*h.Laus.*47(p.136.16; M.34.1196A); *ib.*16(p.41.5; 1041D); †Jo.D.*B.J.*21(M.96.1045A).

ξενίδιον, **τό,** *guest-chamber*, *lodging*, Pall.*v.Chrys.*20(p.138.19; M. 47.77); id.*h.Laus.*26(M.34.1073C; ξένιον p.65.2); ξ. λαβεῖν Call. *v.Hyp.*(p.73).

ξενίζ-ω, **1.** *entertain as guest*, Chrys.*hom.45.3 in Ac.*(9.341D); Nil. *epp.*1.61(M.79.109B); met., the truth, *Hom.Clem.*1.11; **2.** *greet*, Gr. Naz.*or.*34.6(M.36.245B); ~ων ⟨ὑμᾶς⟩...τῷ τῆς εἰρήνης προσ⟨ρήματι⟩ Anast.Ant.*redit.*(p.251); **3.** *astonish, dismay, shock*, Gr.Nyss.*fat.*(M. 45.149D); Didym.(‡Bas.)*Eun.*5(1.316D; M.29.760A); of BMV αὕτη καὶ τὰς τῶν οὐρανῶν δυνάμεις ἐξένισεν ‡Epiph.*hom.*5(M.43.488B); pass., *be astonished, be shocked*, Alex.Al.*ep.syn.*4(p.8.17; M.18.573D); c. περί, Ath.*v.Anton.*20(M.26.872C); c. ἐπί, id.*decr.*23.2(p.19.18; M. 25.456D); c. πρός, Bas.*ep.*266(3.412A; M.32.992B); **4. a.** trans., *make strange* συνθέσει λέξεων...~ούσῃ τὴν διάλεκτον Or.*Cels.*7.60(p.210.6; M.11.1505D); **b.** intrans., *be strange* or *new*; of words and doctrines, Ath.*decr.*18(p.15.29; M.25.448C); Bas.*Spir.*3(3.3D; M.32.72C); *ib.*17 (14E; M.97A); κατὰ τὸ ξενίζον *in a strange manner*, Philost.*h.e.*3.11(M. 65.497D); **5.** *use strange* or *unfamiliar language* ξ. καὶ καινοτομεῖν Chrys.*hom.16.7 in Mt.*(7.214B); id.*hom.7.6 in 1Cor.*(10.59D); Gr. Nyss.*Eun.*1(1 p.202.10; M.45.449B).

ξένιον, **τό,** **1.** *gift, reward* τὰ τῆς ἑορτῆς ξ. *Can.App.*70; οἱ... προφῆται...οὐ προσήκαντο ξ. *Const.App.*4.7.2; ξ. εὐπειθίας Cyr.*Is.*5.2 (2.764A); **2.** *guest-chamber, lodging*, Pall.*h.Laus.*26(p.65.2; ξενίδιον M.34.1073C).

ξενισμός, **ὁ,** **1.** *astonishment*, ‡Ign.*Eph.*19; Serap.*Man.*17(p.36; M.40.913B); Gr.Nyss.*or.catech.*25(p.95.3; M.45.65C); **2.** *injurious effect, hardship*; of journeys, *T.Abr.*B 13(p.117.20); Bas.*ep.*198(3. 290B; M.32.716A); **3.** *entertainment of a stranger, hospitality* ξ. λαχάνων Hyper.*mon.*92(M.79.1481C); met., of BMV ὅτι τῷ δημιουργῷ λόγῳ καταγώγιον ξενισμοῦ ἡτοίμασται Thdr.Stud.*nativ.BMV* 1(M.96.681A); **4.** *differentiation*, Cyr.*thes.*9(5¹.70D).

ξενιτεία (**ξεινιτεία**), **ἡ,** **1.** *sojourn* or *travel in a foreign land, exile* Ἰησοῦ, ὃν ἡ θλῖψις τῶν ἐν ξ. κινεῖ πρὸς εὐσπλαγχνίαν *A.Xanthipp.*24 (p.75.16); Max.*ep.*30(M.91.624C); met., of saints on earth, Clem. *q.d.s.*36.2(p.183.25; M.9.642B); **2.** *solitude, isolation from world* as religious person, *Apophth.Mac.Aeg.*2.7(M.34.236A); πρώτη τῶν

λαμπρῶν ἀγωνισμάτων ἐστὶ ξ. Nil._Eulog_.2(M.79.1096B); ξενιτεία Esaias _or_.9(p.17); φύλαξον τὴν ξ. σου _Apophth.Patr_.(M.65.109A).

__ξενιτεύ-ω__, 1. _be away from home_, Iren._haer_.4.5.3(M.7.985B); ‡Epiph._hom_.3(M.43.473C); †Bas.Sel._or_.41(M.85.473A); 2. _live in separation from the world_ νηστεύων πολύ, ~ων, εὐχόμενος Mac.Aeg. _cust.cor_.10(M.34.829B); μεῖζόν ἐστι τὸ ξ. παρὰ τὸ ξενοδοχεῖν _Apophth.Patr_.(M.65.232B); Pall._h.Laus_.4(p.20.11; M.34.1017B).

*__ξενοβόρος__, ὁ, _one who eats strangers, cannibal_, ‡Caes.Naz._dial_.109(M.38.980).

__ξενοδοχεῖον__, τό, _guest-house_ or _hospice_; for travellers, sick, and poor εἰ δεῖ τὸν ἐν ἀδελφότητι ζῶντα, καὶ ἀσθενείᾳ σωματικῇ περιπεσόντα, εἰς ξ. ἀπάγειν Bas._reg.br_.286 tit.(2.516A; M.31.1284B); τὸ ξ. ... ὅπερ ἐν τῷ Πόντῳ καλεῖται πτωχοτροφεῖον Epiph._haer_.75.1(p.333.24; M.42.504B); πρόσκειται δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ξ., εἰς ὃ τὸν ἀπελθόντα ξένον...δεξιοῦνται Pall._h.Laus_.7(p.25.21; M.34.1020B); ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος σιτομέτριον...ἐχαρίσατο ξενοδοχείοις Thphn._chron_.p.23 (M.108.117B); ξενοδόχεν _MAMA_ 3.347 (Corycus); ξενοδοκεῖον _CIG_ 8645 (Smyrna, ? saec. v–vi).

__ξενοδοχ-έω__, 1. trans., _entertain_ or _receive as guest_, Bas.Sel._or_.6.3(M.85.96A); Nil._epp_.3.145(M.79.452A); Jo.Mosch._prat_.87(M.87.2944C); myst. ἐν ἁγναῖς...~οῦμεν ψυχαῖς τὸν θεόν Clem._prot_.9(p.63.32; M.8.196C); αὐτὸν ξ. Ἰησοῦν Nil._epp_.1.61(M.79.109B); 2. intrans., _entertain guests_ or _strangers_ μὴ ἁπλῶς ~εῖτε, ἀλλὰ μετὰ τοῦ φιλεῖν τοὺς ξένους Chrys._hom.33.3 in Heb_.(12.305B); as a pious duty, Gr.Naz._carm_.2.1.11.1219(M.37.1113A).

__ξενοδοχία__, ἡ, _exercise of hospitality_ οὐκ εἶπε, τῆς ξ. μὴ ἐπιλανθάνεσθε, ἀλλά, τῆς φιλοξενίας Chrys._hom.33.3 in Heb_.(12.305B); Bas._ascet.disc_.1(2.212C; M.31.649B); Pall._h.Laus_.40(p.127.7; ξενοδοχεῖαν M.34.1209A); ὅσον γὰρ διαφέρει τοῖς ἀτονοῦσιν ὕδατος ὁ οἶνος, τοσοῦτον ὑπερβάλλει ξενοδοχίας διδασκαλία id._v.Chrys_.12(p.72.17; M.47.41).

__ξενοδόχος__, ὁ, ἡ, 1. _one who entertains guests, host, hostess_; masc., Chrys._hom.79.2 in Mt_.(7.761A); id._hom.32.2 in Rom_.(9.756C); fem., _Hom.Clem_.12.33; _ib_.13.9; 2. _guest-master_; a. in a church Ἰσιδώρῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι ξενοδόχῳ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας Pall._h.Laus_.1 (p.15.9; M.34.1009A); ξ. Ἀλεξανδρείας id._v.Chrys_.6(p.35.10; M.47.22); b. in a monastery, Dor._doct_.11.7(M.88.1741C); 3. neut., _hospitality_, Pall._v.Chrys_.20(p.131.12; M.47.73).

*__ξενοεποῦντες__, s.v.l., ? _using strange language_, Cyr._ep_.8(p.111.32, vv.ll. ἐξενοεποῦντες, ξενοποιοῦντες 5^{2}.35A).

*__ξενοκομεῖον__, τό, _strangers' hostel_, Max._ep_.44(M.91.648A).

*__ξενολεκτέω__, _use strange language_; med., Epiph._haer_.66.4(p.22.1; M.42.36B); pass., _ib_.66.70(p.111.6; 140C); _ib_.32.1(p.439.8; M.41.544C).

*__ξενολεξία__, ἡ, _strange_ or _heretical saying_, Epiph._haer_.42.11(p.107.15; M.41.709D); _ib_.(p.124.6; 725C); κατὰ τῆς ἀληθείας ξ. _ib_.57.10(p.357.19; 1009D).

__ξενολογία__, ἡ, _strange_ or _heretical talk_, Epiph._haer_.69.53(p.200.29; M.42.285B); _ib_.77.2(p.417.11; 644A).

*__ξενοπαγής__, _made of strange_ or _alien substance_; ref. Christ's physical body, Procl.CP _or_.4.2(M.65.712A).

__ξενοπαθέω__, 1. _be perturbed, distressed_ (at); c. dat., Gr.Nyss._diff.ess_.(M.32.336B); c. genit., _mourn_ τοῦ ἡμετέρου πατρὸς ξ. Thdr.Stud._epp_.2.126(M.99.1409A); intrans., Chrys._hom.5.4 in Heb_.(12.58C); 2. _be affected in a strange manner, undergo a strange experience_, Chrys._hom.3.4 in 1Thess_.(11.445C); id._hom.1.1 in 2Tim_.(11.658B).

__ξενοπολίτης__, ὁ, _naturalized alien_, Eustrat._v.Eutych_.61(M.86.2344C).

__ξενοπρεπής__, _strange, extraordinary_, comp. ξενοπρεπεστέρα...τῆς Εὔας ἢ τοῦ Ἀδὰμ γέννησις Tim.Ant._nativ.Jo.Bapt_.3(M.28.913B).

*__ξενοπρόσωπος__, _of strange features_, ‡Chrys._hom_.13(13.252E).

*__ξενορρυής__, _of strange flow_, Tim.Ant._descr.BMV_ 1(M.28.945A).

__ξένος__, A. _extraneous_ τῶν ξ. ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων _Can.App_.33; of a visiting bishop, _Const.App_.2.58.3; _strange_ to, _alien_ from, c. genit. ξένοι δέ, ὧν ξ. τὰ κοσμικά Clem._str_.2.9(p.134.25; M.8.976C); _ib_.4.26(p.321.31; 1376A); _excommunicate from_ ξ. τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας Tim.CP _haer_.(M.86.25A).

B. _of different nature_; 1. in gen., ‡Ath._serm.fid_.25(p.22; M.26.1280B); of metals of various kinds, Ath._decr_.23(p.19.24; M.25.457A); 2. theol., _separate, alien, foreign_, abs. and c. genit. οἱ δὲ τρεῖς θεοὺς...κηρύττουσιν, εἰς τρεῖς ὑποστάσεις ξ. ἀλλήλων...κεχωρισμένας Dion.R.ap.Ath._decr_.26(p.22.8; 464A); Gr.Naz._or_.20.6(M.35.1072B) cit. s. ἀνόμοιος; οὐ ξ. ἂν εἴη τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς Dion.Al.ap.Ath. _Dion_.20.2(p.61.17; M.25.509B); Ath._Ar_.2.32(M.26.216B); ref. Jo. 14:28 οὐκ εἴρηκεν· ὁ πατήρ μου κρείττων...ἵνα μὴ ξένον τις τῆς ἐκείνου φύσεως αὐτὸν ὑπολάβῃ, ἀλλὰ μείζων εἶπεν...διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς γέννησιν Cyr._Heb_.1:4(p.372.26; M.74.957B); in Arianism ξ. καὶ ἀλλότριος, καὶ ἀπεσχοινισμένος ἐστὶν ὁ λόγος τῆς τοῦ θεοῦ οὐσίας Alex.Al._ep.encycl_.3(p.8.3; M.18.573B); Ath._decr_.6(p.5.26; M.25.425A) cit. s. ἀνόμοιος; ὁ λόγος οὐκ ἔστιν ἴδιος τοῦ πατρός, ἀλλ' ἄλλος μέν ἐστιν ὁ ἐν τῷ θεῷ λόγος, οὗτος δὲ ὁ κύριος ξ. μὲν καὶ ἀλλότριός ἐστι τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας, κατ' ἐπίνοιαν δὲ μόνον λέγεται λόγος καὶ οὐκ ἔστι μὲν κατὰ φύσιν...τοῦ θεοῦ υἱός Ar._Thal.fr_.16 ap.Ath. _Dion_.23(p.62.29; M.25.513A); τὸ δὲ 'πεποιῆσθαι'...διὰ τὸ ἀλλοτρίου καὶ ξ., καὶ πάντῃ ἀνοικείου πρὸς τὸν ποιήσαντα τὴν ἔννοιαν παριστᾶν Bas._Eun_.2.6(1.242C; M.29.584A); of H. Ghost οὐ ξ. τοῦ θεοῦ Ath. _ep.Serap_.1.25(M.26.588C); οὐ ξ. τῆς τοῦ υἱοῦ φύσεως, οὔτε τῆς τοῦ πατρὸς θεότητος _ib_.4.3(641B); of Father in rel. to humanity of Son ὁ γεωργὸς ξ. ἐστι κατ' οὐσίαν τῆς ἀμπέλου id._Dion_.10(p.53.12; M.25.493C); of God in rel. to creatures ξ. τὰ γενητὰ κατὰ φύσιν ἐστὶ τοῦ θεοῦ _ib_.26(p.66.3; 520B); χωρὶς τοῦ πνεύματος ξ. καὶ μακρὰν ἐσμεν τοῦ θεοῦ id._Ar_.3.24(M.26.373C); ξ. τῶν προσταγμάτων σου κατέστην Anast._poenit_.7(p.284); ref. Marcionites πῶς οὗτοι ξένην τοῦ πατρὸς τὴν κτίσιν εἰσάγουσιν; Ath._inc_.2.6(M.25.100C); of Arian heresy ξ. τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως id._h.Ar_.66(p.219.19; M.25.772B); Thdt.ap.Cyr._apol.Thdt_.2(p.114.12; 6^{1}.208B) cit. s. ἀλλόφυλος.

C. _strange, unusual, novel_ ξ. διδαχάς Herm._sim_.8.6.5 (v.l. ἑτέρας p.103); ξ. ἀποδείξεις Just._dial_.55.3(M.6.596C); ὁ κύριος...ξ. ἀστὴρ καὶ καινός Clem._exc.Thdot_.74(p.130.18; M.9.693A); ξ. ... παραβολάς Eus. _h.e_.3.39.11(M.20.300A); in derisive sense, _unheard of_, Clem._prot_.6 (p.51.11; M.8.172B); ξ. λατρείας Apoll._fid.sec.pt_.1(p.167.14; M.10.1105B); ξ. κολάσεις Jo.D._parall_.tit.(M.96.205D); _strange, repugnant_ to, c. genit. τῆς ἐκκλησίας ξένων Ἑλληνικῶν μαθημάτων ‡Proc.G. _Pr_.5:15(M.87.1264D); c. dat. τῆς ἀλλοτρίας καὶ ξ. τοῖς ἐκλεκτοῖς... στάσεως _1Clem_.1.1; hence 1. _wonderful, marvellous_, Just._1apol_.16.4(M.6.352D); of Zacharias' speech (Lc.1:64), ‡Thdt._nativ.Jo.Bapt_.7(5.91); of curious wonders, Philost._h.e_.3.11(M.65.497D); _ib_.12.8 (617B); τὸ ξένον _novelty_, _ib_.3.11(497A); 2. _peculiar to itself_ ὁ λόγος ...ἔχει ξένον, τὸ εἶναι θεός Or._hom.20.1 in Jer_.(p.176.23ff.; M.13.500C,D).

D. masc. as subst., _stranger_; as object of Christian charity, _Const.App_.4.2.1; ξ. καὶ πένης θεοῦ κολλούριον Evagr.Pont.ap.Jo.D. _parall_.(M.96.289C); Pall._h.Laus_.14(p.38.7; M.34.1036A); of one devoted to separation from the world, _Apophth.Patr_.(M.65.256C); met., of Christ incarnate, ‡Epiph._hom_.2(p.15 passim; M.43.445C); of Christian as living on earth, _Diogn_.5.5; ὁ ἐκλεκτὸς ὡς ξ. πολιτεύεται Clem._str_.4.26(p.321.32; M.8.1376B); of Abraham's life, Chrys._hom.45.3 in Ac_.(9.342D).

*__ξενόσπορος__, _of strange seed_, Geo.Pis._bell.Avar_.87(M.92.1270A); fig. τῶν ξ. λόγων id._hex_.77(M.92.1435A).

__ξενοτάφιον__ τό, _strangers' burial-place_, Jo.Mosch._prat_.88(M.87.2945B); Max._ep_.44(M.91.648A); Leont.N._v.Sym_.61(M.93.1744D).

*__ξενοτόκος__, ἡ, _mother in a strange way_ ἡ θεοτόκος ἡ ξ. Ant.Ptol. _fr_.ap.Cyr._Arcad_.(p.66.33; 5^{2}.49E).

__ξενότροπος__, _of strange fashion_, Geo.Pis._hex_.1481(M.92.1548A).

*__ξενοτρόπως__, _in strange_ or _wondrous fashion_, _A.Pil_.B 10.4(p.306).

*__ξενοτρόφος__, _showing hospitality to strangers_, Max._ep_.44(M.91.645D).

*__ξενουργέω__, _bring about as a strange_ or _new thing_, Geo.Pis._hex_.532(M.92.1476A); _ib_.1187(1526A).

*__ξενοφανής__, _of strange appearance_, Germ.CP _or_.2(M.98.277D); ‡Jo.D._ep.Thphl_.16(M.95.365D).

__ξενοφωνέω__, 1. _speak strange things_; of Montanus, Anon.ap.Eus. _h.e_.5.16.7(M.20.465C); med., _A.Phil_.124(p.53.4); _innovate in speech_, Chrys._hom.15.4 in Mt_.(7.189A); 2. _startle, perturb, astonish by strange words_ or _teaching_, Eus._d.e_.3.7(p.143.21; M.22.241B); Gr.Nyss._fat_.(M.45.149B); Socr._h.e_.4.7.10(M.67.473B); _ib_.7.2.3(741B); Tim.Ant. _nativ.Jo.Bapt_.(M.28.913A).

*__ξενοχαρής__, _taking pleasure in strange things_; neut. as subst., _delight in strange things_, Gr.Naz._ep_.101(M.37.193A).

__ξενόω__, pass., _be exiled, live in exile_; of Christ in Egypt, ‡Epiph. _hom_.2(M.43.448A).

__ξενών__, ὁ, _hostel, hospice_, e.g. for sick people ἔστιν οἴκημα κοινὸν ἡ ἐκκλησία, ὃν ξ. καλοῦμεν Chrys._hom.45.4 in Ac_.(9.342E); ἄπιθι πρὸς τὸν ἐπιτραπέντα τὴν τοῦ ξ. ἐπιστασίαν id._Stag_.3.13(1.223B); τῶν ἐκκλησιῶν τοὺς ξ. περινοστοῦσα, τοὺς κλινοπετεῖς δι' ἑαυτῆς ἐνοσήλευεν Thdt._h.e_.5.19.3(3.1053).

__ξένως__, _strangely, marvellously, in unwonted fashion_; ref. Mt. 26:29 καινῶς, τουτέστι ξ., οὐ σῶμα παθητὸν ἔχων, ἀλλ' ἀθάνατον...καὶ οὐ δεόμενον τροφῆς Chrys._hom.82.2 in Mt_.(7.784A); Cyr._Is_.4.4(2.658D); ἐξ ὕδατος οἰνοποιήσῃς ξ. ‡Gr.Naz._Chr.pat_.457(M.38.173A).

[*]__ξεράω__, for ἐξεράω, _vomit_, Sophr.H._conf_.(M.87.3369C).

ξέσις, ἡ, *scraping*; as torture, Eus.*m.P.*11.1(p.933.16; M.20.1445B).

ξέσμα, τό, 1. *abrasion, scratch*; by a needle, Marc.Diac.*v.Porph.*82(p.65); **2.** met., *irritation, provocation*, Nil.*Eulog.*5(M.79.1100C).

ξεσμός, ὁ, *scraping*; as torture, Eus.*h.e.*8.3.1(M.20.748B); ἐπεδείκνυντο ξ. πλευρῶν ἐπὶ ξύλου Pall.*v.Chrys.*3(p.20.17; M.47.14); *ib.*20 (p.129.2; M.47.72).

***ξεσμοσαρκία, ἡ,** *flesh-wound*, Thdr.Stud.*epp.*1.51(M.99.1097C).

ξέω, 1. *carve, fashion by carving* τὴν ὕλην ξ. Just.*1apol.*9.2(M.6.340A); *engrave* letters, Ath.*gent.*21(M.25.44A); met., *set forth* a subject, Gr.Naz.*carm.*1.2.10.265(M.37.699A); **2.** *shave, shave off* νεκρῶν τρίχας Gr.Naz.*carm.*1.2.28.134(866A); pass., of priests, Ph.Carp.*Cant.*196(M.40.124A); **3.** *scratch off* or *out* τὸν ἰχῶρα Chrys.*hom.8.3 in Phil.*(11.259E); τὴν ὄψιν Jo.Mosch.*prat.*77(M.87.2932C); γράμμα Geo.Pis.*carm.*28.1; **4.** *sharpen*; met., wits τῆς ἐξεσμένης τῶν εὐαγγελιστῶν, τάχα δὲ καὶ ἀγγέλων καταλήψεως Alex.Al.*ep.Alex.*19(p.22.23; M.18.553C); **5.** *lacerate, tear* flesh, Ath.*ep.encycl.*4(p.173.9; M.25.229C); id.*apol.Const.*33(M.25.640B) cit. s. πλευρά.

ξηρά, ἡ, [sc. γῆ] **1.** *dry land*, opp. ὁ βυθός, Herm.*vis.*3.2.7; **2.** *earth*, opp. heaven, Eus.*h.e.*7.24.1(M.20.692C).

ξηραίν-ω, *dry up*; met., *destroy*; ref. sin, Meth.*res.*1.41(p.286.9; M.18.269B); ξ. Ἰουδαίους Vict.*Mc.*11:13(p.391.11); αἱρέσεων ~ον τὰ ὀμβρήματα Jo.Mon.*hymn.Chrys.*(M.96.1380B).

ξηραντικός, *causing to dry up*; neut. as subst., *faculty of drying*, Bas.*hex.*3.7(1.30A; M.29.72A).

***ξηρένυδρος,** *dry yet giving water* τὴν ξ. πέτραν Leont.N.*serm.*3 (M.93.1608A).

***ξηροβάτραχος, ὁ,** kind of *frog*, dist. from ὑγροβάτραχος, ‡Epiph.*phys.*22(M.43.532C); cf.*Phys.*B 26 (ξηρὸς βάτραχος p.253.8).

***ξηρόκηπος, ὁ,** *area, yard* ἐν ξ. τριγχίῳ πλησίον τῆς οἰκίας Chrysipp.*enc.in Jo.Bapt.*15(p.46.18).

***ξηροκοιτία, ἡ,** *sleeping on the ground* or *floor*, Eus.Al.*serm.*21.14 (M.86.440D); ξ. καὶ ἀγρυπνία *Mir.Mich.*4(p.552.2).

***ξηρόλιθος, ὁ,** *dry stone*, i.e. stone without mortar, Thphn.*chron.* p.331(M.108.797C); plur., Anton.Hag.*v.Sym.Styl.*12(p.34.20).

ξηροποιός, *drying, making dry*, Anast.S.*qu.et resp.*114(M.89.765D).

ξηρός, 1. *dry*; of physical element, τὸ ξ. *what is dry* Meth.*res.*2.9 (p.348.2; M.18.309A); θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, ὑγροῦ καὶ ξ. *Hom.Clem.*19.12; of elements of eucharist τῆς τροφῆς...ξ. καὶ ὑγρᾶς Just.*dial.*117.3 (M.6.745C); ref. ascetic practices ξ. ἄρτῳ Pall.*h.Laus.*57(p.151.2; M.34.1250); Socr.*h.e.*5.22.38(M.67.633B); **2.** *dried up, withered*, Herm.*sim.*8.6.4; of one cut off from Christ, Apoll.ap.*cat.Jo.*15:4ff.(p.355.9); **3.** *austere*, ‡Chrys.*ascet.facet.*(1.809D); superl., Ephr.1.203A; **4.** *bare*, of the letter of a text ἐὰν κατὰ ξηροῦ τὰς λέξεις ἐκλάβωμεν ‡Ath.*comm.essent.*49(M.28.73A); using the *bare* phrase, Anast.S.*hod.*13 (M.89.205B); *ib.*(213A).

***ξηροστομία, ἡ,** *arid utterance*, Gr.Nyss.*Eun.*12(1 p.386.7; M.45.1116A).

ξηροφαγέω, *eat dry food* as a religious discipline νηστεύειν ~οῦντας CLaod.*can.*50; †Jo.Jej.*serm.*(M.88.1933A); Thdr.Stud.*conf.*2(M.99.1721C).

ξηροφαγία, ἡ, *eating of dry food*; technical term for this kind of abstinence, cf. *Xerophagiam dicunt, abstinentiam...ciborum humentium*, Isid.H.*etym.*6.19.70; ‡Jo.Jej.*exc.poenit.*(M.88.1932D); ref. Holy Week spent in abstinence of this kind τῆς ἑβδομάδος τῆς ξ. καὶ πάσχα καλουμένης ἁγίας Epiph.*haer.*70.12(p.245.24; M.42.365A); τὰς δὲ ἓξ ἡμέρας τοῦ πάσχα ἐν ξηροφαγίᾳ διατελοῦσι πάντες οἱ λαοί, φημὶ δὲ ἄρτῳ καὶ ἁλὶ καὶ ὕδατι μόνον χρώμενοι πρὸς ἑσπέραν id.*exp.fid.*22(p.523.20; M.42.828B); τῇ δὲ τοῦ πάθους ἑβδομάδι ξ. νενομοθέτητο Jo.D.*jej.*5(M.95.69D).

***ξηροφορέω,** s.v.l., *speak aridly*, Iren.*haer.*1.11.1(M.7.560A), ἐξεφόρησεν ap.Epiph.*haer.*31.32(p.434.10; ἐξηφόρησεν M.41.537A).

***ξηρόχειρ,** *with a withered hand*, Thdr.Stud.*or.*9.6(M.99.777C).

***ξήροψις,** *of withered countenance*, Jo.Mal.*chron.*12 p.306(M.97.461B).

ξηρῶς, *drily*, superl. ξηρότατα *in the most arid way*, Epiph.*anac.*70(p.230.11; M.42.336B).

***ξιφηρέω,** s.v.l., *carry a sword*, Socr.*h.e.*7.33.2(M.67.813A, perh. f.l. for ξιφηφοροῦντες).

***ξιφοδότης, ὁ,** *giver of a sword*, Thdr.Stud.*epp.*2.39(M.99.1237A).

ξιφοκτονέω, *slay with the sword*; pass., ‡Jo.D.*hom.*5(M.96.657B).

ξίφος, τό, 1. *sword*; met., in spiritual warfare ξ. τοῦ πνεύματος Cyr.H.*procatech.*10; of ψαλμῳδία, Hyper.*mon.*88(M.79.1481C); ἐγρηγόρσις μοναχοῦ *ib.*91(1481C); **2.** *death by the sword* τῷ παιδίῳ τοῦ ξίφους διδόντα Κωνσταντῖνον τὴν δίκην Philost.*h.e.*2.4(M.65.468B).

ξιφουλκία, ἡ, *sword-drawing*, Synes.*provid.*2(p.110.4; M.66.1260A).

ξόανον, τό, 1. *statue, form*, ref. creation of man καθάπερ ἐν ξ. καλλωπισθέντι Bas.Sel.*or.*1.3(M.85.33B); ref. foetus in womb γλύφει τὸ ὕδωρ εἰς ἔμψυχον ξ. ‡Nil.*fr.pasch.*2(M.79.1496C); **2.** *ancient monument* of wood or stone, Clem.*prot.*4(p.35.17; M.8.133B); **3.** ? *hewn* or *polished wood* or *stone* ποιήσας...στήλην ἀπὸ ξ. *Chron.Pasch.*p.285 (M.92.712A); **4.** *image, idol*; inhabited by a demon, Or.*Cels.*8.43 (p.258.20; M.11.1581B); Eus.*d.e.*6.20(p.287.7; M.22.472B); by a god, *Hom.Clem.*10.23; εἰς λίθους καὶ ξύλα καὶ εὐτελῆ ξ. †Chrys.*nativ.*6(2.363B); object of false worship οἵτινες ξ. ἐποίησαν *Apoc.Petr.* A 33; τοῦ νεοπαγοῦς ξ. προφήτας καὶ ἱερεῖς Eus.*h.e.*9.11.6(M.20.840A); τὰ ξ. θεοὺς ὀνομάζοντος Thdt.*qu.86 in Gen.*(1.95); ἐκ χαλκοῦ καὶ ἐκ ξύλων κενὰ...ξ. id.*h.e.*5.22.2(3.1059).

ξυλάριον, τό, *small stick*; used as a discipline, ‡Nil.*vit.cog.*(M.79.1448C).

***ξυλέλαιον, τό,** s.v.l., *'wood-oil'*, perh. wood and oil paid as tribute, Jo.Mal.*chron.*18 p.437(M.97.645B).

***ξυλέμπορος, ὁ,** *timber-merchant*, CCP(518)*act.*(*ACO* 3 p.86.25; H.2.1356C).

ξυλεύομαι, 1. *cut wood*, Gr.Naz.*carm.*2.1.11.374(M.37.1055A); **2.** met., *gather for firewood*, Germ.CP *or.*2(M.98.248B).

***ξυλή, ἡ,** *wood* ξ. κυπαρισσίνην Thphn.*chron.*p.322(M.108.780B).

***ξυληγία, ἡ,** *carrying of wood*, Gr.Naz.*ep.*6(M.37.29D).

***ξυλόγλυπτος,** *carved out of wood* εἰκόνας ξ. Agath.*v.Gr.Ill.*34.

***ξυλόθεος, ὁ,** *one who worships a wooden god*, Leont.N.ap.Jo.D.*imag.*3(M.94.1384B).

[*]ξυλοκασσία, ἡ, *an inferior kind of cassia*, Philost.*h.e.*3.6(M.65.488B).

***Ξυλοκερκῆται, οἱ,** *followers of S. John Chrysostom*, so called because, upon his expulsion from his church, they met together in the Xylocircus, *Chron.Pasch.*p.307(M.92.871A).

ξυλοκοπέω, *cut wood*, Isid.Pel.*epp.*1.72(M.78.232C).

***ξυλοκόπι(ο)ν, τό,** *bill-hook* σιδηροῦν ἐργαλεῖον, ὅπερ ἐπιχωρίως ὀνομάζεται ξυλοκόπιν Gr.Mag.*dial.*(tr.Zach.)2.6(M.*PL.*66.143C).

***ξυλοκούκουδον, τό,** ? a kind of *hard seed*, Thphn.*chron.*p.238 (M.108.600A).

***ξυλολάτρης, ὁ,** *wood-worshipper*, ‡Jo.D.*ep.Thphl.*14(M.95.364A); Steph.Diac.*v.Steph.*(M.100.1121A).

***ξυλολογέω,** *gather wood*, Isid.Pel.*epp.*1.181(M.78.300C); ‡Caes. Naz.*dial.*195(M.38.1185).

ξύλον, τό, A. *wood*, as abode of Jesus σχίσον τὸ ξ., κἀγὼ ἐκεῖ εἰμι *Agraph.*(p.69).

B. of things made of wood; **1.** *walking-stick, staff*; carried by philosophers, Tat.*orat.*25(p.26.23; M.6.860B); **2.** *sounding-board* κρούσαντος τοῦ κανονάρχου τὸ ξ. Jo.Mosch.*prat.*11(M.87.2860C); τὸ ξ. τὸ νυκτερινὸν *ib.*104(2961B); Leont.N.*v.Sym.*19(M.93.1693D); **3.** *fuller's implement*, Clem.ap.Eus.*h.e.*2.1.5(M.20.136B); Chrys.*hom.2.3 in 1Tim.*(11.559D); **4.** *instrument of torture* or *death*; **a.** *stake* ξύλῳ ἐμπαγῆναι Just.*2apol.*3.1(M.6.448A); **b.** *post* ξ. ὄρθια, οἷς ἐντεινόμενα τῶν ἐνισταμένων τὰ σώματα Gr.Nyss.*v.Gr.Thaum.*(M.46.945A); **c.** *wooden ? horse*, to which victims were bound ἐπὶ τοῦ ξύλου στρεβλούσθω Bas.*hom.*18.4(2.145E; M.31.500B); ξεσμὸν πλευρῶν ἐπὶ ξύλου Pall.*v.Chrys.*3(p.20.18; M.47.14); *ib.*(p.129.12; M.47.72); **d.** *wooden bonds, stocks* for stretching the feet, Eus.*h.e.*5.1.27(M.20.417C); **e.** s.v.l., executioner's *block*, *T.Sal.*9.6; **5.** of Noah's *wooden ark*, compared with Cross, Just.*dial.*138.2(M.6.793B); Pall.*v.Chrys.*12(p.74.22; M.47.42); διασώσαντα ἐν ξ. δίκαιον γένος Chrysipp.*enc.in Jo.Bapt.*8(p.40.6); **6.** *lump of wood* venerated in idolatrous worship, *2Clem.*1.6; λίθοις καὶ ξ. Clem.*prot.*1(p.4.27; M.8.56B); Const. ap.Gel.Cyz.*h.e.*2.7.31(M.85.1240A); ref. Ex.15:25, compared with Cross, cf. *si quis sine ligno vitae, id est sine mysterio crucis...bibere voluerit de legis littera, per amaritudinem nimiam morietur*, Or.*hom.7.1 in Ex.*(p.206.9; M.12.342B); οὕτως τὸ ξ. τοῦ πάθους...ἐλθὸν εἰς τὸν λόγον πεποίηκε τὸν ἄρτον αὐτοῦ γλυκύτερον id.*hom.10.2 in Jer.*(p.72.23; M.13.360B); δηλοῖ γὰρ τὸ ξ., τὸν τοῦ σωτῆρος σταυρόν, ἤτοι τὸ ἐπ' αὐτῷ μυστήριον Cyr.*glaph.Ex.*2(1.284A); τοῦτο γὰρ τὴν ἡμετέραν προδηλοῖ σωτηρίαν. τὸ γὰρ σωτήριον τοῦ σταυροῦ ξ. τὴν πικρὰν τῶν ἐθνῶν ἐγλύκανε θάλατταν Thdt.*qu.26 in Ex.*(1.143); cf. *Christi...mysterium, quod per lignum in aquam conjectum significatur*, Proc.G.*Ex.*(M.87.587); **7.** *wooden representation of Cross* τὸ ξ. ... τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ Marc.Diac.*v.Porph.*61(p.49.4); the *labarum*, Geo.Pis.*Pers.*2.253(M.92.1227A).

C. *wood, tree*; **1. a.** of Cross ἐπὶ ξύλου πολυκάρπου *Orac.Sib.*5.257; *ib.*6.26; διὰ τοῦ ξ. τοῦ σταυροῦ ζωοποιηθέντος *A.Phil.*140(p.74.6); *A.(Pass.)Andr.*3(p.5.27; M.2.1221A); τὸ σωτήριον ξ. Thdt.*Ps.*95:12 (1.1294); pl. τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν τιμίων ξ. Geo.Pis.*carm.*2 tit.; τοῖς τιμίοις καὶ ζωοποιοῖς ξ. Thphn.*chron.*p.272(M.108.673A); ref.

Exaltation by Heraclius, *ib.*p.273(676A); exeg. Jer.11:19, Just.*dial.* 72.2(M.6.645A); ὅταν γὰρ τῷ λόγῳ τῆς Ἰησοῦ διδασκαλίας προσάπτηται τὸ σταυρῶσαι τὸν διδάσκαλον, εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ ξ. ἐμβέβληται Or. *hom.10.2 in Jer.*(p.72.18; M.13.360B); Chrys.*fr.in Jer.*(M.64.869C); τοῦτον τὸν ἄρτον ξύλῳ προσήλωσαν Thdt.*Jer.*12:19(2.473); Olymp. *fr.Jer.*(M.93.652A); ref. Gal.3:13, Jo.D.*Gal.*3:13(M.95.795B); exeg. Jer.11:19, ‡Germ.CP *contempl.*(M.98.397A); hence **b.** of Christian's cross, Clem.*prot.*12(p.83.25; M.8.240A); *ib.*(p.84.19; 240C); **c.** of the Cross in devotion, Juln.Imp.ap.Cyr.*Juln.*6(6².194C,195D,E) cit. s. σταυρός; liturg., in rite of veneration διὰ τῆς προσψαύσεως τοῦ ζωοποιοῦ ξ. Sophr.H.*or.*5(M.87.3312C,3313B); τὸ ξ. ... προσκυνητέον Jo.D.*f.o.*4.11(M.94.1129C); **2.** *tree*; **a.** met., of Christ ξ. ὑγρὸν... ἔγκαρπον opp. τῷ ξηρῷ καὶ ἀκάρπῳ ξ., τῷ λαῷ τῶν Ἰουδαίων *cat.Lc.* 23:31(p.166.26); of believers and unbelievers, Vict.*Mc.*11:20(p.395. 6); of a heavenly-minded monk, Hyper.*mon.*87(M.79.1481C); **b.** of tree of knowledge of good and evil, Chrys.*hom.16.6 in Gen.*(4. 131D); Pall.*v.Chrys.*12(p.73.12; M.47.41); Thdt.*qu.26 in Gen.*(1.41); Thdt.*pental.*(5.131); contrasted with Cross, *A.(Pass.)Andr.*5(pp.11, 12); Jo.Eub.*concept.BMV* 21(M.96.1496B) cit. s. ἀνάκλησις; **c.** of tree of life (v. ζωή) οἷόν τι ἔπαθλον προὔκειτο τετηρηκότι τὴν ἐντολήν Thdt.*qu.26 in Gen.*(1.41); compared with Cross, Just.*dial.*86.1(M. 6.680B); met. 'τὸ ξ.' ... νῦν δὲ πᾶσιν ἀνεβλάστησεν ἡ ἐκκλησία Meth. *symp.*9.3(p.117.14; M.18.184A); (Gnost.) description of Ophite rite, Cels.ap.Or.*Cels.*6.27(p.97.5; M.11.1333A) cit. s. ζωή; **d.** the two trees, found in paradise alone, Thphl.Ant.*Autol.*2.24(M.6.1089B); Clem.*str.*3.17(p.244.7ff.; M.8.1208A,B); (Gnost.) ἐκ δὲ τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τῆς Γνώσεως βεβλαστηκέναι Ξ. Iren.*haer.*1.29.3 ap.Thdt.*haer.*1.13 (4.305); the two trees equated with angels in Gnost. system of Justinus, Hipp.*haer.*5.26(p.127.22; M.16.3195A); ref. pagan divination ξύλῳ μαντικῷ Tat.*orat.*19(p.21.24; M.6.849B).

***ξυλοπάνδουρον, τό,** a kind of *wooden fetter*, Thphn.*chron.*p.364 (M.108.873A).

ξυλοπέδη, ἡ, *wooden fetter*, Olymp.*Job* 13:26(M.93.164D); Thphn. *chron.*p.215(M.108.552A).

***ξυλοποτήριον, τό,** *wooden chalice*, Leont.H.*monoph.*(M.86. 1900B).

***ξυλοπρατικός,** *pertaining to a woodseller* or *selling of wood*, *Mir. Artem.*7(p.8.13).

ξυλοφόρος, ὁ, *wood-carrier*, ‡Pion.*v.Polyc.*8.

***ξυλοφορτηγός, ὁ,** = foreg., ref. Jos.9:27, Gr.Naz.*carm.*2.1.13. 187(M.37.1242A).

ξυλώδης, *wooden, hard as wood*, met. τῆς ψυχῆς τὸ ἀναίσθητον καὶ ξ. καὶ πρὸς καῦσιν ἐπιτήδειον Oecum.*Apoc.*8:7(p.106).

ξύλωσις, ἡ, *making woody* λέγεται πύρωσις τοῦ ξύλου, καὶ οὐ ξ. τοῦ πυρός †Jo.D.*fr.*(M.95.413D).

ξυν- v. συν-.

ξυνήων, *common, shared*, Nonn.*par.Jo.*4:9(M.43.776A); *ib.*11:16 (841B).

ξυν-όω, 1. *cause to participate* in, *associate* with ἐμὲ...φιλίης ἀλύτῳ ~ώσατε θεσμῷ Nonn.*par.Jo.*8:42(M.43.820B); *ib.*14:15(869A); λόγος...~ώσας ζαθέην βροτοειδέϊ σύζυγα μορφήν *ib.*1:14(752B); Paul.Sil.*Soph.*996(p.255; M.86.2157A); **2.** *communicate* to ξ. ἔπος... Φιλίππῳ Nonn.*par.Jo.*1:47(M.43.757C); *ib.*6:61(801B); med. ἀμφοτέροισιν...φωνὴν ξ. *ib.*1:40(756C); *ib.*20:2(908C); **3.** *hold communion* with Χριστῷ ~ούμενος Gr.Naz.*carm.*2.1.50.43(M.37.1388A).

***ξύνω,** s.v.l., *sharpen* ἧλοι οὓς ἔξυνας Mel.*pass.*93 p.15.23.

***ξυραίνω,** s.v.l., *shave*, aor. infin. pass. ξυρανθῆναι Or.*schol.in Lc.* 7:22(M.17.333B).

***ξυραῖος,** *shaven*, Synes.*calv.*7(p.204.16; M.66.1181A).

ξυρίζω, *shave*, ‡Ath.*Melch.*(M.28.529A).

ξύριον, τό, *razor*, Epiph.*haer.*27.5(p.308.4; M.41.372A).

***ξυσπλενδία, ἡ,** internal organ of body, ‡Caes.Naz.*dial.*7(M.38. 865).

ξυστήρ, ὁ, *flesh-scraper*, an instrument of torture, Dion.Al. ap.Eus.*h.e.*6.41.17(M.20.609C); Eus.*m.P.*7.6(p.924.6; M.20.1485A); Const.Diac.*laud.*6(M.88.485C).

ξυστήριον, τό, = foreg., Eus.Al.*serm.*6(M.86.352A).

§ξυστόν, τό, *a species of fish*, Thphn.*chron.*p.297(M.108.725B).

ξυστός, ὁ, *a place for walking*, Just.*dial.*1.1(M.6.472A).

***ξυφοίνικον,** v. ὀξυφοίνικος.

O

ὀαρίζω, *say*, Nonn.*par.Jo.*6:20(M.43.796C); *ib.*8:54(821C).

ὀαριστής, ὁ, *familiar friend*, Clem.*str.*2.20(p.170.12; M.8.1049A).

ὀβελίζω, *mark with a critical obelus* τινὰ ὠβελίσαμεν ⟨ὡς⟩ ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ μὴ κείμενα Or.*comm.in Mt.*15.14(p.388.17; M.13.1293B); τὰ τοίνυν ἀκριβῆ τῶν ἀντιγράφων ὠβέλισται· ὁ δὲ ὀβελός, ἀθετήσεως σύμβολον Bas.*hex.*4.5(1.37C; M.29.89A); διὸ καὶ ὠβέλισται, ὡς οὐδένα νοῦν ἐμφαῖνον †Bas.*Is.*129(1.469C; M.30.328C).

ὀβελός, ὁ, 1. *critical mark*, Epiph.*mens.*3(M.43.241A,B); **2.** *arrow*, Isid.H.*etym.*1.21.3.

ὄβρυζος, *pure, refined*, of gold ἄπεφθον, ὃ νῦν οἱ πολλοὶ ὄ. ὀνομάζουσιν Thdt.*Is.*13:12(p.67.20, v.l. εὔρυζον 2.262); *of pure gold*, Cosm.Ind.*top.*11 (conj. for εὔροιζος M.88.448D); Jo.Mal.*chron.*16 p.395(M.97.585A).

ὀγδοαδικός, *connected with the eighth day* εἰς ὀγδοαδικῆς εὐεργεσίας κληρονομίαν ὑπερκύψαντες Clem.*str.*6.14(p.486.7; M.9.329B).

ὀγδοάς, ἡ, *ogdoad*; **1.** Gnost.; primary series of emanations or aeons ὀ. μία ἡμῖν συμψάλλει *A.Jo.*95(p.198.5); (Valent.) εἶναι ταύτην ἀρχέγονον ὀ. Iren.*haer.*1.1.1(M.7.448A); τῆς Ἐνθυμήσεως...ἣν δὴ καὶ δευτέραν ὀ. καλοῦσι *ib.*1.3.4(473A); *ib.*1.1.3(449B); διὰ τοῦτο Ἑβδομάδα καλοῦσιν αὐτόν, τὴν δὲ μητέρα τὴν Ἀχαμὼθ Ὀ. *ib.*1.5.2 (493B); containing Christ, *ib.*1.9.3(544A); Σεκοῦνδος...λέγει εἶναι τὴν πρώτην ὀ. τετράδα δεξιὰν καὶ τετράδα ἀριστεράν, οὕτως παραδιδοὺς καλεῖσθαι τὴν μὲν μίαν φῶς, τὴν δὲ ἄλλην σκότος *ib.*1.11.2(564B); acc. Colorbasius τὴν Πρώτην Ὀ. οὐ καθ' ὑπόβασιν ἄλλων ὑπὸ ἄλλου Αἰῶνα προβεβλῆσθαι, ἀλλ' ὁμοῦ καὶ εἰς ἅπαξ τὴν τῶν ἓξ Αἰώνων προβολὴν ὑπὸ τοῦ Προπάτορος καὶ τῆς Ἐννοίας αὐτοῦ τετέχθαι *ib.*1.12.3 (573A); ἐγένοντο οἱ τρεῖς τόποι ὅμοιοι τοῖς ἀριθμοῖς, ὀ. ὄντες *ib.*1.14.5 (605A); ἡ καλουμένη κατ' αὐτοὺς Ὀ., ἥτις ἐστὶν ἡ ἐκτὸς πληρώματος Σοφία Hipp.*haer.*6.31(p.159.17; M.16.3242B); ἐὰν ἐξομοιωθῇ τοῖς ἄνω, τῇ ὀ. ἀθάνατος ἐγένετο καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ὀ., ἥτις ἐστίν, φησίν, Ἱερουσαλὴμ ἐπουράνιος *ib.*6.32(p.161.17; 3243C); γένηται λόγος ἐπουράνιος ἀπὸ τῆς ὀ. γεννηθεὶς διὰ Μαρίας *ib.*6.35(p.165.2; 3247C); Δημιουργὸν καλοῦσι...ἀφ' οὗπερ πάλιν καὶ ὑστέραν Ὀ. μετὰ ἑπτὰ οὐρανοὺς καλοῦσι κατὰ τὴν πρώτην Ὀ. ἀφομοιωθεῖσαν ἐκτίσθαι, αὐτοῦ ὄντος ἐν τῇ Ὀ. Epiph.*haer.*31.4(p.388.2ff.; M.41.480A); τὰς θηλείας· Δυάδα Τετράδα Ἑξάδα Ὀ. *ib.*31.5(p.393.7; 484C); βολὴν ὑπὸ τοῦ Προπάτορος καὶ τῆς Ἐννοίας αὐτοῦ τετέχθαι... *ib.*35.1(p.40.1; 628B); (Basilidean) αὕτη ἐστὶν ἡ κατ' αὐτοὺς ὀ. λεγομένη, ὅπου ἐστὶν ὁ μέγας ἄρχων καθήμενος Hipp.*haer.*7.23(p.201.15; 3310D); τῶν ὅλων ὁ μέγας ἄρχων, ἡ ὀ. ... ἄρρητος *ib.*7.25(p.203.9ff.; 3314A,B); ἡ τῆς ὀ. κτίσις *ib.* 7.26(p.204.18; 3315A); *ib.*7.27(p.207.14; 3319B) cit. s. ἑβδομάς; ὁ μέγας ἄρχων...γεννᾷ υἱόν...καὶ τοῦτον ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἐκάθισε· καὶ ταύτην οὗτοι φάσκουσι τὴν ὀ. *ib.*10.14(p.275.23; 3430C); **2.** ref. circumcision on eighth day (Valent.) καὶ ὅσα εὑρίσκεται ἐν ταῖς γραφαῖς, ὑπάγεσθαι δυνάμενα εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτώ, τὸ μυστήριον τῆς ὀ. ἐκπληροῦν λέγουσιν Iren.*haer.*1.18.3(M.7.645B); ἡ τῆς πνευματικῆς ὀ. χαρὰ καὶ γνῶσις κηρυχθήσεται ἀφέσεως ἁμαρτημάτων οὖσα καὶ ἀναστάσεως παρεκτική· περιτμηθήσεσθαι γὰρ δι' αὐτῆς τῶν ἀνθρώπων τὰ πάθη καὶ τὴν φθοράν Meth.*symp.*7.6(p.77.12; M.18. 133A); **3.** ref. eighth (Lord's) day ἡ ὀ. ... κυρίως εἶναι σάββατον Clem.*str.*6.16(p.502.13; M.9.364C); ἡ τῶν πνευματικῶν ἀνάπαυσις ἐν κυριακῇ, ἐν ὀ., ἣ κυριακὴ ὀνομάζεται id.*exc.Thdot.*63(p.128.9; M.9. 689B); cf. ὃν δὲ ἀναγεννᾷ Χριστός, εἰς ζωὴν μετατίθεται, εἰς ὀ. *ib.*80.1 (p.131.25; 696A); **4.** *eighth sphere* of heavens, region of the fixed stars τήν τε ὀ. κύβον καλοῦσι, μετὰ τῶν ἑπτὰ πλανωμένων τὴν ἀπλανῆ συγκαταριθμοῦντες σφαῖραν Clem.*str.*6.16(p.503.7; M.9.368A); εἴτε καὶ ἡ ἀπλανὴς χώρα ἡ πλησιάζουσα τῷ νοητῷ κόσμῳ ὀ. λέγοιτο *ib.*4.25(p.319.1; M.8.1368B); cf. εἴτ' οὖν ὀ. καὶ ὁ νοητὸς κόσμος εἴτε ὁ ⟨περὶ⟩ πάντων περιεκτικὸς...δηλοῦται θεός *ib.*5.6(p.350.18; M.9.61B); **5.** the number *eight* κατὰ τοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς σώζεται τῇ τάξει ἑκάστη μονὰς εἰς ἑβδομάδα τε καὶ ὀ. Clem.*str.*6.16(p.503.21; M.9. 369A); signifying Christ incarnate ὁ δὲ...ὀ. ὑπάρχων, φανῇ θεὸς ἐν σαρκίῳ *ib.*(p.503.16; 368B); and glorified by Father ἐπὰν ἑβδομὰς δοξάζῃ τὴν ὀ. *ib.*(p.503.30; 369A); **6.** *period of eight years*, Or.*Jo.*10. 39(23; p.217.15; M.14.385A); **7.** *group of eight* πρώτη ὀ. ἀνθρώπων, ἐπὶ τοῦ Νῶε Ast.Soph.*Ps.*6(M.40.447B); **8.** *eighth part* τῆς ὀκτάβης ...(τέλος τοῦτο κατ' ὀγδοάδα) Sophr.H.*mir.Cyr.et Jo.*1(M.87.3424C).

ὀγδοατικός, *of the eighth day* ὀγδοατικῆς ἐνεργείας, εἴτουν μυστικῆς ἀναστάσεως Max.*cap.theol.*1.60(M.90.1105A).

ὀγδοήκοντα, *eighty* εἰκότως ὀ. εἶναι λέγονται [sc. αἱ παλλακαί]· ὁ μὲν γὰρ ὀκτὼ ἀριθμὸς τὴν ὀγδόην σημαίνει Thdt.*Cant.*6:7(2.128f.); v. παλλακή, ὄγδοος.

***ὀγδοηκοντάς**, ἡ, *unit of eighty*, Epiph.*exp.fid*.6(p.502.20; M.42.784C); of years, Mod.*occurs*.(M.86.3276C).

ὀγδοηκοντοῦτις, fem. of *ὀγδοηκοντούτης*, *eighty years old*, Eus.*v.C*.3.46 tit.(p.74.14; M.20.1106C).

ὄγδοος, **A.** *eighth*; **1.** [sc. *ἡμέρα*] *eighth day*, of Jewish circumcision, Resurrection, and age to come *οὐ τὰ νῦν σάββατα ἐμοὶ δεκτά, ἀλλὰ ὃ πεποίηκα, ἐν ᾧ καταπαύσας τὰ πάντα ἀρχὴν ἡμέρας ὀ. ποιήσω, ὅ ἐστιν ἄλλου κόσμου ἀρχήν. διὸ καὶ ἄγομεν τὴν ἡμέραν τὴν ὀ. εἰς εὐφροσύνην, ἐν ᾗ καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, καὶ φανερωθεὶς ἀνέβη εἰς οὐρανούς* *Barn*.15.8,9; *ὅτι ἡ ἡμέρα ἡ ὀ. μυστήριόν τι εἶχε κηρυσσόμενον διὰ τούτων ὑπὸ τοῦ θεοῦ μᾶλλον τῆς ἑβδόμης* Just.*dial*.24.1(M.6.528B); *ἡ δὲ ἐντολὴ τῆς περιτομῆς, κελεύουσα τῇ ὀ. ἡμέρᾳ ἐκ παντὸς περιτέμνειν τὰ γεννώμενα, τύπος ἦν τῆς ἀληθινῆς περιτομῆς, ἣν περιετμήθημεν ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ πονηρίας διὰ τοῦ ἀπὸ νεκρῶν ἀναστάντος τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἡμέρᾳ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν* *ib*.41.4(564D); ref. those saved in the ark *οἵτινες ἀριθμῷ ὄντες ὀκτώ, σύμβολον εἶχον τῆς ἀριθμῷ μὲν ὀ. ἡμέρας* *ib*.138.1(793B); *τῇ ἑβδόμῃ γὰρ ἡ ἀνάπαυσις θρησκεύεται, τῇ δὲ ὀ. ἱλασμὸν προσφέρει* Clem.*str*.4.15(p.318.23; M.8.1368A); connected with eight heavenly spheres (cf. *ὀγδοάς*) *ἡ δὲ μετὰ τοὺς πλανωμένους πορεία, ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἄγει, τουτέστι τὴν ὀ. κίνησίν τε καὶ ἡμέραν* *ib*.5.14(p.397.15; M.9.161B); cf. *in septimana namque dierum consummatus est mundus...nisi octava venerit dies, id est nisi futuri saeculi tempus affuerit*, Or.*hom.8.4 in Lev*.(p.399.14; M.12.497A); *ὥσπερ ἡ ὀ. σύμβολόν ἐστι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, δύναμιν ἀναστάσεως περιέχουσα* id.*sel.in Ps*.118:164(M.12.1624B); exeg. Ps.6:1 *ὀ. ἡ ἀναστάσιμος τοῦ σωτῆρος ἡμέρα κτλ.* Eus.*Ps*.6:1(M.23.120A); *ἀνέσπερον καὶ ἀδιάδοχον καὶ ἀτελεύτητον τὴν ἡμέραν...ὀ.* Bas.*hex*.2.8(1.21D; M.29.52A); *πρὸς τὸν ἐφεξῆς αἰῶνα βλέπει. οὗ ἡ ἀρχὴ ὀ. λέγεται, τὸν αἰσθητὸν διαδεξαμένη χρόνον, τὸν ἐν ἑβδομάσιν ἀνακυκλούμενον* Gr.Nyss.*Pss.titt*.B 5(M.44.504D); *ἡ ὀ. ..., ἥτις ἐστὶν ὁ ἐφεξῆς αἰών, ὅλος μία ἡμέρα γενόμενος, καθώς φησί τις τῶν προφητῶν, 'μεγάλην ἡμέραν' τὴν ἐλπιζομένην ὀνομάσας ζωήν* *ib*.(505A); also Day of Judgement *ἡ δὲ κληρονομία ἐν τῇ ὀ. τοῖς ἀξίοις ἀπόκειται, ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ἡ δικαία τοῦ θεοῦ γίνεται κρίσις, ἑκάστῳ τὸ κατ' ἀξίαν νέμουσα* id.*Ps*.6(M.44.612A); *ἡ ὀ., τὸν τῆς κρίσεως ἐφανέρωσε φόβον* *ib*.(613D); *εἰς δὲ τὸ τέλος ᾄδεται τῷ τελεώτατα εἶναι τὰ περὶ τῆς ὀ. θεωρήματα* Didym.*Ps*.6:1(M.39.1173D); *ἐν ὀ. δὲ ἡμέρᾳ ἡ τοιαύτη κατορθοῦται περιτομή· δεῖ γὰρ ὑπερβάντα τὸν ἐν ϛʹ ἡμέραις γενόμενον κόσμον, ἐν τῇ ἑβδόμῃ γενέσθαι...δεῖ προσλαβεῖν τὴν ὑπερκόσμιον ὑπὲρ ταύτην κατάστασιν οὖσαν ὀ.* *ib*.(1176A); *ὀ. οἶδεν ἡ μὲν παλαιὰ διαθήκη τὴν περιτομήν· ἡ δὲ καινὴ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, ἐν ᾗ ὁ θάνατος περιτέμνεται* Ast.Soph.*Ps*.6(M.40.444C); *ἐπεὶ οὖν πρώτη ἀνάστασις τοῦ γένους μετὰ τὸν κατακλυσμὸν διὰ ὀγδοάδος ἀνθρώπων ἐγένετο, διὰ τοῦτο καὶ ὁ κύριος πρῶτος τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν ἐν τῇ ὀ. ἄρχεται* *ib*.(448C); *καλῶς ὑπὲρ τῆς ὀ. προσηύχετο, ὁ ὀ. τοῦ Ἰεσσαὶ υἱός* *ib*.(448D); *ἑαυτοὺς τοίνυν περιτέμνωμεν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος, ἀποβλέποντες εἰς τὴν ὀ. ἡμέραν, τουτέστιν εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα* Nil.*epp*.1.13(M.79.88B); *ᾄδεται δὲ περὶ τῆς ὀ. καθ' ἣν ἡ ἀνάστασις, καὶ ἡ τῶν ἐθνῶν γέγονε κλῆσις, καὶ ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος δόσις, καὶ τῆς νοητῆς ἤγουν τῆς ἐν πνεύματι περιτομῆς ἡ δύναμις* Cyr.*Ps*.11:1(M.69.796B); exeg. Ps.11 tit. *ὑπὲρ τῆς ὀ. ... τῷ δὲ ὀ.* [sc. *ἔτει*] *τοὺς μὲν παραδίδωσιν εἰς κόλασιν αἰώνιον, τοὺς δὲ εἰς ζωὴν αἰώνιον* Hesych.H.*Ps.tit*.11(M.27.685D); *συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς ἐνταῦθα μὲν βίον καὶ πρᾶξιν, ἐκεῖ δὲ τὴν τῶν πεπραγμένων ἐξέτασιν. καίγε ἴδιον τοῦτο τῆς ὀ., τὸ μηκέτι καιρὸν εἰς παρασκευὴν ἀγαθῶν ἢ κακῶν διδόναι, τοῖς ἐν αὐτῇ γινομένοις* Thdt.*Ps*.6:6(1.642) ∞ Gr.Nyss.*Pss.titt*.B 11(M.44.548C); *ὑπὲρ δὲ τῆς ὀ. τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει· ἅτε δὴ τῆς δικαίας τοῦ θεοῦ κρίσεως μεμνημένος* Thdt.*Ps*.11:1(1.674); *τὸν γὰρ τῆς κρίσεως καιρὸν ὀγδόην ἡ θεία προσαγορεύει γραφή* id.*Cant*.6:7(2.128); exeg. Eccl.11:2 *ὁ δὲ τὴν νέαν* [sc. *προσιέμενος*] *καθ' ἣν ἡ κυριακὴ τοῦ σωτῆρος ἀνάστασις, ἡ ὀ. καὶ πρώτη ἀρχὴν ἔχουσα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, δέδωκε μερίδα τοῖς ὀκτώ* Olymp.*Eccl*.11:2(M.93.605C); *τὴν μέλλουσαν ζωὴν ὀνομάσας ὀ. ἅτε δὴ μετὰ τὴν ἑβδοματικὴν ταύτην πολιτευθησομένην ἐν τοῖς ἀνθρώποις* Gr.Agr.*Eccl*.9.20(M.98.1128B); *ὁ μέλλων αἰών, καθ' ὃν τῆς ἐν φθορᾷ δουλείας ἐλευθερούμεθα* *Schol*.20 in Jo.Clim.*scal*.5(M.88.790A); *ἡ δὲ ὀ. τῆς ὑπὲρ φύσιν καὶ χρόνον ὑποδηλοῖ καταστάσεως τὸν τρόπον* Max.*cap.theol*.1.51(M.90.1101C); *ὀ. δέ, ἡ πρὸς θέωσιν τῶν ἀξίων μετάταξίς τε καὶ μετάβασις...τὴν ἑβδόμην καὶ τὴν ὀ. ... ὁ κύριος προσηγόρευσεν ἡμέραν συντελείας καὶ ὥραν* *ib*.1.55(1104B); *ἡ δὲ ὀ., τὸ τοῦ ἀεὶ εὖ εἶναι τῶν ὄντων ἄρρητον μυστήριον ὑπαγορεύει* *ib*.1.56(1104C); ref. Apoc.20:4 *ὀ. ὀφείλει ἡ γραφὴ ὀνομάζειν τὴν κατὰ τὴν ἑβδόμην τοῦ παρόντος αἰῶνος ζωὴν καὶ διαγωγήν· ἣν προεμήνυσεν ἡ ὀκταήμερος περιτομή...*[ref. Eccl.11:2]*...χιλιοντάδος ἀγαθῆς τῆς μελλούσης καὶ μενούσης ζωῆς αἰωνίου* Anast.S.*Ps*.6(M.89.1080B); cf.Hesych.H.*Ps.tit*.11 cit. supra; ref. eighth day of Creation (Marcosian) *ἐν τῇ ὀ. τῶν ἡμερῶν πεπλάσθαι λέγουσι τὸν ἄνθρωπον... εἰ μὴ τὸν μὲν χοϊκὸν ἐν τῇ ἕκτῃ...ἐροῦσι πεπλάσθαι, τὸν δὲ σαρκικὸν ἐν τῇ ὀ.* Iren.*haer*.1.18.2(M.7.645A,B); **2.** of eighth heaven corresponding to eighth aeon (Marcosian), *ib*.1.17.1(637A); cf. *ἐλθὲ ἡ μήτηρ τῶν ἑπτὰ οἴκων, ἵνα ἡ ἀνάπαυσίς σου εἰς τὸν ὀ. οἶκον γένηται* *A.Thom*.A 27(p.142.18); **3.** of soul or life-principle as eighth element in constitution of man *ἔστι καὶ δεκάς τις περὶ τὸν ἄνθρωπον...τοῦτο δὴ ὀ. τὸ κατὰ τὴν πλάσιν πνευματικόν. ἔννατον δὲ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς* Clem.*str*.6.16(p.500.3; M.9.360A); **4.** of eighth of the spirits which provide occasions for sin *ὀ. πνεῦμα τοῦ ὕπνου ἐστί, μεθ' οὗ ἐκτίσθη ἔκστασις φύσεως καὶ εἰκὼν τοῦ θανάτου* *T.Reub*.3.1.

B. *eight*, Nonn.*par.Jo*.5:5(M.43.785A).

ὀγκηρός, *solid*; of Christ's body, ref. docetism, Epiph.*haer*.42.11 (p.128.9; M.41.732C); *ib*.(p.154.16; 772C).

ὀγκία, ἡ, (Lat. *uncia*) *ounce* *ἀσσάριόν ἐστιν, ὀγκίας τὸ τέταρτον* *cat.Mt*.10:29(p.80.7).

***ὀγκινάρα**, ἡ, s.v.l., *claw* made of iron and used in torture, *A.Petr.et Paul*.79(p.212.11).

***ὀγκινίσκος**, ὁ, *hook*, †Jo.D.*B.J*.23(M.96.1069B).

ὄγκινος, ὁ, = foreg., *A.Phil*.23(p.12.23); *ib*.140(p.73.10).

***ὀγκόμασθος**, *with prominent breasts*, Jo.Mal.*chron*.5 p.106(M.97.196C).

ὀγκοποιέω, *puff out* hair *by way of adornment*, *Const.App*.1.3.10.

ὄγκος, ὁ, **1.** *mass*; name for atoms in science of Heraclides, Dion.Al.ap.Eus.*p.e*.14.23(773B; M.21.1272C); *ἀτόμων ἢ ὄ. ἢ ἀμερῶν ἢ ὁμοιομερῶν* Meth.*res*.2.10(p.350.2); *mass, great sum* of money, *PLond*.1915.20; Chrys.*hom.83.2 in Mt*.(7.793E); *lump*; of a bodily tumour, Bas.*hom.in Ps*.32(1.135A; M.29.332B); theol., *bulk, mass* *μείζων ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ γέγραπται, οὔτε δὲ ὄγκῳ* ‡Ath.*dial.Trin*.2.7,8 (M.28.1165Cff.); *οὐχὶ δὲ καὶ σὺ τὸν υἱὸν παραπλησίως ἐρεῖς...μήτε ὄ. ... ἔχειν ἐν ἑαυτῷ*; Bas.*Eun*.1.22(1.234B; M.29.561C); Eun.*apol*.19(M.30.856A); of Christ's body *σωματικὸν ὄ.* Dion.Ar.*d.n*.2.9(M.3.648A); **2.** met.; **a.** *swelling* of pride *ὁ δὲ ὄ. φλέγμα ἐστί* Gr.Nyss.*Eun*.12(1 p.310.21; M.45.1024B); *θεραπεία δέ ἐστιν τὸ...διαστεῖλαι τὸν διάκενον ὄ.* id.*ep*.1.35(M.46.1009A); **b.** *weight, burden*, Synes.*ep*.105(M.66.1484B); *τῶν πειρασμῶν* Nil.*epp*.4.30(M.79.564C); *ὄ. τῶν ἁμαρτημάτων* Tit.Bost.*fr.Lc*.7:44ff.(p.170.13); **c.** *weight* of dignity, Bas.*hom*.7.6 (2.58B; M.31.296B); Chrys.*hom.10 in 1Tim*.(11.601A); plur., Geo. Pis.*carm.vit*.81; **d.** *weight, sublimity* of speech, Didym.*Trin*.3.17 (M.39.876A); of inflated phrases in prayer of Pharisee *ὁ τῶν ῥημάτων ὄ. κενὸς περὶ τὰ χείλη κατέρρει* Sev.Ant.ap.*cat.Lc*.18:12ff.(p.133.31).

ὀγκόω, **1.** *swell*, physically; of pregnancy, *T.Lev*.6.9; met. *τὴν ὠγκωμένην γαστέρα τοῦ θανάτου* *cat.Ac*.2:24(p.43.33); **2.** *puff up*; with vanity or pride, Clem.*paed*.2.12(p.233.20; M.8.552B); *ἐπιχειρημάτων ὠγκωμένων* id.*str*.1.1(p.6.30; M.8.693C); *ὀγκῶσαι τὸ φρόνημα* Thdt.*Eph*.4:1(3.422); Sophr.H.*v.Anast*.(M.92.1701B); **3.** *exaggerate*, Cyr.*Ps*.50:8(M.69.1096B); Malchus *exc.Rom*.1(p.163.15; M.113.769A).

ὀγκύλλ-ομαι, *be puffed up* *τῇ ἀθέῳ σοφίᾳ ὡς ξένῃ ὀγκύλλωνται αἱρέσει* Clem.*str*.7.7(p.31.6; M.9.457A); *κύριε, ὁ τοὺς ~ομένους... πίπτειν ποιῶν* Didym.*Ps*.9:20(M.39.1197C).

ὄγκωσις, ἡ, *bulk* of body *τὰς ἐν ὀ. φύσεις* Geo.Pis.*hex*.982(M.92.1510A).

***ὁδευτέον**, **1.** *one must proceed*, Or.*Cels*.8.1(p.221.15; M.11.1521B); *ἐπὶ τὸν προκείμενον λόγον...ὁ.* id.*Jo*.13.34(p.259.7; M.14.458C); **2.** *one must proceed by* *πάσας οὖν ὁ., ἢ τινὰς τῶν ὁδῶν τούτων*; Gr.Naz.*or*.27.8(p.14.8; M.36.21B).

ὁδεύ-ω, *go, travel, journey*; met., c. acc., by the way of light, *Barn*.19.1; *ἡ πίστις δὲ διὰ τῶν αἰσθητῶν ὁδεύσασα ἀπολείπει τὴν ὑπόληψιν* Clem.*str*.2.4(p.119.25; M.8.944C); *go by, follow*, Or.*Jo*.32.7 (6; p.437.8; M.14.760B); *ib*.13.52(51; p.280.15; 493C); *pass through*, Chrys.*hom.10 in Heb*.(12.107B); *Σολομών, καίτοι διὰ πάσης εὐημερίας ὁδεύσας* Thdt.*Ps*.115:2(1.1421); *proceed* *ἐπὶ τὴν τελειότητα* Or.*Jo*.32.15(6; p.449.34; 780B); *~ει πρὸς τὸ τέλος ἤδη, καθάπερ ἐπὶ τὸν καρπὸν ἡ συκῆ* Cyr.*Lc*.21:29ff.(M.72.900C); *proceed, occur* *τὸ κατὰ φύσιν ~ον* Thdt.*Is*.7:14(p.38.32; 2.218).

ὁδηγ-έω, *lead, guide* *~ούμενος ὑπὸ τοῦ θείου πνεύματος* Or.*Cels*.7.44 (p.196.3; M.11.1485B); *~ήσει σε αὐτὴ ἡ ἀλήθεια* Gel.Cyz.*h.e*.2.20.8 (M.85.1284A); met. *γνώμας...ἐπὶ τὸν σώφρονά τε καὶ κόσμιον βίον ~ούσας* Const.*or.s.c*.19(p.181.12; M.20.1289C).

ὁδηγητικός, *leading, guiding* *κατὰ προφητικὴν χάριν καὶ ὁ.* Or.*sel.in Dt*.9:10(M.12.805B); *ἡμεῖς ὁ. λέγομεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον* ‡Ath.*Maced.dial*.1.12(M.28.1308C).

ὁδηγία, ἡ, *guidance* *διὰ τῆς τῶν γραφῶν ὁ.* Gr.Nyss.*tres dii*(M.45.125D); *τὸ δὲ πνεῦμα τὴν ὁ. χαρίζεται* *ib*.(141C); of Trin., Didym.*Trin*.2.8(M.39.629B) cit. s. *γαληνότης*; c. genit., *guidance in* *εἰς ὁ. τοῦ κρείττονος* Gr.Naz.*or*.24.4(M.35.1173C).

ὁδηγός, ὁ, *guide*; of the Lord as man's guide, Clem.*exc.Thdot.*74(p.130.21; M.9.693A); †Bas.*bapt*.1.2.5(2.633A; M.31.1533C); of guardian angels ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἔχει ὁ. Ammon.*Ac*.12:15 (M.85.1540C).

[*]**ὁδηποτοῦν,** = ὅ δή ποτ' οὖν, *whatever it may be*, Clem.*str*.6.18 (p.515.30; M.9.396B).

ὀδμή, ἡ, *smell, odour*, met. ὀ. ἀφθαρσίας Iren.*haer*.1.4.1(M.7.480A).

ὁδοιπορ-έω, *journey, travel*, Gr.Thaum.*pan.Or*.16(p.38.12; M.10.1100C); ‡Meth.*palm*.3(M.18.389A); met. ἡμῖν ἄρα ἀνάγκη πρὸς ἀλήθειαν ~οῦσιν εὐζώνοις γενέσθαι Clem.*paed*.3.7(p.258.28; M.8.609A).

ὁδοιπορία, ἡ, *journey, way*, Nil.*epp*.2.322(M.79.357B); met. ἡ πρὸς δικαιοσύνην ὁ. Clem.*paed*.2.12(p.233.31; M.8.552C); τὴν εἰς τὸ ἐξώτερον σκότος ὁ. ἐπανῃρημένοι id.*str*.3.18(p.247.1; M.8.1212C); ὀρθὴ πρὸς οὐρανὸν καὶ σύντομος ὁ. Meth.*symp*.5.6(p.61.2; M.18.108C).

ὁδοιπορικῶς, *for a journey*, Clem.*paed*.3.7(p.259.10; M.8.610B).

***ὁδοιπόριστος,** *able to be crossed by road*, †Bas.*ep*.365(3.467B; M.32.1109A).

ὁδοιπόρος, ὁ, *wayfarer, traveller* Χριστὸς ἐγὼ ταχύγουνος ὁ. εἰμὶ θαλάσσης Nonn.*par.Jo*.6:20(M.43.796C); fig., Clem.*paed*.3.7(p.259.9; M.8.610B).

ὁδοποι-έω, 1. *make a way*, met. φόβος θεοῦ ~ῶν εἰς σοφίαν Clem.*str*.2.7(p.130.21; M.8.968C); Or.*Jo*.19.20(5; p.322.11; M.14.565A); *make one's way, pass*, id.*engast*.9(p.293.24; M.12.1028A); med., *proceed*, Bas.*jud*.2(2.214E; M.31.656B); *make into a way* or *road*, met. ~ήσας πάσῃ σαρκὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν *Lit.Bas*.(p.327.7); pass., Just.*dial*.131.3(M.6.780D); *prepare as a way* for ~εῖν δὲ ἑαυτοὺς τῷ κυρίῳ ‡Caes.Naz.*dial*.30(M.38.893); **2.** *make* or *prepare a way for*, c. acc., ‡Nil.*perist*.6.1(M.79.856A); *ib*.11.18(930B).

ὁδός, ἡ, *way, road*; met.; **1.** in gen. ὁ. δικαιοσύνης *Barn*.1.4; εὐσεβείας Gr.Thaum.*pan.Or*.4(p.9.8; M.10.1061A); τοῦ πνεύματος Meth.*symp*.3.1(p.27.8; M.18.61A); τῆς εὐθείας καὶ βασιλικῆς ὁ. Eus.*e.th*.3(p.148.4; M.24.985C); ὁδοὶ κυρίου καὶ τρίβοι...τὰ σωτήρια τῶν ἁγίων προφητῶν συγγράμματα Cyr.*Jo*.9(4.766A); of evil ways τῆς πλάνης Just.*dial*.39.2(M.6.560B); τῆς ἀπωλείας Chrys.*hom.44.3 in Mt*.(7.471E); two ways: ὁ. δύο εἰσί, μία τῆς ζωῆς καὶ μία τοῦ θανάτου *Did*.1.1; τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους *Barn*.18.1; of Adam and of Christ contrasted, Ath.*Ar*.2.65(M.26.285A,B); the 'gnostic' way, Clem.*ecl*.28.2(p.145.24; M.9.713A); **2.** of the Christian *way* (cf. Ac. 9:2,22:4,24:14) βλασφημοῦντες τὴν ὁ. *Ep.Lugd*.ap.Eus.*h.e*.5.1.48(M.20.428A); ὁδὸν τοὺς πιστεύοντας καλεῖ Chrys.*hom.19.2 in Ac*.(9.155E); ὁ. λέγει τὴν πίστιν ἤτοι τὴν παράδοσιν Ammon.*Ac*.24:14(M.85.1592C); fig. προσπταίειν εἰώθασιν οἱ ἑτέρως τὴν διάνοιαν ἔχοντες, καὶ τὴν ὁ. προσκοπεῖν οὐκ ἐθέλοντες. τοῦτο πεπόνθασιν Ἰουδαῖοι Thdt.*Rom*.9:33(3.110); **3.** of Christ, the *Way* ποτὲ μὲν ποιμένα λέγουσα... καὶ ὁ. καὶ θύραν Bas.*Spir*.17(3.14D; M.32.97A); *ib*.(15A; M.97B); ἀγαθὴ γὰρ ὄντως ὁ., ἀπαρεξόδευτος καὶ ἀπλανής, ὁ κύριος ἡμῶν, πρὸς τὸ ὄντως ἀγαθόν, τὸν πατέρα, φέρων *ib*.18(16B; M.100C); τὴν ὁ. εὑρήσει τὴν ἀγαθήν, τουτέστι Χριστόν Cyr.*Jo*.9(4.766A); τοῦτον Ἰησοῦν καλοῦμεν καὶ θύραν καὶ φῶς καὶ ὁ. *V.Aberc*.16(p.14.16); exeg. Pr.8:22 οὐκ οὖσαν γὰρ τὴν σάρκα, ἣν ἀνείληφεν ὁ λόγος, ἀλλὰ μὴ οὖσαν 'ἔκτισεν ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ' Marcell.*fr*.10 ap.Eus.*e.th*.3.2(p.145.9; M.24.981B); 'ἀρχὴν' δὲ 'ὁδῶν' διὰ τοῦτο εἰκότως εἴρηκεν τὸν δεσπότην ἡμῶν τὸν σωτῆρα *ib*.12(p.145.23; 981C); ἔκτισέν με δηλονότι διὰ τῆς παρθένου Μαρίας *ib*.9 ap.eund.*Marcell*.2.3(p.46.20; M.24.801C); of the flesh or human nature of Christ τῷ μὲν οὖν ὀνόματι τῆς ὁ. τὴν κατὰ ἄνθρωπον δηλοῖ περιβολήν Eust.*fr.in Pr.8*:22(p.77); ὁ. δὲ σωματικόν τί ἐστι θέαμα, ἥτις ἐστὶν ὁ κυριακὸς ἄνθρωπος †Ath.*exp.fid*.4(M.25.205C); ὡς εἶναι ἐναντίον τὸ μὲν 'ἔκτισε' τῷ γεννήματι, τὸ λεγόμενον ἀρχὴν ὁδῶν τῷ εἶναι αὐτὸν μονογενῆ λόγον Ath.*Ar*.2.47(M.26.248C); ὁ λόγος...ὕστερον κτίζεται ἀρχὴ τῶν ὁ. εἰς ἔργα διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν *ib*.2.60(276C); ἐπιβαίνων ὁ λόγος εἰς τὴν ἡμετέραν σάρκα, καὶ ἐν αὐτῇ κτιζόμενος ἀρχὴ ὁδῶν εἰς ἔργα αὐτοῦ *ib*.2.76(309A); **4.** of God ὁ θαιὸς γένηται ἡμεῖν ὁδὸς εὐθεῖα *Pap.Chr*.(p.393).

***ὁδοστασία, ἡ,** *insurrection on the highway*, Zach.H.*ep*.(M.86.3232C); Leont.N.*v.Jo.Eleem*.41(p.80.12).

***ὁδοστατ-έω, 1.** *waylay*, †Gregent.*leg.Hom*.(M.86.589C); Thphn.*chron*.p.304(M.108.740B); met., ref. Lc.10:30 [sc. Christ] κατερχόμενος ὡδοστατήθη τοῖς πάθεσι Germ.CP *or*.2(M.98.268C); **2.** *obstruct*, Geo.Pis.*hex*.996(M.92.1511A v.l.); met. ~ῶν δὲ τὴν ἁμαρτίαν φόβῳ *ib*.406(1465A); ~οῦσι τῇ γραφῇ id.*Sev*.358(M.92.1648B).

***ὁδοστάτης, ὁ, 1.** *highwayman*, *Didasc.Jac*.3.1(p.52.13); Jo.Mosch.*prat*.189(M.87.3068C); fig. τὸν ὁ. ἐχθρὸν...τὴν ἀρετὴν ὑποκλέψαντα CTrull.*or.imp*.(H.3.1653B); **2.** *obstructor of the highway, adversary*, Germ.CP *or*.2(M.98.253A); fig. ὁ τῆς ἀπαρχῆς ἐντολῆς ὁ. Geo.Pis.*res*.44(M.92.1377B); ὁ κρυπτὸς τῶν φρενῶν ὁ. id.*hex*.760(M.92.1492A).

ὁδοστρωσία, ἡ, *paving of roads* αἱ ἐκκλησίαι μόναις ὑποκείμεναι ὁ. καὶ γεφυροποιΐαις Justn.*cod*.1.4.26(p.42).

ὀδούς, ὁ, *tooth*, derivation ὀδόντες...ἐκ τοῦ ἔδω...ὀνομαζόμενοι Melet.*nat.hom*.10(M.64.1192D); σιτός εἰμι θεοῦ, καὶ δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι Ign.*Rom*.4.1; fig. δεινή τις βιαία τόλμα βρυχᾶται ἐπιπρίουσα τὸν ὀδόντα Const.ap.Gel.Cyz.*h.e*.3.19.3(M.85.1345B); spiritual powers τῆς ψυχῆς δύναμιν μασητικὴν ἐχούσης, ἥτις...βρύξει τοὺς ὀδόντας Meth.*res*.1.24(p.248.21; M.41.1093C); τοὺς ὀδόντας δέ, τὸ διαιρετικὸν τῆς ἐνδιδομένης τροφίμου τελειότητος Dion.Ar.*c.h*.15.3 (M.3.332B); phrase ὑπ' ὀδόντα, *secretly* ὑπ' ὀ. τέως λαλουμένην τὴν βλασφημίαν ἐπήρθη δημοσιεῦσαι Bas.*Eun*.1.1(1.208B; M.29.501A); id.*ep*.204.4(3.305A; M.32.749B).

***ὀδυνοποιός,** *causing pain*, Epiph.*haer*.41.3(p.93.12; M.41.693D).

ὀδυρτικός, *sad*, opp. περιχαρής, Thdr.Stud.*epp*.2.16(M.99.1165C).

ὀδωδή, ἡ, *scent*, Clem.*paed*.2.8(p.201.9; M.8.481A).

[*]**ὀδώνιον, τό,** *long cloth boot* or *sock* (cf. οὐδών, Lat. *udo*) τὰ δὲ ἄλλα πέδιλα...τὰ ἐξ ἱματίων γεγενημένα, ἃ παρά τισιν ὀ. κέκληται ἢ βράκαι Epiph.*haer*.59.11(p.376.15; M.41.1033C).

***ὀζοδία, ἡ,** = ὀζωδία, met. ὀζοδίας γέμοντα ἔργα *Pers.capt*.(M.86.3244C).

***ὀζοθήκη, ἡ,** *latrine*, †Cyr.*hom.div*.14(5².412A); Jo.Clim.*scal*.18 (M.88.933A).

ὀζομενία, ἡ, *stench*, met. τῆς ὀ. τῶν ψυχῶν τῶν ἁμαρτωλῶν ὀσφραινόμεθα μόνον ‡Mac.Al.*serm*.(M.34.388A).

ὄζω, 1. *smell* of, met. ὀ. τρυφῆς Clem.*paed*.2.10(p.224.13; M.8.532A); c. acc. τὴν εὐωδίαν ὀ. ἅμα τὴν Χριστοῦ *Ep.Lugd*.ap.Eus.*h.e*.5.1.35(M.20.421B); **2.** *smell, stink*, abs., met. μύθων ὀδωδότων Cyr.*Is*.2.3(2.276C).

***ὀζωδία, ἡ,** *stench*, met. τὴν τῶν κακῶν πράξεων ὀ. ‡Mac.Al.*serm*.(M.34.388B); fig., Nil.*epp*.4.26(M.79.561C); met., Jo.Clim.*scal*.25(M.88.993B).

ὅθεν, *whence*; in phrase ὅθεν καὶ πόθεν, *from this place and that*, Iren.*haer*.1.8.1(M.7.524A).

ὁθενοῦν, *whencesoever*, Clem.*q.d.s*.12.5(p.167.30; M.9.616D).

ὀθνεῖος, *foreign, strange*, of marriage with foreigners λύσις ὀ. ἐπιγαμβρείας Clem.*str*.1.21(p.77.26; M.8.853A); *not one's own* ὀ. τε ἐπισκευάζεσθαι τῇ κεφαλῇ τὰς κόμας ἀθεώτατον id.*paed*.3.11(p.271.19; M.8.637B); γάμοις ὀ. Cyr.*hom.pasch*.8(5².95C); *alien* τῶν ὀ. ἐνθυμημάτων Meth.*res*.2.3(p.334.2; M.41.1165D); theol. Μακεδονιανοὶ... φάσκοντες τὸ ἅγιον πνεῦμα μὴ μνημονεύεσθαι, ὡς δῆθεν ὀ. τῇ φύσει Didym.*Trin*.3.36(M.39.965B); οὐ γὰρ ἐπ' ὀ. πλεονεκτήμασιν, ἀλλὰ τοῖς ἐμοὶ προσοῦσιν οὐσιωδῶς, σεμνύνομαι [sc. Χριστός] Cyr.*Jo*.5.2(4.492E).

ὀθόνη, ἡ, *fine linen*; *handkerchief*, Malch.*ep*.ap.Eus.*h.e*.7.30.9(M.20.713A); *tent-cloth* σκηνὴν ἐκ ποικίλης ὀ. Gel.Cyz.*h.e*.3.10.26; *linen garment* οὐκ ὀ. ἐφόρεσεν ἐκτὸς φακιολίου Pall.*h.Laus*.1(p.15.14; M.34.1009B); *linen grave-clothes*; plur., Nonn.*par.Jo*.19:40(M.43.908A); *ib*.20:5(908C); liturg., originally a *linen vestment* worn by deacons on the left shoulder ταῖς λεπταῖς ὀ. ταῖς ἐπὶ τῶν ἀριστερῶν ὤμων κειμέναις ‡Chrys.*prodig*.1.3(8.37A); a reminder of Christ washing and wiping dry the feet of his disciples ἡ ὀ. μεθ' ἧς λειτουργοῦσιν ἐν τοῖς ἁγίοις οἱ διάκονοι Isid.Pel.*epp*.1.136(M.78.272C); linen material used in construction of a fan, *Lit*.ap.*Const.App*.8.12.3.

***ὀθονοειδής,** *like a sheet*, Ammon.*Ac*.10:13(M.85.1537A).

οἰακίζ-ω, *steer*; hence *govern, guide, manage*, met. τὸν βίον ἡμῶν ~εσθαι τῆς εἱμαρμένης ταῖς ἀνάγκαις λέγειν Meth.*symp*.8.13(p.99.4; M.18.161A); of God ~ει τὸ ὕδωρ ὡς ἂν βούληται Cyr.H.*catech*.9.9; τῶν ὄντων αἴτιον...πᾶν τό τε κινούμενον ~οντα Gr.Nyss.*Eun*.6(2 p.138.9; M.45.724A); διδάξαντες, καὶ διὰ τοῦ νοῦ καὶ τοῦ λόγου, ὥσπερ ναῦν, τὴν ψυχὴν σοφῶς οἰακίσαντες Max.*ambig*.(M.91.1116D).

***οἰακισμός, ὁ,** *guidance*, Gr.Naz.*carm*.1.2.34.265(M.37.964A).

οἰακοστροφ-έω, = οἰακίζω: τῷ ἀγαθῷ καὶ φιλανθρώπῳ θεῷ τὰ καθ' ἡμᾶς ~εῖν ἐπιτρέπωμεν Cyr.*Jo*.3.1(4.247B).

οἴαξ, ὁ, *tiller, helm*; plur. (Greek ships having a pair of rudders), met. τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας κατέχων τοὺς οἴ. Thdt.*h.e*.2.7(3.849); ref. government of God ὁ θεὸς . . . ὥσπερ σκάφος τῷ τῆς σοφίας οἴ. διευθύνων ἀκλινῶς τὸ πᾶν Meth.*res*.1.37(p.278.7; M.41.1104A); τὸν θεὸν...σοφῶς κατέχειν τοὺς τῆς κτίσεως οἴ. Thdt.*Rom*.1:20(3.24).

οἷάπερ, *though*, Malchus *exc.Rom*.1(p.156.9; M.113.757C).

οἶδα, A. *know*, theol.; **1.** of man's knowledge: of the Word οὗ βασιλικώτατον καὶ δικαιότατον ἄρχοντα μετὰ τὸν γεννήσαντα θεὸν οὐδένα οἴδαμεν ὄντα Just.1*apol*.12.7(M.6.344B); of God ὁμοίως ἐστὶν ἄνθρωπον εἰδέναι καὶ θεόν, ὡς μουσικὴν καὶ ἀριθμητικήν; id.*dial*.3.6(M.6.481B); Iren.*haer*.1.9.2(M.7.541A); Const.ap.Ath.*apol.sec*.86(p.165.26; M.25.404C); Ath.*decr*.17(p.14.4; M.25.444B); *ib*.(p.14.

34; 445B); of God's attributes τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ εἰδέναι λέγομεν, καὶ τὴν δύναμιν Bas.*ep*.234.1(3.357B; M.32.868C); πίστις δὲ αὐτάρκης εἰδέναι ὅτι ἐστὶ θεός, οὐχὶ τί ἐστι *ib*.234.2(358A; M.32.869B); οὔτε ὑμεῖς ἴστε τί τὴν οὐσίαν ὁ θεός Chrys.*hom.77.2 in Mt*.(7.742B); ὅτι μὲν ἔστιν, ἴσμεν, τί ποτε δέ ἐστι τὴν οὐσίαν, οὐκέτι id.*hom.34.2 in 1Cor*.(10.312D); **2.** ref. Christ's ignorance as man, exeg. Mt. 24:36, Mc.13:32 οὐκ οἶδε γὰρ σαρκί, καίπερ ὡς λόγος γινώσκων Ath.*Ar*.3.45(M.26.420A); ὡς ἄνθρωπος, οὐκ οἶδε· θεϊκῶς δὲ...οἶδε *ib*. 3.46(421A); τὸ μὴ εἰδέναι, καθὸ ἄνθρωπος Cyr.*fr.Mt*.24:36(M.72. 441C); σκήπτεται χρησίμως τὸ μὴ εἰδέναι *ib*.(444B); ψευδομυθήσει οὐδαμῶς ὅταν λέγῃ καὶ μὴ εἰδέναι *ib*.(445A); **3.** of divine knowledge; **a.** of Father, exeg. Mt.11:27 μόνος ὁ πατὴρ οἶδε τὸν υἱὸν τὸν ἴδιον *ib*.11:27(404D); πάντως δήπου καὶ ὁμοούσιον, καὶ τῆς ἑνούσης αὐτῷ δόξης οἶδεν ὄντα κατ' οὐδὲν ὅλως χείρονα id.*Jo*.5.2(4.496B); **b.** of Son, exeg. Mc.13:32 ἵνα δείξῃ, ὅτι, εἰδὼς ὡς θεός, ἀγνοεῖ σαρκικῶς Ath. *Ar*.3.43(M.26.416A); οἶδε δὲ ὁ πατὴρ τὴν ἡμέραν...φανερόν, ὅτι καὶ ὁ υἱὸς ἐν τῷ πατρὶ ὢν καὶ εἰδὼς τὰ ἐν τῷ πατρί, οἶδε *ib*.3.44(417A); τὸν μὲν πατέρα οἶδε σαφῶς, καὶ οὕτω σαφῶς, ὡς ἐκεῖνος τὸν υἱόν Chrys. *hom.77.1 in Mt*.(7.742A); exeg. Jo.16:30 τὸ γὰρ εἰδέναι, φησί, τὰ ἐν τῷ παραβύστῳ καὶ λεληθότα, τοῦ πάντων ἂν εἴη θεοῦ Cyr.*Jo*.11.2(4. 942A); ἡ αἰτία τοῦ εἰδέναι τὸν υἱὸν παρὰ τοῦ πατρὸς Bas.*ep*.236.2(3. 362C; M.32.880B); (Arian) ὁ υἱὸς τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν οὐκ οἶδεν Ar. *Thal.fr*.2 ap.Ath.*syn*.15(p.243.18; M.26.708B); **c.** of H. Ghost εἰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οἶδε πάντα τὰ τοῦ θεοῦ Ath.*inc.et c.Ar*.7(M.26.993C); μόνον τὸ ἅγιον πνεῦμα οἶδε τὰ βάθη τοῦ θεοῦ, ὅ ἐστι τὰς ἐννοίας τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ Cyr.*fr.Mt*.11:27(M.72.404D); οὕτως οἶδε τὰ τοῦ θεοῦ, ὡς ἡμεῖς τοὺς οἰκείους λογισμοὺς ἐπιστάμεθα Thdt.*1Cor*.2:11 (3.177); **4.** of angelic knowledge οὐδὲ οἱ ἄγγελοι, φησίν, ἴσασιν· τουτέστιν, οὐδὲ ἡ ἐν αὐτοῖς θεωρία καὶ οἱ λόγοι τῶν διακονιῶν εἰσι τὸ ἔσχατον ὀρεκτόν Evagr.Pont.*ep*.7(M.32.257A); εἰ δὲ ἄγγελος οὐκ οἶδεν, οὐδὲ ἄνθρωπος εἴσεται Cyr.*fr.Mt*.24:36(M.72.444A); **5.** of knowledge of inferior created beings, met. ἥλιος, σελήνη...εἰδότες τὸν ἑαυτῶν δημιουργὸν καὶ βασιλέα λόγον Ath.*inc*.43.3(M.25.172C); θέλεις δὲ γνῶναι, ὅτι τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη οἴδασι τὸν θεόν; id.*virg*. 15(p.50.26; M.28.269C).

B. *acknowledge, recognize*, theol. ὁ πατὴρ...ἐγέννησε τὸν υἱόν, καὶ οὐκ ἔκτισεν, ὡς ποταμὸν ἀπὸ πηγῆς, καὶ ὡς βλαστὸν ἀπὸ ῥίζης, καὶ ὡς ἀπαύγασμα ἀπὸ φωτός, ἃ οἶδεν ἡ φύσις ἀδιαίρετα †Ath.*exp.fid*.4(M.25. 208A); cf.Ath.*Dion*.24(p.64.23; M.25.516C); τὸ γὰρ ἔκ τινος φύσει γεννώμενον, καὶ μὴ ἔξωθεν ἐπικτώμενον, υἱὸν οἶδεν ἡ φύσις id.*decr*. 10(p.9.22; M.25.434B); Χριστιανῶν δὲ ἡ πίστις...τὴν μακαρίαν οἶδε τριάδα id.*Ar*.1.18(M.26.49B); in Arian creed οἴδαμεν ἕνα θεόν Ar.*ep. Alex*.ap.eund.*syn*.16(p.243.28; M.26.708D); of BMV οἶδα σεβασμίαν τὴν δεξαμένην θεόν Nest.*fr*.C 11(p.277.20)ap.Cyr.*Nest*.1.1(p.18.25; 6[1].10A); met. ἡ διδασκαλία ἕνα υἱὸν οἶδε Thdt.*ep*.125(4.1209); οἶδε γὰρ οὐ μόνον ἡ καινή, ἀλλὰ καὶ ἡ παλαιὰ γραφή, περιτομὴν καρδίας id.*Ezech*.31:18(2.944).

C. *know how, be able* οἶδεν ὁ θεὸς καὶ δικαίους μετὰ ἀσεβῶν τιμωρεῖσθαι Chrys.*hom.6.4 in Eph*.(11.44E); Cyr.*fr.2Reg*.5:6(M.69.684A) cit. s. ὀρθοποδέω; θεότης...πάσχειν οὐκ εἰδυῖα τὰ τῆς κτίσεως ἴδια Sophr.H.*ep.syn*.(M.87.3157C); met. οἶδε [sc. ἡ γραφή]...υἱὸν ἀληθινὸν λέγειν Bas.*Spir*.17(3.14C; M.32.96C).

D. *recognize as acceptable, accept* οὐ γὰρ μόνον παρθένους οἶδεν, ἀλλὰ γνωρίζει καὶ ἐγγάμους Cyr.H.*catech*.17.7; ταύτην οἶδε θυσίαν ὁ τῶν ὅλων δεσπότης Thdt.*Ps*.53:9(1.957); *allow, permit* οὐχ ἵνα τῇ φύσει γενώμεθα κτήνη...οὐδὲ τοῦτο οἶδεν ἡ φύσις Ath.*Ar*.3.18(M.26. 361B); id.*ep.Max*.3(M.26.1088C).

οἰδαίν-ω, *swell*; **1.** intrans., met., Chrys.*sac*.3.14(p.72.4; 1.390D); ἀλλ' οἰ., φησίν, ἡ καρδία, καὶ ταῖς ὕβρεσι δάκνεται; id.*hom.4.5 in Jo*. (8.33C); δαίμονες...οἰ. ἐδόκουν Synes.*provid*.1.7(p.77.6; M.66.1224C); **2.** trans., *make to swell*, Nonn.*par.Jo*.18:1(M.43.888C); met. ~ομαι κακουργίαν ἀνθρώπων *T.Sal*.5.7.

οἴδημα, τό, *swelling, tumour*, met. οἰ. τῆς καρδίας ‡Gr.Nyss.*or.2 in Gen.1:26*(M.44.289D); οἰ. τῆς ὀργῆς Chrys.*prod.Jud*.1.1(2.377D); ὑπερηφανία ἐστίν, οἰ. ψυχῆς ‡Nil.*vit.cog*.(M.79.1464A).

οἴδησις, ἡ, *swelling*, Sophr.H.*mir.Cyr.et Jo*.16(M.87.3469D); met. οἰ. τῆς ψυχῆς ‡Caes.Naz.*dial*.121(M.38.1009).

οἴδιον, τό, *lamb*; fig., *M.Pion*.18.13.

Οἰδιπόδειος, *Oedipodean, incestuous*, ref. accusations against Christians *Οἰ.* μίξεις Athenag.*leg*.3.1(M.6.896C); *Ep.Lugd*.ap.Eus. *h.e*.5.1.14(M.20.413B).

οἶδμα, τό, *swelling* as of wind; met., *Orac.Sib*.3.72.

***οἰηκοφόρος, ὁ,** *helmsman*, Synes.*hymn*.3.288(p.15; M.66.1598).

οἴημα, τό, *self-conceit* περὶ τοῦ καυχησαμένου μετά τινος μοχθηροῦ οἰ. φαρισαίου Or.*Cels*.3.64(p.258.11; M.11.1004D); *ib*.5.1(p.2.13; 1181C).

οἰηματίας, ὁ, *conceited person*, Arsen.*tent*.(M.66.1624C); Ἀβεσσαλὼμ ἐστι, πᾶς οἰ. καὶ ὑπερήφανος †Cyr.*coll.VT*(6[4].29E).

***οἰηματικός,** *conceited*, Jo.Carp.*cap*.49(M.85.1847); Jo.Clim.*past*. 7(M.88.1181D).

***οἰησικοπία, ἡ,** *imagination, fancy*, Eust.*engast*.9(p.28.13; M.18. 629B); *ib*.27(p.59.31; 669D).

οἴησις, ἡ, *conceit* ἡ οἰ. βδέλυγμα κυρίῳ Mac.Aeg.*carit*.3(M.34. 909B); οἰ. καὶ ἀλαζονεία βλασφημίας εἰσὶν αἴτια Marc.Er.*opusc*.2.80 (M.65.941B); οἰ., ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων τῶν κακῶν Diad.*perf*.81 (p.104.25).

***οἰησισοφία, ἡ,** *conceit of wisdom*, Chrys.*hom.5.2 in 1Cor*.(10. 35B).

οἰησίσοφος, *wise in one's own conceit*, Iren.*haer*.1.16.3(M.7. 633B); Eust.Mon.*ep*.(M.86.908B).

***οἰησίφρων,** *wise in one's own opinion*, Cyr.*Jo*.5.2(4.484B); *ib*.3.1 (249E); *ib*.6.1(627E).

***οἰκαρχία, ἡ,** *government of a house*, Gr.Naz.*ep*.203(M.37.336B).

οἰκειακός, 1. *domestic* οἰ. ὑπηρεσίας Ath.*h.Ar*.38(p.204.34; M.25. 737C); Bas.*ep*.98.2(3.192E; M.32.497A); **2.** theol., *personal*, opp. δουλικός: ἡ...οἰ. [sc. δόξα], παρὰ τοῦ πνεύματος ἐκπληροῦται Bas. *Spir*.46(3.39B; M.32.152C).

***οἰκειόγραφος,** *autograph*, Jo.VI H.*v.Jo.D*.15(M.94.453B).

***οἰκειόπιστος,** *self-confident* βάρος τῷ ταπεινῷ τὸ οἰ. Jo.Clim. *scal*.25(M.88.1000C).

οἰκειοποιέω, *make one's own*, theol., med. ὡς εἷς ὢν ἡμῶν ὁ Χριστὸς μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός, οἰ. τὰ τῆς ἀνθρωπότητος πάθη Ammon. *Jo*.4:6(M.85.1420C); οἱ προφῆται...οἰ. τὰ διὰ τὰς αὐτῶν ἁμαρτίας συμβάντα κακά Cyr.*Ps*.43:19(M.69.1024B).

***οἰκειοπραγέω,** *mind one's own affairs*, Synes.*ep*.103(M.66.1476D).

οἰκεῖος, 1. *belonging to the house* or *home*; **a.** οἱ οἰ. *servants*, Thdt. *qu.19 in 4Reg*.(1.523); **b.** *homely*, Thdt.*2Tim*.1:5(3.677); **2.** *of one's own country*; plur. as subst., *fellow countrymen*; as spurning prophets, Or.*Jo*.13.55(54; p.285.16; M.14.504A); *one's own people* ἀμελεῖν ἐπειθόμην πατρίδος τε καὶ οἰ. Gr.Thaum.*pan.Or*.6(p.17.8; M. 10.1072B); s.v.l., c. dat., one's *own* κατὰ τὸν οἰ. ὑμῖν σοφιστήν Tat. *orat*.35(p.37.17; M.6.877C); **3.** *kinsman, associate*, met. οἰ. τῆς πίστεως Socr.*h.e*.5.21.15(M.67.624B); *akin* (to), met. τι τῶν οἰ. τῇ ὕλῃ καὶ τῇ φθορᾷ Or.*Jo*.20.36(29; p.377.21; M.14.660C); of Christ as Word, and Jo. Bapt. as Voice, Heracleon ap.Or.*Jo*.6.20(12; p.129. 21; M.14.236B); τίς τοῦ κτίσαντος οἰκειότερος; Bas.*hom*.13.3(2.116C; M.31.429C); of Son's kinship and unity with Father τῷ οἰ. πέφυκε τὸ οἰ. ἐπιγινώσκεσθαι Bas.*Eun*.1.17(1.229D; M.29.552B); by analogy from natural kinship, *ib*.2.30(267C; M.644A); ὁ Χριστὸς...οἰ. ἄρα καὶ προσήκων τῇ οὐσίᾳ ἔσται τοῦ θεοῦ *ib*.2.31(268D; M.645B); **4.** masc. as subst., *friend*, Clem.*str*.7.2(p.8.3; M.9.412C); *ib*.7.12(p.55.32; 508B); εἰ δ' οἰ. τοῦ σωτῆρος ἦσαν..., πῶς ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι; Or.*Jo*.20. 8(p.336.10; M.14.589B); Gr.Thaum.*pan.Or*.16(p.36.9; M.10.1097A); **5.** *personal, private, one's own*, in phrase τὰ οἰκεῖα, *one's own affairs*, Chrys.*hom.10.4 in 2Tim*.(11.725B); οὐδεὶς τῶν τῆς εὐσεβείας τροφίμων τὰ οἰ. προτίθησι τοῦ θεοῦ Thdt.*Eph*.5:24(3.433); theol. τὸ οἰ. σῶμα (σὰρξ γὰρ Χριστοῦ τὸ ἡμέτερον σῶμα) ἐσταύρωσαν Clem.*fr*. 7(p.197.3); τὰ οἰ. κτίσματα Bas.*Eun*.1.27(1.237E; M.29.572A); διὰ τῆς οἰ. εἰκόνος τοῦ θεοῦ λόγου *ib*.2.21(257C; M.620A); ἐκκλησίαν καὶ τὸν ταύτην δι' αἵματος οἰ. ... ἁρμοσάμενον κύριον Max.*opusc*.(M.91. 92D); reflexively, *of himself* τὴν οἰ. ποιούμενος ἐπιφάνειαν Thdt.*qu. 60 in Ex*.(1.161); τὴν οἰ. ἐπίγνωσιν id.*Ps*.65:7(1.1046); *of its own* ἡ γνῶσις...διά τινος οἰ. φωτὸς διαβιβάζει Clem.*str*.7.10(p.41.28; M.9. 480C); **6.** *belonging* to τὸ Σιὼν...οἰ. τοῦ θεοῦ Or.*Jo*.13.12(p.237.7; M. 14.417B); **7.** *appropriate, fitting, suitable* ἑκάστῃ οἰ. τι ἔργον ἀπονέμει Or.*hom.5.17 in Jer*.(p.55.6; M.13.336A); ποία δὲ οἰκειοτέρα πατρὶς τῇ...Μαριάμ; id.*Jo*.6.40(24; p.149.28; M.14.270C); Bas.*Eun*.1.21(1. 233A; M.29.560B); τὰς οἰ. λέξεις τῶν σπερμάτων Chrys.*hom.41.1 in 1Cor*.(10.387A); theol. οἰ. ἑαυτῷ...προσηγορίαν...'ὁ ὤν' Bas.*Eun*.2.18 (253D; M.609A); εἰ οἰ. τῷ θεῷ ἡ φωνή *ib*.2.24(260D; M.625C); **8.** *in common with, relevant to, to do with* οὐδὲν συγγενὲς καὶ οἰ. ἐκείνῳ τῷ φωτὶ καὶ τῇδε τῇ σαρκί Clem.*exc.Thdot*.5(p.107.6; M.9.656C); Bas. *Eun*.2.2(1.239B; M.29.576A); τὰ οἰ. τοῦ τέλους id.*reg.fus*.5(2.341D; M. 31.920B); **9.** *proper*; **a.** *characteristic of* ὅσα θεῷ οἰ. ἐστι Just.*1apol*. 10.1(M.6.340C); ὁ θεῖος λόγος...τῇ οἰ. δὲ αὐτῷ δυνάμει Gr.Thaum. *pan.Or*.5(p.11.18; M.10.1064C); τροπῆς γὰρ ἤδη τοῦτο οἰ. Eus.*d.e*.5.1 (p.212.15; M.22.352D); τῶν οἰ. τῷ θεῷ Bas.*Eun*.1.10(1.223A; M.29. 536B); οὐδὲν αὐτῷ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας εἰς δόξης λόγον ἐστὶν οἰκειότερον Max.*ep*.44(M.91.644B); **b.** *proper* to τὴν οἰ. τῶν ὑποθέσεων ἀκολουθίαν *Hom.Clem*.2.8; **c.** *proper, appointed* ἡ θάλασσα...οὐχ ὑπερβαίνουσα τὸν οἰ. τόπον Meth.*arbitr*.2.3(p.148.13; M.18.244A); of Christ's obedience, Thdt.*Is*.49:4(p.194.4; 2.348).

οἰκειότης, ἡ, 1. *relationship* τὴν σαρκικὴν οἰ. διὰ τὴν πνευματικὴν ἔχθραν διαλυσάτω Clem.*q.d.s.*22(p.174.30; M.9.628B); *kinship, affinity* with τὴν οἰ. ἔχει πρὸς τὸ φῶς id.*exc.Thdot.*41.2(p.119.19; M.9.677C); ἕκαστον μέλος ἡμῶν πρός τι πέφυκεν οἰ. σώζειν Or.*mart.*47(p.43.6; M.11.629B); between soul and body, Jo.D.*f.o.*3.23(M.94.1088C); *likeness* of scriptural passages, Or.*exc.in Ps.*17:6(M.17.109D); **2.** *appositeness* of language 'νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου', διαφόρῳ οἰ. τὸ ὁμοούσιον τῆς γυναικὸς παριστῶν Proc.G.*Gen.*2:18ff.(M.87.173D); *seemliness* δεινὸς τύραννος τῇ τῶν λόγων οἰ. προσσαίνων Gr.Naz.*or.*7.12(M.35.769B); **3.** *synthesis* of ideas πάντα κατά τινα θαυμαστὴν οἰ. συμπεριγράφων Meth.*symp.*3.2(p.28.24; M.18.61D); **4.** *friendliness, Ep.Lugd.*ap.Eus.*h.e.*5.1.15(M.20.413C); *friendship,* Gr.Naz.*ep.*208(M.37.345A); **5.** *kinship, friendship, intimacy,* theol.; **a.** between man and God, Clem.*str.*4.7(p.267.10; M.8.1253B); τὴν πρὸς τὸν δίκαιον τοῦ θεοῦ οἰ. Or.*Cels.*1.22(p.72.30; M.11.700A); ἵνα... τὴν τοῦ πνεύματος ἐνοίκησιν καὶ οἰ. κατασκευάσῃ Ath.*Ar.*1.46(M.26.108B); τὴν πρὸς αὐτὸν οἰ. πεπλουτηκότων Cyr.*Os.*6(3.26D); Ἰσραὴλ...οὐ γὰρ ἠθέλησεν ἐν οἰ. διαμεῖναι τῇ πρὸς θεόν id.*Jo.*1.9(4.90D); **b.** within Godhead αὐτὸς ὁ θεὸς...οἰ. τῇ πρὸς ἑαυτὸν νόησιν ἔχει περὶ ἑαυτοῦ Or.*fr.13 in Jo.*(p.495.23); παραστατικὸν οἰκειότητος τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν υἱόν *ib.*50(p.525.2); ἕν εἰσιν αὐτὸς [sc. υἱός] καὶ ὁ πατὴρ τῇ ἰδιότητι καὶ οἰ. τῆς φύσεως Ath.*Ar.*3.4(M.26.329A); τοῦ γὰρ ἑνὸς ἴδιος καὶ ἀδιαίρετός ἐστιν ὁ υἱός, κατὰ τὴν ἰδιότητα καὶ οἰ. τῆς οὐσίας *ib.*3.16(357A); τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν οἰ. Bas.*Eun.*2.25(1.262A; M.29.629B); denied by Eunomius ὅτι ὁ θεὸς τῶν ὅλων οὐδὲ βουλόμενος ἐδύνατο πρὸς τὴν τῆς οὐσίας οἰ. τὸν μονογενῆ παραδέξασθαι *ib.*2.30(267A; M.641B); τῆς φυσικῆς οἰ. ἀμέτοχον εἶναι τοῦ πατρὸς τὸν υἱόν Gr.Nyss.*Eun.*1(1 p.86.6; M.45.317C).

***οἰκειοχείρως, 1.** *with one's own hand* ἔθαψεν...οἰ. v.l. *T.Abr.*B 14(p.118.26n.); **2.** *of one's own accord* οἰ. τὰ ὀνόματα...παρεδώκαμεν *T.Sal.*C 12.4(p.85.B6).

οἰκει-όω, A. act. and pass.; **1.** *claim as a friend,* Chrys.*poenit.*7.6(2.336C); id.*hom.20.1 in Ac.*(9.162E); *make one's friend,* Isid. Pel.*epp.*3.219(M.78.904A); *win over* as a convert, Chrys.*hom.3.1 in 2Tim.*(11.673C); met., *make one's ally,* id.*hom.3.1 in Ac.*(9.24A); *recommend as a friend,* id.*hom.14.2 in 2Cor.*(10.540A); *ib.16.3*(556B); *join* as foster-father, of S. Joseph σε καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ ὀνόματος θέσεως εὐθέως ~ῶ τῷ τικτομένῳ id.*hom.4.6 in Mt.*(7.58B); pass., myst. τοῖς νοητοῖς καὶ πνευματικοῖς ὡς ἔνι μάλιστα γνωστικῶς οἰ. Clem.*str.*7.7(p.34.7; M.9.465A); ὅτε πᾶς τόπος οἰ. τῷ ὄρει Σιών †Bas.*Is.*138(1.475E; M.30.342C); **2.** pass.; **a.** *be made friendly* towards, Chrys.*hom.29.2 in Heb.*(12.273A); ptcpl., *friend,* id.*hom.65.3 in Mt.*(7.647D); **b.** *be made familiar to,* Or.*Cels.*5.45(p.48.13; M.11.1249C); **3.** *make a kinsman* to Christ ὅτι καὶ μητέρα ἑαυτοῦ καὶ ἀδελφοὺς ὁ κύριος τοὺς ἐκ τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς ~ωθέντας προσαγορεύει Bas.*Eun.*2.23(1.259C; M.29.624B); **4.** *reconcile* to, *make friendly*; **a.** men towards God, Clem.*str.*7.7(p.28.2; M.9.452A); Or.*Cels.*3.54(p.250.10; M.11.992C); *ib.*4.26(p.295.22; 1065B); *ib.*8.4(p.224.4; 1525A); τοσαύτην ἔχοντι πρὸς θεὸν οἰκειότητα, ὥστε καὶ ἄλλους οἰ. δύνασθαι Gr.Naz.*ep.*66(M.37.132A); in prayer, Chrys.*hom.19.4 in Mt.*(7.249C); *ib.22.3*(278E); πρὸ γὰρ τῶν ἄλλων ἁπάντων τοὺς ~ωθέντας αὐτῷ διὰ πίστεως δεῖ ἀναστήσεσθαι λέγει Cyr.*Jo.*4.7(4.435D); med., Chrys.*hom.1.6 in Ac.*9:1(3.105E); **b.** pass., of God towards man ~ωθεὶς τοῖς ἁγίοις...πνεῦμα ~ωθὲν τοῖς προφήταις Or.*Jo.*6.11(7; p.120.23; M.14.221A); **c.** *draw* towards, *bring* to οἱ μὲν ἐνάρετοι ~οῦνται τῇ πρώτῃ μονῇ Clem.*str.*7.2(p.8.24; M.9.413A); **d.** *make* oneself *ready* for, *join* oneself to; spiritual life, Gr.Nyss.*v.Mos.*(M.44.337D).

B. med.; **1.** *claim as one's own* ὁ διάβολος ~οῦται αὐτὸν ὡς ἴδιον σκεῦος *T.Neph.*8.6; Thdr.Heracl.*Is.*45:14(M.18.1340D); Chrys.*hom.52.3 in Gen.*(4.510A); ~ώσεται γὰρ ὡς ἐξ ἀνάγκης τὰ ἐν τῇ εἰκόνι τὸ ἀρχέτυπον Cyr.*Jo.*2.2(4.163E); of God and Israel, Proc.G.*Is.*65:1(M.87.2685B); in gen. τί οὖν ὁ ὢν οὐκ ~οῦται τὸ εἶναι...; τὸ γὰρ μὴ ~οῦσθαι τῷ ἀλλοτριοῦσθαι ταὐτὸν σημαίνει Gr.Nyss.*Eun.*8(2 p.248.14; M.45.852C); **2.** *identify oneself with* κατεργάζομαί τι πολλάκις οὐκ ~ούμενος Gennad.*fr.Rom.*7:15(p.372.26; M.85.1685A); Justn.*conf.*(p.104.5; M.86.1027C); **3.** *assimilate* food; met., of doctrine, Gr. Naz.*or.*2.45(M.35.453A); **4.** *make one's own* ᾠκειοῦτο τὰ ἡμέτερα ‡Chrys.*caec.Zacch.*4(8.125D); ref. pastoral care, Didym.*Trin.*1.28(M.39.412B); Jo.Clim.*past.*6(M.88.1177C); *take upon oneself,* Thdt.*Is.*9:11(p.51.18; 2.238); ~οῦται γὰρ [sc. Christ] τὸ πρόσωπον τῶν ἀνθρώπων, ὡς γενόμενος ἄνθρωπος ‡Dion.Al.*fr.in Lc.22:42*(p.233.8; M.10.1589A); of Inc. ᾠκείωται τὰ τοῦ σώματος ‡Ath.*Apoll.*2.16(M.26.1160A); Nil.*epp.*3.7(M.79.369A); τὴν καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπίνως ἀπότεξιν οἰ. Cyr.*ep.*50(p.95.15; 5².164C); id.*Heb.*1:9(p.379.14); τὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως θέλημα...οὐσιωδῶς ᾠκειώσατο ‡Cyr.*Trin.*20(6³.26B; M.77.1160C); πῶς δυνατόν, πλέον οἰ. τὸν θεὸν λόγον τῆς σαρκός, οὗ οἰ. τὰ τοῦ θεοῦ λόγου ὁ πατήρ; ‡Quint.*ep.*(p.16.23; M.85.1737B); of Christ's sufferings, Thdr.Heracl.*Is.*53:10(M.18.1357C); οἰ. τοῦ ἰδίου σώματος τὰ πάθη ὁ...λόγος Paul.Em.*hom.*2(p.12.16; M.77.1440A); τὰ τῆς ἀνθρωπότητος εἰς ἑαυτὸν οἰ. πάθη Cyr.*Jo.*2.4(4.178C); τὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς ἀπαθῶς οἰ. πάθη id.*ep.*17(p.37.11; 5².72A); Thdt.*Ps.*40:5(1.866); of Christ bearing man's sin τὴν ἀφροσύνην ἡμῶν, καὶ τὸ πλημμελὲς οἰ. Gr.Naz.*or.*30.5(p.115.10; M.36.109B); Gennad.*fr.Rom.*15:3(p.413.21; M.85.1725A); τὰς τοῦ παντὸς κόσμου ἀναλαβὼν καὶ οἰ. ἁμαρτίας Oecum.*Heb.*9:28(p.466.10; M.119.384C); pass. τὰ πάθη ~ωθέντα θεῷ Thdot.Anc.*hom.*1.4(p.83.7; M.77.1353C).

οἰκείως, 1. *properly, rightly, correctly,* of faring well after a cure οἰ. ἔχει Heracleon ap.Or.*Jo.*13.60(59; p.292.23; M.14.516A); ὡς ἄρα ὁ πρωτόπλαστος οἰ. εἰς αὐτὸν ἀναφέρεσθαι δύναται τὸν Χριστόν Meth.*symp.*3.8(p.35.4; M.18.72C); Bas.*Eun.*1.6(1.217E; M.29.524B); *ib.*1.11(224A; M.537C); **2.** *appropriately, suitably* οἰ. ἂν λεχθησόμενον πνευματικόν Or.*Jo.*1.7(9; p.12.13; M.14.36D); Eus.*h.e.*4.22.8(M.20.384A); Bas.*Eun.*1.23(1.234C; M.29.564A); *in a manner appropriate* to, c. dat., Chrys.*hom.41.1 in 1Cor.*(10.387A); σφραγιζομένην τὴν θείαν ὑπεροχὴν οἰ. θεῷ νοεῖν *cat.Jo.*15:16(p.357.18); *appositely, Hom.Clem.*18.13; **3.** οἰ. ἔχω *be conformable, be of one kind,* theol. τοῦ γεννηθέντος οἰ. ἔχειν ὀφείλοντος πάντως καὶ ἀπαραλλάκτως πρὸς τὸν γεννήσαντα Bas.*Eun.*2.6(1.242C; M.29.581C); τὴν ὑπερκειμένην οὐσίαν ...οἰ. ἔχειν αὐτὴν πρὸς ἑαυτήν Gr.Nyss.*Eun.*1(1 p.90.22; M.45.321D).

οἰκείωσις, ἡ, 1. *propensity, inclination, tendency* τῇ τῶν παθῶν οἰ. Clem.*paed.*2.10(p.217.23; M.8.517B); πρὸς τὰ καλά id.*str.*6.9(p.468.15; M.9.293C); *desire,* Nil.*Magn.*1(M.79.969B); **2.** *appropriation* ἔπαινος τοῦ καλοῦ καὶ τοὺς ὀκνηρῶς ἔχοντας διεγείρει πρὸς τὴν τούτου οἰ. *ib.*(969A); **3.** *restoration to home* τῷ Ἰσραὴλ οἰ. Thdt.*Ezech.*28:25f.(2.920); **4.** *kinship, affinity* ἐν τοῖς ζῴοις πρὸς τὰς ἰδιότητας τῶν δαιμονικῶν σωμάτων οἰ. †Bas.*Is.*25(1.399A; M.30.168A); exeg. Phil. 3:8 τὴν οἰ. τῆς γνώσεως Chrys.*hom.11.1 in Phil.*(11.284F); *friendship, fellowship, communion* ἐν τῇ τῆς πίστεως οἰ. Apoll.*fid.sec.pt.*2(p.168.16; M.10.1105C); φιλία καὶ οἰ. Gr.Naz.*ep.*100(M.37.173B); τὴν οἰ.· ὅσην μέλος πρὸς μέλος Chrys.*hom.15.3 in Jo.*(8.88E); ἔχομεν γὰρ καὶ φυσικήν τινα πρὸς ἀλλήλους οἰ., ἣν καὶ θηρία πρὸς ἄλληλα κέκτηνται id.*hom.5.1 in Rom.*(9.461B); **5.** *familiarity* with, Bas.*hom.*2.2(2.11E; M.31.188B); **6.** theol.; **a.** *kinship, relationship* bet. Father and Son, Bas.*Eun.*2.23(1.260A; M.29.625A); *ib.*2.28(265A; M.637A); bet. Father, Son, and H. Ghost, *ib.*3.3(274E; M.661A); Didym.*Trin.*2.2(M.39.461C); of men with God ὁ θεὸς πατήρ ἐστιν οὐ κατὰ τὴν φυσικὴν συγγένειαν ἀλλὰ κατ' οἰ. πίστεως Or.*comm.in Rom.*4:15ff.(*JTS* 13 p.360); κυρίως καὶ προσηκόντως πατὴρ λέγεται ὁ θεὸς...οἰκειώσεώς ἐστιν ὄνομα Bas.*Eun.*2.24(1.260B; M.625B); ὁ τῆς πνευματικῆς οἰ. τρόπος Cyr.*Is.*4.1(2.558D); κατὰ τὸν τῆς πνευματικῆς οἰ. τρόπον id.*Am.*25(3.275C); **b.** *relation, application* οὐδὲ γὰρ τὰ Ἰουδαίων ἀλλότρια Χριστοῦ, τυπικὴν δὲ καὶ σκιώδη τὴν πρὸς Χριστὸν εἶχεν οἰ. ‡Chrys.*pasch.*5.1(8.261A); **c.** *friendship, fellowship* with God οἰ. καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη Clem.*q.d.s.*7(p.164.2; M.9.612B); διὰ τοῦ Χριστοῦ...ἀναλαμβάνειν ἡμᾶς τὴν πρὸς αὐτὸν οἰ. Or.*Cels.*4.6(p.279.3; M.11.1036D); βασιλείας τοῦ θεοῦ δύο οἶδεν ἡ γραφή, τὴν μὲν κατ' οἰ., τὴν δὲ κατὰ δημιουργίαν Chrys.*hom.39.6 in 1Cor.*(10.371E); πάντες...ἄνθρωποι τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ κυρίως οἱ δίκαιοι...κατὰ τὸν [sc. λόγον] τῆς οἰ. id.*hom.17.2 in 1Tim.*(11.649C); δύο [sc. τρόπους] παιδαγωγικοὺς πρὸς ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς θεὸν οἰ. Max.*ambig.*(M.91.1133B); between God and angels, Chrys.*hom.16.3 in Heb.*(12.161A); **d.** *reconciliation,* Euthal.Diac.*epp.Paul.*(M.85.764B); exeg. Col. 1:9ff. σὺν εὐχαριστίᾳ τῆς οἰ., τῆς ἐν καθάρσει *ib.*(768B); Oecum.*Apoc.*6:7(p.88); *ib.*6:9(p.90); παράθεσις...οἷον οἰ. τοῦ τελευτήσαντος *Schol.* in CCarth.*can.*41(*Mon.*2 p.650); **7.** Christol.; **a.** *appropriation* of human flesh by Logos, Cyr.*Juln.*6(6².197A); and of its sufferings, id.*ep.*39(p.19.11; 5².108A); id.*ep.*50(p.95.11; 5².164C); ‡Quint.*ep.*(p.16.24; M.85.1737C); οὔτε...κατ' οἰκείωσιν ἐκ θεοῦ γέγονεν ἄνθρωπος Anast.S.*hod.*10(M.89.157B); **b.** (Nestorian) *association* ἄνθρωπον, καὶ θεὸν ἀπεκάλει τὸν Χριστόν...τῇ σχέσει καὶ τῇ οἰ. ὥσπερ λέγομεν περὶ δύο τινῶν φίλων, πάνυ ἀλλήλους ἀγαπώντων †Leont.B.*sect.*4.4(M.86.1221C); εἰ οὖν τῇ οἰ. τοῦ παθόντος ὑπὸ Ἰουδαίων παθητὸς ὁ θεὸς... ἀλλ' ἡμεῖς ὄντως, οὐχ ἁπλῶς οἰκειώσει τῆς σαρκὸς παθεῖν ἢ γεννηθῆναι τὸν λόγον φαμέν Leont.H.*Nest.*7.10(M.86.1768ᴴB); διὰ τὴν ἕνωσιν· οὐ δι' οἰ. μόνον *ib.*(1768ᴴC); ἀλλὰ δύο υἱοὺς λέγοντας, ἄλλον μέν..., ἄλλον δὲ...χάριτι δὲ καὶ σχέσει καὶ οἰ. τῇ πρὸς τὸν θεὸν λόγον καὶ θεὸν αὐτὸν γεγενῆσθαι Justn.*cod.*1.1.6(p.8); **c.** in monothelite controversy, *appropriation, claiming as one's own* τὴν ἡμῶν αὐτῶν προαίρεσιν τῷ σαρκωθέντι θεῷ κατ' οἰκείωσιν ἐνυπάρχουσαν Max.*opusc.*(M.91.29C); τίς τῶν ἁγίων κατ' ἀναφορὰν ἢ κατ' οἰ. τὰς ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ διεπρέσβευσε φύσεις; *ib.*(128A); δύο συνιστῶντες θελήματα, τό τε κατὰ φύσιν λέγω, καὶ τὸ κατ' οἰ. ... οἱ δέ, ποίαν ἄρα φασί; τὴν οὐσιώδη...·

ἢ τὴν σχετικήν; ib.(220B); κατ' οἰκείωσίν φασιν εἰρηκέναι τοὺς πατέρας ἔχειν τὸν κύριον τὸ ἀνθρώπινον θέλημα id.Pyrr.(M.91.304A).

***οἰκειωτέον**, 1. *one must be friendly with*, Clem.paed.3.11(p.278.12; M.8.653A); 2. *one must join* 'τὸ δὲ σῶμα' τοῦτο τὸ πνευματικόν... 'οὐ τῇ πορνείᾳ'...οἰ. id.str.7.14(p.62.24; M.9.521B).

οἰκειωτικός, *friendly* τοὺς κατ' οἰ. διάθεσιν προσλαμβανομένους τὸν Χριστόν ‡Just.qu.et resp.110(M.6.1357C).

οἰκέτης, ὁ, 1. *household servant* or *slave*, employed on the estate τῆς τῶν οἰ. γεωργίας, τῆς οἰκοδομῆς Cyr.Ps.15:2(M.69.808B); ref. their admission to clerical orders, Can.App.82; fig., *servant* of God; of people of Israel, Const.App.6.20.10; of Moses, exeg. Dt.34:5, Gr.Nyss.v.Mos.(M.44.428A); in gen., Clem.str.7.2(p.6.7; M.9.409A); 2. s.v.l., *citizen* (cf. οἰκητής), Marc.Diac.v.Porph.32.

οἰκετία, ἡ, 1. *servitude*, Clem.str.2.18(p.161.6; M.8.1029B); 2. *household* τῆς βασιλικῆς οἰ. Eus.h.e.8.6.5(M.20.753A); τῆς ἡγεμονικῆς οἰ. id.m.P.11.24(p.943.15; M.20.1509A); Chrys.hom.12.7 in 1Cor.(10.106D); fig. τὴν τοῦ θεοῦ οἰ. Gr.Nyss.hom.12 in Cant.(M.44.1017D); in phrase οἱ ἐν οἰκετίαις, *small men, private citizens* or *persons* opp. men of public distinction, Eus.h.e.8.2.4(748A) = Chron.Pasch.p.277 (M.92.689A).

οἰκετικός, 1. *of a household slave, menial*; ref. origin, Pall.h.Laus.49(p.143.18; M.34.1212A); ἀπὸ οἰ. ῥίζης ὁρμώμενος Isid.Pel.epp.5.59(M.78.1361C); fig., of Moses and prophets μέτρον ἔχοντες τὸ οἰ. Cyr.Is.5.2(2.777B); of Christ οὐκ ἀξίωσις οἰ. id.Lc.8:22(M.72.632C); ὡς οἰ. ἔχοντα τάξιν id.Jo.1.1(4.13E); τῆς οἰ. φιλοσοφίας τὴν αἴγλην Thdt.h.rel.21(3.1250); οἱ οἰ. *menials*, Cyr.ador.1(1.10A); 2. *of a household*, Alex.Sal.Barn.13(p.440D).

οἰκέτις, ἡ, *maid-servant*, Const.App.6.17.3, cf.Can.App.18; fig., Pers.(p.15.20; M.10.104C); met. τὴν τιμὴν οἰ. ἐποίησε βρώσεως Isid.Pel.epp.1.192(M.78.305C).

οἰκέω, *dwell* in, *inhabit* οἰκεῖ μὲν ἐν τῷ σώματι ψυχή, οὐκ ἔστι δὲ ἐκ τοῦ σώματος· καὶ Χριστιανοὶ ἐν κόσμῳ οἰκοῦσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ἐκ τοῦ κόσμου Diogn.6.3; τὸ δὲ θυμικὸν...πλησίον μανίας οἰκεῖ Clem.paed.3.1(p.236.7; M.8.556B); ὑμῖν δωρήσεται πτερὸν...ἵνα...οἰκήσητε τοὺς οὐρανοὺς id.prot.10(p.76.10; M.8.221C); of fear of God dwelling in a holy man, T.Gad 5.4; of God's indwelling ταύτην γὰρ ὁ θεὸς ὁρᾷ καὶ οἰκεῖ τὴν εὐθύτητα Cyr.Ps.10:7(M.69.793D; perh. l. οἰκονομεῖ).

οἴκημα, τό, *house* ἔστιν οἰ. κοινὸν ἡ ἐκκλησία Chrys.hom.45.4 in Ac.(9.342E).

οἰκημάτιον, τό, *little house*; of a hovel, Ep.Mareot.2 ap.Ath.apol.sec.76(p.156.11; M.25.385B); met. ἀρεταὶ μὲν γὰρ τὰ οἰ., ὑπ' αὐτῶν γὰρ σκεπόμεθα Or.fr.47 in Lam.(p.256.10; M.13.633B).

οἴκησις, ἡ, 1. *house, dwelling*; of a church, IGC As.Min.215 [Naxos, saec. vii–ix]; of Inc., ‡Ath.Ar.4.34(p.83.10; M.26.520C); of future life εἰς καθαρὰν οἰ. ἀδύτων φώτων Meth.symp.4.5(p.51.21; M.18.96A); τῆς κατὰ τὸν οὐρανὸν οἰ. ib.5.7(p.62.4; 109B); ἡ γὰρ ἐπουράνιος ἡμῶν προηγουμένως οἰ. ἐστιν Didym.2Cor.5:1(p.27.9; M.39.1704A); 2. s.v.l., *administration* τῆς ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ θεοῦ οἰ. Sever.ap.cat.Heb.1:1(p.123.25) for διοικήσεως id.Heb.1:1(p.346.9).

***οἰκήτειρα, ἡ**, *inhabitant*, Orac.Sib.3.442.

οἰκητήριον, τό, *dwelling-place, abode* ἐστὶν ἄνω τὸ οἰ. [sc. of H. Ghost] Tat.orat.13(p.14.25; M.6.833B); στῆθος οἰ. καρδίας καὶ ψυχῆς Clem.str.5.6(p.351.16; M.9.64A); εἶναί φησι [sc. Empedocles] τὰ σώματα τῶν ζῴων τὰ ἐσθιόμενα ψυχῶν κεκολασμένων οἰ. Hipp.haer.7.29(p.214.13; M.16.3330C); ἡ ἀνθρωπεία φύσις...ἔχουσα...ἄσεμνον οἰ. Mac.Mgn.apocr.4.18(p.195.6); ἡ σὰρξ οἰ. ἐστι τῆς ψυχῆς ‡Proc.G.Pr.17:13(M.87.1397B); of the soul as God's chosen abode, Clem.ecl.12 (p.140.18; M.9.704C); 'ποιήσωμεν ἄνθρωπον', θεοῦ μονογενοῦς οἰ. Bas.Sel.or.1.3(M.85.33C); of Inc. ἀγνοῦ σώματος οἰ. κατηξίωσεν ἐκ παρθένου λαβεῖν Const.ap.Gel.Cyz.h.e.2.7.13(M.85.1236A); ἡ ἀληθινὴ σοφία...ἑαυτῇ τὸ οἰ. ἐκ τοῦ παρθενικοῦ σώματος ἐδομήσατο Gr.Nyss.Eun.3(2 p.16.14; M.45.580D); of Church τῆς πίστεως τὸ κυριακὸν οἰ. Const.ap.Gel.Cyz.h.e.2.7.1(1232C); exeg. Cant.1:5 κἂν τις σκήνωμα ᾖ Κηδάρ, φωτὸς οἰ. γίνεται τοῦ ἀληθινοῦ Σολομῶντος Gr.Nyss.hom.2 in Cant.(M.44.792D); of place of eternal punishment for blasphemers, Apoc.En.27.2; of hell, A.Mt.3(p.219.16); exeg. 2Cor.5:2, of heavenly abode of departed soul ποῖον οἰ. ...; τὸ σῶμα τὸ ἄφθαρτον Chrys.hom.10.1 in 2Cor.(10.506C); ἐξ οὐρανοῦ οἰ., τουτέστι τὴν ἀφθαρσίαν Cyr.2Cor.5:2(p.350.7; M.74.940B); ἀείδιον οἰ. CG–CI 1 p.51; of tomb as abode of dead body, IG 3.3503,3504; MAMA 1.243.

οἰκητικός, *habitable, inhabited*, Ep.Mareot.2 ap.Ath.apol.sec.76 (p.156.11; M.25.385B).

οἰκία, ἡ, *house*, fig. σκοτεινῆς τῆς τοῦ θανάτου οἰ. Or.mart.41(p.38.25; M.11.617A); exeg. 2Cor.5:1 οἰ. δὲ ἀχειροποίητον οὖσαν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τὸν κόσμον τὸν ἄλλον παρὰ τοῦτον Didym.2Cor.5:1(p.26.27; M.39.1701C); τινὲς μὲν τὴν οἰ. τὴν ἐπίγειον τὸν κόσμον τοῦτόν φασιν· ἐγὼ δὲ τὸ σῶμα μᾶλλον ἂν φαίην αὐτὸν αἰνίττεσθαι Chrys.hom.10.1 in 2Cor.(10.506A); ἀχειροποίητον οἰ. ... τὴν ἀφθαρσίαν Cyr.2Cor.5:1 (p.350.2; M.74.940B); ἐν δὲ τῇ οἰ. τοῦ θεοῦ...δέδεκται...ἡ θεότευκτος οἰ. [sc. BMV] τοῦ υἱοῦ Mod.dorm.3(M.86.3285B); exeg. Mt.8:11, Jo.14:2 'ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν', τυγχανούσῃ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς ἐν ᾗ πολλαὶ μοναί εἰσιν Or.Jo.10.44(28; p.223.26; M.14.396B).

οἰκιακός, *domestic* οἰ. πολεμίους Chrys.exp.in Ps.3:1(5.3D).

οἰκίδιος, *domestic, private*, Gr.Naz.carm.2.2(poem.)6.67(M.37.1547A).

οἰκίζ-ω, *settle, stay*; 1. act. ἔν τινι τῶν ἱερῶν οἰ. Sophr.H.v.Anast.(M.92.1696A); 2. pass. intrans. θεὸς...ταῖς τῶν ἀγαθῶν ψυχαῖς ~όμενος Hom.Clem.2.45; of righteousness εἴσω οἰκισθεῖσα Const.ap.Gel.Cyz.h.e.2.7.6(M.85.1233B).

οἰκίσκος, ὁ, *small room, chamber*, sometimes *hut, cottage*, or *house*; of pagan shrines, Ath.gent.22(M.25.45A); of a sepulchre, id.v.Anton.9(M.26.857A); Chrys.hom.24.4 in 2Cor.(10.611E); ref. Jer.18:2, id.hom.3.4 in Gal.(10.701C); of a small building, Synes.ep.67 (M.66.1420C); of monks' cells, Isid.Pel.epp.1.327(M.78.372A); of oratories, Nil.epp.4.61(M.79.580A); οἰ. τινὰ βραχὺν σφίσιν δείμασθαι Thdt.h.rel.2(3.1122); prob. of caverns, id.eran.2(4.115); met., of the Father's house, Chrys.hom.11.2 in Col.(11.407A).

οἰκοδεσποτέω, *rule as a household*; of God ruling the universe, Eus.p.e.7.8(306D; M.21.520B).

οἰκοδεσπότης, ὁ, *master of a house*; of God, Ign.Eph.6.1; Herm.sim.5.2.9; Or.hom.4.5 in Jer.(p.28.25; M.13.293A); of Adam, †Bas.parad.10(1.350F; M.30.69C).

οἰκοδεσποτικός, *of the master of a house*, Or.comm.in Mt.14.10 (p.299.17; M.13.1208B).

οἰκοδομ-έω, 1. *build, build up*, fig. τὸ βάπτισμα...οὐ μὴ προσδέξονται, ἀλλ' ἑαυτοῖς ~ήσουσιν Barn.11.1; πνευματικὸς ναὸς ~ούμενος τῷ κυρίῳ ib.16.10; ~εῖσθαι εἰς τὴν δοθεῖσαν ὑμῖν πίστιν Polyc.ep.3.2; Iren.haer.3.3.3(M.7.849A) cit. s. ἀπόστολος; Or.princ.3.1.19(p.231.5; M.11.289A); Meth.symp.3.8(p.36.5; M.18.73B); of S. Paul ᾠκοδομήθη ἤδη εἰς τελειότητα πνευματικὴν ἀναπλασθεὶς ib.3.9(p.37.20; 76B); ~εῖ...ὁ Μωσῆς, τουτέστιν, ἡ διὰ νόμου παίδευσις, τὴν ἐκκλησίαν Χριστοῦ Cyr.ador.10(1.329D); of Christ's flesh, likened to Solomon's Temple, Clem.fr.36(p.218.27; M.9.768D); identified with house of Wisdom, ‡Ath.dial.Trin.3.28(M.28.1245D); ref. Jo.2:21 τὴν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου σάρκα καὶ αὐτὸς ᾠκοδόμησε Thdt.qu.21 in 2Reg.(1.418); 2. *edify* οὐδὲν...οὕτως ~εῖ τοὺς βιωτικούς, ὡς τὸ μὴ λαμβάνειν Chrys.hom.23.5 in 2Cor.(10.602B); τοὺς παρατυγχάνοντας οἰ. Pall.h.Laus.40(p.126.7; M.34.1204C); Thdt.1Cor.10:23(3.230); 3. *encourage* ὁ ἁμαρτάνων ~ηθήσεται εἰς τὸ τὰ αὐτὰ ποιεῖν Const.App.2.17.3; οἰ. αὐτοὺς διὰ τῆς ἀναξίου δόσεως ib.3.8.3.

οἰκοδομή, ἡ, 1. *building, edifice*, fig. ἡτοιμασμένοι εἰς οἰ. θεοῦ πατρός Ign.Eph.9.1; αὐτοῦ γὰρ καὶ οἰ. ἦμεν M.Perp.4(p.67.18); ἡ οἰ. 'ἐπὶ τὴν πέτραν' τοῦ θεοῦ ἐστιν Or.hom.1.15 in Jer.(p.13.27; M.13.273A); Χριστὸς...τὰς οἰ. τῆς κακίας κατέσκαψε ib.14.5(p.110.28; 409D); 2. *act* or *process of building, building up*, fig. τὴν γνωστικὴν οἰ. Clem.str.5.4(p.342.16; M.9.45B); οὐκ ἐπὶ οἰ. τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐπὶ καθαιρέσει Jul.Papa ep.Dian.ap.Ath.apol.sec.34(p.112.8; M.25.304C); οἰ. εἶναι τὴν κατήχησιν Cyr.H.procatech.11; ref. building of Church on S. Peter, v. ἐκκλησία; *edification* πᾶσαν οἰ. τὴν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἀνήκουσαν Polyc.ep.13.2; πρὸς οἰ. τῆς σῆς ψυχῆς A.(Pass.)Andr.4(p.10.11); εἰς οἰ. τοῦ λαοῦ σου Const.App.8.16.3; εἰς οἰ. τῶν ἀπίστων Gr.Naz.or.8.15(M.35.805C); ἱκανῆς οὔσης καὶ πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἀληθείας Marc.Diac.v.Porph.1.

οἰκοδόμημα, τό, *building, edifice*, fig. τοῦ θεοῦ ἐστιν ἔργον τόδε τὸ οἰ. Or.princ.3.1.19(p.231.10; M.11.289B); of Church, Chrys.hom.2.2 in Ac.princ.(3.62D); τῶν ἐν ψυχῇ θείων οἰ. Max.opusc.(M.91.69C).

***οἰκοδομητέος**, *that must be built up*, Gr.Mag.dial.(tr.Zach.)3.1 (M.PL.77.215D).

οἰκοδομητός, *built*, Pall.h.Laus.32(p.89.7; M.34.1099D); fig. οἰ. ναός Barn.16.7; ref. formation of Eve, Ant.Ptol.hom.Adam(p.651.31).

οἰκοδομικός, 1. *connected with building*, Or.Jo.28.13(12; p.405.17; M.14.708C); neut. as subst., *ability to edify*, Dion.Ar.c.h.15.5(M.3.333C) cit. ap.Max.ambig.(M.91.1213C); 2. *suitable for building purposes* σπαρτίον οἰ. Thdt.Ezech.40:3(2.1021).

οἰκοδόμος, ὁ, *builder, architect*; fig., of a bishop, Const.App.2.57.1.

οἴκοθεν, 1. *from home*; also *at home*, Eus.d.e.1.6(p.32.7; M.22.64A); θεόν, οἰ. ἕκαστον σέβειν ib.(p.33.19; 65B); 2. met., *by* or *from oneself*, or *one's own will, mind*, or *nature*; so *spontaneously, of one's own accord* οὐδὲ οὕτως ἦν ἡμῖν ἀσφαλὲς αὐτοὺς οἰ., καὶ παρ' ἑαυτῶν προσηγορίαν ἐπιτιθέναι τῇ τοῦ δεσπότου οὐσίᾳ Chrys.incomprehens.5.4 (1.486D); πόθεν οὖν τοιοῦτος ἦν; καὶ οἰ., καὶ παρὰ θεοῦ id.laud.Paul.7

(2.513D); οἴ. καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος id.*hom.18.1 in 2Cor.*(10.564D); id.*hom.2.2 in 2Tim.*(11.666F); Nil.*Magn.*40(M.79.1017C); Cyr.*glaph.Gen.*1(1.14E).

οἴκοι, **1.** *at home*, i.e. *of one's own* συνηγόρους τοὺς οἴ. κέκτησθε Tat.*orat.*1(p.1.19; M.6.805A); *from home*, *ib.*31(p.31.12; 869A); **2.** ? *homewards, home*, Pall.*h.Laus.*40(p.127.10; M.34.1209A).

***οἰκοκυρός**, ὁ, *paterfamilias, head of the household, householder*, *Nomoc.*274.

***οἰκονομεῖον**, τό, *storeroom* of monastery, Cyr.S.*v.Sab.*58(p.160.6ff.); Jo.Mosch.*prat.*5(M.87.2857A).

οἰκονομ-έω, **A.** in gen.; **1.** *govern, supervise, manage (the affairs of), administer*, Ath.*gent.*43(M.25.85C); τῷ νόμῳ τῆς φύσεως, καὶ τῷ πολιτικῷ τούτῳ καθ' ὃν ~ούμεθα Bas.*ep.*276(3.421A; M.32.1011B); ref. pastoral care and eccl. administration, *Hom.Clem.*3.60; γενέσθω ἐν αὐτῷ [sc. a presbyter] πνεῦμα θεῖον πρὸς τὸ δύνασθαι αὐτὸν ~ῆσαι τὸν λαόν σου Serap.*euch.*27.1; οἱ κατὰ διαδοχὴν τὰς ἐκκλησίας ~ήσαντες Bas.*Spir.*74(3.63B; M.32.208A); τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον τὰ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον ~εῖν CCP(381)*can.*2; Chrys.*laud.Paul.*2(2.485E; perh. interpolated); *administer* as οἰκονόμος, CChalc.*can.*26 cit. s. οἰκονόμος; ~εῖν τεταγμένος τὸν σεβάσμιον νεὼν τοῦ ἁγίου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου Evagr.*h.e.*3.12(p.109.27; M.86.2618A); τὸν ~οῦντα τὸ τέμενος Sophr.H.*mir.Cyr.et Jo.*35(M.87.3545B); Niceph.Ur.*v.Sym.*220(M.86.3188D); *act as treasurer*; of Judas, Chrys.*hom.65.2 in Jo.*(8.391D); *manage, administer* money, Or.*princ.*4.3.8(p.335.6; M.11.389B); **2.** *regulate, control* ἡ...~οῦσα τὸ ζῷον δύναμις Bas.*hom.*1.4(2.4A; M.31.169A); ἐπὶ τῶν χερσαίων ψυχὴν ~οῦσαν σώματα Proc.G.*Gen.*1:24(M.87.105C); *order, discipline, control*, Gr.Nyss.*anim.et res.*(M.46.84A); οὕτω τὰ καθ' ἑαυτοὺς ~ῶμεν Chrys.*hom.57.3 in Jo.*(8.336C); *discipline* by penance ὁ τὴν ἀσχημοσύνην ἐν τοῖς ἄρρεσιν ἐπιδεικνύμενος, τὸν χρόνον τοῦ ἐν τῇ μοιχείᾳ παρανομοῦντος ~ηθήσεται Bas.*ep.*217 *can.*62(3.327A; M.32.800A); ὁ γοητείαν ἢ φαρμακείαν ἐξαγορεύων...οὕτως ~ούμενος *ib.can.*65(327C; M.800B); *ib.can.*72(328A; M.801B); ἔξεστι τῷ ~οῦντι...συντεμεῖν τὸν χρόνον τῆς ἀκροάσεως Gr.Nyss.*ep.can.*4(M.45.229B); *administer* as penance τὰ δὲ εἴκοσιν ἔτη οὕτως ~ηθήσεται ἐπ' αὐτῷ Bas.*ep.*217 *can.*56(3.326B; M.797A); **3.** *support, sustain* with necessities of life, Jo.Mosch.*prat.*9(M.87.2860A); ref. God's providence, *A.Thom.*A 28(p.145.2); ref. Ex.34:38 ἐτρέφετο γὰρ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ᾠκονομεῖτο αὐτοῦ τὸ σῶμα ἄλλῃ τροφῇ ἐπουρανίῳ Mac.Aeg.*hom.*12.14(M.34.565B); ἐκ σοῦ τρέφομαι, καὶ ἀπὸ σοῦ ~οῦμαι εἰς πᾶσαν χρείαν *ib.*33.8(740A); *furnish with*, Gr.Nyss.*Eun.*10(2 p.227.6; M.45.828A); **4.** *dispense, distribute* τὰ εἰσφερόμενα...καλῶς ~είτω ὀρφανοῖς *Const.App.*2.25.2; Pall.*h.Laus.*10(p.30.12; M.34.1028C); *show forth, exhibit* τὴν ἑαυτοῦ δόξαν οἰ. Cyr.*Is.*3.4(2.500E); *administer* a rebuke, Chrys.*hom.4.2 in 2Cor.*(10.457C); **5.** *plan, dispose affairs beforehand* ᾠκονόμει γὰρ καὶ παρεσκεύαζεν Dion.Al.ap.Eus.*h.e.*7.11.14(M.20.668A); **6.** *effect, bring about, contrive*, *T.Sal.*D 4.15; Chrys.*hom.49.1 in Jo.*(8.287E); med., Eus.*h.e.*7.32.8(724B).

B. theol.; **1.** ref. God's providence; **a.** *dispense, bestow* τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης καὶ φοβερᾶς, ἣν μέλλω οἰ. εἰς τὸν κόσμον *Apoc.Mos.*37(p.20); κἂν...οἱ λόγοι τῶν παρὰ θεοῦ ~ουμένων διαφεύγωσιν ἡμᾶς Bas.*ep.*5.2(3.78A; M.32.240C); δεόμεθα τοῦ ἁγίου θεοῦ ~ηθῆναι δεύτερον ἡμῖν τὴν συντυχίαν ὑμῶν *ib.*314(444E; M.1061C); exeg. Jo.1:14 τὰ διὰ σαρκὸς ~ηθέντα κατ' ἰδίαν ὁρῶμεν Gr.Nyss.*Eun.*5(2 p.123.2; M.45.704D); Epiph.*haer.*64.9(p.418.12; M.41.1084C); ἡ Μαρία...κατ' ἐπαγγελίαν δέ, ὥσπερ ὁ Ἰσαάκ ~ηθεῖσα id.*ep.Arab.ib.*78.23(p.474.14; M.42.737B); Chrys.*hom.12.7 in Col.*(11.422C); **b.** *provide, care, have a regard* for δόξα κ(υρί)ῳ τῷ ~οῦντι ὑπὲρ ὑγίας Νόννου *IG* 12.1.1038 [Carpathus, ? date]; **c.** *effect, bring about* ~ήσαντι...σωτηρίαν καὶ ἀνάστασιν *A.Jo.*79(p.190.20); Or.*princ.*4.2.9(p.321.6; M.11.373B); δι' ἀνθρώπου τὴν ἐπὶ σωτηρίᾳ πάντων ᾠκονομήσατο ἔκβασιν Meth.*Porph.*1(p.504.5; M.18.400A); Bas.*ep.*214.1(3.321A; M.32.785A); **d.** *dispatch, dispose of, settle* affairs, ref. Christ's descent into hell ἡ ψυχὴ ~ησαμένη δέ τινα ἔξω αὐτοῦ Or.*Cels.*2.16(p.145.26; M.11.832A); εἰς τὰ καταχθόνια κατελθόντα καὶ τὰ ἐκεῖσε ~ήσαντα *Symb.Sirm.*3(p.236.1; M.26.693A); **e.** *plan, ordain, arrange beforehand*, *Diogn.*9.1; ἐὰν δέ τι περὶ τῆς ὑμετέρας ζωῆς ὁ κύριος ~ήσῃ Bas.*ep.*81(3.174A; M.32.456C); ταῦτα ᾠκονόμησε γενέσθαι *ib.*101(196D; M.505B); ref. prophecy ἀσφαλῶς τὸ παρὰ τοῦ θεοῦ ~ηθὲν ὡς ἤδη τετελειωμένον ἐκηρύττετο Epiph.*haer.*79.6(p.481.4; M.42.749A); **f.** *ordain, direct, appoint*, *M.Perp.*6(p.73.1); τὴν τῶν σωμάτων διάλυσιν...τῇ τῶν στοιχείων μεταβολῇ ᾠκονόμησε γίνεσθαι Clem.*fr.*42(p.221.2; M.9.768C); Or.*Jo.*10.41(25; p.219.9; M.14.388C); ὁ θεὸς...τὸν πρῶτον Κωνσταντῖνον εἰς ὑποδοχὴν τῆς βασιλείας παρεῖναι ~ησάμενος Eus.*v.C.*1.18(p.17.16; M.20.936A); τοῦ ἁγίου πνεύματος χάρις πολλαχόθεν ἡμῖν ἐγγενέσθαι τὰς θείας περὶ τοῦ μονογενοῦς ὑπολήψεις ᾠκονομήσατο Gr.Nyss.*Eun.*8(2 p.189.12; M.45.784B); pass. ἡ ~ηθεῖσα ὑπὸ θεοῦ εἰς ἀνθρώπων σωτηρίαν δοθῆναι γραφή Or.*princ.*4.2.4(p.313.3; M.11.365A); *ib.*4.3.10(p.337.2; 392C); ὁ κύριος Ἰησοῦς...προσηλώθη τῷ σταυρῷ ~ούμενος Meth.*Porph.*1(p.503.15; M.18.397D); ἐπὶ τὴν ἀσπόρως ~ηθεῖσαν σύλληψιν Leont.B.*Nest.et Eut.*2(M.86.1328A); of angelic direction, ref. Mt.1:20,2:13, Or.*Cels.*1.66(p.119.25; M.11.784B); **g.** *administer, regulate* τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν διανομὴν τῶν χαρισμάτων...~οῦν Bas.*Spir.*37(3.31B; M.32.133C); **h.** *rule, govern, dispose* τοῖς ~ουμένοις καὶ ἀγομένοις ἀνθρώποις ὑπὸ τοῦ λόγου αὐτοῦ Or.*Cels.*2.76(p.199.2; M.11.916B); ὁ θεὸς...~εῖ ὅλους τοὺς αἰῶνας *ib.*4.69(p.339.13; 1137D); κατὰ τὸ βούλημα τοῦ τὰ πάντα ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ συστάσει τῶν ὅλων ~οῦντος Bas.*Eun.*3.7(1.278B; M.29.669A); id.*ep.*193(3.286B; M.32.705C); πῶς τὰ μέσα καὶ τὰ ἀδιάφορα περὶ ἡμᾶς ~εῖται, εἴτε συντυχίᾳ τινὶ αὐτομάτῳ, εἴτε τῇ δικαίᾳ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ; *ib.*236.7(364C; M.884C); τινα πράγματα, ἃ ~εῖ ὁ κύριος ἵνα μὴ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ποιήσῃ...καὶ ἔστι τινὰ πράγματα, ἃ οὕτως ~εῖ κατὰ παραχώρησιν Mac.Aeg.*hom.*15.29(M.34.596A); πάντα γὰρ δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ᾠκονομεῖτο σαφῶς Cyr.*glaph.Ex.*3(1.328E); **2.** *administer, dispense*; so, *utter, interpret* doctrine, *with discretion, accommodate, adapt* to men's condition, or to circumstances, exeg. Jer.20:7 θεὸς ἀπατᾷ; πῶς ~ήσω τὸν λόγον, ἀπορῶ Or.*hom.19.5 in Jer.*(p.173.27; M.13.496B); ref. Christ's ignorance (Mc.13:32) τοῦτο οἰ. διὰ τὴν σὴν ἀσθένειαν Evagr.Pont.*ep.*6(M.32.256A); οὕτω καὶ περὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ὥρας κἂν λέγῃ μὴ εἰδέναι, χρήσιμόν τι καὶ ἀγαθὸν ~ῶν, τοῦτο ποιεῖ Cyr.*thes.*22(5^1.221E); *ib.*(222B); ~ῶν τι χρήσιμον μὴ εἰδέναι λέγῃ τὴν ἡμέραν ὡς ἄνθρωπος, καίτοι πάντα εἰδὼς ὡς σοφία τοῦ πατρὸς *ib.*(223A); *ib.*(223E); τοῖς ~ήσασι τὰ καθ' ἡμᾶς πατράσιν ἀκολουθητέον Bas.*ep.*188 *can.*1(3.270C; M.32.669B); Gr.Naz.*or.*43.68(M.36.588A); exeg. Jo.7:8–10 παιδεύων ἡμᾶς τὰ πράγματα ~εῖν Chrys.*hom.49.1 in Jo.*(8.288A); connected with μυστήριον, cf.1Cor.2:7;4:1, Eph.3:9 δι' αὐτοῦ [sc. Moses] πάλιν ὡς ἐν τύπῳ τὸ καλῶς ~ηθὲν μυστήριον Cyr.*glaph.Num.*(1.380A); ἀφ' ὧν ἦν ἀναγκαίως ἄνθρωπον ὄντως ὁρᾶσθαι, ταῦτα ποιεῖ καὶ λέγει, ~ῶν τῷ μυστηρίῳ τὴν ἀλήθειαν id.*thes.*23(5^1.228A); κἂν εἰ πανσόφως αὐτὸς ~ῶν τὸ μυστήριον ἑαυτῷ προσνέμων ὁρῷτο τὰ τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ συμβεβηκότα πάθη id.*ep.*39(p.19.8; 5^2.108A); διὰ τούτους...καὶ ἐν τῇ Λυκαονίᾳ τὸν Τιμόθεον περιέτεμε, καὶ ἄλλα μυρία παραπλήσια ᾠκονόμησε Thdt.*1Cor.*9:20(3.223); **3.** med., *effect, contrive* by accommodation ~ούμενός τι θεοσόφως καὶ συμπεριφερόμενος ἐνεργήσει Clem.*str.*1.1(p.12.23; M.8.708A); ἐάν...ὁ Ἰησοῦς ὑπὲρ ἐπιστροφῆς τῶν ἀκουόντων λέγῃ τὸ 'οὐαί' καὶ ἃς νομίζεις λοιδορίας, οὐδὲν ~εῖται πρὸς τοὺς ἀκούοντας; Or.*Cels.*2.76(p.198.25; M.11.916A); οὐδὲν οὖν θαυμαστόν, ᾠκονομηκέναι τοὺς ἑρμηνεύσαντας τὰ περὶ τὴν Σωσάνναν ἀνευρεῖν ἤτοι σύμφωνον τῷ Ἑβραϊκῷ id.*ep.*1(M.11.77A); *contrive in adaptation* τὸ 'πρῶτον' εἴτε μὴ νοήσαντες ἐξεῖλάν τινες τῶν γεγραμμένων εἴτε καὶ ~ήσαντες ἐξελεῖν οἱ Ἑβδομήκοντα, θεὸς ἂν εἰδείη id.*hom.16.5 in Jer.*(p.137.15; M.13.445A); καὶ ᾔδει τὴν προαίρεσιν τοῦ προφήτου μὴ βουλομένου τὰ χείρονα προφητεῦσαι τῷ λαῷ Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ᾠκονόμησεν εἰπεῖν *ib.*20.2(p.178.30; 504A); **4.** *use concealment* in a matter, Dor.*doct.*9.3(M.88.1721B); ref. 1Reg.16:1,2 ἐντεῦθεν διδασκόμεθα ἐν ἐνίοις ~εῖν χρείαν εἶναι τὰ πράγματα Jo.D.*parall.*(M.95.1228A); pass., *be concealed* βέλτιον οὖν ~ηθῆναι τὴν ἀλήθειαν ...ἢ καταλυθῆναι τῷ φανερῷ τοῦ κηρύγματος Gr.Naz.*ep.*58(M.37.116C); **5.** *manage diplomatically, handle with care* τοὺς μὲν οἰ. τοὺς δὲ καθησυχάσαι Bas.*ep.*66.2(3.159D; M.32.425B); **6.** esp. ref. Inc.; **a.** *handle by divine accommodation*, i.e. *by condescension* to human weakness ἄνθρωπος δὲ γενόμενος καὶ ~ήσας τὰ ἀνθρώπινα Ath.*ep.Serap.*2.7(M.26.620C); τὸ βάπτισμα καὶ πάντα τὰ πρέποντα ~ῶν κατεδέχετο Cyr.*deip.BMV* 28(p.31.26; M.76.288C); **b.** *teach by condescension*, ref. Lc.2:51 ~ῶν τὸ ἡμᾶς πατράσι πείθεσθαι Didym.*Trin.*3.20(M.39.893D); **7.** *provide for, have consideration for* ὁ θεός, οὐχ ἕνα ἄνθρωπον ~εῖ, ἀλλ' ὅλον τὸν κόσμον Or.*hom.12.5 in Jer.*(p.92.26; M.13.385D); ἑκατέρους τοίνυν διὰ τῆς προσποιητῆς ἀγνοίας ~εῖ Evagr.Pont.*ep.*6(M.32.256B); μηκέτι τὴν ἐμὴν δειλίαν ~ῶν Gr.Naz.*or.*21.34(M.35.1124B); τὸ μὴ εἰδέναι ~εῖν τὰ τῶν πλησίον Chrys.*hom.36.2 in 1Cor.*(10.335E); ταῦτα...ἀνθρωπίνως ἐφθέγγετο...~ῶν τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀσθένειαν Thdr.Mops.*Ps.*54(M.66.677B); pass., ref. flight into Egypt τί οὖν ἄτοπον τὸν ἅπαξ ἐνανθρωπήσαντα...~εῖσθαι πρὸς τὸ ἐκκλίνειν κινδύνους; Or.*Cels.*1.66(p.120.9; M.11.783C).

***οἰκονομητέον**, *one must use accommodation* or *concealment* in doctrine, Gr.Naz.*ep.*58(M.37.117B); cf. οἰκονομέω.

οἰκονομία, ἡ, **A.** *ministration*; **1.** *management, charge, office* ὃν πέμπει ὁ οἰκοδεσπότης εἰς ἰδίαν οἰ. Ign.*Eph.*6.1; οὐδὲ ἀνθρώπων οἰκονομίαν μυστηρίων πεπίστευνται *Diogn.*7.1; δύναμιν μὲν ἰδίαν ἔχει ἕκαστον τῶν πνευματικῶν καὶ ἰδίαν οἰ. Clem.*exc.Thdot.*11(p.110.20; M.9.661B); ἐπίσκοπος τελευτᾷ, δέκατον τῆς οἰ. ἀποπλήσας ἔτος Eus.*h.e.*4.4(M.20.308C); τοὺς ἐπὶ ταύτην ἥκοντας τὴν οἰ. Chrys.*sac.*3.11

(p.66.25; 1.388D); πρὶν ἐπὶ τὸ χεῖρον τραπῆναι τὴν τοῦ ἀέρος οἰ. ἐπεπίστευτο [sc. Devil] Thdt.*haer*.5.8(4.407); **2.** *direction, governance* over persons ὁ Ῥαφαὴλ φανερῶν ἑαυτοῦ ὡς ἀγγέλου τὴν...πρὸς ἀμφοτέρους οἰ. Or.*or*.11.1(p.321.24; M.11.448C); τῆς αὐτῶν οἰκονομίας *Hom.Clem*.3.64; οἰ. πολλῶν ψυχῶν *A.Andr.et Mt*.3(p.67.13); Chrys.*hom.24.2 in Mt*.(7.301A); **3.** abstract for concrete, *ministry*, ref. appointment of deacons to assist bishops τῆς ἐκκλησίας λαβούσης τὰ πληρώματα τῆς οἰ. Epiph.*haer*.75.4(p.336.28; M.42.509B); **4.** *good management, thrift* ἔστιν οἰ. ἀρετὴ καὶ τὸ οἰκονομικὸν εἶναι· παρυφέστηκεν ἡ φειδωλία καὶ ἡ μικρολογία Chrys.*hom.48.3 in Ac*.(9.362D); cf.Philo ap.Eus.*p.e*.8.12(382D; M.21.648A); **5.** *operation, business, occupation*, *A.Jo*.113(p.213.14); οὐκέτι περὶ τὸν οἶκον εἴη ἂν μόνον ἡ οἰ. ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ψυχήν Clem.*str*.1.6(p.22.17; M.8.728C); οὐκ ἐδύναντο ἕπεσθαι τῷ λόγῳ ἀπιόντι εἰς τὰς ἑαυτοῦ οἰ. Or.*Jo*.32.31(19; p.479.13; M.14.828A); εἰσιέναι δὲ ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰς ἀτόπους οἰ. ἐξωθεῖν Serap.*Man*.36(p.54; M.18.1216B); πρὸς οἰκονομίαν θεοῦ ἕτοιμος Epiph.*ep.Arab*.ap.*haer*.78.16(p.466.24; M.42.725A); Thdt.*1Cor*.11:1(3.232); **6.** *function*; **a.** in gen. θάτερον δὲ θατέρου [sc. parts of body] ὂν διάφορον κατ' οἰκονομίαν συμφωνίας ἐστὶν ἁρμονία Tat.*orat*.12(p.13.8; M.6.832A); μὴ ἐπιβαίνειν ἐπὶ χειροτονίαις ἢ τισιν ἄλλαις οἰ. ἐκκλησιαστικαῖς CCP(381)*can*.2; of Christ ποιμένα ἑαυτὸν λέγει καὶ πρόβατον καὶ διαφόρως τὰς οἰ. κηρύττει τὰς ἑαυτοῦ Chrys.*hom.59.2 in Jo*.(8.347D); θεὸς ἦν ὁ αὐτὸς καὶ ἄνθρωπος καὶ ἄγγελος...ἀλλὰ τὸ μὲν τῆς ἐνανθρωπήσεως, τὸ δὲ τῆς οἰ., τὸ δὲ τῆς φύσεως Thdr.Mops.*Gen*.32:27(M.66.645A); **b.** Trin. τὸ γὰρ ἀποτμηθὲν τοῦ πρώτου κεχώρισται, τὸ δὲ μερισθὲν οἰκονομίας τὴν διαίρεσιν προσλαβὸν οὐκ ἐνδεᾶ τὸν ὅθεν εἴληπται πεποίηκεν Tat.*orat*.5(p.5.26; M.6.816A); **c.** of one's life's work or career, *Apoc.Bar.rel*.9.29; *ib*. 9.31; ἐν ᾗ...ἡμέρᾳ νοσήσας ἐξετέλει αὐτοῦ τὴν οἰ. *T.Job* 1(p.104.2); hence *destiny* τελείως...ἤκουσας τὴν οἰ. σου *T.Abr*.B 7(p.112.5); **7.** of administrative action, *arrangement, procedure, system* τὰς πολιτικὰς οἰ., τὰς τῶν στρατοπέδων διοικήσεις Eus.*l.C*.18(p.259.17; M.20.1440A); τῇ καινῇ ταύτῃ τῶν πραγμάτων οἰ. Bas.*ep*.76(3.171C; M.32.452A); Thdt.*provid*.7(4.602); of eccl. discipline, Bas.*ep*.217 *can*.60(326E; M.800A); τὴν...κανονικὴν ἐπὶ τῶν πεπλημμεληκότων οἰ. Gr.Nyss.*ep.can*.1(M.45.221B); ἔξεστι τῷ οἰκονομοῦντι πρὸς τὸ σύμφερον τὴν ἐκκλησιαστικὴν οἰ. συντεμεῖν τὸν χρόνον τῆς ἀκροάσεως *ib*.4 (229B); of Mosaic Law, Cyr.*ador*.12(1.444D); hence **8.** *ordinance, provision* τὰς οἰ. τοῦ προεστῶτος Nil.*epp*.2.65(M.79.229A); μὴ οὖν ἐναντιοῦσθε ταῖς ἐμαῖς οἰ. ὡς οὐδὲ πηλὸς κεραμεῖ Proc.G.*Is*.45:9ff. (M.87.2421B); συμπαθητικαῖς οἰ. †Jo.Jej.*poenit*.(M.88.1916C); **9.** *administration*, of alms νομισμάτων εἰς...οἰ. ἀναπαύσεως πενήτων προσφερομένων Or.*Jo*.19.7(2; p.306.32; M.14.537D); τοῦ ἐπιτεταγμένου εἰς οἰ. εὐποιΐας CGangr.*can*.8; Bas.*ep*.236.7(3.364D; M.32.884D); hence **a.** *relief, support* παρ' ἐμοῦ λαμβάνουσιν εἰς οἰ. τῶν πτωχῶν *T.Job* 11(p.110.15); Bas.*ep*.31(110D; M.313C); τῆς τῶν πτωχευόντων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οἰ. †Bas.*Is*.50(1.418A; M.30.212A); πεποιηκὼς αὐτῷ οἰκονομίαν Thphn.*chron*.p.118(M.108.332C); **b.** *alms* οἰκονομίας πτωχῶν εἰς ἰδίας ἀπολαύσεις...παραναλισκόντων Bas.*ep*. 92.2(184E; M.480B); cf. εἰ χρὴ ἀπὸ τῆς οἰ. [i.e. monastic funds] διδόναι τοῖς ἐνδεέσι τῶν ἔξωθεν id.*reg.br*.302 tit.(2.522A; M.31.1296C); Diad.*perf*.43(p.50.12); **10.** of eccl. administration in gen., Bas.*ep*. 144(3.236B; M.32.593C); *ib*.188 *can*.1(270B; M.669B); Leont.N.*v.Jo. Eleem*.1(p.5.15); **11.** *tenure of office of* οἰκονόμος: ἐπὶ τῇ οἰ. κυριακοῦ διακόνου...ἐγένετο τὸ ἔργον τοῦτο *IGC As.Min*.238 (Caria, saec. vi–vii).

B. *disposition, organization, constitution*; **1.** physical μέχρι τῶν ἔσω φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν τὴν τῆς σαρκὸς οἰ. θεωρεῖσθαι *M.Polyc*.2.2; τριχῶν διακόσμησις καὶ ἐντοσθίων οἰ. Tat.*orat*.12(p.13.6; M.6.832A); ὀστέων τε καὶ νεύρων...καὶ τῆς λοιπῆς τῆς κατὰ τὸν ἄνθρωπον οἰ. Iren.*haer*.5.3.2(M.7.1130A); τὴν μὲν κατὰ σὲ γέννησιν [MS διήγησιν] ...οὐ δύνῃ ἐξειπεῖν, καίτοι ἑκάστης ἡμέρας ὁρῶν τὴν κατὰ ἄνθρωπον αἰτίαν, καὶ τὴν περὶ τοῦτον οἰ. ... ἐξειπεῖν οὐ δύνασαι...ἀλλ' ἢ μόνον ὁρῶντα...πιστεύειν ὅτι ἔργον θεοῦ ἄνθρωπος Hipp.*Noët*.16(p.261.2; M.10.825B); κατεσθίει τὸ ἧπαρ καὶ πᾶσαν αὐτῶν τὴν οἰ. Jo.D.*drac*. (M.94.1604A); τὴν οἰ. τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐκ τοῦ περιέχοντος σώματος ἐξελθοῦσαν παραδεικνύς ‡Jo.D.*Artem*.61(M.96.1309A); **2.** mental *disposition* τῆς δεούσης κατὰ τὴν γνώμην οἰ., ἤγουν διακρίσεως Max.*cap*.2.70(M.90.1245C); **3.** Trin., *functional organization, distribution of function*, cf. *unicum quidem deum credimus, sub hac tamen dispensatione, quam oeconomiam dicimus, ut unici dei sit et filius*, Tert.*adversus Praxeam* 2(M.*PL*.2.156B); *quasi non sic quoque unus sit omnia, dum ex uno omnia, per substantiae scilicet unitatem, et nihilominus custodiatur oeconomiae sacramentum, quae unitatem in trinitatem disponit*, *ib*.(157B); *simplices enim quique..., non intellegentes unicum quidem, sed cum sua oeconomia esse credendum, expavescunt, quod oeconomiam numerum et dispositionem trinitatis divisionem praesumunt unitatis, quando unitas, ex semetipsa derivans trinitatem, non destruatur ab illa sed administretur*, *ib*.3 (158A); *ib*.8(164A) cit. s. μοναρχία; *ib*.13(169B); τίς γὰρ οὐκ ἐρεῖ ἕνα θεὸν εἶναι; ἀλλ' οὐ τὴν οἰ. ἀναιρήσει Hipp.*Noët*.3(p.239.11; M.10.808A); εἰ δὲ βούλεται μαθεῖν πῶς εἷς θεὸς ἀποδείκνυται, γιγνωσκέτω ὅτι μία δύναμις τούτου [sc. θεοῦ], καὶ ὅσον μὲν κατὰ τὴν δύναμιν εἷς ἐστιν θεός, ὅσον δὲ κατὰ τὴν οἰ. τριχῆς ἡ ἐπίδειξις [perh. l. τριχῇ ἐστι τάξις] *ib*.8(p.249.22; 816B); ταύτην τὴν οἰ. παραδίδωσιν ἡμῖν καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης...καὶ τοῦτον τὸν λόγον θεὸν ὁμολογεῖ οὕτως λέγων· [Jo.1:1]...δύο μὲν οὐκ ἐρῶ θεούς, ἀλλ' ἢ ἕνα, πρόσωπα δὲ δύο οἰκονομίᾳ [MS οἰκονομίαν], ⟨τὴν⟩ τε τρίτην τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος· πατὴρ μὲν γὰρ εἷς, πρόσωπα δὲ δύο ὅτι καὶ ὁ υἱός, τὸ δὲ τρίτον τὸ ἅγιον πνεῦμα. ... οἰκονομία συμφώνως [MS συμφωνίας] συνάγεται εἰς ἕνα θεόν *ib*.14(p.255.26; 821A); of relation of Father to Son in Inc. ἐν τίνι δὲ ὁ θεός, ἀλλ' ἢ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ πατρῴῳ λόγῳ καὶ τῷ μυστηρίῳ τῆς οἰ.;...τὸ δὲ εἰπεῖν ὅτι 'ἐν σοὶ ὁ θεός ἐστιν' ἐδείκνυεν μυστήριον οἰκονομίας, ὅτι, σεσαρκωμένου τοῦ λόγου καὶ ἐνανθρωπήσαντος, ὁ πατὴρ ἦν ἐν τῷ υἱῷ καὶ ὁ υἱὸς ἐν τῷ πατρί, ἐμπολιτευομένου τοῦ υἱοῦ ἐν ἀνθρώποις *ib*.4(p.241.12; 808D).

C. *dispensation, ordering*; **1.** in gen., of the natural order or natural laws, Clem.*str*.2.18(p.162.21; M.8.1033A); **2.** of divine dispensation in creation and providential ordering of world θείας οἰ. ἡ περίπτωσις Clem.*str*.1.19(p.60.13; 809B); Or.*princ*.3.1.14(p.220.13; M.11.277A); θεία τις ὑπάρχει οἰ. καὶ δύναμις κρειττόνων ἡ συνέχουσα τὰ ὅλα, ἣν καὶ θεὸν δικαίως ἂν εἴποιμεν Meth.*arbitr*.2(p.149.18; M.18.244C); υἱὸν...ὑπηρετήσαντα πρὸς τὴν τῶν ὄντων σύστασιν...πρὸς οἰ. καὶ πᾶσαν πρόνοιαν Eun.*apol*.27(M.30.864C); τὴν τοῦ παντὸς οἰ. καὶ σύστασιν Gr.Nyss.*tres dii*(M.45.126C); Max.*qu.dub*.20(M.90.801B); **3.** of God's special dispensations or interpositions, esp. of grace and mercy οἰκονομίας εἰς τὸν καινὸν ἄνθρωπον...Χριστόν Ign.*Eph*. 20.1; διὰ τῆς οἰ. τοῦ...ἀνατεῖλαι αὐτῷ [sc. Jonah] σικυῶνα Just.*dial*. 107.3(M.6.725A); ἐνταῦθα δὴ μεγάλη τις οἰ. θεοῦ ἐγίνετο *Ep.Lugd*.ap. Eus.*h.e*.5.1.32(M.20.420C); Clem.*str*.1.11(p.34.8; M.8.749C); διηγεῖσθαι τὴν θαυμαστὴν περὶ ἡμᾶς οἰ. τοῦ θεοῦ Dion.Al.ap.Eus.*h.e*.7.11.2 (664A); ἐξ οἰ. τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας ἀβλαβῆ Eus.*m.P*.11(p.945.11; M.20.1509C); οἰ. τις γέγονεν ἐκ θείας προνοίας Ephr.2.187D; οἰ. γὰρ ἦν μεγάλη τὸ μηδαμόθεν πειθόμενον ἄνωθεν καλέσαι [sc. S. Paul] Chrys. *hom.6.2 in Eph*.(11.40E); κατ' οἰκονομίαν δὲ θεοῦ ἀπῆλθεν ὁ γέρων εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα Jo.Mosch.*prat*.83(M.87.2940C); in revelations, prophecies, and types οἰκονομίαι τινὲς μεγάλων μυστηρίων... ἀπετελοῦντο· ἐν γὰρ τοῖς γάμοις τοῦ Ἰακὼβ τίς οἰ. καὶ προκήρυξις ἀπετελεῖτο ἐρῶ Just.*dial*.134.2(M.6.785C); Thphl.Ant.*Autol*.2.12(M.6.1069B); ref. Gen.19:33 οἰ. ἐπετελεῖτο, δι' ἧς αἱ δύο συναγωγαὶ ἀπὸ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς τεκνοποιησάμεναι ἐμηνύοντο ἄνευ σαρκὸς ἡδονῆς Iren.*haer*.4.31.1(M.7.1068C); οἰ. τινές εἰσι μυστικαὶ δηλούμεναι διὰ τῶν θείων γραφῶν Or.*princ*.4.2.2(p.309.1; M.11.360B); τὴν ἐπὶ τῇ κιβωτῷ...ἀπόρρητον οἰ. Cyr.*glaph.Gen*.2(1.32C); id.*hom. pasch*.5(5[2].55B); **4.** of divine grace or operation in sacraments: baptism, Or.*hom.16.5 in Jer*.(p.137.24; M.13.445B) cit. s. παλιγγενεσία; προηγεῖσθαι τὴν διὰ τῆς εὐχῆς κλῆσιν τῆς θείας οἰ. Gr. Nyss.*or.catech*.34(p.128.1; M.45.85B); τοῖς διὰ τῆς μυστικῆς ταύτης οἰ. ἀναγεννωμένοις *ib*.(p.129.2; 85C); κατὰ γὰρ τὴν διάθεσιν τῆς καρδίας τοῦ προσιόντος τῇ οἰ. καὶ τὸ γινόμενον τὴν δύναμιν ἔχει *ib*.39(p.156. 4; 100B); eucharist, Epiph.*haer*.75.3(p.334.30; M.42.505C); λατρεία οἰκονομίας ἐν τῇ πέμπτῃ γίνεται id.*exp.fid*.22(p.524.1; M.42.828C); προσευχὰς τελοῦντες καὶ λατρείαν οἰκονομίας *ib*.23(p.524.9; M.l.c.); **5.** of the OT dispensation as a whole, Or.*Cels*.4.9(p.280.15; M.11. 1037D); **6.** of Inc.; **a.** as dispensation of divine purpose ὁ γὰρ θεὸς ἡμῶν...ἐκυοφορήθη ὑπὸ Μαρίας κατ' οἰκονομίαν Ign.*Eph*.18.2; Ath. *decr*.25(p.21.10; M.25.461A); μετὰ τὴν μεγίστην ἐκείνην...οἰ. τοῦ κυρίου, τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ παρουσίας Epiph.*ep.Arab*.ap.*haer*.78.23(p.473.1; M.42.736A); Chrys.*hom.44.3 in Mt*.(7.470C); πῶς μὲν ἄνθρωπος γεννᾶται, νοῆσαι οὐ δύνασαι, θεοῦ δὲ οἰ. ζητήσειν δύνῃ; Procl.CP *or*.2.4 (M.65.697B); **b.** ref. fact of Inc., virtually synonymous with ἐνανθρώπησις: ἐξ ὧν ἔμελλεν ἔσεσθαι, κατὰ τὴν οἰ. τὴν διὰ τῆς παρθένου Μαρίας, ὁ Χριστὸς Just.*dial*.120.1(M.6.753B); (Valent.) φάσκουσιν ἀπὸ μὲν τῆς Ἀχαμὼθ τὸ πνευματικὸν...ἀπὸ δὲ τῆς οἰ. περιτεθεῖσθαι σῶμα ψυχικὴν ἔχον οὐσίαν Iren.*haer*.1.6.1(M.7.504B); οὐχ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, ὅς γε οὐδὲ ἦλθέ ποτε ἐκτὸς πληρώματος, ἀλλὰ ὁ τῆς οἰ. μεταγενέστερος τοῦ λόγου σωτήρ *ib*.1.9.2(541A); (Marcosian) ὁ κατ' οἰκονομίαν διὰ τῆς Μαρίας...ἄνθρωπος *ib*.1.15.3(620B); ἐν γὰρ μάλιστα μετὰ τὴν οἰ. γεγένηται πρὸς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα Ἰησοῦ Or.*Cels*.2.9(p.136.31; M.11.809D); id.*fr.18 in Jo*.(p.498.15); Didym.*Trin*.1.15(M.39.328C); ὁ κατ' οὐσίαν ἀμήτωρ καὶ κατ' οἰκονομίαν ἐπὶ γῆς ἀπάτωρ Procl.CP *or.laud.BMV* 4(p.104.24; M.65.

685A); ἀνάγκη διὰ τὴν οἰ. ἴδιον αὐτοῦ σῶμα νοεῖσθαι τὸ πεπονθὸς τὸν θάνατον, ἵνα καὶ αὐτὸς ἀναστῆναι λέγοιτο Cyr.*Pulch.*(p.32.31; 5².137E); τὴν ἐνανθρώπησιν δὲ τοῦ θεοῦ λόγου καλοῦμεν οἰ. Thdt.*eran.*2(4.93); ἡ εἴσοδος τοῦ εὐαγγελίου τὴν ἔλευσιν τῆς οἰ. μηνύει Jo.Jej.*liturg.*(p.441); ἐκεῖνος [sc. S. Luke] τὸν τῆς οἰ. λόγον δοκεῖ πως λεπτομερέστερον ὑφηγεῖσθαι τῶν ἄλλων εὐαγγελιστῶν Abr.Eph.*annunt.*2 (p.443.23); **c.** partic. ref. 'accommodation' or voluntary and contingent self-limitation of Son: ἐπὶ τοῦτό γε τέλος τὴν πᾶσαν οἰ. τῆς ἑαυτοῦ κενώσεώς τε καὶ ταπεινώσεως στήσας Eus.*d.e.*10.8(p.489.15; M.22.785C); πρότερον μὲν θεὸς λόγος ὤν, γενόμενος δὲ δεύτερον υἱὸς ἀνθρώπου δι' ἣν ἀνεδέξατο ὑπὲρ ἡμῶν οἰ. *ib.*8.1(p.364.9; 592B); πᾶσάν τε αὐτοῦ τῆς σωτηρίου οἰ. καὶ δι' ἡμᾶς ταπεινώσεως φωνὴν ἐκλεξάμενοι Alex.Al.*ep.Alex.*1(p.20.8; M.18.549A); τῇ μὲν οὐσίᾳ γέννημα τοῦ πατρός, τῇ δὲ οἰ. κατ' εὐδοκίαν τοῦ πατρὸς ἐποιήθη δι' ἡμᾶς ἄνθρωπος Ath.*Ar.*2.11(M.26.169A); εὐλογημένος ὁ ἐλθὼν κατ' οἰ. καὶ δι' ἡμᾶς πτωχεύσας πλούσιος ὤν ‡Ath.*palm.*(M.26.1313A); Bas.*hom. in Ps.*44(1.163D; M.29.400B) cit. s. συγκατάβασις; οἰκονομίᾳ γὰρ ἐδάκρυσεν δι' ἐμέ, καὶ ἐξουσίᾳ τεταρταῖον νεκρὸν ἤγειρέν με ‡Bas.*inc.*53(p.247.5); Gr.Naz.*or.*29.18(p.102.6; M.36.97C); ref. Jo.17:5 οὐ προσθήκην οὖν δόξης αἰτεῖ, ἀλλὰ τῆς οἰ. τὴν φανέρωσιν γενέσθαι Didym.(‡Bas.)*Eun.*4(1.292B; M.29.701A); καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἐγένετο, οὐδὲν τούτων τῇ φύσει ὤν, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς κατ' οἰκονομίαν γενόμενος Gr.Nyss.*fid.*(M.45.137B); τῆς μετὰ σαρκὸς οἰ. ὁ λόγος καὶ ἡ διὰ τοῦτο λεγομένη ταπείνωσις Cyr.*Jo.*1.3(4.22C); οὐ γὰρ φύσεως ἔχει λόγον ἡ τοῦ θεοῦ λόγου σάρκωσις, ἀλλ' οἰκονομίας ὑπὲρ φύσιν πραττομένης ὑπὸ θεοῦ ἐκ μὲν τῆς κοινῆς καὶ ἀνθρωπίνης ἡμῶν φύσεως ἤτοι οὐσίας· διὸ καὶ...ὁμοούσιος ἡμῖν λέγεται κατὰ τὸν τῆς οἰ. λόγον...οὔτε δὲ φύσις οὔτε οὐσία κοινοῦ τινος ἀνθρώπου προσηγόρευται πώποτε τὸ...σῶμα τοῦ θεοῦ λόγου Tim.II Al.*fr.*(M.86.273D); **d.** Christol.; ref. Person of Word incarnate εἰ οὖν φύσει μεσίτης Χριστὸς θεοῦ καὶ ἡμῶν καὶ οὐ κατ' οἰκονομίαν Didym.(‡Bas.)*Eun.*4(1.288A; M.29.692C); συνενώσας τὴν πᾶσαν οἰ. [sc. of body, soul, and deity] εἰς μίαν ἕνωσιν πνευματικήν Epiph.*haer.*69.65(p.214.26; M.42.309A); cf. *si tu attribues à dieu le verbe deux natures: dieu et l'homme, et que l'homme ne soit rien...ou bien tu dis seulement le nom et l'apparence de l'homme sans nature qui aurait servi à désigner dieu le verbe; ou (tu fais) comme si l'humanité a été inutile en nature au* prosopon *de l'économie pour nous,* Nest.*Heraclid.*2.1(p.194); τοὺς δὲ λέγοντας ὅτι οὐ χρὴ κοινοποιεῖν τὴν σάρκα τῇ θεότητι...οὐδὲ τὴν θεότητα τῇ σαρκὶ...φαμὲν...τῆς μετὰ σαρκὸς οἰ. ἀγνοῆσαι τὸ μυστήριον Cyr.*resp.*(6².390B); Leont.B.*Nest.et Eut.*1(M.86.1276C); πρὸς ἀνατροπὴν τῶν συγχεόντων καὶ τεμνόντων τὸ τῆς θείας οἰ. μυστήριον εἰκότως ἐγράψαμεν, καὶ οὐ...σύγχυσιν ἢ διαίρεσιν τῇ θείᾳ οἰ. εἰσάγομεν Justn.*conf.*(p.88.30; M.86.1013A); ταὐτὸν εἶναι φάσκων [sc. Severus] ἐπὶ τῆς οἰ. τῇ φύσει τὴν ὑπόστασιν Max.*opusc.*(M.91.40B); Νεστορίου...τὴν μίαν ὑπόστασιν εἰς ὑποστάσεις δύο μερίζοντος καὶ τὴν ὅλην οἰ. ἀρνουμένου id.*ep.*13(M.91.524A); οἱ διαιροῦντες καὶ οἱ συγχέοντες τὴν...οἰ. id.*Pyrr.*(M.91.316B); τὰς τῶν ἐν αὐτῷ οὐσιῶν ἰδιότητας ἀρνούμενοι φυρμὸν τὸ τῆς οἰ. μυστήριον ἀπεργάζονται Dam.*troph.*suppl.(p.280.8); **e.** partic. ref. human nature alone; Gnost. [sc. Σωτῆρα] εἰληφέναι...ἀπὸ μὲν τῆς Ἀχαμὼθ τὸ πνευματικόν, ἀπὸ δὲ τοῦ Δημιουργοῦ ἐνδεδύσθαι τὸν ψυχικὸν Χριστόν, ἀπὸ δὲ τῆς οἰ. περιτεθεῖσθαι σῶμα ψυχικὴν ἔχον οὐσίαν Iren.*haer.*1.6.1(M.7.504B); τὸ μὲν τῆς οἰ. ἦν τὸ πέταλον περικεῖσθαι καὶ μανθάνειν εἰς γνῶσιν, τὸ δὲ δυνάμεως τὸ θεοφόρον γίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον Clem.*exc.Thdot.*27(p.116.14; M.9.673B); τῆς κατὰ τὸν Χριστὸν οἰ. τε καὶ θεολογίας Eus.*h.e.*1.1.7(M.20.49A); οἱ δὲ τὴν ἔνσαρκον οἰ. παραδεδεγμένοι τὸν δὲ πρόοντα τοῦ θεοῦ υἱὸν ἀρνησάμενοι id.*e.th.*1.7(p.65.14; M.24.836B); ὅτε δὲ ὁ κύριος ἐπεδήμησε καὶ πεῖραν ἔσχεν ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀνθρωπίνης οἰ. αὐτοῦ, μὴ δυνηθεὶς ἀπατῆσαι τὴν ὑπ' αὐτοῦ φορουμένην σάρκα Ath.*ep.Aeg.Lib.*2(M.25.541A); οὐχὶ θεολογίας ἡμῖν παραδίδωσι τρόπον ἀλλὰ τοὺς τῆς οἰ. λόγους παραδηλοῖ Bas.*Eun.*2.3(1.240A; M.29.577A); ἵνα μὴ...τῇ θεολογίᾳ προσέχοντες τῆς οἰ. καταφρονῶμεν Evagr.Pont.*ep.*3(M.32.252C); ἵνα...ἡ...ἔνσαρκος οἰ. ... συνενωθῇ ἄνω τῷ ἀκτίστῳ λόγῳ Epiph.*haer.*69.42(p.190.11; M.42.268C); τὴν ἔνσαρκον οἰ. σὺν τῷ θεῷ λόγῳ ἡνωμένην εἰς μίαν θεότητα *ib.*69.56(p.204.8; 292A); cf. *dimidiatam Christi introducit* [sc. Apoll.] οἰκονομίαν, Hier.*ep.*84.2(M.*PL.*22.744); Thdr.Mops.*Gen.*32:27(M.66.645A); τὸ γὰρ τῆς οἰ. οὐδὲν ἔβλαψε τὴν θεότητα Thdot.Anc.*hom.*3.4(M.77.1389A); ἡ σμύρνα καὶ ὁ λίβανος, τουτέστιν ἡ θεολογία τε καὶ οἰ. Thdt.*Cant.*3:6(2.83); ref. Mc.4:38 οἰ. καθεύδουσαν βλέπετε...καθεύδει τοίνυν ὁ τοῦ θεοῦ λόγου ναὸς...ἐφ' ὅσον ἡ τῆς οἰ. βούλεται χρεία Bas.Sel.*or.*22.1(M.85.265B); τὰ περὶ τῆς οἰ. καὶ τῆς θεολογίας ὑπὲρ νοῦν δόγματα ‡Proc.G.*Pr.*31:22(M.87.1540D); Max.*Pyrr.*(M.91.348C); Jo.D.*f.o.*1.2(M.94.792B); **f.** ref. Christ's incarnate life and work, in gen., Just.*dial.*87.5(M.6.684C); ref. acts of Christ πνεῦμα ἅγιον, τὸ διὰ τῶν προφητῶν κεκηρυχὸς τὰς οἰ. ... τοῦ... Χριστοῦ Iren.*haer.*1.10.1(M.7.549A); τὸν Ἰησοῦν τοιαῦτα παρὰ τῇ οἰ. λελαληκέναι Or.*Cels.*2.26(p.155.26; M.11.845C); τὴν ἔνσαρκον ἐπιδημίαν τοῦ λόγου...καὶ τὴν τότε παρ' αὐτοῦ γενομένην οἰ. Ath.*Ar.*1.59(M.26.133C); πᾶσαν τὴν οἰ. πληρώσαντα *Symb.Sirm.*3(p.235.33; M.26.693A); ἐξήγησιν οἰκονομίας τῆς μετὰ σαρκὸς ἣν ἐποιήσατο δι' ἡμᾶς ὁ υἱός Cyr.*Jo.*1.9(4.89B); partic. of Passion and of Christ's redeeming activity in death and Resurrection, Just.*dial.*30.3(540B); τὴν οἰ. ... ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἡμερῶν...ἧς οἰ. ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ τὴν ἕκτην ὥραν ἐν ᾗ προσηλώθη τῷ ξύλῳ Iren.*haer.*1.14.6(M.7.608A); γέγονεν ἄρα τις καθολικὴ κίνησις...κατὰ τὴν οἰ. τοῦ σωτῆρος Clem.*str.*6.6(p.455.18; M.9.269A); ἐπεγράφη τὴν ὑπὲρ ἀνθρώπων οἰ. τελοῦντι· οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων Or.*fr.in Pr.*1:1(p.524); τὸ μετὰ τὴν οἰ. ἐμφύσημα Gr.Naz.*or.*41.11(M.36.444B); τὸ περὶ Ἰωνᾶ...ὃ τὴν οἰ. σημαίνει τοῦ σωτῆρος Epiph.*haer.*42.11(p.135.9; M.41.744A); ὁ σωτὴρ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὴν ἔνθεον οἰ. ἐπλήρου Ant.Ptol.*Adam*(p.652.13); of other actions or events in Christ's life τὴν περὶ τὸ ποτὸν οἰ. Or.*Jo.*13.32(31; p.256.3; M.14.453B); τῆς κατὰ τὸν ἐν Κανᾷ...γάμον οἰ. *ib.*10.3(2; p.172.30; 309B); μετὰ τὴν ἐν τῷ ὄρει οἰ. id.*comm.in Mt.*12.43(p.169.19; M.13.1084B); Eus.*h.e.*10.4.46(M.20.868B).

D. *adaptation of means to ends, prudent handling* of any matter; **1.** in gen., *prudence, discretion* μετ' οἰκονομίας περιϊστάμενον τοὺς κινδύνους μὴ ὁμόσε αὐτοῖς χωρεῖν Or.*Cels.*1.61(p.112.29; M.11.773A); **2.** *consideration* for special circumstances, *concession* τὸ ἐν φανερῷ εἶναι Ἰουδαῖοι διὰ τὴν τῶν πολλῶν σωτηρίαν κατ' οἰκονομίαν οὐ μόνον λόγοις ὁμολογοῦντες ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἔργων δεικνύντες Or.*Jo.*1.7(9; p.12.22; M.14.37A); τὰ ὑποπτευθέντα κατ' οἰκονομίαν ἔγραψεν. οὐ δεῖ δὲ τὰ κατ' οἰ. γραφόμενα...ταῦτα κακοτρόπως δέχεσθαι...καὶ διδασκάλου δὲ φρονίμου τρόπος οὗτος πρὸς τὰ τῶν διδασκομένων ἤθη διατίθεσθαι καὶ λαλεῖν Ath.*Dion.*6(p.50.7; M.25.488B); διὰ τὴν οἰ. καὶ τὴν ἐν καιρῷ διδασκαλίαν *ib.*9(p.52.8; 492C); οὐδὲ γὰρ ὑπόκρισις τὸ πρᾶγμά ἐστιν, ἀλλ' οἰκοδομὴ καὶ οἰ. Chrys.*hom.26.2 in Rom.*(9.714A); ὁ μὲν γὰρ ὀφείλων μεγάλα περὶ ἑαυτοῦ φθέγγεσθαι, ὅταν μικρόν τι εἴπῃ καὶ ταπεινόν, πρόφασιν εὐπρόσωπον ἔχει οἰκονομίας τινὸς ἕνεκεν τοῦτο ποιῶν· ὁ δὲ εὐτελῆ λέγειν ὀφείλων περὶ ἑαυτοῦ, ἂν μέγα τι εἴπῃ, τίνος ἕνεκεν τὰ ὑπερβαίνοντα αὐτοῦ τὴν φύσιν φθέγγεται; τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτι οἰκονομίας τινὸς ἀλλ' ἐσχάτης ἀσεβείας ἐστίν id.*hom.39.1 in Jo.*(8.227A); οἰκονομίας ἕνεκα μὴ ἀκριβολογεῖσθαι σφόδρα περὶ τοὺς μεταγινώσκοντας· οἰκονομίας γὰρ...δεῖται τὸ πρᾶγμα πολλῆς Cyr.*ep.*57 (p.21.25; 5².192D); οὐδὲ αὐτὸν ὑπέθηκεν ὀνομαστὶ τῷ ἀναθεματισμῷ δι' οἰκονομίαν, ἵνα μή τινες τῇ ὑπολήψει τοῦ ἀνδρὸς προσεσχηκότες ἀποβάλωσιν ἑαυτοὺς τῶν ἐκκλησιῶν· ἡ δὲ ἐν τούτοις οἰ. ἄριστόν τι χρῆμα καὶ σοφόν id.*ep.*72(p.18.18; 200B); ἀφεκτέον συνεσθίειν [sc. with those conforming to heresies], εἰ μή τι οἰκονομίας τρόπῳ, καὶ τοῦτο σπανιώτερον Thdr.Stud.*epp.*2.219.5(M.99.1661C); **3.** *accommodation*, ref. attribution to God of ὀργή, θυμός etc. οἰκονομίαι χρήσεως λέξεών εἰσι...ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς τοῖς παιδίοις πρόσωπον ποιοῦμεν οὐκ ἀπὸ διαθέσεως ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν φοβερόν Or.*hom.18.6 in Jer.*(p.160.15; M.13.477C); ταῦτα δὲ πάντα, τὸ κατελθεῖν λέγων ἐξ οὐρανοῦ τὸ πνεῦμα..., οἰκονομίας ἕνεκεν γέγραπται, οὐχ ἱστορικὴν διήγησιν ἔχοντα ἀλλὰ θεωρίαν νοητήν id. *fr.20 in Jo.*(p.501.17); οὐ δεῖ οὖν τὰ κατ' οἰκονομίαν ὡς ἁπλῶς εἰρημένα ἐκδέχεσθαι Didym.(‡Bas.)*Eun.*4 (1.290D; M.29.697B); καὶ γὰρ καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ἐγγαστριμύθου τούτῳ προσέοικε τῆς οἰ. τῷ τρόπῳ Chrys.*hom.6.3 in Mt.*(7.91B); εἰπεῖν δὲ τοῖς μαθηταῖς οὐ θελήσας διά τινα λόγον οἰκονομίας ἀπόρρητον...καὶ τὸν υἱὸν ἔφησε μὴ εἰδέναι, ἀνθρωπινώτερον μὲν περὶ ἑαυτοῦ λέγων ὥσπερ περὶ ἀνθρώπου, φυλάττων δὲ ἑαυτῷ τὸ εἰδέναι πάλιν πάντα ὡς θεός Cyr.*thes.*22(5¹.219C); οἰ. τινὸς ἕνεκεν τὸ μὴ εἰδέναι ποῦ κεῖται Λάζαρος ἔφασκεν *ib.*(221E); ref. Gen.3:9,4:9 εἰ δὲ τρόπον οἰκονομίας εἰσάγεσθαί τινα διὰ τοῦτο δώσετε, μὴ ξενίζεσθε κἂν ὁ τοῦ θεοῦ λόγος ...οἰκονομῶν τι χρήσιμον μὴ εἰδέναι λέγῃ τὴν ἡμέραν ὡς ἄνθρωπος *ib.*(223A); εἰ ἀληθεύει λέγων ὁ σωτὴρ 'πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου'...οὐκ ἐξ ἀσθενείας ἔφησεν 'οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι', ἀλλ' ἔχει λόγον οἰκονομίας τὸ ῥῆμα *ib.*26(244C); πολλάκις καὶ ἅπερ οἶδεν ὡς θεός, ἀγνοεῖν ὡς ἄνθρωπος σχηματίζεται...ὅρα μοι τὴν ἐν τῷ πράγματι πεπλασμένην οἰ.· εἰδὼς γὰρ ὅτι τέθνηκε Λάζαρος...ἀντεπύθετο 'ποῦ τεθείκατε;' id.*Jo.*5.5(4.529C); ref. Christ's prayer in Gethsemane οὐκ ἀποτεύξιν γενέσθαι φαμὲν ἐν τῇ τοῦ σωτῆρος προσευχῇ, οἰ. δὲ μᾶλλον id.*Is.*4.4 (2.669A); ref. S. Paul's difference of manner in addressing various audiences ἔστι δὲ αὐτοῦ τὰς παντοδαπὰς οἰ. ἰδεῖν Thdt.*1Cor.*9:21(3.223); **4.** *prudent handling* or *explanation* of text οἰ. δεῖται γενναίας τὰ λεχθησόμενα Or.*hom.19.15 in Jer.*(p.173.28; M.13.496B); ἔχει τινὰ σοφὴν καὶ ἀναγκαίαν οἰ. ὁ λόγος Cyr.*Ps.*62:12(M.69.1124D); **5.** *prudent reserve* ἐκεῖνα μὲν κατ' οἰκονομίαν, ταῦτα δὲ ὡς ὁ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως βούλεται λόγος, εἴρηκε Ath.*Dion.*24(p.64.12; M.25.516B); ref. Basil's reticence on deity of H. Ghost ἀποβλέποντες εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἀληθείας αὐτοῦ καὶ τὴν οἰ., δοξαζέτωσαν τὸν κύριον τὸν δεδωκότα τῇ

Καππαδοκίᾳ τοιοῦτον ἐπίσκοπον id.*ep.Pall.*(M.26.1168D); οὐ παρρησιάζονται, εἴτε οἰ. τινὶ χρώμενοι περὶ τὸν λόγον, εἴτε δειλίᾳ Gr.Naz.*or.*42.14(M.36.473C); *ib.*43.68(588B); Chrys.*hom.1.1 in Ac.*(9.2E) cit. s. συγκατάβασις; συμβουλῆς...σιγὴν παραινεσάσης καὶ τὴν καλουμένην οἰ. Thdt.*ep.*122(4.1204); **6.** *diplomacy, management, strategy* ἔδοξέ τισι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, οἰκονομίας ἕνεκα τῶν πολλῶν, δεχθῆναι αὐτῶν τὸ βάπτισμα Bas.*ep.*188.*can.*1(3.270B; M.32.669A); *ib.*199 *can.* 47(296E; M.732A); περιέτεμεν ἵνα καθέλῃ περιτομήν· διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν 'Ἰουδαῖος' ἀλλ' 'ὡς Ἰουδαῖος', ὅπερ οἰ. ἦν Chrys.*hom.22.2 in 1Cor.*(10.195A); εἶτα ἡ οἰ. αὐτοῦ· 'γέγονα τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος' id.*hom.6.3 in Eph.*(11.42D); *manœuvre, stratagem* involving 'pious deception' ποικίλας καὶ πολλὰς συντίθησιν ἀπολογίας...τοσαύτῃ κέχρηται λόγων οἰ. ἵνα μὴ πλήξῃ τοὺς ἀκούοντας id.*hom.16.2 in Mt.* (7.205B); ref. Gal.2:14 οὐ μάχης ἦν τὰ ῥήματα ἀλλ' οἰκονομίας id. *comm.inGal.*2:11f.(10.688A); cf. ἀκούων ταῦτα Πέτρος συνυποκρίνεται ὡς ἁμαρτάνων *ib.*2:13(688D); πολλὴ γὰρ ἡ τῆς ἀπάτης ἰσχύς, μόνον μὴ μετὰ δολερᾶς προσαγέσθω τῆς προαιρέσεως. μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἀπάτην τὸ τοιοῦτον δεῖ καλεῖν, ἀλλ' οἰ. τινὰ καὶ σοφίαν καὶ τέχνην ἱκανὴν πολλοὺς πόρους ἐν τοῖς ἀπόροις εὑρεῖν id.*sac.*1.5(p.23.23; 1.370D); ὅτι μὲν οὖν ἔστι καὶ ἐπὶ καλῷ τῇ τῆς ἀπάτης κεχρῆσθαι δυνάμει, μᾶλλον δὲ ὅτι μηδὲ ἀπάτην δεῖ τὸ τοιοῦτον καλεῖν, ἀλλ' οἰ. τινὰ θαυμαστήν, ἐνῆν μὲν καὶ πλείονα λέγειν *ib.*2.1(p.25; 371D); ἔστι γὰρ καὶ καλὴ ἀπάτη...ἣν οὐδὲ ἀπάτην δεῖ καλεῖν· περὶ ἧς φησιν ὁ Ἱερεμίας, ἠπάτησάς με κύριε ...ἐπεὶ καὶ τὸν πατέρα ἠπάτησεν ὁ Ἰακώβ, ἀλλ' οὐκ ἀπάτη ἀλλ' οἰ. ἦν id.*hom.6.1 in Col.*(11.365E); Philost.*h.e.*4.12(M.65.528A); †Leont.B. *sect.*6.6(M.86.1237D); ‡Cyr.*Trin.*17(6[2].23E; M.77.1156C); †Jo.D.*B.J.* 30(M.96.1148C); *trick*, Jo.D.*parall.*(M.95.1225B); *connivance* at evil, †Jo.D.*B.J.*30(1148B); v. συγκατάβασις.

οἰκονομικός, 1. *concerned with management* γραφικήν, οἰ., ἰατρικὴν [sc. τέχνην] Juln.ap.Cyr.*Juln.*7(6[2].235C); hence *belonging to a steward* οἰ. προστασία Isid.Pel.*epp.*3.216(M.78.900A); **2.** *careful, prudent* τὸ τῶν ἀνθρώπων περὶ τὴν τροφὴν οἰ. Or.*Cels.*4.83(p.353.4; M.11.1156C); νοήσωμεν τὸ οἰ. τῆς γραφῆς φόβον θεοῦ γεννῆσαι βουλομένης †Bas.*Is.*265(1.581B; M.30.585A); οὐκ οἰκονομικοί, πηλῷ μαργαρίτην πιστεύοντες Gr.Naz.*or.*41.6(M.36.437B); esp. ref. expenditure, *economical* ὁ...δίκαιος...οὐ...ἀπολαυστικός ἐστι τῶν δεδομένων, ἀλλὰ οἰ. Bas.*ep.*236.7(3.364E; M.32.885A); id.*hom.*7.3(2.54E; M.31.288B); Chrys.*sac.*3.16(p.87.15; 1.397D); **3.** *accommodating, politic* εἶναι οἰκονομικὸν τῷ εἰδέναι πῶς δεῖ ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνασθαι Chrys.*hom.6.3 in Eph.*(11.43A); γέγονεν οἰ. καὶ λοιπὸν ἤσθιε πάντα τὰ παρατιθέμενα *Apophth.Patr.*(M.65.172A); τὸν τῆς οἰ. καὶ κατὰ περίστασιν συμβάσεως τρόπον Jo.VI CP *ep.*(M.96.1428A); πάντα τὰ ἀνθρώπινα τοῦ Χριστοῦ τὰ ἐν εὐαγγελίοις ἀναγεγραμμένα ἐν δοκήσει... καὶ σκιᾷ τινι οἰκονομικῇ ἤτοι προσποιητῇ πεπράχθαι τε καὶ λελέχθαι διδάσκων Anast.S.*haer.*(p.260); **4.** *relative, conditional* ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ οὐκ ἦν ἡ κλῆσις δικαία, ἀλλ' οἰ., προκατασκευάζουσα ὁδὸν τῇ δικαιοσύνῃ ‡Chrys.*leg.*2(6.406D); **5.** *voluntary, deliberate* ὡσάν τις... ἐλεύθερος ὢν δοῦλον ἑαυτὸν παραδίδωσιν...ἵνα...ἐλευθερώσῃ τῇ ἑαυτοῦ οἰ. δουλείᾳ τοὺς πολίτας Or.*comm.in Rom.*6:8ff.(*JTS* 13 p.365); Max.*carit.*4.96(M.90.1072B); **6.** *providential, by* divine *dispensation*; **a.** in gen. κατὰ τὴν οἰ. προδιατύπωσιν Clem.*paed.*1.6(p.105.12; M.8.280C); οὐ κατὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων βούλησιν ἡ ἀλήθεια ἔχει τὴν δύναμιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτῆς διακυβερνητικὴν σοφίαν καὶ οἰ. ἀκαταληψίαν Epiph.*haer.*77.25(p.438.11; M.42.677A); οἰ. ἐπιφορᾶς διὰ τῆς προνοίας ἐπαγομένης Max.*carit.*2.41(M.90.997B); **b.** esp. of Inc., *dispensational, pertaining to the dispensation of the Incarnation* (sts. = *incarnational*) τὴν οἰ. αὐτοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν opp. τὴν αἰώνιον τοῦ μονογενοῦς ὕπαρξιν, Bas.*ep.*210.3(3.315A; M.32.772B); περὶ τῆς...οἰ. τοῦ θεοῦ λόγου δι' ἡμᾶς κενώσεως Didym.*Trin.*3.10(M.39.853C); τὴν...οἰ. γέννησιν Cyr.*Is.*2.1(2.192D); ὁ...λόγος...προῆλθεν ἄνθρωπος...οὐ μεταβολῇ φύσεως...ἀλλ' εὐδοκίᾳ μᾶλλον οἰκονομικῇ id.*ep.*45(p.153.4; 5[2].137A); κένωσις δὲ τῷ θεῷ λόγῳ...τὸ δρᾶσαί τι καὶ εἰπεῖν τῶν ἀνθρωπίνων διὰ τὴν πρὸς σάρκα σύνοδον οἰ. id.*apol.Thdt.*4(p.125.26; 6[1].219C); γέγονεν ἴδιον τῆς ἀνθρωπότητος ἐν Χριστῷ τὸ μονογενὲς διὰ τὸ ἡνῶσθαι τῷ λόγῳ κατὰ σύμβασιν οἰ. id.*inc.unigen.*(5[1].700B); ἀνθρωπότητι γὰρ καθ' ἕνωσιν οἰ. ἀπορρήτως συνενηνεγμένος ὁ ἐκ θεοῦ λόγος νοεῖται Χριστός, ἀνωτέρω μὲν ἀνθρωπότητος ὡς φύσει θεός..., οὐκ ἀτιμάζων δὲ καὶ τὸ ἐν ὑφέσει γενέσθαι δοκεῖν διὰ τὸ ἀνθρώπινον *ib.*(698C); Χριστὸν Ἰησοῦν ὀνομάσας, δι' αὐτοῦ τὰ πάντα γενέσθαι φησίν, ὡς ἑνὸς ὄντος υἱοῦ καθ' ἕνωσιν οἰ. id.*Arcad.*(p.76.10; 5[2].63C); εἷς γὰρ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς καθ' ἕνωσιν οἰ., τὴν πρὸς...τὸν ἐκ θεοῦ λόγον *ib.*(p.86.2; 78B); Χριστὸς καὶ κύριος εἷς καθ' ἕνωσιν οἰ. συνενεχθέντος τοῦ λόγου πρὸς τὸ ἀνθρώπινον *ib.*(p.106.1; 107E); οὐκ ἄρα ψιλῇ συναφείᾳ τῇ πρὸς θεὸν λόγον τετιμημένος ἄνθρωπος ὁ Χριστός, συνόδῳ δὲ μᾶλλον τῇ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον καθ' ἕνωσιν οἰ. υἱὸς εἷς καὶ κύριος id.*Pulch.*(p.44.3; 5[2].154C); id.*apol.Thdt.*1(p.212.15; 6[1].206B); *ib.*6(p.129.27; 224A); ἔστιν οὖν ὁ λόγος οὐκ ἀσθενείας ἀπόδειξις, ἀλλ' οἰ. ἀσθενείας [i.e. in respect of the Incarnation] id.*thes.*26(5[1].243E).

οἰκονομικῶς, 1. *prudently* οἰκονομικώτατα δὲ περιέκρυβεν ἑαυτὴν ἡ Ἐλισάβετ Or.*schol.in Lc.*1:24(M.17.320A); **2.** *relatively, conditionally* τὸ...ἁρμόζον τοῖς πολλοῖς μετὰ τοῦ οἰ. ἀληθοῦς opp. τὰ βαθύτερα, Or. *Cels.*5.19(p.20.23; M.11.1209A); Cyr.*Abac.*35(3.549E); κἂν τῇ παλαιᾷ οἰ. ἡ θεία γραφὴ λέγει πολλά Thdt.*eran.*2(4.110); hence in various senses opp. absolutely; *progressively, according to capacity* καθ' ἡλικίαν καὶ προκοπὴν οἰ. δεδομέναι [sc. διαθῆκαι], δυνάμει μία οὖσαι Clem.*str.*2.6(p.128.24; M.8.964C); ἡ χάρις οἰ. παιδεύει ἕως ὅτε φθάσῃς εἰς τέλειον ἄνδρα Mac.Aeg.*hom.*32.10(M.34.740D); *with accommodations, in a modified form*, Or.*ep.*1.12(M.11.77B); Cyr.*Juln.*10(6[2].360A); *for a particular purpose, in special circumstances* οἰ. ἐν αὐτοῖς [sc. Balaam and Caiaphas] ὁ λόγος οὐ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ πρὸς τὸν καιρόν †Bas.*Is.*4(1.381A; M.30.125A); οὐ γὰρ ἔδει πρόφασιν αἰσχρᾶς...ζωῆς γενέσθαι πολλοῖς τὸ οἰ. πρὸς ἕνα κατὰ καιροὺς εἰρημένον Cyr.*Os.*2(3.11A); κηρύττεται δὲ καὶ διὰ τῶν...γραμμάτων, ποτὲ μὲν ὡς ὅλος ὢν ἄνθρωπος, σεσιωπημένης αὐτοῦ τῆς θεότητος οἰ.· ποτὲ δὲ αὖ πάλιν ὡς θεός, σεσιωπημένης αὐτοῦ τῆς ἀνθρωπότητος id.*Thds.*29(p.60.27; 5[2].25D); **3.** *deliberately, voluntarily* ταύτην [sc. wealth] οἰ. ἀποθέσθαι βέλτιον Mac.Mgn.*apocr.*3.12(p.83.21); Cyr. *Jo.*2.5(4.210D); ἔστιν ὅτε πτωχοτέρως τῶν καθ' ἡμᾶς δείκνυσιν ὁ Χριστὸς ἐν ἑαυτῷ τὰ καθ' ἡμᾶς ἑκουσίως καὶ οἰ. Anast.S.*hod.*13(M.89.221C); **4.** *diplomatically, by way of accommodation*, Clem.*paed.* 2.1(p.166.6; M.8.405B); τυπικά τινα ποιεῖν, ἵνα τοὺς τῷ τύπῳ δεδουλωμένους οἰκονομικώτατα ἐλευθερώσας τῶν τύπων προσαγάγῃ τῇ ἀληθείᾳ Or.*Jo.*13.18(p.242.26; M.14.429B); ἀπολογίαν πιθανὴν ἐπορίσαντο, καὶ ἔδοξε τοῦτό πως οἰ. γενέσθαι Ath.*ep.Rufin.*(M.26.1180C); Chrys.*hom.65.3 in Mt.*(7.648B); οἰ. οὐκ ἐμνημόνευσεν τοῦ ἀνδρὸς...ὀνομαστί Cyr.*ep.*72(p.18.17; 5[2].200B); οἰ. τοίνυν ἀγνοεῖν ὑπεκρίνετο πάσης ἅμα κτίσεως γινώσκων ἀπόρρητα ‡Caes.Naz.*dial.*30(M.38.893); **5.** *providentially, by* divine *dispensation*; **a.** in gen. οἰ. ἐποίησε γενέσθαι τὸν λιμὸν ἵνα δι' αὐτὸν κατελθόντες εἰς Αἴγυπτον Ath.*exp.Ps.*104:16(M.27.444C); Gr.Nyss.*or.catech.*8(p.43.16; M.45.33D); Chrys.*hom.18.4 in 1Cor.*(10.157D); οἰ. συμβέβηκέ σοι τοῦτο Nil.*epp.*2.283(M.79.341B); **b.** esp. ref. Inc., *according to the dispensation of the Incarnation, incarnately*, with additional sense of *by way of accommodation* or *limitation*; hence freq. = ἀνθρωπίνως: ταῦτα δὲ πάντα Χριστὸς οἰ. ὡς ἄνθρωπος ηὔχετο, θεὸς ὢν ἀληθινός Hipp. *Jud.*4(p.20.11; M.10.789C); id.*theoph.*2(p.258.10; M.10.853B) cit. s. φυσικῶς; ἅπερ οἶδε φυσικῶς ὡς θεός, ταῦτα πάλιν ἀκούειν λέγεται διὰ τὸ ἀνθρώπινον οἰ. Ath.*exp.Ps.*44:2(M.27.208C); οἰ. ὁ σεσαρκωμένος θεὸν ἑαυτοῦ τὸν πατέρα καλεῖ *ib.*88:27(389C); τὴν μὲν φύσιν νόει θεοπρεπῶς, τὰ δὲ ταπεινότερα τῶν ῥημάτων δέχου οἰ. Bas.*hom.*15.2(2.132D; M.31.468C); τὸ τῆς ἀγνοίας ἐπὶ τὸν οἰ. πάντα καταδεξάμενον, καὶ προκόπτοντα...σοφίᾳ καὶ χάριτι, λαμβάνων τις id.*ep.*236.1(3.361D; M.32.877C); οὐκ ἄλλου καὶ ἄλλου θελήματος ἔμφασιν ἔχει...ἀλλ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, θεϊκῶς μὲν ἐνεργουμένου οἰ. δὲ παραιτουμένου τὸν θάνατον Apoll.*fr.*109(p.233.6)ap.Max.*opusc.*(M.91.169D); ἡ δόξα οἰ. κατασκηνοῖ ἐν τῇ γῇ ἡμῶν Gr.Nyss.*Apoll.*17(M.45.1157A); Epiph.*haer.*69.61(p.209.24; M.42.300C); τεταπείνωκεν ἑαυτὸν καθεὶς οἰ. ἐν τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις Cyr.*Chr.un.*(5[1].742B); ὁ κένωσιν τὴν ἐθελούσιον οἰ. δι' ἡμᾶς ὑπομείνας id.*Pulch.*3(p.27.29; 5[2].130C); θεὸς μὲν τῇ φύσει, ἄνθρωπος δὲ καθ' ἡμᾶς ὁ αὐτὸς οἰ., ὅτε γέγονεν ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα id.*Arcad.*(p.82.30; 5[2].73C); τὰ πρέποντα σώζειν βουλόμενος πάντα οἰ. ἐποίει, καὶ συνεχώρει τῇ σαρκὶ δεικνύειν τὰ αὐτῇ ἀκόλουθα id.*deip. BMV* 28(p.31.21; M.76.288C); ἣν [sc. ἡμέραν] ἀγνοεῖν ἔφησεν οἰ., ἀποσώζων πάλιν τῇ ἀνθρωπότητι τὴν αὐτῇ πρέπουσαν τάξιν· ἀνθρωπότητος γὰρ ἴδιον τὸ μὴ εἰδέναι τὰ μέλλοντα id.*thes.*22(5[1].218C); οὐ κατὰ φύσιν ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ θεὸς λέγεται, ἀλλὰ καθὸ γέγονεν ἄνθρωπος οἰ. *ib.*9(71E); ἔκλαυσεν ἀνθρωπίνως ἵνα τὸ σὸν περιστείλῃ δάκρυον... ἐδειλίασεν οἰ. ... ἵν' ἡμᾶς εὐτολμωτάτους ἀποφήνῃ id.*apol.Thdt.*10(p.139.19; 6[1].234A); ἀλώβητον...ἐν ἑαυτῷ τὸ τῆς ἰδίας φύσεως ἀνασώζων ἀξίωμα, προσλαβὼν δὲ τὸ ἀνθρώπινον οἰ. id.*dial.Trin.*1(5[1].405A); τὰ μὲν θεολογικῶς, τὰ δὲ οἰ. ἡ θεία λέγει γραφή...οὐ χρὴ τὰ οἰ. εἰρημένα τοῖς θεολογικοῖς συναρμόττειν Thdt.*eran.*2(4.110); ἀκούων τόν... υἱὸν προσευχόμενον, κατὰ τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως λόγον λάμβανε· προσεύχεται γὰρ οἰ., θαυματουργεῖ δὲ θεοπρεπῶς...εἷς καὶ ὁ αὐτός Leont.B.*parasc.*(M.86.1997B); φαίνεται γὰρ ὁ αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος, καὶ τὸ κατὰ φύσιν ὑπάρχων θεός, θέλων οἰ. παρελθεῖν τὸ ποτήριον Max. *opusc.*(M.91.84B); ὅ τε λόγος θεός ἐστι κατὰ φύσιν καὶ οὐ σάρξ, εἰ καὶ οἰκείαν ἐποιήσατο τὴν σάρκα οἰ. id.*ep.*12(M.91.472C); τὰ μὲν γάρ... κατὰ φύσιν οἰ. πέπρακταί τε καὶ λέλεκται, οἷον ὁ ἐκ παρθένου τόκος...ἡ πεῖνα, ἡ δίψα...τὰ δὲ κατὰ προσποίησιν, οἷον τὸ ἐρωτᾶν ποῦ τεθείκατε Λάζαρον Jo.D.*f.o.*4.18(M.94.1185B).

οἰκονόμος, ὁ, A. *steward*; **1.** ref. spiritual things συγκοπιᾶτε

ἀλλήλοις...ὡς θεοῦ οἰκονόμοι Ign.*Polyc*.6.1; ὁ ἐμὸς κύριος...τὸν οἰ. τὸν ἑαυτοῦ οὐ καταδικάσει Just.*dial*.125.2(M.6.765C); exeg. 1Cor.4:1 οἰκονόμους δὲ εἶπε, δεικνὺς ὡς οὐχ ἅπασιν αὐτὰ χρὴ διδόναι Chrys. *hom.10.2 in 1Cor*.(10.83A); λάβωμεν τὸν μισθὸν τῶν πιστῶν καὶ φρονίμων οἰ. *Lit.Jac*.(p.194.19); of pastors ὡς κακοὶ οἰ. τῶν ψυχῶν Bas.*reg.br*.149(2.465D; M.31.1181A); πᾶσι τοῖς ψυχῶν οἰ., καὶ τοῦ λόγου ταμίαις Gr.Naz.*or*.42.13(M.36.473A); of administrator of penance ἐπισκοποῦντος δηλαδὴ τοῦ οἰ. ἐξ αὐτοῦ τοῦ βίου τὴν ἰατρείαν Gr.Nyss.*ep.can*.8(M.45.236A); **2.** of a state official; also of a city official, Thdt.*Rom*.16:23(3.162); **3.** of an eccl. administrator, local official having charge of revenues and property τοὺς οἰ. τῆς ἐκκλησίας Bas.*ep*.237.1(3.365B; M.32.885B); ὥστε γνώμῃ παντὸς ἱερατείου οἰ. ἀποδειχθῆναι ἕτερον Thphl.Al.*common*.9(M.65.41D); οἰ. γὰρ εἴρηται παρὰ τὸ οἰκεῖα αὐτῶν νέμειν τοῖς πένησιν Isid.Pel.*epp*.1.269 (M.78.341C); *ib*.2.127(568B); βούλονται γὰρ τοὺς μὲν οἰ. τῆς ἐκκλησίας, ἤτοι τοὺς τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων χειριστὰς ἐκβαλεῖν Cyr.*ep*. 77(p.66.34; 5².209A); περὶ δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς προσόδου καὶ τῶν ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας προσποριζομένων τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ...διοικεῖται τὰ πράγματα διὰ οἰ. ἐκ τοῦ κλήρου προβαλλομένων Phot.Tyr.*libell*. (p.16.1; H.2.505C); τὴν μέντοι πρόσοδον τῆς χηρευούσης ἐκκλησίας σώαν παρὰ τῷ οἰ. τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας φυλάττεσθαι CChalc.*can*.25; πᾶσαν ἐκκλησίαν ἐπίσκοπον ἔχουσαν καὶ οἰ. ἔχειν ἐκ τοῦ ἰδίου κλήρου οἰκονομοῦντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου *ib*.26; οἱ...οἰ. δαπάνην ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιδοῖεν πόρων Justn.*nov*.3.2 (p.22.36); πρεσβύτερος καὶ οἰ. *Chron.Pasch*.p.378(M.92.968B); περὶ τοῦ χρῆναι τὸν οἰ. ἐκ τοῦ κλήρου τῆς ἐκκλησίας εἶναι Phot.*nomoc*.10.1 tit.(p.456; M.104.1144B); τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀρχόντων...πρῶτός ἐστιν ὁ μέγας οἰ. *Euchol*.(p.226); duties, *ib*.(p.228); rite of institution in office, *ib*.(p.232); διακόνου [κ]αὶ οἰ. *CIG* 4.8822 (Phrygia, ? date); **4.** of a monastic official [οἰ]κονόμους τῆς μονῆς *PLond*.1913.13; τοῦ οἰ. ἐζήτησα χρείαν Ephr.2.124F; Pall.*h.Laus*.10(p.30.11; M.34.1028C); Dor.*doct*.9.2(M.88.1720A); ὁ τῆς Μεγίστης λαύρας οἰ. Cyr.S.*v.Sab*.58 (p.159.25); Jo.Mosch.*prat*.5(M.87.2856D); Thdr.Stud.*epp*.2.50(M.99.1260C); **5.** of dispensers of alms in gen., exeg. 1Cor.16:2 γενοῦ φύλαξ χρημάτων ἱερῶν, αὐτοχειροτόνητος οἰ. πενήτων Chrys.*hom.43.1 in 1Cor*.(10.401B).

B. *administrator, governor*; met., of God πάντων...οἰκονόμον Ar. *ep.Alex*.(p.243.30; M.26.709A); ἕνα τὸν τῆς δημιουργίας ἁπάσης οἰ. Eus.*d.e*.4.1(p.151.4; M.22.252B); ὁ σοφὸς τῆς ζωῆς ἡμῶν οἰ. Bas.*ep*. 263.1(3.405A; M.32.976C); ὁ τῶν ὅλων ἀγαθὸς οἰ. Gr.Nyss.*bapt.diff*. (M.46.416C); of Christ ὁ ἡμέτερος καλὸς οἰ. *A.Phil*.18(p.10.5); οἰ. πάντων Didym.*Trin*.3.4(M.39.836D); of H. Ghost εἰς οἰ., ἐν γὰρ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ, τὸ διέπον τὰ πάντα Iren.*haer*.4.36.6(M.7.1098A); pagan Κρόνος...τῆς εἱμαρμένης οἰ. Tat.*orat*.9(p.10.24; M.6.828A); of invisible agents assisting in government of Nature, Or.*Cels*.8.31 (p.246.27; M.11.1561D).

*οἰκοπαῖς, ὁ, *house-servant*, v.l. *T.Abr*.B 14(p.118.26n.).

*οἰκοποι-έω, *build a temple*, met. ὁδοποιεῖν...ἑαυτοὺς τῷ κυρίῳ παιδευόμεθα, καὶ ~εῖν δι' ἐναρέτου πολιτείας ‡Caes.Naz.*dial*.30(M.38.893).

οἶκος, ὁ, **1.** *house, dwelling-place*; hence *household* ἀσπάζομαι τοὺς οἰ. τῶν ἀδελφῶν μου σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις Ign.*Smyrn*.13.1; of a bishop's household (ref. 1Tim.3:2,4) οἰ. δὲ κυριακὸν 'μιᾶς γυναικὸς' συνίστησι συζυγία Clem.*str*.3.18(p.246.19; M.8.1212B); **2.** *house, lineage*, ref. Mt.21:9,15 ζητήσεις δὲ πότερον ταυτόν ἐστιν οἰ. Δαυίδ, καὶ υἱὸς Δαυίδ. καὶ εἰ μὴ ταυτόν ἐστιν, ἡμάρτηται τὸ κατὰ Ματθαῖον γραφικῶς ὀφεῖλον ἔχειν ἤτοι δὶς τῷ οἴκῳ Δαυίδ, ἤτοι τῷ υἱῷ Δαυίδ Or.*sel.in Ps*.9:2(M.12.1184C); **3.** *house* of God or of prayer, *shrine, (church-)building* ἐπεισελθόντες εἰς τὸν οἰ. τοῦ θεοῦ προσευχομένων ἐκεῖ πάντων Hipp.*Dan*.1.20.3(M.10.693D); μήτε τῶν ἐκκλησιῶν τοὺς οἰ. καθελών Eus.*h.e*.8.13.13(M.20.780B); cf. οἰ. ἐκκλησιῶν οἰκοδομεῖν *ib*.9.9a.11(829A); ἵνα αὖθις ὦσιν Χριστιανοὶ καὶ τοὺς οἰ. ἐν οἷς συνήγοντο, συνθῶσιν Galerius *ib*.8.17.9(793B); οἰ. εὐκτήριον θεοπρεπῆ ἀμφὶ τὸ σωτήριον ἄντρον Eus.*v.C*.3.29(p.91.9; M.20.1089A); *ib*.3.43(p.96.1; 1104A); τῶν αἱρετικῶν τοὺς εὐκτηρίους, εἴ γε εὐκτηρίους ὀνομάζειν οἴκους προσήκει Const.*ib*.3.65(p.112.29; 1141C); εἴ τις διδάσκοι, τὸν οἰ. τοῦ θεοῦ εὐκαταφρόνητον εἶναι..., ἀνάθεμα ἔστω CGangr.*can*.5; περὶ τοῦ μὴ συγχωρεῖν τοῖς αἱρετικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸν οἰ. τοῦ θεοῦ ἐπιμένοντας τῇ αἱρέσει CLaod.*can*.6; ὁ οἰ. ἔστω ἐπιμήκης, κατὰ ἀνατολὰς τετραμμένος *Const.App*.2.57.3; μήτε γὰρ εἶναί τι κοινὸν τάφοις καὶ εὐκτηρίοις οἰ. Bas.Sel.*v.Thecl*.2.15(M.85.592C); ἐποίησε... εὐκτήριον οἰ. μέγαν τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς θεοτόκου, ἀνανεώσας καὶ τὸν οἰ. τοῦ ἁγίου Προκοπίου *Chron.Pasch*.p.327(M.92.841A); οἰ. τῶν ἁγίων Μακκαβαίων *ib*.392(1005D); in conjunction with various adjs.: *basilica* τοῦ βασιλείου οἰ. Eus.*v.C*.3.36(p.94.8; 1096C); *ib*.4.59 (p.141.22; 1209B); *oratory* τὰς πάντων ἔκρουε κέλλας, συνάγων αὐτοὺς εἰς τοὺς εὐκτηρίους οἰ. Pall.*h.Laus*.43(p.130.16; M.34.1210C) v. supra; *vestibule* εἰς τὸν προαύλιον τοῦ βαπτιστηρίου οἶκον Cyr.H.*catech*.19.2; of a martyr's shrine ἀνεδομήσατο αὐτῶν [sc. relics of the forty martyrs] οἶκον *Chron.Pasch*.p.319(813A); οἰ. σωμάτων παλαιῶν ἀνδρῶν καὶ ἐνίων γε ἐπ' εὐσεβείᾳ μαρτυρουμένων ‡Jo.D.*Artem*.55 (p.92.15; M.96.1301D); of any grave or tomb οἰ. αἰώνιος *CG–CI* 1 pp.93 (Salamis, ? date) and 101 (Athens, ? saec. iv); οἰ. δὲ τοῦτον ἐδωρήσατό μοι πατὴρ Διονύσιος *BCH* 7 p.239 (Corycus, saec. iv–v); τετράσωμον δὲ ὗκον *MAMA* 1.235 (Phrygia, ? date); **4.** met.; **a.** of Church τὸν οἰ. τοῦ θεοῦ Herm.*sim*.9.14.1; Const.*ep*.ap.Eus.*v.C*.2.55 (p.63.36; M.20.1029D); τὸν φαιδρότατον τῆς σῆς ἀληθείας οἰ. *ib*.2.56(p.64.13; 1032B); Bas.*hom.in Ps*.29(1.124E; M.29.308A) cit. s. ἐγκαινισμός; **b.** of individuals τὸ γὰρ ἔνοικον πνεῦμα, λοιπὸν οἰ. θεῖον τὴν διάνοιάν σου ἐργάζεται Cyr.H.*procatech*.6; ἡ παρθένος...ἔστω ἁγία σώματι καὶ ψυχῇ..., ὡς οἰ. Χριστοῦ *Const.App*.4.14.2; οἰ. γὰρ θεοῦ ἑαυτὸν ἐτέλεσας *BCH* 7 p.239 (Corycus, ? date); of unregenerate heart οἰ. δαιμονίων *Barn*.16.7; **c.** of Christ's body, exeg. Pr.9:1 τὸν οἰ. τὴν τῆς σαρκὸς τοῦ κυρίου κατασκευὴν διὰ τοῦ λόγου αἰνίσσεται Gr.Nyss.*Eun*.3(2 p.16.12; M.45.580D); κατεσκεύασεν οἰ. τὴν ἐκ παρθένου σάρκα...ἢ καὶ οἰ. τὴν ἐκκλησίαν...ἢ τὸν σοφὸν ἄνδρα Chrys. *fr.in Pr*.9:1(p.166; M.64.679A); exeg. Ps.29:1 v. s. ἐγκαινισμός; exeg. Cant.2:4 'εἰς οἰ. τοῦ οἴνου': εἰς τὸ τοῦ κυρίου σῶμα συγκεράσατέ με Ph.Carp.*Cant*.40(M.40.61C); **d.** of heaven τῆς κλήσεως χάριν καὶ τῆς εἰς οἰ. ἀνακομιδῆς Clem.*str*.7.11(p.46.3; M.9.488C); *A.Petr.et Paul*.82(p.215.16); **e.** of God, exeg. Jer.12:7 ἴδε αὐτοῦ οἰ. ὄντα τὸν θεόν Or.*hom.10.7 in Jer*. (p.77.12; M.13.365C); **5.** met., a kind of *hymn* as a building composed of praises, *Euchol*.(pp.54,57,531,541); **6.** astrol. τὰς δὲ δεκαδύο θύρας τοὺς δώδεκα οἰ. ἱστόρησε τοῦ ζῳδιακοῦ Jo.Mal.*chron*.p.175(M.97.280D); of planetary houses or spheres, followed by that of the fixed stars ἔλθε ἡ μήτηρ τῶν ἑπτὰ οἰ., ἵνα ἡ ἀνάπαυσίς σου εἰς τὸν ὄγδοον οἰ. γένηται *A.Thom*.A 27(p.142.18).

οἰκουμένη, ἡ, [sc. γῆ]; **1.** *inhabited land*, of Judaea τὴν οἰ. τὴν ἀοίκητον Chrys.*hom.7.1 in Mt*.(7.104A); of scenes of S. Paul's preaching, id.*hom.32.4 in Rom*.(9.759C); **2.** *world*; of Roman empire; also οἰ. ... τὴν Βαβυλῶνα λέγει Thdt.*Is*.13:9(p.67.3; 2.262); roughly, of Mediterranean world, Chrys.*hom.div*.8.1(12.372C); of Western world, Bas.*ep*.243.1(3.373A; M.32.904B); **3.** *earth, world*, loosely or generally σύ, κύριε, τὴν οἰ. ἔκτισας *1Clem*.60.1; ref. Sap.1:7 εἰ τὴν οἰ. πληροῖ Didym.*Trin*.3.2(M.39.804C); σὺ γὰρ ὁ σταυρωθεὶς... ἀνεφάνης τῆς οἰ. δημιουργός Chrys.*exp.in Ps*.8:4(5.86B); τῷ ἐνδύσαντι τὴν οἰ. ἀθανασίαν, τούτῳ προσπέσωμεν Sever.*creat*.5.9(M.56.483); as scene of life and activity of Christ and Church τῶν κατὰ τὴν οἰ. ἐκκλησιῶν *M.Polyc*.5.1; Just.*dial*.53.5(M.6.593B); ἡ μὲν γὰρ ἐκκλησία, καίπερ καθ' ὅλης τῆς οἰ. ἕως περάτων τῆς γῆς διεσπαρμένη Iren.*haer*.1.10.1(M.7.549A); εἰ μὴ τὰ τῆς οἰ. τῇ Ἰησοῦ ἐπιδημίᾳ μετεβέβλητο πανταχοῦ ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον Or.*Cels*.2.30(p.158.19; M.11.852A); Χριστὸν Ἰησοῦν, ἵνα συναναγραφεὶς τοῖς ἐν τῇ οἰ. ἁγιάσῃ τὴν οἰ. id.*hom.11 in Lc*.(p.82.8f.); κατῆλθεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς οἰ. ὁ λόγος καὶ ἐσαρκώθη Meth.*res*.2.24(p.380.13; M.18.329D); Eus.*h.e*.4.15.15(M.20.348B); τὰς καθ' ὅλης τῆς οἰ. ἐκκλησίας *ib*.5.21.1(485D); πάσης τῆς οἰ. τὴν ἀποστολικὴν πίστιν κρατούσης Ath.*ep.Jov*.2(M.26.817A)ap.Thdt. *h.e*.4.3.9; id.*ep.Afr*.1(M.26.1029A); ἐκ τοῦ πλήθους τῶν κατὰ τὴν οἰ. ἐπισκόπων Bas.*ep*.204.7(3.307A; M.32.753C); διδάσκαλος τῆς οἰ. ... ὁ Χριστός Ammon.*Jo*.15:13(M.85.1496B); ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς οἰ. Chrys. *hom.32.4 in Rom*.(9.759C); διδασκάλῳ [sc. Basil] τῆς οἰ. Thdt.*h.e*. 4.19.12(3.982); so of Chrysostom, id.*ep*.151(4.1313); in connexion with primacy of Roman see τὴν τῆς οἰ. προκαθημένην id.*Rom*. 16:16(3.160); and city, id.*ep*.113(1187); of see of Constantinople Νεστόριος...τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν τῶν ὀρθοδόξων καθολικῆς ἐκκλησίας τὴν προεδρίαν πιστεύεται, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τῆς οἰ. ἁπάσης id.*haer*.4.12(4.370); Eustrat.*v.Eutych*.10(M.86.2285C); **4.** *the whole world*, i.e. *everybody*, colloquially ὅταν ἡ οἰ. πᾶσα παρῇ Chrys.*hom.87.1 in Mt*.(7.818C); **5.** of inhabited world opp. desert, ‡Pall.*h.mon*. 1.54(p.21.2,4; M.34.1124D); *ib*.2.5(p.25.20; 1027C); **6.** of another world, CAlex.*ep*.ap.Ath.*apol.sec*.8(p.94.25; M.25.264B); Chrys.*hom.69.4 in Mt*.(7.685B); of world to come, exeg. Heb.2:5, id.*hom.4.1 in Heb*.(12.39C); οἰ. μέλλουσαν τὸν μέλλοντα βίον ἐκάλεσε Thdt.*Heb*. 2:5(3.556); **7.** of world as fallen into sin πέπτωκεν ἡ οἰ. καὶ δεῖται ἀνορθώσεως Or.*hom.8.1 in Jer*.(p.56.29; M.13.337B); τὴν οἰ. ἐπ' ὄψιν κειμένην Chrys.*pan.Bab*.1.1(2.532C).

οἰκουμενικός, *of the whole world, world-wide, universal*; **1.** in gen. ἀγὼν ἰσελαστικὸς ἔσται εἰς πόλιν οὐράνιον, οἰ. δέ τε πᾶσιν *Orac.Sib*. 2.40; of Flood, Or.*sel.in Gen*.(M.12.109A); ἵνα καθολικὸν γεῦμα παράσχῃ τῆς οἰ. σωτηρίας Tit.Bost.*fr.Lc*.11:14(p.203); Ἰησοῦς τὰς οἰ. ἁμαρτίας ἀναλαβὼν ἀπέθανεν Cyr.H.*catech*.3.12; εἰ ὁ πρωτόπλαστος ἀπὸ γῆς ἤνεγκεν οἰ. θάνατον *ib*.13.2; ἡ οἰ. γῆ *ib*.15.24; ref. Ac.15:29 ἐξ ἁγίου πνεύματος οἰκουμενικόν ἐστι τὸ διάταγμα *ib*.17.29; ref. Mal.

1:11,14 θεῷ τῷ εἰπόντι περὶ τῆς οἰ. αὐτοῦ ἐκκλησίας *Const.App.*7.30.2; ὁ τῆς οἰ. νηστείας δημιουργός Pall.*v.Chrys.*12(p.76.8; M.47.43); ἡμέραν τῆς οἰ. διαγνώσεως Nil.*epp.*3.133(M.79.445A); τῆς οἰ. χάριν εἰρήνης Attic.*ep.Cyr.*(p.24.24; M.77.352B); κριτὰς ἐσχήκαμεν οἰ. τοὺς ἁγίους μαθητάς Cyr.*glaph.Gen.*7(1.229C); of apostles ἰατροὺς ἀπέδειξεν οἰ. id.*glaph.Dt.*(1.426D); οἰ. ὀνομάζει φθορὰν τὴν κατὰ πολλῶν ἐθνῶν γενομένην Cyr.*Is.*2.5(2.335C); τῇ οἰ. καὶ τῇ ἡμετέρᾳ εὐπραγίᾳ Basilisc.*encycl.*(p.51.14; M.86.2601C); of acknowledged doctors, e.g. Ath., Cyr.ap.Jo.D.*Jacob.*(M.94.1497A); Chrys., *Theodori lapsi responsio* tit.(int. opp. ‡Chrys.; Gaume 1.801A); **2.** of councils, *general, oecumenical*; **a.** of Nicaea (325), Eus.*v.C.*3.6(p.79.26; M.20.1060B); ἡ οἰ. σύνοδος...τὸν Ἄρειον ἐξέβαλε τῆς ἐκκλησίας Ath.*Ar.*1.7(M.26.25B); id.*syn.*33.1(p.260.31; M.26.752A); id.*ep.Afr.*2(M.26.1032B); Epiph.*haer.*70.9(p.242.4; M.42.353C); cf. τῆς κατὰ Νίκαιαν ὁρισθείσης οἰ. καὶ ἐκκλησιαστικῆς πίστεως Marcell.*ep.ib.*72.11(p.265.25; M.42.397B); **b.** of other specified councils, Sardica, Justn.*conf.*(p.106.2)ap. *Chron.Pasch.*p.369(M.92.944C); CP(381), CCP(382)*ep.*ap.Thdt.*h.e.*5.9.13(3.1032); Eph.(431), CEph.(431)*can.*proem.(*ACO* 1.1.3 p.26.8; H.1.1621A); Chalc., Thdr.Al.*libell.*(p.15.32; H.2.321D); Nic. (787), Thdr.Stud.*epp.*2.162(M.99.1516A); **c.** of councils specified by number τῶν ἐγκρίτων οἰ. πέντε συνόδων CLater.*can.*17; μνήσθητι, κύριε, τῶν ἁγίων μεγάλων καὶ οἰ. ἓξ συνόδων *Lit.Jac.*(p.216.18); τῶν ζ' οἰ. συνόδων ‡Anast.Ant.*serm.*4(M.89.1397A); **d.** in gen. ἄνευ ἐπικρίσεως συνόδου οἰ. ἀναβαπτίζειν τοὺς ἐρχομένους...ἀπὸ Ἀρειανῶν Epiph.*exp. fid.*13(p.513.24; M.42.808A); ἡ οἰ. σύνοδον ταράττειν CCP(381)*can.*6; ἕως ἂν δῷ κύριος χώραν οἰ. συνόδου Pall.*v.Chrys.*20(p.140.20; M.47.78); **3.** as title, *universal, oecumenical*, of pope of Rome οἰ. ἀρχιεπισκόπῳ καὶ πατριάρχῃ Thdr.Al.*libell.*(p.15.31; H.2.321D); *Libell.* ap.CCP(536)*act.*1(*ACO* 3 p.136.30; H.2.1204A); Const.Pogon.*sacr.*1 (M.*PL.*87.1147A); of patriarch of CP Μηνᾶς ἀρχιεπίσκοπος...καὶ οἰ. πατριάρχης Menas *ep.Anthim.*(H.2.1253E; v.l. p.176.31); Const. Pogon.*sacr.*2(H.3.1049A); of Dioscorus of Alexandria, cf. *universalis archiepiscopus Dioscurus*, Olympius Evazensis ap.CEph.(449)(H.2.229B); of patriarchal sees τῶν μεγάλων καὶ οἰ. θρόνων, Ῥώμης τε, φημί, καὶ Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας τε καὶ Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων Thphn.*chron.*p.2(M.108.60A).

***οἰκουργέω,** *keep house, perform household tasks*, *1Clem.*1.3.

οἰκουρ-έω, *keep house*, fig. ~εῖ γὰρ ἐν τῷ νῷ τούτων ἡ κακία πολλάκις Mac.Aeg.*elev.*20(M.34.905C); exeg. Cant.2:9 ἔνδον ~οῦσαν τὴν νύμφην Gr.Nyss.*hom.5 in Cant.*(M.44.864C).

οἰκουρία, ἡ, *housekeeping*, Clem.*str.*4.8(p.275.26; M.8.1272C); Chrys.*hom.20.7 in Eph.*(11.154B).

οἰκουρικός, *home-made*, Clem.*paed.*3.11(p.273.17; M.8.641B).

οἰκοφθορία, ἡ, 1. *ruin of property*, Dionysius Halicarnassensis ap.Eus.*p.e.*4.16(158D; M.21.277B); **2.** *corruption of homes*, Bas.*ep.*289(3.427C; M.32.1025B).

οἰκοφθόρος, ὁ, *corrupter of a home*, Ign.*Eph.*16.1; *Orac.Sib.*2.257.

***οἰκτείρησις, ἡ,** *mercy*, Clem.*paed.*1.9(p.141.12; M.8.353C).

οἰκτείρ-ω (οἰκτειρ-έω), 1. *pity, have compassion on*, of Logos ὁ δὲ οὐ νῦν γε πρῶτον ᾤκτειρεν ἡμᾶς τῆς πλάνης Clem.*prot.*1(p.8.1; M.8.61C); ὁ θεὸς ~ήσας ἡμᾶς...κατέπεμψεν βοήθημα Meth.*symp.*4.2(p.47.9; M.18.88D); ὁ τοῦ θεοῦ λόγος...τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν ~ήσας...λαμβάνει ἑαυτῷ σῶμα Ath.*inc.*8.2(M.25.109B); pass. οἰκτίρμων καρδία δῆλον ὅτι ~ήσεται Marc.Er.*opusc.*1.27(M.65.909A); **2.** *lament*, *Pers.*208* (p.3.24).

οἰκτιρμός, ὁ, *mercy, pity, compassion*, plur. ἀθετήσας γάρ τις νόμον Μωσέως, χωρὶς οἰ. ... ἀποθνήσκει Cyr.*Ps.*6:2(M.69.744A); of God ἔδωκέ με ὁ κύριος εἰς οἰ. ἐνώπιον τοῦ δεσμοφύλακος *T.Jos.*2.3; τοὺς προσπεφευγότας τοῖς οἰ. αὐτοῦ *1Clem.*20.11; λυτήριοι δὲ καὶ οἱ τοῦ θεοῦ πάντως οἰ. θανάτου καὶ ἁμαρτημάτων Meth.*symp.*10.2(p.123.14; M.18.196A); τὸ πλῆθος τῶν οἰ. τοῦ θεοῦ Cyr.H.*catech.*2.6; ὁ νόμος τῆς ἐλευθερίας...πληροῦται διὰ τῶν οἰ. τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Marc.Er.*opusc.*1.30(M.65.909B); τεθαρρηκὼς εἰμι εἰς τοὺς οἰ. τοῦ υἱοῦ Jo.Mosch.*prat.*36(M.87.2885B).

***οἰκτός,** *open*; of ears, Gr.Naz.*carm.*2.2(poem.)6.76(M.37.1548A).

οἰκτρός, 1. *pitiable, lamentable* οἰκτρότατον δὲ τὸ στέρεσθαι τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπικουρίας Clem.*prot.*10(p.75.7; M.8.220C); **2.** *mean, base* ὁ Χριστὸς καὶ ἐνεπτύετο καὶ ἐρραπίζετο παρὰ ἀνδραπόδων οἰ. Chrys.*hom.*33.2 *in 1Cor.*(10.301B); **3.** *lowly* ὁ τῶν ὅλων...κύριος, οἰκτροτάτην οὕτω τὴν δουλείαν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ἐπεδείξατο Cyr.*Jo.*9(4.722C).

***οἰκτροφανής,** *miserable in appearance*, ‡Nil.*perist.*9.6(M.79.873D).

οἰκωφέλεια, ἡ, *housekeeping*, Gr.Naz.*or.*18.8(M.35.993C); id.*ep.*12 (M.37.45A).

***οἰκωφελ-έω,** met., *benefit spiritually, edify* οἱ σοφοὶ οἴδασι... ~εῖν τοὺς ἀκούοντας ‡Proc.G.*Pr.*15:2(M.87.1369C).

οἶμος, ὁ, *path*; fig., Dion.Ar.*c.h.*15.9(M.3.337D).

[*]**οἰμόσσω,** for οἰμώσσω, = οἰμώζω, *wail*, Anast.S.*hex.*12(M.89.1073C).

οἰνάριον, τό, *wine*; plur. with sing. meaning βρώσιμά τινα καὶ οἰ. *Chron.Pasch.*p.396(M.92.1013B).

[*]**οἰνεών, ὁ,** *wine harvest*, Mac.Aeg.*hom.*26.11(M.34.681B).

οἰνηγία, ἡ, *conveyance of wine*, Clem.*paed.*2.2(p.174.21; M.8.425A).

οἰνίζ-ω, 1. *indulge in wine*, med. τινὲς τῶν ἀνοήτων σήμερον πρὸς τὰς πέντε τῶν νηστειῶν ἡμέρας ~ονται Bas.*hom.*2.7(2.15B; M.31.196B); **2.** *resemble wine*; in colour of eyes, Isid.Pel.*epp.*4.114(M.78.1188A).

οἰνοβαρέω, *be heavy with wine*, Clem.*paed.*2.2(p.169.9; M.8.413B); *ib.*2.9(p.206.29; 496A).

[*]**οἰνοβραχής,** *wetted with wine* σεμίδαλις οἰ. Cyr.*ador.*17(1.623B).

οἰνοδοσία, ἡ, *bestowing of wine*, of miracle at Cana τὴν ἀγεώργητον οἰ. ‡Meth.*palm.*3(M.18.389A).

***οἰνοδυνάστης, ὁ,** *one powerful in drinking wine*, Isid.Pel.*epp.*1.359(M.78.384A).

***οἰνολίβανος, ὁ,** *wine mingled with frankincense*; as diet for elephants, *Chron.Pasch.*p.176(M.92.432C).

οἰνομανής, *mad for* or *with wine*, Pall.*v.Chrys.*4(p.25.15; M.47.16).

***οἰνόμαχλος,** *lustful for* or *with wine*, Clem.*paed.*2.2(p.176.24; M.8.429B).

***οἰνοπαής,** *wine-coloured*; of eyes, Jo.Mal.*chron.*5 p.105(M.97.196A); *ib.*10 p.259(393C); *ib.*11 p.280(424A).

***οἰνόπληκτος,** *drunken with wine*, Bas.*hom.*13.5(2.126D; M.31.453B).

***οἰνόπολος,** *concerned with wine*, *Orac.Sib.*3.442.

οἰνοποσία, ἡ, *drinking of wine* ἐν τῷ παραδείσῳ...οὔπω οἰ. Bas.*hom.*1.3(2.3C; M.31.168B); ref. 1Tim.5:23 μέτρα καὶ ὅρους ἡμῖν τίθησι τῆς οἰ. Chrys.*stat.*1.4(2.6E); Pall.*h.Laus.*proem.(p.13.6; M.34.1004).

οἰνοποτ-έω, *drink wine* οὐ κωλυτέον...οἰ. Clem.*str.*3.12(p.235.16; M.8.1185C); μετ' Ἰησοῦ ἐν σοφίᾳ ~ήσωμεν, εἰ χρήζει τὸ σῶμα Pall.*h.Laus.*proem.(p.13.15; M.34.1003).

οἰνοπωλεῖον, τό, *wine-shop*, †Bas.*Is.*154(1.488C; M.30.372A).

οἶνος, ὁ, *wine*; **1.** in gen.; **a.** temperate use prescribed or allowed in moral teaching ὀλίγῳ δὲ τῷ οἴνῳ [ref. 1Tim.5:23] κἀνταῦθα· οὐ γὰρ μέχρι τῶν ὕβρεως προϊτέον κρατήρων Clem.*paed.*2.2(p.169.15; M.8.413B); used by Christ, *ib.*(p.176.8; 429A); εὐλόγησέν γε τὸν οἰ.·...αἷμα τῆς ἀμπέλου τὸν λόγον...ἀλληγορεῖ *ib.*(p.176.1; 428B); οὐ γὰρ εἶπεν ἡ γραφὴ μὴ πίνειν οἰ., ἀλλὰ τί φησιν; 'μὴ πίνε οἰ. εἰς μέθην' *Const.App.*8.44.3; οἰ. τὸ παρὰ θεοῦ δῶρον εἰς παραμυθίαν τῆς ἀσθενείας δεδομένον τοῖς σωφρονοῦσιν Bas.*hom.*14.1(2.123D; M.31.448A); οἰ. γὰρ ἐδόθη παρὰ θεοῦ, οὐχ ἵνα μεθύωμεν, ἀλλ' ἵνα νήφωμεν, ἵνα εὐφραινώμεθα, οὐχ ἵνα ἀλγῶμεν Chrys.*stat.*1.4(2.7B); οὐ κακὸν ὁ οἰ., ἀλλὰ κακὸν ἡ μέθη *ib.*2.5(26E); οὔτε ὁ οἰ. πονηρόν, ἀλλ' ἡ παρὰ τὸ δέον χρῆσις id.*hom.29.3 in Gen.*(4.284A); πίνε τὸν οἰ. ἐλάχιστον· ὅσον γὰρ κολοβοῦται, εὐεργετεῖ τοὺς πίνοντας Nil.*paraen.*(M.79.1253C); **b.** in rel. to fasts νηστεύομεν γὰρ οἴνου...ἀπεχόμενοι, οὐχ ὡς βδελύγματα μισοῦντες, ἀλλὰ τὸν μισθὸν προσδοκῶντες Cyr.H.*catech.*4.27; ἐν ταῖς ἡμέραις οὖν τοῦ πάσχα νηστεύετε...οἴνου δὲ...ἀπέχεσθε ἐν ταύταις *Const.App.*5.18.1; and feasts εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος...οὐ μεταλαμβάνει κρεῶν καὶ οἴνου, καθαιρείσθω ὡς 'κεκαυτηριασμένος τὴν συνείδησιν' καὶ αἴτιος σκανδάλου πολλοῖς γινόμενος *Can.App.*53; **c.** use forbidden in heret. teaching, e.g. of Marcion and Encratites, Bas.*ep.*199 *can.*47(3.297A; M.32.732A); *Const.App.*6.10.2; of Severiani, Epiph.*haer.*45.1(p.200.14; M.41.833B); of Encratites οἰ. δὲ ὅλως οὐ μεταλαμβάνουσι· φάσκοντες εἶναι διαβολικόν *ib.*47.1(p.216.11; 852B); Τατιανὸς...ἠρανίσατο...ἀπὸ Σατορνίλου καὶ Μαρκίωνος τὸ βδελύττεσθαι...τὴν τοῦ οἴνου μετάληψιν. τοῦτον ἔχουσιν ἀρχηγὸν οἱ λεγόμενοι ὑδροπαραστάται καὶ ἐγκρατῖται Thdt.*haer.*1.20(4.312); hence wrongful abstinence condemned εἴ τις ἐπίσκοπος...οἴνου οὐ δι' ἄσκησιν ἀλλὰ διὰ βδελυρίαν ἀπέχεται...ἢ διορθούσθω ἢ καθαιρείσθω *Can.App.*51; οἴνου δὲ...ἀποχὴν...οὐ τοῖς αἱρετικοῖς παραπλησίως ἀσπάζεται Thdt.*haer.*5.29(4.479); **2.** liturg.; **a.** not used by Encratites in eucharist, water being used instead, Epiph.*haer.*47.1(p.216.11; M.41.852B); practice condemned, Chrys.*hom.82.2 in Mt.*(7.784A); **b.** in orthodox use and interprn. of liturgy οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι διδόασιν ἑκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἰ. καὶ ὕδατος Just.*1apol.*65.5(M.6.428B); *ib.*67.5(429C); τὸ ποτήριον κεράσας ἐξ οἰ. καὶ ὕδατος *Lit.*ap.*Const. App.*8.12.36,37; ref. Pr.9:2 ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ 'ἐκέρασε' τὸ 'ἑαυτοῦ' αἷμα ἀντὶ τοῦ οἰ. ἐκείνου ‡Bas.*h.myst.*53(p.391.23); ref. change in elements ὥσπερ γὰρ ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἰ. τῆς εὐχαριστίας, πρὸ τῆς ἁγίας ἐπικλήσεως τῆς προσκυνητῆς τριάδος, ἄρτος ἦν καὶ οἰ. λιτός· ἐπικλήσεως δὲ

γενομένης, ὁ μὲν ἄρτος γίνεται σῶμα Χριστοῦ, ὁ δὲ οἰ. αἷμα Χριστοῦ Cyr.H.*catech*.19.7; ἐν τύπῳ οἴνου, δίδοταί σοι τὸ αἷμα *ib*.22.3; *ib*.22.9 cit. s. αἷμα; effected by descent of H. Ghost παρακαλοῦμεν τὸν φιλάνθρωπον θεόν, τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐξαποστεῖλαι ἐπὶ τὰ προκείμενα· ἵνα ποιήσῃ...τὸν δὲ οἰ. αἷμα Χριστοῦ *ib*.23.7; hence as instrument of salvation, Chrys.*hom.29.3 in Gen*.(4.284B); τὸν οἰ. πιστευέτω προσφερόμενον μεταβάλλεσθαι εἰς...αἷμα Χριστοῦ ‡Sophr.H.*liturg*.3(M.87.3894D); νῦν ἐρωτᾷς, πῶς ὁ ἄρτος γίνεται σῶμα Χριστοῦ, καὶ ὁ οἰ. καὶ τὸ ὕδωρ, αἷμα Χριστοῦ·...πνεῦμα ἅγιον ἐπιφοιτᾷ, καὶ ταῦτα ποιεῖ τὰ ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοιαν Jo.D.*f.o*.4.13(M.94.1141A); ἐπειδὴ ἔθος τοῖς ἀνθρώποις ἄρτον ἐσθίειν, ὕδωρ τε καὶ οἰ. πίνειν, συνέζευξεν αὐτοῖς τὴν αὐτοῦ θεότητα, καὶ πεποίηκεν αὐτὰ σῶμα καὶ αἷμα αὐτοῦ, ἵνα διὰ τῶν συνήθων καὶ κατὰ φύσιν, ἐν τοῖς ὑπὲρ φύσιν γενώμεθα *ib*.(1144A); ὁ τῆς προθέσεως ἄρτος, οἰ. τε καὶ ὕδωρ διὰ τῆς ἐπικλήσεως καὶ ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὑπερφυῶς μεταποιοῦνται εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οὐκ εἰσὶ δύο, ἀλλ' ἓν καὶ τὸ αὐτό *ib*.(1145A); not a mere symbol, *ib*.(1148A) cit. s. τύπος; though some have called the elements before consecration ἀντίτυπα, *ib*.(1153A); **c.** quality of wine to be used; σίκερα ἐπιτηδευτά forbidden, *Can.App*.2; complaint about poor and insufficient supplies, cap.10 ap.CBeryt.*act*.(p.25.17; H.2.520B); **d.** use in Marcosian rite, Iren.*haer*.1.13.2(M.7.580A); **e.** in pagan libations, *A.Thom*.A 77(p.192.10); καὶ ἡ τῶν οἴνων σπονδὴ καὶ αὐτὰ κορεῖ τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα *Hom.Clem*.11.15; **3.** exeg. Gen.49:11, as symbolizing Christ's blood, Just.*dial*.54.1(M.6.593C); cf.Or.*hom.17.8 in Gen*.(M.12.260B); Thdt.*eran*.1(4.25); Pr.9:2,5, as knowledge of Christ, mingled by prophets, Or.*exp.in Pr*.9:2(M.17.185B); οἶνον τὴν ἐκ μελέτης τῶν θείων γραφῶν ἐπίγνωσιν αὐτοῦ [sc. τοῦ θεοῦ]...καὶ τίμιον αἷμα αὐτοῦ Didym.*Pr*.9:5(M.39.1633A); τὰ θεῖα, φωναῖς ἀνθρωπίναις ἐκέρασεν, ὅ ἐστιν σοφίᾳ ἀνθρώπων Chrys.*fr.in Pr*.9:2(M.64.680B); πίετε τὸ κατὰ γνῶσιν δίκην οἴνου εὐφραῖνον ὑμᾶς, καὶ πρὸς θέωσιν ἐξιστῶν αἷμά μου, ὃ τῇ θεότητι παραδόξως κεκέρακα ‡Proc.G.*Pr*.9:5(M.87.1301D); Cant.1:2,4, as doctrines of Law and prophets, cf.Or.*hom.1 in Cant*.(p.94.8; M.13.87D); cf.id.*Cant*.1(p.111.29; M.13.99D); Cant.2:4, as mystical wine of true Vine, Christ, drawn from doctrines of truth and mingled by Wisdom (ref. Pr.9:2), cf.id.*hom.3 in Cant*.(pp.185.14–186.2; M.13.155A–C); Cant.4:10 ἐκαλλιώθησαν γὰρ αἱ δύο διαθῆκαι καὶ ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ οἰ.· ὅπερ ἐστίν, ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ Ph.Carp.*Cant*.119(M.40.96B); Cant.8:2, as sacred doctrine, Thdt.*Cant*.8:2(2.153) v. ἄμπελος; Lc.10:34, as Christ's teaching, applied to the wounds of fallen man caused by sin, *cat.Lc*.10:30ff.(p.88.22); Jo.2:1–11 πρὸ μὲν Ἰησοῦ ἡ γραφὴ ὕδωρ ἦν, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰησοῦ οἶ. ἡμῖν γεγένηται Or.*Jo*.13.62(60; p.295.1; M.14.517D); ὑστέρησεν ὁ πρότερος οἰ. διὰ τὸ 'ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου', τὸ καλοῦ οἴ. εὐπορηκέναι ἡμᾶς οἷς συνανάκειται Ἰησοῦς id.*fr.74 in Jo*.(p.541.27f.); *ib.30*(p.506.15); τὸ ὕδωρ ποτὲ εἰς οἰ. οἰκείῳ νεύματι μεταβέβληκεν...καὶ οὐκ ἀξιόπιστός ἐστιν οἰ. εἰς αἷμα μεταβαλών; Cyr.H.*catech*.22.2; wine which failed representing Law, miraculous wine Christ's doctrine, Cyr.*Jo*.2.1(4.137D–138A); Jo.15:1 τὰ...μυστικὰ θεωρήματα...ἔστιν ἀπὸ τῆς 'ἀληθινῆς ἀμπέλου' ἐρχόμενα, 'οἶνος' καλούμενα Or.*Jo*.1.30(33; p.37.32; M.14.80B); σὺ γὰρ εἶ ἀληθινὴ ἄμπελος, ἀφ' ἧς ὁ σωτήριος οἰ. γεωργούμενος ἐν ταῖς πνευματικαῖς ἀποθλίβεται ληνοῖς Thdt.*Cant*.7:9(2.149); Jo.19:34, Thdt.*eran*.1(4.25); ὁ δὲ οἰ. καὶ τὸ ὕδωρ [i.e. of eucharist] ἐστὶ τὸ ἐξελθὸν ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ αἷμα καὶ ὕδωρ ‡Bas.*h.myst*.31a(p.264.10); ‡Germ.CP *contempl*.(M.98.397B); Ac.2:13 νέος γὰρ ἦν ἀληθῶς ὁ οἰ. καινῆς διαθήκης ἡ χάρις· ἀλλ' ὁ νέος οὗτος οἰ. ἀπὸ νοητῆς ἀμπέλου Cyr.H.*catech*.17.18; Ps.103:15 ἐὰν ᾖ ὁ πατὴρ οἰ. εὐφραίνων καρδίαν καὶ ὁ υἱὸς οἰ. ..., καὶ τὸ πνεῦμα οἰ. ‡Ath.*dial.Trin*.1.27(M.28.1157B); **4.** in interprn. of Nazirite vow, Or.*exp.in Pr*.20:1(M.17.209C) cit. s. Ναζιραῖος; ref. abstinence of Jo. Bapt. μήτε ἐσθίων μήτε πίνων—δηλαδὴ κρέα καὶ οἰ. Pall.*h.Laus*.proem.(p.13.8; M.34.1003); drunk by Christ after Resurrection, Chrys.*hom.82.2 in Mt*.(7.784A); **5.** met., of H. Ghost ἀναλόγως τοίνυν κιρνᾶται ὁ μὲν οἰ. τῷ ὕδατι, τῷ δὲ ἀνθρώπῳ τὸ πνεῦμα Clem.*paed*.2.2(p.168.3; M.8.409B); exeg. Gen.49:11 οἶνον δὲ τὸ καταβὰν ἐπ' αὐτὸν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ πατρικὸν πνεῦμα Hipp.*ben.Jac*.18(p.34.17); οἰ. δὲ ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος δύναμις *ib*.25(p.39.3); exeg. Mt.9:17, cf. *ut vinum novum, id est spiritus sancti gratiae susciperent novitatem*, Or.*princ*.1.3.7(p.59.2; M.11.153A); τοῦ πνευματικοῦ τούτου διάπλεοι γεγονότες οἴ., μυστηρίων θείων λαλήσωμεν διηγήματα Mac.Aeg.*carit*.15(M.34.921A); **6.** in payment of first-fruits ὡσαύτως κεράμιον οἴνου...ἀνοίξας, τὴν ἀπαρχὴν λαβὼν δὸς τοῖς προφήταις *Did*.13.6; to bishop διδόντες αὐτῷ ὡς ἱερεῖ θεοῦ, ἀπαρχὴν...οἴνου *Const.App*.2.34.5; κεραμίου οἴνου...τὴν ἀπαρχὴν δώσεις τοῖς ἱερεῦσιν *ib*.7.29.3.

***οἰνοσσόος**, *wine-preserving*, Nonn.*par.Jo*.2:7(M.43.761A).

***οἰνότευκτος**, *caused by wine*, Jo.D.*carm.pent*.87(p.216; M.96.837A).

***οἰνόφιλος**, *fond of wine*, Pall.*h.Laus*.47(p.139.21; M.34.1201D).

οἰνοφλυγέω, *make drunk*, Pall.*v.Chrys*.7(p.39.10; M.47.24).

οἰνοφλυγία, **ἡ**, *bout of drunkenness*, Bas.*hom*.1.5(2.4D; M.31.169C); plur., Thdr.Mops.*Os*.7:5ff.(M.66.165D).

οἰνοχο-έω, *pour out wine*, met. τὸν οἶνον τὸν ἐμποιοῦντα εὐφροσύνην αἰώνιον ∼οῦντος τοῦ πνεύματος Proc.G.*Is*.1:21ff.(M.87.1860A).

οἰνοχοΐα, **ἡ**, *pouring out of wine*; met., of S. Paul πρὸς τὴν οἰ. τοῦ λόγου φιάλη γενόμενος Gr.Nyss.*hom.14 in Cant*.(M.44.1065A).

οἰνόω, *turn into wine* νάματος οἰνωθέντος Nonn.*par.Jo*.2:9(M.43.761B); *ib*.4:54(784C).

οἰνώδης, **1.** *affected by wine*, Chrys.*hom.in 1Cor*.7:2(3.195D); **2.** *of wine*, of miracle at Cana ἡ ἐξ ὑδάτων οἰνώδης ἐμφόρησις Sophr.H.*ep.syn*.(M.87.3176A).

οἰόβιος, *living alone*; of ascetics, Gr.Naz.*carm*.1.2.1.46(M.37.525A); *ib*.1.2.5.11(643A).

***οἰόγονος**, **ὁ**, *only-begotten*, Gr.Naz.*carm*.2.1.38.6(M.37.1326A).

οἰόκερως, **ὁ**, *unicorn*, †Apoll.*met.Ps*.28:6(M.33.1348D).

οἱοσδήποτε, *any whatsoever* οὐδὲ οἱ. πρόφασιν Chrys.*hom.16.4 in Jo*.(8.95A); *ib.18.4*(108D); *Dial.Christ.et Jud*.15(p.78.10).

οἱοσδηποτοῦν, *any whatsoever*, Just.*dial*.125.2(M.6.765D); *of whatever kind*, Jo.D.*disp*.(M.96.1345C).

***οἱοσδήτις**, *any whatever*, ‡Jo.Jej.*can*.(p.432); s.v.l., *any* person, *whoever he may be*, Heracl.*nov*.24(p.42).

οἱοσδητισοῦν, *any whatsoever*, Hipp.*haer*.6.24(p.151.11; M.16.3230C).

οἱοσποτοῦν, *any whatsoever*, Or.*Cels*.6.61(p.131.31; M.11.1392B).

οἰοχίτων, *possessing* or *wearing only a tunic*, Gr.Naz.*carm*.2.2(poem.)5.147(M.37.1532A).

ὀΐσσομαι, = οἴομαι, *think*, Paul.Sil.*Soph*.1022(M.86.2158A).

ὀϊστεύω, *shoot at*, Nonn.*par.Jo*.10:31(M.43.837A); *ib*.11:8(840C).

οἰστός, *that can be borne, tolerable*, Cyr.*Os*.39(3.70B); id.*Juln*.9(6^{2}.325B); in Christol. allusion to burning bush οὐ γὰρ ἦν ἀμήχανον τῷ φιλανθρώπῳ θεῷ, οἰστὸν ἑαυτὸν ἀποφῆναι τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις...οἰστὴ δὲ ὅπως ταῖς τῆς φλογὸς ἐμβολαῖς ἡ εὐκατάπρηστος ὕλη id.*Chr.un*.(5^{1}.737B,C).

οἰστρηλασία, **ἡ**, *mad passion*, Isid.Pel.*epp*.1.423(M.78.417B); Cyr.*hom.div*.19(M.77.1108C).

οἰστρηλατ-έω, **1.** *be mad*, intrans. παιδεύουσα ἡμᾶς μὴ ∼εῖν ὀπίσω σαρκός Chrysipp.*enc.in Jo.Bapt*.(p.46.22); **2.** pass.; **a.** *be maddened, driven mad*, ref. sexual passion ἀσχημονῶσιν ∼ούμενοι τὴν ψυχήν Meth.*symp*.3.14(p.44.5; M.18.85A); of Julian ταῖς κατὰ μικρὸν μανίαις ∼ούμενος Gr.Naz.*or*.5.8(M.35.672C); δεινοτάτῃ φιλίᾳ οἰ. Ph.Carp.*Cant*.1:1(M.40.33B); ref. discontinued concubinage ἵνα μηκέτι ∼ῶνται *A.Petr.c.Sim*.4(p.84.26); **b.** *be stung, goaded,* or *maddened* into or towards πονηρῷ συνειδότι οἰ. πρὸς τὴν βάσανον Or.*fr.in Ps*.1:5(p.71.13); Meth.*symp*.5.5(p.59.13; M.18.105C); ∼ούμενοι γὰρ ὑπὸ τοῦ ἐνεργοῦντος ἐν αὐτοῖς διαβόλου εἰς...ἡδονήν Alex.Al.*ep.Alex*.1(p.19.4; M.18.548A).

***οἰστρηλάτημα**, **τό**, *madness*, ‡Nil.*narr*.3(M.79.621B).

οἴστρημα, **τό**, *goading, incitement*; of demons, Ath.*inc*.11.5(M.25.116C).

οἰστρομανής, *raging, furious*, *Orac.Sib*.1.114; *ib*.1.363; *ib*.3.810.

οἰστρομανία, **ἡ**, *insane passion*, Bas.Sel.*v.Thecl*.1(M.85.529A).

οἰστρώδης, *frenzied*, ‡Just.*or.Gr*.4(M.6.236C).

οἶφι, **τό**, *ephah*, Clem.*str*.2.11(p.140.9; M.8.988A).

οἰωνίζομαι, **1.** intrans., *divine by means of omens*; forbidden in Mosaic law, †Bas.*Is*.77(1.433D; M.30.248B); Chrys.*hom.6.4 in Eph*.(11.44C); **2.** trans., *regard as an omen* οἰωνισαμένου τινός, ὅτι κατέφαγεν ὗς τὰ δελφάκια Clem.*str*.7.4(p.17.18; M.9.432A); *regard as unfortunate, deplore, abhor*; widowhood, Gr.Nyss.*virg*.3(p.262.16; M.46.332C); lamentation, Chrys.*hom.15.4 in Heb*.(12.156D); poverty, *ib.18.3*(178B,C); *regard as bringing ill fortune*, id.*hom.70.2 in Mt*.(7.689D); *regard as accursed*; the Cross. id.*hom.85.1 in Jo*.(8.504A).

οἰώνισμα, **τό**, **1.** *taking omens by watching birds* οἰ. δὲ ἡ [sc. παρατήρησις] διὰ πτηνῶν Thdt.*qu.53 in 4Reg*.(1.548); φαρμακείαις καὶ δαιμονιώδεσιν οἰ. ‡Jo.D.*ep.Thphl*.9(M.95.356C); **2.** *omen, portent* τῶν νομικῶν οἰ. †Cyr.*coll.VT*(6^{4}.69B; M.77.1277D).

οἰωνισμός, **ὁ**, *observation of omens*, esp. from birds, *augury* φεύγετε...οἰωνισμούς *Const.App*.2.62.2; Gr.Nyss.*fat*.(M.45.172C); Chrys.*hom.4.6 in 1Cor*.(10.32B); οἰ. ... καὶ τοῖς ὁμοίοις μύθοις ἀσεβῶν Jo.D.*haer*.94(M.94.757C).

οἰωνός, **ὁ**, *omen*; of a ship's grounding, Synes.*ep*.4(M.66.1328B).

οἰωνοσκοπία, **ἡ**, *practice of augury* οὐ μυσερά τις ἡγεῖται τὰ τῆς οἰ. αἴτια; Eust.*engast*.24(p.54.16; M.18.664B); οἰ., μαντεία,...λατρεῖαί

εἰσι διαβόλου Cyr.H.*catech*.19.8; condemned as idolatry, Cyr.*Os*.44(3.75B).

οἰωνοσκοπική, ἡ, [sc. τέχνη], *art of augury*, Thdt.*affect*.1(p.10.2; 4.699).

οἰωνοσκόπος, ὁ, *augur* μὴ γίνου οἰ. *Did*.3.4; βουληθεὶς δέ ποτε ὁ θεὸς δι' οἰωνοσκόπου ἀποτρέψαι ἀπὸ τῆς οἰωνιστικῆς πεποίηκε πνεῦμα ἐν τῷ οἰ. εἰπεῖν Or.*Cels*.4.95(p.368.11,12; M.11.1173B).

***οἱωσδήποτε,** *in any way whatsoever*, †Leont.B.*sect*.7.6(M.86.1248A).

ὀκλάζ-ω, 1. *kneel* in prayer ἐν γόνασιν ὀ. Just.*dial*.90.5(M.6.692B); *sink down*; in supplication, Nonn.*par.Jo*.4:20(M.43.777A); **2.** *faint, tire, collapse*; of body in death, Meth.*res*.1.51(p.307.1; M.18.281D); from exhaustion, Pall.*h.Laus*.18(p.50.11; M.34.1057A); morally *fail* οὐδὲ πρὸς ὀλίγον ∼όντων τὴν παρρησίαν Const.*or.s.c*.22(p.188.21; M.20.1304C); Ath.*h.Ar*.41(p.206.11; M.25.741B); τοὺς πρὸς τὴν ἀληθῆ πίστιν ∼οντας φανεροὺς πᾶσι ποιῆσαι Bas.*ep*.69.2(3.163A; M.32.432C); Cyr.*Ps*.90:6(M.69.1220A); id.*Juln*.9(6².325B); περὶ τὴν μαρτυρίαν ὀκλάσαντες Thphn.*chron*.p.425(M.108.1004D); met., of hopes, Bas.Sel.*or*.30.1(M.85.336A); of doctors, failing before a disease, Sophr.H.*mir.Cyr.et Jo*.51(M.87.3613D); c. dat. στηρίζειν με μικροψυχίαις ∼οντα id.*ep.syn*.(M.87.3149C).

ὀκνηρία, ἡ, *sluggishness, laziness*; of soul, Bas.*reg.br*.174(2.473E; M.31.1197B); μὴ ἀγαπήσῃς τὴν ὀ. Esaias *or*.16.2(p.88); Eustrat.*stat.anim*.1(p.337); as work of Devil, Dor.*doct*.2.2(M.88.1641C).

ὀκνηρός, 1. *reluctant, hesitant* ὀ. πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν Gr.Thaum.*pan.Or*.5(p.14.1; M.10.1068B); ἵνα...ὀκνηρότερος γένηται ὁ ἀνὴρ [sc. Pilate] περὶ τὸν φόνον Chrys.*hom.86.1 in Mt*.(7.812B); *sluggish, lazy*, *Hom.Clem*.11.30; Chrys.*sac*.3.16(p.84.17; 1.396B); id.*stat*.1.2(2.4A); Cyr.*Lc*.19:15(M.72.876A); **2.** *troublesome, burdensome* ταῦτα λέγειν ...οὐκ ὀκνηρόν ‡Ath.*dial.Trin*.3.28(M.28.1245C).

***ὀκνοποιέω,** *make sluggish, idle*, Or.*exp.in Pr*.31:27(M.17.252B).

ὄκνος, ὁ (A), *sluggishness, laziness, sloth* οἵγε μὴν ὄ. καὶ ἀργίᾳ δεδουλωμένοι ἐν ἐσχάτοις ἔσονται κακοῖς Cyr.*fr.Mt*.25:14ff.(M.72.448D); τὸν ἀκερδῆ καὶ ἐπάρατον ὄ. id.*Lc*.19:15ff.(M.72.873B); ἀτιμία δὲ ἔσται τοῖς ὄκνῳ νενικημένοις *cat.Lc*.19:13(p.139.15).

§ὄκνος, ὁ (B), part of equipment of a ship, perh. for securing the steering-oar in position ὄκνων τε καὶ αὐχενίων Epiph.*haer*.61.3(p.383.10; M.41.1044A).

***ὀκνόφιλος,** *inclined to idleness*, Cyr.*Jo*.2.5(4.194A).

***ὀκτᾶβα, ἡ,** (Lat. *octava*) *tax of* 12½ *per cent.*, Sophr.H.*mir.Cyr.et Jo*.1(M.87.3424C).

***ὀκταβάριος, ὁ,** (Lat. *octavarius*) *collector of the* octava, Sophr.H.*mir.Cyr.et Jo*.1 tit.(M.87.3424B); cf.*IGC As.Min*.10 (Hellespont, saec. iv–v).

ὀκταετηρίς, ἡ, *period of eight years*, Afric.*chron*.16(M.10.84A).

ὀκταετία, ἡ, = foreg., Afric.*chron*.16(M.10.84B); Epiph.*haer*.16.1(p.210.13; M.41.248B); ‡Epiph.*epit.haer*.16(p.351.23).

***ὀκταζύξ,** *eightfold*, Paul.Sil.*Soph*.732(M.86.2147A).

ὀκταήμερος, 1. *eight days old* τὸ παιδίον [sc. Christ]...τὸ ὀ. περιτεμνόμενον Amph.*hom*.2.6(M.39.52D); Jo.D.*f.o*.4.23(M.94.1204A); **2.** *of the eighth day*; of circumcision, Iren.*haer*.1.17.3(M.7.645B); Epiph.*haer*.30.26(p.369.24,28; M.41.452B); Jo.D.*jej*.3(M.95.69B).

***ὀκτάηχος, ἡ,** *office-book* containing troparia and other chants, according to eight tones, *Nomoc*.120.

ὀκτάμηνος, ὁ, ἡ, *child born in the eighth month of gestation*, or [sc. περίοδος] *period of gestation lasting eight months*, in title of medical book, Clem.*str*.6.16(p.502.21; M.9.365A).

***ὀκτάπλευρος,** *eight-sided*, Paul.Sil.*Soph*.728(M.86.2147A).

ὀκταπλοῦς, *eight-fold*; neut. plur., *Octapla*, title of Origen's arrangement of OT text τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ Ἑξαπλοῖς ἢ Ὀ., τὰς μὲν δύο Ἑβραϊκὰς σελίδας καὶ τὰς ἓξ τῶν ἑρμηνευτῶν ἐκ παραλλήλου ἀντιπαραθείς, μεγάλην ὠφέλειαν γνώσεως ἔδωκε τοῖς φιλοκάλοις Epiph.*mens*.7(M.43.248A).

ὀκτάπους, *eight-footed*, Gr.Naz.*carm*.1.2.1.714(M.37.576A); as subst., ? *crab*, Max.*schol.d.n*.4.2(M.4.244B).

***ὀκταπτερυγός,** *eight-winged*, *cat.Apoc*.4:6ff.(p.244.10).

ὀκτάς, ἡ, *octad* ἐπαγαγὼν [sc. Eunomius]...ἀσυναρτήτους τινὰς καὶ ἀναρμόστους ὕβρεων τε καὶ λοιδορημάτων ὀ. Gr.Nyss.*Eun*.9(2 p.212.17; M.45.809D).

***ὀκτάστιχος,** *of eight lines* or *verses*, Synes.*astrolab*.(p.141.15; M.66.1585C).

Ὀκτάτευχος, ἡ, *Octateuch*, name for first eight books of OT, †Gregent.*disp*.(M.86.621A); Proc.G.*Gen*.proem.(M.87.21A); name of work on Persian religion τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ὀστάνης φησὶ περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Ὀ. Eus.*p.e*.1.10(42B; M.21.88D) citing Philo of Byblos.

ὀκτάτομος, *cut eight times*, Paul.Sil.*Soph*.609(M.86.2142B).

***Ὀκτώβριος,** (Lat. *October*) *of October*, Agath.*v.Gr.Ill*.142(p.72); *V.Aberc*.80(p.55.11); Ath.Scholast.*coll*.1.17(p.24).

ὀκτωκαιδέκατος, *eighteenth*, [sc. σημεῖον], a place eighteen miles distant from Alexandria, Jo.Mosch.*prat*.110(M.87.2973A); *ib*.162(3029B).

***ὀκτωκαιεικοσαετηρίς, ἡ,** *cycle of twenty-eight years*, *Chron.Pasch*.p.10(M.92.88A); *ib*.p.12(89C); *ib*.pp.13,14(93A).

***Ὀκτώμβριος,** = Ὀκτώβριος, *M.Ariadn*.18(p.133.12); Abr.Eph.*annunt*.2(p.443.38).

[*]**ὀκύμωρος,** = ὠκύμορος, *soon to die*, Olymp.*Job* 7:21(M.93.105A).

[*]**ὀκύπτερα, τά,** = ὠκύπτερα, *long quill-feathers in a wing*, Olymp.*Job* 9:26(M.93.125A).

***ὀλαίματος,** *all bloody*; of hands, *Apoc.Paul*.36(p.59).

ὀλβιόδωρος, *bestowing bliss*; of Christ, Gr.Naz.*carm*.2.1.38.9(M.37.1326A).

***ὀλεάριος, ὁ,** *bath cloakroom attendant*, Epiph.*haer*.30.24(p.365.17; M.41.445B).

ὀλεθρίως, *in pernicious fashion*, Dion.Ar.*e.h*.3.3.6(M.3.432C); *ib*.7.1.2(556A).

***ὀλεθροποιός,** *bringing destruction*; of Devil, Cyr.H.*catech*.4.1; of sin, Cyr.*Is*.4.4(2.664C).

ὄλεθρος, ὁ, *destruction*, i.e. of a moral or spiritual nature καθαιροῦνται αἱ δυνάμεις τοῦ σατανᾶ, καὶ λύεται ὁ ὄ. αὐτοῦ Ign.*Eph*.13.1; of sentence passed on fallen man, Meth.*symp*.3.6(p.33.8; M.18.69B); as punishment for cupidity, *Hom.Clem*.6.15; ὁ θεὸς...δέδωκέ σοι χρήματα, οὐχ ἵνα κατακλείσῃς ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ σῷ Chrys.*stat*.2.7(2.30D).

***ὀλεθροτόκος,** *producing destruction*, Jo.D.*hom*.4.23(M.96.621B); †Jo.D.*B.J*.39(M.96.1232B); ‡Sophr.H.*triod*.(M.87.3897D).

ὀλεθροφόρος, *bringing ruin*, ‡Ath.*v.Syncl*.82(M.28.1536C); *ib*.99(1548D); of teachings, Olymp.*Eccl*.5:8(M.93.544B).

[*]**ὀλεσίκαρπος,** = ὠλεσίκαρπος, *losing its fruit*, †Apoll.*met.Ps*.136:2(M.33.1520B).

ὀλέσκω, = ὀλέκω, *destroy*, imperf. ὤλεσκον, *Orac.Sib*.1.108; of anger, ὀλέσκων, Hesych.S.*temp*.1.31(M.93.1492A).

ὀλετήρ, ὁ, *destroyer*, of Christ τῶν ἀσεβῶν ὀ. Eus.*h.e*.10.4.10(M.20.852B); ὀ. τῆς Ἀρείου αἱρέσεως CArim.*ep.Const*.1 ap.Ath.*syn*.10(p.237.14; M.26.696C); τοὺς ἄλλους θεοὺς ὀ. ἐκάλει Philost.*h.e*.7.15(M.65.553C); of demons, ‡Jo.D.*Artem*.54(p.91.5; M.96.1301B).

***ὀλετήριος,** *destructive, deadly*, Epiph.*haer*.45.4(p.202.23; M.41.836D); *ib*.51.2(p.249.25; 889C).

ὀλιγάκις, *now and then*, Cyr.*Ps*.4:2(M.69.733C).

***ὀλιγαμάρτητος,** *guilty of little*, †Jo.Jej.*serm*.(M.88.1925D).

ὀλιγανδρ-έω, *contain few people* ἡ ἐκκλησία κατ' ἀρχὰς ∼οῦσα Proc.G.*Is*.52:6ff.(M.87.2513B).

ὀλιγάνθρωπος, *of few people*, Chrys.*hom.1.1 in Ac.princ*.(3.50C).

ὀλιγαρκής, *content with little*, ‡Bas.*struct.hom*.2.4(1.340C; M.30.45C); neut. as subst., = ὀλιγαρκία, Gr.Nyss.*or.dom*.4(p.78.14; M.44.1168D).

ὀλιγαρκία (-εια), ἡ, *contentment with little*, Bas.*hom*.13.3(2.3B; M.31.168B); θαυμαστὸν ἡ ἐγκράτεια, καὶ ὀ. Gr.Naz.*or*.43.61(M.36.576A); τὸ περὶ τὴν ὀ. αὐθαίρετον Nil.*Magn*.2(M.79.969D); ζωὴν...τὴν ἐμφερῶς δι' ὀλιγαρκείας τὸ ἀπροσδεὲς τῶν ἀγγέλων μιμουμένην Max.*ambig*.(M.91.1160A).

[*]**ὀλιγηπελεέσκω,** = ὀλιγηπελέω, *be wanting, fail*, †Apoll.*met.Ps*.63:7(M.33.1400A).

ὀλιγηπελίη, ἡ, *weakness*, *Orac.Sib*.5.474.

***ὀλιγηφρενίη, ἡ,** s.v.l., *faint-hearted* or *weak-minded woman*, *Orac.Sib*.7.63.

[*]**ὀλιγοαμάρτητος,** = ὀλιγαμάρτητος, Jo.Jej.*canonar*.2(p.438); †Jo.Jej.*serm*.(M.88.1932B).

ὀλιγόβιος, *short-lived*; neut. as subst., *shortness of life*, Gr.Nyss.*fat*.(M.45.157B); Thdt.*1Cor*.4:3(3.187).

ὀλιγογνώμων, 1. *feeble-witted, stupid*, Synes.*regn*.14(p.30.10; M.66.1078B); of idolaters, Cyr.*Is*.4.3(2.628E); of pagan gods, id.*Juln*.7(6².226C); **2.** *simple-minded*, id.*Is*.3.2(430C).

ὀλιγογράμματος, *of little education*, Ath.Scholast.*coll*.14.3(p.151).

ὀλιγοδάπανος, *costing little*, Bas.*reg.fus*.22.1(2.366E; M.31.977A); Pall.*h.Laus*.66(p.163.4; but *spending little*, M.34.1218D).

ὀλιγοδεής, 1. *needing, lacking little* ὁ γὰρ τοῦ δικαίου ζηλωτής, ὡς ἂν τοῦ ἀνενδεοῦς ἐραστής, ὀ. Clem.*prot*.10(p.75.21; M.8.221A); neut. as subst., id.*str*.2.18(p.155.16; M.8.1020B); Chrys.*hom.19.2 in Eph*.(11.135D); **2.** *in a little need*; of one desiring some small thing, Nil.*Magn*.45(M.79.1025B).

ὀλιγόδεια, ἡ, *contentment with little* πλοῦτον νόμιζε γνήσιόν καὶ βέβαιον τὴν ὀ. Gr.Naz.ep.244(M.37.388A); ἐκ τῆς ὀ. προκόψαντες πλησίον τῶν ἀσωμάτων ἔστησαν δυνάμεων Nil.exerc.18(M.79.741D); τὸ σῶμα...τροφῆς δεῖται οὐ τρυφῆς, ὀ. οὐ πλησμονῆς Isid.Pel.epp.2.57(M.78.500B).

ὀλιγοδίαιτος, *frugal*, Nil.epp.4.41(M.79.569C).

ὀλιγοδρανέω, *be weak*, Gr.Naz.carm.2.1.87.10(M.37.1434A); ib.2.2(poem.)1.2(1451A).

[*]**ὀλιγοήμερος,** *short-lived*, Nil.epp.1.319(M.79.198B).

***ὀλιγόθριξ,** *with little hair*; in description of Justinian, Chron.Pasch.p.375(M.92.957n.; one MS).

ὀλιγοθυμέω, *become weak*, Barth.Edess.Agar.(M.104.1436A).

***ὀλιγοκτήμων,** *possessing little*, Cyr.Juln.7(6².226B).

***ὀλιγόλαλος,** *saying little*, ‡Hipp.Th.fr.17(p.50.3).

ὀλιγομαθής, *of little learning*, Iren.haer.2.26.1(M.7.800A); Socr.h.e.2.35.10(M.67.300A); Euthal.Diac.Ac.(M.85.629B).

***ὀλιγομαθῶς,** *ignorantly*, Socr.h.e.4.7.6(M.67.473A).

***ὀλιγόνοια, ἡ,** *limited intelligence*, Thdr.Stud.antirr.2 proem.(M.99.353A).

ὀλιγοπαιδία, ἡ, *fewness of children*, Cyr.Is.4.4(2.674B).

***ὀλιγοπιστέω,** *have little faith*, Cyr.hom.div.12(5².391B); id.Lc.9:52ff.(p.92.26; M. om.).

***ὀλιγοπιστία, ἡ,** *lack of faith*, A.Thom.A 65(p.182.10); Chrys.hom.50.2 in Mt.(7.516A); Nil.epp.3.33(M.79.396A).

ὀλιγόπιστος, *of little faith*, A.Phil.144(p.85.8); M.Perp.1(p.63.8); Pall.h.Laus.39(p.125.7; M.34.1195D).

***ὀλιγορημοσύνη, ἡ,** *fewness of words*, Ast.Am.hom.8(M.40.280B).

ὀλιγόσιτος, *eating little*; neut. as subst., *frugality*, Gr.Nyss.laud.Bas.(M.46.805B).

ὀλιγόστιχος, *consisting of few lines*; of Epistle of Jude, Or.comm.in Mt.10.17(p.22.15; M.13.877B); Max.schol.myst.3(M.4.425B).

ὀλιγοστός, = ὀλίγιστος, *smallest*, Trad.Pil.6(p.453); *briefest*, Euthal.Diac.Ac.(M.85.633C); ὀ. χρόνῳ Cyr.Os.147(3.181B); plur., *very few*, T.Sym.5.6; Just.dial.136.1(M.6.789C); Cyr.Os.42(73C).

***ὀλιγοστῶς,** *to a very small extent*, Ath.Ar.2.32(M.26.216B).

ὀλιγοτεκνία, ἡ, *fewness of children*, Chrys.hom.8.3 in Ac.(9.68D).

ὀλιγοτιμία, ἡ, *worthlessness* ταῖς ἡμετέραις ὀ. συσχηματίζεται κύριος Cyr.Jo.2.4(4.172E).

***ὀλιγοτίμως,** *cheaply*, ‡Ath.syntag.3.10(p.124; M.28.840C) = Didasc.Patr.3(p.13.23).

ὀλιγοφρενία, ἡ, *little understanding*, Gr.Naz.carm.1.2.14.126(M.37.765A).

***ὀλιγοχειρία, ἡ,** *fewness of troops*, Men.exc.Rom.20(p.220.20; M.113.925C).

***ὀλιγοχρηματία, ἡ,** *slenderness of means*, Clem.str.2.5(p.124.17; M.8.956A).

ὀλιγοχρόνιος, *short-lived, ephemeral* ἡ ἐπιδημία ἡ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ...ὀ. 2Clem.5.5; ζωαὶ δύο, ἡ μὲν ὀ., ἡ δὲ αἰώνιος M.Ign.Rom.3(p.503.12); τὸ ὀ. τῆς ζωῆς Bas.hex.5.2(1.41D; M.29.97C); comp., Or.comm.in Ex.(p.246.9; M.12.269C); id.hom.16.1 in Jos.(p.394.24; M.87.1024B).

ὀλιγοψυχέω, 1. *faint*, A.Pil.B 10.2(p.303); *feel faint*, V.Zos.6(p.100.9); **2.** *be discouraged, become faint-hearted*, Const.App.2.40.3; Chrys.hom.22.1 in Heb.(12.201C); ὀλιγοψυχοῦσαν τῷ μεγέθει τῶν θλίψεων καρδίαν Nil.epp.4.30(M.79.564C); Cyr.Jo.3.4(4.280A); Apophth.Patr.(M.65.221A); **3.** *become desolate of soul*; of Christ on the Cross, A.Andr.et Mt.28(p.107.10).

ὀλιγοψυχία, ἡ, 1. *faint-heartedness, pusillanimity* γογγυσμὸν καὶ ὀ. ἐν θλίψει μάκρυνον ἀπ' ἐμοῦ Pss.Sal.16.11; opp. μακροθυμία, T.Gad 4.7; Chrys.hom.11.1 in Heb.(12.112A); Isid.Pel.epp.1.301(M.78.357B); **2.** *desolation of soul, temptation to despondency*, plur. ἔθος δὲ τοῖς ἁγίοις ἐν ταῖς οὕτω πικραῖς ὀ. τὸ ἀναλῦσαι ζητεῖν Cyr.Abac.4(3.519E); ὁ πονηρὸς ἔρχεται καὶ βαρεῖ τὴν ψυχὴν...ἐν ὀλιγοψυχίαις Apophth.Patr.(M.65.201C).

ὀλιγόψυχος, *faint-hearted, dispirited*; of penitents, Eus.Is.57:15(M.24.476C); παραμυθεῖσθαι τοὺς ὀ. Bas.ascet.disc.1(2.212C; M.31.649B); μὴ γινώμεθα...ὀ. Chrys.hom.16.6 in 1Cor.(10.143D); Jo.Mosch.prat.164(M.87.3032A).

ὀλιγωρ-έω, 1. *neglect*; c. genit., Clem.q.d.s.2(p.161.5; M.9.605C); *be negligent, neglect one's duty*, abs., Meth.symp.2(p.66.3; M.18.116B); Ephr.1.322F; c. περί, id.2.80B,81F; *be inattentive* in prayer, Chrys.Anna 2.2(4.714C); †Jo.Jej.serm.(M.88.1944B); *be contemptuous* of, *esteem lightly*, c. πρός, Cyr.Mich.69(3.465D); Dor.doct.14.3(M.88.1777C); pass., Clem.paed.1.9(p.140.27; M.8.353A); **2.** *be faint-hearted, discouraged* πῶς ἡμεῖς ~οῦμεν, ὡς μόνοι θλιβόμενοι; Ephr.2.125E; Marc.Diac.v.Porph.19; μὴ γένοιτο ἵνα...ὀλιγωρήσωμεν ταῖς βασάνοις Agath.v.Gr.Ill.74(p.38); τὸ μὴ ~εῖν τινα πρὸς τὴν θλῖψιν Dor.doct.13.6(M.88.1768A); *feel faint*, Chron.Pasch.p.155(M.92.381A); Thphn.chron.p.277(M.108.685B).

ὀλιγωρία, ἡ, 1. *negligence, neglect of duty* ἵνα...ῥαθυμότερος γένηται, καὶ ταύτην ἀποτειχίζει τὴν ὀ. Chrys.hom.28.1 in Jo.(8.160A); ib.36.2(210C); **2.** *neglect*, c. genit. τῆς βραδυτῆτος καὶ ὀ. τῶν ὑπεσχημένων Philost.h.e.6.1(M.65.532B); **3.** *diminution* τὸ τῶν ψαλμῶν πλῆθος εἰς ὀ. ἄγων †Thdt.Pss.proem.(5.77).

***ὀλίγωσις, ἡ,** *dwindling*, Diod.Gen.49:16(M.33.1580B).

ὁλικός, 1. *complete, entire, perfect*, †Marc.Er.temp.5(M.65.1056B); ἡ ὁ. εἰς ἐμὲ ἀγάπη Proc.G.fr.Cant.8:6(M.87.1773A); προσάγων ὁ. μεταποίησιν Max.opusc.(M.91.72A); of perfect likeness, Thdr.Stud.antirr.3.4.6(M.99.432A); plur. τῆς χορηγοῦ τῶν ὁ. ἀγαθῶν ὁμοουσίου τριάδος Didym.Trin.2.4(M.39.485A); ὁ. δυνάμεσιν Dion.Ar.c.h.7.1(M.3.205D); **2.** Christol., *general, universal*, opp. μερικός, individual, particular τίνες ἂν εἴησαν αἱ παρ' αὐτῶν λεγόμεναι φύσεις, ὁ. ἢ μερικαί; Leont.H.Nest.2.6(M.86.1548B).

ὁλικῶς, 1. *altogether, completely, fully* μόνον τὸν θεὸν κατ' ἐρωτικὴν ἔκστασιν ὁ. ἐνδυσάσης †Marc.Er.temp.2(M.65.1053D); Dion.Ar.c.h.15.3(M.3.332A); Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῇ ὁ. καὶ ἀληθῶς κυοφορηθέντος Mod.dorm.3(M.86.3285C); Trin. μιᾶς...θεότητος...ἐν ἑκάστῳ οὔσης ὁλοτελῶς καὶ ὁ. Sophr.H.ep.syn.(M.87.3157C); ὁ. πρὸς θεὸν συναχθέντες, ὅλοι ὅλῳ θεῷ ἐγκραθῆναι Max.ambig.(M.91.1113B); ἐκ θεοῦ τοῦ ἀεὶ ὄντος τὰ πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γενέσθαι παντελῶς τε καὶ ὁ., ἀλλ' οὐ μερικῶς τε καὶ ἀτελῶς ib.(1188B); ἰστέον δὲ ὅτι τὸ θεῖον ἀμερές ἐστιν, ὅλον ὁ. πανταχοῦ ὂν Jo.D.f.o.1.13(M.94.852C); **2.** *in general*, Didym.Trin.2.27(M.39.768B).

ὀλισθάνω, 1. met.; **a.** *slip, lapse, fall*; spiritually and morally, Pss.Sal.16.1; Clem.str.3.12(p.231.19; M.8.1177C); of angels τινὰς ὑπὸ ῥαθυμίας ὀλισθήσαντας ib.7.7(p.35.2; M.9.465C); Σαβέλλιος...τῆς ὀρθῆς ὀλισθήσας πίστεως Marcell.fr.38 ap.Eus.e.th.1.15(p.74.33; M.24.853C); ὠλίσθησε τῶν αἱρετικῶν ἡ διάνοια ‡Ath.Apoll.2.19(M.26.1165A); **b.** *lapse* from faith in time of persecution, Petr.I Al.ep.can.6(M.18.477C); περὶ Νωβατιανοῦ καὶ τῶν ὀλισθησάντων Hier.vir.ill.(tr.Sophr.Pal.)66(p.42.13; M.PL.23.678A); **c.** *cause to slip* or *err* οὐδεμία πλάνη αὐτὸν ὀλισθήσει Const.ap.Gel.Cyz.h.e.2.7.12(M.85.1236A); **2.** *fall* in ruin; of Jewish race, Nonn.par.Jo.11:50(M.43.848C).

ὀλίσθημα, τό, *slip, fall* ὀ. γὰρ ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον, ἢ ἀπὸ γλώσσης Isid.Pel.epp.1.459(M.78.436A); moral, Cyr.Ps.4:2(M.69.733C); of S. Peter's denial, Eulog.fr.Novat.(M.104.328D); ἐκτροπὴ καὶ ὀ. Max.opusc.(M.91.192A).

ὀλισθηρός, 1. *slippery*, fig. ὀ. ... παρεκτροπαὶ καὶ κρημνώδεις Clem.str.7.12(p.53.2; M.9.501B); **2.** *liable to slip* or *fall*, met. ὀ. γὰρ εἰς ἀκολασίαν ἡ τῆς χορηγίας ἑτοιμότης Isid.Pel.epp.5.186(M.78.1440D); *liable to slip* or *err* spiritually or morally τίνες αἱ τῶν ὀ. ὀφθαλμῶν παιδαγωγήσεις; Clem.paed.2.6(p.187.28; M.8.453A); id.str.7.18(p.78.1; M.9.556A).

ὀλισθηρῶς, *in* moral or spiritual *instability*, Clem.paed.2.1(p.159.21; M.8.392B); ὀ. ἔζησε Gr.Mag.dial.(tr.Zach.)4.52(M.PL.77.414B); ὀ. ἔχω *be liable to fall* ὀ. ἔχοντι πρὸς εἰδωλολατρείαν Eus.e.th.2.22(p.132.34; M.24.900B).

ὄλισθος, ὁ, 1. *slip, fall*; lit., Or.comm.in Gen.ap.Eus.p.e.6.11(287D; M.12.64B); Geo.Pis.hex.644(M.92.1485A); met., moral τὸν εἰς μαγείαν ὄ. Or.Cels.8.60(p.276.9; M.11.1605D); of Eve, Isid.Pel.epp.1.330(M.78.373A); ref. 2Reg.11:2ff., Thdt.qu.24 in 2Reg.(1.423); **2.** *cause of* moral *lapse, temptation* or *danger*; of custom, Clem.paed.2.1(p.160.14; M.8.393A); τοῖς τῆς ἡδονῆς ὄ. Eus.d.e.4.9(p.163.24; M.22.273A); γλῶσσα γὰρ ὄ. ἀνθρώποις μὴ λόγῳ κυβερνωμένη Gr.Naz.or.3.7(M.35.524B); τὸν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης δόξης παρεισδύνοντα ὄ. Gel.Cyz.h.e.3.10.5; **3.** *liability to slip* or *fall* morally τότε γὰρ ὁ πολὺς εἰς ἁμαρτίαν ὄ. γίνεται Synes.hom.1(p.279.14; M.66.1561A).

ὁλκάς, ἡ, *trading-ship, merchantman* ὥσπερ εἰς ὁλκάδας..., τὰς τῶν πενήτων μετατεθέντα γαστέρας Bas.hom.21.7(2.168D; M.31.552D); fig., of Christ, borne in womb of BMV as in a sea, Pers.(p.12.12; M.10.100C); καταπαύσωμεν τὴν σταυροφόρον ὁ. τοῦ λόγου ‡Meth.Sym.et Ann.13(M.18.377D); of BMV, Mod.dorm.4(M.86.3288C), cit. s. θεοφερής.

ὁλκή, ἡ, 1. *attraction* τῆς τοῦ πατρὸς πρὸς αὐτὸν ὁλκῆς Clem.str.5.1(p.330.2; M.9.16C); οὐδὲ γάρ ἐστι τὰ Χριστιανῶν...ὥσπερ ὁλκαῖς τισὶ φυσικαῖς, ἀκολουθῆσαι τὸ θεῖον Synes.ep.67(M.66.1421A); *force, power*; of chastity, Meth.symp.8.4(p.85.6; M.18.144B); **2.** *enticement*; of a bribe, Isid.Pel.epp.1.145(M.78.280B); **3.** *drawing in* of breath, fig. τῇ τοῦ πνεύματος ὁ. τὴν τοῦ Χριστοῦ συνεφελκομένης εὐωδίαν Gr.Nyss.hom.1 in Cant.(M.44.780D).

ὁλκός, ὁ, 1. *dragging, drawing*; **a.** *tugging* of pitch-plasters on the

body, Clem.*paed*.3.3(p.245.19; M.8.577B); of a wave, Nonn.*par.Jo*.21:8(M.43.916C); **b.** *trailing*, fig. τοὺς ὁ. τοὺς ἐρπηστικούς Clem.*prot*.10(p.76.4; M.8.221B); **c.** *impulsion* of a hand in writing, Nonn.*par.Jo*.19:20(M.43.901C); **d.** *attraction*; spiritual, *cat.Jo*.10:22(p.302.16); **2.** *what is dragged along* or *trailed*; **a.** *trail* of a beard, Nonn.*par.Jo*.18:19(conj. for ἄκρον M.43.893A); **b.** *body* of a serpent, *Orac.Sib*.13.161; Gr.Nyss.*or.catech*.30(p.110.5; M.45.76C); **3.** *channel, stream*, Bas.*renunt*.6(2.208A; M.31.640B); id.*ep*.134(3.225D; M.32.569C); Philost.*h.e*.7.3b(p.80.24; M.65.627A); ὁ. ὅλων παθέων ἐλατήριον Paul.Sil.*Soph*.579–601(M.86.2142A,B); blood-*vessel*, Geo.Pis.*carm.vit*.42; **4.** *course* of years; plur., Paul.Sil.*ambo*.93(M.86.2255B).

ὁλκός, 1. *drawing, attracting* ὁλκὰ πρὸς αἰσχρουργίαν Eus.*p.e*.2.6(74D; M.21.141B); **2.** *heavy* ἐπιπολάσασα τῇ κάτω ὁλκοτάτῃ φύσει *Hom.Clem*.6.12; *ib*.9.15.

ὁλκότης, ἡ, *heaviness*, *Hom.Clem*.6.6.

***ὁλόαγνος,** *perfectly holy*, Jo.Jej.*canonar*.1(p.113C) ∞ †Jo.Jej.*poenit*.(M.88.1913D); *ib*.(1916C).

***ὁλοαπόλυτος,** *quite free*, Jo.Jej.*canonar*.2(p.438); †Jo.Jej.*poenit*.(M.88.1913C).

***ὁλοβαθύς,** *very deep*, *Apoc.En*.22.2.

***ὁλόβολος,** *beaten solid* (from a play on Arabic ṣamad(u), *unchanging*, ṣâmit(u), *firm, solid*, in the given context), Barth.Edess.*Agar*.(M.104.1385C).

***ὁλοβρύχιος,** *completely overwhelmed by the sea*, Cosm.Mel.*schol*.(M.38.490) in Gr.Naz.*carm*.2.2(poem.)7.152.

ὁλόγραφος, *written entirely* or *fully written out* λίβελλον ὁ. ἐν χειρὶ ἐμῇ Thdr.Scyth.*libell*.12(M.86.236B); Eus.*h.e*.6.24.3(M.20.580A); τοῦ...Ἰσχύρα...χεῖρα ὁ. αὐθεντικήν Jul.Papa *ep.Dian*.ap.Ath.*apol.sec*.28(p.107.34; M.25.296A): πίστιν ὁ. ... Λουκιανοῦ Soz.*h.e*.3.5.9(M.67.1044B).

***ὁλόγυμνος,** *stark naked*, Gr.Nyss.*mart*.3(M.46.777B); *Chron.Pasch*.p.383(M.92.981A); Jo.D.*hom*.12.16(M.96.804B).

ὁλόγυρος, *completely round*, Melet.*nat.hom*.7(M.64.1184A).

***ὁλόδοξος,** *all-glorious*, Ephr.3.545D; Gr.Naz.*or*.6.22(M.35.749C).

ὁλοήμερος, *lasting the whole day*, *Apoc.Bar*.8(p.90.25).

***ὁλοθανής,** *completely dead*, Anast.S.*Ps*.6(M.89.1088B).

***ὁλόθεος,** *wholly divine*, Anast.S.*hod*.21(M.89.281B).

ὁλοθρευτής, ὁ, *destroyer*; ref. Assyria, Cyr.*Os*.98(3.130C); perh. of Devil, *A.Phil*.130(p.59.9); ref. Ex.12:23 ὅτε ὁ. εἰσέρχεται εἰς πᾶσαν οἰκίαν τῆς ἐν κόσμῳ Αἰγύπτου Or.*schol.in Lc*.11:5ff.(M.17.353C); ὁ ὁ. ἄγγελος Meth.*symp*.6.4(p.68.23; M.18.120A); Cyr.H.*catech*.19.3; ἐσφάγη γὰρ ὁ νοητὸς ἀμνός, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ...λυτρωσάμενος ἡμᾶς τοῦ ὁ. Procl.CP *or*.14.3(M.65.800A).

ὁλοθρεύ-ω, *destroy*, *Pss.Sal*.15.7; *T.Lev*.13.7; Or.*exc.in Ps*.36:22(M.17.132D); ref. Ex.12:23 τῶν πρωτοτόκων ∼ομένων τέκνων τοῦ σατανᾶ Meth.*symp*.9.1(p.115.19; M.18.180B); Bas.*Spir*.31(3.26C; M.32.124A).

***ὁλοθροτόκος,** *producing destruction*; of Satan, Ephr.3.546B.

***ὁλοθύμως,** *whole-heartedly*, Agath.*v.Gr.Ill*.106(p.53).

[*]ὁλοίιος, = ὀλοός, *destructive*, *Orac.Sib*.5.33 ∞ *ib*.12.85.

ὁλόκαλος, *all-beautiful*, for LXX ὅλη καλή (Cant.4:7) cit. ap. Thdr.Stud.*nativ.BMV* 7(M.96.693B).

***ὁλοκάρδιος, 1.** *whole-hearted*, Petr.I Al.*ep.can*.8(M.18.481A); Sophr.H.*or*.5(M.87.3313B); **2.** *of sound heart*; of trees and men, *Phys*.B 19(pp.232.3,233.5; M.43.533B,C).

***ὁλοκαρδίως,** *whole-heartedly*, Nil.*epp*.3.33(M.79.400C); *ib*.3.125(441A); Ant.Mon.*hom*.77(M.89.1661D).

[*]ὁλοκαρπεύω, *offer as a whole (burnt-)offering*, *Orac.Sib*.3.579.

ὁλοκαρπόω, = foreg., *Orac.Sib*.3.565.

ὁλοκάρπωμα, τό, *whole (burnt-)offering*, Or.*Cels*.5.44(p.47.19; M.11.1249B); Meth.*symp*.1.1(p.9.2; M.18.40A); met. ὁ. γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ἄπυρον θῦμα ὁ Χριστός Clem.*str*.5.11(p.373.12; M.9.108A); τὴν ἄτυφον καρδίαν μετ' ἐπιστήμης ὀρθῆς ὁ. τοῦ θεοῦ *ib*.7.3(p.10.29; 417B).

ὁλοκάρπωσις, ἡ, *sacrifice of a whole (burnt-)offering*, Mac.Aeg.*hom*.1.6(M.34.456C); Gr.Nyss.*hom*.9 *in Cant*.(M.44.957A); διὰ τὴν ἀμώμητον αὐτοῦ ὁ. Ephr.3.4A = ‡Chrys.*sac*.7(1.806C); ὡς προσεδέξω ...Ἀβραὰμ τὰς ὁ. *Lit.Jac*.(p.194.11); met., of Christ τὴν ὁ. τοῦ ἰδίου σώματος...θυσίαν προσήνεγκεν *A.Petr.et Paul*.30(p.192.14); typified in Isaac ὁ δὲ μονογενὴς βαστάζει ἐφ' ἑαυτοῦ τὰ τῆς ὁ. ξύλα Gr.Nyss.*res*.1(M.46.601C).

ὁλόκαυστος, *completely burnt*, *T.Job* 7(p.108.10).

ὁλοκαυτ-όω, 1. *offer as a whole burnt-sacrifice*, Clem.*prot*.3(p.32.8, v.l. -καεῖν M.8.125B); of Isaac θῦμα...∼ούμενον Gr.Nyss.*deit*.(M.46.568C); ὡς κριὸς...∼ούμενος Cyr.*ador*.11(1.402D); Jo.Mon.*hymn.Blas*.5(M.96.1404A); met. ὅλον σαυτὸν ἀνάθες τῷ θεῷ καὶ ὁλοκαύτωσον Chrys.*hom*.33.2 *in Jo*.(8.192A); of Church ἅτε δὴ τῷ καινῷ πυρὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων θυσίαν ὁλοκαυτώσασαν Thdt.*Cant*.7:1(2.141); μυστικῶς ∼ούμενοι Dion.Ar.*e.h*.4.3.12(M.3.484D); **2.** intrans., *offer whole burnt-sacrifice*, Cyr.*Os*.proem.(3.5A).

ὁλοκαύτωμα, τό, *whole burnt-offering*, ref. Is.1:11ff., *Barn*.2.4; θυσία δὲ αἰνέσεως ὑπὲρ ὁλοκαυτώματα Clem.*str*.2.18(p.165.15; M.8.1037B); Chrys.*hom*.33.2 *in Jo*.(8.192A); met., of Polycarp ὁ. δεκτὸν τῷ θεῷ *M.Polyc*.14.1; γενώμεθα ὁ. λογικά, θύματα τέλεια Gr.Naz.*or*.40.40(M.36.417A); μόνοι διεσώθησαν οἱ οἶκοι, ὁ. γενόμενοι τῷ κυρίῳ Pall.*h.Laus*.54(p.148.12; M.34.1227D).

***ὁλοκαύτως,** *by complete, fiery consumption*, Dion.Ar.*c.h*.7.1(M.3.205C).

ὁλοκαύτωσις, ἡ, *sacrifice of a whole burnt-offering* τί δεῖ μοι ὁλοκαυτώσεων, ὧν μὴ δεῖται ὁ θεός; Athenag.*leg*.13.2(M.6.916C); ref. 3Reg.18:31ff., Iren.*haer*.1.18.4(M.7.649A); of sacrifice of Isaac, typifying that of Christ, Jo.D.*hom*.4.25(M.96.624C); met., of Christ αὐτὸς ἡ ὁ. ‡Cyr.H.*occurs*.5(M.33.1192B); ὁ. ἑαυτὴν τῷ θεῷ προσκομίσασαν Thdt.*Cant*.3:6(2.82).

***ὁλόκεντρος,** *covered with spines*, ‡Petr.A Al.*phys*.17(p.47); ‡Eust.*hex*.(M.18.745A).

ὁλόκληρος, 1. *whole, healthy*, Clem.*q.d.s*.24(p.175.26; M.9.629A); ὁλόκληρος τὸ σῶμα ἢ σεσινωμένος Or.*comm.in Gen*.ap.Eus.*p.e*.6.11(291B; M.12.72B); ὁ. ἐκ πάσης αἰτίας *Pers*.(p.25.1); **2.** *complete*; **a.** *whole, entire* τὰ φώρια ὁ. Clem.*str*.6.2(p.442.3; M.9.241A); ὁ. ἔθνη Thdt.*Abac*.1:15f.(2.1542); ἐπὶ ὁλοκλήρῳ τετραμήνῳ †Gregent.*leg*. *Hom*.31(M.86.597C); κοιμηθέντες ὁλόκληροι ‡Nil.*narr*.2(M.79.605A); theol. ἡ μονὰς ἀδιαίρετος καὶ ὁ. μένει ‡Ath.*Ar*.4.2(p.45.25; M.26.469C); οὐ μερικῶς, ἀλλ' ἐπὶ τῆς...ὁ. καὶ πλήρους θεότητος Dion.Ar.*d.n*.2.1(M.3.636C); of the fountain of the Spirit παρὰ πᾶσιν ὁλόκληρος, καὶ ἐν ἑκάστῳ ὁ. Chrys.*hom*.3.1 *in Ac.princ*.(3.72B); ref. resurrection of body ὁ. αὐτὸν ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ...ἀναστήσει Just.*dial*.69.7(M.6.640A); εἰ ὁ. ἀναστήσεται τὸ σῶμα, καὶ τὰ μόρια αὐτοῦ πάντα ἕξει †Just.*fr.res*.3(p.38; M.6.1576B); of Christ's body, Ath.*inc*.21.7(M.25.133C); **b.** *perfect* ἡ μακροθυμία κατοικεῖ μετὰ τῶν τὴν πίστιν ἐχόντων ὁ. Herm.*mand*.5.2.3; Ath.*Dion*.14(p.56.26; M.25.501A); of Son οὔσης ὑποστάσεως, ἔστι ταύτης ὁ χαρακτὴρ ὁ. Ath.*Ar*.1.20(M.26.53B); **3.** in phrase ἐξ ὁλοκλήρου, *completely, entirely* οὐ γὰρ ἐξ ὁ. συγκατέθου πάσῃ τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ Or.*fr*.57 *in Jo*.(p.530.14); ἐλευθερώσῃ δι' ἑαυτοῦ ἐξ ὁ. τὸν ἄνθρωπον ‡Ath.*Apoll*.1.14(M.26.1117B); †Ath.*fr.Mt*.(M.27.1372C); Didym.*Ac*.2:5(M.39.1656A).

ὁλοκλήρως, *wholly, completely, perfectly, in their entirety* or *completeness* αἱ ψυχαὶ...ὁ. ἀναστᾶσαι, τουτέστι σωματικῶς Iren.*haer*.5.31.2(M.7.1209C); οὐδεὶς γὰρ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ὁ. καταλαβεῖν δύναται †Dion.Al.*fr.Eccl*.3:11(p.226.13; M.10.1588C); τελείως, καὶ ὁ. τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐλευθερούμενον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας Ath.*tom*.7(M.26.804B); ὁ ἱερεὺς...τὸ τρισάγιον ὁ. φθεγγόμενος *Lit.Praesanct*.(p.345.2).

***ὁλοκότινος, ὁ (-τίνον, -τίνι(ο)ν, τό),** a coin, prob. *solidus*, Thdt.*h.e*.2.16.27(v.l. χρυσίνους 3.869); *Apophth.Patr*.(M.65.237A); *V.Pach.A* 21(p.148.17); ὁλοκοτίνα Leont.N.*v.Sym*.44,52(M.93.1725A,1733C); ὁλοκοτίνιν Thphn.*chron*.p.345(M.108.832B).

ὁλολαμπής, *wholly bright*, Thdt.*Cant*.2:17(2.75); Dion.Ar.*d.n*.4.4(M.3.697C); Max.*myst*.6(M.91.684C).

***ὁλόλαμπρος,** = foreg., Mac.Aeg.*hom*.16.8(M.34.620B).

***ὁλόλεπρος,** *full of leprosy*, Or.*schol.in Lc*.7:22(M.17.333C).

ὁλόλευκος, *entirely white* or *bright*, *Phys*.A 3(pp.11.3,13.5; cf.M.43.533A).

***ὁλόλοξος,** *all crooked*; met., *A.Phil*.110(p.42.19).

***ὁλομανέω,** *rave*, Gr.Nyss.*anim.et res*.(M.46.65A).

***ὁλομαργαραργυρόχρους,** *wholly of the colour of silver and pearls*, Sophr.H.*carm*.20.24(p.46; ὁλομαργαρογυρόχρουν M.87.3817B).

***ὁλομόχθηρος,** *wholly vile*, Nil.*epp*.2.189(M.79.297C).

ὁλονύκτιος, *continuing all night* ὁ. ἀγρυπνιῶν Marc.Er.*opusc*.5.7(M.65.1040A).

[*]ὁλόνυκτος, = foreg., Ephr.3.298A; †Jo.D.*B.J*.22(M.96.1056C); *ib*.30(1141C).

ὁλόξηρος, *quite dry*; met., of one devoid of charity, Anast.S.*qu.et resp*.109(M.89.761B).

***ὁλόξυλος,** *entirely covered with wood*, Thphn.*chron*.p.332(M.108.801A).

***ὁλοπαγής,** *completely solid*, Jo.D.*dialect*.68(M.94.676A).

***ὁλοπίστως,** *with complete confidence*, Jo.Clim.*past*.7(M.88.1184B).

ὁλοποιός, *whole-making*, Leont.H.*Nest*.1.52(M.86.1525A).

ὁλοπόλιος, *entirely grey-headed*, *Apophth.Patr*.(M.65.108A); Jo.Mal.*chron*.10 p.250(M.97.381B); *ib*.12 p.290(437B).

ὁλοπόρφυρος, *all of porphyry*, Jo.Mal.*chron*.13 p.320(M.97.480B).